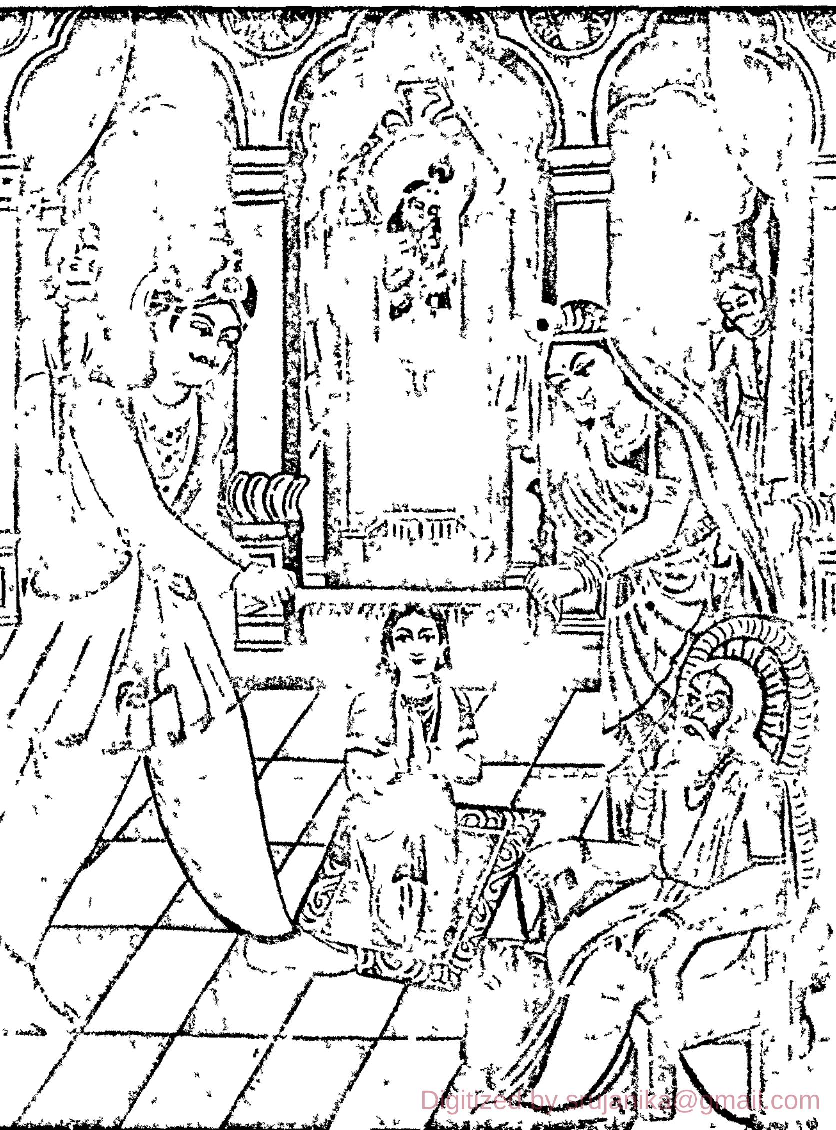

ଭକ୍ତକବି ୰ ରାମଦାସଙ୍କ ବିରଚିତ

ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି

ରସାମୃତ

ପ୍ରଥମ ଓ ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ ଏକତ୍ର

ନୂତନ ମୁଦ୍ରଣ

ପ୍ରକାଶକ—ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥ ଷ୍ଟୋର

ପ୍ରାପ୍ତିସ୍ଥାନ—ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥ ଷ୍ଟୋର
ପ୍ରୋପ୍ରାଇଟର—ଶ୍ରୀ ବିଦ୍ୟାଧର ସାହୁ
ଅଲିଶାବଜାର, କଟକ-୨
ଫୋ ନଂ-୨୨୪୭୯୭

ବନ୍ଧାଇ ସହ   ମୂଲ୍ୟ—ଦଶଟଙ୍କା ମାତ୍ର

✻ ପ୍ରଥମ ଭାଗର ସୂଚିପତ୍ର ✻

ବିଷୟ ❋ ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗର ସୂଚିପତ୍ର ❋ ପୃଷ୍ଠାଙ୍କ

ଭକ୍ତକବି ୰ ରାମଦାସଙ୍କ ବିରଚିତ

ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି

ରସାମୃତ

(ପ୍ରଥମ ଭାଗ)

ନୂତନ ମୁଦ୍ରଣ

ପ୍ରକାଶକ—ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥ ଷ୍ଟୋର
ପ୍ରୋପ୍ରାଇଟର—ଶ୍ରୀ ବିଦ୍ୟାଧର ସାହୁ
ଅଲିଶାବଜାର, କଟକ-୨
ଫୋନ୍ ନଂ—୨୪୭୯୬

ମୂଲ୍ୟ—ଟ ୪-୦୦ ଚାରିଟଙ୍କା ମାତ୍ର

ପ୍ରଥମ ଦ୍ୱିତୀୟ ଏକତ୍ର ଦଶଟଙ୍କା

ପ୍ରଥମ ଭାଗର ସୂଚିପତ୍ର

ମୁଖବନ୍ଧ

'ଭକ୍ତକବି ରାମଦାସ ଓ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତ'

(ପ୍ରବନ୍ଧଟି ତା ୮-୪-୧୯୬୫ ରଖରେ ଢୁରି ହାଇସ୍କୁଲର ପୁରସ୍କାର ବିତରଣୀ ସଭାରେ ପଠିତ ହୋଇଥିଲା)

୧୭୦୦ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ପ୍ରଥମାର୍ଦ୍ଧ, ଓଡ଼ିଶାର ତତ୍କାଳୀନ ବିଷମ ପରିସ୍ଥିତି କରାଳତାର ସୀମା ଲଙ୍ଘନ କରି ଚାଲିଥିଲା । ମୁସଲମାନଙ୍କର ନିର୍ମମତା ଓ ନିଷ୍ଠୁରତାର ପତନ ପରେ ପରେ ମରହଟ୍ଟାମାନଙ୍କର ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ସୁଦୂର ଦକ୍ଷିଣ ଚକ୍ରବାଳକୁ ପ୍ରଗାଢ଼ ବିକ୍ରମରେ ଆକ୍ରମଣ କରି ପୂର୍ବ ଆଡ଼କୁ ଅଗ୍ରସର ହୋଇ ଆସିଲା । ବିଧର୍ମୀମାନଙ୍କର ଧର୍ମାନ୍ଧତା ଓଡ଼ିଶାରେ ଯେଉଁ ସାମାଜିକ ବିପ୍ଳବ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା, ସେଥିରେ ଇନ୍ଧନ ଯୋଗାଇଲା ମରହଟ୍ଟା-ମାନଙ୍କର ବର୍ବରତା । ମରହଟ୍ଟାମାନଙ୍କର ନିର୍ମମ ଅତ୍ୟାଚାରରେ ଓଡ଼ିଆ-ମାନଙ୍କଠାରେ ଏବେବି ଟୁଁହେଁ-ମୁଣ୍ଡ ଉଠାଇବାର ଶକ୍ତି ମଧ୍ୟ ନଥିଲା । ଓଡ଼ିଆଜାତି ଉଦାସୀନ ପତିତ ତଥା ସନ୍ତ୍ରସ୍ତ ଥିଲା । ଭବିଷ୍ୟତରେ ଆଶା ତମସାଚ୍ଛନ୍ନ । ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ, ଅନାହାରରେ ବିପନ୍ନ ଓଡ଼ିଆଜାତି ସରଳତା ବେଦନାମୟ ସ୍ୱରରେ ଡାକୁଥିଲା—"କିଂ କରୋମି, କ୍ୱଗଚ୍ଛାମି, କୋ'ମେରକ୍ଷାଂ କରିଷ୍ୟତି" ।

ଠିକ ଏହି ଘନ୍ଦ୍ୱସନ୍ଧି ସମୟରେ ଭକ୍ତକବି ରାମଦାସ ଆବିର୍ଭୂତ ହୋଇଥିଲେ । ସେ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତଦ୍ୱାରା ଓଡ଼ିଶାର ପୁର-ପଲ୍ଲୀରେ ଦୃଢ଼ ଭକ୍ତିର ସରସ ସ୍ରୋତ ପ୍ରବାହିତ କରି ସନ୍ତ୍ରସ୍ତ ଜନସମାଜକୁ ଆପ୍ଳାବିତ କଲେ । ତାଙ୍କର ଭକ୍ତି ଥିଲା—ଭକ୍ତ ଓ ଭଗବାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଅବିଚ୍ଛେଦ୍ୟ ରଜ୍ଜୁ । ଭକ୍ତିର ଅମୋଘ କବଚ ଭକ୍ତକୁ ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ ତଥା ନିର୍ଭୟତାର ଶିକ୍ଷା ଦେଲା । ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତ ଜାତି ଧର୍ମ ନିର୍ବିଶେଷରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଭକ୍ତି କୋଳକୁ ଟାଣିଆଣି ଓଡ଼ିଶାର ଜଗନ୍ନାଥ ଧର୍ମର— ପତିତପାବନ ଧର୍ମର ସୁନ୍ଦର ସୁଗମ୍ୟ ମାର୍ଗର ପ୍ରଦର୍ଶକ ହେଲା ।

ମହୁରି ରାଜ୍ୟସ୍ଥିତ ପୁଣ୍ୟ ମୁକ୍ତେଶ୍ୱର ପୀଠ ଢୁରି ଗ୍ରାମରେ ସଂଗତି-ସମ୍ପନ୍ନ ଦାଶପରିବାରରେ ଭକ୍ତକବି ଭୂମିଷ୍ଠ ହୋଇଥିଲେ । କବିଙ୍କ ପିତାଙ୍କ ନାମ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଦାଶ । କବି ଏକଥା ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତ ପଞ୍ଚମ ଅଧ୍ୟାୟରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି—

"ମହୁରୀ ରାଜ୍ୟ ତୁରୀ ଗ୍ରାମ
XXXXସେ ଗ୍ରାମେ ଅଟେ ମୋ ସ୍ୱଗ୍ରାମ (*) (୧)
ପିତା ମୋ ଲଛମନ ଦାଶXXXX
ମୁହିଁ ଅଟଇ ତାଙ୍କ ଶିଷ୍ୟ" ॥

ଭକ୍ତକବି ବଳରାମ ଗୋଷ୍ଠୀ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଅଟନ୍ତି । କବିଙ୍କ ଜନ୍ମତିଥି ସମ୍ବନ୍ଧରେ କୌଣସି ପ୍ରମାଣ ମିଳୁନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତିର ପ୍ରଥମ ଖଣ୍ଡ ଓଡ଼ିଶାର ରାଜା ଶ୍ରୀ ବୀରକିଶୋର ଦେବଙ୍କ (୨ୟ) ୫୨ ଅଙ୍କରେ ଅର୍ଥାତ ୧୭୭୯ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ଶେଷ କରିଥିବା କଥା ଉକ୍ତ ଖଣ୍ଡର ଶେଷ ଅଧ୍ୟାୟରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି ।

"ଶ୍ରୀ ବୀରକିଶୋର ଦେବଙ୍କ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବାୟାଳିଶୀ ଅଙ୍କ ॥
XXX XXX
ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଲା ଏ ଚରିତ । କହଇ ଲଛମନ ସୁତ ॥

---

* (୧) ବର୍ତ୍ତମାନର ପ୍ରକାଶିତ "ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତରେ "ତୁରୀଗ୍ରାମ ବଦଳରେ "ମୋର ଗ୍ରାମ" ବୋଲି ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି ।

"ମହୁରୀ ରାଜ୍ୟେ ମୋର ଗ୍ରାମ । ସେ ଗ୍ରାମେ ମୋହର ଆଶ୍ରମ"
(ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତ ୫୦ ଅଧ୍ୟାୟ)

କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତରେ "ମୋର ଗ୍ରାମ" ସ୍ଥାନରେ "ତୁରୀ ଗ୍ରାମ" ହେବା କଥା । କାରଣ—(କ) କବି ଆତ୍ମପରିଚୟ ଦେଲାବେଳେ "ମହୁରୀ ରାଜ୍ୟେ ମୋର ଗ୍ରାମ । ସେ ଗ୍ରାମେ ମୋହର ଆଶ୍ରମ କହିବାରେ କଥାଟା ସ୍ପଷ୍ଟ ହେଉନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ତୁରୀ ଗ୍ରାମ କହିଲେ ତାହା ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇପଡ଼େ ।

(ଖ) ୰ ଶ୍ରୀ ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ରାଜଗୁରୁଙ୍କ ରଚିତ "ପ୍ରବନ୍ଧାବଳୀ" ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତ ରଚୟିତା ଭକ୍ତକବି ରାମଦାସ ତୁରୀ ଗ୍ରାମରେ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ବୋଲି ସ୍ପଷ୍ଟ ଦର୍ଶାଇ ଅଛନ୍ତି । (ପ୍ରବନ୍ଧାବଳୀ—୧୧୪ ପୃଷ୍ଠା)

(ଗ) ସାନଖେମୁଣ୍ଡି ରାଜ୍ୟସ୍ଥ ଖୋଲଡ଼ା ଗ୍ରାମ ନିବାସୀ ଲେଖକକାର ୰ ଉଦୟନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତ ତାଳପତ୍ର ପୋଥିରେ "ତୁରୀ ଗ୍ରାମ" ଲେଖି ଅଛନ୍ତି । (ତାଳପତ୍ର ପୋଥିର—୧୧୯ ପୃଷ୍ଠା)

(ଘ) ଦୁର୍ଗ୍ରାମ ନିବାସୀ ଲେଖନକାର ୬ ହରିହର ପାଣ୍ଡଙ୍କ ୧୮୧୧ ସମ୍ବତ୍ସରରେ ତାଳପତ୍ର ପୋଥି ଲିଖିତ ଉକ୍ତ ଗ୍ରନ୍ଥରେ "ମହୁରୀ ରାଜ୍ୟ ଦୁର୍ଗ୍ରାମ ସେ ଗ୍ରାମେ ଅଟେ ମୋ ବିଶ୍ରାମ" ଲେଖା ହୋଇଥିବାର ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ପ୍ରମାଣ ମିଳୁଅଛି । (ତାଳପତ୍ର ପୋଥିର—୨୦୮ ପୃଷ୍ଠା)

(ଙ) ବ୍ରହ୍ମପୁର ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ସଂଗ୍ରହାଳୟରେଥିବା ତାଳପତ୍ରର ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତ (ତାଳପତ୍ର ପୋଥି ନମ୍ବର ୧୫୬)ରେ ମଧ୍ୟ "ମହୁରୀ ରାଜ୍ୟ ଦୁର୍ଗ୍ରାମ ସେ ଗ୍ରାମେ ଅଟେ ମୋ ବିଶ୍ରାମ" ବୋଲି ଲେଖା ହୋଇ-ଅଛି । ଏପରି ଲେଖା ଥିବାଠାରେ "ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତିର ରସାମୃତର ପ୍ରକାଶକ । 'ମହୁରୀ ରାଜ୍ୟ ମୋର ଗ୍ରାମ, ସେ ଗ୍ରାମେ ମେହର ଆଶ୍ରମ ବୋଲି ଦେଖିଁଠୁ ପାଇଲେ ତ୍ରୁଟି ହୁଏନାହିଁ । ବୋଧହୁଏ ଲେଖନକାରଙ୍କ ତ୍ରୁଟି ବା ପାଠକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ଭ୍ରମ ହେତୁ 'ଦୁର୍ଗ୍ରାମ ଜାଗାରେ "ମୋର" ହୋଇଯାଇଅଛି ।

ପ୍ରବାଦ ଅଛି, ବିବାହର କିଛିକାଳ ପରେ ଭକ୍ତକବି ଗୋଟିଏ ପୁତ୍ରର ଜନକ ହୋଇ ପାରିଥିଲେ ଏବଂ ପୁତ୍ରର ପଞ୍ଚମବର୍ଷ ବୟସରେ କବିଙ୍କର ପତ୍ନୀ ବିୟୋଗ ଘଟିଥିଲା । ତାପରେ କବିଙ୍କ ମନରେ ବୈରାଗ୍ୟ ଜାତ ହୋଇଥିଲା ଓ ସେ ନିଜେ ପୁତ୍ରକୁ କୌଣସି ଆତ୍ମୀୟଙ୍କଠାରେ ଛାଡ଼ି ତୀର୍ଥାଟନରେ ଯାଇଥିଲେ । ଦୀର୍ଘ ଦଶବର୍ଷକାଳ ପବିତ୍ର ଭାରତ ଭୂମିରେ ନାନାଦି ତୀର୍ଥ ଭ୍ରମଣ କରି ନିଜ ଗ୍ରାମକୁ ଫେରି ଆସିବାପରେ ବୋଧହୁଏ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତର ପ୍ରଥମ ଖଣ୍ଡ ରଚନା କରିଥିବେ । ଜନପ୍ରବାଦକୁ ଯଦି ସତ୍ୟ ବୋଲି ଧରିଯାଏ ଏବଂ ତତ୍‌କାଳୀନ ବିବାହ ବୟସ ଯଦି ୩୦ ବର୍ଷ ହୁଏ—ତେବେ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତ ପ୍ରଥମ ଖଣ୍ଡ ରଚନା ବେଳକୁ କବିଙ୍କ ବୟସ ୪୦ ବର୍ଷ ହୋଇଥିବା ସମ୍ଭବ । ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ କବିଙ୍କ ଜନ୍ମ ସପ୍ତଦଶ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦର ଚତୁର୍ଥ ଦଶକର ଶେଷଭାଗରେ ଅର୍ଥାତ୍ ୧୬୪୦ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ହୋଇଥିବା ଅନୁମାନ କରାଯାଏ ।

ଓଡ଼ିଶାର ବିଶିଷ୍ଟ ଐତିହାସିକ "ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳର ଲେଖକ ୬ ଜଗବନ୍ଧୁ ସିଂହଙ୍କ ମତରେ କବି ନିଜର ଜୀବନୀ ଛନ୍ନ ଭାବରେ ଦାର୍ଢ୍ୟତା ଭକ୍ତି ରସାମୃତ ପ୍ରଥମ ଖଣ୍ଡ ସପ୍ତମ ଅଧ୍ୟାୟରେ "ଭକ୍ତ ରାମଦାସ" ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି (ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳ ୧୦୯ ପୃଷ୍ଠା ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ) ଏବଂ ପ୍ରବନ୍ଧାବଳୀ ରଚୟିତା ୬ ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ରାଜଗୁରୁ ମଧ୍ୟ ଏକଥା ସ୍ୱୀକାର କରିଛନ୍ତି । (ପ୍ରବନ୍ଧାବଳୀ—୧୧୪ ପୃଷ୍ଠା ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ) ଯଦି ଏହା ପ୍ରମାଣଯୋଗ୍ୟ ହୁଏ—

ତେବେ କବିଙ୍କ ଭକ୍ତ ପରିକାଷ୍ଠାର ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ଦୃଶ୍ୟ ସେଥିରେ ରହିଛି—ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୀବନୀ ନୁହେଁ । 'ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତ'ରେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ଜୀବନର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଘଟଣା ଗୁଡ଼ିକର ବର୍ଣ୍ଣନା ରହିଛି । ଉକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣନାରୁ ଏତିକି ଜଣାଯାଏ, କବି ଓ କବିପତ୍ନୀ ବଡ଼ ଅତିଥିପରାୟଣ ଥିଲେ । ଅତିଥି ଦେବତାଙ୍କ ସେବା କରିବାରେ ସେ ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତି ଶେଷ କରିଦେଇଥିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଏ ଅଞ୍ଚଳରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରବାଦ ଅଛି—

"ପିଠିକି କନା ନାହିଁ ରାମଦାସ
ପେଟକୁ ପେଜ ନାହିଁ ରାମଦାସ" ॥

ବୋଧହୁଏ ରାମଦାସଙ୍କ ତତ୍‌କାଳୀନ ଗରିବ ଅବସ୍ଥା ଉପରେ ଆକ୍ଷେପ କରି ଏହି ପ୍ରବାଦଟି ଚଳି ଆସୁଛି ।

କବିଙ୍କ ବଂଶଧରମାନଙ୍କଠାରୁ ଶୁଣାଯାଏ ଯେ, ସୁବର୍ଣ୍ଣପୁର ମଠର ମହନ୍ତ କବିଙ୍କ ବିଦ୍ୟାଗୁରୁ ଓ ଦୀକ୍ଷାଗୁରୁ ଥିଲେ । କବିଙ୍କ ଗୁରୁଙ୍କ ନାମ ଗଦାଧର ଦାସ ବୋଲି କବି ପ୍ରମାଣ କରିଛନ୍ତି ।

"ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଗଦାଧର ଦାସ
ସେ ପାଦ ପଦ୍ମେ ମୋର ଦଶ" ॥ (ଦା: ଭ: ର: ମୃ:)

ସୁବର୍ଣ୍ଣପୁର ମଠ ରାମାନନ୍ଦ ସଂପ୍ରଦାୟ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ତେଣୁ କବି ରାମାନନ୍ଦ ସମ୍ପ୍ରଦାୟୀ ଥିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ମଧ୍ୟ କବିଙ୍କ ବଂଶଧରମାନେ ରାମାନନ୍ଦୀ ଅଟନ୍ତି ।

ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତ ପ୍ରଥମ ଖଣ୍ଡ ରଚନାର ୩୨ ବର୍ଷ ପରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ଖଣ୍ଡ ରଚନା କରିଥିବା କଥା କବି ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି—

"ତହୁଁ ବତିଶ ସମ୍ବତ୍ସର ।
ଉତ୍ତାରୁ ସାଧୁମାନଙ୍କର ॥
କୃପାରୁ ପୁଣି ପଞ୍ଚବିଂଶ ।
ଅଧ୍ୟାୟ ଦାର୍ଢ୍ୟଭକ୍ତି ରସ" ॥ (ଦ: ଭ: ର: ମୃ:)

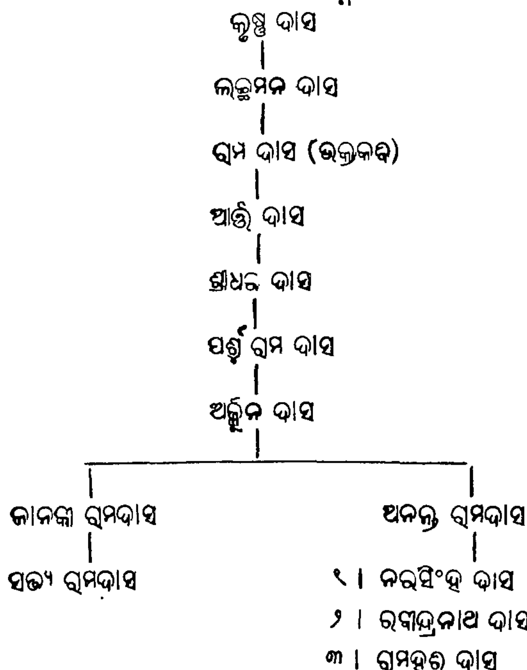
ଏବଂ ଏହା ପୂର୍ବରୁ ସେ ୨ୟ ଖଣ୍ଡ ଦିବ୍ୟସିଂହ ଦେବଙ୍କ ୨୩ ଅଙ୍କରେ ଶେଷ କରିଥିବା କଥା ମଧ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ବୀରକିଶୋର ଦେବଙ୍କ ୪୨ ଅଙ୍କ ଓ ଦିବ୍ୟସିଂହ ଦେବଙ୍କ ୨୩ ଅଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କେବଳ ୨୨/୨୩

ବର୍ଷ ପ୍ରଭେଦ ରହିଅଛି । ଅତଏବ ଗ୍ରନ୍ଥ ମୁଦ୍ରଣର ତ୍ରୁଟି ହେତୁରୁ "୨୩" ପରିବର୍ତ୍ତେ "୩୨" ହୋଇପାରେ ।

ଯଦି ତାହା ସତ୍ୟ ହୁଏ ତେବେ କବି ଦୀର୍ଘକାଳ ଜୀବିତ ଥିବା କଥା ଅନୁମାନ କରାଯାଇପାରେ ।

କବି ଦୀକ୍ଷାଗୁରୁ ଭାବରେ ସର୍ବତ୍ର ଆଦୃତ ହୋଇ ପାରିଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କର ଅନେକ ଶିଷ୍ୟ ଥିଲେ ବର୍ତ୍ତମାନ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ବଂଶଧରମାନେ ଦୀକ୍ଷାଗୁରୁ ଭାବରେ ସର୍ବତ୍ର ସମ୍ମାନିତ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ବର୍ତ୍ତମାନ ସୁଦ୍ଧା ସହସ୍ରାଧିକ ଶିଷ୍ୟ ହେଉଛନ୍ତି ।

କବିଙ୍କର ବଂଶାବଳୀ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା ।

କବି ତାଙ୍କର ଗ୍ରନ୍ଥ ରଚନା ଗ୍ରାମ ଉପକଣ୍ଠରେ ଥିବା ଶ୍ରୀ ମୁକ୍ତେଶ୍ବର ମନ୍ଦିରରେ କରିଥିବା ଜଣାଯାଏ । ଦ୍ୱିତୀୟ ଖଣ୍ଡ ୨୫ ଅଧ୍ୟାୟରେ ଲେଖିଛନ୍ତି —

"ଆଷାଢ଼ ଶୁକ୍ଳ ହରିବାସେ ।
ଶ୍ରୀ ମୁକ୍ତେଶ୍ୱରଙ୍କର ପାଶେ ॥
ସଦା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୟ କରି ।
ରାମଚନ୍ଦ୍ରଇ ରାମହରି" ॥ (ଦାଃ ଭଃ ରଃ ମୃଃ)

ବର୍ତ୍ତମାନ ସୁଦ୍ଧା ଏହି ଅଞ୍ଚଳରେ ଉକ୍ତ ଗ୍ରାମସ୍ଥିତ ଶ୍ରୀ ମୁକ୍ତେଶ୍ୱର ମହାଦେବ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଶମ୍ଭୁ ରୂପେ ପୂଜିତ ।

କବି "ଦାର୍ଢ୍ୟତା ଭକ୍ତି ରସ ମୃତ" ଓ 'ରାମ ରସାମୃତ' ନାମକ ଦୁଇଟି ଗ୍ରନ୍ଥ ରଚନା କରିଥିଲେ । ଶେଷୋକ୍ତ ଗ୍ରନ୍ଥଟି ଅପ୍ରାପ୍ୟ ହେତୁ ସେ ବିଷୟରେ ବିଶେଷ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇ ପାରୁ ନାହିଁ । ତଥାପି ଉକ୍ତ ଗ୍ରନ୍ଥ ରଚନା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏତିକି କୁହାଯାଇ ପାରେ ଯେ କବି ସୁବର୍ଣ୍ଣପୁର ମଠାଧୀଶଙ୍କ ଶିଷ୍ୟ ଥିଲେ ଏବଂ ଉକ୍ତ ମଠାଧୀଶ ତଥା ତାଙ୍କର ଗୁରୁ ଭାଇମାନେ କବି ଥିଲେ ଓ ରାମାୟଣ ବିଷୟକ ନାନାଦି ଗ୍ରନ୍ଥ ରଚନା କରିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ କବିତ୍ୱରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହୋଇ କବି "ରାମ ରସାମୃତ ଗ୍ରନ୍ଥଟି" ରଚନା କରିଥିବା ସମ୍ଭବ ।

ଦାର୍ଢ୍ୟତା କାହିଁକି ?

ବ୍ୟାକରଣ ଗତ ଦୋଷ ଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା କବି "ଦାର୍ଢ୍ୟତା" ଶବ୍ଦଟି କିପରି ବ୍ୟବହାର କଲେ ଏହି ପ୍ରଶ୍ନ ସ୍ୱତଃ ମନରେ ଜାଗ୍ରତ ହୁଏ । ଏ ବିଷୟରେ କେବଳ ଏତିକି କୁହାଯାଇ ପାରେ ଯେ—'ଦୃଢ଼' କିମ୍ବା ତଦର୍ଥକ କୌଣସି ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଭୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହାର ନକରି ଭକ୍ତିକୁ ଦୃଢ଼ରୁ ଦୃଢ଼ତମ ଅବସ୍ଥାକୁ ଟାଣି-ନେବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଦୃଢ଼ ପଦରେ ଦୁଇଟି ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୋଡ଼ି ତାକୁ ପୁଣି ବିଶେଷଣ ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରି ଭକ୍ତିର ଚରମ ଉତ୍କର୍ଷ ପ୍ରତିପାଦନ କରିଛନ୍ତି ।

ମନ ଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦ

କୌଣସି ବିଷୟ ବିନା ଶ୍ରୋତା ଏବଂ ବିନା ବକ୍ତାରେ ପ୍ରସାର ଲାଭ କରି ପାରେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ପ୍ରାଚୀନ ସମସ୍ତ ଗ୍ରନ୍ଥ କୌଣସି ବଶିଷ୍ଟ ଜ୍ଞାନୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କୁହା ଯାଇଛି ଏବଂ ବଶିଷ୍ଟ ପୁରୁଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଶୁଣା ଯାଇଛି । ଏହି ଶ୍ରୋତା ଓ ବକ୍ତାଙ୍କ କଥୋପ କଥନକୁ 'ସମ୍ବାଦ' ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ସେ ସମ୍ବାଦ ଗୁଡ଼ିକ ଭିତରୁ, 'ହରଗୌରୀ' 'ଶୁକ ପରୀକ୍ଷିତ', 'କୃଷ୍ଣ ଅର୍ଜୁନ', 'ମନ ଚୈତନ୍ୟ', ଏବଂ

'ନାମି ନବମୁନ' ଅତ ପ୍ରଧାନ । ପ୍ରାଚୀନ ଧର୍ମ ଗ୍ରନ୍ଥ ଗୁଡ଼ିକ ଆଲୋଚନା କଲେ ଜଣାଯାଏ, ପ୍ରାୟ ଅଧିକାଂଶ ଚକ୍ରତତ୍ତ୍ୱ ସନ୍ନିବେଶିତ—ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥ ଗୁଡ଼ିକ ମନଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦରେ କଥିତ । ମନୁଷ୍ୟ ନିଜର ଚୈତନ୍ୟ (ଜ୍ଞାନ) ଧୃତି-ମନକୁ ଉପଦେଶ ଦେବାରେ ଯେତିକ ସକ୍ଷମ, ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥ ପଠନରେ ତାର ସେ କ୍ଷମତା ନାହିଁ । ଅନ୍ୟ କେତେକ ସାଧନ ପନ୍ଥୀ କବି ଚୈତନ୍ୟ (ଜ୍ଞାନ)କୁ ସଦ୍‌ଗୁରୁ ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରିଛନ୍ତି । ଭଗବାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଜ୍ଞାନୀ ଭକ୍ତ ଉଦ୍ଧବଙ୍କୁ କହିଛନ୍ତି—

"ମନ ମୋହର ନିଜଗୁରୁ,
ଉଦ୍ଧବ କେତେ ତୁ ପଗୁରୁ" । (ଭାଗବତ)

ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ମୌଳିକ ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥ ଏହି 'ମନ ଚୈତନ୍ୟ' ସମ୍ବାଦରେ ହିଁ ଲିଖିତ, ଏବଂ ଅନୁଦିତ ଗ୍ରନ୍ଥ ଗୁଡ଼ିକ ତଥା କଥିତ ସମ୍ବାଦରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଇଛନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ କବି ନିଜର ମୌଳିକ ତଥା ପ୍ରାଣୀର ମୁକ୍ତି ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦାର୍ଢ୍ୟତା ଭକ୍ତି ରସାମୃତକୁ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଚୈତନ୍ୟ ଦ୍ୱାରା କୁହାଇଛନ୍ତି ଏବଂ ନିଜର 'ମନ'କୁ ଉତ୍ତମ ଶ୍ରୋତା ରୂପେ ବାଛିଛନ୍ତି ।

ଭକ୍ତ ଏବଂ ଦାର୍ଢ୍ୟତା ଭକ୍ତି ରସାମୃତ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଭକ୍ତ ଗଣ :—

ପରମେଶ୍ୱର ବିଷୟକ ଅନୁରାଗକୁ ଭକ୍ତି କୁହାଯାଏ । ସେହି ଅନୁରାଗକୁ ଭକ୍ତ ଶ୍ରବଣ, କୀର୍ତ୍ତନ, ସ୍ମରଣ, ପାଦ ସେବନ, ଅର୍ଚ୍ଚନ, ବନ୍ଦନ, ଦାସ୍ୟ, ସଖ୍ୟ, ଏବଂ ଆତ୍ମ ନିବେଦନ ପ୍ରଭୃତି ବିବିଧ ଶାରୀରିକ, ବାଚିକ ଏବଂ ମାନସିକ କ୍ରିୟା ଦ୍ୱାରା ଚରିତାର୍ଥ କରିଥାଏ । ଉପରୋକ୍ତ କ୍ରିୟା ଅନୁସାରେ ଭକ୍ତିକୁ ନଅ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ଏହି ବିଭାଗ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଏକାଧିକ ଭକ୍ତଙ୍କର ବର୍ଣ୍ଣନା ପୁରାଣ ମାନଙ୍କରରେ ରହିଛି । କିନ୍ତୁ 'ଦାର୍ଢ୍ୟତା ଭକ୍ତି ରସାମୃତ' ପାଇଁ କବି ପୁରାଣରୁ କୌଣସି ଆଖ୍ୟାୟିକା ଗ୍ରହଣ କରି ନାହାନ୍ତି । ଯେଉଁ ତିନୋଟି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଚରିତ ପୁରାଣରୁ କରାଯାଇଛି ସେହି ତିନିଜଣ ହେଉଛନ୍ତି ରାଜ ପୁରୁଷ (ବଳୀ, କର୍ଣ୍ଣ ଓ ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର) ଏମାନଙ୍କୁ ଦାନବୀର ହିସାବରେ ସ୍ଥାନ ଦିଆଯାଇଛି । ଭକ୍ତ ତିନିଜଣ-ଙ୍କର ଅପରିସୀମ ଦାନରେ ଅଭିଭୂତ ହୋଇ ଭଗବାନ ସେମାନଙ୍କର ଦ୍ୱାରସ୍ଥ ହୋଇଛନ୍ତି । ଏହି ତିନିଜଣଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ଦେଲେ ବାକି ସମସ୍ତେ ଏ ଯୁଗର । ଗ୍ରନ୍ଥ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ୧୯ ଜଣ, କ୍ଷତ୍ରିୟ ୧୧ ଜଣ ବୈଶ୍ୟ ୭ଜଣ ଓ ଶୂଦ୍ର ତଥା ଅନ୍ୟ ଧର୍ମ୍ମ ଜାତିର ୧୦ ଜଣ । ଏମାନେ କେହି ହେଲେ ଭକ୍ତିର ତତ୍ତ୍ୱ ଜାଣି ନାହାନ୍ତି—ସମସ୍ତେ ନିଜ ନିଜ ଭକ୍ତିର ଦୃଢ଼ତା ବଳରେ

ଭଗବାନଙ୍କ ବୈକୁଣ୍ଠରୁ ଧଣିଆଣି ସେମାନଙ୍କ ଜୀର୍ଣ୍ଣ କୁଟୀରର ଦ୍ୱାରସ୍ଥ କରାଇ ପାରିଛନ୍ତି । ସବୁଠି ଗୋଟିଏ କଥା—ଦୃଢ଼ତା ବଳରେ ମୂଢ଼ମାନେ ତରି ଯାଇଛନ୍ତି ।

ଏହାର ଆବଶ୍ୟକତା :—

କବି ଥିଲେ ସାଧାରଣ ସମାଜର ପିଛାଗୁରୁ । ହିନ୍ଦୁଧର୍ମରେ ଯେଉଁ ମାର୍ଗ ଅନୁସରଣ କରି ଲୋକମାନେ ମନ୍ତ୍ର ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି—ତାହା କବିଙ୍କୁ ଯଥେଷ୍ଟ ବୋଧ ହୋଇ ନଥିଲା । ନୂଆ ଲୁଗା ପିନ୍ଧି ଗୁରୁ ଶିଷ୍ୟର କାନରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଯାହା କହି ଦିଅନ୍ତି—ତାହା ଶିଷ୍ୟର ଇହକାଳ ଓ ପରକାଳରେ ମୁକ୍ତି ବିଧାନ କରିଦିଏ ବୋଲି କବିଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ନଥିଲା । ତେଣୁ ସେ ଶିଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଦୃଢ଼ତାର ଶିକ୍ଷା ଦେଲେ । ତା'ପରେ ବୋଧହୁଏ 'ଦାର୍ଢ୍ୟତା ଭକ୍ତିର ଜନ୍ମ' ପୂର୍ବରୁ କୁହାଯାଇଛି—ଓଡ଼ିଶାର ତତ୍‌କାଳୀନ ରାଜନୈତିକ ଓ ସାମାଜିକ ପରିସ୍ଥିତି ଜନତାକୁ ଭୀତତ୍ରସ୍ତ କରିଦେଇଥିଲା । ଅତଏବ ସେପରି ପରିସ୍ଥିତିରେ ସାଧାରଣ ଜନତାଠାରେ ଜ୍ଞାନ ଭକ୍ତିର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ବୁଝିବାଭଳି ବୁଦ୍ଧି କିମ୍ବା ପ୍ରେମ ଭକ୍ତିରୁ ରସ ଆସ୍ୱାଦନ କରିବାଭଳି ହୃଦୟର ଅଭାବ ଥିଲା । ତେଣୁ କବି ଭୀତମାନବ ହୃଦୟରେ ଦମ୍ଭ ଓ ସାହସର ସଞ୍ଚାର ଲାଗି ଲେଖନୀ ଚାଳନା କଲେ । ଏଥିରେ ଶବ୍ଦର ଛଟା ନାହିଁ—ବର୍ଣ୍ଣନାର ଆଡ଼ମ୍ବର ନାହିଁ, ଅଛି କେବଳ ସହଜ ଓ ସରଳ ଭାଷାରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପ୍ରାଣର ଶ୍ରେଷ୍ଠ କଥା ଗୁଡ଼ିକର ବର୍ଣ୍ଣନା । ଭକ୍ତର ନିଷ୍କପଟ ହୃଦୟରେ ଦୃଢ଼ତାର ସହିତ ଆତ୍ମନିବେଦନ ତଥା ଭଗବାନଙ୍କ ଅସୀମକୃପାକୁ ମାନି ନେଇଥିବା ନର, ନାରୀ ସମାଜରେ 'ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି' ଉପରୋକ୍ତ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଯୋଗୁଁ ସୁଦୃଢ଼ ଆସନ ଜମାଇ ପାରିଛି ।

ନାମର ମହିମା

ନାମର ମହିମା ଏବଂ ନାମ ସ୍ମରଣରେ ଅପୂର୍ବ ସୁଖପ୍ରାପ୍ତି ବିଷୟରେ ଶ୍ରୀମଦ୍‌ଭାଗବତ ଶତ ମୁଖର ହୋଇ ଉଠିଛି । ଭକ୍ତକବି ରାମଦାସ ମଧ୍ୟ ରୂପକ ଛଳରେ ଭବରୋଗକୁ ଭଗବାନ ନାମ କିପରି ଅମର ମହୌଷଧିତା'ର ସୁନ୍ଦର ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି ଏଠାରେ ତାହାର ପୁନରୋଲ୍ଲେଖ କରାଗଲା ।

''ଆବର କହୁଅଛି ତୋତେ । ସଂସାରେ ବ୍ୟାଧି ଅଛି ଯେତେ ॥
ତହିଁର ଉପାୟ ଯେ ଅଛି । ତାହା ତୋ ଆଗରେ କହୁଛି ॥

ସକଳ ମହୌଷଧି ମୂଳ । ଯେ ପ୍ରଭୁ ନାମ ଆଦ୍ୟ ମୂଳ ॥
ପତିତପାବନ ପିପ୍ପଳୀ । ଯେତେକ ଖାଇବାକୁ ଭଲି ॥
ଚେତେ ମାଧବ ବାଛିଧର । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ନାମେ ଶୁଣ୍ଠି କର ॥
ଗୋବିନ୍ଦ ନାମରେ ମରିଚ । ବ୍ରଜ ବିହାରୀଙ୍କ ଖଣ୍ଡ ପାଞ୍ଚ ॥
ମୋ ଦୟାନିଧି ଦେବଦାରୁ । ଖଣ୍ଡିଏ ଆଣିବ ଚନ୍ଦ୍ରରୁ ॥
ଶ୍ରୀହରି ଅଳାଇଚ କଚ୍ଛ । ଯେନବ ଗୋଟି କେତେ ବାଛୁ ॥
ନୃସିଂହ ନାମେ ନାଗେଶ୍ୱର । ତୋଳା ପ୍ରମାଣେ ତାହା କର ॥
ଶ୍ରୀ ରଘୁନାଥ ନାମ ସାର । ରସରେ ସେ ରସ ସିନ୍ଦୂର ॥
ଯେ ପୀତାମ୍ବର ପିତା କଚ୍ଛ । ଯେନ ଏ ନବ ଦ୍ରବ୍ୟ ବାଛୁ ॥
ଶ୍ରୀ ବାସୁଦେବ କ୍ଷମା 'ଶୀଳ' । ରଖ ସମସ୍ତ ଏକ ଠୂଳ ॥
ଶ୍ରୀ ପତିଶୀଳ ଘୃଅ ଧରି । ଗୋବିନ୍ଦ ନାମେ ଗୁଣ୍ଡା କରି ॥
ଅନନ୍ତ ଅଦାରସ ରଙ୍ଗେ । ଗୋବିନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ରିକା ଶ୍ରୀ ଅଙ୍ଗେ ॥
ମଧୁସୂଦନ ମଧୁ କଚ୍ଛ । ପରୀକ୍ଷା କରିବ ତହିଁକି ॥
ଶ୍ରୀରାମ ସୁମରି ପିଇବ । ଅଜର ଅମର ହୋଇବ" ॥

(ଦା: ଭ: ର: ମୃ:)

ଏହାଛଡ଼ା 'ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତ' ୧ମ ଖଣ୍ଡର ଶେଷ ଅଧ୍ୟାୟରେ କାଳ ସହିତ ଯୁକ୍ତ କରିବାପାଇଁ 'ଷଡ଼୍ଋତୁଦ୍ୟେ'ର ଯେଉଁ ଉଦାହରଣମାନ ଦେଇଛନ୍ତି ତାହା ସମସ୍ତଙ୍କର ପଠନୀୟ ।

ଛନ୍ଦ ସୃଷ୍ଟିର ବିଶେଷତ୍ୱ

ସପ୍ତଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷଆଡ଼କୁ ଓଡ଼ିଶାର ଘରେ ଘରେ 'ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସଙ୍କ ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତ ଆଦର ସହିତ ପଠିତ ଏବଂ ଭକ୍ତିର ସହିତ ପୂଜିତ ହେଉଥିଲା । ତାଙ୍କ ଭାଗବତର ଛନ୍ଦ ଗୁଚ୍ଛଟି—ଭାଗବତବାଣୀ ନାମରେ ଖ୍ୟାତି ଅର୍ଜନ କରି ସାରିଥିଲା । ସରଳ ନବାକ୍ଷରୀ ଛନ୍ଦର ଗୀତ ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ମନରେ ଗଭୀର ଭକ୍ତିମୂଳକ ଅନ୍ତଥୀମାସ୍ୱ ଭାବ ରାଗିର ସଞ୍ଚାର କରିପାରୁଥିଲା । ତେଣୁ ଭକ୍ତକବି ରାମଦାସ ସ୍ୱବିରଚିତ 'ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତକୁ' ସର୍ବଜନ ଆଦୃତ କରିବାଲାଗି ସେହି ଭାଗବତବାଣୀରେ ଲେଖିଥିଲେ ।

ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତିର କଳେବର ବୃଦ୍ଧି

ବର୍ତ୍ତମାନ ବଜାରରେ ମିଳୁଥିବା 'ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତ'ର ଦୁଇଟି ଭାଗରେ ୫୫ ଅଧ୍ୟାୟ ରହିଛି ।

(ପ୍ରଥମ ଭାଗ ୨୫ ଅଧ୍ୟାୟ, ୨ୟ ଭାଗ ୩୦ ଅଧ୍ୟାୟ) କବି ୨ୟ ଭାଗର ୨୫ଶ ଅଧ୍ୟାୟରେ ଲେଖିଛନ୍ତି—

"ପ୍ରଥମ ପ୍ରବନ୍ଧ ପଚିଶ ।
ଅଧ୍ୟାରେ ହୋଇଥିଲା ଶେଷ ॥
ତହୁଁ ବରିଶ (?) ସମୁଲ୍ଲାସ ।
ଉତ୍ତାରୁ ସାଧୁମାନଙ୍କର ॥
କୃପାରୁ ପୁଣି ପଞ୍ଚବଂଶ ।
ଅଧ୍ୟାୟ ଦାର୍ଢ୍ୟ ଭକ୍ତି ରସ ॥
ଦୁଇ ପ୍ରବନ୍ଧ ମିଶିବାରେ ।
ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପଞ୍ଚାଶ ଅଧ୍ୟାୟରେ ॥ (ଦା: ଭ: ର: ମୃ:)

ଅତଏବ ଶେଷ ପାଞ୍ଚ ଅଧ୍ୟାୟ ବୋଧହୁଏ ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ 'ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତ' ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବାର କିଛିଦିନ ପରେ କବି ରଚନା କରିଥିବେ ଅଥବା କୌଣସି ପ୍ରକାଶକ ନିଜେ ରଚନା କରି 'ରାମଦାସ'ଙ୍କ ନାମରେ ଭଣିତା କରିଥିବେ ।

ଓଡ଼ିଶାର ଜଣେ ଅବହେଳିତ ବୈଷ୍ଣବ କବିଙ୍କ ବିଷୟରେ ଯତ୍‌ସାମାନ୍ୟ ଆଲୋଚନା କରାଗଲା । ଅନ୍ଧକାରମୟ ଅତୀତରୁ କେତେକ ତଥ୍ୟ ଆହରଣ କରାଯାଇଛି—ତ୍ରୁଟି ଥାଇପାରେ, ଅତଏବ ସୁଧୀ ପାଠକମଣ୍ଡଳୀ କ୍ଷମା କରିବେ-ବୋଲି ସବିନୟ ଅନୁରୋଧ ।

ପୁରୀ
ତା ୮-୪-୧୯୭୫

ଓଁ ଶାନ୍ତି ! ଶାନ୍ତି !! ଶାନ୍ତି !!!
ଲେଖକ—ଶ୍ରୀ ସତ୍ୟରାମ ଦାସ

——*——

ଓଁ ଶାନ୍ତି ! ଶାନ୍ତି !! ଶାନ୍ତି !!!
ଲେଖକ-ଶ୍ରୀ ସୀତାରାମ ମହାନ୍ତି

ଦାର୍ଢ୍ୟତା ଭକ୍ତି

* ପ୍ରଥମ ଭାଗ *

ପ୍ରଥମ ଅଧ୍ୟାୟ

ବଳୀରାଜା ଚରିତ୍ର

ନମଇଁ ଗଉରୀ ନନ୍ଦନ । ସକଳ ବିଘ୍ନ ବିନାଶନ ॥
ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର କୁମର । ଅଶେଷ ବିଦ୍ୟାର ଭଣ୍ଡାର ॥
ସଦା ଆନନ୍ଦ ସଦା ଯୋଗୀ । ଓଁକାର ବ୍ରହ୍ମ ଅନୁରାଗୀ ॥
ଅଶେଷ ମହିମା ତୋହର । ବ୍ରହ୍ମାଦି ସୁରେ ଅଗୋଚର ॥
ଭକତ ଆରତ ନ ସହୁ । ଚିନ୍ତି ବାଞ୍ଛିତ ଫଳ ଦେଉ ॥
ଯେ ପ୍ରାଣୀ ଆଶ୍ରେ କରେ ତୋତେ । ମୂର୍ଖ ସେ ନୋହେ କଦାଚିତେ ॥
ମୁହିଁ ପାମର ରାମଦାସ । ତୋ ପାଦପଦ୍ମେ କଲି ଆଶ ॥
ଅଶେଷ ଜନ୍ମ ଦୁର୍ବାସନା । ଖଣ୍ଡି ମୁଁ ହୋଇବି ସୁମନା ॥
ମୂର୍ଖପଣରୁ ହେବି ପାର । ହେ ଗଜାନନ କୃପାକର ॥
ଶ୍ରୀ ଦେବୀ ଶାରଦା ଚରଣେ । ଶରଣ ମାଗେ ଅନୁକ୍ଷଣେ ॥
ବୁଡି ମରୁଛି ମୂର୍ଖ ଜଳେ । ଉଦ୍ଧରି ଧରି ଜ୍ଞାନ କୂଳେ ॥
ତୋ କୃପା ରବି ଉଦେ କର । ମୋ ଅଜ୍ଞ ଅନ୍ଧକାର ହର ॥
ହେ ମାତ ପଦ୍ମପାଦେ ତୋର । ଶରଣ ନିରନ୍ତରେ ମୋର ॥
ନମସ୍ତେ ରାମ କୃଷ୍ଣହରି । ଏ ମହାମନ୍ତ୍ରଟି ସବୁରି ॥
ସକଳ ପ୍ରାଣୀ ହୃଦେ ବାସ । ଏଣୁ ଶରଣ ରାମଦାସ ॥
ତୁମ୍ଭ କୃପାରେ ଆନ୍ଧମୂଳ । ମୂକ ସେ ହୁଅଇ ବାଚାଳ ॥
କର ଚରଣ ପଙ୍ଗୁ ଯାର । ସେ ଲଙ୍ଘି ପାରେ ଗିରିବର ॥

ତେଣୁ ଶରଣ ରାମଦାସ । ପୂରାଅ ମୋର ମନ ଆଶ ॥
ମୋର ବିପତ୍ତି ଚତୁର୍ଦ୍ଦର । ବଢ଼ଇ ଅନ୍ଧକାର ॥
ତବ କୃପା କୁଠାର କରି । ଛେଦ ପକାଅ ନରହରି ॥
ତୁମ୍ଭେ ଯେ ପତିତ ପାବନ । ମୁହିଁ ଅଟଇ ପାପୀଜନ ॥
ଶରଣ ପଞ୍ଜର ହେ ଦାନା । ଭବ ଭୟକୁ ବଜ୍ରସେନା ॥
କୃପା ସମୁଦ୍ର ମହାମେରୁ । ଉଦ୍ଧର ଦୁଃଖ ଜଳଧିରୁ ॥
ଉଦ୍ଧର ନ ଉଦ୍ଧର ମୋତେ । ମାଗ କହୁଛି ତୋ ଅଗ୍ରତେ ॥
ତୁ ଯେବେ ପତିତ ଉଦ୍ଧାର । ମୋର କାହାକୁ ନାହିଁ ଡର ॥
ଅନେକ ମନ ସୁଖାନନ୍ଦେ । ପୁଚ୍ଛଇ ଚଇତନ ପାଦେ ॥
ଶୁଣ ହେ ଚଇତନ ବୀର । ପୁଚ୍ଛଇ ତୁମ୍ଭର ସ୍ଥମୁର ॥
ତୁମ୍ଭେ ବିବେକ ଚୂଡ଼ାମଣି । ଭୂତ ଭବିଷ୍ୟ ପାର ଜାଣି ॥
ଏଣୁ ପଚାରୁଅଛି ମୁହିଁ । କହ ମୋ ସଂଶୟ ଫିଟାଇ ॥
ଏହି ସଂସାର ମଧ୍ୟଗତେ । ଜନମ ଲଭୁଛନ୍ତି ଯେତେ ॥
ସ୍ଥାବର ଆଦି ଚଉଖାଣି । ଭ୍ରମୁଅଛନ୍ତି ନାନା ଯୋନି ॥
ଏହାଙ୍କ ଦୁଃଖ ସୁଖ ଯେତେ । ସକଳ ଲଗିଅଛି ମୋତେ ॥
ଏ ଚଉଖାଣି ମଧ୍ୟେ ସାର । ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ନର କଳେବର ॥
ଏହାଙ୍କ ଦେହମଧ୍ୟେ ଥାଇ । ମୁଁ ଯେତେ ଯନ୍ତ୍ରଣା ସହଇ ॥
କିସ କହିବ ତୁମ୍ଭଠାରେ । ତୁମ୍ଭେତ ଥାଅ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ॥
କରନ୍ତି ଯେତେ କର୍ମ ପ୍ରାଣୀ । ସେ ଦୁଃଖ ସୁଖର କାରଣୀ ॥
ଏଣୁ ସେ ପ୍ରାଣୀ ସୁଖ ଯେତେ । ସୂଚନ୍ତେ କହ ମୋ ଅଗ୍ରତେ ॥
କେବଣ କର୍ମ କଲେ ପ୍ରାଣୀ । ଯାତନା ନ ବାଧିବ ପୁଣି ॥
ଗୋବିନ୍ଦେ ଭକତି ଲଭିବେ । ଜନ୍ମ ମରଣ ପାସୋରିବେ ॥
ଏମନ୍ତ ଉପାୟ ଯେ କହ । ମୋ ମନୁ ସଂଶୟ ଫିଟାଅ ॥
ତା ଶୁଣି ଚଇତନ ବୀର । କହଇ ସୁମନ ଆଗର ॥
ତୁ ଯାହା ପଚାରିଲୁ ମୋତେ । କହଇ ଶୁଣ ତୋ ଅଗ୍ରତେ ॥
ଏ ବଡ଼ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଚରିତ । ମୁଁ ତାହା କହି କି ସମର୍ଥ ॥

ବ୍ରହ୍ମା ଶିବଙ୍କୁ ଅଗୋଚର । ମୁଁ ସ୍ତୁର କେତେକ ମାତର ॥
ମାତ୍ର ପୁରାଣମାନଙ୍କରେ । ଶୁଣିଛୁ ଯାହା କଣ୍ଣତରେ ॥
ତାହା ମୁଁ କରୁଛୁ ବଖାଣ । ଶୁଣ ତୁ ହୋଇ ସାବଧାନ ॥
ବ୍ରତ ତୀର୍ଥାଦି କର୍ମ ଯେତେ । ଯଜ୍ଞାଦି ତପସ୍ୟା ସଙ୍ଗତେ ॥
ସକଳ କର୍ମ ମଧ୍ୟେ ସାର । କେବଳ ନାମ ଭଜିବାର ॥
ଆବର ଶୁଣଂ ପଦ ଗୋଟି । ମନ ସଂଶୟ ଯିବ ମେଣ୍ଟି ॥
ଏ ବେଦ କଥା ମଧ୍ୟେ ସାର । ଦୃଢ଼ତା, ମୁକତି ଜୀବର ॥
ଦୃଢ଼ ନ ଥାଇ କର୍ମ ଯେତେ । ଫଳ ନ ଫଳେ କଦାଚିତେ ॥
ଏ କଥା ସର୍ବଶାସ୍ତ୍ରେ ସାର । ପଣ୍ଡିତ ଜନଙ୍କୁ ପଚାର ॥
ଶୁଣି ହୋଇଲା ମନ ତୋଷ । ପୁଛଇ ଚଇତନ ପାଶ ॥
ଏ ମର୍ତ୍ତ୍ୟପୁରେ ଦେହ ଧରି । କେ ଅବା ଦୃଢ଼ପଣ କରି ॥
ତରିଣ ଯାଇଛନ୍ତି କହ । ଶୁଣି ତା ଫିଟୁ ମୋ ସନ୍ଦେହ ॥
ତା ଶୁଣି ଚଇତନ ଧୀରେ । କହଇ ସୁମନ ଆଗରେ ॥
ଶୁଣ ସୁମନ ନୃପବର । ସତ୍ୟ ତ୍ରେତୟା ଯେ ଦ୍ୱାପର ॥
ଆବର କଳିଯୁଗ ଗତେ । ତରି ଅଛନ୍ତି ଯେତ ଯେତେ ॥
ସକଳ ଲୋକଙ୍କ ଚରିତ । କହି ମୁଁ ନୁହଇ ସମର୍ଥ ॥
ଧାତାଙ୍କୁ ନୁହଇ ଗୋଚର । ମୁଁ ପୁଣି କେତେକ ମାତର ॥
କେବଳ ଜଣେ ଜଣେ କରି । ଶୁଣ କହିବା କଥା ସ୍ମରି ॥
ସତ୍ୟ ଯୁଗରେ ଦାତାବଂଶ । ଥିଲା ନୃପତି ଗୁରୁହଂସ ॥
ନାମ ତା ବଳୀ ନୃପବର । ସପତଦ୍ୱୀପେ ସେ ଈଶ୍ୱର ॥
କେ କହୁ ତାର ଦାତାପଣ । ଦାନେ ଜିଣିଲା ସୁରଗଣ ॥
କେବଳ ଦାତା ପଣେ ତାର । ବଶ ହୋଇଲେ ତ୍ରିନପୁର ॥
ଦେଖିଣ ଦାନପଣ ତାର । ସ୍ୱର୍ଗେ କମ୍ପିଲେ ବଜ୍ରଧର ॥
ତାହା ଜାଣିଣ ଚକ୍ରଧର । ହେଲେ ବାମନ ଅବତାର ॥
ସେ ବଳୀ ରାଜାଦ୍ୱାରେ ଗଲେ । ଅପୂର୍ବ ବେଦ ଧ୍ୱନି କଲେ ॥
ତା ଜାଣି ବଳୀ ନପବର । ମିଳିଲେ ବାମନ ଛାମୁର ॥

ଦେଖି ସନ୍ତୋଷ ନୃପବସେ । ପୁଚ୍ଛିଲେ ବାମନର ପାସେ ॥
କେଉଁ ନିମନ୍ତେ ମୋର ପୁର । ବିଜୟ କଲ ଦ୍ୱିଜବର ॥
କେବଣ ଦେଶେ ତୁମ୍ଭ ଘର । କେ ତୁମ୍ଭ ଜନନୀ ପିଅର ॥
କହ ତୁମ୍ଭର ନାମ କିସ । ଶୁଣି ମୋ ମନ ହେଉ ତୋଷ ॥
ତୁମ୍ଭ ସୁନ୍ଦର ରୂପ ଦେଖି । ପିଗୁଡ଼ ନୋହେ ମୋର ଆଖି ॥
ଯେତେକ ବିପ୍ର ମୋର ପୁରେ । ଆଇଲେ ଦାନ ନିମନ୍ତରେ ॥
ଜଣେ ତୁମ୍ଭର ପ୍ରାୟେ ହୋଇ । ଦିନେ ମୋ ଦେଖିଲିତ ନାହିଁ ॥
କେଉଁ ନିମନ୍ତେ ଆସିଅଛ । ସ୍ୱରୂପ କହ ବିପ୍ରବତ୍ସ ॥
ଏ ବାଣୀ ଶୁଣି ଦ୍ୱିଜବର । କହନ୍ତି ବଚନ ମଧୁର ॥
ଶୁଣ ରାଜନ ଦ୍ୱିଜବର । ଭକ୍ତି ନଗରେ ଆମ୍ଭଘର ॥
ହରି ଭଜନ ଆମ୍ଭ ପିତା । ନାମ ମୋ ଦାମୋଦର ଉତା ॥
ମାତା ଆମ୍ଭର ସତ୍ୟବତୀ । ନାହିଁ ଆମ୍ଭର ବାଡ଼ବୃତ୍ତି ॥
ଯେବା ମହତ୍ତ୍ୱ ସତ୍ୟବାଷ୍ଟ । ଜୀବେ ଅହିଂସା ଆତ୍ମବୁଦ୍ଧି ॥
ଦୟାଳୁ ପରଲୋକ ପ୍ରାପ୍ତ । ତ୍ୟାଗ ନିର୍ମୋହ ସର୍ବଂସହ ॥
ନିର୍ଲୋଭ ନିର୍ମାୟା ଯା ଚିତ୍ତ । ଶୁଚି ପବିତ୍ର ଦୃଢ଼ବ୍ରତ ॥
କୃଷ୍ଣ ସେବାରେ ଆଗୁଁ ସାର । ନାମ ଭଜନେ ତତପର ॥
ଏମନ୍ତ ଲୋକଦ୍ୱାରେ ଯାଉଁ । ଭିକ୍ଷା କରଣ ଆମ୍ଭେ ଖାଉଁ ॥
ଦୟା ଯା ଭୁବନେ ନ ଦେଖୁଁ । ଲକ୍ଷେଯୋଜନ ସେ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ॥
ଏବେ ତୋହର କୀର୍ତ୍ତି ଶୁଣି । ଆଇଲୁଁ ଶୁଣ ନୃପମଣି ॥
ଚିତ୍ତ ସନ୍ତୋଷେ ଦାନ ଦେବୁ । ଜଗତେ ଯଶ ଅର୍ଜିବୁ ॥
ପ୍ରଥମ ଭିକ୍ଷା ଏ ଆମ୍ଭର । ଏଥୁ ନ ଯିବୁଁ ଆନ ଦ୍ୱାର ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ବଳୀରଜା । କଲା ବିପ୍ରଙ୍କ ପାଦପୂଜା ॥
ମାଗ ହୋ ବିପ୍ରଙ୍କ କୁମର । ଯେ ଇଚ୍ଛା ଅଛଇ ତୁମ୍ଭର ॥
ଧନ ରତନ ବାଡ଼ବୃତ୍ତି । ଗଜ ତୁରଙ୍ଗ ଆଦି ହସ୍ତି ॥
ବସ୍ତ୍ରାଦି ଅଳଙ୍କାର ମାନ । ଗୋରୁ ମହିଷ ମେଷ ଧେନ ॥
ରାଜ୍ୟ ପଦବୀ ଆଦି ମୋର । ଯେ ଇଚ୍ଛା ମାଗ ଦ୍ୱିଜବର ॥

ଶୁଣି ବାମନ ଦିବ୍ୟମୂର୍ତ୍ତି । ନୃପତି ଆଗରେ କହନ୍ତି ॥
ଅଧିକ ଲୋଭ ନାହିଁ ମୋର । ମାଗୁଛି ଶୁଣ ନୃପବର ॥
ଆମ୍ଭର ପାଦରେ ରାଜନ । ତ୍ରିପାଦ ଭୂମି ଦେବୁ ଦାନ ॥
ଏହା ଶୁଣିଣ ନୃପନାଥ । ସିଞ୍ଚାଡ଼ ଦେଲେ ବେନି ହସ୍ତ ॥
ତୁମ୍ଭର ବୁଦ୍ଧି ଅଟଇ ସାନ । ତେଣୁ ମାଗିଲ ଅଳ୍ପଦାନ ॥
ତୁମ୍ଭ କର୍ମରେ ଅଛି ଯାହା । ଅନ୍ୟଥା କେ କରିବ ତାହା ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ନୃପମଣି । ଶଙ୍ଖେ ଧରିଲେ ତିଳପାଣି ॥
ଧର ହେ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଗୋସାଇଁ । ତ୍ରିବାର ସତ୍ୟ କଲି ମୁହିଁ ॥
ଶୁଣି ଉଠିଲେ ଦ୍ୱିଜବର । ସଙ୍କଳ୍ପ ପଢିଲେ ସତ୍ୱର ॥
ଶ୍ରୀ ହସ୍ତ ପ୍ରସାରନ୍ତେ ହରି । ଶୁକ୍ର ଉଠିଲେ ବେଗକରି ॥
ରାଜାଙ୍କୁ ଅନେକ ପ୍ରକାରେ । ଗୁପତ ବଚନେ ତିଆରେ ॥
ଦାନ ନ ଦିଅ ଏହୁ ହରି । ନଷ୍ଟେଁ ହରିବେ ତୁମ୍ଭ ଶିରୀ ॥
ରାଜାର ଗୁରୁ ସେ ଯୁକତେ । ନାସ୍ତି ଯେ କଲେ ନାନା ମତେ ॥
ଶୁଣି ବୋଇଲେ ବାଳୀରାଜା । ତୁଚ୍ଛ ମୋହର ପାଶୁ ଯା ଯା ॥
ସତ୍ୟ ନ ଭାଙ୍ଗି ବୁଦ୍ଧି ମୋର । ନିଅନ୍ତୁ ପଛେ ରାଜ୍ୟଭାର ॥
ପ୍ରାଣହିଁ ନେଉ ସେ ମୋହର । ସତ୍ୟ ମୋ ଅନ୍ୟଥା ନ କର ॥
ସତ୍ୟ ଲଙ୍ଘିବା ଫଳେ ମୁହିଁ । ନର୍କରେ ସଞ୍ଚରିବ ଯାଇଁ ॥
ଅବଶ୍ୟ ଥରେ ତ ମରିବ । ସତ୍ୟକୁ କପାଇଁ ଛାଡ଼ିବ ॥
ସେ ଯେବେ ଅଟେ ଭଗବାନ । ସୁଫଳ ହେଲା ମୋର ଦାନ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ନୃପମଣି । ବାମନ ହସ୍ତେ ଦେଲେ ପାଣି ॥
ଦେଲି ତ୍ରିପାଦ ଭୂମିଦାନ । ତୁମ୍ଭ ଇଚ୍ଛାରେ ତୁମ୍ଭେ ଘେନ ॥
ତା ଶୁଣି ଦେବ ଶିରୀପତି । ହୋଇଲେ ତ୍ରିବିକ୍ରମ ମୂର୍ତ୍ତି ॥
ପାଦକେ ପୃଥିବୀ ବ୍ୟାପିଲେ । ଆରେକ ପାଦେ ସ୍ୱର୍ଗେ ନେଲେ ॥
ପୁଣି ବୋଇଲେ ସର୍ବଗ୍ରାହୀ । ଆର ପାଦକୁ ପୃଥ୍ୱୀ କାହିଁ ॥
ଶୁଣି ବୋଇଲେ ନୃପବର । ଆଜ୍ଞ ଚରଣ କାହିଁ ତୋର ॥
ଯେବେ ଚରଣ ଅଛି ତୋର । ପୃଥିବୀ ଅଛଇ ମୋହର ॥

ତା ଶୁଣି ତ୍ରୈଲୋକ୍ୟ ଈଶ୍ୱର । ନାଭିରୁ କାଢିଲେ ପଦ୍ମର ।
ଦେଖି ପାତାଳ ବଳୀ ଶିର । ଗୁପିଲେ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଠାକୁର ।
ସେ ରାଜା ନସ୍ତଶଲ୍ଲ ବୋଲେ । ପାତାଳେ ତାକୁ ଠାବକଲେ ।
ହରି ଚରଣାମୃତ ପାଇ । ରହିଲ ଅଜ୍ରାମର ହୋଇ ॥
ଶୁଣ ସୁମନ ଏ ଚରିତ । ଦାନର ମହିମା ଏମନ୍ତ ॥
ଶ୍ରୀହରି ହେଲେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ । ସୁଜନେ ଭଜ ଭଗବାନ୍ ॥
କହଇ ଧ୍ୟାନ ରାମ ଦାସ । ମୁକତି ଅଟଇ ବିଶ୍ୱାସ ।
ବାମନ ଅଭୟ ଚରଣେ । ମୋ ଚିତ୍ତ ରହୁ ଅନୁକ୍ଷଣେ ।

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତେ ମନ ଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ
ବଳୀରାଜା ମୋକ୍ଷଣେ ନାମ ପ୍ରଥମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

—*—

ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ

ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ରାଜା ଚରିତ

କହଇ ଚଇତନ ବୀର । ଶୁଣ ସୁମନ କଥାସାର ॥
ତୁ ଯେ ପଚାରୁଅଛୁ ଏତେ । ଦାନରେ ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞନ୍ତ ଯେତେ ॥
କହିଲି ବଳୀ ତରିବାର । ଶୁଣ ତୁ ଏଥୁ ଅନନ୍ତର ॥
ନାମ ତାହାର ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର । ତ୍ରେତୟା ଯୁଗରେ ନରେନ୍ଦ୍ର ॥
ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶର ନୃପମଣି । ଦାନପଣରେ ସେ ଅଗ୍ରଣୀ ।
ସୁନ୍ଦରପଣେ କାମଦେବ । ଦାତା ଅଂଶରେ ସଦାଶିବ ॥
ସୁଧୀର ପଣେ ମେରୁ ସମ । ବୀରପଣରେ ଦ୍ୱିତୀ ଯମ ॥
ତେଜସ୍ୱୀପଣେ ବୈଶ୍ୱାନର । ବୁଦ୍ଧିରେ କିବା ଗଣେଶ୍ୱର ।
ପଣ୍ଡିତପଣେ ବୃହସ୍ପତି । ସହିବା ପଣେ ବସୁମତି ।
ଗମ୍ଭୀର ପଣେ ପାରାବାର । ଅପାର ମହିମା ତାହାର ।
ସପ୍ତମର୍ଦ୍ୱୀପେ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ । ଜଗତେ ବିଖ୍ୟାତ ତା କୀର୍ତ୍ତି ।
ପାଳଇ ଏକପତ୍ନୀ ବ୍ରତ । ଦଇବେ ତାର ଏକ ସୁତ ।
ସମ୍ପଦ କୁବେର ଭଣ୍ଡାର । ଦାନହିଁ ଦେବା ମୂଳ ତାର ।

ସେ ମହାରାଜା ଦାନପଣେ । ଦରିଦ୍ର ନ ରହିଲେ ଜଣେ ।
ଯେ ଯାହା ପ୍ରକାଶିଲେ ପାଇ । ନାହିଁ ବୋଲିବା ଶବ୍ଦ ନାହିଁ ।
ଦେଇ ତୋଷଇ ମନ ତାର । ଯାଚକେ ଖଣ୍ଡେ ଦୁଃଖଭାର ।
ଦେବ ଯକ୍ଷ କିନ୍ନରେ ଥାଇ । ନୃପତି ପଣେ ବହରଇ ।
ଏମନ୍ତେ କେତେ କାଳଗଲା । ତା କୀର୍ତ୍ତି ଜଗତେ ପୂରିଲା ।
ବିନା କଳଙ୍କ ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରାୟ । ତା ଯଶ ଜଗତେ ଉଦୟ ।
ଏକଥା ଜାଣି ସେ ରାଜାର । ସ୍ୱର୍ଗେ କମ୍ପିଲା ବଜ୍ରଧର ।
ବିଧାତା ସମ୍ମୁଖେ କହିଲା । କି ବୁଦ୍ଧି କରିବ ବୋଇଲା ।
ଏ ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ଦାନପଣେ । ସ୍ୱର୍ଗେ କମ୍ପିଲେ ସୁରଗଣେ ।
ଆବର କର୍ମେ ମୋର ପୁର । କି ବୁଦ୍ଧି କହ ବେଦବର ।
ତାହା ଶୁଣିଣ ବେଦବର । ହୃଦରେ କଲେକ ବିଚାର ।
ବିଶ୍ୱାମିତ୍ରଙ୍କୁ ଡ଼କାଇଲେ । ମର୍ତ୍ତ୍ୟକୁ ଯାଅ ହେ ବୋଇଲେ ।
ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ରର ଦାନପଣ । ବୁଝିଣ ଆସ ହେ ବହନ ।
କଠାଳ କର ନାନା ମତେ । ବୁଝିବା ଦାନପଣ କେତେ ॥
ଶୁଣି ଚଳିଲେ ମୁନିବର । ପ୍ରବେଶ ହେଲେ ମର୍ତ୍ତ୍ୟପୁର ॥
ମାୟାରେ ହେଲେ ଦିବ୍ୟରୂପ । କି ବ୍ରହ୍ମଦେବତା ସ୍ୱରୂପ ॥
ରାଜାର ସିଂହଦ୍ୱାରେ ଗଲେ । ଅନେକ ଦେବ ଧ୍ୱନିକଲେ ॥
ସନ୍ତ ନପାଣ ନୃପବର । ମିଳିଲେ ମୁନିଙ୍କ ସମ୍ମୁଖ ॥
ଦେଖିଣ ପ୍ରଣମିତ ହେଲେ । ଅନେକ ପାଦପୂଜା କଲେ ॥
ଆଜ ପବିତ୍ର ମୋର ପୁର । ତୁମ୍ଭ ଦର୍ଶନେ ମୁନିବର ॥
କିମ୍ପା ମୋ ପୁରକୁ ଆଗତ । ମିଥ୍ୟା ନକରି କହ ସତ ॥
ଶୁଣି କହନ୍ତି ମହାସନ୍ତ । ସ୍ୱରୂପ ଶୁଣ ହେ ନୃପତି ॥
ଆମ୍ଭେ ଅଇଲୁ ଯଜ୍ଞ ପାଇଁ । କହୁଛୁ ସଂଶୟ ଫିଟାଇ ॥
ତୁମ୍ଭର ଯଶ କୀର୍ତ୍ତିମାନ । ପୂରିଲା ଚଉଦ ଭୁବନ ॥
ସେ ଅଷ୍ଟଦଶ ବସୁମତୀ । ବ୍ରହ୍ମ କ୍ଷେତ୍ରୀୟ ବୈଶ୍ୟଜାତି ॥
ଯଜ୍ଞ ଶୁଣିଲେ ତୋର କୀର୍ତ୍ତି । ଶୁଭଇ ଶୁଣ ହେ ନୃପତି ॥

ତେଣୁ ଅଇଲୁ ତୋର ତହିଁ । କହୁଛି ମାଗିବାର ପାଇଁ ॥ ୪୦ ॥
ଶୁଣି ବୋଇଲେ ସେ ରାଜନ । ହେ ମୁନି ଶୁଣ ମୋ ବଚନ ॥
ଯାହା ଅଛଇ ତୁମ୍ଭ ଚିତ୍ତେ । ରାଜ ଭଣ୍ଡାର ଆଦି ଯେତେ ॥
ମାଗ ହେ ସଂଶୟ ନ କର । ଅବଶ୍ୟ ଦେବି ସତ୍ୟ ମୋର ॥
ଶୁଣି କହନ୍ତି ମୁନିଇନ୍ଦ୍ର । ସ୍ୱରୂପ ଶୁଣ ହେ ନରେନ୍ଦ୍ର ॥
ଦେବାର ହୁଅ ଯେବେ ତୋର । ସ୍ୱହସ୍ତେ ତୋଡ଼ିଦିଅ ମାର ॥
ପଛେ ନସତ ହେଲେ ତୁମ୍ଭ । ଆଜ ମୁଁ ଛାଡ଼ିବଇଁ ନାହିଁ ॥
ପୁତ୍ର ଭାରିଯା ଭୁଲେ ତୋର । ପାତ୍ର ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କି ଯେ ପର୍ବର ॥
ଶୁଣି ହସଇ ରାଜା ଚିତ୍ତେ । କସ ମାଗିବ ଏତୁ ମୋତେ ॥
ସବୁହୁଁ ପ୍ରାଣ ପିନା ବଡ଼ । ମାଗିଲେ ଦେବି ମୋର ଦୃଢ଼ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ନୃପମଣି । ଶଙ୍ଖେ ଧଇଲେ ତିଳ ପାଣି ॥
ମୁନିଙ୍କ ହସ୍ତେ ଦେଲେ ନେଇ । ଯେ ଇଚ୍ଛା ମାଗ ହେ ଗୋସାଇଁ ॥
ସ ବାର ସତ୍ୟ କଲି ମୁହିଁ । ଦେବି ସଂଶୟ ଏଥି ନାହିଁ ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ମହାମୁନି । କଲେ ସେ ମହା ଘୋରଧ୍ୱନି ॥
ସାକ୍ଷୀ ଏଥିକୁ ଭଗବାନ । ରବି ଶଶାଙ୍କ ଆଖଣ୍ଡଳ ॥
କୁବେର ବରୁଣ ସମ୍ପତେ । ସମସ୍ତେ ସାକ୍ଷୀ ଥାଅ ଏଥେ ॥
ମାଗୁଛି ଦୋଷ ନାହିଁ ମୋର । ବୋଲି ଧଇଲେ ତିଳମାର ॥
ଜଳ ପକାଇ ମୁନିବର । ବୋଇଲେ ଶୁଣ ନୃପବର ॥
ତୋ ରାଜାପଣ ମୋତେ ଦେବୁ । ଲେଙ୍ଗଡ଼ା କନାଏ ପିନ୍ଧିବୁ ॥
ପୁତ୍ର ଭାରିଯା ଯେନ ତୋର । ରାଜ୍ୟରୁ ହୋଇବୁ ବାହାର ॥
ଭୁଞ୍ଜିବ ରାଜଭୋଗ ମୁହିଁ । ଏଥେ ତୋ ଅଧିକାର ନାହିଁ ॥
ତା ଶୁଣି ନୃପତି ଆନନ୍ଦ । ମୁଖ ପ୍ରକାଶେ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ॥
ମୁନିଙ୍କି ନୃପ ସିଂହାସନେ । ରାଜା କରାଇ ତୋଷମନେ ॥
ଆପଣେ ବାନ୍ଧିଦେଲେ ଶାଢ଼ୀ । ପୁଣି ମୁନିଙ୍କ ପାଦେ ପଡ଼ି ॥
ଯୁଡ଼ି କପାଳେ ଦେଲେ କର । ବୋଇଲା ନମେ ମୁନିବର ॥
ପାତ୍ର ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କି ଡକାଇଲେ । ମୁନିଙ୍କି ସମର୍ପିଣ ଦେଲେ ॥

ଆସୁଁ ତୁମ୍ଭର ଏଥୁ ରାଜା । କର ଏହାଙ୍କ ପାଦ ପୂଜା ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ନୃପବର । ବିଜୟ କଲେ ଅନ୍ତଃପୁର ॥
ବଢ଼ିବେ ବୋଲି ରାଣୀମନ । ଦୁଃଖିତ ହୋଇଣ ରାଜନ ॥
ଭିତରପୁରେ ବିଜେକଲେ । ତା ଦେଖି ଶୈବ୍ୟାରାଣୀ ବୋଲେ ॥
ମନତ କରିଅଛ ଦୁଃଖ । କିମ୍ପାଇ ଶୁଖିଅଛି ମୁଖ ॥
ବିପ୍ରଙ୍କୁ ଦେବାପାଇଁ ଦାନ । କିଅବା ନ ମିଳିଲା ଧନ ॥
ଆଜିକ ବିପତ୍ତି ପଡ଼ିଲା । ମୋତେ ତ ସନ୍ଦେହ ଲାଗିଲା ॥
ବିଳମ୍ବ ନ କରିଣ କହ । ଦେଖି ନ ସହେ ମୋର ଦେହ ॥
ତା ଦେଖି କହନ୍ତି ନୃପତି । ଶୁଣ ସୁମନେ ପ୍ରିୟବତୀ ॥
କାଲ୍ହି ଆଇଲେ ଏକମୁନି । ମୋ ଆଗେ କଲେ ବେଦଧ୍ୱନି ॥
ଦେଖି ମୋହର ତୋଷମନ । ମୁନିଙ୍କି ଯାଚିଲି ମୁଁ ଧନ ॥
ରାଜ୍ୟ ସମ୍ପଦ ଯେତେ ମୋର । ସବୁ ଦେଲେ ମୁନିବର ॥
ପୁତ୍ର ଭାରିଯାକୁ ଘେନିଣ । ଏକଇ ବସ୍ତ୍ର ମୁଁ ପିନ୍ଧିଣ ॥
ଛାଡ଼ିଣ ଯିବ ନିଜ ଦେଶ । ତେଣୁ ଆଇଲି ତୋର ପାଶ ॥
ଶୁଣି ଆନନ୍ଦ ରାଣୀମନ । ଏଥି ସଂସେ ତା ନନ୍ଦନ ॥
ବାହାର ଅବକାଶେ ଥିଲା । ପିତାଙ୍କ ଶ୍ରୀମୁଖେ ମିଳିଲା ॥
ଦେଖି ପିତାଙ୍କୁ ଆଗଭର । ପୁଚ୍ଛଇ ନୃପତି କୁମର ॥
ମାତା ପୁତ୍ରକୁ ବୁଝାଇଲେ । ଶୁଣି କୁମର ମଣି ବୋଲେ ॥
ଏଥକୁ ଚିନ୍ତା କିମ୍ପା କର । ତପସ୍ୟା ପୂରିଲା ଆମ୍ଭର ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ତିନିଜଣ । ତିନି ଖଣ୍ଡ ବସ୍ତ୍ର ପିନ୍ଧିଣ ॥
ଛାଡ଼ି ସକଳ ଅଳଙ୍କାର । ନଗରୁ ହୋଇଲେ ବାହାର ॥
ପ୍ରବେଶ ମୁନିଙ୍କର ପାଶ । ବୋଲନ୍ତି ଛାଡ଼ିଗଲୁ ଦେଶ ॥
ରଖ ତୁମ୍ଭର ପ୍ରଜାକୁଳ । ରାଜ୍ୟ ସମ୍ପଦାଦି ସମ୍ଭାଳ ॥
କହନ୍ତି ବିଶ୍ୱାମିତ୍ର ମୁନି । ଶୁଣ ରାଜନ ମହାମାନୀ ॥
ପିତାଙ୍କୁ ପୁତ୍ରଟି ଯେମନ୍ତ । ଦାନକୁ ଦକ୍ଷିଣା ତେମନ୍ତ ॥
ପୁତ୍ର ବିହୀନେ ନର୍କେ ଯାଇ । ଦକ୍ଷିଣା ବିନା ଫଳନାହିଁ ॥

ସୁବର୍ଣ୍ଣ ତିନିଲକ୍ଷ ମାଢ଼ | ଆଣି ମୋ ଆଗେ କର ଗୁଢ଼ ||
ତେବେ ନିଷ୍ଟନ୍ତେ ଚଳିଯାଅ | ନୋହିଲେ ଦାନ ଛୋଡ଼ନିଅ ||
ଏହା ଶୁଣିଣ ନରମଣି | ଚିତ୍ତେ ଚିନ୍ତିଲେ ଚକ୍ରପାଣି ||
ଦେବି ମୁଁ ଦକ୍ଷିଣା ଡୁମ୍ବର | ଆତ୍ମା ବିକ୍ରୟ କରି ମୋର ||
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ତିନିଜଣ | ମଥାରେ ଲଦିଣ ଡିଭଣ ||
କାଶୀନଗର ବୋଲି ଗଲେ | ମୁନି ଡାକନ୍ତି ତାଙ୍କ ଭୁଲେ ||
ସେହି ନଗରେ ବୁଲି ବୁଲି | ଡାକନ୍ତି ଆମ୍ଭ ବନ୍ଦୀ ବୋଲି ||
ବ୍ରାହ୍ମଣ କ୍ଷତ୍ରୀ ବୈଶ୍ୟଜନ | ଅଛରେ ଯେତେ ଜାତି ପୁଣ ||
ଆବରି ଚଣ୍ଡାଳ ସହିତେ | ଯେ ଅବା କିଣିବଟି ମୋତେ ||
ପୁତ୍ର ଭାର୍ଯ୍ୟାର ସହିତେ | ବିକବି ଦକ୍ଷିଣା ନିମନ୍ତେ ||
ଯେ ଧନ ଦେବ ତା ଶରଣ | ହେବୁ ପ୍ରସାଦ ତିନିଜଣ ||
ଏରୂପେ ଯେତେବେଳେ ଡାକିଲେ | କିଣିମା ଷମ କେ ନୋହିଲେ ||
ଏଥିଉତ୍ତାରୁ ଶୁଣ ମନ | ବିଧାତା ଘଟ ସୂତ୍ରମାନ ||
ମାୟାରେ ବିପ୍ର ହୁ[illegible]ହୋଇ | ଅଗ୍ନି ଦେବତା ଥିଲେ ରହି ||
ଦ୍ୱି ଲକ୍ଷ ମାଢ଼ ସୁନା ଦେଇ | ପୁତ୍ର ଭାର୍ଯ୍ୟାଙ୍କୁ କିଣିଲେ ||
ରାଜାର ଏକଇ କୁମର | ବଇଦେ ଅତି ସୁକୁମାର ||
ସେ ପତିବ୍ରତା ଶିରୋମଣି | ସୁନ୍ଦରୀ ତ୍ରିପୁରକୁ ଜିଣି ||
ଦୁହିଁଙ୍କ ହସ୍ତ ରାଜାଧରି | ବିପ୍ରଙ୍କୁ ସମର୍ପଣ କରି ||
ସେ ବିପ୍ର ଯାହା ଇଚ୍ଛାକର | ଏ ଦୁହେଁ ହୋଇଲେ ଡୁମ୍ବର ||
ଏମନ୍ତ କହି ନୃପଗଲେ | ଧନ ମୁନିଙ୍କ ସମର୍ପିଲେ ||
ପୁଣି କେତେ ହେଁ ଦୂର ଯାନ୍ତେ | ଚଣ୍ଡାଳ ରୂପେ ଜନ୍ମନାଥେ ||
ମନ୍ଦର କରି ତହିଁ ଥିଲେ | ରାଜାଙ୍କୁ କିଣି ଧନ ଦେଲେ ||
ମୁନିଙ୍କୁ ବୋଇଲେ ରାଜନ | ନିଅ ହେ ଦକ୍ଷିଣାର ଧନ ||
ଯେତେ ଜଞ୍ଜାଳ ମୁନି କଲେ | ରାଜା ଧର୍ମକୁ ନ ଲଙ୍ଘିଲେ ||
ସେ ମୁନି ଧନ ଘେନିଗଲେ | ନୃପତି ପଳଣ ବିହରିଲେ ||
ଏଥେ ରହିଲେ ନୃପନାଥ | ଚଣ୍ଡାଳ ଘରେ ହୋଇ ଭୃତ୍ୟ ||

ପ୍ରଭାତେ ଭାଣ୍ଡ ପଢ଼ିରନ୍ତି | ଦିବସେ ଢକ୍ଷିର ଚରନ୍ତି ||
ରାତ୍ରେ ଜଗନ୍ତି ଶମଶାନ | କେ କହୁ ତାଙ୍କ ଦୁଃଖମାନ ||
କାନନୁ ଫୁଲ ପୁଷ୍ପ ଆଣେ | ରାଣୀ କହିଲେ ବାସୀପଣେ ||
ସେ ତିନିପ୍ରାଣୀଙ୍କ ଲକ୍ଷଣ | କେ କହୁ ଶରୀର ଧରଣ ||
ଯେତେକେହେଁ କଷ୍ଟ ସେ ପାଇଲେ | କେହି ଧର୍ମକୁ ନ ଛାଡ଼ିଲେ ||
ଏମନ୍ତେ କେତେଦିନ ଗଲା | ସ୍ୱର୍ଗରେ ବିସ୍ମୟ ପଡ଼ିଲା ||
ବ୍ରହ୍ମା ଇନ୍ଦ୍ରାଦି ସୁରଗଣ | ସମସ୍ତେ ହେଲେ ବିସ୍ମରଣ ||
ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ରର ତପଫଳେ | ସ୍ୱର୍ଗ ପଡ଼ିଲା ରସାତଳେ ||
ଏଥିକୁ ତାଙ୍କୁ ଘେନ ଆସ | ନୋହିଲେ ସର୍ବେ ଯିବା ନାଶ ||
ଏମନ୍ତେ ସର୍ବେ ଯୁକ୍ତି କଲେ | ତକ୍ଷକ ରାଜ ଆଜ୍ଞା ଦେଲେ ||
ହେ ସର୍ପ ତୁମ୍ଭେ ବେଗେ ଯିବୁ | ରାଜାର ପୁତ୍ରକୁ ଦଂଶିବୁ ||
ଆଜ୍ଞା ପ୍ରମାଣେ ସର୍ପ ଗଲା | ମଞ୍ଚରେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲା ||
ରୋହିତ କୁମରକୁ ଦଂଶି | ପୁଣି ମିଳିଲା ସ୍ୱର୍ଗେ ଆସି ||
ଏଥୁ ଅନନ୍ତେ ଶୈବ୍ୟାରାଣୀ | ପୁତ୍ର ମରିବା କଥା ଶୁଣି ||
ଅନେକ ସନ୍ତାପ ସେ କଲା | ତା ଦେଖି ବ୍ରାହ୍ମଣ କହିଲା ||
ତୁ ଏବେ କରୁଛୁ ରୋଦନ | କାହୁଁ ତୁ ଲଗାଇବୁ ଧନ ||
ଜାଣିଲେ ମଡ଼ାଚଣ୍ଡି ଆଏ | ମୋଠାରୁ ନେବେ ସୁନାଆଏ ||
ବେଗେ ତୁ ଶବ ଘେନିଯାଅ | ନ ପୋଡ଼ ପୋତିଣ ଥକାଅ ||
ମଡ଼ାଚଣ୍ଡିଆ ଧନ ଆସି | ମାଗିଲେ ଦିଅ ତାର ବାସୀ ||
ବିପ୍ର ବଚନ ବାଣୀ ଶୁଣି | ପୁତ୍ରକୁ ଧରି ଏକା ରାଣୀ ||
ଘୋର ଅନ୍ଧାର ନିଶାକାଳେ | ଘେନିଣ ଶମଶାନେ ମିଳେ ||
ଶବ ପକାଇ ମହାସଙ୍ଗ | ଆପଣେ ଖନ୍ଦାଏ ଖୋଳନ୍ତି ||
ଜଗିବା ପାଇ ଶମଶାନ | ଏମନ୍ତେ ବାହାରେ ରାଜନ ||
ଆପଣେ ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ରାଜେ | ଆସିଣ ମିଳିଲେ ସେଠାଏ ||
ଦେଖିଲେ ଶମଶାନ ସ୍ଥାନ | ଏକଇ ଯୁବତୀ ରତନ ||
କାନ୍ଦିଣ ଖୋଳୁଅଛି ଗାତ | ଦେଖିଣ ନୃପତି ଚକିତ ||

ଧାଇଁ ଧଇଲେ କେଶ ତାର । ବୋଇଲେ ଦୁଷ୍ଟ ତୁ କାହିଁର ।
ମରିବୁ ତୋ ଇଷ୍ଟ ସୁମର । ଶୁଣି ବୋଲଇ ନାରୀବର ।।
ମୋ ଇଷ୍ଟ ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ରାଜା । ମୁଁ ଅଟେ ତାହାଙ୍କ ଭାରିଯା ।।
ସ୍ୱାମୀ ମୋ ନୃପଶ୍ରେଷ୍ଠ ଯେତେ । ଦାନ ଦହ୍ନିଲେ ମୁନିହସ୍ତେ ।।
ଦକ୍ଷିଣା ନିମନ୍ତରେ ପୁଣ । ପୁତ୍ର ଭାରିଯାକୁ ବିକଣ ।।
ସେ ଧନ ମୁନିହସ୍ତେ ଦେଲେ । ଆପଣେ କେଣେ ଅବା ଗଲେ ।।
ଏମନ୍ତେ କେତେ ଦିନ ଗଲା । ସର୍ପାଘାତରେ ପୁତ୍ର ମଲା ।।
ତେଣୁ ସେ ପୁତ୍ରକୁ ଆଣିଣ । ପୋଡ଼ିବି ବୋଲି ଶମଶାନ ।।
ଏକାନ୍ତେ ଗାତ ଖୋଳୁଛଇଁ । ଯେଣୁ ମୋହର ଶାଖା ନାହିଁ ।।
ଏମନ୍ତ ଶୁଣି ନରଈଶ । ଗୁଣିଲେ ନିଜ ପ୍ରିୟା କେଶ ।।
ହେ ସଖି ! ମୁଁ ତୋ ପ୍ରାଣସଖା । କାହିଁ ମୋ ରୋହିତକୁ ଦେଖା ।।
ଶୁଣିଣ ସ୍ୱାମୀର ଉତ୍ତର । ଛୁଟିଲା ଘୋର ଅନ୍ଧକାର ।।
ଦ୍ୱିଗୁଣେ ସନ୍ତାପ ବଢ଼ିଲା । ସ୍ୱାମୀର ଚରଣେ ପଡ଼ିଲା ।।
ଉଠି ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ଘେନିଗଲା । ପୁତ୍ରକୁ ଦେଖାଇଣ ଦେଲା ।।
ବୋଇଲେ ସ୍ୱାମୀ ତୁମ୍ଭେ ଶୁଣ । ମୁହିଁ ଏ ପୁତ୍ରକୁ ଘେନିଣ ।।
ଅନଳେ ପଶି ଝାସଦେବି । ଏ ପ୍ରାଣ କେବେ ନ ରଖିବି ।।
ଶୁଣି ବୋଇଲେ ନୃପବର । ପୁତ୍ର ଭାରିଯା ମଲେ ମୋର ।।
ମୁଁ ଥାଇ କରିବଇଁ କିସ । ତିନି ସମସ୍ତେ ଦେବା ଝାସ ।।
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଚଳିଗଲେ । ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଅନଳ ଜାଳିଲେ ।।
ସ୍ନାନ ସେ କରାଇ ପୁତ୍ରକୁ । ଅନଳେ ପଶିବା ବେଳକୁ ।।
ଏମନ୍ତ ସମୟେ ମାତଳୀ । ସ୍ୱର୍ଗରୁ ରଥ ଘେନି ଚଳି ।।
ରାଜାଙ୍କ ନିକଟେ ହୋଇଲା । ଅନଳେ ନ ପଶ ବୋଇଲା ।।
ତା ଶୁଣି ନୃପତି ଚକିତ ମାତଳୀ ଉହାଇଲା ରଥ ।।
ବୋଇଲା ଦେବଙ୍କ ଆଦେଶ । ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଯିବ ରଥେ ବସ ।।
ଶୁଣି ବୋଇଲା ନୃପବର । ମଲା ମୋ ଏକଇ କୁମର ।।
କେମନ୍ତେ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଯିବଇଁ । କହ ମୁଁ ଅପୁତ୍ରିକ ହୋଇ ।।

ଏଣୁ ମୋ ମରିବାର ସତ । ମାତଳୀ ଘେନଯାଅ ରଥ ॥
ମାତଳୀ ବୋଇଲା ବଚନ । ଅନକେ ନ ପଶ ରାଜନ ॥
ମୋର ଅଇଲା ଯାଏ ଥିବୁ । ନୋହିଲେ ଦେବଦ୍ରୋହୀ ହେବୁ ॥
ଏମନ୍ତେ ବୋଲି ଚଳିଗଲା । ଦେବଙ୍କ ଆଗରେ ମିଳିଲା ॥
ରାଜା କହିବା ଜଣାଇଲା । ଅମୃତ ସଞ୍ଜୀବନୀ ନେଲା ॥
ପୁଣି ସ୍ୱର୍ଗରୁ ଲେଉଟିଲା । ରାଜା ନିକଟେ ପ୍ରବେଶିଲା ॥
ପୁତ୍ରର ମୁଖେ ସୁଧାଦେଇ । କର୍ଣ୍ଣରେ ସଞ୍ଜୀବନୀ କହି ॥
ତକ୍ଷଣେ ଜୀଇଲା କୁମର । ପାଶେ ବେଢ଼ିଲା ରତ୍ନବର ॥
ଆବର ଜନନୀ ପିଅର । ଦେଖିଣ ସେହିତ କୁମର ॥
ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଯିବା ଏବେ ଚାଲ । କୁମର ବୋଇଲା କ ବୋଲ ॥
ଆମ୍ଭର ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଜାକୁଳ । ଗୁଣ୍ଡ କେ ଯିବ ସ୍ୱର୍ଗଆଳ ॥
ସମସ୍ତେ ଗଲେ ଯିବ ମୁହିଁ । ନୋହିଲେ ଯାଅ ତୁମ୍ଭେ ଦୁଇ ॥
ଶୁଣି ବୋଇଲେ ନୃପନାଥ । ମାତଳୀ ଘେନଯାଅ ରଥ ॥
ନ ଗଲେ ରାଜ୍ୟଜନ ଯେତେ । ଆମ୍ଭେ ନ ଯିବୁ କଦାଚିତେ ॥
ଶୁଣି ମାତଳୀ ଚଳିଗଲା । ବିଧାତା ଆଗରେ କହିଲା ॥
ସ୍ୱରୂପ ଶୁଣ ଦେବବର । ନଇଲେ ପ୍ରଜାକୁଳ ସାର ॥
କେବେ ନ ଆସେ ନୃପବର । ବିଚାରି ମୋତେ ଆଜ୍ଞା କର ॥
ତା ଶୁଣି ବ୍ରହ୍ମା ଇନ୍ଦ୍ର ସୁର । ସମସ୍ତେ କଲେକ ବିଚାର ॥
ଯାଇଁ ରାଜାକୁ ଘେନଆସ । ନୋହିଲେ ସ୍ୱର୍ଗେ ଯିବ ନାଶ ॥
ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ରର ତପଫଳେ । ଆପଣ୍ଡୁ ତାର ପ୍ରଜାକୁଳେ ॥
ତା ଶୁଣି ମାତଳୀ ହରଷ । ଲେଉଟି ଗଲେ ରାଜା ପାଶ ॥
ଦେବେ ଦୁନ୍ଦୁଭି ବଜାଇଲେ । ସକଳ ଲୋକ ଗୋଷ୍ଠୀ କଲେ ॥
ପଶୁ ମନୁଷ୍ୟ ପକ୍ଷୀ ଜାତି । ଅପରେ ଯେତେ ଲୋକେ ଛନ୍ତି ॥
ସମସ୍ତ ରଥେ ବସାଇଲେ । ଆପଣେ ରାଜା ବିଜେ କଲେ ॥
ପୁତ୍ର ଭାରିଯା ସଙ୍ଗେ ଘେନ । ଆନନ୍ଦେ କଲେ ଜୟ ଧ୍ୱନି ॥
ଚଳିଲା ରଥ ଶୂନ୍ୟମାର୍ଗେ । ଦେବେ ଅନାଇଛନ୍ତି ସ୍ୱର୍ଗେ ॥

ଯତ୍ନେ ନକଟେ ସ୍ୱର୍ଗ ଆସି । ଦେବମାୟାକୁ ଦେଲେ ପେଶି ॥
ରାଜାର ହୃଦରେ ପଶିଲା । ବଡ଼ମା ପଣ ପ୍ରକାଶିଲା ॥
ଗର୍ବ ବଢ଼ିଲା ରାଜା ମନ । ନ ଚଳେ ପୁଷ୍ପକ ବିମାନ ॥
ଯତ୍ନେ ସେ ନଷ୍ଟଲେ ରହିଲେ । ସକଳ ଦେବତା ଆଇଲେ ॥
ବିଶ୍ୱକର୍ମାକୁ ଆଜ୍ଞା ଦେଲେ । ତହିଁ ପୁରେକ ନିର୍ମାଣିଲେ ॥
ଶ୍ରୀହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ସ୍ୱର୍ଗପୁର । ନାମ ଦିହିଲେ ବେଦଧର ॥
ସେ ପୁରେ ରହିଲେ ନୃପତି । ଅଛନ୍ତି ଯୁଗେ ଯୁଗେ କୀର୍ତ୍ତି ॥
ଦେବା ଲୟରେ ଫଳ ଏତେ । ପୁରାଣ ବିଖ୍ୟାତ ଜଗତେ ॥
ଭଣେ ଅଧମ ରାମଦାସ । ଶ୍ରୀହରି ପାଦପଦ୍ମେ ଆଶ ॥
ଶୁଣ ସୁଜନ କର୍ଣ୍ଣପୁଟେ । ନ ପଡ଼ି ସଂସାର ସଙ୍କଟେ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତିରସାମୃତେ ମନ ଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ ମାଧବାଚାର୍ଯ୍ୟ ପତି ପତ୍ନୀ ଦାର୍ଢ୍ୟଭକ୍ତି ମୋକ୍ଷଣେ ନାମ ଷୋଡ଼ଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ତୃତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ
କର୍ଣ୍ଣରାଜା ସମ୍ବାଦ
ମନ ଉବାଚ

ପୁଣି ପୁଚ୍ଛଇ ମନ ବିପ୍ରେ । ଚୈତନ୍ୟ ଦେବଙ୍କର ପାଶେ ॥
ତୁମ୍ଭେ ଯା କଲଟି ପ୍ରକାଶ । ପଦ ପଦକେ ସୁଧାରସ ॥
ସତ୍ୟ ତ୍ରେତୟାର ଚରିତ । ଶୁଣି ମୁଁ ହୋଇଲି ପବିତ୍ର ॥
କହ ଦ୍ୱାପର ଯୁଗ କଥା । ଶୁଣି ମୋ ଗୁଚୁ ମନୋବ୍ୟଥା ॥
ତା ଶୁଣି କହେ ଚଇତନ । ହେ ମନ ହୁଅ ସାବଧାନ ॥
ଦ୍ୱାପର ଯୁଗ ମହାବୀର । କର୍ଣ୍ଣ ନୃପତି ନାମ ତାର ॥
ସୋମବଂଶରେ ଅବତାରି । ଅଟଇ ମହା ଧନୁର୍ଦ୍ଧର ॥
କ୍ଷତ୍ରିୟ ଗରବ ଗଞ୍ଜନ । ହଇବେ ରବିର ନନ୍ଦନ ॥
ଶରଣ ସମ୍ଭାଳିବା ଅର୍ଥେ । କାହେ ବାନ୍ଧବ ଥାଇ ନେତେ ॥
ସତ୍ୟ ଅଭଙ୍ଗ କୁଳବନ୍ତ । ଶାନ୍ତ ସୁଶୀଳ ସେ ମହତ ॥

ଯଦୁବଂଶ କୁଳେ ଯେ କଂଶଙ୍କ । ସର୍ବଦା ଜାଣେ ରଣରଙ୍ଗ ॥
ଖଳନ୍ତେ କମ୍ପେ ବସୁମତୀ । ସୁରେ ଅସୁରେ ଡରିଥାନ୍ତି ॥
ଏମନ୍ତେ କର୍ଣ୍ଣ ମହାରାଜା । ସୁଖେ ପାଳଇ ଜନ ପ୍ରଜା ॥
ତାହାର ଏକଇ କୁମର । ବୃଷକେଶନ ନାମ ତାର ॥
ଭାରିଯା ନାମ ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ । ସତୀ ସାଧବୀ ସେହୁ ବାଳୀ ॥
ଏମନ୍ତେ କର୍ଣ୍ଣ ଯେ ରାଜନ । ଦାନେ ମୋହିଲେ ସର୍ବଜନ ॥
ନିତ୍ୟ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଶତେ ଭାର । ପ୍ରମାଣ ଦାନ ଦେବ ତାର ॥
ଏଥି ଉପରୁ ଯେତେ ଜନ । ମାଗନ୍ତି ଅନ୍ନ ବସ୍ତ୍ର ଦାନ ॥
ମନ ସନ୍ତୋଷେ ତାଙ୍କୁ ଦେଇ । ବାକ୍ୟ କହନ୍ତି ହୃଷ୍ଟ ଥାଇ ॥
ଦୁଃଖୀ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଯେବେ ଦେଖି । ଜୀବନ୍ତେ ଦିଏ ଅନ୍ନ ଲେଖି ॥
ଏମନ୍ତେ କେତେ ଦିନ ଗଲା । ତା କୀର୍ତ୍ତି ଜଗତେ ପୂରିଲା ॥
ଜାଣିଲେ ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ । ବଢ଼ିବା ପାଇଁ ତାର ମନ ॥
ଜଗମୋହନ ପୀତବାସ । ମାୟାରେ ହେଲେ ଦ୍ୱିଜବେଶ ॥
କନ୍ଧରେ ଶୋଭଇ ପଇତା । ଧାରଣ ପାଣ୍ଡୀ ଗଣ୍ଡୁ ଛତା ॥
ଲଲାଟେ ଶ୍ରୀହରି ମନ୍ଦିର । ପୁସ୍ତକ ଯାଉଁଳ କନ୍ଧର ॥
ଅତି ସୁନ୍ଦର ଯୁବା ବେଶ । ବଚନେ ଜନ ମନ ତୋଷ ॥
ଏମନ୍ତ ବେଶେ ଦାମୋଦର । ଦ୍ୱିଜସ୍ତୁ କର୍ଣ୍ଣ ସିଂହଦ୍ୱାର ॥
ଉଚ୍ଚାର କଲେ ସାମ ବେଦ । ଆକାଶେ ଘୋଟିଲା ଶବଦ ॥
କଣ୍ଠ କୋକିଳସ୍ୱର ଜିଣି । ପାଷାଣ ତରଳେ ତା ଶୁଣି ॥
ତା ଶୁଣି କର୍ଣ୍ଣ ମହାବୀର । ପ୍ରବେଶ ଦ୍ୱିଜଙ୍କ ଛାମୁର ॥
ଦେଖିଣ ନମସ୍କାର କଲେ । ତତ୍‌କ୍ଷଣେ ପାଦ ଧୋଇଦେଲେ ॥
ଆସନେ ତାଙ୍କୁ ବସାଇଲେ । ବିନୟ ବଚନେ ପୁଚ୍ଛିଲେ ॥
କେଉଁ କାରଣେ ମୋର ପୁର । ଦ୍ୱିଜସ୍ତୁ କଲେ ହେ ଠାକୁର ॥
କହ ହେ ସ୍ୱରୂପ ଉତ୍ତର । ଦେବି ମୁଁ ସଂଶୟ ନ କର ॥
ଧନ ରତନ ଅଳଙ୍କାର । କି ଅବା ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଭଣ୍ଡାର ॥
ଯେବା ବାଞ୍ଛିତ ତୁମ୍ଭେ ଚିତ୍ତେ । ସମ୍ଭାଳ କାଲି ପରିଯନ୍ତେ ॥

ଯେତେକ ଇଚ୍ଛା ତେତେ ଦେବ । ଦରିଦ୍ର ପଣ ଛଡ଼ାଇବ ॥
ଭୋଜନ କରି ମୋର ପୁରେ । ଆଜକ ରହ ଏହିଠାରେ ॥
ଶୁଣି କହନ୍ତି ଦ୍ୱିଜବର । ଶୁଣ ତୁ କର୍ଣ୍ଣ ମହାବୀର ॥
ତୋ ଦାନୀପଣ ଶୁଣି କର୍ଣ୍ଣେ । ଅତି ଆନନ୍ଦ ମୋର ମନେ ॥
ତେଣୁ ଅଇଲୁ ତୋର ପାଶ । କଂଣ ଅତି ପ୍ରତିଆଶ ॥
ବାଞ୍ଛିତ ଧନ ଦେଲେ ନେବୁଁ । ନୋହିଲେ ଲେଉଟିଣ ଯିବୁ ॥
ଭିକାରିକେ ଦେଲେ ମହା ପୁଣ୍ୟ । କହିଅଛନ୍ତି ଋଷିଗଣ ॥
ତୁ ବୋଲୁ କାଲି ପରସନ୍ତେ । ଆମ୍ଭେ ନ ରହୁଁ କଦାଚିତେ ॥
ନାହିଁ ବୋଇଲେ ଆମ୍ଭେ ଯିବୁ । ଏଠାରେ କମ୍ପା ବସିଥିବୁ ॥
ଶୁଣି ବୋଇଲେ କର୍ଣ୍ଣବୀର । ପବିତ୍ର କର ମୋ'ର ପୁର ॥
ଆଜ ମୋ ପୁରରେ ରନ୍ଧନ । କଲେ ମୋ ସୁଫଳ ଜୀବନ ॥
ତା ଶୁଣି କହନ୍ତି ଶ୍ରୀହରି । ଶୁଣ ତୁ କର୍ଣ୍ଣ ଦଣ୍ଡଧାରୀ ॥
ଭୋଜନ ଯାଚୁଅଛୁ ମୋତେ । ଦେଇ ନ ପାରୁ କଦାଚିତେ ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଲେ ମହାରାଜ । କହିଲୁ ବିପରୀତ କଥା ॥
କ କ ଭୁଞ୍ଜିବ ବିପ୍ର ତୁମ୍ଭେ । ଦେଇ ଯେ ନ ପାରିବୁ ଆମ୍ଭେ ॥
ଯାହା ମାଗିବ ତାହା ଦେବ । ନ ଦେଲେ ଅପରାଧୀ ହେବ ॥
ପ୍ରଭୁ ବୋଇଲେ ସତ୍ୟକର । ମୋ ହସ୍ତେ ତୋଳଦିଅ ନୀର ॥
ଶୁଣି ନୃପତି ସତ୍ୟ କଲ । ବ୍ରାହ୍ମଣ ହସ୍ତେ ନୀର ଦେଲ ॥
ବୋଇଲା ମାଗ ବିପ୍ରବର । ତିନିବାର 'ସତ୍ୟ ସତ୍ୟ ମୋର ॥
କର୍ଣ୍ଣର ଦୃଢ଼ବାକ୍ୟ ଶୁଣି । କହନ୍ତି ପ୍ରଭୁ ଚକ୍ରପାଣି ॥
ମନୁଷ୍ୟମାଂସେ ମୋ ଭୋଜନ । ଶୁଣି ବୋଇଲେ ଦାନୀକର୍ଣ୍ଣ ॥
ଯେତେକ ଜନ ଦେବ ଆଣି । ସ୍ୱରୂପ କହ ବିପ୍ରମଣି ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଲନ୍ତି ଗୋସାଇଁ । ଅନ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟେ କାର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ ॥
ତୋ ପୁତ୍ର ବୃଷକେତନକୁ । ମାରିଣ ଦେବୁ ହୋ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ॥
ଆପଣେ ସ୍ୱହସ୍ତେ ମାରିବୁ । ଭାରିଯା ହାତେ ରନ୍ଧାଇବୁ ॥
ତେବେ ମୁଁ ଭୋଜନ କରିବ । ନାହିଁ ବୋଇଲେ ଚଳିଯିବ ॥

ଶୁଣି ବିପ୍ରଙ୍କର ରାଜା ଚଉ । ପୁତ୍ରକୁ ମାରିବ କେମନ୍ତେ ॥
ନ ଦେଲେ ସତ୍ୟଭଗ୍ନ ହେବ । ମଲେ ନରକେ ସିନା ଯିବ ॥
ଏଣୁ ମୋ ପୁତ୍ର ପଛେ ଯାଉ । ନୋହିବ ସତ୍ୟଭଙ୍ଗ ଆଉ ॥
ଏମନ୍ତେ ମନେ ବିଚାରିଲା । ଶୁଣ ହେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବୋଇଲା ॥
ତୁମ୍ଭେ ତ ବିପ୍ରକୁଳେ ଜାତ । ଆମ୍ଭେ ଯେ କ୍ଷତ୍ରିୟ ସମ୍ଭୂତ ॥
କଉରି ମୋ ପାକେ ଭୁଞ୍ଜିବ । ତୁମ୍ଭର ଜାତି ନଷ୍ଟ ହେବ ॥
ତା ଶୁଣି ବ୍ରାହ୍ମଣ ଗୋସାଇଁ । ବୋଇଲେ ଶୁଣ ବୀର ତୁହି ।
ଆମ୍ଭର ଶାସ୍ତ୍ରେ ଅଛି ଯାହା । ଶୁଣ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ କହୁ ତାହା ।
ଯେ ଅବା ଶ୍ରୀହରି ଭଜଇ । ବ୍ରତରେ ନିଷ୍ଠା ଯାର ଥାଇ ॥
ଯେ କରେ ପର ଉପକାର । ସତ୍ୟ ନ ଲଙ୍ଘେ ଯେଉଁ ନର ॥
ଯେ ଅବା ସାଧୁସଙ୍ଗ କରେ । ବଞ୍ଚଇ ନାମ ଭଜନରେ ॥
ରଣ ରଙ୍ଗରେ ଆଗୁସାର । ଦେବା ଦୟାରେ ନିରନ୍ତର ॥
ନାରୀ ହୋଇଣ ପତିବ୍ରତା । ନ ଲଙ୍ଘେ ନିଜ ସ୍ୱାମୀ କଥା ॥
ଏମନ୍ତ ଲୋକଙ୍କର ଘର । ନ ପୁଚ୍ଛୁ ଜାତି ଗୋତ୍ର ତାର ॥
ଭୁଞ୍ଜିବା ସତତି ଆମ୍ଭର । ଶୁଣି ଚକିତ ନୃପବର ॥
ନବରେ ହୋଇଲା ପ୍ରବେଶ । ନିଜ ପତ୍ନୀଙ୍କୁ ଗଲା ପାଶ ॥
କହିଲେ ଗମ୍ଭୀର ବଚନ । ଶୁଣରେ ଯୁବତୀ ରତନ ॥
କେବଣ ଦେଶୁ ବିପ୍ରବର । ଆସି ମିଳିଲେ ସିଂହଦ୍ୱାର ॥
ଅନେକ ବେଦଧ୍ୱନି କଲେ । ଭୋଜନ ଦେବୁ କି ବୋଇଲେ ॥
ତାଙ୍କ ବଚନେ କଲି ସତ୍ୟ । ଏବେ ବୋଲନ୍ତି ମାର ପୁତ୍ର ॥
ନୋହିଲେ ସତ୍ୟଭଙ୍ଗ ହୁଅ । ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ଯାଅ ବୋଲି କହ ॥
ଏଥିକି କହ ତୁ ବିଚାରି । ଦେବା କି ନାହିଁ ପୁତ୍ର ମାରି ॥
ଶୁଣି ବୋଲନ୍ତି ମହାରାଣୀ । ଦିଅ ଯେ ନିଜ ପୁତ୍ର ହାଣି ॥
ନଦେଲେ ସତ୍ୟଭଙ୍ଗ ହୋଇ । ନରକେ ପଡ଼ିବ ଦେ ଯାଇଁ ॥
ସ୍ୱାମୀଙ୍କ କହନ୍ତେ ଏମନ୍ତ । ଆସି ମିଳିଲା ନିଜ ସୁତ ॥
ଦ୍ୱାଦଶ ବରଷର ବାଳ । ଦେହ ତା ଦିଶଇ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ॥

ସୁନ୍ଦରପଣେ ତାଙ୍କୁ ସରି । କେହି ନ ଥିବେ ତ୍ରିପୁରି ।
ଚତୁର ବିବେକ ସିହାଣ । ପୂଜଇ ମାତାଙ୍କ ଚରଣ ।
କି ବୋଲି ବିସ୍ମର ହେଉଛ । ମୋତେ କମ୍ପାଇ ଲୁଚୁଅଛ ॥
କମ୍ପା ଚିନ୍ତିତ ଚକ୍ରଧାରି । ହେ ମାତା କହ ସତ୍ୟକରି ।
ଶୁଣି କହନ୍ତି ନିଜ ମାତ । ଶୁଣ କୁମର କହେ ସତ୍ୟ ।
ପିତା ତୋ ବିପ୍ରେ କଲେ ସତ୍ୟ । ତୋତେ ମାରିଣ ଦେବେ ଘାତ ।
ଶୁଣିଣ ରାଜାର କୁମର । କେ କହୁ ଆନନ୍ଦ ତାହାର ।
ହେ ତାତ ମାତ ! ତୁମ୍ଭେ ଶୁଣ । ଜନ୍ମ ଲେ ଅବଶ୍ୟ ମରଣ ।
ଯେବେ ଏ ଦେହୁ ଜୀବ ଯିବ । ଅବଶ୍ୟ ମାଟିରେ ମିଶିବ ।
ଶାଗୁଣା ଶୃଗାଳଙ୍କ ଗ୍ରାସ । ନୋହିଲେ ହେବ ଧୂଳି ପାଂଶ ।
ଏଥୁ କା ଅନ୍ୟ କାର ଦେହ । ମଲେ ହୁଅଇ ଏକା ଖେହ ।
ବିପ୍ର ଭୁଞ୍ଜିବ ମୋର ମାଂସ । ଏଥିରୁ ବଡ଼ ଭାଗ୍ୟ କିସ ।୧୦୦॥
ବହନ କରି ମୋତେ ମାର । ହେ ତାତ ! ବିଳମ୍ବ ନ କର ।
ପୁତ୍ରର ମୁଖୁଁ ଏହା ଶୁଣି । ବହନ ଗଲେ ନୃପମଣି ।
ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଡାକି ଘେନିଗଲେ । ମନ୍ଦିରେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ।
ପୁତ୍ରକୁ ଧରି ଧାତିକାରେ । ଉଭା କରାଇଲା ସ୍ତମ୍ଭରେ ।
କର୍ଣ୍ଣ ଶ୍ରୀହସ୍ତେ ପାଟଖଣ୍ଡା । ଧରିଣ ଅଛି ପରଚଣ୍ଡା ॥
ଗୋବିନ୍ଦ ଜାଣି ତାର ମନ । ଉହାଡ଼ କଲେ ସୁଦର୍ଶନ ।
ଚଣ୍ଡ ପୁତ୍ରକୁ ଘେନି ଗଲେ । ମାୟା କୁମର ଉଭାହେଲେ ।
ଯା ମାୟା ବେଦେ ଅଗୋଚର । ମନୁଷ୍ୟ କେତେକ ମାତର ॥
ରାଜା ଧରିଣ କରବାଳ । କାଟିଲେ ଶିର ଯେ ତତ୍କାଳ ।
ରାଣୀ ହସ୍ତରେ ନେଇ ଦେଲେ । ରନ୍ଧନ କରସି ବୋଇଲେ ॥
ରାଜା ହସ୍ତରୁ ରାଣୀ ଧରି । କାଟିଲେ ଭୁଜା ଦ୍ରାପ୍ସ କରି ।
ମୁଣ୍ଡ ମାହକ ଲୁଚାଇଲେ । ରାନ୍ଧିବେ ବୋଲି ବହି ଗଲେ ।
ଆବର ଯେତେକ ମାଏସ । ସଜାଡ଼େ ମନର ହରଷ ।
ଘୃତ ମରିଚଗୁଣ୍ଡା ଭୁଲେ । ହଳଦ୍ଧ ପକାଇ ବଳନ୍ତିଲେ ।

ଜଗ ମରିଚ ହିଙ୍ଗୁଧାର । ପକାଇ କଲେକ ମହୁର ॥
ଥୋକାଏ ସଙ୍ଗତେ ତିନ୍ତୁଳ । ପକାଇ କଲେକ ଆମ୍ବ ଳ ॥
ଭଜା କାକଣ୍ଢ ପୋଟଳ । ରାନ୍ଧଣା ଏକୁଁ ଏକ ଭଲ ॥
ଦ୍ରବ୍ୟ ଅରୁଆ ଅନ୍ନମାନ । ବହନ କଲେକ ରନ୍ଧନ ॥
ବିପ୍ରଙ୍କୁ ଡାକ ନୃପ ଗଲେ । ଭୋଜନ କରିବ ବୋଇଲେ ॥
ଶୁଣି ବୋଇଲେ ବିପ୍ରମଣି । କପଟ କଲୁ ତୋର ରାଣୀ ॥
ଲୁଚାଇ ଥୋଇଅଛୁ ଶିର । ଆମ୍ଭ ଅଯୋଗ୍ୟ ସେ ଆହାର ॥
ଶୁଣି ନୃପତି ବେଗେ ଗଲେ । ହେ ସଖୀ କ କଲୁ ବୋଇଲେ ॥
ତୁ ପୁଣି ଲୁଚାଇଲୁ ମୁଣ୍ଡ । ବିପ୍ରତ ରାଗରେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ॥
ଶୁଣି ଜାଣିଲେ ମହାସତୀ । ନଷ୍ଟେ ସେ ଅଟେ ମହାଯତି ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ମୁଣ୍ଡ ଧରି । ଛେଚିଲେ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ କରି ॥
ରାନ୍ଧଣା ବାଧି ବେଗେ କଲେ । ବିପ୍ରଙ୍କୁ ଡାକଣ ଆଣିଲେ ॥
ଆସନ ପାଦାସନ ଦେଇ । କଦଳୀ ପତ୍ରେକ ବିଛାଇ ॥
ଆପଣେ କର୍ଣ୍ଣ ମହାରାଣୀ । ସୁପକ୍ୱ ପରଶିଲେ ଆଣି ॥
ଦେଖି ବୋଲନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମବଟୁ । ଏକ ପତ୍ରକେ ବାଢ଼ିଅଛ ॥
ଏଥେ କ ବଡ଼ ଅଛ ଲାଭ । ମୋତେ ମାରିବ ବୋଲିକରି ॥
ଏ ଘରେ ଅଛ ଯେତେ ଜନ । ସମସ୍ତେ କରିବ ଭୋଜନ ॥
ନୋହିଲେ ଲେଉଟିଣ ଯିବି । ମୁଁ କମା ଏକାକୀ ଭୁଞ୍ଜିବି ॥
ଶୁଣି ଚକିତ ରାଜା ରାଣୀ । ଆଉର ଦେନ ପତ୍ର ଆଣି ॥
ଅନ୍ନ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଯେ ବାଢ଼ିଲେ । ଭୁଞ୍ଜ ବା ବୋଲି ଆରମ୍ଭିଲେ ॥
ପ୍ରଭୁ ଜାଣିଲେ ତାଙ୍କ ମନ । ବୋଇଲେ ଶୁଣ ହେ ରାଜନ ॥
ଆଉର ପତ୍ରେକ ପକାଅ । ଭୁଞ୍ଜିବ ପରା ତୋର ପୁଅ ॥
ଶୁଣି ବୋଇଲେ କର୍ଣ୍ଣବୀର । କାହୁଁ ପାଇବି ପୁତ୍ର ମୋର ॥
ଭୂମ୍ବର ଦେଖୁଁ ଦେଖୁଁ ଏଥେ । ହାଣିଲି ପରା ମୋର ହସ୍ତେ ॥
ତା ମାଂସ କଲଇଁ ରନ୍ଧନ । ଆଉ କ ଅଛୁ ମୋ ନନ୍ଦନ ॥
ଶୁଣି ବୋଇଲେ ନରହରି । ଶୁଣ ତୁ କର୍ଣ୍ଣ ଦଣ୍ଡଧାରୀ ॥

ସର୍ବଦା ସାଧୁଙ୍କ ଚରଣ । ସେବାରେ ଥାନ୍ତି ପାଞ୍ଚଜଣ ॥
ଦୁଃଖୀ ଦରିଦ୍ରଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ । ଦିଅନ୍ତି ଅନ୍ନ ବସ୍ତ୍ର ଭଲେ ॥
ଯୋଗୀ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ । ବ୍ରାହ୍ମଣ ବୈଷ୍ଣବ ଭିକାରୀ । ୨୦ ॥
ଏମାନେ ପ୍ରବେଶିଲେ ଯେତେ । ନାହିଁ ନ ବୋଲେ କଦାଚିତେ ॥
ଶକ୍ୟ ଅନୁକ୍ରମେ ଯେ ଦେଇ । ନ ଥିଲେ କହଇ ବିନୟୀ ॥
ଦୁଆରୁ ନିରାଶ ହୋଇଣ । ଲେଉଟି ନାହିଁ ଏକଜଣ ॥
ଏମନ୍ତେ କେତେ ଦିନ ଗଲା । ତା କୀର୍ତ୍ତି ଜଗତେ ପୂରିଲା ॥
ଜାଣିଲେ ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ । ଛଡ଼ିବାପାଇଁ ତାର ମନ ॥
ମାୟା ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ରୂପ ଧରି । ବିଜୟ କଲେ ନରହରି ॥
ହସ୍ତରେ ଦଣ୍ଡ କମଣ୍ଡଳ । ତୁଳସୀ ମାଳ ବକ୍ଷସ୍ଥଳ ॥
ଜଟାବସନ ପରିଧାନ । ସର୍ବାଙ୍ଗେ ବିଭୂତି ଭୂଷଣ ॥
ଏମନ୍ତ ବେଶେ ଦାମୋଦର । ମିଳିଲେ ଅବନ୍ତୀ ନଗର ॥
ତକ୍ଷକେ ଗଇ ଆଜ୍ଞା ଦେଲେ । ହେ ସର୍ପଶିଶୁ ତୁ ବୋଇଲେ ॥
ଯେ ଘନବନ୍ଧୁ ଦାସ ପୁଅ । ତାକୁ ଦଂଶିବୁ ବେଗେ ଯାଅ ॥
ଆଜ୍ଞା ପ୍ରମାଣେ ସର୍ପଗଲା । ଦାସଙ୍କ ପୁତ୍ରକୁ ଦଂଶିଲା ॥
ତା ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ପୁତ୍ର ପ୍ରାଣ ହାରି । ତକ୍ଷଣେ ଗଲା ଯମପୁରୀ ॥
ଏଥି ଉତ୍ତାରୁ ମାତା ପିତା । ଜାଣିଲେ ପୁତ୍ର ମଲା କଥା ॥
ଭାଇ ଭଉଯା ଆଦି ତାର । ବେଢ଼ିଲେ ଶବ ପାରୁଶର ॥
ମୃତ ଦେହକୁ ପକାଇଣ । ଅନେକ କରନ୍ତି ରୋଦନ ॥
ନିଜ ସ୍ୱାମୀର ଗୁଣ ଗୁଣି । ଅନେକ କାନ୍ଦେ ସେ ତରୁଣୀ ॥
ମାତା ପୁତ୍ରର ଗୁଣମାନ । ଚିନ୍ତିଣ କରନ୍ତି ରୋଦନ ॥
ପିତା ଯେ ଅନେକ ପ୍ରକାରେ । ପୁତ୍ରକୁ ଧରି ଶୋକ କରେ ॥
ଆବର ଭ୍ରାତା ଗୁଣ ଗୁଣି । କାନ୍ଦଣ ଲୋଟଇ ଧରଣୀ ॥
ଏମନ୍ତେ ସ୍ୱଜନ ଯାକ । ଅନେକ କରୁଛନ୍ତି ଶୋକ ॥
ଏହି ସମୟେ ଦାମୋଦର । ପଶିଲେ ପଶ୍ଚିମ ଦାଣ୍ଡର ॥
ଲୀଳା ଛଳରେ ବିଜେ କଲେ । ଭକ୍ତର ଦ୍ୱାରେ ସେ ମିଳିଲେ ॥

ଏତେକ ବିଶ୍ୱାସ ଅଛୁ ତୋର । କାହୁଁ ମରିବ ତୋ କୁମର ॥
ଆମ୍ଭେ ଯେ ହେଉଛୁ କଲ୍ୟାଣ । ଲଭ ତୁ ଆପଣା ନନ୍ଦନ ॥
ତୋ ପୁତ୍ର ଶରଣାଗ ହେଉ । ଅନ୍ତେ ଗୋବିନ୍ଦ ପାଦ ପାଉ ॥
ତୋ ରାଣୀ ତୁହି ହେବ ଜନ । ଲଭ ହୋ ବୈକୁଣ୍ଠ ଭୁବନ ॥
ଆମ୍ଭ କଲ୍ୟାଣେ ଏହା ହେଉ । ତୋ କୀର୍ତ୍ତି ସୁନ୍ଦର ଯୁଗେ ରହୁ ॥
ଏବେ ତୁ ଯାଅ ଦଣ୍ଡଧାରୀ । ଡାକ ହୋ ପୁତ୍ର ନାମଧରି ॥
ରାଣୀ ସଙ୍ଗତେ ତୁମ୍ଭେ ଯାଅ । ଦେଖି ଆସିବ ତୁମ୍ଭ ପୁଅ ॥
ଶୁଣିଣ ରାଜା ରାଣୀ ଗଲେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ମାୟା ନ ଜାଣିଲେ ॥
ଡାକିଲେ ଆସରେ କୁମର । ଭୁଞ୍ଜିବା ହେଉଛୁ ଉଛୁର ॥
ମାତା ପିତାଙ୍କ ଡାକ ଶୁଣି । ଧାଇଁ ଅଇଲା ପୁତ୍ରମଣି ॥
ପୁତ୍ର ଦେଖିଣ ବାପା ମାଏ । ଅଇଲେ ଘେନିଣ ତନଏ ॥
ଘରେ ପ୍ରବେଶ ହେଲେ ଯାଇଁ । ଦେଖିଲେ ବିପ୍ର ଆଉ ନାହିଁ ॥
ବିସ୍ମୟ ହେଲେ ମନେ ମନ । ନିଶ୍ଚୟେ ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ ॥
ସ୍ଥିର ପୁତ୍ରର ପାଇଁ ଚଳୁ । ଅମୂଲ୍ୟ ନିଧି ହରାଇଲୁ ॥
ଆନର ବେଳେ କି ଏ କଥା । ମନର ଗାଏ କି ସର୍ବଥା ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଦୁଇଜଣ । ଚିତ୍ତେ ଚିନ୍ତିଲେ ନାରାୟଣ ॥
ପ୍ରଭୁ ଶୂନ୍ୟରେ ଡାକ ଦେଲେ । ମୁହିଁଟି ଶ୍ରୀହରି ବୋଇଲେ ॥
ଆଜ କେ ମାଗିଲେ ଭୋଜନ । ପୁତ୍ରକୁ ନ ଦେବୁ ମାରଣ ॥
ଶୂନ୍ୟ ଶବଦ ଏହା ଶୁଣି । ଆନନ୍ଦେ କର୍ଣ୍ଣ ସାରମଣି ॥
ପୁତ୍ର ହରାଯା ତିନଜଣ । କେବଳ ଗୋବିନ୍ଦ ଭଜନ ॥
ଗଲେ ବୈକୁଣ୍ଠ ପରପତ । ଶୁଣ ହେ ମନୁ ନୃପନାଥ ॥
ଦାନର ମହିମା ଏମନ୍ତ । କେବଳ ଥିବ ଦୃଢ଼ଚିତ୍ତ ॥
ଏ ମନ ଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦ । ଶୁଣନ୍ତେ ନ ଲାଗେ ପ୍ରମାଦ ॥
ଯେ ପ୍ରାଣୀ ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ଶୁଣିବ । ହେଲେ ତରିବ ଭବାର୍ଣ୍ଣବ ॥
ସୁଜନେ କୃଷ୍ଣ ଚିନ୍ତାକର । ହେବ ସଂସାର ନୋହେ ଚର ॥
ହରି ପଦାରବିନ୍ଦ ଚିତ୍ତ । ମୋ ଚିତ୍ତ ରହୁ ଭୃଙ୍ଗମତ୍ତ ॥

ସୁଖ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପାଦ ଦୁଇ । ଅନ୍ୟ ଶରଣ ମୋର ନାହିଁ ।
ସାଧୁ ପାଦହିଁ ନାମ ନାବ । ମୋତେ ଏ ଦୁଇ ଆଶ୍ରେହେବ ।
ଶ୍ରେ ପ୍ରଭୁ ଏତେ ମାଗ କର । ଶରଣ ଜନ୍ମେ ଜନ୍ମେ ମୋର ।

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତେ ମନ ଚୈତନ୍ୟ
ସମ୍ବାଦେ କର୍ଣ୍ଣସଜା ପୁତ୍ର ମୋକ୍ଷଣେ ନାମ ତୃତୀୟୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ଚତୁର୍ଥ ଅଧ୍ୟାୟ

ଦୀନବନ୍ଧୁ ଦାନ ସମ୍ବାଦ

ମନ ଉବାଚ

ମନ ବୋଲଇ ଚଇତନ । ଶୁଣିଲ କର୍ଣ୍ଣର ବଧାନ ।
ମୋର କଳୁଷ ଯେତେ ଥିଲା । ଶ୍ରବଣ ମାତ୍ରେ ଦୂରେ ଗଲା ।
କଳିଯୁଗରେ ଏହିମତେ । ତରି ତ ଯାଇଛନ୍ତି ଯେତେ ।
ଜାଣିଣ ଥିଲେ କହ କିଛି । ଶୁଣିବା ଶ୍ରଦ୍ଧା ମୋର ଅଛି ।
ତା ଶୁଣି ବୋଲେ ଚଇତନ । ଏବେ ତୁ ଶୁଣ ହୋ ସୁଜନ ।
କଳିଯୁଗର ଯେ ବ୍ୟବସ୍ଥା । ଅଶ୍ରୁତ ଅଗୋଚର କଥା ।
ଯାହା ଶୁଣିଛୁ ସାଧୁ ମୁଖୁ । ତାହା ମୁଁ କହିବି ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ।
ଅବନ୍ତି ନଗରେ ତା ଘର । ଜାତିରେ ଅଟେ ଦ୍ୱିଜବର ।
ନାମ ତା ଦୀନବନ୍ଧୁ ଦାସ । କୃଷ୍ଣ କଥାରେ ବଡ଼ ଆଶ ॥
ହରି ଚରଣ ବିନା ଅନ୍ୟେ । ଶ୍ରଦ୍ଧା ନ କରେ ତାର ମନେ ।
ତାହାର ସୁତ ବେନଗୋଟି । ପତ୍ନୀର ନାମ ତା ମାଳତୀ ।
ଝିଅଟିଏ ଏକ ବଧୂ ତାର । ସାଧବୀ ଚତୁରୀ ସୁନ୍ଦର ।
କୁଟୁମ୍ବ ପାଞ୍ଚଜଣ ତାର । ଏକକୁ ଆରକେ ଅନ୍ତର ।
ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଯଶ ଗୁଣ ଯେତେ । ନିତ୍ୟେ ଚିନ୍ତନ୍ତି ହୃଦଗତେ ।
ସାଧୁଙ୍କ ମୁଖୁଁ ରସବାଣୀ । ହରତେ କର୍ଣ୍ଣପୁଟେ ଶୁଣି ।
ବଦନେ ପ୍ରଭୁ ନାମ ଭଜ । ଅସତ୍ୟ ସଙ୍ଗ ଦୂରେ ତେଜ ।
ମିଥ୍ୟା ବଚନ ନ କହନ୍ତି । ହରତେ ପରହିତେ ଥାନ୍ତି ॥

ଡାକଲେ ଦୀନବନ୍ଧୁ ଦାସ । ବନ୍ଦନ ଆସ ମୋର ପାଶ ॥
ଶୁଣିଲେ ଅପୂର୍ବ ବଚନ । ସମସ୍ତେ ଚେଇଲେ ସେବନ ॥
ଦାସେ ଉଷରେ ମୁଖ ଧୋଇ । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଆଗେ ହେଲେ ଯାଇଁ ॥
ଦେଖିଲେ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ଗୋସାଇଁ । ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗେ ପ୍ରଣିପାତ ହୋଇ ॥
ଉଠି କପାଳେ କର ଦେଲେ । କ ଆଜ୍ଞା ଦେଉଛୁ ବୋଇଲେ ॥
ପ୍ରଭୁ ବୋଇଲେ ଦାସେ ଶୁଣ । ଆମ୍ଭେ ତୋ କାରଣ ଶୁଣିଣ ॥
ତେଣୁ ଅଇଲୁ ତୋର ପାଶ । ସୁତରେ ମୋତେ ଦଅ ଗ୍ରାସ ॥
ତା ଶୁଣି ଦୀନବନ୍ଧୁ ଦାସ । ବୋଇଲେ ପ୍ରଭୁ କ୍ଷଣେ ବସ ॥
ଆସନ ଦେଇ ଚଳିଗଲେ । ମନ୍ଦରେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ॥
ପୁଅ ଭାରିଯା ବଧୂ ଆଗେ । କହିଲେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସରାଗେ ॥
ଅତିଥି ଭୋଜନ ମାଗୁଛି । ଏଣେ ତ ପୁଅ ମରିଅଛି ॥
ଦେବା କି ନାହିଁ ଶୁଝିଚାଲେ । ବନ୍ଦନ କହ ସର୍ବମୋତେ ॥
ଶୁଣି ପୁତ୍ରବଧୂ ତିନଜଣ । କହନ୍ତି ପିଅର ଆଗେଣ ॥
ମଲେଟି ନ ଆସଇ ଆଉ । ଅତିଥି ସେବା ଆଗେ ହେଉ ॥
ନିରାଶେ ନଯାଉ ସନ୍ନ୍ୟାସ । ତା ଶୁଣି ଦୀନବନ୍ଧୁ ଦାସ ॥
ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆନନ୍ଦ ହୋଇଲ । ମଶିଣା ଗୋଟିଏ ଆଣିଲ ॥
ମଲ ପୁତ୍ରକୁ ଶୁଆଇଲ । ବନ୍ଧନ କରି ଥୋଇଦେଲ ॥
ଗମ୍ଭୀରି ମଧ୍ୟେ ଲୁଚାଇଲ । ମନ୍ଦର ଲିପା ପୋଛା କଲ ॥
ସ୍ନାନାଦି ଶୁଚିମନ୍ତ ହୋଇ । ରନ୍ଧନ କଲେ ବେଗେ ଯାଇ ॥
ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଡାକିଣ ଆଣିଲେ । ମନ୍ଦରେ ବଜେ କରାଇଲେ ॥
ଦିବ୍ୟ ଆସନେ ବସାଇଲେ । ଅନ୍ନ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ପରଶିଲେ ॥
ଦେଖି ବୋଲନ୍ତି ଭଗବାନ । ଆମିଷ କରହେ ରନ୍ଧନ ॥
ନଷ୍ଟପୁ ଲେଉଟି ମୁଁ ଯିବ । ଆମିଷ ବନା ନ ଭୁଞ୍ଜିବ ॥
ତା ଶୁଣି ବନ୍ଧିଲେ ଆମିଷ । ବୋଇଲେ ସ୍ୱାମୀ ଭୁଞ୍ଜିବସ ॥
ଦେଖିଣ ବୋଇଲେ ଶ୍ରୀବତ୍ସ । ଏକ ପତ୍ରେତ ବାଢ଼ିଅଛ ॥
ଗୃହରେ ଅଛ ଯେତେ ଜନ । ସମସ୍ତେ ନ କଲେ ଭୋଜନ ॥

ଆମ୍ଭେ ନ ଭୁଞ୍ଜୁ ଏକାହୋଇ । ଯାଉଛୁ ଅନ୍ନ ରଖ ଭୁଞ୍ଜ ॥
ଶୁଣି ଗୁରୁଙ୍କ ଉତ୍ତର । ସମସ୍ତେ ହୃଦରେ ବିଚାର ॥
ଆମ୍ଭେ ଯଦ୍ୟପି ନ ଭୁଞ୍ଜିବା । ଅତିଥି ସେବା ନ ପାଇବା ॥
ଲେଉଟି ଯିବ ଏ ସନ୍ନ୍ୟାସ । ମନରେ ହୋଇଣ ନିରାଶ ॥
ଏମନ୍ତ ବିଚାରି ଭକତେ । ବାଢ଼ିଲେ ଗୁରୁଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ॥
ଆମିଷ ମାତ୍ର ନ ବାଢ଼ିଲେ । ଦେଖିଣ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ବୋଇଲେ ॥
ତୁମ୍ଭେ ନ ବାଢ଼ିଲ ଆମିଷ । ଏଥେ କି ଭକତ ଅନ୍ନ ଦୋଷ ॥
ଜାଣିଲ କପଟ ତୁମ୍ଭର । ବୋଲି ଉଠିଲେ ଚକ୍ରଧର ॥
ତା ଶୁଣି ଦୀନବନ୍ଧୁ ଦାସ । ପୁତ୍ର ଭାରିଯା ଗଇ ପାଶ ॥
ଆପଣେ କଲେକ ବିଚାର । କି ବୁଦ୍ଧି କରିବା ଏଥର ॥
ତନୟ ମରିବା ଜାଣିଲେ । ଅତିଥି ନ ଭୁଞ୍ଜିବେ ଭଲେ ॥
ଏମନ୍ତ ବିଚାର କରିଣ । ବସିଲେ ଆମିଷ ଘେନିଣ ॥
ତାହାଙ୍କ ମନ ତତ୍ତ୍ୱ ଜାଣି । ହସି ବୋଲନ୍ତି ତାଙ୍କୁ ପୁଣି ॥
ଶୁଣହେ ଅନ୍ନଦାତା ତୁମ୍ଭ । ଗ୍ରାମରେ ପଶିଛୁ ମୁହିଁ ॥
ତୋହର ବେନି ଗୋଟି ସୁତ । ଏକଇ ବଧୂ ତାତ ମାତ ॥
ଏମନ୍ତେ ଅଛ ପାଞ୍ଚଜଣ । କାହିଁ ତୋ ଆରପୁତ୍ର ଅଣ ॥
ତା ଶୁଣି ଦୀନବନ୍ଧୁ ଦାସ । ହୃଦରୁ ଉଡ଼ିଲା ସାହସ ॥
କମ୍ପେ ଶରୀର ଥରହର । ବଦନୁ ନଇଲା ଉତ୍ତର ॥
ତା ଦେଖି ଚୈତନ୍ୟ ଗୋସାଇଁ । ବୋଲଇ ଭୟ କାହିଁପାଇଁ ॥
ମାୟା ନକର ସତ କହ । କାହିଁ ଅଛଇ ତୋର ପୁଅ ॥
ଶୁଣି କୁଟୁମ୍ବ ଗୃହଜନେ । ପଡ଼ିଲେ ଅତିଥି ଚରଣେ ॥
ହେ ସ୍ୱାମୀ ! ଶୁଣ ଏବେ ତୁମ୍ଭେ । ସ୍ୱରୂପ କହୁଅଛୁ ଆମ୍ଭେ ॥
ସର୍ପାଘାତରେ ପୁତ୍ର ମର । ଲୁଚାଇ ଥୋଇଛୁ ଗମ୍ଭୀରୀ ॥
ତାଶୁଣି ବୋଲନ୍ତି ଅତିଥ୍ୟ । ଦେଖିଲେ ମଣିବା ନା ସତ ॥
ଶୁଣିଣ ମାତା ପିତା ଗଲେ । ପୁତ୍ରକୁ ବହିଣ ଆଣିଲେ ॥
ମଣିଷା ଗୋଟି ବେଲେ ଫେଇ । ମଲା ପୁତ୍ର ଯେ ଅଛି ତହିଁ ॥

ଦେଖି ବୋଇଲେ ପୀତବାସ । ଶୁଣ ହେ ଧ୍ୟାନବନ୍ଧୁ ଦାସ ॥
କେ ତୋହର ବୋଲେ ଜ୍ଞାନବନ୍ତ । ଜାଣିଲି ବଡ଼ ମନ୍ଦ ଭୂତ ॥
ମଲା ପୁଅକୁ ଗୃହେ ଥୋଇ । ବସିଛୁ ମାଛ ଭାତ ଖାଇ ॥
ଦାସେ ବୋଇଲେ ହେ ଗୋସାଇଁ । ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ କ କହିବି ମୁହିଁ ॥
କେ ଅଟେ କାହାର କୁମର । କେ ଅଟେ କାହାର ପିଅର ॥
ଯେସନେ ଦୂତବୃକ୍ଷ ଥାଇ । ରହିଁ ବଣ୍ଡଳ ବଣ୍ଡଳଇ ॥
କେତେହେଁ କହିରୁ ଝଡ଼ଇ । କେତେ ବା ଝଡ଼ଣ ପଡ଼ଇ ॥
କେତେ ପାଚିଲା ଯାଏ ଡାଳେ । ଥାଇଣ ପଡ଼େ ବୃକ୍ଷତଳେ ॥
ଏମନ୍ତେ କେତେ ଝଡ଼ି ଯାଇ । ତା ଭୁଲେ ବୃକ୍ଷନକ ଧାଇଁ ॥
ଏହି ପ୍ରକାରେ ଏ ସଂସାର । ବୃକ୍ଷରୁ ଫଳଇ ପ୍ରକାର ॥
ତାହାର ସୂତେ ସେ ଝଡ଼ିଲା । ମୋର ଅଭିଥି ସେବା ହେଲା ॥
ଏଥିରୁ ବଳ ଭାଗ୍ୟ କାସ । ଶୁଣି ହସିଲେ ପୀତବାସ ॥
ବୋଇଲେ ଦାସପତ୍ନୀ ଶୁଣ । ତୁମ୍ଭ ତ ବଡ଼ଇ କାରୁଣ ॥
ନିହତ ପୁତ୍ରକୁ ପକାଇ । ବସିଛୁ ମାଛ ଭାତ ଖାଇ ॥
ଶୁଣି ସୁବର୍ଣ୍ଣ କହେ ଧୀର । ଯାହା ବୋଇଲେ ମୁନିବର ॥
ସ୍ୱରୂପ ଶୁଣ ହେ ଗୋସାଇଁ । ମୁଁ କେ ମୋ ପୁତ୍ରକେ ଅଟଇ ॥
ଯେସନେ ଚକ୍ରୀ ଚକ୍ରଖଣ୍ଡ । ମୃତ୍ତିକା ଲଭି ଗଢ଼େ ଭାଣ୍ଡ ॥
କେ ଗଢ଼ୁ ଗଢ଼ୁ ଭାଙ୍ଗିଯାଇ । କେତୁ ପୋଡ଼ିବା ଯାଏ ଥାଇ ॥
ଯେବଣ ଭାଣ୍ଡ ଭାଙ୍ଗିଯାଇ । ତା ଭୁଲେ ଚକ୍ରୀ ନକ ଧାଇଁ ॥
ସେ ଭାଣ୍ଡ ଚକ୍ରୀ ମୂର୍ତ୍ତି ଶୁଣ । ଏ ସର୍ବ ଗୋବିନ୍ଦ ଭିଆଣ ॥
ଶୁଣି ଆନନ୍ଦ ହୃଷୀକେଶ । ଆଉ ପୁତ୍ରକୁ ଗଲ ପାଶ ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣରେ କୁମର । ଏ ପର ଭ୍ରାତ ଅଟେ ତୋର ॥
ମୃତ ଦେହକୁ ଭୁ ପକାଇ । ବସିଛୁ ମାଛ ଭାତ ଖାଇ ॥
ତୋଠାରୁ ନାହିଁ ବା ଅଜ୍ଞାନ । ତା ଶୁଣି ବୋଲଇ ନନ୍ଦନ ॥
ଶୁଣ ହେ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ଗୋସାଇଁ । ସେ ମୋର କେତେ ଜନ୍ମଭାଇ ॥
ମୁଁ ତାର କେମନ୍ତେ ସୋଦର । ଏ ସର୍ବ ମାୟାର ସଂସାର ॥

ଯେସନେ ହାଟେ ବଣିଜାର । ପସରା ବସାଇ ଅପାର ॥
ଏକଇ ଭ୍ରାତା ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ । କରିଣ ବିକୁଥାନ୍ତି ତହିଁ ॥
ବ୍ୟାପାର ସରଇ ଯାହାର । ସେ ବାହୁଡଲେ ତାର ପୁର ॥
ଯାହାର ସରିଣ ନ ଥାଇ । ସେ ନକ ତାର ସଙ୍ଗେ ଯାଇ ॥
ସେହି ପ୍ରକାରେ ଏ ସଂସାର । ତାହାର ମୋହର ବ୍ୟାପାର ॥
ବ୍ୟାପାର ସରିଲା ସେ ଗଲା । ମୋର ଅଛଥି ସେବା ହେଲା ॥
ଶୁଣି ସାନନ୍ଦ କୃପାନିଧି । ବୋଇଲେ ଧନ୍ୟ ଏହା ବୁଦ୍ଧି ॥
ତାହାର ବୋହୂକୁ ଡାକଲେ । ଶୁଣ ଗୋ କୁମାସ୍ତ ବୋଇଲେ ॥
ଏ ପର ସ୍ୱାମୀ ଅଟେ ତୋର । ତୁ ପର ଘରଯା ତାହାର ॥
ନଜ ପତି ଯେ ତୋର ମଲା । ବିଧବା ଯୋଗ ତୋର ହେଲା ॥
ମୃତ ପିଣ୍ଡକୁ ଘରେ ଥୋଇ । ଆମିଷ ଭୁଞ୍ଜି ଲେଓ୍ଡ଼ ଭୁଞ୍ଜ ॥
ଧିକ ତୋ ଜ୍ଞାନବନ୍ତ ପଣ । କୁମାଷ୍ଟ ବୋଲେ ପ୍ରଭୁ ଶୁଣ ॥
କେହୁ ଅଟଇ କାହା ଭର୍ତ୍ତା । କେ ପୁଣି କାହାର ବନିତା ॥
ଯେସନେ ଘୋର ବୃଷ୍ଟିକାଳେ । ନଦୀ ପୂରିଣ ବହେ ଜଳେ ॥
ବନସ୍ତ କାଠ ଖଣ୍ଡ ଦୁଇ । ମିଶିଣ ଭାସି ଯାଉଥାଇ ॥
କେତେହେଁ ଦୂରେ ଭାସି ଯାନ୍ତେ । ଲଟାଏ ଉହାଡ଼ନ୍ତି ପଥେ ॥
ତହୁଁ ଗୋଟିଏ ଲଗି ରହି । ଆରେକ ଝଣ୍ଟି ଭାସିଯାଇ ॥
ଯେବଣ କାଠ ଭାସିଯାଇ । ଆରେକ କାଠ କ ଗୋଡ଼ାଇ ॥
ସେହି ପ୍ରକାରେ ଏ ସଂସାର । ଗୋବିନ୍ଦ ଲୀଳା ଖେଳଘର ॥
ଜନା ଅର୍ଜ୍ଜିତେ ସେହି ଗଲା । ମୋର ଅଛଥି ସେବା ହେଲା ॥
ଶୁଣି ବୋଲନ୍ତି ଭଗବାନ । ଧନ୍ୟ ଏ ବୃଶଙ୍କର ମନ ॥
ଏହାଙ୍କ ପରିଯେ ହୋଇଣ । ନ ଥିବେ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ମଧ୍ୟେଣ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ନରହରି । ଜଳ ତୁଳସୀ କରେ ଧରି ॥
ମୃତର ମୁଖରେ ସିଞ୍ଚିଲେ । ଉଠରେ କୁମର ବୋଇଲେ ॥
ତତ୍କ୍ଷଣେ କୁମର ଉଠିଲା । ଗୋବିନ୍ଦ ଚରଣେ ଲୋଟିଲା ॥
ପ୍ରଭୁ ବୋଇଲେ ଆରେ ସୁତ । ମୁଁ ତ ଦେଖିଲି ବିପରୀତ ॥

ଦେଖି ତୋ ଜନନୀ ପିଅର । ଆଦର ପତ୍ନୀ ସହୋଦର ।
ତୋର ଅର୍ଜନେ କରି ଆଶ । ଖଟିଣ ଥାନ୍ତି ତୋ'ର ପାଶ ।
ଏବେ ତୋ ମୃତ୍ୟୁକାଳ ଦେଖି । ଗୁପତ କରି ତୋତେ ରଖି ।
ବସିଲେ ମାଛ ଘାତ ଖାଇ । କେହ୍ନେ ଏହାଙ୍କ ଘରେ ଭୁଞ୍ଜି ।
ହୋଇଣ ଅଳ୍ପରେ ନନ୍ଦନ । ଧିକ ଏ ତୋହର ଜୀବନ ।
ତା ଶୁଣି କୁମର ବୋଲଇ । ଶୁଣହେ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ଗୋସାଇଁ ।
କେ କାର ଜନନୀ ପିଅର । କେ କାର ଭ୍ରାତା ସହୋଦର ।
କେ କାର ଅଟଇ ଯୁବତୀ । କେ ପୁଣି ଅଟେ କାହା ପତି ।
ମିଥ୍ୟା ଅଟଇ ଏ ସଂସାର । କେହ୍ନେ ତ ନୁହଇ କାହାର ।
ଯେସନେ ଘୋର ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳେ । ପଥରେ ପଥିକ ସକଳେ ।
ପାଞ୍ଚ ପଚାଶ ଯାଉଛନ୍ତି । ବାଟରେ ବୃକ୍ଷେକ ଦେଖନ୍ତି ।
ଏକ ବୃକ୍ଷର ପ୍ରାନ୍ତେ ହୋଇ । ବସନ୍ତି ତାହା ତଳେ ଯାଇ ।
ଶ୍ରମ ସାରିଲେ ଯେଝାମତେ । ଚଳନ୍ତି ବୃକ୍ଷ ଥାଇ ପଛେ ।
ସେହି ପ୍ରକାରେ ଏ ସଂସାରେ । ଋଣାନୁ ବନ୍ଧନ ବେଭରେ ।
ଏଥିକୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଭଜନ । ସାଧୁଙ୍କ ସେବା ପ୍ରତିଦିନ ।
କରି ବଞ୍ଚଇ ଯେଉଁ ନର । ଧନ୍ୟ ଜୀବନ ବୋଲି ତାର ।
ପୁଣି ବୋଇଲେ ନାରାୟଣ । ଧନ୍ୟ ଏ ଅଟେ ପାଞ୍ଚଜଣ ।
ଜୀବନ୍ତେ ସୁଖୀ ହୋଇଥାଅ । ଅନ୍ତେ ଶ୍ରୀହରି ପାଦ ପାଅ ।
ଏମନ୍ତ ଆଜ୍ଞା ଦେଲେ ପୁଣି । ଅତି ଆନନ୍ଦେ ପାଞ୍ଚପ୍ରାଣୀ ।
ଅଭୟ ପଦ୍ମପାଦ ତଳେ । ସର୍ବେ ପଡିଲେ ଏକାବେଳେ ।
ପ୍ରଭୁ ଅଭୟ କରଦେଲେ । ଅଭୟ ମୁଖରେ ବୋଇଲେ ।
ଆମ୍ଭେଟି ଜଗତ ଜୀବନ । ବୋଲି ହୋଇଲେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ।
ତକ୍ଷଣେ ଉଠି ପାଞ୍ଚଜଣ । ଦେଖିଲେ ନାହାନ୍ତି ଆପଣ ।
ବୋଇଲେ ଦୟାଳୁ ଠାକୁର । ଏଡ଼େ ନିଷ୍ଠୁର ହୃଦ ତୋର ।
ଦେଖାଇ ନିଧି ହରିନେଲୁ । ନେତ୍ର ପିଣ୍ଡୁଡ଼ ନ ଦେଖିଲୁ ।
ଯା ମାୟା ବେଦେ ଅଗୋଚର । ଆମ୍ଭେ କା କେତେକ ମାତର ।

ହେଲେ ତୋ କୃପାପାତ୍ର ଥାଉଁ । ଅଧିକ କ କହିବା ଆଉ ॥
ସାଧୁଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ବାଦ କଲେ । ପରମ ପାଦ ସେ ଲଭିଲେ ॥
କହଇ ଚଇତନ୍ୟ ଧୀରେ । ମନ ନୃପତିର ଆଗରେ ॥
କଳିଯୁଗର ଭକ୍ତବାଣୀ । ଶୁଣି ପବିତ୍ର ହୁଅ ପ୍ରାଣୀ ॥
କହଇ ଘନବନ୍ଧୁ ଦାସ । ସାଧୁ ଚରଣେ ମୋର ଆଶ ॥
ଶ୍ରୀରାମ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଶ୍ରୀହରି । ମୁକୁନ୍ଦ ମାଧବ ମୁରାରି ॥
ଭଜ ଗୋବିନ୍ଦ ଆନନ୍ଦକନ୍ଦ । ଘନବାନ୍ଧବ ସଦାନନ୍ଦ ॥
ଅନନ୍ତ ଅଚ୍ୟୁତ ଶ୍ରୀବତ୍ସ । ନାମ ଗୋଟିକ କୋଟି ମୋକ୍ଷ ॥
ଏ ନାମ ଭଜ ଜୀବ ସାଉ । ହେ ପ୍ରଭୁ ! ଏହି ଆଜ୍ଞା ହେଉ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତିରସାମୃତେ ମନ ଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ
ଘନବନ୍ଧୁ ଦାସ ଦୃଢ଼ଭକ୍ତିଭାବ ବର୍ଣ୍ଣନେ
ନାମ ଚତୁର୍ଥୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

—:o:—

ପଞ୍ଚମ ଅଧ୍ୟାୟ

ଦାମୋଦର ଦାସ ସମ୍ବାଦ

ମନ ବୋଇଲେ ଚଇତନ । କହିଲ ପୂର୍ବର ବଚନ ॥
କଳିଯୁଗର ଭକ୍ତବାଣୀ । କୃତାର୍ଥ ହେଲି ତାହା ଶୁଣି ॥
ଯେସନେ କ୍ଷୁଧାତୁର ଜନ । ପାଇଲେ ଦୁର୍ଲଭ ଭୋଜନ ॥
ଅଳପେ ନ ତୋଷଇ ମନ । ତେସନ ହେଲା ମୋ ଜୀବନ ॥
ଆହୁରି କେତେ ଏହିପରି । କଳିଯୁଗରେ ଗଲେ ତରି ॥
ସମସ୍ତ କହ ମୋର ପାଶ । ମୋ ହୃଦ କଳୁଷ ବିନାଶ ॥
ଚୈତନ୍ୟ ବୋଲେ ତାହା ଶୁଣି । ଶୁଣ ହେ ମନ ନୃପମଣି ॥
କାଞ୍ଚି ନଗରେ ତାର ବାସ । ନାମ ତା ଦାମୋଦର ଦାସ ॥
ଜାତିରେ ଅଟଇ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ପତ୍ନୀ ସହିତେ ଦୁଇଜଣ ॥

ପୂର୍ବ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ତାର ନାହିଁ । ଭିକ୍ଷା ମାଗିଣ ସେ ବଞ୍ଚଇ ।
ଅତି ଦରିଦ୍ର ତା ଜୀବନ । ନାହିଁ ତା ବାଡ଼ ବୃତ୍ତି ମାନ ।
ସଂସାରେ ଯେତେ ଦେହଧାରୀ । ତା ଠାରୁ ନ ଥିବେ ଭିକାରୀ ।
ପ୍ରଭାତୁ ସ୍ନାହାନ ସାରଇ । ଦ୍ୱାଦଶ ତିଳକ ଯେନଇ ।
ମୁଣ୍ଡେ ତୁଳସୀଦଳ ଭରି । ତୁଣ୍ଡେ ବୋଲଇ ରାମହରି ।
ଭିକ୍ଷାର ଅର୍ଥେ ସେ ନଗରେ । ବୁଲି ମାଗଇ ଦ୍ୱାରେ ଦ୍ୱାରେ ।
ଏମନ୍ତ ବୁଲେ ଦଶଦିଶେ । ଦିବସ ଶେଷେ ଘରେ ଆସେ ।
ଯା କିଛି ତାକୁ ମିଳଥାଇ । ପ୍ରାଣ ପୋଷଇ ତାହା ଖାଇ ।
କି ଅବା ଦଇବ ଯୋଗରେ । ଅତିଥେ ମାଗିଲେ ଦୁଆରେ ।
ଅଧେକ ଖାଇ ଅଧେ ଦ୍ୟନ୍ତି । ଚିନ୍ତା ନ ଥାଏ ତାଙ୍କ ମତି ।
କି ଅବା ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ଭିକାରୀ । ଆସି ମିଳନ୍ତେ ପାଞ୍ଚସ୍ୱର ।
ସମସ୍ତ ଦେଇ ତାଙ୍କ ପାଶେ । ଆପେ ରହନ୍ତି ଉପବାସେ ॥
ଏମନ୍ତ ବଞ୍ଚି ଥାଇ ଜନ । କଉଣ ଗୋବିନ୍ଦ ଭଜନ ।
ସକଳ ଜୀବ ଦୟାଦ୍ରବ । ନ ଶୁଣେ ପର ଅପବାଦ ।
ନିରତେ ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ମଙ୍ଗଳ । ବାଞ୍ଛା କଉଣ ବଞ୍ଚେ କାଳ ।
ଏମନ୍ତେ କେତେ କାଳ ଗଲା । ତା କାହିଁ ଜଗତେ ପଡ଼ିଲା ।
ଜାଣିଲେ ପ୍ରଭୁ ଚକ୍ରଧର । ବଢ଼ିବା ପାଇଁ ସତ୍ୟ ତାର ।
ତକ୍ଷଣେ ପ୍ରଭୁ ପୀତବାସ । ମାୟାରେ ହେଲେ ଯୋଗୀବେଶ ।
ସର୍ବାଙ୍ଗେ ବିଭୂତି ଭୂଷଣ । କଣ୍ଠେ ରୁଦ୍ରାକ୍ଷମାଳା ମାନ ।
ମସ୍ତକେ ଶୋଭେ ଜଟାଭାର । କର୍ଣ୍ଣରେ ଚମ୍ପାର କୁଣ୍ଡଳ ।
ଚମ୍ପା ଗୁଣ୍ଡିଲେ ଧରି କରେ । ଚାଲନ୍ତି ଅତି ଧୀରେ ଧୀରେ ।
ଅତି ଦୁର୍ବଳ ବୃଦ୍ଧଦେହୀ । ଚାଲିଯିବାକୁ ଶକ୍ତି ନାହିଁ ।
ଏମନ୍ତ ବେଶେ ଦାମୋଦର । ମିଳିଲେ ଦାସଙ୍କ ମନ୍ଦିର ।
ତେଣେ ଯେ ଦାସ ବୁଲି ଦେଶ । ଆସିଛି ହୋଇଣ ନିରାଶ ।
କାହିଁ ନ ପାଇ ଭିକ୍ଷା କିଛି । ଉପବାସରେ ଶୋଇଛନ୍ତି ।
ସ୍ୱାମୀ ଘରଣୀ ଦୁଇଜଣ । କ୍ଷୁଧାରେ ବିକଳ ହୋଇଣ ।

ଚିନ୍ତ ଶ୍ରୀହରି ପାଦ ଦୁଇ । ନେତ୍ର ଲୋତକଧାର ବହି ।
ହେ ପ୍ରଭୁ ଦୀନଜନ ବନ୍ଧୁ । ନାମ କରୁଣାମୟ ସିନ୍ଧୁ ।
ଅଭକ୍ତ ରକ୍ଷଣ ତୋ ବାନା । ଭକ୍ତ୍ୟ ଦୁରିତ ବଜ୍ରସେନା ।
ଦୁର୍ଜ୍ଜନ ମଣ୍ଡୂକର ଫଣୀ । ଜଗତ ଜନ ଚିନ୍ତାମଣି ।
ଦର୍ପିତ କରୀର କେଶରୀ । ସକଳ ଜୀବେ ଅଧିକାରୀ ।
ତେଣୁ ଶରଣ ଗଲି ତୋତେ । ଆର୍ତ୍ତଙ୍କୁ ରକ୍ଷାକର ମୋତେ ।
ଏତେକେ କଷ୍ଟୁର ସମସ୍ତରେ । ଯେବେ ଅତିଥି ମୋର ଦ୍ୱାରେ ।
ଆସିଣ ହୋଇବେ ପ୍ରବେଶ । ତାହାଙ୍କୁ ଦେବ ମୂର୍ତ୍ତି କସ ।
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଚିନ୍ତାକରି । ଦ୍ୱାରେ ଡାକିଲେ ନରହରି ।
ବୋଲଇ କେହୁ ଅଛ ଘରେ । ଆମ୍ଭେ ଅତିଥି ତୋ ଦୁଆରେ ।
ଶୁଣିଣ ଦାମୋଦର ଦାସ । ମିଳିଲା ମହାଯୋଗୀ ପାଶ ।
ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ କରି ନମସ୍କାର । ବୋଇଲେ ଦ୍ୱିଜ ଦାମୋଦର ।
ହେ ସ୍ୱାମୀ କିମ୍ପାଇଁ ଆଗତ । ମିଥ୍ୟା ନ କହି କହ ସତ୍ୟ ।
ଶୁଣି ବୋଲନ୍ତି ଚକ୍ରଧର । ଆରତ ଶୁଣିଲୁ ତୋହର ।
ଆସିଲୁ ଭୋଜନ ନିମନ୍ତେ । ଦେବ କି ନାହିଁ କହ ମୋତେ ।
ତା ଶୁଣି ଦାମୋଦର ଦାସ । ବୋଇଲେ ଦଣ୍ଡେ ମାତ୍ର ବସ ।
ଅତିଥି ବସାଇ ଚଳିଲେ । ପତ୍ନୀର ପାରୁଶେ ମିଳିଲେ ।
ବୋଇଲେ ଶୁଣସି ଗୋ ସତୀ । ଅତିଥି ଭୋଜନ ମାଗଇ ।
ଏଥିକୁ କହ କି ବିଚାର । ତା ଶୁଣି କହେ ପତ୍ନୀ ତାର ।
ହେ ସ୍ୱାମୀ ମୋତେ କି ପଚାର । ତୋତେ କି ଅଛଇ ଉଦାର ।
ଘର ବିକିଲେ ସବୁ ତୋର । ନୋହିବ ପଣେ କଉଡ଼ିର ।
ବସ୍ତ୍ର ଗୋଟିଏ ଥିଲେ ଘରେ । ବନ୍ଧସ୍ତ କରନ୍ତି କାହାରେ ।
ଆଜି କି ଅଛି ତୁମ୍ଭ ଘରେ । ହେ ସ୍ୱାମୀ କହ ମୋ ଆଗରେ ।
ପତ୍ନୀର ମୁଖୁ ଏହା ଶୁଣି । ବେନି ନୟନୁ ବହେ ପାଣି ।
ଦ୍ୱାରୁ ଅତିଥି ଲେଉଟିବ । ଏ ପାପୀ ଜୀବ କିମ୍ପା ଥିବ ।
ସ୍ୱାମୀର ମୁଖ ଏ ବଚନ । ଶୁଣିଣ ଯୁବତୀ ରତନ ।

ଅତି ଆରତେ ସେ ତରୁଣୀ । ଚିନ୍ତିଲା ପ୍ରଭୁ ଚକ୍ରପାଣି ॥

ଆତଙ୍କ ଫେଡ଼ ହେ ଆମ୍ଭର । ବୋଲି ଚିନ୍ତିଲା ଚକ୍ରଧର ॥

ମୋ ସ୍ୱାମୀ ବୃଦ୍ଧ ହେ ଆରତ । ଆମ୍ଭର ପ୍ରଭୁ ଜଗନ୍ନାଥ ॥

ଅବଶ୍ୟ ମିଳିବ ଭୋଜନ । ଏବେ ହୋ ମୋହଠାରୁ ଶୁଣ ॥

ନାପିତ ଗୃହେ ଯାଇଁ କର । ବହନ ଆଣ ହେ କତୁଷ ॥

ତା ଶୁଣି ଦାମୋଦର ଦାସ । ମନରେ ହୋଇଣ ହରଷ ॥

ନାପିତ ଦ୍ୱାରେ ବେଗେ ଗଲେ । କତୁରୀ ବହନ ଆଣିଲେ ॥

ଦେଲ ତା ପତ୍ନୀର ହସ୍ତର । ବୋଇଲା କି କରିବୁ କର ॥

ଶୁଣି ଯୁବତୀ ହସ ହସଂ । ବୋଇଲା ଦେଖ ମୋର କେଶ ॥

ଅଚ୍ଛେଦ ପକାଅ କତୁରୀ । ବସିଣ ବଳବା ତହୁଁରୀ ॥

ସତ୍ୱରେ ନେଇ ବିକଆଣି । ସେବିବା ଅତିଥି ଚରଣ ॥

ଶୁଣି ଆନନ୍ଦ ହେଲେ ଦାସେ । ପତ୍ନୀକି ବସାଇଣ ପାଶେ ॥

ସ୍କନ୍ଧଗରୁ କେଶ ଥୋଇ । ମଧ୍ୟ ଧରିଲେ ମୁଠେଆଇ ॥

ସମୂଳ କରିଣ କତୁରୀ । ବସିଣ ଜଳରେ ତହୁଁରୀ ॥

ତତକ୍ଷଣେ ଗ୍ରାମକୁ ଯାଇଣ । ବିକ ଆଣିଲେ ପାଞ୍ଚପଣ ॥

ସବୁ ଚାଉଳ ମୁଗଡାଲି । ଘୃତ ନବାତ ଦୁଧ ଦହି ॥

ନାନାଦି ଦ୍ରବ୍ୟ କିଣିଆଣି । ରନ୍ଧନ କଲାକ ତରୁଣୀ ॥

ଡ଼ାକିଆଣିଲେ ନାରାୟଣ । ଆନନ୍ଦେ ଧୋଇଲେ ଚରଣ ॥

ପ୍ରଭୁଙ୍କ ପାଦପଦ୍ମ ବାରି । ସୁଖେ ସେବିଲେ ନରନାରୀ ॥

ଥୋକାଏ ମସ୍ତକେ ସିଞ୍ଚିଲେ । ମହା ଆନନ୍ଦ ଦୁହେଁ ହେଲେ ॥

ଦେଖ କହା ଭାଗ୍ୟ ତାହାଙ୍କର । ଯାହା ନ ପାଏ ଦେବବର ॥

ଚୌରାଶି ଘାଟେ ଗଙ୍ଗାଜଳ । ଥୋଇଣ ଥିଲ କମଣ୍ଡଳ ॥

ଯେବଣ ଚରଣେ ଢାଳିଲ । କେଞ୍ଚିତ ମାତ୍ର ନ ପାଇଲ ॥

ଭକ୍ତକୁ ନିକଟ ଗୋସାଇଁ । ଅଭାବ ଲୋକେ ଭେଟନାହିଁ ॥

ପିଢ଼ା ଖଣ୍ଡିଏ ରଖିଦେଲେ । ତହିଁ ଅତିଥି ବସାଇଲେ ॥

ଆପଣେ ଦାସ ପତ୍ନୀଗଲେ । ଅନ୍ନ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ପରଶିଲେ ॥

ଗୋବିନ୍ଦ ଭୁଞ୍ଜିଲେ ହରଷେ । ବୋଇଲେ ଶୁଣ ଆହେ ଦାସେ ॥
ଆଜ କ ଅନ୍ନ କରୁ ଅଛୁ । ତା ଶୁଣି ଗଲା ସେ ମୃଗାକ୍ଷୀ ॥
ଘାକ ଯେତେକ ଅନ୍ନଥିଲା । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ପଟେ ପରଶିଲା ॥
ଭୁଞ୍ଜି ଉଠିଲେ ଭବଗ୍ରାହୀ । ବସିଲେ କଷାଫଳ ଖାଇ ॥
ଦୁହେଁ ଅଛନ୍ତି ଉପବାସ । କେ କହୁ ତାହାଙ୍କ ହରଷ ॥
ପ୍ରଭୁ ବଖାଣୁଛନ୍ତି ମନ । ଧନ୍ୟ ଏ ଦୁହିଁଙ୍କ ଜୀବନ ॥
ଭଙ୍ଗା କୁଡ଼ିଆ ଅଛି ରହି । ଲେଙ୍କଡ଼ା କନାଠାରୁ ନାହିଁ ॥
ବୋଇଲେ ଅନ୍ନ ନାହିଁ କରୁ । ଆପଣେ ଉପବାସ ଅଛୁ ॥
କେଶ କାଟିଣ ମୋତେ ଦେଲେ । ଆନ ଜେ ଲକ୍ଷ ଏହା ଭୁଲେ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ନାରାୟଣ । ବାସକୁ ପାଶକୁ ଗଲେଣ ॥
ଦେଖ ହେ ରଜନୀ ଆଗତ । ଶୋଇ ନପାରେ ହେ ଭକତ ॥
ଏ ଉଲ ଅନ୍ନ ମୋତେ ଦେବୁ । ପ୍ରଭାତୁ ଆମ୍ଭେ ଚଳିଯିବୁ ॥
ତା ଶୁଣି ଦାମୋଦର ଦାସ । କହିଲେ ନିଜ ନାରୀପାଶ ୧୦୦ ॥
ଆଜ ଜଗ ଅତିଥି ରହିଲେ । ଶୁଣିବା ଶକ୍ତି ନାହିଁ ବୋଲେ ॥
ଶୁଣି ଯୁବତୀ କହେ ଧୀର । କମ୍ପାଇ ଚିନ୍ତା ହୋ ଆମ୍ଭର ॥
ତାଙ୍କ ଯେତେକ କେଶ ଅଛି । ସେ ସବୁ କାଟି ନିଅ ପୋଛି ॥
ସ୍ୱାମୀ ତା ଶୁଣିଣ ଆନନ୍ଦ । ମୁଖ ପ୍ରକାଶେ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ॥
ଯେତେକ କେଶ ତାଙ୍କ ଥିଲା । ସବୁ କତୁରୀ ପକାଇଲା ॥
ନାରୀ ତାହାର ଲଣ୍ଡାମୁଣ୍ଡେ । ବାନ୍ଧିଲା ଛିଣ୍ଡା କନା ଖଣ୍ଡେ ॥
ସ୍ୱାମୀ ଘେନିଯା କସିକଟି । ଆନନ୍ଦେ ବିକିଲେ ଚଉଁରୀ ॥
ପୁଣି ବିକିଲେ ପାଞ୍ଚପଣ । ନାନାଦି ପଦାର୍ଥ କିଣିଣ ॥
ସତେ ରନ୍ଧଣା ତାହା କଲେ । ସବୁ ଗୋବିନ୍ଦେ ସମର୍ପିଲେ ॥
କୃଷ୍ଣ ସମସ୍ତ ଦେଲେ ଖାଇ । କହିବାଠାରେ ଦସ୍ତ ନାହିଁ ॥
ଭୋଜନ ସାରି ଭଗଗ୍ରାହୀ । ତୃଣ ଗୁଡ଼ାଏ ପାରି ଶୋଇ ॥
ସାରି ଆସନ ନାଗରାଜ । ଆବର ବନିତା ଆମ୍ଭଜ ॥
ମୁନିଙ୍କ ହୃଦୟ କମଳ । ରୁଦ୍ର ଦେବତା ବକ୍ଷସ୍ଥଳ ॥

ସେ ପୁଣି ଭକତ ଘରରେ । ଶୋଇଲେ ତୃଣ ଶଯ୍ୟାପରେ ॥
ଏହି ସମୟେ ଦାସେ ଗଲେ । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଚରଣ ଚିପିଲେ ॥
ଚିତ୍ରପଣେନ୍ତ କରେ ଧରି । ହରିଙ୍କି ବଞ୍ଚିଲେ ସୁନ୍ଦରୀ ॥
ବୈକୁଣ୍ଠ ସୁଖ ପ୍ରାପ୍ତେ ମଣି । ଭାବେ ଶୋଇଲେ ଚକ୍ରପାଣି ॥
ପ୍ରଭୁଙ୍କ ନିଦ୍ରା ଯିବା ଜାଣି । ସ୍ୱାମୀକି ବୋଲଇ ତରୁଣୀ ॥
ଅତ୍ୟନ୍ତ ବୃଦ୍ଧ ଏ ଅତିଥି । କେମନ୍ତେ ଚାଲିବେଟି ପଥ ॥
ତୁମ୍ଭେ ପ୍ରଭାତୁ ମାଗିଯିବ । ଯେ ଅନ୍ନ ଭାଗ୍ୟରେ ମିଳିବ ॥
ତାହା ଏହାକୁ ସମର୍ପିବା । ଆମ୍ଭେ ପଛକେ ଭୋକେ ଥିବା ॥
ଦାସେ ବୋଇଲେ ହେଉ ହେଉ । ତାହା ଜାଣିଲେ ମହାବାହୁ ॥
ଦୁହିଁଙ୍କ ଭାବ ଦେଖି ଭୋଳା । ହେଲେ ସେ ଶ୍ୱେତ ପଦ୍ମତୋଳା ॥
ଅଧିକ ନ ପାରିଲେ ସହି । ଦୁହିଁଙ୍କ ନିଦ୍ରାଗଲେ ମୋହି ॥
ଏହି ସମୟେ ଭାବଗ୍ରାହୀ । ଉଠିଲେ ଅତି ବେଗ ହୋଇ ॥
ସେ ପତି ପତ୍ନୀ ଜାଣ ଦୁଇ । ଚରଣ ତଳେ ଥିଲେ ଶୋଇ ॥
ତାଙ୍କର ମୁଣ୍ଡେ ହସ୍ତ ଦେଲେ । କେଶ ତୋ କଞ୍ଚନ ବୋଇଲେ ॥
ନାନା ରତନ ଅଳଙ୍କାରେ । ପୂରୁ ତୋ ସର୍ବାଙ୍ଗ ଯାକରେ ॥
ଷୋଡ଼ଶୀତନୁ ତୋର ହେଉ । ଘରେ ତୋ ଧନ ପୂରିଥାଉ ॥
ଜୀବନ୍ତେ ସୁଖୀ ହୋଇଥାଅ । ଅନ୍ତେ ବୈକୁଣ୍ଠ ଗତି ପାଅ ॥
ଏମନ୍ତେ ଆଜ୍ଞା ତାକୁ ଦେଲେ । ଶ୍ରୀହରି ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହେଲେ ॥
ଏଥୁ ଉତ୍ତାରୁ ନିଶୀ ଶେଷ । ଦିବସ ହେଲା ପରବେଶ ॥
ଅବଳା ନିଦ୍ରା ତେଜି ଉଠି । କେଶ ତା ପଡ଼ଯାଏ ତଳେଟି ॥
ସର୍ବାଙ୍ଗେ ଅଳଙ୍କାରମାନ । ମନ୍ଦିରେ ପୂରିଅଛୁ ଧନ ॥
ଦେଖି ତା ଆଚମ୍ଭିତ ନାରୀ । ସ୍ୱାମୀର ଭୁଜ ତୋଳି ଧରି ॥
ବୋଇଲେ ବେଗେ ଶୁଣ ନାଥ । କେଣିକି ଗଲେ ସେ ଅତିଥି ॥
ମନ୍ଦିର ଦେଖ ହୋ ସତ୍ୱର । ସେ ନୋହେ ମନୁଷ୍ୟ ଶରୀର ॥
ତା ଶୁଣି ଦାସେ ବେଗେ ଉଠି । ନିଜ ଘରକୁ ଦେଲେ ଦୃଷ୍ଟି ॥
ନାନାଦି ଧନ ଅଛି ପୂରି । ପତ୍ନୀ ତା ହୁଏ ଅପସରୀ ॥

ଅଙ୍ଗେ ପୂରିଛୁ ଅଳଙ୍କାର । କେଶରୀ ଲୋଟୁଛି ପର୍ଯ୍ୟର ।
ତା ଦେଖି ବିସ୍ମରଇ ମନ । ନମସ୍ତେ ସେ ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ ।
ଆନର ବଳେ କ ଏମାନ । ଘରେ ପୂରିଛୁ ଏତେ ଧନ ।
ସ୍ୱଜନ ମଧ୍ୟେ କେଶବର । କଅଁଳ ଦିଶୁଛି ସୁନ୍ଦର ।
ମନୁଷ୍ୟ ସ୍ଥାପ୍ୟେ ତାଙ୍କୁ ମଣି । ସେବା ଯେ କଲ୍ ବେଦପ୍ରାଣୀ ।।
ବ୍ରହ୍ମା ଇନ୍ଦ୍ରାଦି ସୁରାସୁର । ସ୍ତୁତି କରନ୍ତି ଯା ପର୍ଯ୍ୟର ।
କମଳା ଯାର ପରିବାର । ମୁଁ ସ୍ତୁର କେତେକ ମାତର ।
ହେ ପ୍ରଭୁ କରୁଣା ସାଗର । ମୋ ଅପରାଧ କ୍ଷମାକର ।
ଭୃତ୍ୟ ହୋଇଲେ ଅପରାଧୀ । ତୁ ନାଥ କରୁଣା ବାରିଧି ।
ତୁମ୍ଭେ ଯେ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଠାକୁର । ଜୀବଙ୍କ ହୃଦରେ ବିହର ।
ଏଣୁ ଅପ୍ରାଧ ମୋର ଯେତେ । ପ୍ରଭୁ ନ ଘେନ କଦାଚିତେ ।।
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ସ୍ତୁତି ଭଣି । ଆନନ୍ଦ ପୁରୁଷ ତରୁଣୀ ।
ଆନନ୍ଦେ ଶ୍ରୀହରି ଭଜନ । ସାଧୁଙ୍କ ସଙ୍ଗ ପ୍ରତିଦିନ ।
ସକଳ ଜୀବେ ଦୟାଚିତ୍ତ । ଦାସ ପ୍ରସଙ୍ଗେ ନିତ୍ୟେ ରତ ।
ଯୋଗୀ ବୈଷ୍ଣବ ସାଧୁଜନ । ସେବାରେ କଟାଇଲେ ଦିନ ।
ନୋହିଲ ଯମ ଅଧିକାର । କାଳେ ବସିଲେ ସ୍ୱର୍ଗପୁର ।
ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଦାସ ଦାସୀ ହେଲେ । ମନକୁ ଚୈତନ୍ୟ କହିଲେ ।
ସେ ଦାର୍ଢ୍ୟଭକ୍ତି ରସବାଣୀ । ଯେ ପ୍ରାଣୀ କର୍ଣ୍ଣପଥେ ଶୁଣି ।।
ସକଳ ପାପୁ ହେବ ପାର । ନ ଯିବ ଯମରାଜପୁର ।
ଅପୁତ୍ର ଜନେ ପୁତ୍ରବାନ । ଅନ୍ଧ ଲଭିବେ ଚକ୍ଷୁ ପୁଣ ।
ସଂସାରେ ଇଷ୍ଟମାନ ଯେତେ । ଯେ ଗ୍ରହପୀଡ଼ାଦି ସହିତେ ।୧୬୦।
ଲଗିବ ନାହିଁ କଦାଚିତେ । ଶୁଣି ଶରଧା ଯେବେ ଚିତ୍ତେ ।
କହଇ ଦ୍ୱିଜ ରାମ ଦାସ । କେବଳ ମନକଟି ବିଶ୍ୱାସ ।

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତେ ମନ ଚୈତନ୍ୟ
ଦାମୋଦର ଦାସ ପତି ପତ୍ନୀ ମୋକ୍ଷଣେ ନାମ ଚତୁର୍ଥୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ଷଷ୍ଠ ଅଧ୍ୟାୟ

ବିଶ୍ୱମ୍ଭର ଦାସ ସମ୍ବାଦ

ଚୈତନ୍ୟ ଉବାଚ

ପୁଣି କହନ୍ତି ଚଇତନ । ହେ ମନ ହୁଅ ସାବଧାନ ॥
ଏ ବଡ ଅପୂର୍ବ ଚରିତ । ଶୁଣିଲେ ନ ଛୁଡ଼ଇ ଚିତ୍ତ ॥
ଯେ ଭୁତଖଣ୍ଡ ମଧ୍ୟଦେଶ । ଢେଙ୍କାନାଳରେ ତାର ବାସ ॥
ଜାତିରେ ବଣିଆ କରଣ । ତାର କୁଟୁମ୍ବ ତିନିଜଣ ॥
ତାହାର ନାମ ବିଶ୍ୱମ୍ଭର । ଭକତିପଣେ ବଳିଆର ॥
ଭାରିଯା ନାମ ତା ରେବତୀ । ପତିର ଆଜ୍ଞା ନ ଲଙ୍ଘନ୍ତି ॥
ପୁତ୍ରର ନାମ ରଘୁନାଥ । ପିତାର ଚରଣେ ଭକତ ॥
ଆପଣା ନାମ ବିଶ୍ୱମ୍ଭର । ବିଶ୍ୱସଂସାରେ ଗତି ପାର ॥
ଏମନ୍ତେ ତିନିଜଣ ଥାନ୍ତି । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପାଦେ ଦେଇ ମତି ॥
ନାମ ଭଜନ ଅପ୍ରମିତ । ନିତ୍ୟେ ପଢ଼ନ୍ତି ଭାଗବତ ॥
ଯେ କହେ ପ୍ରଭୁ ନାମ ରସ । ତାକୁ ବୋଲନ୍ତି ଦଣ୍ଡେ ବସ ॥
ତାହାର ନାମ ମୁଖୁଁ ଶୁଣି । ଶ୍ରୀଗୁରୁ ପ୍ରାୟେ ତାକୁ ମଣି ॥
ଯୋଗୀ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ବ୍ରହ୍ମବାସୀ । ବ୍ରାହ୍ମଣ ବୈଷ୍ଣବ ଉଦାସୀ ॥
ଯେ ଅଭ୍ୟାଗତ ଅବଧୂତ । ଦ୍ୱାରେ ତା ହେଲେ ଉପଗତ ॥
ତାହାଙ୍କୁ ଅନ୍ନ ବସ୍ତ୍ର ଦାନେ । ତୋଷନ୍ତି ବିନୟ ବଚନେ ॥
ନାହିଁ ବୋଲିବା ମୁଖୁ ତାର । କେବେହେଁ ନୁହଇ ବାହାର ॥
ଏମନ୍ତ ନିଜଭେଦନ ଅନ୍ତେ । ତା କୀର୍ତ୍ତି ପୂରିଲା ଜଗତେ ॥
ଯେହୁ ଶୁଣିଲେ ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ । ବୋଲନ୍ତି ସର୍ବ ଲୋକମାନ ॥
ଏମନ୍ତେ ସମୟେ ଯେ ପୁଣ । ହଇବ ଘଟସୂତ୍ର ଶୁଣ ॥
ଅତିଥି ଜମାଇତ ହୋଇ । ଆଇଲେ ତୀର୍ଥ ଯିବାପାଇଁ ॥
ଭିକ୍ଷାର ଅର୍ଥେ ଗ୍ରାମ ପୁରେ । ମାଗନ୍ତି ବୁଲି ଦ୍ୱାରେ ଦ୍ୱାରେ ॥
ଲୋକେ ବୋଲନ୍ତି ତାଙ୍କୁ ଚାହିଁ । ଶୁଣ ହେ ବୈଷ୍ଣବ ଗୋସାଇଁ ॥
କରଣ ନାମେ ବିଶ୍ୱମ୍ଭର । ବିଜୟ କର ତାର ଘର ॥

ଅବଶ୍ୟ ତୋଷିବ ଭୋଜନେ । ଶୁଣି ଚଳିଲେ ସାଧୁମାନେ ॥
ଦ୍ୱାରେ ତା ହୋଇଲେ ପ୍ରବେଶ । ଦିବସ ଆସି ହେଲା ଶେଷ ॥
ଡାକିଲେ ଆହେ ବିଶ୍ୱମ୍ଭର । ଆମ୍ଭ ଚରଣ୍ଟ ବେଗେ କର ॥
ସାଧୁଙ୍କ ବଚନ ଶୁଣିଣ । ଘରୁ ବାହାର ତତକ୍ଷଣ ॥
ଦେଖିଲା ସାଧୁବୃନ୍ଦ ଜୋଳେ । ପ୍ରଣାମ କଲା ପାଦତଳେ ॥
ହଠ କପାଳେ କର ଦେଲା । କି ଆଜ୍ଞା ହୋଇଛି ବୋଇଲା ॥
ଅତିଥି ବୋଇଲେ ହେ ଶୁଣ । ଆମ୍ଭ ଚରଣ୍ଟ ବେଗେ ଆଣ ॥
ହାଣ୍ଡି ବ୍ୟଞ୍ଜନ ମୁଗଜାଇ । ଘୃତ ନବାତ ଦୁଗ୍ଧ ଦହି ॥
କାଷ୍ଠ ପତ୍ରବା ଆଦ୍ୟ ଯେତେ । ଏ ସବୁ ଆଣ ହେ ତ୍ୱରିତେ ॥
ଆମ୍ଭ ଚରଣ୍ଟ ବେଗ କର । ପୁଣ୍ୟ ତୁ ପାଇବୁ ଅପାର ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ଚଳିଗଲା । ମନ୍ଦିରେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲା ॥
ପୁଣ୍ଡ ହରିଯାଙ୍କୁ କହିଣ । ସକଳ କଲା ଆୟୋଜନ ॥
ସାଧୁଙ୍କ ପାଶେ ନେଇ ଦେଲା । ଘୃତ ମାତ୍ରକ ନ ପାଇଲା ॥
ବୋଇଲେ ସାଧୁବୃନ୍ଦେ ଶୁଣ । ତୁମ୍ଭରେ କରୁଛୁ ଜଣାଣ ॥
ସମସ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଆଣି ଦେଲି । ଘୃତ ମାତ୍ରକ ନ ପାଇଲି ॥
ଶୁଣି ବୋଇଲେ ସାଧୁଗଣ । ପଞ୍ଚନ ନୁହଇ ଭୋଜନ ॥
ଘୃତ ବିହୀନେ ଯେ ଖାଇବ । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଅଯୋଗ୍ୟ ହୋଇବ ॥
ତୋ ଦ୍ରବ୍ୟ ଲେଉଟାଇ ନିଅ । ତା ଶୁଣି ବିଶ୍ୱମ୍ଭର ପୁଅ ॥
ଅନେକ ବିନୟ ସେ କଲା । ଭୂମିଷ୍ଠ ହୋଇ ଜଣାଇଲା ॥
ହେ ପ୍ରଭୁମାନେ ଶାନ୍ତ ହୁଅ । ବେଗେ ରନ୍ଧନ କର ଯାଅ ॥
ଘୃତ ଆସିବ ବନ୍ଧୁ ବନ୍ଧୁ । ଅବଶ୍ୟ ଦେବେ ଦୀନବନ୍ଧୁ ॥
ତା ଶୁଣି ଅତିଶେ ସୁଚିତ୍ତେ । ଚଳିଲେ ରନ୍ଧିବା ନିମନ୍ତେ ॥
ଘରକୁ ପିତା ପୁତ୍ରେ ଗଲେ । ବସିଣ ବିଚାର ଯେ କଲେ ॥
ଯେ ସାଧୁ ଘର ଉପକାରେ । ମିଥ୍ୟା କହିଣ ଚୋରି କରେ ॥
ଏଥିରେ ଦୋଷ ନାହିଁ କିଛି । ବୋଲି ଶାସ୍ତ୍ରରେ କହିଅଛି ॥
ଘୃତ ନ ମିଳିଲା ତ କାହିଁ । ଚୋରିକି ଯିବା ଏଥିପାଇଁ ॥

ନୋହିଲେ ଅତିଥି ସମସ୍ତେ । ଭୁଞ୍ଜିବେ ନାହିଁ କଦାଚତେ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଦାସ ପୋଏ । ଜରେ ଧଇଲେ ଖଣତାଏ ॥
ଆବର ଜାତ ଗେ ହିଁ ଧଣ୍ଡ । ଚଳିଲେ ଗୋବନ୍ଦ ସୁମଣ୍ଡ ॥
ସୁଦ ପ୍ରହରେକ ଭିତରେ । ଭେଟିଲେ ଭାଗ୍ୟବନ୍ତ ଘରେ ॥
ତକ୍ଷଣେ ସିନ୍ଧ ଗୋଟି ଖୋଳ । ପୁତ୍ର ପଶିଲ ତହିଁ ଗଳ ॥
ପିଅର ଜଗିଛୁ ବାହାରେ । ପୁତ୍ର ଖୋଜଇ ପଶି ଘରେ ॥
ଅନେକ ଧନ ରତ୍ନମାନ । ଦେଖି ନ ଛୁଅଇଁ ନନ୍ଦନ ॥
ଘୃତର ବିନା ଦ୍ରବ୍ୟ ଯେତେ । ହସ୍ତେ ନ ଧରେ କଦାଚତେ ॥
ଏମନ୍ତ ଖୋଜନ୍ତେ ଭବନ । ଦେଖିଲ ଘୃତ ଭାଣ୍ଡମାନ ॥
ବହି ଅଣିଲ ଭଣ୍ଡ ଦୁଇ । ସିନ୍ଧରେ ଦେଲକ ଗଳାଇ ॥
ଏମନ୍ତ ସମୟେ ସାଧୁତ । ଚେତନା ପାଇଲ ତ୍ୱରିତ ॥
ଦେଖିଲ ସିନ୍ଧଗାତ ଘରେ । ଚୋରହିଁ ଗଳୁଛୁ ସିନ୍ଧରେ ॥
ପବନୁ ବେଗେ ଧାଇଁଗଲ । ଚୋରର ଚରଣ ଧଇଲ ॥
ବେନି ଚରଣ ବେନି ହାତେ । ଧରି ଝିଙ୍କିଲ କୋପଚିତ୍ତେ ॥
କୁମର ବୋଇଲ ହେ ତାତ । ଧର୍ଯ୍ୟ ପଡ଼ିଲ ସିନ୍ଧଗାତ ॥
ସାଧୁତ ଝିଙ୍କୁଛି ପଦ୍ମର । ତୁମ୍ଭେ ପାରିଲେ ଝିଙ୍କ ଶିର ॥
ଶୁଣି ପିଅର ମୁଣ୍ଡ ଧରି । ଟାଣିଲ ଗୋବନ୍ଦ ସୁମରି ॥
ଦୁହେଁ ଝିଙ୍କିଲେ ଦୁଇକତି । ପୁତ୍ର ରହିଲ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ॥
କେହିଁ ଆଡ଼କୁ ସେ ନୋହିଲ । ତା ଦେଖି କୁମର ବୋଇଲ ॥
ସ୍ୱରୂପ ଶୁଣ ଆହେ ତାତ । ଏଥିର ସରିଲ ମହତ ॥
ସୁଦ ଯଦ୍ୟପି ପାହିଯିବ । ଚିହ୍ନି ସାଧୁତ ଦଣ୍ଡ ଦେବ ॥
ସାଧୁଙ୍କ ସେବାହିଁ ନୋହିବ । ଏତେକ କଷ୍ଟ ବ୍ୟର୍ଥ ହେବ ॥
ଏଥିକୁ ବିଳମ୍ବ ନ କର । କାଟିଣ ନଅ ମୋର ଶିର ॥
ସାଧୁମାନଙ୍କ ସେବା ହେଉ । ଅମ୍ଭର ମହତ୍ୱ ନ ଯାଉ ॥
ମୁଣ୍ଡ ନ ଥିଲେ ପିଣ୍ଡ ଏଥେ । ଚିହ୍ନା ନ ଯିବ କଦାଚତେ ॥
ଏଥିକୁ ନ କରନ୍ତୁ ହେଳ । ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଘେନ ଚଳ ॥

ଶୁଣି ପିଅଉ କାତ ଧର । ମନରେ କୃଷ୍ଣ ଚିନ୍ତାକର ॥
ଛେଦନ କର ଶୁନ୍ଦ ଶିର । ଲୁଚାଇ ରଖିଲା କାଖର ॥
ଧରିଲା ଘୃତଭାଣ୍ଡ ହସ୍ତେ । ଘରକୁ ଚଳିଲା ଭରିତେ ॥
ମୁଣ୍ଡ ଭାରିଯା ହସ୍ତେ ଦେଲା । ଲୁଚାଇ ରଖ ଗୋ ବୋଇଲା ॥
ବୁଝାଇ କହିଲା ସମସ୍ତ । ଶୁଣି ଆନନ୍ଦ ହେଲା ମାତ ॥
ଝାଳ ପ୍ରମାଣେ ଚିନ୍ତା ନାହିଁ । ମୁଣ୍ଡ ଯେ ରଖିଲା ଲୁଚାଇ ॥
ବୋଇଲା ସ୍ୱାମୀ ବେଗେ ଯାଅ । ସାଧୁଙ୍କୁ ଘୃତ ନେଇ ଦିଅ ॥
ତା ଶୁଣି ବିଶ୍ୱମ୍ଭର ଗଲା । ସାଧୁଙ୍କ ହସ୍ତେ ଘୃତ ଦେଲା ॥
ଘୃତ ପାଇଣ ସାଧୁ ବୃନ୍ଦେ । ଭୋଜନ କଲେ ମହାନନ୍ଦେ ॥
ଅନେକ କଲ୍ୟାଣ ବାଣ୍ଟିଲେ । ଘରକୁ ଯାଅ ତୁ ବୋଇଲେ ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ବିଶ୍ୱମ୍ଭର । ଚଳିଣ ଗଲେ ନିଜଘର ॥
ସ୍ୱାମୀ ଭାରିଯା ବେନିଜଣ । ଚିନ୍ତିଲେ ଗୋବିନ୍ଦ ଚରଣ ॥
ପୁରର ଭାବ ମନେ ଗୁଣି । ଏମନ୍ତେ ପାହିଲା ରଜନୀ ॥
ଏଥି ଉତ୍ତାରୁ ଶୁଣ ମନ । ଗଣ୍ଡି ଯେ ସାଧୁର ଭବନ ॥
ଖଣ୍ଡିଆ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା । ଧନୀ ସେ ଗଣ୍ଡି ଚିହ୍ନି ଦେଲା ॥
ବାଣ୍ଡରେ ପକାଇଲେ ନେଇ । ଅନେକ ଲୋକଙ୍କୁ ଡାକାଇ ॥
ମୁଣ୍ଡ ବିହୀନେ ପିଣ୍ଡ ଚର୍ଚ୍ଚି । ଚିହ୍ନି ଯେ ନ ପାରିଲେ କେହି ॥
ଗ୍ରାମ ବାହାରେ ଘେନିଗଲେ । ଶୂଳ ଉପରେ ବସାଇଲେ ॥
ଅନେକ ଲୋକ ଚର୍ଚ୍ଚି ମିଳି । ଦେଇଣ କୁହାଟ କୁରାଳି ॥
ଚଳିଣ ଗଲେ ଯେଝା ପୁରେ । ଶୁଣ ହେ ଏଥୁ ଅନନ୍ତରେ ॥
ଅଷ୍ଟଥିବୃନ୍ଦ ଚଳିଗଲେ । ଦାସଙ୍କ ପାଶେ ପ୍ରବେଶିଲେ ॥
ଡାକିଲେ ବିଶ୍ୱମ୍ଭର ଦାସ । ବଦନ ଆସ ଆମ୍ଭ ପାଶ ॥
ବଡ ଆନନ୍ଦ ହେଲୁଁ ବାବୁ । ତୋତେ କଲ୍ୟାଣ କରିଯିବୁଁ ॥
ସାଧୁଙ୍କ ମୁଖୁ ଏହା ଶୁଣି । ଆନନ୍ଦ ପୁରୁଷ ତରୁଣୀ ॥
ବୋଇଲେ ଦାସ ବିଶ୍ୱମ୍ଭର । କ୍ଷେ ହଖି ଶୁଣ ମୋ ଉତ୍ତର ॥
ଯାଉଛି ସାଧୁଙ୍କ ସଙ୍ଗର । ଯାଉଅଛୁ ମୁଁ ଖଣ୍ଡେ ଦୁର ॥

ପୁତ୍ର ଖଣ୍ଡିଆ ମୁଣ୍ଡ ଆଣ । ଧରି ମୁଁ ଥିବି ଲୁଚାଇଣ ॥
ସାଧୁମାନଙ୍କୁ ଦେଖାଇବି । ଏକାନ୍ତ ସ୍ଥାନେ ପକାଇବି ॥
ଶୁଣି ସୁନ୍ଦରୀ ତୋଷ ଚିତ୍ତେ । ମୁଣ୍ଡ ଯେ ଦେଲା ସ୍ୱାମୀ ହସ୍ତେ ॥
ପୁତ୍ରର ମୁଣ୍ଡ ପିତା ଧରି । କାଖେ ଯାକିଲା ଗୋପ୍ୟ କରି ॥
ଉତ୍ତମ ବସ୍ତ୍ରଣ ଘୋଡ଼ାଇ । ଚଳିଲେ ଧୀର ଧୀର ହୋଇ ॥
କହିଲେ ବିନୟ ବଚନେ । ବିଜୟ କର ପ୍ରଭୁମାନେ ॥
ଶୁଣି ଚଳିଲେ ସେ ଅତିଥେ । ତାହାଙ୍କୁ ଘେନିଣ ସଙ୍ଗତେ ॥
କେତେକ ଦୂର ଚଳିଗଲେ । ବିଶ୍ୱମ୍ଭରଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ ॥
କାହିଁ ତୋହର ନିଜ ପୁତ୍ର । ସଙ୍ଗରେ ଆଣିନାହୁଁ କି'ତ ॥
କାଲି ଅନେକ ସେବା କଲା । ଆଜିତ ଦେଖାହିଁ ନ ଦେଲା ॥
ସାଧୁଙ୍କୁ କରନ୍ତା ଦର୍ଶନ । କିମ୍ପା ନଇଲା ତୋ ନନ୍ଦନ ॥
ଏବେ ତୁ ଯାଅ ଗୃହପର । ଘେନିଣ ଆସ ତୋ କୁମର ॥
ନୋହିଲେ ଏଠାରେ ଥିବୁ । ତାକୁ ନଦେଖିଲେ ନ ଯିବୁ ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ବିଶ୍ୱମ୍ଭର । ବେନି ନୟନୁ ବହେ ନୀର ॥
ତା ଦେଖି ସମସ୍ତ ଅତିଥ । ବୋଇଲେ କାନ୍ଦୁଅଛୁ କିତ ॥
କଥା ବା ପଡ଼ିଲା ବିପତ୍ତି । ସ୍ୱରୂପ କହ କଥା ଏଥି ॥
ମାୟା ନକରି କହ ସତ । ସମସ୍ତ ସାଧୁଙ୍କ ଅଗ୍ରତ ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ବିଶ୍ୱମ୍ଭର । କାଖୁ କାଢ଼ିଲେ ପୁତ୍ରଶିର ॥
ଖଣ୍ଡିଆ ମୁଣ୍ଡ ତଳେ ଥୋଇ । ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗେ ଦଣ୍ଡବତ ହୋଇ ॥
ଉଠି କପାଳେ ଦେଇ କର । ବୋଇଲା ଦେଖ ମୋ କୁମର ॥
ଯାହା ଲେଖିଛି ଦେବବର । ଆନ କରିବା ଶକ୍ତି କାର ॥
ତା ଦେଖି ସକଳ ଅତିଥ । କ୍ଷଣକେ ହୋଇଲେ ସ୍ଥକିତ ॥
ବୋଇଲେ ତୋର ପୁତ୍ର ମୁଣ୍ଡ । କହ କେ କଲା ଦୋନଖଣ୍ଡ ॥
ଆମ୍ଭେ ସକଳ ସାଧୁ ଯିବୁ । ତାଙ୍କ ବଂଶ ନିର୍ବଂଶ କରିବୁ ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଲେ ବିଶ୍ୱମ୍ଭର । ଏଥିରେ ଦୋଷ କାହିଁ କାର ॥
ତୁମ୍ଭର ମନୋହି ନିମନ୍ତେ । ଘାତ ଯେ ନମିଲା ମୋତେ ॥

ତେଣୁଟି ପିତା ପୁତ୍ରଗଲୁ । ସାଧୁର ମନ୍ଦିରେ ପଶିଲୁ ।
ତା ଘରେ ସିନ୍ଧଗୋଟି ଖୋଳି । ପୁତ୍ର ପଶିଲା ତହିଁତଳି ।
ଘୃତ ବଢ଼ାଇ ମୋତେ ଦେଲା । ପୁତ୍ର ମୋ ଗଳା ଅସୁଥିଲା ।
ସାଧୁ ତ ଚେତନା ପାଇଲା । ପୁତ୍ରକୁ ଓଟାର ଧଇଲା ।
ମୁହିଁ ଝିଙ୍କିଲି ଧରି ଶିର । ତ ଦେଖି ବୋଇଲା କୁମର ।
ତାହା ନପଡ଼ୁ ମୋର ଶିର । କାଟିଣ ଦିଅ ହେ ପିଅର ।
ଘୃତ ଘେନଣ ବେଗେ ଚଳ । ସାଧୁଙ୍କ ସେବା ଆମ୍ଭ ମୂଳ ।
ତାଶୁଣି କାଟିଲି ମୁଁ ମୁଣ୍ଡ । ଘେନି ଅଇଲୁ ଘୃତ ଖଣ୍ଡ ।
ତୁମ୍ଭ ଚରଣେ ସମର୍ପିଲି । ମୁଣ୍ଡ ମୁଁ ଲୁଚାଇ ରଖିଲି ।
ଏମନ୍ତେ ମଲା ମୋର ସୁତ । ଏ ଦୁଃଖ ମୋହର ଅର୍ଜିତ ।
ଭାଗ୍ୟ ମୋ ଅରଜିଛୁ ଯାହା । ଅବଶ୍ୟ ଭୁଞ୍ଜିବଇଁ ତାହା ।
ଶୁଣି ସକଳ ସାଧୁଜନ । ଭକ୍ତକୁ ବୋଇଲେ ବଚନ ।
ଧନ୍ୟରେ ତୋହର ଜୀବନ । ଧନ୍ୟ ତୋ ପତ୍ନୀ ତୋ ନନ୍ଦନ ।
ଆମ୍ଭ ସକାଶେ ପୁତ୍ର ମଲା । ଏହା କଇବ ଭଆଇଲା ।
ସକଳ ସାଧୁ ଏକ ହୋଇ । ବୋଲନ୍ତି ଭକ୍ତ ମୁଖ ଚାହିଁ ।
ତୋ ପୁତ୍ର ଗଣ୍ଡି ଅଛି ଯହିଁ । ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ଘେନି ଚଳ ତୁହି ।
ଅବଶ୍ୟ ତୋ ପୁତ୍ର ବଞ୍ଚିବ । ତୋ ଯଶ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଥିବ ॥
ଏହା ଶୁଣିଣ ବିଶ୍ୱମ୍ଭର । ସାଧୁଙ୍କୁ ଘେନଣ ସଙ୍ଗର ।
ପୁତ୍ରର ଗଣ୍ଡିଥିଲା ଯହିଁ । ସାଧୁଙ୍କୁ ଦେଖାଇଲେ ନେଇ ।
ଦେଖିଲେ ବାତାର କୁମର । ବସିଛି ଶୂଳର ଉପର ।
ଶୂଳରୁ ଶବ ଘେନିଆସି । ମଧ୍ୟେ ପକାଇ ବେଢ଼ି ବସି ।
ଗଣ୍ଡି ମୁଣ୍ଡକୁ ଯୋଡ଼ି ଦେଲେ । ତୁଳସୀ ଦଳ ଯୋଡ଼ାଇଲେ ।
ବୋଇଲେ ଧର୍ମ ଯେବେ ସତ୍ୟ । ଜଣୁସୁ ବଞ୍ଚୁ ଏ ବାଳୁତ ॥
ପ୍ରଭୁ ମହିମା ଯେବେ ସତ୍ୟ । ପୁରାଣ ଯେବେ ହେବ ତଥ୍ୟ ॥
ଯେ ପ୍ରାଣୀ ପର ଉପକାରେ । କି ଅବା ହରି ଭଜନରେ ।
କି ପ୍ରାଣ ରକ୍ଷଣ ନିମନ୍ତେ । କି ଅବା ସାଧୁ ସେବା ଅର୍ଥେ ॥

ଅନନ୍ତେ ପଶିଲେକ ଯାଇ । ସାନ୍ତ୍ୱ କରନ୍ତି ସବଗ୍ରାସ୍ଥି ।
ଏ କଥାମାନ ଯେବେ ସତ । କର୍ମ୍ମା ମଣିବ ଏ ଦାରୁତ ।
ଶରଣ ପଞ୍ଜର ତୋ ବାନା । ଭବ ଭୟକୁ ବଜ୍ରସେହ୍ନା ।
ଯେବେ ତୋ ମହିମା ପ୍ରମାଣ । ତେବେ ଏ ପୁତ୍ର ପାଉ ପ୍ରାଣ ।
ନୋହିଲେ ମରିବୁଁ ସମସ୍ତେ । ଯେବେ ଏ ମଲା ଆମ୍ଭ ହାତେ ।
ଏମନ୍ତେ ସର୍ବ ସାଧୁ ବୃନ୍ଦ । ମନରେ ଚିନ୍ତିଲେ ଗୋବିନ୍ଦ ।
ଜୟ କରୁଣାମୟ ସିନ୍ଧୁ । ଜୟ ଜଗତ ଜନ ବନ୍ଧୁ ।
ଜୟ କୋଦଣ୍ଡ କାଣ୍ଡ ମୂର୍ତ୍ତି । ଜୟ ଜାନକୀ ପ୍ରାଣପତି ।
ଜୟ ତୁ ଜୟ ଜଗନ୍ନାଥ । ଜୟ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ଭ୍ରାତ ।
ଜୟ ହେ କୌଶଲ୍ୟା ନନ୍ଦନ । ଜୟହେ ମୁନିଙ୍କ ବନ୍ଦନ ।
ଦଶରଥଙ୍କର ଆତ୍ମଜ । ଜୟ ଦେବାଧି ଦେବରାଜ ।
ହେ ବିଶ୍ୱବାସ ଚରାଚର । ଯାହାର ଅଙ୍କରେ ପ୍ରସ୍ତର ।
କୋଟି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଯା ଚରଣ । ଜଗତ ସଂସାର କାରଣ ।
ଯାହା ଅଙ୍କରେ ସିନ୍ଧୁ ଜଳେ । ନ ବୁଡି ଭାସନ୍ତି ଶଇଳେ ।
ଏମନ୍ତେ କଲେ ନାମ ଧ୍ୟାନ । ତକ୍ଷଣେ କମ୍ପିଲା ମେଦିନୀ ।
ତାହା ଜାଣିଲେ ବ୍ରହ୍ମଋଷି । ମାୟାରେ ପୃଥ୍ୱୀ ପାଖେ ଆସି ।
ଜୀବନ ଦାନ ଦେଇଗଲେ । ସେ କଥା କେହି ନ ଜାଣିଲେ ।
ତକ୍ଷଣେ ଉଠିଲା ନନ୍ଦନ । ଭଜିଲା ଶ୍ରୀମଧୁସୂଦନ ।
ସାଧୁଙ୍କୁ ପ୍ରଣମିତ ହେଲା । ପିତାଙ୍କ ଚରଣେ ଲୋଟିଲା ।।
ଦେଖିଣ ଏମନ୍ତ ଚରିତ । ସେ ଦେଶ ଲୋକ ଆଚମ୍ବିତ ।
ବୋଇଲେ ଧନ୍ୟ ଏହା ଜୀବ । ଏହା ଦର୍ଶନେ ଅଛୁ ଲାଭ ।
ତା ଦେଖି ସାଧୁମାନେ ହୋଲେ । ଧରି ଆନନ୍ଦ ହୃଷ୍ଟ ହୋକେ ।
ଯହୁଁ ତା ସୁମନ ଦେଖିଲେ । ସୁମନ ବୋଲି ନାମ ଦେଲେ ।।
ବୋଇଲେ ଦେଇଛୁ କଲ୍ୟାଣ । ଲଭ ତୁ ଶ୍ରୀହରି ଚରଣ ।
ଏବେ ପିତାକୁ ଘେନ ତୋର । ଯାଅ ତୋ ଜନମୀ ପାଖର ।
ଏମନ୍ତ କହିଣ ଅନ୍ତଥେ । ଚଳିଣ ଗଲେ ଯେଝାମତେ ।

ଏଣେ ଯେ ପିତା ପୁତ୍ର ଗଲେ । ମନ୍ଦରେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ॥
ଜନନୀ ପୁତ୍ର ପାଇ କୋଳେ । ବୁଡ଼ିଲା ସ୍ନେହଭାବ ଜଳେ ॥
ଦେଖ ତାହାର ଭାଗ୍ୟଗୋଟି । ମଲା ଯେ ଅଇଲା ଲେଉଟି ॥
ଜନନୀ ପିତା ପୁତ୍ର ହୋଇ । ସୁଖେ ଭଜିଲେ ଭାବଗ୍ରାହୀ ॥
ସେ ଦେହ ଅନ୍ତେ ତିନିଜଣ । ଲଭିଲେ ଗୋବିନ୍ଦ ଚରଣ ॥
ଶୁଣ ହେ ମନ ନୃପନାଥ । ଦାନର ମହିମା ଏମନ୍ତ ॥
ମୂର୍ଖଲୋକଙ୍କୁ ଏହା ମିଛ । ସାଧୁଙ୍କୁ ଅଟଇ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ॥
ଏ ମନ ଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦ । ଶୁଣନ୍ତେ ନ ଲାଗେ ପ୍ରମାଦ ॥
ଇଣେ ଅଧମ ରାମଦାସ । ସୁଜନ ଜନଙ୍କର ଦାସ ॥
ଶ୍ରୀରାମ ଅଭୟ ଚରଣେ । ମୋ ଚିତ୍ତ ରହୁ ଅନୁକ୍ଷଣେ ॥
ଏ ଦାର୍ଢ୍ୟଭକ୍ତି ରସବାଣୀ । ସୁଜନେ ଚିତ୍ତ ଏହା ଶୁଣି ॥
ବୁଡ଼ ନ ମର ଭବକୂପେ । କୃଷ୍ଣ ଅନନ୍ତ ସାଧୁରୂପେ ॥
ତାହାଙ୍କୁ ଭଜ ହୁଅ ପାର । ଏ କଥା ସର୍ବଶାସ୍ତ୍ରେ ସାର ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତେ ମନ ଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ
ବିଶ୍ୱମ୍ଭର ଦାସ ପତ୍ନୀ ପୁତ୍ର ମୋକ୍ଷ ଯୋଗ
ନାମ ଷଷ୍ଠୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

—*—

ସପ୍ତମ ଅଧ୍ୟାୟ

ରାମ ଦାସ ସମ୍ବାଦ

ମନ ଉବାଚ

ଶୁଣି ଆନନ୍ଦ ମନରଜା । ଚୈତନ୍ୟ ପାଦେ କଲେ ପୂଜା ॥
କହ ହେ ଅପୂର୍ବ ଚରିତ । ଶୁଣି ମୁଁ ହୋଇବି ପବିତ୍ର ॥
ଏମନ୍ତ ପ୍ରକାରେ ଭକ୍ତ ଯେତେ । ତାଙ୍କ ଅଛନ୍ତି କହ ମୋତେ ॥
ଅତି ତୃଷିତ ମୋର ମନ । ବେଗେ କରାଅ ସୁଧାପାନ ॥
ଶୁଣି ଚୈତନ୍ୟ ଅନୁରାଗେ । କହଇ ମନରାଜା ଆଗେ ॥
ହେ ମନ ସାବଧାନେ ଶୁଣ । ଶୁଣିଲେ ପାଇବୁ କାରଣ ॥

ଏ ବଡ଼ ଅପୂର୍ବ ଚରିତ । ଶୁଣ ନିଷ୍ଟକ କରିଚିତ୍ତ ॥
ଦକ୍ଷିଣ ଦେଶେ ପୁଣ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ର । ଦେଖିଲ ମାତ୍ରକେ ପବିତ୍ର ॥
ଶ୍ରୀ ଲଛମନଙ୍କ ସହର । ଉଜଝ ମୁକ୍ତ ଦୁଆର ॥
ସ୍ୱର୍ଗର ସମାନ ଅଟଇ । ଯମର ବାଧା ନ ଲାଗଇ ॥
ଏମନ୍ତେ ପୁଣ୍ୟ ଗ୍ରାମେ ବାସ । ନାମ ତାହାର ଗ୍ରାମ ବାସ ॥
ଗୃହସ୍ଥ ବୈଷ୍ଣବ ଅନେକ ପୁଣ । ତାର କୁଟୁମ୍ବ ତିନ ଜଣ ॥
ଏକଇ ପୁତ୍ର ଏକ ନାରୀ । ସେ ଗ୍ରାମେ ଥାନ୍ତି ମଠ କରି ॥
ସର୍ବକାଳେ ତା ଭଜନ । କେବଳ ପ୍ରଭୁ ଲଛମନ ॥
ଶ୍ରୀପାଦପଦ୍ମ ପର ଭାବ । ନ ଜାଣେ ଅନ୍ୟ ଦେବା ଦେବୀ ॥
କରଣ ଏହି ଭାବେ ଧ୍ୟାନ । ସୁଖରେ ବଞ୍ଚି ଥାଇ ଦିନ ॥
ଯାହା ମିଳଇ ଭୁଞ୍ଜେ ନିତ୍ୟ । ଚିନ୍ତା ନ ଥାଇ ତାର ଚିତ୍ତେ ॥
ଧୀର ଚତୁର ମହା ଶାନ୍ତ । ପଣ୍ଡିତ ବିବେକ ତା ମତି ॥
ପ୍ରଭୁ ମହିମା ନିତ୍ୟ ଶୁଣେ । ସଂସାର ଭଲ ମନ୍ଦ ଜାଣେ ॥
ବେଦ କହିବା ଯେଉଁ ଲାଭ । କେବଳ କରେ ସେହି ଭାବ ॥
ସାଧୁଙ୍କ ସେବା କରେ ନିତ୍ୟ । ଦିଶଇ ସେହୁ ସଦାବର୍ତ୍ତ ॥
ବୈଷ୍ଣବ ନାନାଦି ପ୍ରକାରେ । ଆସି ମିଳନ୍ତି ତାର ଦ୍ୱାରେ ॥
ନାଗା ନିର୍ମୋହୀ ଖାକୀ ଯେତେ । ବିରକ୍ତ ସଂଯମୀ ସହିତେ ॥
ସ୍ୱରସମ୍ପ୍ରଦା ସାଧୁମାନେ । ଆସି ମିଳନ୍ତି ପ୍ରତିଦିନେ ॥
ଯୋଗୀ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ । ବାନପ୍ରସ୍ଥ ଗୃହୀ ଭିକାରୀ ॥
ସଂଯୋଗୀ ବିପ୍ରଙ୍କ ସହିତେ । ଦୁଃଖୀ ଦରିଦ୍ର ଆଦି ଯେତେ ॥
ଏମାନେ ସ୍ୱରଦିଗୁଁ ଆସି । ତା ଦ୍ୱାରେ ଭୋଜନ ପ୍ରକାଶି ॥
ନାହିଁ ନ ବୋଲେ ସେ ବଚନେ । ସବୁଙ୍କୁ ତୋଷ ଅନ୍ନଦାନେ ॥
ରୁଟି ଖେଚଡ଼ି ପୁସି ଖସି । ଅନ୍ନ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଆଦିକରି ॥
ଯେ ଯେଉଁ ଦ୍ରବ୍ୟ ଇଚ୍ଛାକରେ । ତୋଷଇ ସେହି ପରକାରେ ॥
ଦଶ ବିଂଶ ବା ଷାଠୀ ଶତେ । କିବା ସହସ୍ର ପରିଯନ୍ତେ ॥
ଯେତେ ଆଇଲେ ତେତେ ଦେଇ । କେବେହେଁ ନାହିଁ ନ ବୋଲଇ ॥

ତାର ସଂକଳ୍ପ ଏହିମତେ । ଦ୍ୱାରେ ଅତିଥି ଥାନ୍ତୁ ଯେତେ ।
ତାଙ୍କ ଚରଣ୍ଣ ଯେବେ ହୋଇ । ତେବେ ସେ ଅନ୍ନ ଖାଏ ଯାଇଁ ।
ନୋହିଲେ ନ କରେ ଭୋଜନ । ଏହି ପ୍ରକାରେ ବଞ୍ଚେ ଜନ ।
ଏମନ୍ତ କେତେଦିନ ଗଲା । ତାର ସମ୍ପଦ ଚ୍ୟୁତ ହେଲା ।
ତା ଦେଖି ବାର ପୁଅ ତାର । ବୋଲନ୍ତି ଶୁଣ ହେ ପିତର ।
ଦିନକୁ ଦିନ ଧନ ଶେଷ । ଅଭାଗ୍ୟ ହେଲାଟି ପ୍ରବେଶ ।
ଆଗହୁଁ ବିଗ୍ଭରଣ ଥିବା । ଅତିଥି କାହୁଁ ଚରଣ ବା ।
ଶୁଣିଣ ଏସନ ସନ୍ଦେଶ । ବୋଇଲା ଭକ୍ତ ରାମ ଦାସ ।
ଚିନ୍ତିତ କମ୍ପା ତୁମ୍ଭ ମନ । ଯାହାର ପ୍ରଭୁ ଲଛମନ ।
ଦେବା ଦିଆଳକା ଠାକୁର । କେବଳ ସେହି ପିତା ମୋର ।
ତା ବିନା ଅଙ୍ଗରେ ଏ ଜୀବ । ଜପ କରିବା ଶକ୍ତି ହେବ ।
ସାଧୁଙ୍କ ସେବାକୁ ମୋ ଘର । ଛୋଟିଏ ଖଣ୍ଡରୁ ଅନ୍ତର ।
କେବଳ ସାହା ଦେବଗୁରୁ । ଏଣୁ ମୋହର ନାହିଁ ଭୟ ।
ଏମନ୍ତେ ମନେ ବିଗ୍ଭରିଲା । ଏକ ସାଧୁ ତା ଦ୍ୱାରେ ହେଲା ।
ଆପଣା ନାମେ ଚୋଜା ଦେଇ । ବୋଇଲା ଶୁଣ ଧର୍ମ ଭୁଞ୍ଜି ।
ସାଧୁମାନଙ୍କ ଚରଣକୁ । ଭେଟ ହେ ଖରଚ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ।
ପ୍ରତିଦିନର ବ୍ୟୟ ଯେତେ । କେବଳ ଦେଉଥିବ ମୋତେ ।
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଚାଲିଗଲେ । ମଢରେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ।
ପୁଅ ଭଣ୍ଡସାକୁ କହିଣ । ଆନନ୍ଦ ହେଲେ ତିନିଜଣ ।
ସେହି ସାଧୁର ଘରୁ ଧନ । ବ୍ୟୟ କରନ୍ତି ପ୍ରତିଦିନ ।
ଯେତେବେଳରେ ଲୋଡ଼ା ଯାହା । ସାଧୁତ ଦେଉଥାଇ ତାହା ।
ଏମନ୍ତେ ଗଲା କେତେଦିନ । ଗୋଜାରେ ପୂର୍ଣ୍ଣହେଲା ଧନ ।
ଲେଖାରେ ସହସ୍ର ମୋହର । ହେଲା ଯେ ଦାସଙ୍କ ଉପର ।
ଆଉ ନ ଦେଲା ଧର୍ମ ଧନ । କହିଲା ନିଷ୍ଠୁର ବଚନ ।
ବୋଇଲା ଧନ ମୋର ଦିଅ । ଲୋଡ଼ା ହୋଇଲାଣି ଆଉ ନଅ ।
ତା ଠାରୁ ଏବାଣ ଶୁଣିଲେ । ଆବର ଧର୍ମଘର ଗଲେ ।

ଅନେକ ପ୍ରକାରେଣ କଷ୍ଟ । ପୁଣ ଗୋଡ଼ାଏ ଲେଖାଦେଇ ।
ତା ଠାରୁ ବ୍ୟସ୍ତ କଲେ ଧନ । ଏମନ୍ତେ ଗଲା କେତେ ଦିନ ।
ତହୁଁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ତାର ହେଲା । ଆଉ ଅଧିକ ସେ ନ ଦେଲା ।
ଏମନ୍ତ ବଣ୍ଟରଣ ମନ । ତାଠାରୁ ବନ୍ଦ କଲେ ଋଣ ।
ନଗରର ସମସ୍ତେ ଜାଣିଲେ । ଦାସେ ଅନେକ ଋଣ କଲେ ।
ଏମନ୍ତେ ସମସ୍ତେ ସାଧୁତ । ଘରେ ନ ଗଲେ କଦାଚିତ ।
ମାଣେ ତଣ୍ଡୁଳ ପ୍ରକାଶିଲେ । ସକଳ ଲୋକେ ଝିଙ୍କାସିଲେ ।
ସ୍ୱନସ୍ଥା ସସ୍ତ୍ର ପାଞ୍ଚସାଏ । ଋଣ କୁ କଲୁ ସବୁଠାଏ ।
ଏତେକ ଅର୍ଥ ନାହିଁ ତୋତେ । ଆହୁରି ମାଗୁଅଛୁ କେତେ ।
ଏମନ୍ତ ସବୁଣ ଜବାଣ । କେଶିଣ ଭକ୍ତ ରାମ ଦାସ ।
ଢଗର କଲକ ମନର । ନ ବୁଦ୍ଧି କରିବ ଏଥର ।
ସାଧୁଙ୍କ ଜବାଣ ବଚନ । ମଠରେ ନାହିଁ ଆଉ ଧନ ।
ଏଣୁ ସମସ୍ତେ ସାଧୁମାନେ । ଯେବେ ଆସିବେ ମୋ ଭବନେ ।
ତାହାଙ୍କୁ ଦେବ ମୁଁ କିସ । ନଦେଲେ ହୋଇବ ଲଘଣ ।
ଅତଏ ଲେଉଟିବେ ଯେବେ । ମୋର ମରଣ ହେବ ତେବେ ।
ଏମନ୍ତ ବିଚାରନ୍ତେ ତା ଶତ୍ରେ । ଆସି ମିଳଲେ ସମାଉତେ ।
ଏକଟେ ପାଞ୍ଚସତ୍ର ମୂର୍ତ୍ତି । ମୁକୁନ୍ଦ ବନ୍ଧା ଆସିଛନ୍ତି ।
ମଠରେ ହୋଇଲେ ପ୍ରବେଶ । ତା ଦେଖି ଭକ୍ତ ରାମ ଦାସ ।
ହୃଦପଦ୍ମରେ କଲା ଧ୍ୟାନ । ଚିନ୍ତିଲା ଅନନ୍ତ ମୂରତ ।
ହେ ପ୍ରଭୁ ତୁମ୍ଭେ ଯାହା କର । ସକଳ ଆସ୍ତ୍ର ତୋହର ।
ଏମନ୍ତ ବିଚାରୁ ତା ମନେ । ଉଠାଳ କଲେ ସାଧୁମାନେ ।
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ଦାତା ତୁମ୍ଭ । ଉତ୍ତର କରୁ କାହିଁ ପାଇଁ ।
ଆମ୍ଭ ଚରଚା ବେଗେ କର । ଯେବେ ଧର୍ମକୁ ଇଚ୍ଛା ତୋର ।
ବିଳମ୍ବ ହୋଇଲେ ବହୁତ । ତୋହର ସରିବ ମହତ୍ତ୍ୱ ।
ଅତଏ ସନ୍ତ ନ ପାରିବେ । ନାନା ପ୍ରକାରେ ଗାଳି ଦେବେ ।
ତାହା ଶୁଣିଣ ରାମ ଦାସ । ବୋଇଲେ ତୁମ୍ଭେମାନେ ବସ ।

ତୁମ୍ଭ ତରଛା ବଧ୍ୟମାନ । କରିବେ ପ୍ରଭୁ ଲକ୍ଷମନ ।
ମୋ ଗୁରୁ କେତେକ ମାତର । କହି ଚଳିଲେ ନିଜପୁର ।
ପୁଣ ଷଷଯାକୁ ବସାଇ । ସକଳ କହିଲେ ବୁଝାଇ ।
ସାଧୁମାନେତ ତୁମ୍ଭ ଯେତେ । ମାଣେ ତଣ୍ଡୁଳ ଆଜ୍ଞ ମୋତେ ।
ପରତେ କରଣ ନ ଦେଲେ । କ ବୁଦ୍ଧି କରିବା ଲଗା ଭଲେ ।
ସାଧୁଙ୍କ କଠାଳ ବସ୍ତୁତ । ଘରେତ ନାହିଁ ଆନ୍ନ ବସ୍ତ୍ର ।
ଆନର ଚରଣ କେମନ୍ତେ । କରିବା କହ ବୁଦ୍ଧି ମୋତେ ।
ତା ଶୁଣି ପୁଣ ବାସ କହି । କମ୍ପାଇ ଚନ୍ତା କରୁ ତୁହି ।
ମଠ ପିଢ଼ିକ ଥଳମାନ । ଗଣିଆ ଗଡ଼ୁ କରତନ ।
ଲୋଟିଆ କଳ କୁମ୍ଭ ଯେତେ । ଯେ ସ୍ଥାଳୀ ପରୁଆ ସହିତେ ।
ଏମାନେ ଯେତେ ଅଛୁ ଚୋର । ଆବର ଦେହ ଅଳଙ୍କାର ।
ସମସ୍ତ ଘେନ ବେଗେ ଯାଅ । ସାଧୁଙ୍କ ଘରେ ବନ୍ଧାହୁଅ ।
ଆଜ ଅତିଥିଙ୍କ ନିମନ୍ତେ । ଲୋଡ଼ା ହୋଇବ ଧନ ଯେତେ ।
ବହନ ଯାଇ ଘେନଆସ । ଶୁଣି ଆନନ୍ଦ ରାମ ଦାସ ।
ସମସ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟ ନେଇ ଗଲା । ଘେନାଇ ଧର୍ମାଘର ଗଲା ।
ବୋଇଲା ଶୁଣ ହେ ସାଧୁତ । ବନ୍ଧା ତୁ ରଖି ଏହି ବସ୍ତୁ ।
ଆଜ ସାଧୁଙ୍କୁ ଲାଗେ ଯେତେ । କେବଳ ତାହା ଦିଅ ମୋତେ ।
ଶୁଣି ସାଧୁତ କୋପଭର । ବୋଇଲେ ଶୁଣ ମୋ ଉତ୍ତର ।
ଯେତେ ପଦାର୍ଥ ଅଛି ଚୋର । ସକଳ ବନ୍ଧା ସିନା ମୋର ।
ମୋର ପଦାର୍ଥ ମୋତେ ଦେଇ । ଆସିନ୍ତୁ ଛଟିବାର ପାଇଁ ।
ଶୁଣ ଏ କଥା ମନୁ ଚୋର । ମହନ୍ତ ଯିବଟି ଏଥର ।
ଯେତେ ତୁ ଧନ ଅଛୁ ନେଇ । ନ ଦେଇ ରଖିବୁଂ କମ୍ପାଇଁ ।
କେବଣ ଭରସା ତୋହର । ନ ଦେଉ ପଦାର୍ଥ ମୋହର ।
ଏଥର ମହନ୍ତ ସରିବ । ପୁଣ କୁଟମ୍ବ ବଳାଯିବ ।
ଦେଖିବା କେ ରଖିବ ଚୋର । ଋଣ ଶୁଝିଲେ ଯିବୁ ଘର ।
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଗାଳିଦ୍ୟନ୍ତେ । ମିଳିଲେ ସକଳ ସାଧୁତେ ।

ସକଳ ସାଧୁ ସେହିଠାରେ । ଗର୍ଜିଲେ ନାନା ପରକାରେ ॥
କେ ବୋଲେ ଧନ ଦେଲେ ଯିବୁ । ନୋହିଲେ ଅର୍ଗଳାରେ ଥିବୁ ॥
ଛାଡ଼ ଏ ବାହାପିଆ ପଣ । ଯେ ଯାହା ଧନ ବେଗେ ଆଣ ॥
ଲଜ୍ଜା କି ନାହିଁ କହ ତୋତେ । ଦାତା ବୋଲଇ ଏ ଜଗତେ ॥
ଶୁଣିଣ ସବୁର ବଚନ । ବୋଇଲା ଭକ୍ତ ରାମ ଦାସ ॥
ତୁମ୍ଭେ ସମସ୍ତେ ସାଧୁ ଶୁଣ । ମୋତେ ଲଗିଛୁ ତୁମ୍ଭ ଋଣ ॥
ଉପର ହସ୍ତେ ଅଛ ଦେଇ । ତଳ ହସ୍ତରେ ଅଛୁ ନେଇ ॥
ସେ ବ୍ରହ୍ମ ବିଷର ସମାନ । ଖାଇ କେ ପାଣିକରେ ଋଣ ॥
ବିଷ ଖାଇଲେ ଜଣେ ମରେ । ବ୍ରହ୍ମସ୍ୱ ବଂଶ ନାଶ କରେ ॥
ବ୍ରହ୍ମା ଇନ୍ଦ୍ରାଦି ସୁରାସୁରେ । ଯକ୍ଷ ଗନ୍ଧର୍ବ ଯେ କିନ୍ନରେ ॥
ଋଣ ଭୁଜଙ୍ଗ ଦଂଶେ ଯାରେ । ଗୁଣିଆ ନାହିଁ ଆଉ ତାରେ ॥
ବିଷ ତ ଝଡ଼ିଲେ ଝଡ଼ଇ । ନୋହିଲେ ଦେହ ସଙ୍ଗେ ରହି ॥
ସେ ଯାଇ ଜୀବର ସଙ୍ଗତେ । ବିଷର ବଡ଼ପଣ ଏତେ ॥
ବ୍ରହ୍ମସ୍ୱ କାଳେ ଦେହ ନାଶି । ଗମଇ ଜୀବ ସଙ୍ଗେ ମିଶି ॥
ଋଣର ଗୁପ୍ତା ପ୍ରାପ୍ତେ ହୋଇ । ଜୀବର ସଙ୍ଗେ ଲଟିଥାଇ ॥
ଋଣ ସୁଝିଲେ ଛାଡ଼ିଦେଇ । ନୋହିଲେ ଜନ୍ମେଜନ୍ମେ ଥାଇ ॥
ଏଣୁ ଏ ପୁଣ୍ୟ ଦାର ଧନ । ବୋଲନ୍ତି ଋଣାନୁବନ୍ଧନ ॥
କେବଳ କଥା ଏକ ଅଛି । ଶୁଣ ମୁଁ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ କହୁଛି ॥
ସାଧୁ ଯେ ଚନ୍ଦ୍ର ଗଙ୍ଗାଜଳ । କପାଳୁ କେଉଁ ବା ଶୀତଳ ॥
ବୋଇଲେ ରାଜା ଆଉ ନାହିଁ । ଅଧିକ କି କହିବ ମୁହିଁ ॥
ଶୁଣ ହେ ସକଳ ସାଧୁତେ । ଆଜ ମାଗୁଣି ମୋର ଏତେ ॥
ଏ ସର୍ବ ରଖି ତୁମଠାର । ସାଧୁ ଚରଚା ଆଜ କର ॥
ବିଳମ୍ବ କଲେ ଅପରାଧ । କେ ସହୁ ସାଧୁଙ୍କର କ୍ରୋଧ ॥
ଏଣୁ ମାଗୁଣି ମୋର ଏତେ । କର ବା ନ କର ସମସ୍ତେ ॥
ତୁମ୍ଭ ବ୍ରହ୍ମସ୍ୱମାନ ଯେତେ । ମନେ ଅଛଇ ମୋ ନିରତେ ॥
ଶ୍ରୀଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କ ଆଜ୍ଞାରେ । ଶୁଝିବ ଦି ଦ୍ୱିତ ଦିନରେ ॥

ତାସଙ୍କ କଥବାରୁ ଏତେ | ଶୁଣିଣ ଆନନ୍ଦ ସମସ୍ତେ ||
ସେ ଯାହା ବସ୍ତା ଆଣିଥିଲେ | ସମସ୍ତ ଫେଲଡାଇ ଦେଲେ ||
ସାଧୁଙ୍କ ଚରଣାକୁ ଯେତେ | ଦେଖିଣ କେଲେ ସେ ସମସ୍ତେ |
ତାହା ଧରିଣ ସମ୍ବାସେ | ଚଳିଲେ ମନର ହରଷେ |
ମଠରେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ | ସାଧୁମାନଙ୍କୁ ଚରଚିଲେ |
ଅତିଥି ଭୋଜନ ସାରିଣ | ଗଲେ ସେ କଲ୍ୟାଣ ବାଞ୍ଛି ଣ |
ଏମନ୍ତେ ତିନଦିନ ଗଲା | ଚତୁର୍ଥ ଦିନ ଆସି ହେଲା |
ଏଥିଅନ୍ତରୁ ଭକ୍ତ ଚଟେ | ଈଶ୍ୱର କଲା ନାନାମତେ |
କି ବୁଦ୍ଧି କରିବ ବୋଇଲା | ସାଧୁମାନଙ୍କୁ କଷ୍ଟ ହେଲା |
ନ ଦେଲେ ତାହାଙ୍କର ବିତ୍ତ | ରହିବେ ନାହିଁ ମୋ ମଠତ ||
ଏଥିଅନ୍ତରୁ ତୀର୍ଥବାସୀ | ଯଦ୍ୟପି ଦ୍ୱାରେ ମୋର ଆସି |
ପ୍ରକାଶ କରିବେ ଭୋଜନ | ମୋତେ ତ ନ ମିଳିବ ଧନ |
ନିରାଶ ହୋଇଣ ସମସ୍ତେ | ଲେଉଟି ଯିବେ ଯେଝାମତେ |
ତାହା ଦେଖିଣ ମୋ ଜୀବନ | ଥିବାର କିସ ପ୍ରୟୋଜନ ||
ନ ଦେଖୁଁ ଏସନ ଚରିତ | ଜୀବନ ଯିବାହିଁ ଉଚିତ |
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଚଳିଗଲେ | ନାଗ ଗରଳ ଅଣାଇଲେ |
ଯତନ କରି ତାହା ରଖି | ପତ୍ନୀକି ବୋଇଲା ସେ ଡାକି |
ଅତିଥି କିଛୁ ନ ପାଇବେ | ନିରାଶ ହୋଇ ବାହୁଡ଼ିବେ ||
ଏହା ଦେଖିବା ଯାଏ ପ୍ରାଣ | ରଖିବା କିସ ପ୍ରୟୋଜନ |
ଏଥିକି ନୁହ ତୁ ବିକଳ | ମୁଁ ଏବେ ଭକ୍ଷିବି ଗରଳ ||
ତା ଶୁଣି ଯୁବତୀ ରତନ | ପତିକି ବୋଲଇ ବଚନ
ତୁମ୍ଭେ ତ ମୋର ସଙ୍ଗଫଳ | ବୃକ୍ଷକୁ ଯେସନ ବକଳ |
ଫଳର ମଞ୍ଜି ପ୍ରାପ୍ତେ ହୋଇ | ବଇକ ଲଗାଇ ଅଛଇ |
ପତିବିହୀନା ଯେଉଁନାରୀ | ସଂସାରେ ଥାନ୍ତି ଦେହଧରି ||
ସେ କହୁ ତାଙ୍କ ଦୁଃଖମାନ | ଜୀବନ୍ତେ ମରଣ ସମାନ |
ମୋତେ ଛାଡ଼ିବା ମନେକରି | ଏ କେଉଁ ଧରମ ତୁମ୍ଭର |

ତୁମ୍ଭେ ପରାଣ ତେଜବ ଯେବେ । ମୁହିଁ ଭୁଞ୍ଜିବି ବିଷ ତେବେ ॥
ତାହା ଶୁଣି ସ୍ୱାମୀ ବୋଲେ ସତ । ପୁତ୍ର ଯେ ହୋଇବେ ଅନାଥ ॥
ଅବଳା ବୋଲଇ ବଚନ । ଯାହାର ପ୍ରଭୁ ଲକ୍ଷମନ ॥
ତାର କାହାକୁ ଅଛି ଡ଼ର । ହେ ସ୍ୱାମୀ ବିସ୍ମର ନ କର ॥
ଏମନ୍ତ କୁହାକୁହି ହେଲେ । ଦୁହେଁଭୁଞ୍ଜିବା ମନ କଲେ ॥
ଏଥି ଉତ୍ତରୁଁ ଶୁଣ ରସ । ରଜନୀ ହୋଇଲା ପ୍ରବେଶ ॥
ପୁତ୍ର ବାପ ତିନିଜଣ । ଆନନ୍ଦେ ଭୋଜନ ସାରିଣ ॥
ଶୟନ ମନ୍ଦିରରେ ପଶି । ସମସ୍ତେ ପ୍ରଭୁ ନାମ ଘୋଷି ॥
ବିଷ ଚାଟିଆ ଲୁଚାଇଣ । ରଖିଲେ ଶୟନ ଠାବେଣ ॥
ଭୁଞ୍ଜିବା ପୁତ୍ର ନିଦ୍ରାଗଲେ । ବୋଲି ଗୁପତେ ବିଚାରିଲେ ॥
ପ୍ରଭୁଙ୍କ ପାଦପଦ୍ମେ ମତି । ଦେଇ ଅନେକ କଲେ ସ୍ତୁତି ॥
ଜୟ ତୁ ଜୟ ଦୀନବନ୍ଧୁ । ନାମ କରୁଣାମୟ ସିନ୍ଧୁ ॥
ଅନାଦି ପ୍ରଭୁ ଆଦିକନ୍ଦ । ଲୋକ ପାଳନ ସଦାନନ୍ଦ ॥
ଏଣୁ ଶରଣ ତୋ ପୟର । ତୁ ନାଥ ଯାହା ଇଚ୍ଛାକର ॥
ଜୟ ତୁ ଅନନ୍ତ ମୂରତି । ଅଶେଷ ଜୀବ ପ୍ରାଣପତି ॥
ଜୟ କୋଦଣ୍ଡ କାଣ୍ଡ ପାଣି । ଚିନ୍ତାର୍ପିଜନ ଚିନ୍ତାମଣି ॥
ଭକତ ବତ୍ସଳ ତୋ ବାନା । ଭବ ଭୟକୁ ବଜ୍ରସେହ୍ନା ॥
ପ୍ରାର୍ଥନା ସରୁଛି ଆମ୍ଭର । ତୁ ନାଥ ଯାହା ଇଚ୍ଛାକର ॥
ଏହା ବୋଲନ୍ତି ବେନ ପ୍ରାଣୀ । ଜାଣିଲେ ସର୍ବ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମି ॥
ମହା ନିଦ୍ରାକୁ ଆଜ୍ଞା ଦେଲେ । ବଚନ ଯିବୁ ତୁ ଟୋଇଲେ ॥
ମୋ ଭକ୍ତ ମାନଙ୍କୁ ଯାଇଣ । ନିଦ୍ରାରେ ମୋହ ଏକ୍ଷଣ ॥
ଆଜ୍ଞା ପ୍ରମାଣେ ନିଦ୍ରାଗଲା । ତିନିଙ୍କ ହୃଦୟ ମୋହିଲା ॥
ବିଷ ଭକ୍ଷିବା ବୁଦ୍ଧି ଯାଇ । ନିଦ୍ରାରେ ପଡ଼ିଲେ ଘୁମାଇ ॥
ଏମନ୍ତ ସମୟରେ ଆସି । ହୋଇଲା କଣ୍ଟାଦଣ୍ଡ ନିଶି ॥
ଯେ ପ୍ରଭୁ ସର୍ବଦା ଅଚିନ୍ତା । ଲାଗିଲା ଭକ୍ତଜନ ଚିନ୍ତା ॥
ଅନ୍ତ୍ୟା ଭାବ ହେଲା ମନୁ । ବିଜୟ ପ୍ରଭୁ ଲକ୍ଷମନୁ ॥

ସେ ରାମ ଦାସଙ୍କ ସ୍ୱରୂପ । ମାୟାରେ ହେଲେ ସେହି ରୂପ ॥
ସଙ୍ଗତେ ଘେନି ବାସଜନ । ବୁହାଇ ସାଧୁଙ୍କର ଧନ ॥
ଛାମୁରେ ବହୁତ ଲଗାଇ । ବିଜୟ କଲେ ଭାବଗ୍ରାହୀ ॥
ସାହୁଙ୍କ ଦ୍ୱାରେ ବିଜେ କରି । ଡାକିଲେ ଧର୍ମ ନାମ ଧରି ॥
ବହନ ହୋଇ ଉଠି ଆସ । ଆମ୍ଭେ ଆସିଛୁ ରାମ ଦାସ ॥
ଦଇବେ କଣ୍ଠ ଆଜ୍ଞାବନ । ନଅ ତୋ ଋଣ ଦେବା ଧନ ॥
ଶୁଣି ସାଧୁତ ବେଗେ ଉଠି । ଦ୍ୱାରେ ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଯାଇଁ ଭେଟି ॥
ସୁର ଯୋଗୀନ୍ଦ୍ର ମୁନିମାନେ । ଯାହା ଚିନ୍ତନ୍ତି ଦିବ୍ୟଜ୍ଞାନେ ॥
ଭକ୍ତକୁ ଋଣ ଦେବାଫଳେ । ତାଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ଚର୍ମଡୋଳେ ॥
ଯା ମାୟା ବେଦେ ଅଗୋଚର । କାହୁଁ ଚିହ୍ନିବ ନର ଛାର ॥
ନିଜ ଖାତକ ପ୍ରାୟେ ମଣି । ବୋଇଲେ ଶୁଣ ମୋର ବାଣୀ ॥
ଏଡ଼େ ନିଶାରେ କାହିଁପାଇଁ । ଅଇଲ କହ ହେ ଗୋସାଇଁ ॥
ତା ଶୁଣି ଜଗତ ଜୀବନ । ବୋଇଲେ ଶୁଣ ମୋ ବଚନ ॥
ପଦାର୍ଥ ନଥିବାରୁ ମୋତେ । କହୁ ଯେ ଥିଲେ ନାନା ମତେ ॥
ଆଜ ପ୍ରବେଶ ହେଲା ବଉ । ରଖିବା ନୁହଇ ଉଚିତ ॥
ଲେଖିଦେବା ଯେ ଧନ ତୋର । ମିଶାଇ ମଳ କଳନ୍ତର ॥
ସୁନସ୍ତା ଗଣି ଘେନିଯାଅ । ଆମ୍ଭର ଗୋଜା ଗୋଟି ଦିଅ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଧନ ଦେଲେ । ତାଠାରୁ ଗୋଜା ଘେନିଗଲେ ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ହେ ସାଧୁତ । ତୋ ଆଗେ କହୁଁ ଅଛୁ ସତ ॥
ଏବେ ମୁଁ କହୁଅଛୁ ତୋତେ । ବ୍ୟୟ ତୁ ସାଧୁଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ॥
ଯେତେ ଲଗିବ ଦେଉଥିବୁ । ସେ ଧନ ଆମ୍ଭେ ଶୁଝିଦେବୁ ॥
ଆମ୍ଭେ ଖାତକ ତୁମ୍ଭେ ସାହୁ । ଏଥିକି କର୍ମା ଡରୁ ଥାଉ ॥
ଏମନ୍ତ ଆଜ୍ଞା ତାକୁ ଦେଲେ । ସେଠାରୁ ବିଜେ କରିଗଲେ ॥
ଏହି ପ୍ରକାରେ ଯେତେ ସାହୁ । ସଭିଙ୍କ ଦ୍ୱାରେ ମହାବାହୁ ॥
ସୁନସ୍ତାମାନ ଗଣି ଦେଲେ । ସମସ୍ତ ଗୋଜା ଘେନିଗଲେ ॥
ଚଳିଣ ଗଲେ ସେ ସନ୍ଧରେ । ମନ ଅଛଇ ଭକ୍ତଠାରେ ॥

ପ୍ରବେଶ ଦାସଙ୍କ ଭୁବନେ । ବିଜୟ କଲେ ସୀମସ୍ଥାନେ ॥
ବସ୍ତ୍ର ଚାଟିଆ କରେ ଧରି । ଫିଙ୍ଗିଣ ଦେଲେ ଦୂର କରି ॥
ଯେସନ୍ତ ଚାଟିଆ ପରେ ଗୋଜା । ରଖି ଦେବାଧି ଦେବରାଜା ॥
ଅନ୍ତର ହେଲେ ଜଗନ୍ନାଥ । ଏମନ୍ତେ ଗଲା ରାତ୍ର ପାନ୍ଥ ॥
କାକ କୁକ୍କୁଟ ରଡ଼ି ଶୁଣି । ନିଦ୍ରା ତେଜିଲେ ଦେବପ୍ରାଣୀ ॥
ଉଠି ପ୍ରଭୁଙ୍କ ନାମ ଗୁଣ । ପଣ୍ଡା ବୋଇଲେ ପତ୍ନୀ ଶୁଣ ॥
ମୁଁ ବଡ଼ ମନ୍ଦକର୍ମ କଲି । ବସ୍ତ୍ର ନ ରଖି ନିଦ୍ରା ଗଲି ॥
ଦେଖ ପାଞ୍ଚଲି ଆସି ରାଏ । ଏମନ୍ତ ବୋଲି ବସ୍ତପାଏ ॥
ଦେଖିଲେ ବସ୍ତ୍ର ନାହିଁ କଛୁ । ପାଏ ଯେ ଖଣ୍ଡ କେତେ ଅଛୁ ॥
ବୋଇଲେ କି ଅଦ୍ଭୁତ ହେଲା । ରଖିବା ବସ୍ତ୍ର କେଣେ ଗଲା ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ପାଏ ଧରି । ଖପ ଲଗାଇ ପାଠ କରି ॥
ଆପଣା ନାମ ଗୋଜା ଜାଣି । ବୋଇଲେ ଶୁଣ ପ୍ର ସ୍ୱାମିଣି ॥
ଏହାତ ବଡ଼ ଆଚମ୍ବ ତ । କେବଳ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଆସ୍ଥିତ ॥
ଗରନପାଏ କେଣେ ଗଲା । ଆମ୍ଭର ଗୋଜ କେ ଆଣିଲା ॥
କେମନ୍ତେ ଜାଣିବା ଏ କଥା । ମୋର ମନକୁ ଲାଗେ ବ୍ୟଥା ॥
ଏମନ୍ତେ କୁହାକୁହି ହୋନ୍ତେ । ଆସିଣ ମିଳିଲେ ଅନ୍ତେଥେ ॥
ବେଳ ପ୍ରହରେ ଅଛି ହୋଇ । ବସିଲେ ମଠଦ୍ୱାରେ ଯାଇ ॥
ସମସ୍ତେ ଏକସ୍ଥାନେ ବସି । ଦାସଙ୍କୁ ଅନେକ ପ୍ରଶଂସି ॥
ଡାକିଲେ ଆସ ରାମ ଦାସ । କାଲିରୁ ସର୍ବେ ଉପବାସ ॥
ଆମ୍ଭ ତରସ୍ତ ବେଗେ କର । ତା ଶୁଣି ମଠରୁ ବାହାର ॥
ସାଧୁଙ୍କୁ କରଣ ବର୍ଣନ । ଦାସର କଲା ପଞ୍ଚମନ ॥
ଏଥର କି ବୁଦ୍ଧି କରିବ । କାହାକୁ ଯାଇ କି ମାଗିବ ॥
ସାଧୁମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରେ ଗଲେ । ମହତ୍ତ୍ୱ ସାରିବେ ମୋ ଭଲେ ॥
ଏମନ୍ତେ ବସ୍ତୁଛନ୍ତି ତଳେ । ସାଧୁ ଯେ ଆସିଣ ଭୁଲନ୍ତେ ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ହେ ଗୋସାଇଁ । ମନରେ ଦୁଃଖ କାହିଁ ପାଇଁ ॥
ସକାଳ ଯାଏ ନ ରଖିଲ । ରାଏ ଅର୍ଦ୍ଧରେ କମ୍ପା ଗଲ ॥

ସୁନ୍ଦି ସକଳ ସାଦ୍ଧୁ ଧନ । ଘେନଅଇଲ ଗୋଟା ପୁଣ ॥
ବହପାତ୍ରିବା ଯାଏ ଥିଲେ । ଦେବା ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଚଣ୍ଡୁଥିଲେ ॥
ତା ଶୁଣି ଭକ୍ତ ରାମ ଦାସ । ପୁଛଇ ସାଧୁଙ୍କର ପାଶ ॥
ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଧନ ଦେବାବେଳେ । ଦେଖିଲଟିକ ଚର୍ମଡୋଳେ ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଲନ୍ତି ସାଧୁତେ । ଗୋଟା ଦେଲନ୍ତୁ ତୁମ୍ଭ ହସ୍ତେ ॥
ତୁମ୍ଭେ ଆମ୍ଭକୁ ଦେଲ ଧନ । ଏବେତ କହୁଛ ଏମାନ ॥
ତା ଶୁଣି ଭକ୍ତ ଅତି ସ୍ନେହେ । ଧନୀମାନଙ୍କୁ ଧରି ବୋଲେ ॥
ବୋଇଲେ ଧନ୍ୟ ତୁମ୍ଭେମାନେ । ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଦେଖିଲ ନୟନେ ॥
ମୁଁ କେତେ ପାପ କରିଥିଲି । ଜନେ ସ୍ୱପନେ ନ ଦେଖିଲି ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ମହାଜନେ । ଅତି ଗଦଗଦ ହେଲେ ମନେ ॥
ବୋଇଲେ ନମସ୍ତେଁ ଭକ୍ତସ୍ତେ । କୃଷ୍ଣୁ ଯେ ଜଗନ୍ତ ସାକ୍ଷାତେ ॥
ହେ ରାମ ଦାସ ତୋ କୃପାରୁ । ଆମ୍ଭେ ଦେଖିଲୁ ମହାମେରୁ ॥
ତୋ ସଙ୍ଗେ ନ ଥିଲେ କ୍ୟାପାଉ । କାହୁଁ ଦେଖନ୍ତୁ ଈଶ୍ୱରର ॥
ଏବେ ଅମ୍ଭର କଥା ଶୁଣ । ଦାର ତନୟ ଧନପ୍ରାଣ ॥
ଆଜୁଁ ତୁ ଯାହା କଲେ କର । ଚରଣେ ଶରଣ ତୋହର ॥
ଏମନ୍ତ କହି ଚଳିଗଲେ । ସାଧୁଙ୍କ ପାଇଁ ସଞ୍ଚା ଦେଲେ ॥
ତାହା ଦେଖିଣ ରାମଦାସ । ସମର୍ପି ଅତିଥିଙ୍କ ପାଶ ॥
ନିଜପୁରକୁ ଚଳିଗଲେ । ପୁତ୍ର ଭାରିଯା ବସାଇଲେ ॥
କହିଲେ ସକଳ ଚରିତ । ଶୁଣି ସେ ହେଲେ ଆଚମ୍ବିତ ॥
ବୋଇଲେ ପ୍ରଭୁ ବିନା ଆନ । ଏହା କେ କରିବା ଭଜନ ॥
ପ୍ରାଣୀ ନ ଜାଣି ମୂଢ଼ପଣେ । ଭ୍ରମୁଅଛନ୍ତି ଅକାରଣେ ॥
ଯାର ମହିମା ଚରାଚର । ପୂରି ରହିଛି ପରାପର ॥
ଚିନ୍ତିଲେ ନାହିଁ ଭୟ ଭ୍ରାନ୍ତି । ନ ଥିବ ଜନ୍ମ ମୃତ୍ୟୁ ପ୍ରାନ୍ତି ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ତିନିଜଣ । ଚିନ୍ତିଲେ ଅନନ୍ତ ଚରଣ ॥
ଏକଇ ଚିତ୍ତ ଏକମନ । ହୋଇଣ ପ୍ରଭୁ ଲଗ୍ନମନ ॥
ପାଦପଦ୍ମରେ ଚିତ୍ତ ଦେଲେ । ଦିବସ ରଜନୀ କଟିଲେ ॥

ନରକେ ପର ଉପକାର । କରିବା ମୂଳ ଅଟେ ତାର ।
ଏମନ୍ତ ବଞ୍ଚାଇଲେ ଧନ । ପ୍ରଭୁଚରଣେ ଦେଇ ମନ ।
ଶୁଣ ହେ ମନ ନ ପ୍ରନାଥ । ବାନର ମହିମା ଏମନ୍ତ ।
ପାଷାଣ୍ଡଲୋକ ଯେତେମାନେ । ପରତେ ନାହିଁ ତାଙ୍କମନେ ।
ଯେ ଅବା ଜାଣଇ ଏ ଭାବ । ତାଙ୍କମାନଙ୍କୁ ଏ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ।
କହଇ ରାମ ଦାସ ମନ । ମୂଳ ମୋ ପ୍ରଭୁ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ।
ସେ ଭାବପଦ୍ମରେ ନରତ । ଭ୍ରମର ହୋଇ ମୋର ଚିତ୍ତ ।
ସାଧୁମାନଙ୍କ ପାଦ ଧୂଳି । ମଣ୍ଡିତ ହୋଇ ମୋ ମଉଳି ।
ଏମନ୍ତ ଚଇତନ୍ୟ କଥା । ଶୁଣି ଗ୍ରାହକ ଭବବ୍ୟଥା ।
ସୁଜନ ଶୁଣି ତୁଅ ପାର । ଶମନ କଣ୍ଠରୁ ଉଦ୍ଧାର ।
କସ କହଇ ରାମଦାସ । ମୂଳଟି ଅଟଇ ବିଶ୍ୱାସ ।

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତିରସାମୃତେ ମନ ଚୈତନ୍ୟସମ୍ବାଦେ
ରାମଦାସ ମୋକ୍ଷଣେ ନାମ ସପ୍ତମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

—ଃ୦ଃ—

ଅଷ୍ଟମ ଅଧ୍ୟାୟ

ରଘୁଅରକ୍ଷିତ ସମ୍ବାଦ

ଚୈତନ୍ୟ ଉବାଚ

ହେ ମନ ଶୁଣ ଧନ୍ୟରସ । ଅଶେଷ ଜନ୍ମ ପାପନାଶ ।
ଏକଉ ଆଚମ୍ବିତ କଥା । ଶୁଣି ଗ୍ରାହକ ଦୁଃଖବ୍ୟଥା ।
ଅମୃତ ରସର ସମାନ । ଶୁଣ ସୁସ୍ଥିର କରି ମନ ।
ଯେବଣ ବଙ୍ଗଦେଶ ନାମ । ସକଳ ଦେଶରେ ଉତ୍ତମ ।
ସେ ଦେଶେ ଏକଇ ସହର । ନାମ ତାହାର ହରିପୁର ।
ସେ ଦେଶେ ଅଟେ ଅଧିପତି । ଅଚଳାଚଳ ତା ସମ୍ପତ୍ତି ।
ନାମ ତା କୃଷ୍ଣ ମହାପାତ୍ର । ତାହାର ଏକଗୋଟି ପୁତ୍ର ।
ପତ୍ନୀର ନାମ ତା କମଳା । ସଦା ଆନନ୍ଦ ଅତି ଭୋଳା ।
ପୁତ୍ରର ନାମ ରଘୁନାଥ । ଭକ୍ତିର ଅଂଶେ ସେତୁ ଜାତ ।

ଏମନ୍ତେ ତିନଜଣ ଥାନ୍ତି | କରଣ ନର୍ମଳ ଭକତ ||
ଦୁଃଖୀ ଦରିଦ୍ର ଜନଠାରେ | ଜଗଣ ନ ଥାଇ ମନରେ ||
ଦଅଇ ଶକ୍ତି ଯେନ ତାର | କଲତେ ପର ଉପକାର ||
ଅମୃତ ସମାନେ ବଚନ | କହୁ ତୋଷଇ ପ୍ରାଣୀମନ ||
ଏମନ୍ତେ କେତେଦିନ ଗଲା | ପୁତ୍ରର ଶୋଳବର୍ଷ ହେଲା ||
ତା ଦେଖି ଜନମ ପିଅର | ଖୋଜ ଉତ୍ତମ ବନ୍ଧୁ ଘର ||
ମଧ୍ୟବଙ୍ଗଳା ଯେ ସହର | ସେ କଳାବତୀପୁରେ ଘର ||
କରଣ ନାମ ଗଙ୍ଗାଧର | କୁବେର ସମ ଧନ ତାର ||
ସପତ ପୁତ୍ରରେ କୁମାରୀ | ଲକ୍ଷଣବନ୍ତ ସୁକୁମାରୀ ||
ନାମ ତାହାର ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା | ପଦ୍ମିନୀ ଜାତି ଯେ ସୁଷମା ||
ଅନେକ ଧନ ବ୍ୟୟ କଲେ | କୃଷ୍ଣ ପୁତ୍ରକୁ ବିଭା କଲେ ||
ଏମନ୍ତେ କେତେଦିନ ଗଲା | ତାର ସମ୍ପଦ ଚ୍ୟୁତ ହେଲା ||
ଦରିଦ୍ର ହୋଇ ଦୁଃଖ ପାଇ | କଷ୍ଟ ସେ ନ ପାରିଲା ସହି ||
ଚିନ୍ତା କରିଣ ପିତା ମଲା | ମାତା ଅନଳେ ଝାସ ଦେଲା ||
ରହିଲା ଏକଇ କୁମର | ଦଇବେ ଅତି ସୁକୁମାର ||
ତା କଷ୍ଟ କହୁଁ ନ ସରଇ | ଭିକ୍ଷା ମାଗିଣ ସେ ଖାଅଇ ||
ଏମନ୍ତେ କେତେଦିନ ଗଲା | ତା ଚିତ୍ତେ ଦିବ୍ୟଜ୍ଞାନ ହେଲା ||
ବିଚାର କଲା ଅନୁକ୍ଷଣେ | ଏଥେଁ ମୁଁ ଥିବି କି କାରଣେ ||
ସକଳ ଜୀବର କରତା | ଭକତି ମୁକତିର ଦାତା ||
କମଳାଦେବୀ ପ୍ରାଣପତି | ଦୀନବାନ୍ଧବ ଜଗଜ୍ଜ୍ୟୋତି ||
ବିଜୟ ଶ୍ରୀ ନୀଳକନ୍ଦର | କମ୍ବୁ ରଥାଙ୍ଗ ଧରିକର ||
ସେ ପ୍ରଭୁ ଛାମୁକୁ ମୁଁ ଯିବି | ସକଳ କଷ୍ଟ ଜଣାଇବି ||
ଶ୍ରୀମହାପ୍ରସାଦ କୈବଲ୍ୟ | ଖାଇ ବଞ୍ଚିବି ମୋର କାଳ ||
ଦଇବେ ମହାପୁଣ୍ୟକ୍ଷେତ୍ର | ମଲେତ ହୋଇବି ପବିତ୍ର ||
ଏମନ୍ତେ ମନେ ବିଚାରିଲା | ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ରେ ବେଗେ ଚଳିଗଲା ||
ବର୍ଣ୍ଣନ କଲା ପଦ୍ମମୁଖ | ଛାମୁରେ ଜଣାଇଲା ଦୁଃଖ ||

ପିତା ଜନନୀ ଦୁହେଁ ମଲେ । ମୋତେ ଅନାଥ କରିଗଲେ ॥
ଏଣୁକି ରଘୁ ଅରକ୍ଷିତ । ତୋ ପାଦେ ଶରଣ ବାଞ୍ଛିତ ॥
ହେ ପ୍ରଭୁ ଯାହା ଇଚ୍ଛା କର । କହିଲା ଦାସ ମୁହିଁ ତୋର ॥
ଏମନ୍ତେ କନ୍ଧ ସୁତ କଲେ । କ୍ଷେତ୍ରରେ ବୁଲି ଦିନ ନେଲେ ॥
ବୈଷ୍ଣବ ମଠଧାମଦ୍ୱାରେ । ମହାପ୍ରସାଦ ଭିକ୍ଷା କରେ ॥
ଭାଗ୍ୟେ ମିଳଇ ଯେତେ ଅବା । ଆନନ୍ଦେ ତାହା କରେ ସେବା ॥
ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ କରି ଦରଶନ । ଏହି ପ୍ରକାରେ ବଞ୍ଚେ ଜନ ॥
ଏମନ୍ତେ କେତେଦିନ ଗଲା । ଶ୍ୱଶୁର ଘର ତା ଜାଣିଲା ॥
ରଘୁଅର୍କ୍ଷିତ ଦୁଃଖ କଥା । ସକଳେ ପାଇଲେ ବାରତା ॥
ସମସ୍ତ କୁଟୁମ୍ବ ବସିଣ । ଭାବ ଦୁହିତା ପତି ଗୁଣ ॥
ବାହୁଡ଼ି କାନ୍ଦୁ ମାତା ପିତା । ଖାଇଣ ହୋଇଲା ଅଚେତା ॥
ସର୍ବ ସମ୍ପଦ ନାଶ କରି । ଭିକ୍ଷା ମାଗଇ ବେଶ ଫେରି ॥
ଅର୍କ୍ଷିତ ଲୋକ ପ୍ରାୟେ ହୋଇ । ମିଳିଲା ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ରରେ ଯାଇଁ ॥
ସମସ୍ତ ଦ୍ୱାରେ ଭିକ୍ଷା କରେ । ପ୍ରାଣ ପୋଷଇ ଅନାଗ୍ରରେ ॥
ତାକୁ କେମନ୍ତେ ଝିଅ ଦେବା । କରିବା ଅନ୍ୟଜନେ ବିଭା ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲିଣ ସମସ୍ତେ । ବିଚାର କଲେ ଦୃଢ଼ଚିତ୍ତେ ॥
ସେହି ରାଜ୍ୟର ରଜା ପାତ୍ର । ନାମ ତା ବାସୁ ମହାପାତ୍ର ॥
ଦୁହିତା ପାଇଁ ତା ପୁତ୍ରକୁ । ଖୋଜିଲେ ବିଭା କରିବାକୁ ॥
ଆସନ୍ତା ଫଗୁଣ ମାସରେ । ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷ ପଞ୍ଚମୀରେ ॥
ବିଭା କରିବା ହେବା ମୂଳ । ତା ଶୁଣି ଦୁହିତା ବିକଳ ॥
ମନେ ବିଚାର ହେଲା ତାର । ଧିକ ଜୀବନ ଅଟେ ମୋର ॥
ମୋ ପ୍ରାଣନାଥ ଥାଉଁ ଥାଉଁ । ବିଭା କରିବେ ମୋତେ ଆଉ ॥
ମୁଁ ପୁଣି ଧରି ଏ ଶରୀର । ବଦନ ଚାହିଁବ କାହାର ॥
ଏମନ୍ତ ମନେ ବିଚାରିଣ । ଚିତ୍ତେ ଚିନ୍ତିଲା ନାରାୟଣ ॥
ହେ ପ୍ରଭୁ ଗଜ ନିସ୍ତାରଣ । ଦ୍ରୌପଦୀ ଲଜ୍ଜା ନିବାରଣ ॥
ମୃଗୁଣୀ ଉଦ୍ଧାରଣ ପ୍ରାୟେ । ମୋତେ ଉଦ୍ଧର ଦେବରାଏ ॥

ଭେଟ କରାଅ ମୋର କାନ୍ତ । ନୋହିଲେ ମରିବ ନିଶ୍ଚିତ ॥
ଏମନ୍ତ ଚିନ୍ତି ଭଗବାନ । ବଦଳର କଲ ତାର ମନ ॥
କେ ଏବେ ଯିବ କ୍ଷେତ୍ରବରେ । କହିବ ମୋ ପତି ସ୍ଥାମୂରେ ॥
ଏମନ୍ତେ ବରନ୍ତି ବର୍ନ୍ତି । କେତେହେଁ ଜଣ ସେ ଗ୍ରାମରୁ ॥
ଶ୍ରୀଜଗବନ୍ଧୁଙ୍କ ଦର୍ଶନ । ଏମନ୍ତେ କରନ୍ତେ ଗମନ ॥
ତା ଦେଖି ଆନନ୍ଦ ସୁନ୍ଦରୀ । ପତ୍ର ଲେଖିଲା ଗୋପ୍ୟକରି ॥
ବୋଇଲା ଆହେ ପ୍ରାଣେଶ୍ୱର । ମୁଁ ଯେବେ ଦାସୀଟି ତୁମ୍ଭର ॥
ଆସନ୍ତା ଫଗୁଣ ମାସରେ । ଶୁକଳ ପକ୍ଷ ପଞ୍ଚମୀରେ ॥
ଏ ରାଜ୍ୟପାଣ୍ଡ କୁମରକୁ । ବିଭା କରିବେ ମୋତେ ତାକୁ ॥
ଏଥିକୁ ବୁଝି ବେଗେ ଆସ । ମୋଠାରେ ଅଛି ଯେବେ ଆଶ ॥
ଆସ ନଆସ ତୁମ୍ଭ ମନ । ମୁଁ ଏବେ ଗଣୁଅଛି ଦିନ ॥
ଯେବେ ଏ କଣ୍ଠ ପରିଯନ୍ତେ । ଦେଖା ନ ଦେବ ତୁମ୍ଭେ ମୋତେ ॥
ପ୍ରାଣ ଗୁଡ଼ିକ ଆମ୍ବାଖାତେ । ଲାଗିବ ସ୍ତ୍ରୀହତ୍ୟା ତୋତେ ॥
ଏମନ୍ତେ ଚିଠାଉ ମୁଡିଲା । ପଥିକଜନ ହସ୍ତେ ଦେଲା ॥
ଦିନସ୍ତେ କହିଲା ବହୁତ । କ୍ଷେତ୍ରେ ଅଛନ୍ତି ମୋର କାନ୍ତ ॥
ରଘୁଅହିଁତ ନାମ ତାର । ଭିକ୍ଷା ମାଗଇ ଦ୍ୱାର ଦ୍ୱାର ॥
ଏ ଲେଖା ଦେବ ତାଙ୍କ ହସ୍ତେ । ଜୀବନଦାସ ଦେବ ମୋତେ ॥
ଜନ୍ମ ଜନ୍ମରେ ଉପକାର । ସୁଝି ନ ପାରିବି ତୁମ୍ଭର ॥
ଏମନ୍ତ କହିଲାକ ବାଳୀ । ପଥିକଜନ ଗଲେ ଚଳି ॥
କେତେହେଁ ଦିନକ ଉତ୍ତାରେ । ମିଳିଲେ ଯାଇଁ କ୍ଷେତ୍ରବରେ ॥
ଏକଇ ସ୍ଥାନେ ବସାକରି । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଦରଶନ ସାରି ॥
ସୁନ୍ଦରୀ କଥା ଅଛି ମନେ । ତା ପତି ଲୋଡ଼େ ପ୍ରତିଦିନେ ॥
ରଘୁଅହିଁତ ନାମ ଧରି । ଯାହାକୁ ଦେଖିଲେ ପଚାରି ॥
ଏମନ୍ତେ କେତେଦିନ ପରେ । ଭେଟପଡ଼ିଲା ସିଂହଦ୍ୱାରେ ॥
ନାମ ଗୋସାଇଁ ପଚାରିଲେ । ଚିଠାଉ ତାର ହସ୍ତେ ଦେଲେ ॥
ବୁଝ ହେ ପତ୍ରପାଠ କରି । ଦେଇଅଛନ୍ତି ତୁମ୍ଭ ନାରୀ ॥

ତା ଶୁଣି ରଘୁ ଅରକ୍ଷିତ । ଚଟାଙ୍ଗ ଧରଣ ଏକାନ୍ତ ॥
ସକଳ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ବୁଝିଲେ । କି ବୁଦ୍ଧି କରିବ ବୋଇଲେ ॥
ପଥ ଅଟଇ ମାସକର । ନ ଗଲେ ମଲ ପ୍ରିୟା ମୋର ॥
କଣ୍ଠ ରହିଲ ବଶଦ୍ଧନ । ନ ଗଲେ ଯୁବତୀ ରତନ ॥
ନଷ୍ଟେ ମରିବ ଆତ୍ମଘାତେ । ଏଥକୁ ସାହା ଜଗନ୍ନାଥେ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଚଳିଗଲେ । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ମିଳିଲେ ॥
ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗେ କରି ଦଣ୍ଡବତ । ଉଠି କପାଳେ ଦେଇ ହସ୍ତ ॥
ବୋଇଲେ ପ୍ରଭୁ ଚକ୍ରପାଣି । ଚିନ୍ତାର୍ଥି ଜନ ଚିନ୍ତାମଣି ॥
ନମସ୍ତେ ବାଞ୍ଛା କଳ୍ପତରୁ । କୃପାସମୁଦ୍ର ମହାମେରୁ ॥
ଭକ୍ତ କାମନା କାମଧେନୁ । ଘୋର ଦୁରିତତମ ଭାନୁ ॥
ମୋର ଶଙ୍କଟ ନିବାରଣେ । ତୁମ୍ଭହୁଁ ନାହିଁ ଅନ୍ୟ ଜଣେ ॥
କିସ କରିବ ଦେବସ୍ୱାମୀ । ତୁମ୍ଭେତ ସର୍ବ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ॥
କାହେକ ଫେଡ଼ ଅଭିମାନ । ନୋହିଲେ ଗଲାଟି ଜୀବନ ॥
ପ୍ରଭୁ ନୋହିଲେ ସାହାପନ୍ଥ । ସଂସାରେ ନାହିଁ ମୋତେ ରକ୍ଷ ॥
ଶୁଣିଲ ରଘୁ ଅରକ୍ଷିତ । ବୋଲିଣ ଚଳିଲ ତ୍ୱରିତ ॥
ମିଳିଲ ସିଂହଦ୍ୱାରେ ଯାଇ । ଛୁଣ୍ଡା କଟସ ପାଖ ଶୋଇ ॥
ଚିନ୍ତିଣ ଶରଣ ପଞ୍ଜର । ହାରିଲ ଦେହ ବୁଦ୍ଧି ତାର ॥
ଘୋର ନିଦ୍ରାରେ ଅଶକତ । ତାହା ଜାଣିଲେ ଜଗନ୍ନାଥ ॥
ଭୃତ୍ୟ ବସ୍ତ୍ରକ ଯାଉ ବାନା । ଲଗିଲ ସେବକ ବେଢ଼ା ।
ପ୍ରଭୁ ତା ସଙ୍ଗ ନ ପାଇଲେ । ବେତାଳ ଘାଇ ଆଜ୍ଞାଦେଲେ ॥
ବୋଇଲେ ଏହିକ୍ଷଣି ଯିବ । ମୋର ଭକ୍ତକୁ ବହି ନେବ ॥
ନିଦ୍ରା ନ ଭାଙ୍ଗୁ ଟେକି ନେବ । ତୁମ୍ଭ ନେବାର ନ ଜାଣିବ ॥
ଯେ କଳାବତୀ ପାଟଣାର । ରଘୁଅରକ୍ଷିତ ବନ୍ଧୁ ଘର ॥
ଶୀଘ୍ର ଆସିବ ସେଠାର । ଯାଅରେ ବିଳମ୍ବ ନ କର ॥
ବେତାଳେ ପ୍ରଭୁ ଆଜ୍ଞାପାଇ । ଚଳିଲେ ଅତି ବେଗ ହୋଇ ॥
ରଘୁଅରକ୍ଷିତ ପାଶେ ମିଳି । କଟସ ସଙ୍ଗତରେ ଟେକି ॥

ମାସ୍ତୁପଲଙ୍କେ ଶୁଆଇଲେ । ଶୂନ୍ୟମାର୍ଗରେ ବହିନେଲେ ॥
ପ୍ରବେଶ କଲାବଣ୍ଠପୁରେ । ବାସଙ୍କ ଶ୍ୱଶୁର ଦୁଆରେ ॥
ନିଷ୍ଟଲେ ଶୁଆଇ ଅଇଲେ । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ସ୍ତମ୍ଭରେ କହିଲେ ॥
ଭକ୍ତ ଚଳିଲେ ନିଜପୁର । ଏମନ୍ତେ ହେବେ ଝଦାକର ॥
ରଘୁଅଣ୍ଡିତ ଦେଖି ବ୍ରହ୍ମି । ଦେଖିଲ ଖେଦବରେ ନାହିଁ ॥
ବସ୍ତ୍ର ଜଳ ତାର ତଣ୍ଡ । ଏତ ଅଟଇ ବିପରୀତ ॥
ଥିଲି ମୁଁ ସିଂହଦ୍ୱାରେ ଶୋଇ । କେ ମୋତେ ଗଲ ଏଥେ ଥୋଇ ॥
ଏହା ମୁଁ ଜାଣିବ କେମନ୍ତ । କାହାକୁ ପଚାରିବ ଏଥେ ॥
ଏ ପୁଣି ଅଟେ କେଉଁ ଗ୍ରାମ । କାହାର ଅଟେ ଏ ଆଶ୍ରମ ॥
ଏମନ୍ତ ଭାବନ୍ତି ତା ମନେ । ପୁଚ୍ଛିଲ ଗତାଗତ ଜନେ ॥
ଲୋକେ କୋଇଲେ ତାହା ଶୁଣି । ଶୁଣ ଭକ୍ତକ ଆମ୍ଭ ବାଣୀ ॥
ଏ ଅଟେ କଳାବଣ୍ଠପୁର । ଏ କୃଷ୍ଣ ମହାପାତ୍ର ଘର ॥
ଶୁଣି ଭକତ ମନେ ଗୁଣି । ମୋ ଚିନ୍ତା ଜାଣି ଚକ୍ରପାଣି ॥
ପେଷିଲେ ମାୟାକରି ଏଥେ । ଆନର ବଳେ ନୋହେ ଏତେ ॥
ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଯାର ଖେଳଘର । ଏ କଥା କେତେକ ମାତର ॥
ଏମନ୍ତେ ଭାବନ୍ତୁ ତା ମନେ । ଘରୁ ବାହାର ଶଳାମାନେ ॥
ଦ୍ୱାରେ ଦେଖିଲେ ଉପଗତ । ହୋଇଛନ୍ତି ରଘୁ ଅରକ୍ଷିତ ॥
ଛୁଣ୍ଡାଲେଙ୍କଡ଼ା ବେଶହୋଇ । ଚହ୍ଲି ଘରକୁ ଗଲେ ଧାଇଁ ॥
କହିଲେ ପିତାଙ୍କ ସ୍ତମ୍ଭରେ । ତୁମ୍ଭ ଦୁହିତା ପତି ଦ୍ୱାରେ ॥
ବସିଛୁ କେମନ୍ତ ପ୍ରକାରେ । ଚାଲ ଦେଖିବ ଧାଡ଼କାରେ ॥
ତା ଶୁଣି ଜନନୀ ପିଅର । ସୁନ୍ଦ ଦୁହିତା ଆଦି ତାର ॥
ମଧ୍ୟରୁ ବାହାର ହୋଇଲେ । ବସିଛୁ ଅନାଇଣ ଦେଲେ ॥
ଦୁହିତା ଦେଖି ମହାସୁଖୀ । ସକ୍ରର ମୁଖ ଟଳ ଶୁଖି ॥
ବୋଇଲେ ଦରବ କି କଳ । ଆସିତ ମନ୍ଦବୃତ୍ୟ ହେଲ ॥
ନ କଲେ ଏହାକୁ ଅର୍ଚ୍ଚନା । ଯାଇବା ଲୋକେ ନିନ୍ଦା ସିନା ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଡାକନେଲେ । ସ୍ନାନ ମାର୍ଜନା କରାଇଲେ ॥

ଦିବ୍ୟ ବସନ ପିନ୍ଧାଇଲେ । ନାନାଦି ଅଳଙ୍କାର ଦେଲେ ॥
ଭୋଜନ ଆଦ୍ୟ କର୍ମ ଯେତେ । ସକଳ ସାରିଲେ ଭୃଶତେ ॥
କପଟ ରଖିଣ ହୃଦରେ । ଚୋଷିଲେ ଅନେକ ପ୍ରକାରେ ॥
ଏଥି ଉତ୍ତରେ ତାତ ମାତ । ଦୁହିତା ଗୁଡ଼ ସାତ ସୁତ ॥
ଏକାନ୍ତେ ବସି ବିଚାରିଲେ । କି ବୁଦ୍ଧି କରିବା ବୋଇଲେ ॥
ଏଥିକୁ ଉପାୟ କରିବା । ଭୋଜନ ବେଳେ ବିଷ ଦେବା ॥
ମଲେ ଏ ରଘୁ ଅରକ୍ଷିତ । ଦୁହିତା ନୋହିବ ଅନାଥ ॥
ଏମନ୍ତ କହିବାରୁ ତାତ । ସମସ୍ତେ କଲେ ସନମତ ॥
ସମ୍ମତ କରି ଚଳଗଲେ । ଗୋପ୍ୟେ ଗରଳ ଅଣାଇଲେ ॥
ଅନ୍ନ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ପିଠାକ୍ଷୀରି । ରନ୍ଧନ କଲେ ବିଷ ଭରି ॥
ତାହା ଜାଣିଲା ମହାସତୀ । ହୃଦପଦ୍ମରେ କଲା ଯୁକ୍ତି ॥
ଏକେ ଚତୁରୀ ଶିରୋମଣି । ତରକ ହୃଦେ ତାହା ଜାଣି ॥
ବିଚାରି କଲା ତାର ମନ । ନଷ୍ଟେ ମୋ ପତିର ଜୀବନ ॥
ଗରଳ ଦେଇଣ ହରିବେ । କି ବୁଦ୍ଧି କରିବି ମୁଁ ଏବେ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ପତ୍ର ଧରି । ଲେଖିଲା ଶ୍ରୀହରି ସୁମରି ॥
ବିଷ ଯେ ଭରିଛନ୍ତି ଏଥେ । ଭୁଞ୍ଜିବ ନାହିଁ କଦାଚିତେ ॥
ଏମନ୍ତ ଲେଖି ଗୋପ୍ୟକରି । ପିଠା ଗୋଟିକ ମଧ୍ୟେ ଭରି ॥
ଥୋଇଲା ବିଷ ପିଠା ପରେ । ଶୁଣ ହେ ଏଥୁ ଅନନ୍ତରେ ॥
ରଘୁଅରକ୍ଷିତକୁ ତ୍ୱରିତେ । ଡାକିଲେ ଭୁଞ୍ଜିବା ନିମନ୍ତେ ॥
ଆଦର କରି ଘେନି ଗଲେ । ଗମ୍ଭୀର ମଧ୍ୟେ ବସାଇଲେ ॥
ରଘୁଅରକ୍ଷିତେ ପାଦ ଧୋଇ । ବସିଲେ ଆସନରେ ଯାଇଁ ॥
ବିଷ ମିଶ୍ରିତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଯେତେ । ବାଢ଼ିଲେ ରଘୁର ନିମନ୍ତେ ॥
ଆନନ୍ଦେ ରଘୁଅରକ୍ଷିତ । ଧ୍ୟାନେ ଚିନ୍ତିଲେ ଜଗନ୍ନାଥ ॥
ଜଳ ଗଣ୍ଡୁଷ କରେ ଧରି । ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ନଇବେଦ୍ୟ କରି ॥
ଇଷ୍ଟ ବ ବୋଲିଣ ଭକତ । ଧରିଲା ବିଷପିଠା ହସ୍ତ ॥
ପ୍ରଭୁ ଆଜ୍ଞାରେ ପିଠା ଲଗାଟି । ଭାଙ୍ଗନ୍ତେ ତଳେ ପଡ଼େ ଚିଠି ॥

ଧରଣ ପଡ଼ିଲା ଭୂଇଁରେ । ବସ୍ତ୍ରର କଳା ହୃଦଗତେ ।
ନ ଜାଣି ଅପରାଧ କଲି । ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ବିଷ ଭୁଞ୍ଜାଇଲି ।
ବୁଦ୍ଧି ଯେ ନ ଦିଶଇ ମୋତେ । ପ୍ରସାଦ ଗ୍ରହିବ କେମନ୍ତେ ।
ଜନମ ହୋଇଲେ ନଅଛି । ଅବଶ୍ୟ ମରିବାର ସତି ।
ଯେବେ ମୁଁ ପ୍ରସାଦ ଗ୍ରହିବ । ତାଲେ କି ଅମର ହୋଇବ ।
କେବଳ ପ୍ରଭୁ ଅପଣନ୍ଦେ । ପଶିବ ମହାନର୍କ ମଧ୍ୟେ ।
ଏଥେ ପାଇବ କେଉଁ ଲାଭ । ଭୁଞ୍ଜିବା କଥା ମୋ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ।
ଏମନ୍ତେ ଦିଶ ଦ୍ରବ୍ୟଧର । ଭୁଞ୍ଜିଲା ଗୋବିନ୍ଦ ସୁନ୍ଦର ।
ରେ ପ୍ରମାଣେ ନ ଥୋଇଲା । ପ୍ରସାଦ ବୋଲି ତା ଭୁଞ୍ଜିଲା ।
ଦେଖୁ ଦେଖୁ ସେ ମହାଵିଷ । ଉଦରେ ହୋଇଲା ପ୍ରବେଶ ।
ଘୋଟିଲା ବ୍ରହ୍ମଘରେ ଯାଇ । ଡ଼ାକଣ ପଢ଼ିଲାକ ମହୀ ।
ହାରିଲା ଉଜତ ଜୀବନ । କେଶି ଆନନ୍ଦ ଗୃହଜନ ।
ଆଗେଣ କବାଟ କଳଦେଲେ । ପୁତ୍ରକୁ ଚାହିଁ ପିତା ବୋଲେ ।
ରଜନୀ ପ୍ରହରରୁ ନଅ । ନ ପୋଡ଼ ପୋଡଣ ପକାଅ ।
ଲୋକେ ପୁଚ୍ଛିଲେ କହ ଏତେ । ଜୁଆଇଁ ମଲା ସର୍ପାଘାତେ ।
ଶୁଣିଣ ସମସ୍ତେ ହରଷ । ଏଥୁ ଅନ୍ତରେ ଶୁଣ ରସ ।
ସେ ରତ୍ନଅଙ୍କିତ ଘରଣୀ । ପତି ନିଧନ କଥା ଶୁଣି ।
ବସ୍ତ୍ରର କଳ ତାର ଛଟେ । ଅଗ୍ନିର ସଙ୍ଗ ହେଲା ମୋତେ ।
ଯାହା ଲେଖିଛୁ ଦେବବର । ଅନ୍ୟଥା କରୁ କାହା ଯାର ।
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ସେ ତରୁଣୀ । ଚିନ୍ତିଲା ପ୍ରଭୁ ଚକ୍ରପାଣି ।
କମ୍ପିଲା ଇନ୍ଦ୍ର ସିଂହାସନ । ଜାଣିଲେ ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ ।
ଭୃତ୍ୟଙ୍କୁ ପଡ଼ିଲା କଷଣ । ସେଠାରୁ ଅଇଲେ ବହନ ।
ପ୍ରବେଶ କଳାବଣ୍ଟି ପୁରେ । ଭୃତ୍ୟ ପଡ଼ିଛନ୍ତି ଯେଉଁଠାରେ ।
ଚାହିଁ ବିଜୟ ଦେବହରି । ଦେଖିଲେ ଭୃତ୍ୟ ଅଛି ମରି ।
ତୋଳି ଧଇଲେ ଦେବରାଏ । ପୁତ୍ରକୁ ଯେସନ୍ତେ ବାପ ମାଏ ।
ଜଗତନାଥ ପଦ୍ମକରେ । ଆଶ୍ୱାସି ସର୍ବାଙ୍ଗ ଯାଇକରେ ।

ବୋଇଲେ ଜଠରେ ନନ୍ଦନ । କର୍ମା ତୁ ନହେ ଅଚେତନ ॥
ଯାହା ସହାୟେ ପୀତବାସ । ତାର ଗରଳ ସ୍ଥିର କିସ ॥
ତତକ୍ଷଣେ ପାଇଲା ଜୀବନ । ପ୍ରଭୁ ହୋଇଲେ ଅନ୍ତଧାନ ॥
ଭକତ ଉଠି ବେଗ ହୋଇ । ପାଶେ ଦେଖିଲା କେହି ନାହିଁ ॥
ବିସ୍ମର କଲା ତାର ଚିତ୍ତେ । ପ୍ରଭୁ କରୁଣା କଲେ ମୋତେ ॥
ଗରଳ ତାପୁ ଉଦ୍ଧାରଣ । ପ୍ରଭୁ ହୋଇଲେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଉଠି ବସି । ଭାବେ ଶ୍ରୀହରି ନାମ ଘୋଷ ॥
ଏଥି ଉତ୍ତାରୁ ଦିନ ଶେଷ । ଦିବସ ହୋଇଲା ପ୍ରବେଶ ॥
ପିତା ପୁତ୍ରଙ୍କୁ ଘେନି ଗଲା । କବାଟ ଫେଡ଼ି ଅନାଇଲା ॥
ବସିଛି ରଘୁ ଅରକ୍ଷିତ । ଶ୍ରୀହରି ପାଦେ ଦେଇ ଚିତ୍ତ ॥
ଭଜୁଛି ରାମ କୃଷ୍ଣ ହରି । ତାଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ବେଶି ଜରି ॥
ବୋଇଲେ ଏ'ତ ବିଷଖାଇ । କେମନ୍ତେ ଅଛୁ ପ୍ରାଣ ପାଇ ॥
ଏ ନିଶ୍ଚେ ନୁହଁଇଟି ଆନ । ଜାଣ ଏ ଦଇବ ସମାନ ॥
ଏମନ୍ତେ ବୋଲି ଯେଷ୍ଠାମତେ । ମିଳିଲେ ରଘୁର ଅଗ୍ରତେ ॥
କହି ବିନୟ କଥାମାନ । ବୋଇଲେ ବାନ୍ଧବ ହେ ଶୁଣ ॥
ଆମ୍ଭେ ଅପ୍ରାଧ କଲୁ ଯେତେ । ଚିତ୍ତେ ନ ଧର କଦାଚିତ୍ତେ ॥
ତା ଶୁଣି ରଘୁ ଅରକ୍ଷିତ । ବୋଇଲେ ଶୁଣ ହେ ଜଗତ ॥
ତୁମ୍ଭର କିଛିନାହିଁ ଦୋଷ । ପୂର୍ବେ ତାହାକୁ ଦେଲି ବିଷ ॥
ତେଣୁ ଏ ଜନ୍ମେ କଲି ପାନ । ଅର୍ଜିଲି କଥା ନୋହେ ଆନ ॥
କେବଳ ମୋର ପ୍ରାଣପତି । ଅନନ୍ତ ଦାରୁ ବ୍ରହ୍ମ ମୂର୍ତ୍ତି ॥
ତେଣୁ ପାଇଲି ମୁହିଁ ପ୍ରାଣ । କଥା ଏ କହୁଅଛି ଶୁଣ ॥
ଦେଖି ମୋ ଦରିଦ୍ର ସ୍ୱଭାବ । ତୁମ୍ଭ ଦୁହିତା ଆନେ ଦେବ ॥
ସକଳେ କରିଣ ବିଚାର । ଆମ୍ଭେ ଯାଉଛୁ ଦୟାକର ॥
କିବା ଧର୍ମକୁ ଥିଲେ ଭୟ । ମୋହର ସତୀ ମୋତେ ଦିଅ ॥
ସଙ୍ଗତେ ଘେନି ଯିବି ଚଳି । ସେ ମୋର ଦୁଃଖର ସଙ୍ଗାଳି ॥
ହୋଇଲେ ଯେ ତୁମ୍ଭର ଇଚ୍ଛା । ଗଲଟି ନାହିଁ ମୋର କଥା ॥

ଏମନ୍ତ ବୋଲି ରାମହରି । ମୁକୁନ୍ଦ ମାଧବ ମୁରାରି ।
ଭଜ ଗୋବିନ୍ଦ ଦାମୋଦର । ମନ୍ଦିରୁ ହୋଇଲେ ବାହାର ।
ତା ଦେଖି ଗୃହଜନ ଯେତେ । ପଛରେ ଧାଇଁଲେ ସମସ୍ତେ ।
ବୋଇଲେ ଆଜ ମାସ. ରହ । ପତ୍ନୀକି ଛୋଡ଼ି କେଣେ ଯାଅ ।
ତା ଶୁଣି ରଘୁ ଅରକ୍ଷିତ । ରହିଲେ ନାହିଁ କଦାଚିତ ।
ଦେଖି ଶ୍ୱଶୁରଣନା ଗଲେ । ମନ୍ଦରେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ।
ପୁଛିଲେ ଦୁହିତା ଅଗ୍ରତେ । କହ କି ବର୍ଣ୍ଣରୁ ତଙ୍କେ ।
କୁମାରୀ ବୋଲେ ଶୁଣ ତାତ । ଯିବି ମୁଁ ସ୍ୱାମୀର ସଙ୍ଗତ ।
ସେ ଯୋଗୀ ମୁଁ ତାହାର ଥାଳ । ମୋତେ ରଖିଲେ ଅମଙ୍ଗଳ ।
ଅଧିକ କି କହିବି ତୋତେ । ବୋଲୁଅଛି କହିବୁ କି ମୋତେ ।
ମୁଁ ନୁହେଁ ଏମନ୍ତ ତରୁଣୀ । ହତ୍ୟାରେ ହୋଇବୁ କାରିଣୀ ।
ଶୁଣି ଦୁହିତା ସଜ କଲେ । ବସ୍ତ୍ର ଭୂଷଣ ଧନ ଦେଲେ ।
ସଙ୍ଗତେ ଯେଣ ଗଲେ ଚଳି । ରଘୁ ଅକ୍ଷିତ ପାଶେ ମିଳି ।
ବୋଇଲେ ତୁମ୍ଭ ପତ୍ନୀ ନଅ । ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ଦୟା କରିଥାଅ ।
ତାତ ଜନନୀ ଥାଇ ଭଲେ । ସଂସାର ଲଜ୍ଜା ଛଡ଼ାଇଲେ ।
ସମର୍ପି ଦେଲେ କରେ କର । ବୋଇଲେ ପତ୍ନୀ ନଅ ତୋର ।
ଆଦ୍ୟ ଏ ଲାଗିଲାଟି ତୋରତ । କନ୍ୟା ଚଳିଲେ ଯେଷ୍ଠାମତେ ।
ଏଥି ଜରିନ୍ତୁ ସ୍ୱାମୀ ପାଦେ । ଝଟି ପଡ଼ିଲା ଅପ୍ରମାଦେ ।
ଉଠି କପାଳେ ଦେଲା ହାତ । ବୋଇଲା ଆହେ ପ୍ରାଣନାଥ ।
କେଣିକି ଯିବା ବଜେ କର । ଏଥିରେ ବିଳମ୍ବ ନ କର ।
ତା ଶୁଣି ରଘୁ ଅରକ୍ଷିତ । ଧରିଲା ନିଜ ପତ୍ନୀ ହାତ ।
ଚଳିଣ ଗଲେ ଯେଷ୍ଠାମତେ । ଶୁଣ ହେ ମନ ନୃପ ନାଥେ ।
ଭକତ ନିମନ୍ତେ ଶ୍ରୀବତ୍ସ । ଦୁଅନ୍ତି ସେ ଏଡ଼େ ସମର୍ଥ ।
କେବଳ ନିର୍ମଳ ହୃଦରେ । ଡ଼ାକିଲେ ଲକ୍ଷେ ଯୋଜନରେ ।
ପାଶେ ଡ଼ାକିଲା ପ୍ରାୟେ ମଣି । ତାକୁ ଭେଟନ୍ତି ଚକ୍ରପାଣି ।
କୁଟିଳ ହୃଦ ଯେଉଁ ନର । ସେ ଡ଼ାକୁ ରହିଣ ପାଶର ।

ତାଙ୍କୁ ବର୍ଧିଭଜନ ମତେ । ଶୁଣନ୍ତୁ ନାହିଁ କଦାଚତେ ॥
ଏଣୁ ବିଶ୍ବାସ ଏକା ମୂଳ । ଶୁଣ ହେ ମନ ମହୀପାଳ ॥
ଏ ବାର୍ଦ୍ଧ୍ୟଭକ୍ତି ରସାମୃତ । ଅଶେଷ ରସର ଉଦ୍ଧୃତ ॥
ସୁଧା ପୂରିତ ପଦେ ପଦ । ବିଷୟୀ ବିଷକୁ ଏ ଗଦ ॥
କହଇ ବିପ୍ର ରାମଦାସ । ମୋ ପ୍ରଭୁ କମଳ ବିଳାସ ॥
ସୁଜନେ ଏହି ରସେ ଭସ । ମୋହର କ୍ଷମା କର ଦୋଷ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ବାର୍ଦ୍ଧ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତେ ମନ ଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ ॥
ରଘୁ ଅରକ୍ଷିତ ବିଷଭକ୍ଷଣେ ନାମ ଅଷ୍ଟମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

—ଃ୦ଃ—

ନବମ ଅଧ୍ୟାୟ

ରଘୁ ଅରକ୍ଷିତ ସମ୍ବାଦ

ମନ ଉବାଚ

ଶୁଣ ସାନନ୍ଦ ମନରାୟେ । ଚୈତନ୍ୟ ପାଦେ କରି ଧ୍ୟାୟେ ॥
ବୋଲଇ କୃତ୍ୟ କୃତ୍ୟ ହୋଇ । ପବିତ୍ର କଲୁ ମୋତେ ତୁହି ॥
ଶୁଣିଲି ପ୍ରଭୁଙ୍କ ମହିମା । ଆଦର ଭକତ ଗାରିମା ॥
ପୁଣି ପଚାରୁଅଛି ତୋତେ । ମନେ ସଂଶୟ ମୋର ଏତେ ॥
ଚହୀକ ହେନଣ ସଙ୍ଗତ । ଗଲା ଯେ ରଘୁ ଅରକ୍ଷିତ ॥
କାହିଁ ରହିଲ ସେହୁ ଯାଇ । ଏ କଥା କହିବ ବୁଝାଇ ॥
ଆଦର ମହାପାତ୍ର ଘର । କଣ୍ଠ ଯେ ଥିଲା ନୂଆ ବର ॥
ସେ କଥା ବୃଣି ହେଲା କିସ । କହ ହେ ଏଥିର ସନ୍ଦେଶ ॥
ଶୁଣି ଚୈତନ୍ୟ ଅତି ତୋଷେ । କହଇ ମନ ରାଜା ପାଶେ ॥
ହେ ମନ ସାବଧାନେ ଶୁଣ । ସେ କୃଷ୍ଣ ମହାପାତ୍ର ପୁଣ ॥
ଏଣେ ଦୁହିତା ପଠାଇଲା । ତେଣେ ଦୂତଙ୍କୁ ପେଶି ଦେଲା ॥
ସେ ରାଜ୍ୟ ପାତ୍ରର ଅଗ୍ରତେ । ଯାଇଣ କହିଲେ ଭରତେ ॥
ତୁମ୍ଭ ପୁତ୍ରକୁ ଯେଉଁ କନ୍ୟା । ଦେବାକୁ ଥିଲା ମୋ ବାସନା ॥
ଆସି ତାହାର ନିଜ ପତି । ଘେନିଣ ଗଲା ମୋ ଦୁହିତା ॥

ଯେତେ ଉପାୟ ଆମ୍ଭେ କଲୁ । କେବେହେଁ ରକ୍ଷି ନ ପାରିଲୁ ॥
ତୁମ୍ଭର ଗୋଚର ନିମନ୍ତେ । ପେଷିଣ ଦେଇଅଛୁଁ ଦୂତେ ॥
ତୁମ୍ଭର ଉପାୟ ଥିଲେ କର । ବାଟେ ଅଛନ୍ତି କନ୍ୟାବର ॥
ତା ଶୁଣି ପାତ୍ର କୋପଭରେ । ସୈନ୍ୟ ସାଜିଲା ସେ ସତ୍ୱରେ ॥
ଧାଇଁଣ ଗଲେ ରାଜବାଟେ । ମିଳିଲେ ରଘୁର ନିକଟେ ॥
ବୋଇଲେ ଆରେ କନ୍ୟାଚୋର । ଜୀବନେ ଆଶା ଥିଲା ତୋର ॥
ଯୁଦ୍ଧ ସକାଶ ଏ ସୁନ୍ଦରୀ । ନୋହିଲେ ନେବୁ ବାନ୍ଧିକରି ॥
ଶୁଣି ପଛକୁ ଦେଲା ଚାହିଁ । ଅନେକ ସୈନ୍ୟ ଛନ୍ତି ଧାଇଁ ॥
ତା ଦେଖି ପତ୍ନୀ ଆଗେ କଲା । ଆପଣେ ପଛରେ ରହିଲା ॥
ପତ୍ନୀ ବୋଇଲା ସ୍ୱାମୀ ଶୁଣ । ଏଥର ହେଲା ମୋ ମରଣ ॥
ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ମାରି ମୋତେ ନେବେ । ଅନେକ ଭର୍ତ୍ସନା କରିବେ ॥
ଏଥିକି କି ବୁଦ୍ଧି କରିବା । କେମନ୍ତେ ଏଥିରୁ ବଞ୍ଚିବା ॥
ତା ଶୁଣି ରଘୁଅରକ୍ଷିତ । ବୋଇଲା ଶୁଣରେ ସଙ୍ଗାତ ॥
ମୋ ପ୍ରଭୁ ବାସୁଦେବ ମୂର୍ତ୍ତି । ଏ ଘୋର କେତେକ ବିପତ୍ତି ॥
ଯେ ତୋତେ ମୋତେ ଭେଟକରି । ଯେ ବଷତାର୍ଯ୍ୟ କଲେ ପାରି ॥
ଏବେ ରଖିବେ ସେହି ମତେ । କେ ସଖି ଭୟ କମ୍ପା ଚିତ୍ତେ ॥
ଶରଣ ପଞ୍ଜର ଯା ବାନା । ସର୍ବ ଭୟକୁ କରୁ ସେହ୍ନା ॥
ବ୍ରହ୍ମା ଇନ୍ଦ୍ର ଯାର ପାଦେ । ଧ୍ୟାନେ ରହନ୍ତି ଅପ୍ରମାଦେ ॥
ସେ ପ୍ରଭୁ ଥାଉଁ ଥାଉଁ ମୋର । କମ୍ପା ତୁ ଡରୁ କାହାକର ॥
ଏମନ୍ତ କହୁ ପ୍ରିୟା ପାଶେ । ଆଗେ ମିଳିଲେ ବେନି ଅଶ୍ୱେ ॥
ଶ୍ରୀବଳଦେବ ବ୍ରହ୍ମବଶି । ବେନି ଅଶ୍ୱରେ ଛନ୍ତି ବସି ॥
କନ୍ଧେ ଉଭଶା ଅଛି ପଡ଼ି । କଟୀରେ ଯମଦାଢ଼ ଭିଡ଼ି ॥
ଢାଲ ପଡ଼ିଛି ପିଠି ପାଶେ । ଦ୍ୱିକ୍ଷୟେଶ୍ୱର ପ୍ରାୟେଦଶେ ॥
ଦଶମସିଂହ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ । ମିଳିଲେ ଭୃତ୍ୟ ପାଶେ ଯାଇ ॥
ବୋଇଲେ ପ୍ରଭୁ ଦାମୋଦର । କେବଣ ଦେଶେ ତୁମ୍ଭ ଘର ॥
କାହୁଁ ଆଇଲ ଯିବ କାହିଁ । ଏକାକୀ ସଙ୍ଗେ କେହି ନାହିଁ ॥

ଆବର ତୁମ୍ଭ ପଛକତ । ଅନେକ ସୈନ୍ୟ ଧାଇଁଛନ୍ତି ।
କହ ଏ କେବଣ ଚରିତ । ତା ଶୁଣି ରଘୁ ଅରକ୍ଷିତ ॥
କହେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଧୀରବାଣୀ । ଶୁଣ ଶଙ୍କିସ୍ତୁ ଚୂଡ଼ାମଣି ॥
ଏ ବଡ଼ ଆଚମ୍ଭିତ କଥା । କହୁ କହିଲେ ହେବ ପୋଥା ॥
ମୋର ପତ୍ନୀକି ମୁଁ ନଅଣେ । ମାରିବେ ଆସୁଛନ୍ତି ମୋତେ ॥
ଅନାଥ ପ୍ରାଣୀ ମୁଁ ଅଟଇ । ସଖା ସୋଦର ମୋର ନାହିଁ ॥
କେବଳ ପ୍ରଭୁ ଚକ୍ରପାଣି । ଶିଳାବ୍ଦ୍ରି ଚନ୍ଦ୍ର ଚୂଡ଼ାମଣି ॥
ତାହାଙ୍କ ବିନା ଅନ୍ୟ ଜଣେ । ନାହିଁ ମୋ ଶରଣ ରକ୍ଷଣେ ॥
ଶୁଣି ସାନନ୍ଦ ବେନି ଭାଇ । ରହିଲେ ଆଗ ପଛ ହୋଇ ॥
ଦାସ ଦାସୀଙ୍କି ଆଗ କଲେ । ନଭୟେ ଚାଲ ହୋ ବୋଇଲେ ॥
ଆଜ୍ଞା ପ୍ରମାଣେ ବେନିଜନ । ଅଭୟ ପଞ୍ଚରେ ପଶିଣ ॥
ଆନନ୍ଦେ କରନ୍ତି ଗମନ । ପଛେ ଯେ ଧାଇଁଛନ୍ତି ସୈନ୍ୟ ॥
ଭୃତ୍ୟଙ୍କୁ ଅନାଇଣ ଦେଲେ । ଗୋବିନ୍ଦ ମାୟା ବିଆଇଲେ ॥
ଗୋଟିଏ ସ୍ୱରୂପ ହୋଇଣ । ବେଢ଼ି ଅଛନ୍ତି ନାଗସ୍ତୁଣ ॥
ଦେଖି ପ୍ରାଣକୁ ଭୟ କରି । ସୈନ୍ୟ ଯେ ଗଲେ ଅପସରି ॥
ଭେକ ଫଣୀକି ଦେଖି ଯେହ୍ନେ । ଭୟେ ପଳାନ୍ତି ଏଣେ ତେଣେ ॥
କେଶରୀ ଦେଖି ମୃଗ ଗଜ । ଯେହ୍ନେ ହୁଅନ୍ତି ହତ ବୀର୍ଯ୍ୟ ॥
ଗରୁଡ଼ ଦେଖି ଯେହ୍ନେ ବ୍ୟାଳ । ପଳାଇ ପଶିଲା କି ବିଳ ॥
ତେମନ୍ତ ପ୍ରାଣର ଆରତେ । ପଳାଇଗଲେ ଯେଝା ମତେ ॥
ଯହୁଁ ସେ ଦଣ୍ଡଭଙ୍ଗ ହେଲେ । ଭୃତ୍ୟଙ୍କୁ ଘେନି ପ୍ରଭୁ ଗଲେ ॥
ସେ ରାଜ୍ୟ ସୀମା ପାରିକରି । ଯାଅ ବୋଇଲେ ଦେବହରି ॥
ତା ଦେଖି ରଘୁ ଅରକ୍ଷିତ । ପ୍ରଣାମ କଲା ଅପ୍ରମିତ ॥
ବୋଇଲା ତୁମ୍ଭର କୃପାରୁ । ପ୍ରାଣ ପାଇଲୁ ଶତ୍ରୁଠାରୁ ॥
ନୋହିଲେ ଆମ୍ଭ ଏ ଶରୀର । ଦେଖନ୍ତା ଯାଇ ଯମପୁର ॥
ଏଣୁ ତୁମ୍ଭର ପଦ୍ମ ପାଦେ । ଶରଣ ଗଲୁ ଅପ୍ରମାଦେ ॥

ଯା ମାୟା ଦେବେ ଅଗୋଚର । ଜାହୁଁ ଚିହ୍ନିବ ନର ଛାର ।
ଦେଖ ସେ ପ୍ରଭୁ ନାରାୟଣ । ଭୃତ୍ୟଙ୍କୁ ସଙ୍କଟୁ ତାରଣ ।
ବିଜୟ କଲେ ଆନନ୍ଦକ । ପ୍ରବେଶ ହେଲେ ନୀଳାଚଳ ।
ଏଥି ଉତ୍ତରୁ ବେନପ୍ରାଣୀ । ଛନ୍ଦେ ଚଳିଲେ ଚକ୍ରପାଣି ।
ସବୁ ଆପଦୁଁ ପାର ହୋଇ । ଆନନ୍ଦେ ଗଲେ ପଥ ବାହି ।
କେତେଦିନେ ବନର ଭିତରେ । ପ୍ରବେଶ ହେଲେ କ୍ଷେତ୍ରବରେ ।
ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଦରଶନ କଲେ । ଦକ୍ଷିଣ ପାରୁଶେ ରହିଲେ ।
ମଣ୍ଡପ ଦରଶନ କଲେ । ଦକ୍ଷିଣ ପାରୁଶେ ରହିଲେ ।
ମଣ୍ଡପ ଖଣ୍ଡିଏକ କଣି । ତହିଁ ରହିଲେ ବେନପ୍ରାଣୀ ।
ସକଳ ଚିନ୍ତା ଦୂରେ ତେଜି । ହୃଦେ ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଭାବେ ଭଜି ।
ନ ଜାଣେ ଅନ୍ୟ କଥା ମାନ । ନିରତେ ଗୋବିନ୍ଦ ଗାୟନ ।
ଦାରୁବ୍ରହ୍ମଙ୍କ ଲୀଳା ଯେତେ । ଲକ୍ଷ୍ୟ ଯେ ଥାଇ ଅନୁବ୍ରତେ ।
ନିଧୂପ ପଞ୍ଚ ଅବକାଶ । ଖଟିଣ ଥାଇ ପ୍ରଭୁ ପାଶ ।
କଳାଶ୍ରୀ ମୁଖକୁ ଚାହିଁଣ । ବାଖାଣୁଥାଇ ତାଙ୍କ ଗୁଣ ।
ଦେଖିଣ ଶ୍ୱେତ ପଦ୍ମତୋଳା । ଆନନ୍ଦେ ହେଉଥାଇ ଭୋଳା ।
ଶ୍ରୀ ପାଦ ପଦ୍ମେ ନୃତ୍ୟ ଭାବ । ବୋଲେ ମୁଁ ପଞ୍ଚମୁଣ୍ଡା ଶିବ ।
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଭାବ ଭୋଳେ । ନେତ୍ରୁ ଲୋତକ ଧାରା ଗଳେ ।
କରେ ବଜାଇ କରତାଳ । ଭଜନ ଗୋବିନ୍ଦ ଗୋପାଳ ।
ନାଚଇ କଳାଗଣ୍ଠ ଘରେ । ତା ଭଙ୍ଗି କହିଲେ ନ ସରେ ।
ଜଗମୋହନେ ଗଡ଼ ଯାଇ । ଗରୁଡ଼ ପଛେ ଉଭା ହୋଇ ।
ଜଣାଇ ଦୁଃଖ ସୁଖ ଯେତେ । ଚଳଇ ଭିକ୍ଷାର ନିମନ୍ତେ ॥
କ୍ଷେତ୍ରବରେ ବୁଲି ଭିକ୍ଷାକରେ । ଯେ ଅବା ମିଳେ ତା ଭାଗ୍ୟରେ ।
ଘେନି ଚଳଇ ନିଜପୁରେ । ବିଅଇ ନେଇ ପତ୍ନୀଠାରେ ।
ପତ୍ନୀ ଯା କରଇ ରନ୍ଧନ । ସ୍ୱାମୀ ତା କରଇ ଭୋଜନ ।
ତା ଅବଶେଷ ଖାଏ ନାରୀ । ତା ବିନୁ ନ ଲୋଡ଼ଇ ବାରି ।
ଏମନ୍ତେ ବଞ୍ଚଇ ତରୁଣୀ । ପତିଙ୍କ ଗୁରୁ ସ୍ଥାନେ ମଣି ।
ପତିକ କରେ ଅତି ଦୟା । ଏକଇ ସ୍ଥାନ୍ତ ବେନି କାୟା ।

ଏମନ୍ତ ବଞ୍ଚୁଥାଇ ଦିନ । ଭଜଣ ଶ୍ରୀ ମଧୁସୂଦନ ॥
ସାଧୁ ଜନଙ୍କୁ ଦେଖେ ଯହିଁ । ନମିଣ ଭକତି କରଇ ॥
ସକଳ ଜୀବେ ଦୟା ତାର । କରତେ ପର ଉପକାର ॥
ନ ହରେ ପର ନାରୀ ଚିତ୍ତ । ନୋହେ କପଟ କୁଟଚିତ୍ତ ॥
ଦ୍ୱାରେ ଦେଖିଲେ ଅଭ୍ୟାଗତେ । ବିପ୍ର ବୈଷ୍ଣବ ଆଦି ଯେତେ ॥
ବାନ୍ଧବ ଭ୍ରାତୃ ତାଙ୍କୁ ମଣି । ତୋଷଇ ଦେଇ ଅନ୍ନପାଣି ॥
ଚିନ୍ତାନ ଥାଇ ତାର ମନ । ପ୍ରଭୁ ପ୍ରେମରେ ସେ ମଗନ ॥
ଏମନ୍ତେ ଗଲା ଦିନ କେତେ । ତା କୀର୍ତ୍ତି ଶୁଭିଲା ଜଗତେ ॥
ଲୋକେ ବୋଇଲେ ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ । ରଘୁଅରକ୍ଷିତର ଜୀବନ ॥
ଦରିଦ୍ର ହେଲେ କସ ହେବ । ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଅଟେ ତାର ଭାବ ॥
ଭିକ୍ଷା ସେ ମାଗିଣ ଜୀଉଛି । ଯେ ଯାହା ମାଗିଲେ ଦେଉଛି ॥
ଆବର ପ୍ରଭୁ ନାମ ଯେତେ । ଗାୟନ କରୁଥାଇ ନିତ୍ୟେ ॥
କହେ ବିନୟ ଧୀରବାଣୀ । ଧନ୍ୟ ଅଟନ୍ତ ଦେବ ପ୍ରାଣୀ ॥
ଏମନ୍ତେ ବୋଲନ୍ତି ସମସ୍ତେ । ପ୍ରଶଂସା କରି ଯେଝାମତେ ॥
ଏମନ୍ତ ସମୟରେ ପୁଣ । ବୈଷ୍ଣବ ସାତ ପାଞ୍ଚଜଣ ॥
ଅପୂର୍ବ ଅଟନ୍ତି ସେମାନେ । ଆଇଲେ କ୍ଷେତ୍ର ଦରଶନେ ॥
ପ୍ରବେଶ ହେଲେ ନୀଳଗିରି । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଦରଶନ ସାରି ॥
ବୁଲିଲେ ଭୋଜନ ନିମନ୍ତେ । ତହୁଁ ବୋଇଲେ ଜଣକେତେ ॥
ରଘୁଅରକ୍ଷିତଙ୍କ ଭୁବନେ । ବିଜୟ କର ସାଧୁମାନେ ॥
ତାହାର ଅଛି ଭକ୍ତିଭାବ । ଗଲେ ଭୋଜନ ନିଶ୍ଚେ ଦେବ ॥
ଶୁଣି ଚଳିଲେ ସାଧୁ ବୃନ୍ଦ । ମନରେ ହୋଇଣ ଆନନ୍ଦ ॥
ଭକତ ଦ୍ୱାରେ ବିଜେକଲେ । ତା ନାମ ଧରିଣ ଡାକିଲେ ॥
ଅତିଥି ଡାକ ଶୁଣି କର୍ଣ୍ଣେ । ଅତି ଆନନ୍ଦ ହୋଇ ମନେ ॥
ମନ୍ଦିରୁ ବାହାର ହୋଇଲା । ସାଧୁଙ୍କୁ ଦରଶନ କଲା ॥
ବୋଇଲା ଆଜ୍ଞା କର ମୋତେ । କି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବି ତୁରିତେ ॥
ଶୁଣି କହିଲେ ସାଧୁ ମାନେ । ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ତୋଷ ଅନ୍ନ ଦାନେ ॥

ଅଇଲୁ ଜାଗି ଶୁଣି ଚୋର । ଏଥିରେ ବିଳମ୍ବ ନ କର ॥
ସନ୍ତୋଷ କଲେ ସାଧୁ ଗଣ । ପାଇବୁ ପରମ କାରଣ ॥
ତା ଶୁଣି ଇନ୍ଦୁଅରହତ । ଈଶ୍ୱର କଲ ହୃତଗତ ॥
କି ବୁଦ୍ଧି କରିବି ଏଥର । ଘରେତ କିଛି ନାହିଁ ମୋର ॥
କେବଳ ପ୍ରଭୁ ଚକ୍ରଧର । ସଙ୍କଟ ଫେଡ଼ିବେ ମୋହର ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଅତିଥିଙ୍କୁ । ବସାଇ ଗଲେ ମନ୍ଦିରକୁ ॥
ପତ୍ନୀକୁ ବୋଲେ ସଖି ଶୁଣ । ଅତିଥି ପାଞ୍ଚ ସାତଜଣ ॥
ଦ୍ୱାରେ ପ୍ରବେଶ ହେଲେ ଆସି । ଭୋଜନ ମାଗୁଛନ୍ତି ବସି ॥
ଏଥିକୁ କି ବୁଦ୍ଧି କରିବା । କେମନ୍ତେ କରି ତରିଚିବା ॥
ଘରେତ କିଛି ନାହିଁ ଧନ । କହ ଗୋ ଯୁବତୀ ରତନ ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଲଇ ସୁନ୍ଦରୀ । ଶୁଣହେ ପ୍ରାଣ ଅଧିକାରୀ ॥
ଦେବା ବୁଆଇବାକୁ ହରି । କରତା ଅଟନ୍ତି ସବୁରି ॥
ଏଥିକୁ ଶୋଚନା ନ କର । ମୋ ଅଙ୍ଗେ ଯେତେ ଅଳଙ୍କାର ॥
ଅଛଇ ବେଗେ ନେଇଯାଅ । ସାଧୁଙ୍କ ଘରେ ବନ୍ଧାଦିଅ ॥
କିଛିହିଁ ଧନ ନେଇ ଆସ । ସାଧୁ ଚରିତ କର ତୋଷ ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ନିଜ ପତି । ବୋଲେ ବସାଇଣ ଯୁବତୀ ॥
ବୋଇଲା ଧନ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ରମୁହିଁ । ମୋର ସୁଗତିଦାୟୀ ତୁହି ॥
ଏବେ ତୁ ଶୁଣ ମୋ ଉତ୍ତର । ହୃଦୟ ମଧ୍ୟରେ ବିଚାର ॥
ନେଲେ ମୁଁ ଏତେ ଅଳଙ୍କାର । ଲୋକେ ଦେଖିଲେ ଅସୁନ୍ଦର ॥
ବୋଲିବେ ଇନ୍ଦ୍ରଅରହିତ । କାହୁଁ ଆଣିଲା ଏତେ ବିତ୍ତ ॥
ଭିକ୍ଷା ମାଗିବା ଲୋକ ଏହି । କାହୁଁ ବା ଆଣିଲା ଚୋରାଇ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ମନେ ମନ । କରିବେ ସିନା ଅନୁମାନ ॥
ଏବେ ତୁ ଅଳଙ୍କାର ନେଇ । ବହନ ଯାଅରେ ତରୁଣୀ ॥
ସାଧୁର ଘରେ ବନ୍ଧାଦେଇ । ପଞ୍ଚାଶ ମୁଦ୍ରା ଆଣ ତୁହି ॥
ଅଠ ଦିନକୁ କଣ୍ଟ କର । ମିଶାଇ ନେଲ କଳନ୍ତର ॥
ଶୁଝିଣ ନେବା ମଳ ତାର । ଆଣିବା ଆମ୍ଭ ଅଳଙ୍କାର ॥

ସ୍ୱାମୀ ବଚନୁ ଏହା ଶୁଣି । ସେ ପତିବ୍ରତା ଶିରୋମଣି ॥
ଚଳିଲା ଗଲା ଆନନ୍ଦରେ । ପ୍ରବେଶ ସାଧୁର ମନ୍ଦରେ ॥
ଅଙ୍ଗ ଭୂଷଣ ମାନ ଫେଇ । ଥୋଇଲା ଧନୀ ଆଗେ ନେଇ ॥
ବୋଇଲା ଶୁଣ ମହାଜନ । ରଖ ଏ ଅଳଙ୍କାର ମାନ ॥
ଶତେ ସୁନଆ ଦେଇଥିବ । ଲାଭ ମିଶାଇ ମୂଳ ନେବ ॥
ଅନେକ ହେବ ଉପକାର । ଧର୍ମେ ଲଗିବ ଧନ ତୋର ॥
ସୁଧା ସମାନ ଧୀରବାଣୀ । ଧନୀ ସୁନ୍ଦରୀ ମୁଖୁ ଶୁଣି ॥
ବସ୍ତ୍ରର କଳା ତାର ଚକ୍ଷେ । ଏକେକ୍ଷେ ଲାଭ ହେବେ ମୋତେ ॥
ତାର ସୁନ୍ଦର ରୂପ ଚିନ୍ତ । ବୋଲଇ ଶୁଣରେ ଯୁବତୀ ॥
ବନ୍ଧାରେ ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ । ଯାହା କହୁଛୁ ଶୁଣ ତୁହି ॥
ଯେବେ ତୁ ହେବୁ ରତିଦାନ । ଗଣି ଦେଉଛୁ ନଅ ଧନ ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ନାରୀମଣି । ବଜ୍ର ପଡ଼ିଲା ପ୍ରାୟେ ମଣି ॥
ପୁଣି ସେ ଶାନ୍ତ କରି ମନ । ବୋଲଇ ଶୁଣ ମହାଜନ ॥
ବନ୍ଦେକ ମାତ୍ର ତୁଅ ସ୍ଥିର । କହି ଚଳିଲା ନାରୀବର ॥
କାନ୍ତ ଆଗରେ ଏ ଚରିତ । ବୁଝାଇ କହିଲା ସମସ୍ତ ॥
ଏ ହୀନ ଲାଭର କାରେଣି । ତୁମ୍ଭେ ମୋହର ପ୍ରାଣମଣି ॥
ଏଥକୁ କ ବସ୍ତ୍ରର କହ । ଶୁଣି ସନ୍ତୋଷ ହେଉ ଦେହ ॥
ତା ଶୁଣି ରଦ୍ରୁ ଅରକ୍ଷିତ । ବୋଇଲା ଶୁଣରେ ସଙ୍ଗାତ ॥
ସାଧୁମାନଙ୍କ ଉପକାରେ । ଲଗିବ ଆମ୍ଭରେ ଭାଗ୍ୟରେ ॥
ଯାହା ବୋଇଲା ମହାଜନ । ସମ୍ମତ କରି ଆଣ ଧନ ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ମହାସତୀ । ବୋଲଇ ଶୁଣ ପ୍ରାଣପତି ॥
ତୁମ୍ଭର ଆଜ୍ଞା ପାଇ ମୁହିଁ । ଗଲେଟି ମୋର ଦୋଷ ନାହିଁ ॥
ଏମନ୍ତ କହି ଚଳିଗଲା । ସାଧୁର ମନ୍ଦିରେ ମିଳିଲା ॥
ବୋଇଲା ଶୁଣ ହେ ସାଧୁତ । ଆମ୍ଭେ ତା କଲୁ ସନମତ ॥
ଝଳମ୍ଭ ନକରିଣ ଧନ । ଦଅନ୍ତୁ ଯିବଇଁ ବହନ ॥
ରଜନୀ ପହରକଠାରେ । ତୁମ୍ଭେ ଆସିବ ଆମ୍ଭ ପୁରେ ॥

ବାଞ୍ଛା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରତି ରଙ୍ଗ । ଭୋଗ କରିବ ମୋର ସଙ୍ଗ ॥
ଶୁଣି ଆନନ୍ଦ ମହାଜନ । ନଗଦ ଗଣିଦେଲା ଧନ ॥
ଧରି ସୁନ୍ଦରୀ ଚାଲିଗଲା । ସ୍ୱାମୀର ହସ୍ତେ ନେଇ ଦେଲା ॥
ସେ ଧନ ପାଇ ଆନନ୍ଦିତ । ହୋଇଣ ରଘୁ ଅରହିତ ॥
ଚାଲିଣ ଗଲା ଅତି ବେଗେ । ମିଳିଲା ସିଂହଦ୍ୱାର ଲାଗେ ॥
ଶ୍ରେଷ୍ଠସେବକ ଡାକ ଆଣି । ବରଗି ଦେଲା ତାକୁ 'ଗଣି ॥
ବୋଇଲା ଶୁଣ ହେ ସୁଆର । ପ୍ରଭୁ ମଣୋହି ବେଗେ କର ॥
ହିସି ଖେଚେଡି ଶାଳିଅନ୍ନ । ନାନାଦି ପ୍ରକାର ବ୍ୟଞ୍ଜନ ॥
ନାଡ଼ୁ ଯେ ସରପୁଳି ଗଜା । ଅମାଲୁ ଆଦି ଦ୍ରବ୍ୟ ଖଜା ॥
କାନ୍ତି କାକରା ଆଦି ପିଠା । ହେ ସରପଣା ଦଧି ମିଠା ॥
ପ୍ରଥମ ଧୂପେ ଏତେ ହେବ । ସାଧୁଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଆସିବ ॥
ଏଥିରେ ବିଳମ୍ବ ନକର । କହି ଚଳିଲେ ନିଜପୁର ॥
ଏମନ୍ତେ କେତେବେଳ ଗଲା । ଭୋଷାଇ ତିଆରି ହୋଇଲା ॥
ଭୋଗ ମଣ୍ଡପେ ଭୋଗକରି । ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ନଇବେଦ୍ୟ ସାରି ॥
ମହାପ୍ରସାଦ ବହି ନେଲେ । ରଘୁ ଅର୍ଚ୍ଚିତ ପାଶେ ଦେଲେ ॥
ଦେଖି ଭକତ ଅତିତୋଷେ । ମିଳିଲା ଅତିଥିଙ୍କ ପାଶେ ॥
ବୈଷ୍ଣବ ପଙ୍ଗତ ବସାଇ । ପ୍ରସାଦ ପରଷିଲେ ନେଇ ॥
ଯାହାର ଯେଉଁ ଦ୍ରବ୍ୟମାନ । ସନ୍ତୋଷେ କଲେ ତା ଭୋଜନ ॥
ଭୋଜନ ସାରି ସାଧୁଗଣ । ବାସକୁ କରିଣ କଲ୍ୟାଣ ॥
ଚାଲିଣ ଗଲେ ଯେଝାମତେ । ପ୍ରଶଂସା କରିଣ ସମସ୍ତେ ॥
ଏଥି ଉତ୍ତାରୁ ଧନ ଶେଷ । ରଘୁ ଅର୍ଚ୍ଚିତ ପତ୍ନୀପାଶ ॥
କହଇ ଶୁଣ ପ୍ରାଣସଖୀ । ତୋତେ ଯେ ଧନ ଅଛି ଦେଇ ॥
ସେ ବଣିକେ କଲେ ଆତ୍ମପୂର । କରିବୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆଦର ॥
ତାଙ୍କୁ ମୋଠାରୁ ଶତଗୁଣେ । ସେବା କରିବୁ ତା ଚରଣେ ॥
ଯେଉଁ ପ୍ରକାରେ ମନ ତାର । ସେହି ପ୍ରକାରେ ସେବାକର ॥
ଯେବେ ମୋଠାରେ ଅଛି ମନ । ବୁଝିବୁ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ରତନ ॥

ଏମନ୍ତ କହି ଚଳିଗଲା । ଅନ୍ତର ହୋଇଣ ରହିଲା ॥
ପକ୍ଷୀ ଅନେକ କୋଷ ହୋଇ । କନକ ସମ ଯାଇ ଦେଖି ॥
ଅଗ୍ରେ ଜାଳିଣ ଘପାବଳୀ । ପଲଙ୍କେ ବସି ଅଛୁ ବାଳୀ ॥
ଏମନ୍ତ ସମୟରେ ତହିଁ । ସେ ଧର୍ମ କାମାତୁର ହୋଇ ॥
ମିଳିଲେ ତାହାଙ୍କର ଦ୍ୱାରେ । ଭୃତ୍ୟ ଶୁଣାଇ ଜାଣି ଧୀରେ ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ଶୁଭ୍ରକେଶୀ । ଉଠେ ଚନ୍ଦ୍ରଳ ବ୍ରହ୍ମବଶି ॥
ବୋଇଲା ଶୁଣ ଧର୍ମଶିଷ୍ୟ । ଜର୍ଭିସ୍ତ ହୋଇ ବେଗେ ଆସ ॥
ଶନ୍ୟ ମନ୍ଦରେ ମୁହିଁ ଏକା । କର୍ମା ତୁମ୍ଭର ମନେ ଶଙ୍କା ॥
ଆମ୍ଭ ଭରସା ନରବର । ଦ୍ରୌପଦୀ ଲଜ୍ଜା ନାଶକାସ୍ଥି ॥
ଏମନ୍ତ ପ୍ରଭୁ ଥାଉଁ ଥାଉଁ । ଉଠେ କାହାକୁ ଭୟ ଆଉ ॥
ପଲଙ୍କ ଉପରକୁ ଧୀରେ । ଗୁହାଁନ୍ତେ ପ୍ରେମ ନୟନରେ ॥
ଦେଖିଲେ ବସିଛୁ ସୁନ୍ଦରୀ । ଅତି ଆନନ୍ଦ ମନକରି ॥
ତାହାର ପଟେ ଦେବବର । ସଖୀକ କୋଳାଗ୍ରତ କରି ॥
ଆକୋଳି ବସିଣ ଅଛନ୍ତି । ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କି ଯେନ ଯଦୁପତି ॥
କିବା ପାର୍ବତୀ କୋଳେ ଧରି । ବିଜୟ ପ୍ରଭୁ ଶୂଳଧାରୀ ॥
କି ଇନ୍ଦ୍ର କୋଳେ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ । ଚନ୍ଦ୍ରର କୋଳେ କି ରୋହିଣୀ ॥
କିବା ସାରଦା ଯେଣ ପତି । ବିଜୟ କରିଣ ଅଛନ୍ତି ॥
ତେସନ ପ୍ରଭୁ ଭବଗ୍ରାହୀ । ସଖୀକି କୋଳରେ ବସାଇ ॥
ବିଜୟ ପ୍ରଭୁ ଆଦ୍ୟମୂଳ । ଧର୍ମ ଦେଖିଣ ହେଲା ଭୋଳ ॥
ଶ୍ରୀହର ଅଭୟ ପଞ୍ଜରେ । ଭକ୍ତ୍ୟନାରୀକି କୋଳେ କଲେ ॥
ତା ଦେଖି ଧର୍ମ ପାଞ୍ଚେ ମନ । ଏତ ଜ୍ୱଳନ୍ତା ହୁତାଶନ ॥
ଡେଇଁବା କରୁଥିଲା ମନ । କେମନ୍ତେ ଧରିବ ପବନ ॥
ନିଜ ଜନମଠାରେ ଯେବେହେଁ । ମୂଢ଼ ବୁଦ୍ଧି ଇଚ୍ଛେ ମନେ ॥
ମୁଁ ମୂଢ଼ ତେବେହେଁ ମନ୍ଦକଲି । ଫଣୀ ଫଣାରେ ହାତ ଦେଲି ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଅବହେଳେ । ପଡ଼ିଲା ସଖୀ ପାଦତଳେ ॥
ତାହା ଦେଖିଣ ମହାସଖୀ । ହୃଦପଦ୍ମରେ କଲା ସାକ୍ଷୀ ॥

ବୋଇଲା ଏ କି ବିପରୀତ । ସୁଭକ୍ତ ଗୃହ ବନ୍ଧୁବତ ॥
ଭଣିବା ଉଚିତ ନୁହଇ । ଉଠ ସାଧୁଙ୍କ ବେଗ ହୋଇ ॥
ଅବଳା ମୁର୍ଖୀ ଏହା ଶୁଣି । ଉଠି କପାଳେ ଦେଲା ପାଣି ॥
ବୋଲେ ହେସନ୍ତ ନମେ ତୋତେ । ଶରଣ ଗଲି ରଖ ମୋତେ ॥
ଯେତେ ଅପ୍ରାଧ୍ କଲି ତୋତେ । ଚିତ୍ତେ ନ ଧର କଦ ଚିତ୍ତେ ॥
ପୁତ୍ର ଯେ ମାତାଗର୍ଭେ ଥାଇ । ସେ ଯେତେ ପାଦ ପ୍ରହାରଇ ॥
ମାତା କି ଘେନେ ତାର ଦୋଷ । ସେରୂପେ ମୂର୍ଖି ତୋର ଶିଷ୍ୟ ॥
ତୁମ୍ଭେ ଯେ ପୁଣ୍ୟସ୍ତ ରୀ ବୋଲି । ମୁଁ ମୂଢ଼ ଜାଣିତ ନଥିଲି ॥
ଏବେ ତୋ କୃପାଦୃଷ୍ଟି ଲାଗି । ମୁଁ ଯେ ହୋଇଲି ମୋକ୍ଷଭାଗୀ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲିଣ ଲେଉଟି । ସନ୍ତ ଚରଣ ତଳେ ଲୋଟି ॥
ଏଥିଅନ୍ତରୁ କଥା ଶୁଣ । ସେ ହରି ଭକତ ଲକ୍ଷଣ ॥
ଅନ୍ତର ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ତାହାର ମନେ ବିଚାରିଲା ॥
ଧର୍ମ ଯେ ଥିଲା ଧନଦେଇ । ସନ୍ତୋଷ ହେଲା କି ସେ ନାହିଁ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲିଣ ସତ୍ୱର । ପ୍ରବେଶ ହେଲା ନିଜପୁର ॥
ଦେଖିଲା ନାରୀ ପାଦତଳେ । ଧର୍ମ ଶୋଇଛନ୍ତି ଭାବଭୋଳେ ॥
ଉଦୂଅର୍ଷିତ ବୋଲେ ତହିଁ । ଉଠ ସାଧିତ ବେଗ ହୋଇ ॥
ଯୁବତୀ ଗୋଟିକ ଚରଣେ । ପଡ଼ିଛ କେବଣ କାରଣେ ॥
ତା ଶୁଣି ଧର୍ମ ବେଗେ ଉଠ । ଉଦୂଅର୍ଷିତ ପାଦେ ଲୋଟି ॥
କହିଲା ସଜଳ ଦୃଷ୍ଟାଇ । ଦେଖ ହେ ପ୍ରଭୁ ଭାବଗ୍ରାହୀ ॥
ତୁମ୍ଭ ପତ୍ନୀକି କୋଳେ ଧରି । ପ୍ରଭୁ ଅଛନ୍ତି ଢେଜ କରି ॥
ତା ଶୁଣି ଆଚମ୍ବିତ ହେଲେ । ସମସ୍ତ ଅନାଇଣ ଦେଲେ ॥
କ୍ଷଣେ ନ କ୍ଷଣେ ଭଗବାନ । ତତକ୍ଷଣେ ହେଲେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ॥
ସେ ତିନିଜଣ ଭାବଭୋଳେ । ଏକି ଆଉକେ ଧରି କୋଳେ ॥
ପ୍ରଭୁ ମହିମା କହି ଭଲେ । ଆନନ୍ଦ ସାଗରେ ଭାସିଲେ ॥
ଏଥିଁ ଉତ୍ତରୁ ସେ ସାଧୁକ । ବିନୟ କହିଲା ବହୁତ ॥
ପୁଣି ଅନେକ ଧନ ଦେଲା । ମେଲାଣି ହୋଇଣ ଘରେ ଗଲା ॥

ସେ ପତି ପତ୍ନୀ ବେନଜନ । ଚିନ୍ତିଲେ ଶ୍ରୀହରି ଚରଣ ॥
ଆନନ୍ଦେ ବଞ୍ଚିଲେକ ଦିନ । ଭାଳେ ଲଭିଲେ ମୁକ୍ତିସ୍ଥାନ ॥
କହଇ ବିପ୍ର ରାମଦାସ । ମୋ ପ୍ରଭୁ କମଳା ବିଳାସ ॥
ସେ ଦାରୁବ୍ରହ୍ମଙ୍କ ଚରଣେ । ମୋ ଚିତ୍ତ ରହୁ ଅନୁକ୍ଷଣେ ॥
ଏ ଦାର୍ଢ୍ୟଭକ୍ତିରସାମୃତ । ସୁଜନେ ପିଅ ଶ୍ରୁତି ପଥ ॥
ମୁକତି ହେବ ଦିନୁ ଦିନ । ନ ହେବ ଯମ ଦରଶନ ॥
ସୁଖେ ଅମର ପଦ ପାଇ । ବସିବ ଦେବଲୋକେ ଯାଇ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତିରସାମୃତେ ମନ ଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ
ରଘୁଅରକ୍ଷିତ ମୋକ୍ଷଣେ ନାମ
ନବମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

—*—

ଦଶମ ଅଧ୍ୟାୟ

ମଳାମ୍ବର ଦାସ ସମ୍ବାଦ

ଚୈତନ୍ୟ ଉବାଚ

ଶୁଣ ଚୈତନ୍ୟ ମନତୋଷ । କହଇ ମନରାଜା ପାଶେ ॥
ହେ ମନ ସାବଧାନେ ଶୁଣ । କହିବା ଭକତ ଲକ୍ଷଣ ॥
ଜଣର ଖଣ୍ଡେ ତାର ଘର । ବ୍ରାହ୍ମଣ ନାମ ମଳାମ୍ବର ॥
କୁଟୁମ୍ବ ପୋଷଣ ନିମନ୍ତେ । ଯାଚକା କରେ ନାନାମତେ ॥
ଗୃହୀ ଗୃହରେ ରହିଥାଇ । ଦୁଃଖକୁ ଶୋଚନା ନ ଥାଇ ॥
ବିଷୟାଜାଲ ଏ ସଂସାର । ସକଳ ଜୀବେ ବନ୍ଧା ତା'ର ॥
ଶ୍ରୀହରି କଥାମୃତ ସାର । ଶ୍ରୁତି ପିବଇ ନିତ୍ୟେ ଯାର ॥
ସକଳ ଶାସ୍ତ୍ର ସୁପଣ୍ଡିତା । ଜାଣଇ ପାପ ପୁଣ୍ୟକଥା ॥
ଜିତ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଧୀର ବୁଦ୍ଧି । ନିର୍ଲୋଭ ଶାନ୍ତ ଆତ୍ମା ଶୁଦ୍ଧି ॥
ନିଷ୍କ୍ରୋଧ ନିର୍ମୋହ ନିର୍ଭୟ । ପଢ଼ଇ ସଦାନନ୍ଦ ମୟ ॥
କେବଳ ଗୋବିନ୍ଦ ଭଜନ । କରି ବଞ୍ଚଇ ସବ ଦିନ ॥
ଏମନ୍ତେ କେତେଦିନ ଗଲା । ଦିନେ ତା ମନେ ବିଚାରିଲା ॥

ଯେତେ ଏ ପୁତ୍ର ଦାରାଧନ । ଏ ସବୁ ମାୟାର ବନ୍ଧନ ॥
ଏହାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗ ହୋଇ । ବ୍ୟର୍ଥ ଗଲା ମୋର ଦେହି ॥
ଯେ ପ୍ରଭୁ ଜଗତ ଈଶ୍ୱର । କମଳା ଦେବୀଙ୍କର ବର ॥
ଅଶେଷ ଜୀବର କରତା । ଭକତ ମୁକତିର ଦାତା ॥
ସେ ପ୍ରଭୁ ବିଜେ ନୀଳଗିରି । କମ୍ବୁ ରଥାଙ୍ଗ କରେ ଧରି ॥
ପ୍ରବେଶ ହେଲେ ତାଙ୍କ ପାଶେ । ଅଶେଷ ଜନ୍ମ ପାପ ନାଶେ ॥
ସେ ଦାରୁବ୍ରହ୍ମ ଦରଶନ । ନ କଲା ଧିକ ମୋ ଜୀବନ ॥
ମିଥ୍ୟା ସଂସାର ଦାରା ଧନ । ବୈରାଗ୍ୟ ଉପୁଜିଲା ମନ ॥
ସଜ ହୋଇଲା ସେ ଭକତେ । କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଯିବାର ନିମନ୍ତେ ॥
ପଥକୁ ଧଇଲା ସଙ୍ଗ.ଳ । କନ୍ଧରେ ପକାଇ ଜାଉଁଳ ॥
ଛାଡ଼ି ଚଳିଲା ଭବଗ୍ରାହୀ । ଆନନ୍ଦେ ଗଲା ପଥ ବାହି ॥
ମନ ନିବେଶି ନୀଳାଚଳେ । ଧୀରେ ଚଳଇ ସ୍ୱବସ୍ୱେଳେ ॥
ମାତା ଅନ୍ତରେ ପୁତ୍ର ଯେହ୍ନେ । ମାତା ଲୋଡ଼ଇ ତାର ମନେ ॥
ସେହି ପ୍ରକାରେ ତାର ମନ । ଚିନ୍ତଇ ସଦା ଭଗବାନ ॥
ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଗୁଣ ଗୁଣି ଚଳେ । ଚଳଣ ଯାଏ ରାଜପଥେ ॥
କେତେକ ଦିନର ଉତ୍ତାରେ । ମିଳିଲା ଯାଇଁ ଗଙ୍ଗାତୀରେ ॥
ଘୋର ବନସ୍ତ ପଞ୍ଚକୋଶ । ତା ମଧ୍ୟେ ହୋଇଲା ପ୍ରବେଶ ॥
ଏକା ଗମଇ ନାହିଁ ଶ୍ରାନ୍ତ । ଚିନ୍ତଣ ଦାରୁବ୍ରହ୍ମମୂର୍ତ୍ତି ॥
ସେ ବନ ଅନ୍ତେ ଗଙ୍ଗାତଟେ । ମିଳିଲା ଅତି ମନ ହୃଷ୍ଟେ ॥
ଦେଖିଲା ପୂରିଅଛି ଜଳ । ଦିଶଇ ନାହିଁ ଥଳକୂଳ ॥
ଏକେତ ବରଷା ସମୟ । ଦେଖି ହୃଦରେ କଲା ଭୟ ॥
କେମନ୍ତେ ଗଙ୍ଗା ପାରିହେବ । ତରଇ ବିନା କି ତରିବ ॥
ଜନ ଶବଦ ଏଥେ ନାହିଁ । କାହାକୁ ପଚାରିବ ମୁହିଁ ॥
ନାବ ଅଛଇ କେଉଁପାଶେ । ବୋଲି ବୁଲିଲା ଦଶଦିଶେ ॥
ଏକ ତରଇ ଖଣ୍ଡ ଦୂରେ । ନାବ ପକାଇ ମୀନ ମାରେ ॥
ଦେଖି ଉଲସି ନୀଳାମ୍ବର । ଡାକ ଛାଡ଼ିଲା ଉଚ୍ଚସ୍ୱର । ॥

ତସ୍କର ଘାଇ ନାବ ଆଣ । ଏ ଜନ୍ତୁଁ କର ପରିତ୍ରାଣ ॥
କେଳ ଯେ ହେଉଛୁ ଉତ୍ତର । ଘୋର ଗହନ ନଦୀଘାଟର ॥
ଏଠାରେ ଘର ଗ୍ରାମ ନାହିଁ । ନଦୀ ତରିଲେ ଯିବ ମୁହିଁ ॥
କେଉଁଠୋ ସାହା କେହି ନାହିଁ । ଅନାଥ ହୋଇଣ ଅଛଇ ॥
ମୋତେ ତୁ କଲେ ଏଥୁ ପାର । ଅନେକ ହେବ ଉପକାର ॥
ତା ଶୁଣି ତସ୍କର ହରଷ । ନାବ ବାହିଲା ତାର ପାଶ ॥
ଦ୍ବିରଦଗଲୁ ଦେଲା ଦୃଷ୍ଟି । ଜନଗହନ କନ୍ତୁ ନାହିଁ ॥
ବସ୍ତ୍ର କଲା ତାର ହସ୍ତେ । ନଇବ ଭେଟାଇଲା ମୋତେ ॥
ଏହି ପଥିକର ଯାଉଁଳ । ମୋର ହୋଇବ ସଙ୍ଗାନ ॥
ଧନ ରତନ ଥିବ ଯେତେ । ଖାଇ ବଞ୍ଚିବ ଦିନାକେତେ ॥
ବିଳମ୍ବ ନ କରିଣ ଏବେ । ଏହାକୁ ବସାଇବି ନାବେ ॥
ବିପତେ ନାବ ବାହିଦେବି । ଅଥଳ ଜଳେ ପେଲିଦେବି ॥
ଏମନ୍ତ ବିଚାରି ହୃଦରେ । ବୋଇଲା ଶୁଣ ବିପ୍ରବରେ ॥
ଏ ଜନ୍ତୁଁ ପାରକଲେ ତୋତେ । କହ ତୁ କିସ ଦେବୁ ମୋତେ ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଇଲା ଭକତ । ଯେ ଦୁଃଖ ମୂଲ୍ୟ ତୋ ଉଚିତ ॥
ଦେଇଣ ଯିବ ମୁହିଁ ତୋତେ । ବେଗେଣ ପାରିକର ମୋତେ ॥
ଶୁଣି ତସ୍କର ଶ୍ରଦ୍ଧାଭାବେ । ବିପ୍ରକୁ ବସାଇଲା ନାବେ ॥
ତେତକ୍ଷଣ ଆଉ ଯାଉ କୂଳ । ନାବ ବାହିଲା ଘୋର ଜଳ ॥
ଯେ ଦିଗେ ଥିଲ କୂଳ ନାହିଁ । ସେହି ଦିଗକୁ ନେଲା ବାହି ॥
ଦେଖିଣ ଶ୍ରୀହରି ଭକତ । ବୋଇଲା ଏ କି ଉପଘାତ ॥
କୂଳକୁ ତେଜି ନାବ ଏଣେ । ବାହୁ ତୁ କେଉଣ କାରଣେ ॥
କଷ୍ଟେ ତୁ ମୋର ନାଶ ଅର୍ଥେ । ବସ୍ତ୍ର କରୁଅଛୁ ହସ୍ତେ ॥
ଧର୍ମ ଲଙ୍ଘି ତୁ କରେ ଦୁଷ୍ଟ । ତା ଶୁଣି ଧୀବର ବୋଲଇ ॥
ହେ ବିପ୍ର କି ବିପ୍ରରୁ ମୋତେ । ତୋର ମରଣ ମୋର ହସ୍ତେ ॥
ନଇବ ନର୍କ କରିଥିଲା । ତେଣୁ ଏକାନ୍ତେ ଭେଟାଇଲା ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ସେ ଭକତ । ହୋଇଲା ଅତି ଭୟଗ୍ରସ୍ତ ॥

ଆରତେ ଚିନ୍ତେ ଚିନ୍ତାମଣି । ରଖ ରଥାଙ୍ଗ କମ୍ବୁପାଣି ।।
ରଖ ହେ କମଳାବଲ୍ଲଭ । ରଖ ହେ ନୀଳାଦ୍ରି ସୁଲଭ ।।
କାରଣ ଦୁଃଖ ନିବାରଣ । କାତରକୁ ରଖିବା ଶରଣ ।।
ପ୍ରଭୁ ନୋହିଲେ ସାହାପକ୍ଷ । ଏ ଦାସ ମଲଟି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ।।
କଳମ୍ବେ ନାହିଁ ଅଉ କାର୍ଯ୍ୟ । ସତ୍ୱରେ ଆସି ଦେବରାଜ ।।
ଦେଇ କରୁଣା ନାବ ତୋର । ଚିପରି ସମୁଦ୍ର ଉଦ୍ଧର ।।
ତୁମ୍ଭର ଶ୍ରୀମୁଖ ବର୍ଣ୍ଣନ । ଉଣ୍ଟୁ ଯାଉ ମୋ ଜୀବନ ।।
ସକଳ ଜ୍ଞାଣ ମହାବାହୁ । ମୋ ପ୍ରୁର କି କହିବ ଆଉ ।।
ତୁମ୍ଭେତ ସର୍ବ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ । ରଖ ନ ରଖ ବେଦସ୍ୱାମୀ ।।
ମୋର ଆରତ ନିବାରଣେ । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡେ ନାହିଁ ଅନ୍ୟଜଣେ ।।
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ସ୍ତୁତି ଭଣି । ଧ୍ୟାନେ ଚିନ୍ତିଲା ଚକ୍ରପାଣି ।।
ତାହା ଜାଣିଲେ ଭଗବାନ । ତେଜିଲେ ରତ୍ନ ସିଂହାସନ ।।
ଭୃତ୍ୟ ଭକ୍ଷଣ ଆଦ୍ୟମୂଳ । ଝଞ୍ଜସ୍ତୁ କଲେ ଗଙ୍ଗାକୂଳ ।।
ମାୟାରେ ଷଣ୍ଢ ରୂପଧର । ଚିତା ଚୈତନ୍ୟ ଶିରେ ଭର ।।
ଚମ୍ପକ ଢେଉକା ପାଖୁଡ଼ା । ମଉଳ ପଡ଼ିଅଛି ବେଢ଼ା ।।
କର୍ଣ୍ଣେ କୁଣ୍ଡଳ ଝଲକତ । କି ଅବା ଅରୁଣ ଉଦିତ ।।
କସ୍ତୁରୀ ଚିତା ଭାଲ ପଟେ । ସୁରତ୍ନମାଳା କଣ୍ଠତଟେ ।।
ହୃଦରେ ପଦକ ଝଲସଇ । ପୀତବସନ କଟୀମାଝେ ।।
ବାହେ ବ ହୁଟି ସାରଙ୍ଗେତ । କାଣ୍ଡ କୋଦଣ୍ଡ ଧର ହସ୍ତ ।।
ନବପଲ୍ଲବ ଡାଳେ ଡାଳେ । ଖଞ୍ଜିଣିଛନ୍ତି ଭୁଜମୂଳେ ।।
ଅତି ସୁନ୍ଦର ରତ୍ନଗଢ଼ । କନା ଶ୍ରୀମୁଖ ଯାକ ପଡ଼ ।।
ହେମକଙ୍କଣ ବେଣୁପାଣି । ଝୁନ ବସରେ ନାନା ମଣି ।।
ନୂତନ ନଖ ଦାଡ଼ି ସାଜେ । ଚନ୍ଦ୍ରହୁଁ ଶ୍ରୀମୁଖ ବସରେ ।।
ଷୋଡ଼ଶାବେଶ ନବଯୁବା । କୋଟିଏ ଚନ୍ଦ୍ର ଜିଣି ପ୍ରଭା ।।
ଝଟକ ବଦ୍ୟୁ ସ୍ଥାସ୍ତେ ଦଶି । ଗଗନୁ ପଡ଼ିଲେ କି ଖସି ।।
ଧାଇଁଅଛନ୍ତି ବେଗବର । ଯେସନେ ବହ୍ନମ କେଶରୀ ।।

ବାମ୍ଫୁକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉଚ୍ଚାର । ଡାକିଲେ ରେରେକାର କରି ॥
ଛଗଇ ନାବ ଘେନି ଆସ । ଜୀବନେ ଯେବେ ଅଛୁ ଆଶ ॥
ଶୁଣି ଶ୍ରୀଧର ସିଂହରଡ଼ି । ଛଗଇ ମୁଣ୍ଡେ ବଜ୍ର ପଡ଼ି ॥
ଷଷ୍ଠବଟିକ ବେଳ ବୁଝି । ଧୀବର ମନେ ବିଚାରଇ ॥
ଏ ବିପ୍ରବଡ଼ ଭାଗ୍ୟବନ୍ତ । ଚେଣ୍ଡୁଟି ରଖିଲେ ଅନନ୍ତ ॥
କ୍ରୋଧରେ ଆସୁଛନ୍ତି ଧାଇଁ । ବିପ୍ରଙ୍କୁ ନେବେ ମୁକୁଳାଇ ॥
ମୁଁ ଏବେ କି ବୁଦ୍ଧି କରିବି । ବିପ୍ର ଜନ୍ମଲେ ନାଶ ଯିବି ॥
ଏହା ବିଚାରି ନାବ ଫେରି । ବାହିଲା ଧୀର ଧୀର କରି ॥
ନାବ ବାହିବା ହେଲା ଦେଖି । ତକ୍ଷଣେ ପ୍ରଭୁ ପଦ୍ମଆଖି ॥
ଧଇଲେ ମନଭେଦ ଶର । ବିନ୍ଧିଲେ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଠାକୁର ॥
ଶବଦ କଠଣ ପ୍ରଚଣ୍ଡ । ନାବେ ବାଜିଲା ଯାଇ କାଣ୍ଡ ॥
ଲାଗି ରହିଲା ମୂନ ଗଳା । ଯେସନେ ଝୁଂଟକ ବଜୁଳ ॥
ଦେଖି ଛଗଇ ଥନ ଥନ । ନାବ ବାହିଲା ଘନ ଘନ ॥
ପ୍ରବେଶ ପ୍ରଭୁ ପାଶେ ଯାଇ । ନାବରୁ ପଡ଼ିଲା ଓହ୍ଲାଇ ॥
ବିପ୍ର ଛଗଇ ବେନିଜନ । ଭେଟିଲେ ଗୋବିନ୍ଦ ଚରଣ ॥
ଦେଖି ଶ୍ରୀଧର କୋପଭର । ଗଜିଲେ ଛଗଇ ଉପର ॥
ରେ ରେ ଧୀବର ବୁଦ୍ଧି ମୂଢ଼ । ଆଜୁଁ ଏ ଗର୍ବପଣ ଗୁଢ଼ ॥
ଆମ୍ଭେ ଏ ବନେ ଜଗିଥାଉଁ । ନ କହି କମା ନାବ ବାହୁ ॥
ଏକାକ୍ଷୀ ଲୋକେ ଘାଟିକରୁ । ରାଜାର ଟଣ୍ଡା ନାଶ କରୁ ॥
ଏବେ ଏପରି ବୁଦ୍ଧି ଭଲେ । ନାଶ ଯିବୁଟି ଜାଣ ଭଲେ ॥
ଏମନ୍ତ କହି କୋପମୂର୍ତ୍ତି । କଣ୍ଠେତେ କଲେ କୋପ ଶାନ୍ତି ॥
ଅନନ୍ତ ହସି ନାରାୟଣ । ବୋଇଲେ ଆହେ ବିପ୍ର ଶୁଣ ॥
ଏ ବନ ଜାଗିବା ନିମନ୍ତେ । ଶାଢ଼ୀ ଦେଇଛି ରାଜା ମୋତେ ॥
ଯେ ଅବା ଝଣ୍ଡପଣ କରେ । ପଥିକ ଜନ ଧନ ହରେ ॥
କି ଅବା ଧନ ବସ୍ତୁମାନ । ଛଡ଼ାଇ କରଇ ନିଧନ ॥
ତାହାଙ୍କୁ ଦେଖିବା ନିମନ୍ତେ । ଠଣା ମୁଁ ଜଗିଥାଇ ଏଥେ ॥

ଏକାନ୍ତେ ତାଙ୍କ ପ୍ରାଣ ହର । ପେଶଇ ଯମରାଜ୍ୟ ପୁରୀ ॥
ତୁମ୍ଭେ ଅଇଲ ସେହିପଥେ । ଥରେ ତ ନ କହିଲ ମୋତେ ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଲଇ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ମୋହର ନା ଜାଣିବା ପଣ ॥
ଏଥେ ତୋ ଠଣା ଅଛୁ ବୋଲି । ଏହା ମୁଁ ଜାଣିତ ନ ଥିଲି ॥
ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ନ ଦେଖିଲି ଯେଣୁ । ନ କହି ଅଇଲି ମୁଁ ତେଣୁ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ବିପ୍ର ତହିଁ । ଚହ୍ନିଲି ନାହିଁ ଗୁରୁଗୁମ୍ଫି ॥
ଯା ମାୟା କେବେ ଅଗୋଚର । କାହୁଁ ଜାଣିବ ନର ଛାର ॥
ଯୋଗୀର ଧ୍ୟାନକୁ ଯେ ଦୂର । ମୁନିମାନଙ୍କୁ ଅଗୋଚର ॥
ଏତେ ମନୁଷ୍ୟ ହୀନବୁଦ୍ଧି । କାହୁଁ ଚହ୍ନିବ ବିପ୍ରାନିଧି ॥
ମନୁଷ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତ ତାଙ୍କୁ ମଣି । ବୋଇଲା ଶୁଣ ସାଇମଣି ॥
ମୋତେ କରୁଣା କେତେ କର । ମୁଁ ଏବେ ଯିବି କ୍ଷେତ୍ରବର ॥
ମୋ ପ୍ରାଣନାଥ ଚକ୍ରଧର । ତାଙ୍କୁ ଦର୍ଶନେ ଇଚ୍ଛା ମୋର ॥
ଏବେ ମୁଁ ଏଥି ଗଙ୍ଗାନଦୀ । ତରିବି ଯେଉଁ କହ ବୁଦ୍ଧି ॥
ତା ଶୁଣି ପ୍ରଭୁ ନାରାୟଣ । ବୋଲନ୍ତି ତରିବରେ ଶୁଣ ॥
ବିପ୍ରଙ୍କୁ ନାବରେ ବସାଇ । ଏଥି ସଲଖେ ନଅ ବାହି ॥
ମୋ ଦେଖୁଁ ଦେଖୁଁ ପାରିକର । ଜୀବନେ ଆଶା ଥିଲେ ତୋର ॥
ଶୁଣି ତରାଇ କମ୍ପମାନ । ମୁଖରୁ ନସ୍ଫୁରେ ବଚନ ॥
ଅନେକ କଷ୍ଟବତ କଲା । ବିପ୍ରଙ୍କୁ ନାବେ ବସାଇଲା ॥
ଶୁଣ ସୁଜନେ ହେତୁ ଦେଇ । ସାଧୁଙ୍କୁ କଣ୍ଟାଳ ତରାଇ ॥
ଦେଖିଲ ପ୍ରଭୁ ଆନନ୍ଦେ କଲ । ସେବାରେ କେତେ ହୁଏ ଫଳ ॥
ବିପ୍ରହିଁ ନାବରେ ବସିଲ । ଧୀବରେ କୁଣ୍ଠ ନ କହିଲ ॥
ଯେଣୁ ସେ ଅଟେ ସାଧୁ ଚେତା । ନ ଶହେ ପର ନାଶ କଥା ॥
ଆନନ୍ଦେ ହରି ନାମଗାଇ । ତରାଇ ନାବ ନେଲା ବାହି ॥
ଦାରୁବ୍ରହ୍ମଙ୍କୁ ବନ୍ଦାକରି । ସୁଖେ ତରିଲେ ଗଙ୍ଗା ବାରି ॥
ନାବରୁ ଉଠି ବିପ୍ରଗଲେ । ଶ୍ରୀହରି ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହେଲେ ॥
ତରାଇ ଗଲା ନିଜପୁର । ଏଥି ଉତ୍ତାରୁ ବିପ୍ରବର ॥

କେତେହେଁ ଦିନେ ପଥ ବାହି । ମିଳିଲେ କ୍ଷେତ୍ରବରେ ଯାଇ ॥
ଏମନ୍ତ ସମୟରେ ଶୁଣ । ଯେ ପଞ୍ଚକୋଶର ମଧ୍ୟେଣ ॥
ଯାତ୍ରା ହୋଇଛି ନୀଳାଚଳେ । ଶ୍ରୀନନ୍ଦୀଘୋଷରଥ ଚଳେ ॥
ତହିଁ ବିଜୟ ବେଦବତ୍ର । ଶ୍ରୀଭୁଜେ ଶଙ୍ଖ ଚକ୍ରଧର ॥
ତାଳଧ୍ୱଜରେ ବେଦବାଜ । ରୋହିଣୀଦେବୀଙ୍କ ଅଗ୍ରଜ ॥
ବିଜେ ଲଙ୍ଗଳ ହଳଧାରୀ । ପ୍ରଳମ୍ବା ଗଜର କେଶରୀ ॥
ବିଜୟୀରଥେ ଦେବୀ ବିଜେ । କି ହେମ ପ୍ରତିମା ବିରାଜେ ॥
ବର୍ଣ୍ଣି ଛାପନ୍ତିମାନେ ରଥେ । ଧରିଣ ଯୋଡ଼ ବେତ ହସ୍ତେ ॥
ତ କନ୍ତୁ ମହିମା ମହିମା । ଭୃତ୍ୟଙ୍କ ଗୁହାରି ଶୁଣିମା ॥
ସେବକେ ଘଣ୍ଟାନାଦ କରି । ଶବଦେ କମ୍ପେ ବସୁନ୍ଧରୀ ॥
ବଜାଇ ଶ୍ରୀବାର କାହାଳି । ଭମ୍ବୁ ଶବଦ ହୁଳହୁଳି ॥
ଲୁଷି ବଇଁଶୀ ବାଦ୍ୟ ଯେତେ । ଝମ୍ପକ ନିଶାଣ ସହିତେ ॥
ସେବକ ବୃନ୍ଦ ହୋଇ ମେଳି । ନାଚନ୍ତି ଦେଇ କରତାଳି ॥
ମୃଦଙ୍ଗ ମର୍ଦ୍ଦଳେ କେ ଧରି । ବଜାଇ ନୃତ୍ୟଗୀତ କରି ॥
କେ ପ୍ରଭୁମାନଙ୍କୁ ଅନାଇ । ଭାବରେ ଗଡ଼ି ଯାଉଥାଇ ॥
କେବା କପାଳେ ଦେଇ କର । ଡାକଇ ଜୟ ଜୟକାର ॥
ସବୁରି ମୁଖେ ନାମ ଧ୍ୱନି । କରନ୍ତେ କମ୍ପାଇ ମେଦିନୀ ॥
କାଳ ପିଠିଆ ଅପ୍ରମିତ । ରଥଦଉଡ଼ି ଧରି ହସ୍ତ ॥
ଅତିଆନନ୍ଦେ ଉଠାରନ୍ତି । ରଥ କରଇ ଦିବ୍ୟଗତି ॥
ସକଳ ଶବଦରୁ ବଳି । ଶ୍ରୀନନ୍ଦୀଘୋଷ ରଥ ଚଳି ॥
କୋଟିବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଶୁଭେ ପୂରି । ପ୍ରଭୁ ସମ୍ଭ୍ରମେ ବିଜେକରି ॥
କାରଣ ସୁର ନର ଗୋଷ୍ଠୀ । ସକଳ ଲୋକେ ସମଦୃଷ୍ଟି ॥
ତା ଲକ୍ଷି ଦ୍ୱିଜ ବେଗେ ଧାଇଁ । ଭକ୍ତିଭାବରେ ଭୋଳହୋଇ ॥
ଭେଟିଲା ପ୍ରଭୁ ପାଶେ ଯାଇ । ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗେ ପାଦେ ପଡ଼ି ଶୋଇ ॥
ଉଠେ ମସ୍ତକେ ଦେଲା ହସ୍ତ । ବୋଇଲା ନାମା ଜଗନ୍ନାଥ ॥
ତୁମ୍ଭ ଶ୍ରୀମୁଖ ଦରଶନ । ପାଇଁ ଆଜିର ମୋ ଜୀବନ ।

ବାଟେ ଶଙ୍କଟ୍ଟ ରକ୍ଷାକର । ମୋତେ ଯେ ଆଣିଲ ଉଦ୍ଧରି ॥
ତର୍ତ୍ତିର ନାହିଁ ଏତେ ହେଉ । ତୋ ପାଦ ଚିନ୍ତା ଜନଯାଉ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ନାମଧରି । କୃଷ୍ଣ କେଶବ ଦଇତାରି ॥
ମୁକୁନ୍ଦ ମାଧବ ଅଚ୍ୟୁତ । ପରମାନନ୍ଦ ଗୋପିନାଥ ॥
ଶ୍ରୀନାରାୟଣ ଚକ୍ରପାଣି । ଦୀନବାନ୍ଧବ ରଘୁମଣି ॥
ଶ୍ରୀବତ୍ସଲାଞ୍ଛନ ବରଜ । ଜୟ ଦେବାଧି ଦେବରାଜ ॥
ଏସନ ନାମ ଗାୟନରେ । ନେଇ ଲୋତକଧାର ଝରେ ॥
କଳାଶ୍ରୀମୁଖ ଧ୍ୟାନକରି । ପ୍ରଭୁ ସ୍ୱରୂପ ମନେଧରି ॥
ଚାଲି ନଦେଖି ଶ୍ରୀପୁର । ପ୍ରାଣ ଗୁଣ୍ଡିଲା ଦ୍ୱିଜବର ॥
ସମସ୍ତେ ଦେଖୁଁ ଦେଖୁଁ ତର୍ତ୍ତି । ଭୂଲିଣ ଗୁଡ଼ିଲାକ ମଞ୍ଜି ॥
ଶୁଣ ସୁଜନେ ହେଉ ହେଇ । ସେ ଯେଉଁ ଗତି ଥିବ ପାଇ ।
ତାହା କହିବାକୁ ସକ୍ଷମ । ନୁହଇ ମୁହିଁ ନରାଧମ ॥
କେବଳ ସାଧୁଜନ ମାନେ । କହିଲେ କହିବେ ବଚନେ ॥
ଶୁଣ ସୁଜନ ଏ ଚରିତ । ଭକତ ଲକ୍ଷଣ ଏମନ୍ତ ॥
ଅଶେଷ ଲୋକଙ୍କ ମହିମା । ବେଦ ନ ଜାଣେ ଗୁଣସୀମା ॥
ଏ ଦାର୍ଢ୍ୟଭକ୍ତି ରସାମୃତ । ଶ୍ରବଣେ ପଠନେ ମୁକତ ॥
ପଢ ପଢନ୍ତେ ସୁଖ ହେବେ । ଅଶେଷ ଜନ୍ମ ପାପ ଛେଦେ ॥
କହଇ ରାମଦାସ ମୂଢ଼ । ମୋ ପ୍ରଭୁ ନନ୍ଦଘୋଷା ରୂଢ଼ ॥
ସେ ଦାରୁବ୍ରହ୍ମଙ୍କ ଚରଣେ । ମନ ମୋ ରହୁ ଅନୁକ୍ଷଣେ ॥
ତାଙ୍କ ମୋ ମନ ମଧୁକର । ନଷ୍ଟକେ ରହୁ ସେ ପୟର ॥
ନମସ୍ତେ ସାଧୁଙ୍କ ଚରଣ । ଏ ବର ଦଅ ଅନୁକ୍ଷଣ ॥
ସୁଜନେ ଏହି ରସେ ରସ । ଏ ଭବଜଳରେ ନ ଭାସ ॥
ସାଧୁ ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣନାମ ବନେ । ଜୀବ ଉଦ୍ଧାର ନାହିଁ ଅନ୍ୟେ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତେ ମନ ଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ ବସ୍ତ୍ର ମଳାମ୍ବର ଦାର୍ଢ୍ୟଭାବ ବର୍ଣ୍ଣନେ ନାମ ଦଶମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ଏକାଦଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ରଘୁ କେଉଟର ସମ୍ବାଦ

ମନ ଉବାଚ

ମନ ବୋଲଇ ଚଇତନ । ଶୁଣିଲି ଅପୂର୍ବ ବଚନ ॥
ସେ ନୀଳାମ୍ବର ଦାସ କଥା । ଶୁଣି ଗୁଞ୍ଜଇ ମନବ୍ୟଥା ॥
ଏହି ପ୍ରକାରେ କଥା ଯେତେ । ଅଛଇ କହୁଥାଅ ମୋତେ ॥
ମୋର ପୂଜ୍ୟ ବା ଯାଏ ଆଉ । ତୁମ୍ଭ କହିବାର ନ ଥାଉ ॥
କେବଳ ସାଧୁକଥା କେତେ । କହି ପବିତ୍ର କର ମୋତେ ॥
ଶୁଣି ଚୈତନ୍ୟ ଅତି ତୋଷେ । କହଇ ମନ ରାଜା ପାଶେ ॥
ହେ ରାଜା ସାବଧାନେ ଶୁଣ । ଏ ଦାର୍ଢ୍ୟଭକ୍ତିର ଲକ୍ଷଣ ॥
ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ମହାକ୍ଷେତ୍ର । ଯେ କ୍ଷେତ୍ରମାନଙ୍କେ ପବିତ୍ର ॥
ତହିଁକ ଦଶକ୍ରୋଶଠାରେ । ଶ୍ରୀନୀଳାଚଳ ପାରୁଶରେ ॥
ପିପ୍‌ପଲୀ ଗ୍ରାମ ନାମ ତାର । ସେହି ଗ୍ରାମରେ ତାର ଘର ॥
ଜାତିରେ ଅଟଇ ଧୀବର । ରଘୁ କେଉଟ ନାମ ତାର ॥
ତାହାର ଘରେ ତିନପ୍ରାଣୀ । ମାତା ସଙ୍ଗତେ ତା ଘରଣୀ ॥
ଏମନ୍ତେ ତିନଜଣ ଥାନ୍ତି । କରି ତାହାଙ୍କ ନିଜ ବୃତ୍ତି ॥
ଜାଲ ପକାଇ ମୀନ ମାରି । ପ୍ରାଣ ପୋଷଇ ବିକ୍ରୀକରି ॥
ଏମନ୍ତେ କେତେଦିନ ଅନ୍ତେ । ସୁଜ୍ଞାନ ହେଲା ତାର ଚିତ୍ତେ ॥
ଶ୍ରୀଗୁରୁମନ୍ତ୍ର ଜପକରି । ତୁଳସୀମାଳା ହୃଦେ ଧରି ।
ବସଇ ସାଧୁଜନ ଭକ୍ତି । ଶ୍ରୀଭାଗବତ ପଢ଼େ ନିତି ।
ଜୀବ ମାରିବା ଦୋଷ ଯେତେ । ବିଚାର କରୁଥାଇ ଚିତ୍ତେ ॥
ବଣ୍ଡ୍ରବଣ୍ଡ୍ରିଙ୍କେ ଶୋକଇରେ । କର କମ୍ପଡ଼ ହୃଦୟରେ ॥
ବୋଲେ ବିଧାତା ଏହା କଲୁ । ଧୀବରକୁଳେ ଜନ୍ମ ଦେଲୁ ॥
ଜୀବମାରଣେ ପୋଡେ ମୁହିଁ । ନରକେ ପଡ଼ିବଇଁ ଯାଇଁ ॥
ଏମନ୍ତ ମନରେ ବିଚାରି । ନ ଗଲା ଆଉ ମୀନ ମାରି ॥
ବଇଲେ ଦୁଃଖୀ ଘର ପିଁନା । ହୋଇଲା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଯାତନା ॥

ତାହାର ମାତା ପତ୍ନୀ ନିତ । ନାନାପ୍ରକାରେ ଗାଳିଦ୍ୟନ୍ତି ।
ତୁ ଏବେ ହୋଇବୁ ସନ୍ନ୍ୟାସ । ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ରଖି ଉପବାସ ।
ନୋହିଲେ ମୀନ ମରି ଯାଅ । ନିଜ କୁଟୁମ୍ବ ପୋଷୁଥାଅ ।
ଶୁଣି ଧୀବର କୋପଭରେ । ପେଲଣା ଜାଲ ଧରି କରେ ।
ଗଲା ସେ ମୀନ ମାରିବାରେ । ପ୍ରବେଶ ହେଲା ସରୋବରେ ।
କୃଷ୍ଣ ସ୍ମରି ପଶି ଜଳେ । ଜାଲ ବାନ୍ଧିଲା ବୃକ୍ଷକୂଳେ ।
ଏମନ୍ତେ କେତେ ସମୟରେ । ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ କୃପାରେ ।
ପଡ଼ିଲା ରୋହିମାଛ ଗୋଟି । ତା ଜାଲ ମଧ୍ୟରେ ତହଟି ।
ତାହା ଦେଖିଣ ଜଳବର୍ତ୍ତି । ମାଇଲା କପାଳରେ ହାତ ।
ବିଚାର କରଇ ସେ ଚିତ୍ତେ । ଏହାକୁ ମାରିବ କେମନ୍ତେ ।
ସାହାତେ ମୀନ ଅବତାର । ଯେତୁ ନାଶିଲେ ଶଙ୍ଖାସୁର ।
ସେ ଦିବ୍ୟ ରୂପ ନାଶ କରି । ମୁଁ କେମନ୍ତେ ଥିବି ଦେହ ଧରି ।
ଯେବେ ନ ମରିବ ଏ ମୀନ । ମୋତେ ନ ମିଳିବ ଭୋଜନ ।
ପତ୍ନୀ ଯେ ଦୁଆରୁ ତଡ଼ିବ । ଅନ୍ନ ନ ଦେଇ ଦଣ୍ଡିବ ।
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଭାବନ୍ତେନେ । ବେନି ନୟନୁ ଧାର ଚଳେ ।
ସେ ମୀନ ଧରି ବେଗେ ଗଲା । ଶୁଷ୍କ ଭୂମିରେ ପକାଇଲା ।
ବୋଇଲା ମୀନ ରୂପୀ ଶୁଣ । ତୁ ଯାହା କରିବୁ ଭିଆଣ ।
ମୋର ତ ଧୀବର ସ୍ୱଭାବ । କେ ତାହା ଅନ୍ୟଥା କରିବ ।
ତୋତେ ନ କଲେ ଆଜ ନାଶ । ମୋତେ ତ ନ ମିଳିବ ଗ୍ରାସ ।
ଏଣୁ ମାରିବା କଥା ସତ । ବୋଲି ତଣ୍ଡିରେ ଦେଲା ହସ୍ତ ।
ଅଳପ ଯାକନ୍ତେଲ ଧରି । ସେ ମୀନ ବଚନ ବିସ୍ତାରି ।
ଡାକିଲା ରକ୍ଷ ନାରାୟଣ । ଧୀବର ଶୁଣିଲା ଶ୍ରବଣ ।
ନିଧି ପ୍ରାପତ ହେଲା ଯେସନ୍ତେ । ତେସନ ଆନନ୍ଦ ତା ମନେ ।
ସେ ମୀନ ଘେନି ଚଳି ଗଲା । ଅଗମ୍ୟ ବନସ୍ତେ ମିଳିଲା ।
ନିର୍ଝରଠାରେ ଝର ଘର । ଦେଖି ହରଷ ମନ ତାର ।
ସେ ଝରତଟେ କୁଣ୍ଡ କରି । ଅଳପ ଘର ତହିଁ ଭରି ।

ସେ ଜଳେ ସେ ମୀନ ଭେଟେଣି । ଦୃଢ଼ ଆସନ କରି ବସି ।
ବୋଲେ ଏ ମୀନ ଗର୍ଭଗତେ । ଯେ ନାମ ଶୁଣାଇଲା ମୋତେ ।
ସେ ଏବେ ରୂପବନ୍ତ ହୋଉ । ମୋତେ ସେ ଦେଖା ଦେଇଯାଉ ।
ନୋହିଲେ ଜୀବନ ହାରିବି । ହତ୍ୟା ତାହାର ପରେ ଦେବି ।
ଏମନ୍ତେ ନିଷ୍ଠାବ୍ରତ କଲା । ସେ ମୀନ ରୂପେ ହେତୁ ଦେଲା ।
ଇନ୍ଦ୍ରିୟମାନଙ୍କ ବଶ କରି । ଚଞ୍ଚଳ ଚିତ୍ତ ସ୍ଥିର କରି ।
ସୁମାର୍ଗେ ରଖି ନେତ୍ର ଦୁଇ । ମନକୁ ଜ୍ଞାନମାର୍ଗେ ଥୋଇ ।
ଭଜନ କଲା ନାରାୟଣ । ଯେ ନାମ ପରମ କାରଣ ।
ସେ ନାରାୟଣ ନାମ ଗୋଟି । ହୃଦପଦ୍ମରେ କଲା ଗଣ୍ଠି ।
ନିରତେ ବନ୍ଦନରେ ଗୁଣି । ନ ଜାଣେ ଦିବସ ରଜନୀ ।
ଏମନ୍ତେ ଜନାର୍ଦ୍ଦନ ହେଲା । କେଶିକ ପାଦେ ନ ଟଳିଲା ।
ମରିବା କଥା କଲା ମୂଳ । ତାହା ଜାଣିଲେ ଆଦିମୂଳ ।
ବିପ୍ର ସ୍ୱରୂପ ଗୋଟି ଧରି । ଧୀବର ଆଗେ ବିଜେ କରି ।
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ହେ ତପସ୍ୱୀ । କି ତପ କରୁ ଏଥେ ବସି ।
କି ଜାତି ତୋହର ଅଟେ ଚୋର । କି ଚୋର ନାହିଁ ଘର ଦ୍ୱାର ।
କିସ ଚିନ୍ତୁଅଛୁ ମନେ । ଏକାନ୍ତେ ବସିଅଛୁ ବନେ ।
କହ ହେ କେବଣ ତତ୍ତ୍ୱ । ଶୁଣି ବୋଲଇ କଇବର୍ତ୍ତ ।
ହେ ବିପ୍ର କି ମୋତେ ପଚାର । ଜାତିରେ ଅଟେ ମୁଁ ଧୀବର ।
କୁଟୁମ୍ବ ଜଞ୍ଜାଳ ନିମନ୍ତେ । ପେଲଣାଜାଲ ଧରି ହସ୍ତେ ।
ଅଇଲି ମୀନ ମାରିବାରେ । ପ୍ରବେଶ ହେଲି ସରୋବରେ ।
ଜାଲ ପକାନ୍ତେ ଜଳେ ପଶି । ପଡ଼ିଲା ରୋହିମାଛ ଆସି ।
ସେ ମୀନ ପକାଇଣ କୂଳେ । ଧରି ମୁଁ ମାରିବାର ବେଳେ ।
ସେ ମାଛ ପାଟି ବିସ୍ତାରିଣ । ଡାକିଲା ରଖ ନାରାୟଣ ।
ଶୁଣି ମୁଁ ଆଚମ୍ବିତ ହୋଇ । ମୀନକୁ ଧରି ଅଇଲଇଁ ।
ଏ ଘୋର ବନସ୍ତରେ ପଶି । ମୀନକୁ ଜଗିଅଛୁ ବସି ।
ଯେ ନାମ ଶୁଣାଇଲା ମୋତେ । ତାହାକୁ ଦେଖିବା ନିମନ୍ତେ ।

ତେବେ ମୁଁ ନୀଳପୁରେ ଯିବ । ନୋହିଲେ ଜୀବନ ହାରିବ ॥
ଏ କଥା ମୋର ସତ୍ୟବ୍ରତ । ତେଣୁ ମୁଁ ଆସିଅଛି ଏଥ ॥
କହିଲ ମନର ବେଦନା । ହେ ବିପ୍ର ଦ୍ୱିବେଦଙ୍କ ଜନା ॥
ତୁମ୍ଭେ ଥିବାରୁ ମୋ ଆଗର । ଭଜନ ହେଉଛି ଉତ୍ତର ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ନାରାୟଣ । ନାମ ଭଜନ କଲି ପୁଣ ॥
ସେ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ନାରାୟଣ । ଜାଣିଲେ ରଘୁଦାସ ମନ ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ହେ ଧୀବର । ଏ କଥା ବିପରୀତ ତୋର ॥
ମୀନ ଭକ୍ଷିବ ନାମ କାହିଁ । ଏ କଥା ଘଟିତେ ନ ଯାଇ ॥
ଯେବେ ଭକ୍ଷିବ ପରମାଣ । କରିବ ବୋଲି ତାକୁ ଜାଣ ॥
ସେ କାହିଁ ଦେଖାଦେବ ତୋତେ । ବିଅର୍ଥେ ବସିଅଛୁ ଏଥେ ॥
ଏବେ ତୁ ନୀଳପୁରେ ଯାଅ । ଅଧିକ କଷ୍ଟ କିଁ ନ ପାଅ ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଲେ କଇବର୍ତ୍ତ । ଭଲ କହିଲୁ ବିପ୍ର ସୁତ ॥
ସେ ସିନା ଦେଖାଦେବା ଦୂର । ମୋର ମାଇବାଟି ନଜର ॥
ଏଥକୁ ଉପ୍ସ ନାହିଁ କହୁ । ପ୍ରାଣ ମୁଁ ମୁଠୁଛି ରଖିଛି ॥
କେବଳ ଦୀନବନ୍ଧୁ ନାମ । ବନ୍ଧୁ ଅଛନ୍ତି ଦାରୁବ୍ରହ୍ମ ॥
ପତିତ ରକ୍ଷଣ ନିରତେ । ବେଇଲେ ବାନ୍ଧିଛନ୍ତି ନେତେ ॥
ଭକ୍ତ ଆରତ ନିବାରଣେ । ଶ୍ରୀ ଭୁଜେ ଚକ୍ର ଅନୁକ୍ଷଣେ ॥
ଧରି ବିଜୟ ଦାରୁହରି । ଏଣୁ ଭରସା ଅଛି କରି ॥
ଅବଶ୍ୟ ଦେଖାଦେବେ ଥରେ । ବିଶ୍ୱାସ ଅଛି ମୋ ମନରେ ॥
ନୋହିଲେ ପ୍ରାଣ ମୋର ଯାଉ । ତାର କାରଣ ରହି ଥାଉ ॥
ଏବେ ହୋ ଶୁଣ ବିପ୍ରବର । ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ କୋଟି ନମସ୍କାର ॥
କଲ୍ୟାଣ କର ମୋତେ ଭଲ । ଭଜନ ହେଉଅଛି ହେଳ ॥
ତା ଶୁଣି ଶ୍ୱେତ ପଦ୍ମଡ଼ୋଳା । ଜଗତ ସବେ ହେଲେ ଭୋଳା ॥
ବିସ୍ମୟ କଲେ ହୃଦଗତେ । ମୂର୍ଚ୍ଛି ନିଶ୍ଚେଷ୍ଟ ହେଲେ ଏଥେ ॥
ନଷ୍ଟ ମରିବ ଏ ଧୀବର । ଜୀବନ ଆଶା ନାହିଁ ସ୍ଥିର ॥
ଏମନ୍ତ କହି ପୀତବାସ । ବୋଇଲେ ଶୁଣ ରଘୁଦାସ ॥

ଆମ୍ଭେଟି ମୀନ ଗର୍ଭଗତେ । ସେ ନାମ ଶୁଣାଇଲୁ ତୋତେ ॥
ତୋ ମନେ ସଂଶୟ ନ କର । ଆମ୍ଭେଟି ଜଗତ ଈଶ୍ୱର ॥
ଆସିଣ କୃପା କଲୁ ତୋତେ । ବର ତୁ ମାଗି ଘେନ ମୋତେ ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଲଇ ଧୀବର । ଦେଖାଅ ନିଜ ରୂପ ତୋର ॥
ଯାହାରେ ଦେଖିବ ଚର୍ମ ଡୋଳେ । ଖଣ୍ଡିବ ଜନ୍ମ ମୃତ୍ୟୁ ହେଳେ ॥
ତା ଶୁଣି ପ୍ରଭୁ ଦେବରାଜ । ତକ୍ଷଣେ ହେଲେ ଚତୁର୍ଭୁଜ ॥
କମ୍ବୁ ରଥାଙ୍ଗ ଗଦାଧର । ଶୋଭା ପାଉଛି ସୁନ୍ଦର ॥
ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷେ ଭକ୍ତ ପୀତବାସ । ଦେଖି ଉଠିଲେ ରଘୁଦାସ ॥
ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗେ କରି ଦଣ୍ଡବତ । ଉଠି କପାଳେ ଯୋଡ଼ି ହାତ ॥
ବୋଲନ୍ତି ନମୋ ଚକ୍ରପାଣି । ଭକତଜନ ଚିନ୍ତାମଣି ॥
ବ୍ରହ୍ମା ଇନ୍ଦ୍ରାଦି ଯୋଗେଶ୍ୱର । ଧ୍ୟାନେ ଚିନ୍ତନ୍ତି ଯା ପୟର ॥
ସେ ପ୍ରଭୁ ମୋହ ପୁର ପାଇଁ । ବିଜୟ କଲେ ଦୟାବନ୍ତ ॥
ଆଜ ମୁଁ କି ବର ମାଗିବି । ତୁମ୍ଭ ଚରଣେ ଲୁଚିଯିବି ॥
ପ୍ରଭୁ ବୋଇଲେ ଯାହା ମନ । ମାଗ ହେ ଭକତ ରତନ ॥
ଦାସ ବୋଇଲେ ଯେବେ ବର । ଦେବାକୁ କୃପା ହେବ ତୋର ॥
ଏ ମୋର ଧୀବର ସ୍ୱଭାବ । ଏହା କେମନ୍ତେ ଛାଡ଼ି ଯିବ ॥
ଆବର ଅନ୍ନ ମିଳୁଥିବ । ତୋ ନାମ ଧରି ଜୀବ ଯିବ ॥
ଯେବେ ଦୁଃଖରେ ଝୁରୁଥିବ । ତୁମ୍ଭ ଦର୍ଶନ ପାଉଥିବ ॥
ଅସ୍ତୁ ବୋଲିଣ ଭଗବାନ । ତକ୍ଷଣେ ହେଲେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ॥
ବୈକୁଣ୍ଠ ପୁରେ ଗଲେ ଚଳି । ଭକତ ହରି ହରି ବୋଲି ॥
ବନରୁ ହୋଇଲା ବାହାର । ଘରେ ଗମଇ ଧୀର ଧୀର ॥
କରେ ବଜାଇ କରତାଳ । ବେନି ନୟନୁ ଧାରା ଗଳ ॥
ଶ୍ରୀହରି ନାମ ଗାନ କରି । ପ୍ରବେଶ ହେଲା ନିଜପୁରୀ ॥
ଏଣେ ଯେ ନିଜ ପୁରଜନେ । ରଘୁକୁ ନ ଦେଖି ନୟନେ ॥
କାନ୍ଦି ବୋବାଇ ପଡ଼ି ପଡ଼ି । ମଲା ବୋଲିଣ ଆଶା ଛାଡ଼ି ॥
ଅତ୍ୟନ୍ତ ଚିନ୍ତାଭରେ ଥିଲେ । ଏଡ଼େ ସମୟେ ଦାସେ ଗଲେ ॥

ତା ସଙ୍ଗେ ପୁରଜନ ଯେତେ । ଗୋଡ଼ାଇ ଅଛନ୍ତି ସମସ୍ତେ ॥
ବୋଇଲେ ଦେଖ ଏହୁ ବାଇ । ଛଦ୍ମେ ପ୍ରଭୁ ନାମ ଗାଇ ॥
କଷ୍ଟକୁ ଭୟ କରି ଚଞ୍ଚେ । ଲୁଚ ଯେ ଥିଲ ଦନାକେତେ ॥
ପୁଣି ଅଇଲା ଧାଇଁ ଧାଇଁ । ପହ୍ଲୀକ ଉଗ୍ରଇବା ପାଇଁ ॥
ଠକ ଠାପୁଆ ଜନମରୁ । ଠାପୁଆମାନଙ୍କର ଗୁରୁ ॥
ଏମନ୍ତ ଉପହାସ କଲେ । ଯେଝାପୁରକୁ ଚଳଗଲେ ॥
ଏଥି ଉତ୍ତାରୁ ଗୃହଜନେ । ଦାସଙ୍କୁ ନେଇଣ ସଦନେ ॥
ଅନ୍ନ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ପରଶିଲେ । ଭକ୍ତର ମନକୁ ତୋଷିଲେ ॥
ଭୋଜନ ସାରି ଦାସେ ଉଠି । ଲଭି ଶ୍ରୀହରି ନାମ ଗୋଟି ॥
କଥାପଦକେ ନାରାୟଣ । ନାମ ଉଚ୍ଚରି ପୁଣ ପୁଣ ॥
ମାଳା ତିଳକ ଭେକ କରି । ବୈଷ୍ଣବ ପଥକୁ ଆଦରି ॥
ଦାଣ୍ଡେ ବୁଲଇ ଭିକ୍ଷା ଅର୍ଥେ । ମାଗଇ ନାହିଁ କଦାଚତେ ॥
ଶ୍ରୀ ନାରାୟଣ ନାମ ଧରି । ଦାଣ୍ଡେ ବୁଲଇ ଭିକ୍ଷାକରି ॥
ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଆଜ୍ଞା ପ୍ରମାଣରେ । ଯେତେ ଲଗଇ ତାର ଘରେ ॥
ଲୋକେ ଦିଅନ୍ତି ଯାଚକରି । ଦାସେ ଆଣନ୍ତି ତାହା ଧରି ॥
ଦିଅନ୍ତି ମାତା ସନ୍ନିଧାନେ । ଦେଖି ଆନନ୍ଦ ମାତାମନେ ॥
କରିଣ ରନ୍ଧନ ଭୋଜନ । ସୁଖେଣ କଷ୍ଟଥାନ୍ତି ଦିନ ॥
ଏମନ୍ତେ କେତେଦିନ ପରେ । ଅନେକ ଗ୍ରାମ ମଣ୍ଡପରେ ॥
ବସି ଅଛନ୍ତି ରଘୁଦାସେ । ବାଳକେ ବେଢ଼ି ଚଉପାଶେ ।
ବୋଲନ୍ତି ଛଦ୍ମ ତପସ୍ୱୀ । ଦେଖ ସାଧକ ପ୍ରାୟେ ଦିଶି ॥
କୁଟୁମ୍ବ ପୋଷିଣ ନ ପାରି । ଖାଅଇ ଭିକ୍ଷା ମାଗିକରି ॥
ଧୂଳି ଉଡ଼ାଇ ଝାନ୍ତ କଲେ । ବଳଶଷ୍ଟ ରୂପେ ଗାଳିଦେଲେ ॥
ନାନା ପ୍ରକାରେ ଗାଳିଦେଇ । କେ ମାଳ ଉତ୍ପୁଡ଼ି ନିଅଇ ॥
ତା ଦେଖି ଶ୍ରୀହରିର ଦାସ । ଉଠି ଗମନ୍ତି ନିଜବାସ ॥
ଏକ ବାଳକ ତହିଁ ଥିଲା । ପଛରେ ଗୋଡ଼ାଇଣ ଗଲା ॥
ଲୌହକଣ୍ଟକ ଲଗା ବାଡ଼ି । ଧରି ନିତମ୍ବେ ଦେଲା ମାଡ଼ି ॥

ରୁଧିର ହୋଇଲା ବାହାର । ତା ଦେଖି ବୋଇଲା ଧୀବର ॥
କି ଅପରାଧ କଲି ତୋତେ । ଏଡ଼େକ ଦଣ୍ଡ ଦେଲୁ ମୋତେ ॥
ତୋତେ ଦଣ୍ଡନ୍ତୁ ପାପବନ୍ଧୁ । ତୋ ମାତା ପୁତ୍ର ବୋଲି କାନ୍ଦୁ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଶାପ ଦେଇ । ଦାସେ ସଦଣ୍ଡ କେତେ ଯାଇ ॥
ତକ୍ଷଣେ ସେ ବାଳକ ଗୋଟି । ଜୀବନ ହାରି ଭୂମି ଲୋଟି ॥
ତା ଦେଖି ସକଳ ବାଳକେ । ଯାଇଁ ମିଳିଲେ ତାର ପାଖେ ॥
ଦେଖିଲେ ପିଣ୍ଡେ ପ୍ରାଣ ନାହିଁ । ସମସ୍ତେ ଗଲେ ତହୁଁ ଧାଇଁ ॥
ତା ମାତା ପିତାଙ୍କ ଆଗରେ । ସକଳ ବୁଝାଇ କହିଲେ ॥
ତୁମ୍ଭର ପୁତ୍ର ପ୍ରାଣ ଛାଡ଼ି । ମଛି କାଣ୍ଡରେ ଅଛି ପଡ଼ି ॥
ତା ଶୁଣି ଜନନୀ ପିତର । ରୋଦନ କରି ଉଚ୍ଚସ୍ୱର ॥
ମିଳିଲେ ପୁତ୍ରପାଶେ ଯାଇ । ଧରଣି ସଳଖି ବସାଇ ॥
ନାସିକା ଚିପି କର୍ଣ୍ଣ ଫୁଙ୍କି । କର ଚରଣ ନାଡ଼ି ଦେଖି ॥
ଜାଣିଲେ ପିଣ୍ଡେ ପ୍ରାଣ ନାହିଁ । ପୁତ୍ରକୁ ଘେନି ଗଲେ ବହି ॥
ଦାସଙ୍କ ପାଦେ ପକାଇଲେ । ଅନେକ ବିନସ୍ତ ହୋଇଲେ ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ଆହେ ସାଧୁ । ତୁମ୍ଭେତ ସର୍ବଲୋକ ବନ୍ଧୁ
ଶତ୍ରୁ ମିତ୍ରାଦି ତୋର ନାହିଁ । ଏ ଦଣ୍ଡ ବହିଲେ କମ୍ପଇଁ ॥
ଏବେ ମୋ ପୁତ୍ର ଦୋଷ ଯେତେ । ସକଳ ଦିଅ ମୋର ମାଥେ ॥
ସଂସାର ମଧ୍ୟେ ମୋତେ ରଖ । ଦିଅ ମୋ ଏକଇ ବାଳକ ॥
ନୋହିଲେ ହତ୍ୟା ହେବ ତୋତେ । ବୋଲି ପଡ଼ିଲେ ପାଦଗତେ ॥
ତା ଦେଖି ଶ୍ରୀହରିର ଦାସ । ଚିନ୍ତିଣ କମଳ ବିଳାସ ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ସାଧୁଜନ । ଶୁଣ ହେ ସକଳ ନନ୍ଦନ ॥
ମୋହର ଦୋଷ ଥିଲେ ଏଥେ । ସମସ୍ତେ ଦଣ୍ଡ କଲା ମୋତେ ॥
ତାହାର ଅପରାଧ ସହିଁ । ଦଣ୍ଡ ବହିଲେ ସ୍ୱାଂଗ୍ରାହୀ ॥
ଏବେ ମୋ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଆଜ୍ଞାରେ । ମୁରତି ଥାଉ ଏ ସଂସାରେ ॥
ଜୀବନ ପାଉ ଏ ବାଳକ । ସମସ୍ତେ ଉଠ ବୋଲି ଡାକ ॥
ତା ଶୁଣି ତାତ ମାତ ତାର । ଆବର ଯେତେ ଥିବେ ନର ॥

ସମସ୍ତେ ବୋଲି ହରି ହରି । ଚୋଳକଲେ ପୁଣ ଭୂଜଧରି ।
ବୋଇଲେ ଉଠରେ ବାଳୁତ । ଦେଖ ତୋହର ତାତ ମାତ ।
ତା ଶୁଣି ଉଠିଲା କୁମର । ପାଇଣ ନିଜ ପ୍ରାଣ ତାର ।
ନିଦ୍ରୁ ଉଠିଲା ପ୍ରାୟେ ହୋଇ । ଚକ୍ଷୁ ମଳଣ ଦେଲା ସ୍ୱୟିଁ ।
ଦେଖିଲା ଗ୍ରାମଜନ ଯେତେ । ଦାସଙ୍କୁ ବେଢ଼ିଣ ସମସ୍ତେ ।
ତାତ ଜନମୀ ଭକ୍ତପାଦେ । ସେବା କରନ୍ତି ଅପ୍ରମାଦେ ।
ତା ଦେଖି ସେ ବାଳକ ଗୋଟି । ଦାସଙ୍କ ପାଦତଳେ ଲୋଟି ।
ଉଠି କପାଳେ ଦେଲା କର । ବୋଲେ ମୋ ଦୋଷ କ୍ଷମାକର ।
ତାହା ଦେଖିଣ ସର୍ବଜନେ । ଅତି ଚକିତ ହେଲେ ମନେ ।
ଦାସଙ୍କ ପାଦପୂଜା କଲେ । ଯେ ଯାହା ମତେ ଚଳିଗଲେ ।
ଦାସ ଚଳିଲେ ନିଜପୁର । ଭଜଣ ଗୋବିନ୍ଦ ଗୋପାଳ ।
ଏମନ୍ତ କେତେଦିନ ଗଲା । ତା ଯଶ ଜଗତେ ପୂରିଲା ।
ଦେଶକୁ ଦେଶ କାହିଁ ତାର । ବଢ଼ିଲା ଅପାରୁ ଅପାର ।
ସେ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଜାଜନ ଯେତେ । ଆନନ୍ଦେ ଆସନ୍ତି ସମସ୍ତେ ।
ଦେଖିଣ ଧନ ବସ୍ତ୍ର ଦ୍ରବ୍ୟ । ବର୍ଣ୍ଣନ କରି ଲେଉଟନ୍ତି ।
ଯାହାକୁ ଯାହା ସେ କହଇ । ସେ କଥା ଅନ୍ୟଥା ନୁହଇ ।
ଏମନ୍ତ ଗଲା କେତେଦିନ । ଏଥିଉତ୍ତରୁ କଥା ଶୁଣ ।
ଦିନେ ହୋ ମନର ହରଷେ । ଏକାନ୍ତେ ବସି ରଘୁଦାସେ ।
କିଛି ଭୋଜନ ଦ୍ରବ୍ୟ ଥୋଇ । ଧ୍ୟାନେ ଚିନ୍ତିଲେ ଜଗନ୍ନାଥ ।
ତତ୍କ୍ଷଣେ ନୀଳାଚଳବାସୀ । ଭକତ ପାଶେ ହେଲେ ଆସି ।
ଦାସେ ଦେଖିଣ ଶ୍ରଦ୍ଧାମନେ । ପ୍ରଭୁ ବସାଇ ଦିବ୍ୟାସନେ ।
ଭୋଜନ ଦ୍ରବ୍ୟ ଧରି କରେ । ଭୁଞ୍ଜାନ୍ତି ପ୍ରଭୁଙ୍କ ମୁଖରେ ।
ଏମନ୍ତ ସମୟରେ ତହିଁ । ସେ ମହାରଜା ନୃପସାଇଁ ।
ପ୍ରଭୁଙ୍କ ମଣୋହି ନିମନ୍ତେ । ନାନାପ୍ରକାରେ ଭୋଗ ଯେତେ ।
ସେବକ ହସ୍ତେ ଘର କରି । ଭୋଗ ମଣ୍ଡପେ ଦେଇ ଭରି ।
ପଣ୍ଡାଏ ପୂଜାରେ ବସିଲେ । ପ୍ରଭୁ ଚକ୍ଷୁରେ ନ ଦିଶିଲେ ।

କେତେହେଁ ବେଳେ ଧ୍ୟାନ ଗତେ । ଦେଖିଲେ ନାହିଁ କଦାଚିତେ ।
ନୃପତି ପାଶେ ଜଣାଇଲେ । ପ୍ରଭୁ ଯେ ମଣୋହି ନ କଲେ ।
କି ଅବା ହୋଇଲା ଅଭାବ । ସକଳ ଭୋଗ ପୋଡ଼ା ହେବ ।
ଶୁଣି ନୃପତି ତାପ ମନେ । ଗରୁଡ଼ ପଛେ କୁଶାସନେ ॥
ଶୋଇଲେ ପ୍ରଭୁ ଚିନ୍ତାକରି । ତାହା ଜାଣିଲେ ଦେବ ହରି ।
ସ୍ୱପନ ମଧ୍ୟେ ଭାବଗ୍ରାହୀ । ନୃପତି ଆଗେ ଉଭା ହୋଇ ।
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ହେ ରାଜନ । କିମ୍ପା ତୁ କରୁ ଦୁଃଖ ମନ ।
ଆମ୍ଭେ ଯେ ପିପିଲି ଗ୍ରାମରେ । ଧୀବର ରଘୁ ଦାସ ଘରେ ।
ଭୋଜନ କରୁଅଛୁ ବସି । ତେଣୁଟି ଚକ୍ଷୁରେ ନ ଦିଶି ।
ଭକତ ତୁଣ୍ଡବେକ ଯେବେ । ଏଥି ମଣୋହି ହେବ ତେବେ ।
ମୂଳ ମୋ ଭକତର ଭାବ । ଏ ଦ୍ରବ୍ୟ ମୋର କସ ହେବ ।
ଭକତ ରେଣୁ ମାତ୍ର ଦେଲେ । ତାହା ମୁଁ ମଣେ ମେରୁ ତୁଲେ ।
ଭାବରୁ ଥାଇ ଯେ ଭୋଜନ । ସେ ମେରୁ ତୁଲେ ଦେବା ଧନ ।
ସେ ମୋତେ ଅଟଇ କିଞ୍ଚିତ । ଶ୍ରଦ୍ଧା ନ ଥାଇ ଯାର ଚିତ୍ତ ।
ତେଣୁଟି କହୁଅଛୁ ତୋତେ । ଯାଇ ପିପିଲି ପରସନ୍ତେ ।
ମୋର ଦାସକୁ ଘେନ ଆସ । ଦେଖ ତୁ ସ୍ନେହବରେ ବାସ ।
ତେବେ ମୁଁ କରିବି ଭୋଜନ । ଏମନ୍ତ କହି ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ।
ପ୍ରଭୁ ଶ୍ରୀମୁଖଁ ଏହା ଶୁଣି । ନିଦ୍ରାରୁ ଉଠି ନୃପମଣି ।
ଅଶ୍ୱ ଆରୋହୀ ଚଳିଗଲେ । ସକଳ ସମ୍ଭ୍ରମର ତୁଲେ ।
ମିଳିଲେ ପିପିଲି ଗ୍ରାମରେ । ଧୀବର ରଘୁଦାସ ଦ୍ୱାରେ ।
ଆଦେଶ ନୃପତି ଗରୁ ହଂସ । ଡାକିଲେ ଦାସେ ବେଗେ ଆସ ॥
ତାହା ନ ଜାଣେ ରଘୁଦାସ । ପ୍ରଭୁ ସେବାରେ ଅଭିଳାଷ ।
କୋଟିଏ ନିଧି ପାଇଅଛୁ । ତେଣୁ ସେ ନ ଜାଣଇ କିଛୁ ।
ନୃପତି କେତେହେ ଡାକିଲେ । ଦାସେ ଶ୍ରବଣେ ନ ଶୁଣିଲେ ॥
ତାହା ଜାଣିଲେ ନରନାଥ । ଅଶ୍ୱରୁ ଉତୁରି ତ୍ୱରିତ ।
ମନ୍ଦିରେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ । ଦାସଙ୍କ ପାରୁଶେ ମିଳିଲେ ।

ତାହା ଜାଣିଲେ ଭଗବାନ । ତତ୍କ୍ଷଣେ ହେଲେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ।
ପ୍ରଭୁ ନ ଦେଖି ଦାସେ ଶୋକେ । ନେତ୍ରୁ ଲୋତକ ଧାର ଗଳେ ।
ଆହା ମୋ ପ୍ରଭୁ ଗଲେ କାହିଁ । ବୋଲି ଭୂମିରେ ଗଡ଼ୁଯାଇ ।
ତାହା ଦେଖିଣ ନୃପବର । ତୋଳିଣ ଧଇଲେ ଶ୍ରୀକର ।
ହୃଦରେ କଲେ ଆଲିଙ୍ଗନ । ବୋଇଲେ ଧନ୍ୟ ତୋ ଜୀବନ ।
ହରିଙ୍କି କଲୁ ବଶବର୍ତ୍ତୀ । ତୋର ଦର୍ଶନେ ମୁଁ ମୁକତି ।
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଦଣ୍ଡଧାରୀ । ନେଲେ ଦାସଙ୍କ ହସ୍ତ ଧରି ।
କରିଣ ନାନା ମତେ ସଜ । ମଣ୍ଡାଇ ନାନା ବେଶେ ଗଜ ।
ଦାସଙ୍କୁ ତହିଁ ବସାଇଲେ । କୁଟୁମ୍ବ ସଙ୍ଗେ ଚଳାଇଲେ ।
ନାନା ଉତ୍ସବେ ଚଳିଗଲେ । ଶ୍ରୀ ପୁରୁଷୋତ୍ତମେ ମିଳିଲେ ।
ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ କଲେ ଦରଶନ । ବଢ଼ିଲା ସେବା ପୂଜାମାନ ।
ଦକ୍ଷିଣ ପାରୁଶରେ ଭଲେ । ତହିଁର ଘର ନିର୍ମାଣିଲେ ।
ତହିଁ ଦାସଙ୍କୁ ଦେଲେ ସ୍ଥାନ । ଖଞ୍ଜିଲେ ଖଞ୍ଜା ବରତନ ।
ଅନେକ ଗଉରବ କରି । ଚଳିଣ ଗଲେ ଦଣ୍ଡଧାରୀ ।
ଦାସେ ରହିଲେ ପ୍ରଭୁପାଶେ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ମନର ହରଷେ ।
କରନ୍ତେ କରି ହରି ସେବା । ନ ଜାଣେ ଅନ୍ୟ ଦେବୀ ଦେବା ।
କରନ୍ତେ ଦାନ ପୁଣ୍ୟ ବ୍ରତ । ନାମ ଭଜନ ଅବିରତ ।
ଏମନ୍ତେ ବଞ୍ଚୁଥାଇ ଦିନ । ଆନନ୍ଦେ ଶୁଣ ହୋ ସୁମନ ।
ତାହାର ନାମ ରଘୁଦାସ । ଜଗତେ ହୋଇଛି ପ୍ରକାଶ ।
ଆଜି ତା ଯେତେ ଯେତେ କଥା । କହି ବସିଲେ ହେବ ପୋଥା ।
ଶୁଣ ସୁମନ ହୋଇ ତୋଷ । ଏ ଦାର୍ଢ୍ୟଭକ୍ତି ସୁଧାରସ ।
ଏ ମନ ଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦ । ଶୁଣନ୍ତେ ନ ଲାଗେ ପ୍ରମାଦ ।
ଅଶେଷ ଜନ୍ମ ପାପ ଥିଲେ । ଖଣ୍ଡିବ ବଚନେ ଶୁଣିଲେ ।
କେବଳ ଥିଲେଟି ଶରଧା । ଲାଗିବ ନାହିଁ ପାପବାଧା ।
କହଇ ବିପ୍ର ଜଗନ୍ନାଥ । ସାଧୁଙ୍କ ମହିମା ଅଶେଷ ।

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତେ ମନ ଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ
ରଘୁ ଦେହେର ଦାର୍ଢ୍ୟସବ ବର୍ଣ୍ଣନେ ନାମ ଏକାଦଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ

ଦ୍ୱାଦଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ଗଙ୍ଗାଧର ଦାସ ସମ୍ବାଦ

ଚୈତନ୍ୟ ଉବାଚ

କହେ ଚୈତନ୍ୟ ଶୁଦ୍ଧଚେତା । ଶୁଣ ସୁମନ ସାଧୁ କଥା ॥
ପୁରୁଷୋତ୍ତମ କ୍ଷେତ୍ରବରେ । ପ୍ରତାପରୁଦ୍ର ସମୟରେ ॥
ଗୋବିନ୍ଦପୁର ବୋଲି ନାମ । ଗ୍ରାମମାନଙ୍କ ମୋକ୍ଷ ସ୍ଥାନ ॥
ବଣିଆ ନାମେ ଗଙ୍ଗାଧର । ସେହି ଗ୍ରାମରେ ତାର ଘର ॥
ଲଉଯା ନାମ ତାର ସ୍ତ୍ରୀୟା । ସତୀ ସାଧ୍ୱୀ ସ୍ୱାମୀ ପ୍ରିୟା ॥
ପୁତ୍ର ଦୁହିତା ତାର ନାହିଁ । ତହିଁକି ଶୋଚନା ନ ଥାଇ ॥
ସେ ପତି ପତ୍ନୀ ଥାନ୍ତି ଏକା । କରଣ ଆପଣା ଜୀବିକା ॥
ପଶରା କରି ଧନ ଜଣି । ସୁଖେ ଜୀଅନ୍ତି ବେନି ପ୍ରାଣୀ ॥
ନାନାଦି କଟୁଦ୍ରବ୍ୟ ଯେତେ । ସେ ଶୁଣ୍ଠି ପିପ୍ପଳି ସହିତେ ॥
କରଣ ଶ୍ରୀହରି ଭକତି । ଦେବା ଦୟାରେ ଶୁଦ୍ଧମତି ॥
ପର ଦୁଃଖରେ ହୋଇ ଦୁଃଖୀ । ସେବନ୍ତି ସାଧୁଜନ ଦେଖି ॥
ଏମନ୍ତେ କେତେଦିନ ଗଲା । ବୃଦ୍ଧି ବୟସ ଆସି ହେଲା ॥
ଦିନେକ ଶୟନ ସମୟେ । ପତ୍ନୀ ତା ପତି ଆଗେ କହେ ॥
ହେ ସ୍ୱାମୀ ଶୁଣ ମୋ ବଚନ । ଲୋକେ ମୁଁ ହେଲି ହୀନମାନ ॥
ଘର ବାହାର ବନ୍ଧୁ ଘାଟେ । ଥୋକେ ବୋଲନ୍ତି ହାଟେବାଟେ ॥
ପୋଡ଼ୁ ଏ ଅଣ୍ଟୁକୁଡ଼ୀ ମୁଖ । ମୁଖଟି ପ୍ରଭାତେ ନ ଦେଖ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଥୋକେ ଲୋକ । ଠିଆ ନ ହୋନ୍ତି ମୋର ପାଖ ॥
ଥୋକାଏ କଥା ନ କହନ୍ତି । ଦେଖିଲେ ମଥା ପୋତି ଯାନ୍ତି ॥
ଏଣୁ ମୋ ହୃଦୟ ଆକୁଳ । ଖଣ୍ଡିଲେ ନାହିଁ ଆଦମ୍ଭକ ॥
ଆମ୍ଭ ଭାଗ୍ୟରେ ପୁତ୍ର ନାହିଁ । ଲୋଡ଼ିଲେ ପାଇବା ତା କାହିଁ ॥
ଏଥିକୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ କୁମର । ଗୋଟିଏ ଦତ୍ତ କ୍ରୀତ କର ॥
ନୋହିଲେ ଆପଣା କୁଳରୁ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦରିଦ୍ରର ଘରୁ ॥
କିଛି ଦେଇଣ ତାକୁ ଧରି । କିଣି ସେ ଆଣ ଏକ ସୁତ ॥

ପାଳିବା ପୁତ୍ର ସମ କରି । ଏ ଭାବ ଜନ୍ମ ହେବା ପାଇଁ ॥
ଛାଡ଼ିବା ପର ଅପବାଦୁ । ସର୍ବେ ବୋଲିବେ ସାଧୁ ସାଧୁ ॥
ମୋ ମନେ ଯୋଗାଇ ଏ କଥା । ତା ଶୁଣି ବୋଲେ ନିଜ ଭର୍ତ୍ତା ॥
ନିଶ୍ଚେ ଆଣିବା ଏକ ବାଳ । ପୁତ୍ର ସେମାନେ ପ୍ରତିପାଳ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଚଳିଗଲା । ଶ୍ରୀ ପୁରୁଷୋତ୍ତମେ ମିଳିଲା ॥
ପ୍ରବେଶ ରୂପକାର ଘରେ । କହୁଁନ୍ତି ଧନ ଦେଇ ତାହରେ ॥
ସର୍ବ ଲକ୍ଷଣ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜାଣି । କୃଷ୍ଣ ପ୍ରତିମା ଗୋଟି ଆଣି ॥
ଆଣି ତା ପତ୍ନୀ ଆଗେ ଦେଲା । ହେ ସଖି ସନ୍ତାନ ହୋଇଲା ॥
ଏହ୍ନଟି ଗର୍ଭ ମୁକ୍ତ ଜାତା । ଏହ୍ନଟି ପାଳନ କରତା ॥
ଏହାକୁ ପୁତ୍ର ବୁଦ୍ଧି କରି । ଯଶୋଦା ଦେଖି ଗଲେ ତରି ॥
ବ୍ରହ୍ମାଦି ସର୍ବ ଦେବଗଣେ । ଏହାକୁ ଭାବୁଥାନ୍ତି ମନେ ॥
ଏ ବିଭୁ ବିନା ଅନ୍ୟ ଜଣେ । ନାହିଁ ପାଳକ ଉଦ୍ଧାରଣେ ॥
ଏଣୁ କେବଳ ଭକ୍ତିଗତେ । ବିଶ୍ୱାସେ ସେବ ଏକ ଚିତ୍ତେ ॥
ଯାହା ବାଞ୍ଛିବୁ ତୋର ମନ । ତାହା କରିବେ ଏହା ପୂର୍ଣ୍ଣ ॥
ତା ଶୁଣି ଆନନ୍ଦ ସୁନ୍ଦରୀ । କୃଷ୍ଣ ପ୍ରତିମା ଗୋଟି ଧରି ॥
ସ୍ନାନ ମାର୍ଜ୍ଜନା କରାଇଲେ । ଦିବ୍ୟ ଆସନେ ବସାଇଲେ ॥
ଉତ୍ତମ ସରକ୍ଷୀର ପାନ । କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ କଲେ ନିବେଦନ ॥
ବିଚାର କଲା ତାର ମନେ । ପୁତ୍ର ପାଇଲି ଏତେଦିନେ ॥
ଏହାଙ୍କୁ ପୁତ୍ର ଭାବେ ମଣି । ସୁଖେ ତରିବୁ ବେନପ୍ରାଣୀ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଆହ୍ଲାଦ । ସେବଣ ହୋଇଲେ ଆନନ୍ଦ ॥
ପୁତ୍ର ପରାୟେ ନିରନ୍ତରେ । ତଇଲ କୁଙ୍କୁମ ଅଙ୍ଗରେ ॥
ମର୍ଦ୍ଦନ କରି ନିତ ନିତ । ସ୍ନାହାନ ମାର୍ଜ୍ଜନା କରନ୍ତ ॥
କର୍ପୂର ଚନ୍ଦନ ସହିତେ । ସର୍ବାଙ୍ଗେ ଲେପୁଥାନ୍ତି ନିତ୍ୟେ ॥
ନାନା କୁସୁମେ ବେଶ କରି । ନାନାଦି ଅଳଙ୍କାର ଭରି ॥
ବାଳକଠାରେ ସ୍ନେହ ଯେତେ । ସେହି ପ୍ରକାରେ ସ୍ନେହ ଚିତ୍ତେ ॥
ଯେତେ ଅପୂର୍ବ ଦ୍ରବ୍ୟମାନ । କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ କରି ନିବେଦନ ॥

ଯତ୍ନେ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତି ବେନପ୍ରାଣୀ । ନୋହିଲେ ନ ଛୁଅନ୍ତି ପାଣି ॥
କେନ୍ଦୁ କଇଁଥ ବରକୋଳି । ପଣସ ଶ୍ରୀଫଳ କଦଳୀ ॥
ଗ୍ରାମକୁ ଯେତେ ବଣା ଆସେ । କିଣି ଦିଅନ୍ତି ପୁତ୍ରପାଶେ ॥
ଆବର ଯେତେ ବଣିଜାର । ପିଅର ଗଲେ ଦେଶ ପୁର ॥
ଯେବା ଅପୂର୍ବ ଦ୍ରବ୍ୟମାନ । ବହି ସେ ଆଣେ ଶ୍ରଦ୍ଧାମନ ॥
ଆଣଇ ଅତି ଶ୍ରଦ୍ଧା ଚିତ୍ତେ । ପୁତ୍ରକୁ ଦେବାର ନିମନ୍ତେ ॥
ପ୍ରବେଶ ହେଲକ୍ଷଣି ଘରେ । ଡିଅଇ ଦେଇ ପୁତ୍ର କରେ ॥
ମାତାନ୍ତି ଅତି ସ୍ନେହ ଭରେ । ପୁତ୍ରକୁ ଧରି କୋଳକରେ ॥
ଦଣ୍ଡେ ନ ଛାଡ଼େ ପୁତ୍ରପାଶ । ଗୃହକାରତ ତାକୁ ବଷ ॥
ଦଇବଯୋଗେ ସେ ଯୁବତୀ । ଯେବେ ଭରଇ ଗୃହକାର୍ତ୍ତି ॥
ନଇତେ ହୋଇ ଛନ ଛନ । ପୁତ୍ରେ ନିବେଶି ଥାଇ ମନ ॥
ବଣ୍ଡିକେ ଆସୁଥାଇ ଦେଖି । ଦେଖିଲେ ହେଉଥାଇ ସୁଖୀ ॥
କେତେବେଳରେ କୋଳେଉଠ । ବୋଲଇ ଯାଇଥିଲି ଛାଡ଼ି ॥
ମୁଁ ହିନ ନିଲକ୍ଷଣୀ ମଲି । ତୋତେ ଏକାକି ଛାଡ଼ିଗଲି ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖେ । ଚୁମ୍ବନ ଦେଇ ଅତି ସୁଖେ ॥
ଏହି ପ୍ରକାରେ ସେ ଯୁବତୀ । ଭାବନା କରୁଥାଇ ନିତି ॥
କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ପୁତ୍ର ପ୍ରାପ୍ତେ ମଣି । ଅନ୍ୟ ନ ଜାଣେ ସେ ତରୁଣୀ ॥
ତା ତହୁଁ ତା ଶତ ଗୁଣେ । କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ପୁତ୍ର ପ୍ରାପ୍ତେ ମଣେ ॥
ଏମନ୍ତ ଗଲା କେତେଦିନ । ଏଥିଉତ୍ତାରୁ ଶୁଣ ମନ ॥
ଭଣେଇ ଗଙ୍ଗାଧର ଦାସ । କହିଲା ନିଜ ପତ୍ନୀ ପାଶ ॥
ଯାଉଛି ବଣିଜ ନିମନ୍ତେ । ପୁତ୍ର ଲାଗିଲା ଏକା ତୋତେ ॥
କ୍ଷଣେ ତୁ କେଣିକି ନ ଯିବୁ । ନିରତେ ପୁତ୍ର ପାଶେ ଥିବୁ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ନବଗଜରି । ନାନାଦି କଠଦ୍ରବ୍ୟ ଭରି ॥
ଜଣାଇ ପତ୍ରର ଅଗ୍ରତେ । ଚଳିଲେ ବଣିଜ ନିମନ୍ତେ ॥
ଚିତ୍ତ ନିବେଶି ପୁତ୍ର ପାଶେ । ବୁଲି ବିକଇ ଦେଶେ ଦେଶେ ॥
ଏମନ୍ତ ତିନଦିନ ଗଲା । ତାହାଙ୍କୁ ତିନଯୁଗ ହେଲା ॥

ସୁତ ନ ଦେଖି ଛନ ଛନ । ବସି ସେ ଠୁଳ କଲା ଧନ ।
ପୁତ୍ର ନିମନ୍ତେ ଯେ ଅପୂର୍ବ । କିଣି ଆଣିଲା ଭକ୍ଷ ଦ୍ରବ୍ୟ ।
ବେନି ଆନନ୍ଦେ ଚଳିଗଲେ । ଗ୍ରାମ ନିକଟେ ଯାଇଁ ହେଲେ ।
ବଇବେ ବୃଦ୍ଧ ଗଙ୍ଗାଧର । ଚାଲନ୍ତେ ଅତି ଖରତର ।
ପାଦ ଖସନ୍ତେ ସେ ପଡ଼ିଲା । ପଡ଼ିବାଠାରେ ପ୍ରାଣଗଲା ।
ଜୀବ ଯିବାର ବେଳେ ତାର । ଡାକିଲା ଆରେ କୃଷ୍ଣ ମୋର ।
ଦେଖିଲି ନାହିଁ ତୋ ଶ୍ରୀମୁଖ । ମୁଁ ପାପୀ ବଡ଼ଇ ମୂରୁଖ ।
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ପୁଣ ପୁଣ । କୃଷ୍ଣ ସୁମରି ଗଲା ପ୍ରାଣ ।
ତାହା ଦେଖିଣ ଗ୍ରାମଲୋକେ । କହିଲେ ତା ପତ୍ନୀ ସମୀପେ ।
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ଆଗୋ ସଖି । ଅଇଲୁଁ ତୋ ପତିକି ଦେଖି ।
ଗ୍ରାମବାହାରରେ ଅଛି ଶୋଇ । ଦେଖିଲୁଁ ପିଣ୍ଡେ ପ୍ରାଣ ନାହିଁ ।
ତାହା ଶୁଣିଣ ମହାସତୀ । ହୃଦପଦ୍ମରେ କଲା ଘାତ ।
ଅତ୍ୟନ୍ତ ଶୋକାତୁର ହୋଇ । ମିଳିଲା ପୁତ୍ର ପାଶେ ଯାଇଁ ।
ଡାକିଲା ଆରେ କୃଷ୍ଣ ମୋର । ଅରକ୍ଷଲୋକଙ୍କ ସୋଦର ।
ଦୀନବାନ୍ଧବ ଚିନ୍ତାମଣି । ଜଗନ୍ମୋହନ ବଂଶୀପାଣି ।
କି ବୁଦ୍ଧି କରିବି ମୁଁ ଏବେ । ବାଟେ ତୋ ପିତା ମଲା ଯେବେ ।
ଏଥିକୁ କହ ବୁଦ୍ଧି ମୋତେ । ହେ ପୁତ୍ର ପଚାରୁଛି ତୋତେ ।
ତା ଶୁଣି ପ୍ରଭୁ ଚକ୍ରଧର । ଜଗତନାଥ ବିଶ୍ୱମ୍ଭର ।
ବୈକୁଣ୍ଠବାସୀ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ । ଭକତ [illegible] ଦେବସ୍ୱାମୀ ।
ତକ୍ଷଣେ ହୋଇଲେ ବସ୍ୱସ୍ୱେ । ବୋଇଲେ ଶୁଣସି ଗୋ ମାସ୍ୱେ ।
ତୁମ୍ଭେ କିମ୍ପାଇ ଚିନ୍ତା କର । ପଥଶ୍ରମରେ ପିତା ମୋର ।
ନିଦ୍ରା ସେ ଯାଇଛନ୍ତି ସିନା । ତୁ ଯାଇ ତୋଳିଆଣୁ କିନା ।
କୋଳିବୁ ଏକା ପୁତ୍ର ଗୁଡ଼ । କିମ୍ପା ଏଠାରେ ଅଛୁ ପଡ଼ ।
ବହନ ଉଠ ଘର ଯିବ । ପୁତ୍ର ଯେ ତେଣେ କାନ୍ଦୁଥିବ ।
ଉଠାଇ ଘେନଆସ ତାତ । ବହନ ଚଳିଯାଅ ମାତ ।
ପୁତ୍ର ଶ୍ରୀମୁଖୁଁ ଏହା ଶୁଣି । ଅତି ଆନନ୍ଦେ ସେ ତରୁଣୀ ।

ଚଳିଣ ଗଲା ଅତି ବେଗେ । ମିଳିଲା ନିଜ ସ୍ୱାମୀ ଆଗେ ॥
ଦେଖିଲା ପିଣ୍ଡେ ପ୍ରାଣ ନାହିଁ । ଅଙ୍ଗନେ ପଡ଼ିଣ ଅଛଇ ॥
ହସ୍ତ ଦେଇଣ ତାର ମାଥ । ବୋଇଲା ଉଠ ପ୍ରାଣ ନାଥ ॥
ଏକା ପୁତ୍ରକୁ ଘୁଡ଼ ମୁହିଁ । ଆସିଛୁ କେହ୍ନେ ସଙ୍ଗେ ନାହିଁ ॥
ଏବେ ବହନ ଯିବା ସ୍ଥଳ । ସେ ପୁତ୍ର ସେବା ଆମ୍ଭ ମୂଳ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲୁଁ ସେ ଯୁବତୀ । ପ୍ରାଣ ପାଇଲା ନିଜ ପତି ॥
ନିଦ୍ରୁଁ ଉଠିଲା ପ୍ରାୟେ ହୋଇ । ଚକ୍ଷୁ ମିଳିଣ ଦେଲା ଚାହିଁ ॥
ପାରୁଶେ ନିଜ ନାରୀ ଦେଖି । ବୋଇଲା ଶୁଣ ଆଗେ ସଖି ॥
ତୁ କିମ୍ପା ଏଥିକୁ ଆଇଲୁ । କହ ମୋ ପୁତ୍ରକୁ କି କଲୁ ॥
ଏହା କହନ୍ତେ ନିଜ ଭର୍ତ୍ତା । ନାରୀ କହିଲା ସବୁ କଥା ॥
ତହୁଁ ଉଭୟେ ଦେନି ପ୍ରାଣୀ । ଚଳିଲେ କୃଷ୍ଣ ଗୁଣ ଗୁଣି ॥
ପ୍ରବେଶ ହେଲେ ନିଜପୁର । ଯାଇଣ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଛାମୁର ॥
ଯେବା ଅପୂର୍ବ ଦ୍ରବ୍ୟମାନ । ପୁତ୍ରରେ କରି ନିବେଦନ ॥
ଅତି ଆନନ୍ଦ ଭାବ ଭୋଳେ । ଚୁମ୍ବନ ଦେଲେ ଧରି କୋଳେ ॥
ଏକକୁ ଆରେକ ଛଡ଼ାଇ । ହୃଦରେ ଭିଡ଼ି ଚୁମ୍ବ ଦେଇ ॥
ଅତି ଆନନ୍ଦେ ପୁତ୍ର ନେଇ । ସେ ନିଜ ଆସନେ ବସାଇ ॥
ପତି ପତ୍ନୀ ଯେ କୋଟିଗୁଣେ । ସେବିଲେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଚରଣେ ॥
ଏମନ୍ତେ ଦିବସ ଶେଷରେ । ରାତ୍ରେ ଶୟନ ସମୟରେ ॥
ବୋଇଲା ଗଙ୍ଗାଧର ଦାସ । ହେ କୃଷ୍ଣ କମଳା ବିଳାସ ॥
ଅଶେଷ ଜୀବର କରତା । ଚତୁର୍ବର୍ଗ ଫଳ ଦାତା ॥
ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ପୁତ୍ର କରି ପାଇ । ମୋ କଷ୍ଟ ନ ଗଲା ଜମାଇଁ ॥
ଏ ବୃଦ୍ଧକାଳେ ଗ୍ରାମ ଦେଶ । ବୁଲି ମୁଁ ନ ଗଲେ ଅବଶ୍ୟ ॥
ଭୋଜନ ନ ମିଳେ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ । କେ ଅଛି ଆହା ବୋଲିବାକୁ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲନ୍ତେ ପିତର । ତାହା ଜାଣିଲେ ଚକ୍ରଧର ॥
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ହୃଦଗତେ ବିଜେ । ହସି ବୋଲନ୍ତି ଦେବରାଜେ ॥
ହେ ତାତ ମାତ ଏବେ ଶୁଣ । ଚିନ୍ତା କରିବା ଅକାରଣ ॥

ମୋ ପର ପୁତ୍ର ଥାଉଁ ଥାଉଁ । ଛଡ଼େ କାହାକୁ ଭସ୍ମ ଆଜ ।
ଯାହା ବାଞ୍ଛିତ ତୁମ୍ଭ ମନେ । ତାହା ମିଳିବ ସନ୍ନିଧାନେ ।
ଏକଥା ଅଟଇ ପ୍ରମାଣ । ସଂଶୟ ନାହିଁ ଏଥେ ଜାଣ ।
ଏବେ ଗୋ ବାଞ୍ଛା ସିଦ୍ଧ ହେଉ । ତୋ ଘରେ ଧନ ପୂରିଯାଉ ।
ଏମନ୍ତ ଆଜ୍ଞା ତାକୁ ଦେଇ । ମନୁଷ୍ୟ ମତେ ଭାବଗ୍ରାହୀ ।
ତତ୍କ୍ଷଣେ ହେଲେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ । ପିଅରି ଶୁଣି ଏ ବଚନ ।
ଉଠି ଧାଇଁଲା ବେଗ ହୋଇ । ଦେଖିଲା ପୁନ ଘରେ ନାହିଁ ।
ତତ୍କ୍ଷଣେ ଦେଖିଲା ଭୁବନ । ପୂରି ଅଛଇ ବସ୍ତୁ ଧନ ।
ପୁତ୍ରକୁ ନ ଦେଖି ନୟନେ । ଝୁରଇ କଲ୍ପ ତାର ମନେ ।
ଯେ ହରି ବାଞ୍ଛା କଳ୍ପତରୁ । ଯାହା ମହିମା ମହାମେରୁ ।
ଭକତଜନେ ଦୟା ତାର । ଜସ ହୋଇବ ଧନ ଛାର ।
ବାଞ୍ଛିଲେ ବାଞ୍ଛାଫଳ ପାଇ । ଅଧିକେ ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ ॥
ମୁଁ ମୂଢ଼ ମନ୍ଦଭାଗ୍ୟା ଜନ । ଧନର ଲୋଭେ ନାଶ ଗଲି ।
କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ହରାଇଲି ମୋର । ଜସ କରିବ ଧନ ଛାର ॥
ଏମନ୍ତେ ପ୍ରଭୁ ଗୁଣ ଗୁଣି । ରୋଦନ କଲେ ବେନି ପ୍ରାଣୀ ।
ଆହା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କାହିଁଗଲ । ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ସଙ୍ଗତେ ନ ନେଲ ॥
ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ପଟଳେ ପକାଇ । ଛାଡ଼ି ଯିବାର ନ ଯୋଗାଇ ।
ତୁମ୍ଭର ବିନା ପାପ ଯିବ । ଥାଇଣ କି ଭୋଗ କରିବ ।
ଥାଇ ନ ଥାଇ ଏ ଜୀବନ । ଯେବେ ଛାଡ଼ିଲ ମୋ ନନ୍ଦନ ।
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଗଙ୍ଗାଧର । କୃଷ୍ଣ ସୁମରି ଶତେବାର ।
ପ୍ରାଣ ଛାଡ଼ିଲା ଭାବ ଶୋକେ । ତା ଦେଖି ପତ୍ନୀ ଧଇ ଶୋକେ ।
ବୋଇଲା ଧିକ ଏ ଜୀବନ । ଯେବେ ଛାଡ଼ିଲ ମୋ ନନ୍ଦନ ॥
ଆବର ଗଲେ ପତି ମୋର । କୃଷ୍ଣ ସୁମରି ଶତେବାର ।
ପତି ପୁତ୍ର ହେଲେ ଅନ୍ତର । ଆଉ କି ପ୍ରୟୋଜନ ମୋର ।
ଏ ଜୀବ ଥିବା କି କାରଣ । ଯିବଇଁ ସ୍ୱାମୀର ସଙ୍ଗେଣ, ।
ଯୁବତୀମାନଙ୍କର ଧର୍ମ । କରିବ ଉଚିତ ସେ କର୍ମ ।

ଅନଳ ଜାଳ ପତି ସଙ୍ଗେ । ପଶିବ ତହିଁ ମଧ୍ୟେ ବେଗେ ॥
ଏମନ୍ତ ବଚନରୁଁ ସୁନ୍ଦରୀ । ତକ୍ଷଣେ ପାହିଲା ଶର୍ବରୀ ॥
ଦିବସ ଦେଖି ସେ ଯୁବତୀ । ଯେତେକ ଧନ ତା ସମ୍ପତ୍ତି ॥
ହରି କୃପାରୁ ହୋଇଥିଲା । ଅନେକ ବସ୍ତ୍ର ହସ୍ତେ ଦେଲା ॥
ଦୁଃଖୀ ଦରିଦ୍ର ସାଧୁଜନେ । ଧନ ଯେ ଦେଲା ଶୁଦ୍ଧମନେ ॥
ଯେତେକ ବସ୍ତୁ ତାର ଥିଲା । ରେଣୁ ପ୍ରମାଣେ ନ ରଖିଲା ॥
ସକଳ ଧନ ଦେଲା ସାରି । ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ସଙ୍ଗତରେ ଧରି ॥
ନାନା ଉତ୍ସବ କରାଇଲା । ଗ୍ରାମ ବାହାରେ ଚଳିଗଲା ॥
ଚନ୍ଦନ କାଷ୍ଠେ ଅଗ୍ନି ଜାଳି । ଅନେକ ଘୃତ ତହିଁ ଢାଳି ॥
ଘୃତ ତୃଣାଦି ଇନ୍ଧନ । ପାଇ ଜଳିଲା ଅଗ୍ନି ହୋମ ॥
ଅତି ପ୍ରଖର ଶିଖାନଳ । ଘୋଟିଲା ଗଗନ ମଣ୍ଡଳ ॥
ସେ ମହାଅଗ୍ନି ତେଜ ପାଇ । ପାରୁଶେ ରହି ନ ହୁଅଇ ॥
ଏମନ୍ତ ସମୟରେ ନାରୀ । ଯେ ବିଧିମତେ ସ୍ନାନ କରି ॥
ଅନେକ ମତେ ସଜ ହୋଇ । ମୁଖେ ଶ୍ରୀହରି ନାମ ଗାଇ ॥
ପତିଙ୍କ ଘେନି ଅତି ତୋଷେ । ମିଳିଲା ଅଗ୍ନିକୁଣ୍ଡ ପାଶେ ॥
ବୋଇଲା ନମୋ ବୈଶ୍ୱାନର । ନମସ୍ତେ ଚନ୍ଦ୍ର ଦିବାକର ॥
ନମସ୍ତେ ଦଶଦିଗପାଳ । ନମୋ ବସୁଧା ଆଖଣ୍ଡଳ ॥
ନମୋ ବିଧାତା ହରିହର । ଅଶେଷ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଠାକୁର ॥
ଶରଣ ଗଲି ରଖ ମୋତେ । ମୁଁ ଯିବି ସ୍ୱାମୀର ସଙ୍ଗତେ ॥
ଅନଳ ମଧ୍ୟେ ଦେବି ଝାସ । ନ ଲାଗୁ ଆତ୍ମହତ୍ୟା ଦୋଷ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଧାନ୍ତିକାରେ । ପତିଙ୍କ ଘେନି ସଙ୍ଗତରେ ॥
ବୈକୁଣ୍ଠପୁର ଅନୁସରି । କୁଣ୍ଡେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ନାମ ଧରି ॥
ସମସ୍ତେ ଦେଖୁଁ ଦେଖୁଁ ତହିଁ । ଅନଳେ ପଡ଼ିଲେକ ଡେଇଁ ॥
ଏମନ୍ତ ସମୟରେ ଶୁଣ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସହିତେ ନାରାୟଣ ॥
ତାରେ କରୁଣା କଲେ ଆସି । ଅନଳକୁଣ୍ଡ ମଧ୍ୟେ ପଶି ॥
ସେ ପତି ପତ୍ନୀ ପ୍ରାଣହରି । ରଥେ ବସାଇ ଦେବଙ୍କର ॥

ଅନନ୍ତ ହୋଇଲେ ବାହାର । ଶୁଭିଲା ଜୟ ଜୟକାର ॥
ଝଟକ ବିଦ୍ୟୁ ପ୍ରାୟେ ଦିଶି । ଗଗନ ମଧ୍ୟେ ଯାଇ ମିଶି ॥
ତାହା ଦେଖିଣ ସର୍ବ ନର । ଡାକିଲେ ଧନ୍ୟ ଗଙ୍ଗାଧର ॥
ଧନ୍ୟ ତୋ ପତ୍ନୀ ତୋର ଭାବ । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ମଧ୍ୟରେ ନ ଥିବ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଯେତ୍ତାମତେ । ପ୍ରଶଂସା କରି ଅପ୍ରମିତେ ॥
ଚଳିଣ ଗଲେ ଯେଝାପୁର । ଚିତ୍ତେ ଚମତ୍କାର ଭାବ ତାର ॥
ଶୁଣ ସୁଜନେ ହେଜୁ ଦେଇ । ଏ ଦାର୍ଢ୍ୟଭକ୍ତି ଅଟଇ ॥
ସୁଦୃଢ଼ଚିତ୍ତେ ଯେଉଁ ଜନ । କରନ୍ତି ଶ୍ରବଣ ପଠନ ॥
ଜନ୍ମ ମରଣ ବାଧା ନାହିଁ । ବସିବେ ବିଷ୍ଣୁ ଲୋକେ ଯାଇଁ ॥
ଏ ମନ ଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦ । ଶୁଣନ୍ତେ ନ ଲାଗେ ପ୍ରମାଦ ॥
ବୋଲଇ ବିପ୍ର ରାମଦାସ । ମୂଳଟି ଅଟଇ ବିଶ୍ୱାସ ॥
ବିଶ୍ୱାସ ବିନା କର୍ମ ଯେତେ । ଫଳ ନ ଫଳେ କଦାଚିତେ ॥
ଏଣୁ ଶ୍ରୀହରି ପଦ୍ମପାଦେ । ମୋ ଚିତ୍ତ ରହୁ ଅପ୍ରମାଦେ ॥
ସାଧୁଜନଙ୍କ ପାଦଧୂଳି । ନିରତେ ପଡ଼ୁ ମୋ ମଉଳି ॥
ଏ ଜୀବ ଯିବାକାଳେ ଏକା । ସାଧୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଦୁହେଁ ସଖା ॥
ସୁଜନେ ଏଥି ରସେ ରସ । ଏ ଭବଜଳରେ ନ ଭାସ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟଭକ୍ତି ରସାମୃତେ ମନ ଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ ଗଙ୍ଗାଧର ଦାସ ପତି ପତ୍ନୀ ମୋକ୍ଷଣେ ନାମ ଏକାଦଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

—*—

ତ୍ରୟୋଦଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ବନ୍ଧୁ ମହାନ୍ତି ସମ୍ବାଦ

ଚୈତନ୍ୟ ଉବାଚ

ହେ ମନ ଶୁଣ ଦିବ୍ୟ ରସ । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ମହିମା ଅଶେଷ ॥
ସେ ସାଧୁଜନଙ୍କ ମହିମା । କେ କହିପାରେ ତାର ସୀମା ॥
ଯାଜପୁରରେ ତାର ଘର । ବନ୍ଧୁ ମହାନ୍ତି ନାମ ତାର ॥
ଜାତିରେ ଅଟଇ କରଣ । ତାର କୁଟୁମ୍ବ ତିନିଜଣ ॥

ବେନି ଦୁହିତା ଏକ ସୁତ । ପତ୍ନୀ ତା ସ୍ୱାମୀର ଭକତ ॥
ଏମନ୍ତେ ପାଞ୍ଚଜଣ ଅନ୍ତି । ଭଣ୍ଡ ଯାଚକ ପଣ ନିତ ॥
ଦେଶ ବିଦେଶ ବୁଲିଯାନ୍ତି । ପ୍ରକାଶି କୁଟୁମ୍ବ ପୋଷନ୍ତି ॥
ଏକ ଦିନକୁ ଆର ଦିନ । ଘରେ ତା ନ ଥାଇ ଭୋଜନ ॥
ସର୍ବଦା ସଦାନନ୍ଦମୟେ । ଦୁଃଖକୁ ଶୋଚନା ନ ଥାଏ ॥
ଏଣୁ ଶ୍ରୀହରି ପାଦେ ମତି । ନିରତେ ସାଧୁଜନେ ପ୍ରୀତି ॥
ପ୍ରଭୁ ମହିମା ଗୁଣମାନ । ନିରତେ ରଟଇ ବଦନ ॥
କର୍ଣ୍ଣରେ ଶୁଣି ହୃଦେ ଚିନ୍ତି । ଏଣୁ ଆନନ୍ଦ ତାର ମତି ॥
ସକଳ ଜୀବେ ତାର ଦୟା । ବାନ୍ଧବ ଜନେ ସେ ନିର୍ମାୟା ॥
ହରି ଭକତେ ମହାଲସ୍ତ । ସତ୍ୟ ଧାର୍ମିକ ନିସ୍ପୃହ ॥
ସଂସାରକର୍ମେ ସେ ଉଦାର । ଜାଣଇ ନାମ ଏକ ସାର ॥
ସତ୍ୟରେ ଭଜୁଥାଇ ନିତ୍ୟେ । ଧନ ବଞ୍ଚଇ ଦୁଃଖ ସୁଖେ ॥
ଏମନ୍ତେ କେତେଦିନ ଗଲା । ଦଇବେ କାଳାର ପଡ଼ିଲା ॥
ପ୍ରାଣୀଙ୍କି ନ ମିଳେ ଭୋଜନ । ଦୁର୍ଭିକ୍ଷେ ମଲେ ବହୁଜନ ॥
ଯହୁଁ ଦେଖିଲେ କୁଢ଼ କୁଢ଼ । ହୋଇଣ ପଡ଼ିଲେକ ମଢ଼ ॥
ସକଳ ଦେଶେ ଡକା ବୋବା । ଆଉ କେ ଅନ୍ନ ଦେବ ଅବା ॥
ବନ୍ଧୁ ମହାନ୍ତି ନାନାମତେ । ବୁଲିଣ ଗ୍ରାମ ପାଞ୍ଚ ସାତେ ॥
କାହିଁ ସେ କିଛି ନ ପାଇଲା । ନିସ୍ତେଜେ ଲେଉଟି ଅଇଲା ॥
ବସିଲା ନିଜଗୃହେ ଯାଇ । ଚିନ୍ତିଣ ପ୍ରଭୁ ଭବଗ୍ରାହୀ ॥
ଏହି ସମୟେ ପତ୍ନୀ ତାର । କହିଲା ପତିର ସୁମୁର ॥
ବୋଇଲା ଶୁଣ ପ୍ରାଣନାଥ । ବାଳକେ ହୋଇଲେ ଅନାଥ ॥
ପୁଅ ଦୁହିତା ଅସମ୍ଭାଳ । ଭୋଜନ ନ ପାଇ ଆକୁଳ ॥
ଯେତେ ଉଞ୍ଛାଳ ମୋତେ କରି । କେ ସହୁ ମାତା ଦେହ ଧରି ॥
ଏଥିକୁ କହ କି ଉତ୍ତର । କି ବୁଦ୍ଧି କରିବା ଏଥର ॥
ମୋହର ସଖା ସାହା ନାହିଁ । ଭାଇ ମଇଜା ବାପ ଭାଇ ॥
ତୁମ୍ଭର ବନ୍ଧୁ ଇଷ୍ଟଧର । ପ୍ରୀତି ମଇତ୍ର ସହୋଦର ॥

ଥିଲେ ନିକଟେ ଦୂରଦେଶେ । ଚାଲ ହେ ଯିବା ତାଙ୍କ ପାଶେ ॥
କରିଣ ନାନାମତେ ସେବା । ଏ କାଳ କାନ୍ତାରୁ ବଞ୍ଚିବା ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଇଲେ ନିଜ ପତି । ମୋ ବାଣୀ ଶୁଣରେ ସୁଦତି ॥
ତୁ ଯାହା ପଚାରିଲୁ ମୋତେ । ମୁଁ ଏବେ କହୁଅଛି ତୋତେ ॥
ବନ୍ଧୁ ସୋଦର ମୋର ନାହିଁ । ମୁଁ ବଡ଼ ଅନାଥ ଅଟଇ ॥
ଏକା ମୋ ବନ୍ଧୁ ଜଣେ ଅଛି । ବହୁତ ଦୂରରେ ରହିଛି ॥
ଏଠାକୁ ଦଶ ଯୂଣ ଠାରେ । ଘର କରିଛି ଦ୍ୱାରକାରେ ॥
ପୁରୁଷ ମାନଙ୍କ ଉତ୍ତମ । କେହି ନୁହନ୍ତି ତାଙ୍କୁ ସମ ॥
ଆବର ଭାଗ୍ୟବନ୍ତ ପଣେ । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡେ ନାହିଁ ଅନ୍ୟଜଣେ ॥
ଯାଇ ପଶିଲେ ତାଙ୍କଠାଏ । ଦୁଃଖ କା ଛାଡ଼ିବ ଥୋକାଏ ॥
ତା ଶୁଣି ଆନନ୍ଦ ସୁନ୍ଦରୀ । କହଇ ସ୍ୱାମୀ କର ଧରି ॥
ହେ ନାଥ ମୋର ବୋଲକର । ପୃଥୁ ଗୋଟିକ କୁମ୍ଭେ ଧର ॥
ଏକ ଦୁହିତା ମୋର ଭାଗେ । ଆରେକ ଚଳାଇବା ଆଗେ ॥
ଘରେ ପଦାର୍ଥ ଅଛି ଯେତେ । ପଣତେ ବାନ୍ଧି ଦିଅ ମୋତେ ॥
ବହନ ହୋଇ ଚାଲ ଯିବା । ନୋହିଲେ ସମସ୍ତେ ମରିବା ॥
ପତ୍ନୀ ମୁଖରୁ ଏହା ଶୁଣି । ବନ୍ଧୁ ମହାନ୍ତି ମନେ ଗୁଣି ॥
ନେତ୍ର ସଫଳ ହେବ ମୋର । ଦେଖିବି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଠାକୁର ॥
ଶ୍ରୀ ବଳଭଦ୍ରଦେବ ଦେଖି । ସୁଫଳ କରିବି ମୁଁ ଆଖି ॥
ଏମନ୍ତ ବିଚାରିଣ ଚିତ୍ତେ । ପୃଥୁକୁ ଧରିଲା ତ୍ୱରିତେ ॥
ପତ୍ନୀ କହିଲ ଯେଉଁରୂପେ । ତାହାକୁ ଦେଲା ସେହି ରୂପେ ॥
ପୃଥୁକୁ ବସାଇଣ କାନ୍ଧେ । ଚଳିଲେ ପରମ ଆନନ୍ଦେ ॥
ପଥରେ ଚାରିଦିନ ରହି । ମିଳିଲେ ଦ୍ୱାରକାରେ ଯାଇଁ ॥
ପ୍ରବେଶ ସିଂହ ଦ୍ୱାରଠାର । ଦେଖିଲେ ବେତ୍ରୁଆ ଅପାର ॥
ବହୁତ ହୋଇଛି ଆକଟ । ମାଛି ପଶିବା ନାହିଁ ବାଟ ॥
ସେ ଦ୍ୱାରେ ପଶି ନ ପାରିଲେ । ଦୂରରୁ ରହି ଅନାଇଁଲେ ॥
ଉନ୍ନତ ପ୍ରାସାଦକୁ ଦେଖି । ସୁଫଳ କଲେ ଚର୍ମ ଆଖି ॥

ତହୁଁ ଚଳଲେ ଅତି ସୁଖେ । ମିଳଲେ ବଣିକର ପାଶେ ॥
ବସିଲେ ପେଜ ନଳାଠାରେ । ଯେ ଗୋରୁ ଚାଣ୍ଡଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ॥
ଦେଖି ତା ପତ୍ନୀ ବୋଲେ ତହିଁ । ଏଠାରେ ବସିଲେ କମାଇ ॥
ଦେଖ ହେଉଛି ସନ୍ଧ୍ୟା କାଳ । ଅତି ଅନ୍ଧାର ବେଳୁଁ ବେଳ ॥
ବେଗେ ଚୋ ବନ୍ଧୁ ଘର ଯିବା । ଭୁଞ୍ଜିଣ ଶରୀର ତୋଷିବା ॥
ଅନ୍ନ ନ ଦେଲେ ସେହୁ ପୁଣି । ମାଗିବା ତାହୁଁ ପେଜ ପାଣି ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲନ୍ତେ ସୁନ୍ଦରୀ । ବାଳକ ମାତା ହାତ ଧରି ॥
ଭୋକ ମାତ ଲାଗୁଅଛି ଭୋକ । ଗଲଟି ପ୍ରାଣ ବେଗେ ରଖ ॥
ତା ଶୁଣି ବନ୍ଧୁ କହେ ଧୀରେ । ପୁତ୍ର ଦୁହିତାଙ୍କୁ ଆଗରେ ॥
ଆଜ ଶୁଣିଲି ବନ୍ଧୁ ଘର । ଉଚ୍ଛବ ହେଉଛି ଅପାର ॥
ବହୁତ ଦେଶୁଁ ବନ୍ଧୁମାନେ । ଆସି ଅଛନ୍ତି ତା ଭୁବନେ ॥
ଦ୍ୱାରେ ବେଡୁଆ ଜଗିଛନ୍ତି । ବୁଝି ସଙ୍କୋଳ ଛାଡନ୍ତ୍ୟନ୍ତି ॥
ଯେ ପେଲାପଣ କରିଯାଇ । ମାଡ଼େ ତା ଜୀବନ ଉଡ଼ଇ ॥
ଏଥିକୁ ବିଚାର ତୋ ମନେ । ସୁସ୍ଥ ବଞ୍ଚିବା ଏହି ସ୍ଥାନେ ॥
ପେଜ କୁଣ୍ଡରୁ ପେଜ ଆଣି । ଖାଇ ବଞ୍ଚିବା ପାଞ୍ଚ ପ୍ରାଣୀ ॥
ରଜନୀ ପ୍ରଭାତରୁ ଯିବା । ଏକାନ୍ତେ ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ଭେଟିବା ॥
ସମ୍ମୁରେ ଜଣାଇବା ଦୁଃଖ । ବୋଲିବା ଆମ୍ଭ ପ୍ରାଣ ରଖ ॥
କେବଳ ଅନ୍ନ ବସ୍ତ୍ର ଦେଇ । ଏକଥା ମନକୁ ଯୋଗାଇ ॥
ଶୁଣି ଯୁବତୀ ବୋଲେ ହେଉ । ଆଣ ହୋ ପେଜ ପ୍ରାଣ ରହୁ ॥
ବନ୍ଧୁ ଚଳିଲ ଏହା ଶୁଣି । ଛଡ଼ା କୁଡ଼ୁଆ ଗୋଟି ଆଣି ॥
ସେ ପେଜ କୁଣ୍ଡରେ ବୁଡାଇ । ପତ୍ନୀକି ଦିଅଇ ବଢ଼ାଇ ॥
ପୁତ୍ର ଦୁହିତା ପତ୍ନୀ ଆଗେ । ପେଜ ପିଇଲେ କ୍ଷୁଧାସ୍ତବେ ॥
ଉଦର ଭରି ସୁସ୍ଥ ହୋଇ । ପଡ଼ିଲେ ସେହିଠାରେ ଶୋଇ ॥
ବନ୍ଧୁ ମହାନ୍ତି ଅତି ତୋଷେ । ଲୟୁ ଲଗାଇ ପ୍ରଭୁ ପାଶେ ॥
ବୋଇଲ ନମୋ ଦାରୁ ହରି । ଚର ଅଚରେ ଅଛ ପୂରି ॥
ସକଳ ଜୀବେ ପଡ଼ ଦାତା । ତୁମ୍ଭହୁଁ ନାହିଁ ନା କରତା ॥

ମୁଁ ଏଥିଁ ନୁହଇ ବାହାର । ତୁ ନାଥ ଯାହା ଇଚ୍ଛା କର ।
ପ୍ରଭୁ ଏତାରେ କଲେ ହେଳା । ବୁଢ଼ୀଙ୍କ ଚନ୍ଦ୍ରାନନେ ଭେଳା ।
କ୍ଷୁଧା ଅନଳେ ଗାଅଁଜଣ । ଘୋଡ଼ ମରନ୍ତୁ ଅକାରଣ ।
ତୋର କରୁଣା ବାରି ଦେଇ । ଶୀତଳ କର ସବସ୍ଥାଇ ।
ଏମନ୍ତ ବେଳେ ସୁପ୍ତ କଲ । ପଥ ଶ୍ରମରେ ନିଦ୍ରାଗଲ ।
ଏଥି ଉତ୍ତରୁ ଶୁଣ ମନ । ବଢ଼ିଲ ହେବା ପୂଜା ମାନ ।
ସନ୍ଧି ଧୂପ ଦୀପ ଅବକାଶ । ଭଣ୍ଡାର ଲାଗି ଆଦ ବେଶ ।
ବଡ଼ ସିଂହାର ପୁଷ୍ପାଞ୍ଜଳି । ଶେଯାର ଖଟ ଶେଯ ତୁଳି ।
ସକଳ ସେବା ବଢ଼ାଇଲେ । ଭଣ୍ଡାର ଘର ମୁଦ ଦେଲେ ।
ଘାଟ ଦ୍ୱାରୁ ଧରି ଯୋଗେ । ଦେଉଳ ଶୋଧିଲେ ସେବକେ ।
ସକଳ କବାଟ ପକାଇ । ଦଶମ ଶାଙ୍କୋଳି ଲଗାଇ ।
କଞ୍ଚି ପକାଇ କାଠି ଧରି । ଗଲେ ଭଣ୍ଡାର ଅଧିକାରୀ ।
ଆଉ ସେବକ ଯେତେ ଥିଲେ । ଯେ ଯାହା ପୁରେ ଚାଲିଗଲେ ।
ଏଥି ଉତ୍ତରୁ ଶୁଣ ସର୍ବ । ଯେ ପ୍ରଭୁ କମଳା ବଲ୍ଲଭ ।
ସକଳ ଜୀବ ଚିନ୍ତାମଣି । ଦୀନ ବାନ୍ଧବ ଚକ୍ରପାଣି ।
ଅନନ୍ତ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ କରତା । ଲାଗିଲା ମନେ ଭକ୍ତ ଚିନ୍ତା ।
ହୋଇ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଛନ୍ନ ଛନ୍ନ । ଦେଉଳେ ବସେ ଭଗବାନ ।
ଭଣ୍ଡାର ଘରୁ ରତ୍ନ ଥାଳି । ବେଗେ ଧଇଲେ ବନମାଳୀ ।
ତହିଁ ପୂରଇ ଥଳି ଅନ୍ନ । ନାନାଦି ପ୍ରକାରେ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ।
ଆବର ଅପମ୍ୟାଲୁ ଗଜା । ନାନା ପ୍ରପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୋଗ ଖଜା ।
ଯେ କାନ୍ତି କାକରା ଆଇସା । ଘୃତରେ ହୋଇଅଛି ମିଶା ।
କ୍ଷୀରି ଖେଚଡ଼ି ସର ପଣା । ଧରି ଚଳିଲେ ଜଗଜ୍ଜିଣା ।
ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛି ଘଡ଼ି ସାତ । ଦକ୍ଷିଣ ଦ୍ୱାରେ ଉପଗତ ।
ଡାକଲେ ବନ୍ଧୁ ନାମ ଧରି । ତା ଶୁଣି ବନ୍ଧୁ ହେଲ୍ଲୁ କର ।
ବୋଇଲା ଶୁଣ ଆଗୋ ସନ୍ତ । ଏ ସମୟେ କେତେ ବନ୍ଧୁ ନାହିଁ ।
କେ ଅବା କାହାକୁ ଡାକୁଛି । ମୁଁ କମ୍ପା ଯିବ ଗୋ ମୃଗାକ୍ଷ ।

ଏମନ୍ତ ବୋଲନ୍ତ ଭକ୍ତ ହୋନ୍ତେ । ଶୁଣି ଡାକଲେ ଜଗନ୍ନାଥେ ॥
ଆଜ୍ଞେ ଡାକଲେ ନାରାୟଣ । ଯାଜପୁରିଆ ବନ୍ଧୁ ଶୁଣ ॥
କୁଟୁମ୍ବ ଯେତେ ସଙ୍ଗତରେ । ରହିଛନ୍ତି ପେଜନଳା ଠାରେ ॥
ବହନ ହୋଇ ଆସ ପାଶ । ଡାକୁଅଛୁ ମୁଁ ଧରି ଗ୍ରାସ ॥
ତା ଶୁଣି ବନ୍ଧୁ ଅତି ତୋଷେ । ଯାଇ ମିଳିଲା ପ୍ରଭୁ ପାଶେ ॥
ବିପ୍ରସ୍ୱରୂପ ଗୋଟି ଧରି । ବଢ଼ାଇ ଦେଲେ ଅନ୍ନଥାଳୀ ॥
ବୋଇଲେ ଭୁଞ୍ଜ ସୁସ୍ଥ ହୋଇ । ଜାଣ ସକାଳୁ ତୋତେ ମୁହିଁ ॥
ଖଞ୍ଜିବ ଅନ୍ନ ବସ୍ତ୍ର ଯେତେ । ଚିନ୍ତା ନ କର ତୁମ୍ଭେ ଚିତ୍ତେ ॥
ଏମନ୍ତ କହି ଭଗବାନ । ତତ୍କ୍ଷଣେ ହେଲେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ॥
ବନ୍ଧୁ ସେ ଅନ୍ନ ଦେଖନ୍ତଲେ । କୁଟୁମ୍ବ ଯାକ ଉଠାଇଲେ ॥
ଅନ୍ନ ସେ ଥୋଇ ମଧ୍ୟଗତେ । ବେଢ଼ିଣ ବସିଲେ ସମସ୍ତେ ॥
ପତ୍ନୀ ଦୁହିତା ସେ ନନ୍ଦନ । ସମସ୍ତେ କଲେକ ଭୋଜନ ॥
ଉଦର ଭରି ସୁସ୍ଥ ହୋଇ । ଥାଳୀ ଧଇଲେ ବେଗ ହୋଇ ॥
କବାଟ ଧରି ଧୀରେ ଦେଲ । ଡାକିଲେ ଥାଳୀ ନିଅ ବୋଲି ॥
କେତେହେଁ ବେଳ ଡାକ ହେଲେ । କେ କେଣେ କେହୁ ନ ଶୁଣିଲେ ॥
ନିରସ ହୋଇ ଧରି ଥାଳୀ । ବନ୍ଧୁ ଲେଉଟି ଗଲେ ଚଳି ॥
ଛିଣ୍ଡାକନାରେ ଗୁଡ଼ାଇ । ନେଥାଇଲେ ଶିମସ୍ଥାନେ ନେଇ ॥
ଏଥିଉତ୍ତାରୁ ନିଶି ଶେଷ । ଉଦୟ ହୋଇଲ ପ୍ରବେଶ ॥
ଜାଗ କୁଳୁଠ ହେଲେ ସବ । ଫସାର ଢଶିଲ ସୁଲଭ ॥
ସେବକ ଶୁଚିମନ୍ତ ହୋଇ । ଗଲେ ଶ୍ରୀହରି ସେବା ପାଇଁ ॥
କବାଟ ଫିଟାଇ ପଶିଲେ । ଯେ ଯାହା ସେବାରେ ଲାଗିଲେ ॥
ଭଣ୍ଡାର ପଠାଇଲେ ଯାଇଁ । ଦେଖିଲେ ରତ୍ନଥାଳୀ ନାହିଁ ॥
ସମସ୍ତେ ହୋଇଲେ ଚାଟକା । ବେଢ଼ଲେ ପଢ଼ିଲକ ଡାକା ॥
ଭଣ୍ଡାର ସୂପକାର ଧରି । ବାନ୍ଧିଲେ ଯୋଡ଼ି ଯୋଡ଼ି କରି ॥
ବାଜିଲ ବେତ ଯେ ଅନେକ । ଧାଇଁଲେ ବୃନ୍ଦବତେ ଲୋକ ॥
ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଘଟସୂତ୍ର ମାନ । କେ ତାହା କରିପାରେ ଆନ ॥

ଦଇବଯୋଗେ ବନ୍ଧୁ ତାର । କୁଟୁମ୍ବ ଘେନ ସଙ୍ଗତର ॥
ଶୋଇଛନ୍ତି ଶିମସ୍ଥାନେ ଦେଇ । ଲୋକେ ଦେଖିଲେ ତାହା ଯାଇ ॥
ଛିଣ୍ଡା କନାରେ ରତ୍ନଥାଳୀ । ଫଟିଣ ଦିଶୁଅଛି ଝଳି ॥
ଯୋଗେ ଅରୁଣ ତେଜ ପାଇ । ଅଧିକେ ତେଜ ବରଜଇ ॥
ବନ୍ଧୁ ମଦ ନ୍ତ ଶିମସ୍ଥାନେ । ଥାଳୀ ଦେଖିଲେ ଲୋକମାନେ ॥
ବୋଇଲେ କାହିଁର ଏ ଚୋର । ପଳାଇ ଯିବ ବେଗେ ଧର ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଜଣେ ଯାତେ । ବନ୍ଧ କୁ ଧଇଲେ ତୁରତେ ॥
କର୍କଶ ବାନ୍ଧେଣୀ ବାନ୍ଧିଲେ । ଥାଳୀ ଛଡ଼ାଇ ଘେନଗଲେ ॥
ଅନେକ ମାଡ଼ହିଁ ମାଇଲେ । ପାଦେ ସାଙ୍କୋଳି ଲଗାଇଲେ ॥
ତା ଶୁଣି ବନ୍ଧୁ ଯେ ବୋଲଇ । ମୋହର କଛି ଦୋଷ ନାହିଁ ॥
ଭକ୍ତ ଯେ ଦଶଘଡ଼ିଠାରେ । ଦେଇଛନ୍ତି ଏକ ବସ୍ତ୍ରବରେ ॥
ରତ୍ନଥାଳୀରେ ଅନ୍ନଭର । ମୋତେ ଯେ ଦେଲେ ଡ଼ାକକରି ॥
ତା ତହୁଁ ଆଣିଲଇଁ ମୁହିଁ । କୁଟୁମ୍ବ ଯାକ ସୁଦ୍ଧେ ଖାଇ ॥
ଥାଳୀ ଯେ ଲେଉଟାଇ ନେଲ । କେତେତେହେଁ ତୁମେ ମୁଁ ଡାକଲି ॥
ତେଣେ ଯେ ନ ଶୁଣିଲେ କେହି । ଘେନ ଅଇଲ ଲେଉଟାଇ ॥
ଏଥିରେ କେଉଁ ଦୋଷ ମୋର । ଜଡ଼ କେମନ୍ତ ହେଲ ଚୋର ॥
ବିନା ଦୋଷରେ ଦଣ୍ଡ ଦେଲେ । ବୁଝିବେ ମୋର ପ୍ରଭୁ ଥିଲେ ॥
ପତ୍ନୀ କହିଲେ ଏହିମତେ । କେହି ତା ନ ଗଲେ ପରତେ ॥
ବନ୍ଧୁକୁ ବାନ୍ଧି ଘେନଗଲେ । ବନ୍ଦୀ ମନ୍ଦରେ ବନ୍ଦୀ କଲେ ॥
ନାନାମତରେ ଦେଲେ ଗାଳି । ଯେ ଯାହାମତେ ଗଲେ ଚଳି ॥
ବନ୍ଧୁ ରହିଲେ ମାମୁଁ ଘରେ । ଚାଉ ନବେଶି ପ୍ରଭୁଠାରେ ॥
ବୋଲେ ମୁଁ ପାପୀ ଅପରାଧୀ । ତୁମ୍ଭେ ଯେ କରୁଣା ବାରିଧି ॥
ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ମଧ୍ୟେ ପାପୀଜନେ । ମୋ ପରି ନାହିଁ ଅନ୍ୟ ଜଣେ ॥
ତୋ ପରି ପତିତ ତାରଣ । ଅଛି କେ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ମଧ୍ୟେଣ ॥
ଏଣୁ ତୁ ଯାହା କଲେ କର । ଅନ୍ୟେ ଶରଣ ନାହିଁ ମୋର ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଭକ୍ତ ହୁବେ । ଚିନ୍ତିଲ ପ୍ରଭୁ ପଦ୍ମପାଦେ ॥

ଏଥିଉତ୍ତାରୁ ବନ ଶେଷ । ଉତ୍କଳ ହୋଇଲା ପ୍ରବେଶ ॥
ପ୍ରଭୁଙ୍କ ନଟାକର୍ମ ଯେତେ । ସେବକ ସାରିଲେ ତ୍ୱରିତେ ॥
ପଲଙ୍କ ସୁପାତ ପକାଇ । ପ୍ରଭୁମାନଙ୍କୁ ପହୁଡ଼ାଇ ॥
ବେଉଳେ ବେଢ଼ା ନଶୋଧିଲେ । କବାଟ କଳ ଚଳପଲେ ॥
ପ୍ରବେଶ ଯେ ଯାହା ଭୁବନ । ଏଥି ଉତ୍ତାରୁ ଶୁଣ ମନ ॥
ଯେ ପ୍ରଭୁ ଭୃତ୍ୟ ଚିନ୍ତାମଣି । ସର୍ବତ୍ର ବ୍ୟାପିଛନ୍ତି ପୁଣି ॥
ପ୍ରଭୁଗଣଙ୍କୁ ଲୁଚିଯାଇ । ସେବକ ବେଦନା ନ ସହି ॥
ଦେଖନ୍ତୁ ବଳେ ଜଗନ୍ନ ତା । ଲାଗି ଅଛଇ ଭକ୍ତ ଚିନ୍ତା ॥
ତକ୍ଷଣେ ଗୁରୁଡ଼ ଆବେଶେ । ଗଗନମାର୍ଗେ ଉଡ଼ିଯାଇ ॥
ବଳେ ଖୋରଧା ରଥିପୁରେ । ପ୍ରତାପ ରୁଦ୍ରଙ୍କ ମନ୍ଦରେ ॥
ସେ ମହାରାଜା ନୃପସାଇଁ । ପଲଙ୍କେ ନିଦ୍ରା ଅଛୁ ଯାଇଁ ॥
ତାହାଙ୍କ ପାର୍ଶ୍ୱେ ସ୍ୱବଗ୍ରାହ୍ମ । ବଜସ୍ତୁ କଲେ ଖାବ କହି ॥
ସ୍ୱପନମାର୍ଗେ ଆଜ୍ଞା ଦେଲେ । ଶୁଣରେ ରାଜନ ବୋଇଲେ ॥
ତୋ ଘରେ ବନ୍ଧୁ ଆସିଥାଇ । ସେ ନିତ ଉପବାସେ ଯାଇ ॥
ଇତର ଲୋକଙ୍କର ଘରେ । ଲୁଣିଆ ନ ଯାଇ ଭୋକରେ ॥
ତାହାର ଯାଜପୁରେ ଘର । କୁଟୁମ୍ବ ସେନ ସଙ୍ଗତର ॥
ବନ୍ଧୁ ମୋ ଅତ ଶ୍ରଦ୍ଧା ମନେ । ଆସି ସେ ଥିଲା ମୋ ଭୁବନେ ॥
ତାଙ୍କୁ ଭୋଜନ ମୁହିଁ ଦେଲି । ତୋ ବାପା ଗଣ୍ଡି କ ନାଶିଲ ॥
ସେ ରତ୍ନଥାଳୀ ଗୋଟି ମୋର । ଥିଲା ଯେ ବନ୍ଧୁର ପାଶର ॥
ତାହାକୁ ଚୋରର ଦୋଷ ଦେଇ । ଧଇଲେ ତୋର ଲୋକ ଯାଇ ॥
ନିଗଡ଼େ ବାନ୍ଧି ପକାଇଲେ । ଅନେକ ମାଡ଼ହିଁ ମାଇଲେ ॥
ଚରଣେ ସାଙ୍କୋଳି ଲଗାଇ । ରଖିଲେ ବନ୍ଦୀଘରେ ନେଇ ॥
ତା ଦେଖି କୁଟୁମ୍ବ ସକଳ । କେ କନ୍ଦୁ ତାହାଙ୍କ ବିକଳ ॥
ଏଣୁ ମୁଁ କହୁଅଛୁ ତୋତେ । କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଯିବୁ ତୁ ତ୍ୱରିତେ ॥
ବନ୍ଧୁକୁ ବନ୍ଦିରୁ ଫିଟାଇ । ଚରଣ ସାଙ୍କୋଳି କଟାଇ ॥
ବନସ୍ତୁ ହୋଇ ପାର୍ଦ ତଳେ । ସ୍ନାନ କରାଇ ତୀର୍ଥଜଳେ ॥

ପିନ୍ଧାଇ ସୁର୍ଣ୍ଣୀନ ଅମ୍ବର । ଖଞ୍ଜିବୁ ନାନା ଅଳଙ୍କାର ॥
ଚନ୍ଦନେ ଖରଶୋଧ ପଣେ । ଶାଢ଼ୀ ଯେ ଦେବୁ ତୁ ଆପଣେ ॥
ବନ୍ଧୁର ପାଞ୍ଜୀ ମୋ ପ୍ରମାଣ । ଏ କଥା ସତ୍ୟ ବୋଲି ଜାଣ ॥
କ୍ଷିରି ଖେଚଡ଼ି ପୁରି ଅନ୍ନ । ଖାଇବନ୍ତେ ଦେବୁ ତୁ ଭୋଜନ ॥
ତେବେ ସେ ସତ୍ୟେ ସୁଖେଥିବୁ । ନୋହିଲେ ନାଶ କଷ୍ଟେ ଯିବୁ ॥
ଆଜ୍ଞେଟି ପ୍ରଭୁ ନାରାୟଣ । କହିଲୁ ସାବଧାନେ ଶୁଣ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଗୁଟେ ମାଶ । ତକ୍ଷଣେ ଗଲେ ନରହରି ॥
ପ୍ରବେଶ ହେଲେ ନୀଳାଚଳେ । ଏଣେ ଉଠିଲେ ମନ୍ତ୍ରୀପାଳେ ॥
ପ୍ରଭୁ ମହିମା ମନେଗୁଣି । ବାହାରେ ବିଜେ ନୃପମଣି ॥
ପାତ୍ର ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଡକାଇଲେ । ସକଳ ବୁଝାଇ କହିଲେ ॥
ତତ୍କ୍ଷଣେ ବାସ ଲଗି ହୋଇ । ବିଜୟ କଲେ ନୃପସାଇଁ ॥
ଏଣେ ଯେ ଦଣ୍ଡବନ୍ଧଠାରେ । ବିଜୟ କଲେ ନୃପବରେ ॥
ବନ୍ଧୁ ପାଶକୁ ବେଗେ ଗଲେ । ବନ୍ଦନ ଫିଟାଅ ବୋଇଲେ ॥
ବନ୍ଧୁକୁ ନେଇ କଲେ କୋଳ । ହୃଦେ ଲଗାଇ ମହୀପାଳ ॥
ବୋଇଲେ ଧନ୍ୟ ମୋ ଜୀବନ । ଦେଖିଲି ତୋହର ବଦନ ॥
ଏମାନେ ଦୋଷ କଲେ ଯେତେ । ସକଳ କ୍ଷମା ଦିଅ ମୋତେ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଭୁଜ ଧରି । ଶିରେ ଢାଳିଲେ ତୀର୍ଥବାରି ॥
ପିନ୍ଧାଇ ସୁର୍ଣ୍ଣୀନ ବସନ । ଖଞ୍ଜିଲେ ଟଙ୍କା ବରତନ ॥
ଚନ୍ଦନେ ଝରଶୋଧପଣେ । ପାଟ ବାନ୍ଧିଲେ ତତକ୍ଷଣେ ॥
କୁଟୁମ୍ବ ଯାକ ବନ୍ଧୁ ଭୂଲେ । ଅନେକ ପରିତୁଷ କଲେ ॥
ଦକ୍ଷିଣ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଧର । ଟେକାଇ ଦେଲେ ନୃପବର ॥
ଭୋଗ ଖଞ୍ଜିଲେ ମହାସ୍ନେହେ । ଖୁଆଇ ପ୍ରୀତ ନାଶଂ ଯାଏ ॥
ବନ୍ଧୁକୁ ସୁତଛ କସଲ । ପ୍ରଭୁ ସ୍ୱମୂକୁ ଦେଣଯାଇ ॥
ସକଳ ସମର୍ପିଣ କେଲେ । ନୃପତିବର ଚଳିଗଲେ ॥
ବନ୍ଧୁ ରହିଲେ ପ୍ରଭୁପାଶେ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ମନର ହରଷେ ॥
କୁଟୁମ୍ବ ଘେନ ସଙ୍ଗତରେ । ଶ୍ରୀଜଗବନ୍ଧୁଙ୍କ ସେବାରେ ॥

ପରମ ଆନନ୍ଦେ ରହିଲେ । ମନକୁ ଚୈତନ୍ୟ କହିଲେ ॥
ଶୁଣ ସୁଜନେ ସୁଭୂଷଣ । ଭକ୍ତ ବତ୍ସଳ ଭଗବାନ୍ ॥
କରନ୍ତି ଏତେ ଦୁଃଖ ଯାଏ । ଯେବା ବିଶ୍ୱାସ କରିଥାଏ ॥
ଭବକୁ ନକଟ ଗୋସାଇଁ । ଅଭାବ ଜନେ ଛୋଟ ନାହିଁ ॥
ଏଣୁ ପାମର ରାମଦାସ । ଶରଣ କମଳା ବିଳାସ ॥
ବନ୍ଧୁ ମହାନ୍ତି ଗୀତ ରସ । ସୁଜନେ ଶୁଣି ହୁଅ ତୋଷ ॥
ଏ ଦାର୍ଢ୍ୟଭକ୍ତି ରସାମୃତ । କେବଳ ପ୍ରାଣୀ କଷ୍ଟ ହତ ॥
ଯେ ଅବା ଶ୍ରଦ୍ଧାମନେ ଶୁଣେ । କି ଅବା ବଦନରେ ଗୁଣେ ॥
ତାର କଳ୍ମଷ ଥିବ ଯେତେ । ରହିବ ନାହିଁ କଦାଚିତେ ॥
ସକଳ କର୍ମେ ଯଶ ହେବ । ଶମନ ଦର୍ଶନେ ନ ଯିବ ॥
ଏ କଥା ଅଟଇ ପ୍ରମାଣ । ସକଳ ଶାସ୍ତ୍ରେ ଏହା ଶୁଣ ॥
ସାଧୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କଥା ବିନେ । ଜୀବ ଉଦ୍ଧାର ନାହିଁ ଅନ୍ୟେ ॥
ଭଣି ଚିନ୍ତଇ ନିଜ ମନେ । ଯାହା କରିବେ ସାଧୁମାନେ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତିରସାମୃତେ ମନ-ଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ
ବନ୍ଧୁ ମହାନ୍ତି ଦାର୍ଢ୍ୟଭାବ ବର୍ଣ୍ଣନେ ନାମ
ତ୍ରୟୋଦଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ

—*—

ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ବଳରାମ ଦାସ ସମ୍ବାଦ

ଚୈତନ୍ୟ ଉବାଚ

ଶୁଣ ସୁଜନ ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେ । ଯାହା ମୁଁ କହୁଅଛୁ ତୋତେ ॥
ଭକତ ଜନ ମଧ୍ୟେ ସାର । ମହିମା ଅପାରୁ ଅପାର ॥
ନାମ ତା ବଳରାମଦାସ । ମହନ୍ତ ସୋମନାଥ ଶିଷ୍ୟ ॥
ପୁରୁଷୋତ୍ତମେ ତାର ଘର । କୁଟୁମ୍ବ ସେହି ସଙ୍ଗତର ॥
ଉତ୍ତମ ଜନେ ଆଶ୍ରେକରି । ନିତି ବୁଲଇ ଭିକ୍ଷାକରି ॥

ଏମନ୍ତେ ବଞ୍ଚୁ ଥାନ୍ତି ଜନ । ଶୋଚନା ନ ଥାଇ ତା ମନ ।
ନଗରେ ହରିପାଦ ଧ୍ୟାୟୀ । ଆନନ୍ଦେ ମତ୍ତ ହୋଇଥାଇ ।
ଗୋଟିଏ ନାମ ଯହୁଁ ଶୁଣେ । କୋଟିଏ ବାଧି ପ୍ରାୟେ ମଣେ ।
ସର୍ବଦା ହରିରସେ ରସେ । ଶ୍ରବଣେ ଶୁଣି ମୁଖେ ଘୋଷେ ॥
ବସଇ ସାଧୁଙ୍କ ସଙ୍ଗର । ସକଳ ଜୀବେ ଦୟା ତାର ।
ଶ୍ରୀ ବାସୁଦେବଙ୍କ ସେବା ଜନେ । ଅନ୍ୟ ନ ଜାଣେ ତାର ମନେ ।
କେବଳ ପ୍ରକୃତ କଣରେ । ନରତେ ଗମେ ବେଶ୍ୟାଘରେ ।
ଚନ୍ଦ୍ରରେ କଳଙ୍କ ଯେସନ । ଅର୍ଜିଲ୍ଲ କଥା ନୋହେ ଆନ ।
ପୂର୍ବ ଅର୍ଜିଲ୍ଲ କର୍ମ ଫଳେ । ନରତେ ବେଶ୍ୟାଘର ତଳେ ।
ଏମନ୍ତେ କେତେଦିନ ଅନ୍ତେ । ଶୁଣ ସୁଜନ ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେ ।
ଆଷାଢ଼େ ଶ୍ରୀଗୁଣ୍ଡିଚା ଯାତ । ନିର୍ମାଣ ହେଲ ତିନିରଥ ।
ସୁଭଦ୍ରା ବଳଦେବ ଭୁଲେ । ପ୍ରଭୁ ସମ୍ଭ୍ରମେ ବିଜେ କଲେ ।
ଅଶେଷ ଜନଙ୍କର ସ୍ତୁତେ । ବିଜୟେ ନନ୍ଦିଘୋଷ ରଥେ ।
ଶ୍ରୀନନ୍ଦିଘୋଷ ଡାଳବାରେ । ଆନନ୍ଦ କେ କହୁ ସଂସାରେ ।
ଅଶେଷ ବାଦ୍ୟ ନାଦ ପୁଣି । ଆନନ୍ଦ ହୋଇଲ୍ଲ ଧରଣୀ ।
ଏମନ୍ତ ସମୟରେ ଶୁଣ । ଗଣିକା ମନ୍ଦିରେ ଯାଇଣ ।
ଥିଲେ ଯେ ବଳରାମ ଦାସେ । ମତ୍ତ ହୋଇଣ ବେଶ୍ୟାରସେ ।
ଶ୍ରବଣେ ଶୁଣିଲେ ସେ ଧ୍ୱନି । ଶିରେ ବଜ୍ରତ ଭଳି ବେନି ।
କୋଇଲେ ଧିକ ମୋ ଜୀବନ । ଅଜ୍ଞାନ ବଞ୍ଚିଲେ ମୁଁ ଜନ ।
ପ୍ରଭୁ ମୋ ରଥେ ବିଜେ କଲେ । ଶୋଇ ମୁଁ ଅଛି ବେଶ୍ୟାକୁଳେ ।
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଗଲ୍ଲ ଧାଇଁ । ମିଳିଲ୍ଲ ପ୍ରଭୁପାଶେ ଯାଇଁ ।
ଉଠିଲ୍ଲ ନନ୍ଦିଘୋଷ ରଥେ । କର ନକେଶି ଅଛି ମାଥେ ।
କଳାଶ୍ରୀ ମୁଖକୁ ଅନାଇ । ଅନେକ ମତେ ବାହୁନଇ ।
ସେବକ ଅନାଇଣ ବେଳେ । କ୍ରୋଧରେ ଦାସଙ୍କୁ ବୋଇଲେ ।
କଣ୍ଠେ ତୋ ତାମ୍ବୁଳର ଗାର । କୁଙ୍କୁମେ ଦେହ ଜରଜର ।
ଅତି ଜଘନ୍ୟ ତୋର କାୟେ । ଦିଶୁଛୁ ଖଣ୍ଡିତ ସ୍ତ୍ରୀପ୍ରାୟେ ॥

ସ୍ନାନ ଶଉଚ ତୋର ନାହିଁ । ଥିଲୁ ତୁ ବେଶ୍ୟାଘରେ ଶୋଇ ॥
କପାଁ ତୁ ଚଢ଼ିଲୁ ରଥର । ଲଙ୍କଟପଣ ଘୋଡ଼ୁ ତୋର ॥
କେତେବୋଲେ ତୋତେ ଜ୍ଞାନବନ୍ତ । ଦେଖ ହୋ ପ୍ରଭୁ ଜଗନ୍ନାଥ ॥
ବ୍ରହ୍ମା ଇନ୍ଦ୍ରାଦି ଯାର ପାଖେ । ସେବା କରନ୍ତି ଅପ୍ରମାଦେ ॥
ତାହାକୁ ତୋର ଭୟ ନାହିଁ । ଆସିଛୁ ଶୁଚିବନ୍ତ ହୋଇ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି କୋପକଲେ । ସେବକମାନେ ଯେ ସାହାରେ ॥
ଗଳେ ଅନେକ ଧକ୍କା ଦେଲେ । ରଥରୁ ପେଲି ପକାଇଲେ ॥
ନାନା କୁବାକ୍ୟ ଗାଳିଦେଇ । କହ ତୋ ବାପ ଆଗେ ଯାଇ ॥
ସବୁରି ମୁଖରୁ ଗଞ୍ଜଣ । ପାଇଲା ବଳରାମ ଦାସ ॥
ମନରେ ପାଇ ଗୁରୁ ତାପ । ବଢ଼ିଲା ବିଶେଷ ସନ୍ତାପ ॥
ପ୍ରଭୁ ସମ୍ମୁଖରେ ଲଜ୍ଜାହୋଇ । କଳାଶ୍ରୀମୁଖକୁ ଅନାଇ ॥
ବେନି ନୟନୁ ଧାରଗଳେ । ପ୍ରଣାମ କଲା ମହୀତଳେ ॥
ଉଠି କପାଳେ ଦେଲା ପାଣି । ବୋଇଲା ନମୋ ଚକ୍ରପାଣି ॥
ନମୋ କମଳ ପଦ୍ମମୁଖ । ଭକତ ଜନଙ୍କର ଭେକ ॥
ଭକ୍ତବତ୍ସଳ ମହାବାହୁ । ନନ୍ଦଘୋଷରେ ଥାଉଁ ଥାଉଁ ॥
ଶଙ୍ଖ ଯେ ଚକ୍ର ବେନି କରେ । ବସିଛୁ ଅଛୁ ଉଜ୍ଜପୁରେ ॥
ତେବେ ଗଞ୍ଜଇ ମାରଚଣ୍ଡ । ଚାହିଁ ନ ଛେଦ ମୋର ମୁଣ୍ଡ ॥
ଦଣ୍ଡ ଯେ ଦେଲୁ ପରହସ୍ତେ । ଏଥିରେ ଯଶ ହେଲା କେତେ ॥
ମୋତେକରୁଣା ଯେବେ ତୋର । ସକଳ ଜାଣିଲି ଏଥର ॥
ନନ୍ଦ ଗଉଡ଼ ପୁଅ ହୋଇ । ନନ୍ଦଘୋଷରେ ଏବେ ବୁଲୁ ॥
ବଳଙ୍କ ତଳା ବଇଠରେ । କପାଇ ବହିଁକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ॥
ଥିଲୁ ମୋ ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁ ବୋଲି । ତୋର ସମ୍ମୁଖକୁ ଆସିଥିଲି ॥
ଏଥକୁ ଦଣ୍ଡ ଦେଲୁ ଏତେ । ଆଜ ଜାଣିଲି ମୁହିଁ ତୋତେ ॥
ମୁଁ ଯେ ଜାଣଇ ତୋ ସକଳ । ତେଣୁ ବା ହୋଇବ ଅକଳ ॥
ଏବେ ମୁଁ ଗଲିଟି ବାହୁଡ଼ି । କେ ଛିଙ୍କୁ ତୋ ରଥ ବଉଡ଼ ॥
ଯାହା କେମନ୍ତ କରୁ ତୁହି । ତାହା ଦେଖଇ ଜନା ମୁହିଁ ॥

କଳ୍ପ କେ ଗ୍ରନ୍ଥ ଏବେ ରଥ । ତୋ ବାପ ନନ୍ଦର ଶପଥ ॥
ଆଉର କହୁଅଛୁ ଶୁଣ । ଶ୍ରୀବତ୍ସ ଭୂଷଣ ଶରଣ ॥
ମୁଁ ଯେବେ ତୋହର ସେବକ । ତୁ ଯେବେ ମୋ ପ୍ରାଣନାୟକ ॥
ଅନ୍ୟ ଶରଣ ମୋର ଥିଲେ । ତାହା ବୁଝିବୁ ବୁଦ୍ଧି ଭଲେ ॥
ଆଉର କହୁଅଛୁ ଯାହା । ଶୁଣ ପୂତନା ପ୍ରାଣଖିଆ ॥
କୋଟିଏ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ହୋଇବ । ଗୋଟିଏ ପ୍ରଭୁ ହୋଇଥିବ ॥
ତାର ସେବକ ହୀନ ନଭ । ସେ ପ୍ରଭୁ ଯେବେ ନ ବୁଝିବ ॥
ସେ ଲଜ୍ଜା ହେବଟି କାହାର । ତୋ ହୃଦପଦ୍ମରେ ବିଚାର ॥
ଅଧିକ କ କହିବ ମୁହିଁ । ତୁମ୍ଭେ ମୋ ଜୀବର ଗୋସାଇଁ ॥
ଯେ ଦଣ୍ଡ ଉଚିତ ମୋହର । ବୋଲି ଚଳିଲେ କ୍ରୋଧଭର ॥
ପଛକୁ ଅନାଇଁ ଅନାଇଁ । ମିଳିଲ୍ଲ ସିନ୍ଧୁ କୂଳେ ଯାଇଁ ॥
ବାଙ୍କମୁହାଣ ବାଲିକୁହେ । ବସିଲ ମନର ବିଷାଦେ ॥
ବାଲିରେ ତିନଗୋଟି ରଥ । ନିର୍ମାଣ କରଣ ଉନତ ॥
ନସ୍ତ ଭୁଜ ଧ୍ୟାନେ ଚିନ୍ତ । ଯେ ଜଗବନ୍ଧୁ ତନମୂର୍ତ୍ତି ॥
ବୋଇଲ୍ଲ ଏଥେଁ ବିଜେ କର । ମୁଁ ଯେବେ ସେବକ ତୋହର ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ହାକନ୍ଦେନେ । ନୟନୁ ଅଶ୍ରୁ ଧାର ଗଳେ ॥
ଅମୃତ ନଦୀ ପ୍ରାୟେ ହୋଇ । ସର୍ବାଙ୍ଗେ ଯାଉଅଛୁ ବହି ॥
ତାହା ଜାଣିଲେ ଆତ୍ମନ୍କ । ଯେ ପ୍ରଭୁ ଭକତ ବତ୍ସଳ ॥
ଶରଣ ରକ୍ଷଣ ଯେ ବାନା । ନ ସହେ ସେବକ ବେଦନା ॥
ଅଶେଷ ସୁଖ ଦୂରକରି । ବାଙ୍କି ମୁହାଣେ ବିଜେକରି ॥
ଦାରୁ ରକ୍ଷିଣ ନନ୍ଦଘୋଷେ । ପ୍ରଭୁ ବିଜୟ ଭକ୍ତ ପାଶେ ॥
ସଙ୍ଗତେ ଘେନ ଭଗ୍ନୀ ଭ୍ରାତ । ବିଜୟ କଲେ ବାଲିରଥ ॥
ତା ଦେଖି ବଳରାମ ଦାସ । କେ କହୁ ମନର ହରଷ ॥
ଅକପେ ଅନାଇଣ ହେଲ୍ଲ । କଳପ ସୁକୃତ ଲଭିଲ୍ଲ ॥
କେବଳ ଅଭିମାନ ଧରି । ସ୍ବାମ୍ଭିଁ ସେ ଅଚ୍ଛି ବଶକରି ॥
ହୃଦେ ଆନନ୍ଦ ମୁଖେ ଦୁଃଖ । ତାହା ଜାଣିଲେ ପଦ୍ମମୁଖ ॥

ହସି କହନ୍ତି ପୀତବାସ । ହାସେ ନ କର ତୁମ୍ଭେ ସେଷ ॥
ମୋର ସନ୍ତାପ ତୋର ଦେଖି । ଯାହା ମୁଁ ଅଇଲି ଉପେକ୍ଷି ।
ଏବେ ଯେ ଆସୁଛି ତୋହର । ତୋ ମନେ ଯାହା ତାହା କର ॥
ପ୍ରଭୁ ଶ୍ରୀମୁଖୁଁ ଶୁଣି ଏତେ । ଦାସ ବଳିଆ ସ୍ତୁତି କେତେ ॥
ତତକ୍ଷଣେ ଶିରେ କରବେଇ । ସମ୍ମୁଖରେ ପାଦେ ପଡ଼ି ଶୋଇ ॥
ଉଠି କପାଳେ ଦେଇ କର । ବୋଲଇ ନମୋ ଚକ୍ରଧର ॥
କମଳା ଯାର ଏଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ । ଧାତା ଯାହାର ଆଜ୍ଞାକାରୀ ॥
ଦେବ ଇନ୍ଦ୍ରାଦି ସୁରାସୁର । ଯକ୍ଷ ଗନ୍ଧର୍ବ ଯେ କିନ୍ନର ॥
ରବି ଚନ୍ଦ୍ରାଦି ବୈଶ୍ୱାନର । ନାଗ ନୃପତି ଚରାଚର ।
କ୍ଷିତି ଆକାଶ ଦିଗପାଳ । ଯାହାର ଆଜ୍ଞାରେ ସକଳ ।
ହେଉଅଛନ୍ତି ଆତଯାତ । ତୁମ୍ଭେ ଅଶେଷ ଲୋକନାଥ ।
ସାରଦା ଯାର ଆଜ୍ଞାକାରୀ । ଯେ ଅଷ୍ଟନିଧି ପରିକାରୀ ।
ସିଦ୍ଧ ଯୋଗୀନ୍ଦ୍ର ମୁନି ଗଣେ । ଧ୍ୟାନେ ଚିନ୍ତନ୍ତି ଯା ଚରଣେ ।
ମୋ ସ୍ତୁତି କେତେକ ମାତର । କୋଟିଏ କୀଟରୁ ଅନ୍ତର ।
କଷ୍ଟ କଲେ ମୋର ପାଇଁ । ପ୍ରଭୁପଣକୁଁ ଲୁଚାଇଁ ।
ଏହା ନ ଜାଣି ମୂଢ଼ ନରେ । ସେବନ୍ତି ଅନ୍ୟ ଦେବତାରେ ।
ଗଙ୍ଗା ତେଜିଣ ଗଙ୍ଗାକୂଳେ । କୂପ ଖୋଳନ୍ତି ତୃଷା ଭରେ ॥
ସୁଧା ତେଜିଣ ବିଷ ଖାଇ । ମରିବା ସମ ସେ ଅଟଇ ।
ଯେ ତୁମ୍ଭ ମହିମା କଥିତ । ଜାଣି ଭଜଇ ଅବିରତ ।
ଶରଣ ପଶେ ତୋ ଚରଣେ । ଇନ୍ଦ୍ର ପଦକୁଁ ସେ ନ ଗଣେ ।
ତେଣୁ ବଳିଆ ଏ ସଂସାରେ । ଚିତ୍ତରେ କାହାକୁ ନ ଡରେ ॥
କମ୍ବୁରଥାଙ୍ଗ ଗଦାପାଣି । ଭରସା ଅଛି ବୋଲି ଜାଣି ।
ମହାପାତକୀ ହୋଇଥାଇଁ । ସେ ଦୋଷ କ୍ଷମାକର ତୁହି ।
ମୁଁ ଯେ ସର୍ବଦା ଅପରାଧୀ । ତୁମ୍ଭେ ଯେ କରୁଣାବାରିଧି ।
ହୁଡ଼ି ବୋଇଲି ଯେତେ ଆଜ । ସେ ତୁଣ୍ଡେ ପଡ଼ୁ ମୋର ବଜ୍ର ।
ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଏଡ଼େ ସାହାପକ୍ଷ । ଆଜତ ଦେଖିଲି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ।

ଏବେ ଯେ ନନ୍ଦଘୋଷ ରଥ । ନୀଳାଦ୍ରୀ ନଗରରେ ଯାତ ॥
ଅଶେଷ ସୁଖ ଭୋଗମାନ । ଛାଡ଼ି ଅଇଲ ଭଗବାନ ॥
ଭ୍ରାତା ଭଗିନୀ ସାଙ୍ଗ ହୋଇ । ଏଥେ କ ଭୁଞ୍ଜିବ ଗୋସାଇଁ ॥
ମୁଁ ମୂଢ଼ ମନ୍ଦକୃତ୍ୟ କଲି । ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଏ କଷ୍ଟ ଦହିଲି ॥
ତା ଶୁଣି ପ୍ରଭୁ ଭାବଗ୍ରାହୀ । ଦାସଙ୍କୁ ପାଶରେ ବସାଇ ॥
ହସି ଶ୍ରୀମୁଖେ ଆଜ୍ଞା କଲେ । ହେ ଦାସେ ଶୁଣକୁ ବୋଇଲେ ॥
ଜସ୍ତକ ମୋର ଜସ ହେବ । ମୂଳ ମୋ ଭକତର ଭାବ ॥
ଅଶେଷ ସୁଖଶ୍ରାବ ମୋର । ଭକତ କଥାମୃତ ସାର ॥
ମୋର ମହିମା ପଦେ ପଦେ । ଯେ ଶୁଣୁଥିବ ସଦା ହୃଦେ ॥
ସେ ଅଟେ ସୁଖଦାତା ମୋର । ଏଥିରେ ସଂଶୟ ନ କର ॥
ଏ କଥା ସତ୍ୟ ସତ୍ୟ ମୋର । ତୋ ମନେ ସଂଶୟ ନ କର ॥
ତା ଶୁଣି ଦଳଗମ ଦାସେ । ମନରେ ଲଭି ଅତି ତୋଷ ॥
ହୃଦୟ ମଧ୍ୟେ ଚକାସନେ । ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ବସାଇ ଆସନେ ॥
ଆପଣା ଧଇର୍ଯ୍ୟ ସ୍ତମ୍ଭରେ । ବାନ୍ଧିଲ ମନ ଘାଟକେ ରେ ॥
ଆନନ୍ଦ ଦାଣ୍ଡେ ରଥ ଚଢ଼ି । ଲଗାଇ କଳ୍ପନା ଦଉଡ଼ି ॥
ପ୍ରକୃତ ପିଠିଆଇ ଗଲେ । ରଥଦଉଡ ଓଟାଇଲେ ॥
ସୁଗୁଣ ସାରଥିଏ ରଥେ । ଗୀତ ଗାଇଣ ରଙ୍ଗେ ନାଚେ ॥
ରାଜସବୁଦ୍ଧି ବେଶକରେ । ହିଂସାଦୁର୍ବୁଦ୍ଧି ଦୂର କରେ ॥
ମଙ୍ଗଳଘଣ୍ଟ ବଜାଇଲେ । ଶବଦ ଶଙ୍ଖଧ୍ୱନି କଲେ ॥
ଜାଗ୍ରତ ସ୍ୱପ୍ନତ ସୁଷୁପ୍ତି । ଯେ ରଥ କରିବାକୁ ରକ୍ଷା ॥
ପଞ୍ଚପବଣ ଦିପ୍ରଗଣ । ସୁବୁଦ୍ଧି ପଣ୍ଡାଙ୍କୁ ଘେନିଣ ॥
ପ୍ରଭୁଙ୍କ ପୂଜାରେ ବସିଲେ । ଅଭେଦ ଭୋଗ ମନାସିଲେ ॥
ଚଉଦବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ଗତେ । ଅପୂର୍ବ ଦ୍ରବ୍ୟମାନ ଯେତେ ॥
ସମ୍ମୁଖେ ସବୁ ଠୁଳ କଲେ । କଳ୍ପନାମାର୍ଗ ପୂଜା କଲେ ॥
ଭୁ ହୋ ସୁମନ ନୁ ପବଣ । ଚୈତନ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଘେନିଣ ॥
ରଜ୍ଜୁକୁ ଷିଡୁମୁନାଦ୍ୱାରେ । ଦଶଟ ପୁରୁଷ ସମ୍ମୁଖରେ ॥

ନିର୍ଭୟ ହୋଇ ଆଜ୍ଞାଦେଲେ । ଭସ୍ମକୁ ମାରରେ ବୋଇଲେ ।
କ୍ରୋଧ ତାମସ ଆଦି ଯେତେ । କୁଟିଳ କପଟ ସଙ୍ଗତେ ॥
ସ୍ଥୂଳ କୁମତି ମିଥ୍ୟା ଲୋଭ । ମଦ ମତ୍ସର ଯେ ସ୍ୱଭାବ ॥
ଦୁର୍ଗୁଣ ଦାମ୍ଭିକ ନାସ୍ତିକ । କଳ୍ପନା ଆଦି ଯେତେ ଲୋକ ॥
ମାରି ଏହାଙ୍କୁ କର ଦୂର । ନ ଥାଉ ଏ ଦିବ୍ୟ ରଥର ॥
ଏମନ୍ତ ଆଜ୍ଞା ତାକୁ ଦେଇ । ଲଗ୍ନିଲ ଶ୍ରୀମୁଖକୁ ଧ୍ୟାଇ ॥
ଆନନ୍ଦେ ବଳରାମ ଦାସ । ଗୁଣ୍ଡ଼ ସହାରେ ଦେଇଁଆଶ ॥
ରାତ୍ର ଦିବସ ନ ଜାଣିଲା । କ୍ଷୁଧା ତୃଷାକୁଁ ନ ମଣିଲା ॥
କେବଳ ଏକଭାବ ହୋଇ । ଶ୍ରୀ ଦାରୁବ୍ରହ୍ମକୁ ଭଜଇ ॥
ଏମନ୍ତ ଭାବ ଦେଖିକରି । ସେ ଭାବେ ବନ୍ଧନ ଶ୍ରୀହରି ॥
ଏଣେ ଯେ ନନ୍ଦିଘୋଷ ରଥ । କଳା ପିଠିଆ ଅପ୍ରମିତ ॥
ଦଇତ୍ ଧରଣ ଓଟାରି । ବଳ ପ୍ରାକ୍ରମେ ଗଲେ ହାରି ॥
ରଥ ଚକର୍ବିଁ ନ ଚଳିଲେ । ସମସ୍ତେ ଦେଖିଣ ଭାଳିଲେ ॥
କି ବୁଦ୍ଧି କରିବା ଏଥିର । କପାଁ ନ ଚଳେ ରଥବର ॥
ଏମନ୍ତ ଦେଖିଣ ସମସ୍ତେ । କହିଲେ ନୃପତି ଅଗ୍ରତେ ॥
ଭାରତେ ଜଗତର ଯେ ଯାଇ । ରାଜ୍ୟୁ ସକଳ ଜନ ରାଇ ॥
ଯୁବା ବାଳକ ବୃଦ୍ଧ ନାରୀ । ବ୍ରହ୍ମ କ୍ଷତ୍ରିୟ ଆଦି କରି ॥
ଯେ ପାତ୍ର ମନ୍ତ୍ରୀ ଅମାତ୍ୟେ । ସାଧୁତ ସାମନ୍ତ ସଙ୍ଗତେ ॥
ସକଳ ଲୋକଙ୍କର ହାତେ । ରଥେ ଝିଙ୍କାଇ ନାନାମତେ ॥
କଷ୍ଟେ ଟାଣି ନ ପାରିଲେ । ଆପଣେ ନୃପତି ଭାଳିଲେ ॥
କିବା ଅଭାଗ୍ୟ ହେଲା ମୋର । ଟେଣୁ ନ ଚଳେ ରଥବର ॥
ଆଣରେ ମତ୍ତଗଜ ଯେତେ । ନୃପତି ଆଜ୍ଞାରେ ସମସ୍ତେ ॥
ଆଣିଲେ ଶତେକ ମତ୍ତଗଜ । କରିଣ ନାନା ମତେ ସଜ ॥
ବେଗେଣ ରଥରେ ଯୋଚିଲେ । ମାହୁନ୍ତେ ଅଙ୍କୁଶ ଟିପିଲେ ॥
ଏଣେ ପ୍ରତାପରୁଦ୍ର ରାଜା । କରଇ ନାନାମତେ ପୂଜା ॥
କଟି ବସନ ଆଣ୍ଟେ ଭିଡ଼ି । ଆପଣେ ଧଇଲେ ଦଉଡ଼ି ।

ତାହା ଦେଖିଣ ଯେତେ ଲୋକ । ସମସ୍ତେ ହୋଇଣ ଉତ୍ସୁକ ॥
ଧଇଲେ ନନ୍ଦଘୋଷ ବେଢ଼ି । ଗୁଡ଼କୁ ଯେସନେ ପିମ୍ପୁଡ଼ି ॥
ଆନନ୍ଦେ ଦେଲେ ହୁଳହୁଳି । ବଜାଇ ଜୟେ କରତାଳି ॥
ଅନେକ ହରିବୋଲ ପଡ଼ି । ହସ୍ତରେ ଧଇଲେ ବଉଡ଼ି ॥
ଟିଙ୍କିଲେ ଯେ ଯାହାର ମତେ । ରଥ ନ ଚଳେ କଦାଚିତେ ॥
ଗଜ ମନୁଷ୍ୟ ଶ୍ରମପାଇ । ବସିଲେ ଯେ ଯାହାରେ ଯାଇ ॥
ତାହା ଦେଖିଣ ନୃପବର । ବିସ୍ମର କଲ ତା ମନର ॥
ପ୍ରଭୁ ପଦାରବିନ୍ଦଗତ । ଅପ୍ରାଧ ଅର୍ଜିଲି ବହୁତ ॥
ତେଣୁ ନ ଚଳେ ନନ୍ଦଘୋଷ । ବୁଝିବା ଏଥିର ସନ୍ଦେଶ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି କୁଶାସନେ । ଶୋଇଲେ ରାଜା ଦୁଃଖମନେ ॥
ପ୍ରଭୁ ଚରଣେ ମନ ଦେଇ । ସଂଶୟ ଜାଣିବାର ପାଇଁ ॥
ତାହା ଜାଣିଲେ ତତକ୍ଷଣ । ସେ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ନାରାୟଣ । ॥
ରାଜାକୁ କହିଲେ ସ୍ୱପନେ । ତୁ କମ୍ପା ଚିନ୍ତାକରୁ ମନେ ॥
ଏବେ ମୁଁ କହୁଅଛି ତୋତେ । ହେ [illegible] ଶୁଣ ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେ ॥
ମୋର ଭକତ ଯେଉଁଜନ । ମୋହର ନାମ କରେ ଗାନ ॥
ସେ ଜେବେ ଅଶୁଚି ନୁହଇ । ସର୍ବଦା ଶୁଚିମନ୍ତ ଦେହି ॥
ଏଣୁ ମୋ ବଳରାମ ଦାସ । ମନରେ ହୋଇଣ ହରଷ ॥
ସ୍ଥମୁକୁ ଅଇଲ ମୋହର । ମାରି ତାହାକୁ କଲେ ଦୂର ॥
ତେଣୁ ଭକତ ଅଭିମାନେ । ଗଲ ଅଟ୍ଟାଳ ଦୁଃଖମନେ ॥
ବସିଲ ଚନ୍ଦ୍ରତୀର୍ଥେ ଯାଇ । ଚିନ୍ତି ମୋ ପାଦପଦ୍ମ ଧ୍ୟାୟି ॥
ତାହା ଜାଣିଣ ଆମ୍ଭେ ଗଲୁଁ । ଭକତ ପାରୁଶେ ମିଳିଲୁ ॥
ସେ ଯେତେ ସୁଖ ମୋତେ ଦେଲ । ଯେଉଁ ପ୍ରକାରେ ଯାହାକଲ ॥
ଇନ୍ଦ୍ରାଦି ଦେବଙ୍କୁ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ । ତୁ କାହିଁ ଜାଣିବୁ ତା ଭାବ ॥
ତେଣୁଟି ଅଛୁ ସେହି ସ୍ଥାନେ । ଏ ରଥ ଚଳିବ କେସନେ ॥
ଭକତ ଭାବେ ବାନ୍ଧିଅଛି । ଆମ୍ଭେ ତା ନ ପାରୁ ମୁକୁଳି ॥
ଭକତ ମୋହର ଶରୀର । ମୁହିଁ ତାହାର ପ୍ରାଣେଶ୍ୱର ॥

ଭକତ ମୋର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ । କେତେବେହେଁ ନୁହେଁ ହେ ରାଜନ ॥
ଭକତ ରକ୍ଷଣ ନିମନ୍ତେ । ଚକ୍ର ମୁଁ ଧରିଅଛୁ ହସ୍ତେ ॥
ଭକତ ଦୁଃଖ ସୁଖ ଯେତେ । ମୁଁ ସିନା ଭୁଞ୍ଜି ଥାଇ ନିତ୍ୟେ ॥
ଏ ଆଜ୍ଞା ସତ୍ୟ ଅଟେ ମୋର । ହେ ରାଜା ସଂଶୟ ନକର ॥
ଯେବେ ତୁ ନନ୍ଦଘୋଷ ରଥେ । ଯାତ୍ରା କରିବୁ ଘେନି ମୋତେ ॥
ତେବେ ତୁ ଏମନ୍ତ କରିବୁ । ସେବକ ଯାକ ଡକାଇବୁ ॥
ମୋର ଭକ୍ତଙ୍କୁ ଅହଙ୍କାରଣେ । ଦଣ୍ଡ ଦହୁଲେ ଯେଉଁମାନେ ॥
ତାହାଙ୍କୁ ଯୋଡ଼ ଯୋଡ଼ କରି । ବନ୍ଧାଇଥିବୁ ଦଣ୍ଡଧାରୀ ॥
ଗଳାରେ ଜାଲଫାଶ ଭରି । ହସ୍ତେ ତୋରଣ ଥିବେ ଧରି ॥
ପଛରେ ଗଳାଧକ୍କା ଦେଇ । ଘେନାଇ ଯିବୁ ନରସାଇଁ ॥
ମୋ ଭୃତ୍ୟ ସମ୍ମୁଖରେ ଭେଟିବେ । ସମସ୍ତେ ଚରଣେ ଲୋଟିବେ ॥
ତୁ ଯେ ଆପଣେ ନ ପଚାରିଣ । ଦାସଙ୍କୁ କୋଳେ ବସାଇଣ ॥
ଅନେକ ଗଉରବ କରି । ଘେନି ଆସିବୁ ଦଣ୍ଡଧାରୀ ॥
ବସାଇ ନନ୍ଦଘୋଷ ରଥେ । ବାନ୍ଧିବୁ ପାଟଶାଢ଼ୀ ମାଥେ ॥
ବୋଲିବୁ ଯାତ୍ରା ବେଗେକରି । ତେବେ ଚଳିବ ରଥବର ॥
ନୋହିଲେ ନ ଚଳିବ ରଥ । ହେ ରାଜା କହୁଅଛି ସତ ॥
ମୁହିଁ ପ୍ରବଳ ମାଳାଚଳ । ଭକତ ପ୍ରାଣ ମୋର ମୂଳ ॥
ଭକତ ଯିବ ମୋର ଯେଣେ । ମୁହିଁ ନିଶ୍ଚୟ ଯିବି ତେଣେ ॥
ଏ କଥା ସତ୍ୟ ମହୀପାଳ । କହି ଚଳିଲେ ଆଦିମୂଳ ॥
ରାଜା ଏମନ୍ତ ଆଜ୍ଞା ପାଇ । ଉଠିଲା ଅତି ବେଗ ହୋଇ ॥
ସେବକମାନଙ୍କୁ ସ୍ମରିଣ । ତ'ସେ କୋଟେହା ଯେତେ ଜନ ॥
ବନ୍ଧାଇ ଯୋଡ଼ ଯୋଡ଼ କରି । ଗଳେ ରେ ଜାଲଫାଶ ଭରି ॥
ହସ୍ତେ ତୋରଣ ଧରାଇଲେ । ପଛେ ଧାବୁକା ତାକୁ ଦେଲେ ॥
ଘେନାଇଗଲେ ଖରେ ଜନେ । ମିଳିଲେ ଭକ୍ତ ସନ୍ନିଧାନେ ॥
ସମସ୍ତେ ସମ୍ମୁଖରେ ଭେଟିଲେ । ତତକ୍ଷଣେ ଚରଣେ ଲୋଟିଲେ ॥
ଉଠି କପାଳେ ଦେଲେ କର । ବୋଇଲେ ଦେବ ବିଜେକର ॥

ଯେତେ ଅପ୍ରାଧ ଆମ୍ଭେ କଲୁ । ତହିଁର ଶାସ୍ତି ତ ପାଇଲୁ ॥
ଏବେ ତୁ ଦୋଷ କର କ୍ଷମା । ଧନ୍ୟ ତୋ ଭକତ ମହିମା ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲଇଣ ରାଜନ । କହିଲେ ମଧୁର ବଚନ ॥
ଦାସଙ୍କୁ କୋଳେ ବସାଇଲେ । ଅନେକ ଗଉରବ କଲେ ॥
ଧନ ବସନ ତାଙ୍କୁ ଦେଇ । ଦାହଙ୍କୁ ଅଶ୍ୱରେ ବସାଇ ॥
ଘେନାଇ ଗଲେ ନୃପବଣ । ଅନେକ ଉତ୍ସବ କରିଣ ॥
ପ୍ରବେଶ ହେଲେ କ୍ଷେତ୍ରବରେ । ଶ୍ରୀ ନନ୍ଦଘୋଷ ପାରୁଶରେ ॥
ଦାସଙ୍କୁ ଘେନି ନରନାଥେ । ଝଜସ୍ତୁ ନନ୍ଦଘୋଷ ରଥେ ॥
ପ୍ରଭୁଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ବସାଇ । ପାଠ କାହ୍ଲେ ନରସାଇଁ ॥
ବୋଇଲେ କର ଏବେ ଯାଚ । ଏ ସର୍ବ ଭୁମ୍ଭର ଆୟତ୍ତ ॥
ତା ଶୁଣି ବଳରାମ ଦାସ । ମନରେ ହୋଇଣ ହରଷ ॥
ବୋଇଲେ ନମୋ ମହାବାହୁ । ଭକତ ବତ୍ସଳ ବୋଲାଉ ॥
ନାମ କରୁଣା ମହାମେରୁ । କଷ୍ଟକେ ଦୁବ କରୁ ବାରୁ ॥
ଏବେ ମୁଁ କହୁଅଛୁ ତୋତେ । ହେ ପ୍ରଭୁ ବଜେ କର ରଥେ ॥
ଭିଡ଼ିତେ ରଥ ଚଳିଯାଉ । ପ୍ରଭୁ ମହିମା ରହିଥାଉ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି କର ଯୋଡ଼ି । ବୋଇଲା ଝିଙ୍କ ହୋ ଦଉଡ଼ ॥
ତା ଶୁଣି ପିଠିଆଏ ଗଲେ । ରଥ ଦଉଡ଼ି ଉଠାଇଲେ ॥
ସମସ୍ତେ ଜୟ ଜୟ କଲେ । ଅଶେଷ ବାଦ୍ୟ ବଜାଇଲେ ॥
ସେବକ ଘଣ୍ଟ ବଜାଇଲେ । କାମିନୀ ହୁଳହୁଳି ଦେଲେ ॥
ତାହା ଦେଖିଣ ପ୍ରଭୁ ମନେ । ପ୍ରସନ୍ନ ହେଲେ ନରବଣେ ॥
ରଖିଣ ଭକତ ମହତ । ଚଳିଲା ନନ୍ଦଘୋଷ ରଥ ॥
ପଛକୁ ଉହ୍ନିଲା ଦଉଡ଼ । ପକ୍ଷୀ ଯେସନେ ଶୂନ୍ୟେ ଉଡ଼େ ॥
ତେସନେ ପ୍ରଭୁ ଦେବରାଜ । ସଙ୍ଗେ ଚଳିଲେ ତାଳଧ୍ୱଜ ॥
ପଲକ ମାତ୍ରେ ରଥବର । ପ୍ରବେଶ ଗୁଣ୍ଡିଚ୍ଚ ନଗର ॥
ତାହା ଦେଖିଣ ସର୍ବଜନ । ଆଦର ସେ ମହାରାଜନ ॥
ସୁରଙ୍ଗରେ ବେଢ଼ି ବସି । ଦାସଙ୍କୁ ଅନେକ ପ୍ରଶଂସି ॥

ବୋଇଲେ ଧନ୍ୟ ତୋ ଜୀବନ । ଦଶ ତୁ କଲୁ ନାରାୟଣ ।
ଧନ୍ୟ ଏ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ମହିମା । ରଖିଲେ ଭକତ ଗାରିମା ।
ଏଣୁ ଏ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ମଧ୍ୟେଣ । ହରି ଭକତ ବଡ଼ ଜାଣ ।
ଯେ ସାଧୁ ଜନଙ୍କୁ ଭଜଇ । ସେ ନିଶ୍ଚେ ହରିଙ୍କ ଲଭଇ ।
ଯେବା ସାଧୁରେ ଦ୍ରୋହ କରି । ସେ ନିଶ୍ଚେ ଶ୍ରୀହରି ବଇରୀ ।
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଯେଝାମତେ । ଗଲେ ସେ ଭାବ ଚିନ୍ତ ଚିତ୍ତେ ।
ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ବଜେ କରାଇଲେ । ସେବାରେ ସେବକ ଲାଗିଲେ ।
ଶୁଣ ସୁମନ ଏହୁ ରସ । ସାଧୁଙ୍କ ମହିମା ଅଶେଷ ।
ଭକତେ ପ୍ରଭୁ ବଶ୍ୟ ଯେତେ । ବ୍ରହ୍ମା ଇନ୍ଦ୍ରେ ନାହିଁ ତେତେ ।
କହଇ ବିପ୍ର ରାମ ଦାସ । ମୋ ପ୍ରଭୁ କମଳା ବିଳାସ ।
ସାଧୁଜନଙ୍କ ପାଦତଳେ । ମୋ ଚିତ୍ତ ରହୁ ଅନୁବ୍ରତେ ।
ଏ ଦାର୍ଢ୍ୟଭକ୍ତି ରସବାଣୀ । ଶୁଣି ସଂସାରୁ ତର ପ୍ରାଣୀ ।
ଏ ମନ ଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦ । ଶୁଣନ୍ତେ ନ ଲଗେ ପ୍ରମାଦ ।
ଏଣୁ ଅଧମ ରାମ ଦାସ । ତୋ ପାଦେ ରହୁମୋର ଆଶ ।
ନଇତେ ଏହି ଆଜ୍ଞା ଦେଉ । ଏ ଭାବ ମନରୁ ନଯାଉ ।

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତିରସାମୃତେ ମନ ଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ ବଳରାମ ଦାସ ଦାଢ଼୍ୟଭାବ ମୋହନେ ନାମ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୋଽଧ୍ୟାୟ ।

—*—

ପଞ୍ଚଦଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସ ସମ୍ବାଦ

ଚୈତନ୍ୟ ଉବାଚ

ଶୁଣି ଚୈତନ୍ୟ ଅନ୍ତଚୋକ୍ତେ । କହଇ ମନ ରାଜ ପାଶେ ।
ଶୁଣ ସୁଜନେ ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେ । ତୁ ଯାହା ପଚାରିଲୁ ମୋତେ ।
ଏ ବଡ଼ ଆଚମ୍ବିତ କଥା । ଶୁଣି ଗୁଣ୍ଡିବ ଭବବ୍ୟଥା ।
ଯେ କ୍ଷେତ୍ରମାନଙ୍କ ଉତ୍ତମ । ନାମ ତା ଶ୍ରୀପୁରୁଷୋତ୍ତମ ।

ସେ ପୁଣ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରରେ ନିବାସ । ନାମ ତା ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସ ।
ଜାତିରେ ଅଟଇ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ସୁଜ୍ଞାନୀ ପଣ୍ଡିତ ସୁଜାଣ ।
ଚତୁର ବିବେକ ତା ମତି । ଶାନ୍ତସ୍ୱଭାବ ଧୀରମତି ।
ଧାର୍ମିକବୁଦ୍ଧି ସତ୍ତ୍ୱମୟ । ସ୍ୱଭାବେ ସଦାନନ୍ଦମୟ ।
ସକଳ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ସୁଜ୍ଞତା । ଜାଣଇ ପାପପୁଣ୍ୟ କଥା ।
ଏ ଘୋର ସଂସାରକୁ ଡରି । ନିରତେ ମନରେ ବିଚାରି ॥
କେମନ୍ତେ ହେବି ଏଥୁଁ ପାର । ଏ ତ ଅପାର ପାରାବାର ।
ଏଥୁ ଉଦ୍ଧାର ହେବାପାଇଁ । ଭକତି ବିନୁ ଅନ୍ୟ ନାହିଁ ।
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ପ୍ରତିଦିନ । ହରିଚରଣେ କରୁ ଧ୍ୟାନ ।
ଏମନ୍ତେ କେତେଦିନ ଗଲା । ଦିନେକ ଏମନ୍ତ ହୋଇଲା ।
ଶୟନ ସମୟରେ ଦାସେ । ମନ ନିବେଶି ପ୍ରଭୁ ପାଶେ ।
ବୋଇଲେ କୃପା ମୋତେ କର । ଦେଖାଅ ମହିମା ତୁମ୍ଭର ।
ମୋ ଜୀବ ଉଦ୍ଧାର ନିମନ୍ତେ । କି ଆଜ୍ଞା ଦେଉ ପ୍ରଭୁ ମୋତେ ।
ତୁମ୍ଭେ ବୋଲାଅ ଦୀନବନ୍ଧୁ । ନାମ କରୁଣାମୟ ସିନ୍ଧୁ ।
ସୁଦୟା ନୋହିଲେ ତୁମ୍ଭର । କେମନ୍ତେ ଭବୁଁ ହେବି ପାର ।
ଏଣୁ ତୁ ଯାହା କହେ କର । ଆୟୁଷ ନାହିଁଟି ମୋହର ।
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ନିଦ୍ରାଗତେ । ହରିଙ୍କ ଚିନ୍ତା କରି ଚିତ୍ତେ ।
ତାହା ଜାଣିଲେ ନାରାୟଣ । ଯେ ପ୍ରଭୁ ଜଗତ କାରଣ ।
ଶରଣଜନ ଚିନ୍ତାମଣି । କମ୍ବୁ ରଥାଙ୍ଗ ଗଦାପାଣି ।
ବିମ୍ବ ଅଧରେ ମନ୍ଦହାସେ । ବିଜୟ କଲେ ଭକ୍ତପାଶେ ।
ଶ୍ରୀମୁଖେ ଆଜ୍ଞା ଦେଲେ ହରି । ଶୁଣ ହେ ଦାସେ ହେତୁ କରି ।
ତୁ ଯାହା ଚିନ୍ତୁଥାଉ ମନ । ତାହା ତ କହୁଅଛୁ ଶୁଣ ।
ତୋ ଜୀବ ଉଦ୍ଧାର ନିମନ୍ତେ । ଦୟା ମୁଁ କରୁଅଛୁ ତୋତେ ।
ସକଳ ଶାସ୍ତ୍ର ମଧ୍ୟେ ସାର । ଓଁ କାର ବ୍ରହ୍ମ ଏକାକ୍ଷର ।
ଆମ୍ଭେ ଶ୍ରୀମୁଖେ ଆଜ୍ଞା ଦେଲୁ । ଶ୍ରୀଭାଗବତ ନାମ ଦେଲୁ ।
ସେ ମହାବୀଜ ନିଅକ୍ଷର । କହିଲ ଅନନ୍ତ ଆଗର ।

ସେ ମହାଭାଗବତ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶେ । କହିଲେ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କର ପାଶେ ॥
ବିଧାତା ହୃଦେ ଜପକଲେ । ପୁଣି ତା ଚତୁର ଶ୍ଳୋକରେ ॥
ବିସ୍ତାର କଲେ କବି ପଣେ । କହିଲେ ନରଦାସ୍ୱପ୍ନଣେ ॥
ସେ ନର ନାସ୍ୱପ୍ନେ ରହି । ହୃଦପଦ୍ମରେ ତାହା ଘୋହି ॥
ଦଶମ ଶ୍ଳୋକରେ ଭଣିଲେ । ନାରଦମୁନିଙ୍କୁ କହିଲେ ॥
ନାରଦ ଶତେ ଶ୍ଳୋକ କଲେ । ବ୍ୟାସଙ୍କ ଆଗରେ କହିଲେ ॥
ସେ ବ୍ୟାସ ମହାଯତ୍ନ ଭଲେ । ଅଠରସସ୍ର ଶ୍ଳୋକ କଲେ ॥
କହିଲେ ଶୁକଦେବ ପାଶେ । ସେ ମୁନି ଶୁଣି ଅତି ତୋଷେ ॥
ଅଶେଷ ମୁନିଙ୍କର ଭୁଲେ । ପରୀକ୍ଷ ସହାଙ୍କୁ କହିଲେ ॥
ଶୁଣି ପରୀକ୍ଷ ମହାଗୁଣ । ପାଇଲେ ପରମ କାରଣ ॥
ସେ ମହାପୁରାଣ ଚରିତ । ପ୍ରାକୃତ ବନ୍ଧେ କରେ ଗୀତ ॥
ତୁ ନିଷ୍ଟେ ପବିତ୍ର ହୋଇବୁ । ଅଶେଷ ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ତାରିବୁ ॥
ଶ୍ରୀଭାଗବତ ଶୁଣି କର୍ଣ୍ଣେ । ପବିତ୍ର ହେବେ ପ୍ରାଣୀମାନେ ॥
କର ତୁ ଏହି ଅନୁକୂଳ । ଭଲ ତୁ ପରମ ମଙ୍ଗଳ ॥
ଏମନ୍ତେ ଦାସେ ଆଜ୍ଞାପାଇ । ସ୍ୱପନେ ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଜଣାଇ ॥
ଏ'ଗ୍ରନ୍ଥ ଜଗମୁଁ ବାହାର । ମୁନିମାନଙ୍କୁ ଅଗୋଚର ॥
ଫେଡ଼ ଏ କଥା ଆଜ୍ଞା ହେଉ । ପୁଣି ବୋଲନ୍ତି ମହାବାହୁ ॥
ଭୟ ନ କର ତୁମ୍ଭେ କିଛି । ଗୀତାରୁ କର ମୂର୍ତ୍ତି ଅଛି ॥
ତୋ ହୃଦପଦ୍ମେ ବସିଥାଇ । ମୁଁ ଯାହା ବୋଉଥିବି କହି ॥
ତାହା ତୁ ପତ୍ର ହେନ ଲେଖ । କହି ଚଳିଲେ ପଦ୍ମମୁଖ ॥
ଏମନ୍ତ ସମୟରେ ଶୁଣ । ନିଦ୍ରା ଭଜିଲ ତତକ୍ଷଣ ॥
ଦାସେ ଉଠିଲେ ଚେତାପାଇ । ପାଶେ ଦେଖିଲେ କେହି ନାହିଁ ॥
ବୋଇଲେ ପ୍ରଭୁ ଅଙ୍ଗୀକାର । କେବେ ମୋ ଜୀବନ ଉଦ୍ଧାର ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେ । ଲେଖନ ପତ୍ର ଧରି ହସ୍ତେ ॥
ଚିତ୍ତ ନିବେଶି ପ୍ରଭୁ ପାଶେ । ଲେଖିଲେ ମନର ହରଷେ ॥
ଏମନ୍ତେ ଅଷ୍ଟମ ପୁରାଣ । ଯେ ଅଟେ କଠିନୁଁ କଠିନ ॥

ପ୍ରାକୃତବନ୍ଧେ କଲେ ଗୀତ । ସେ ପୁଣ୍ୟମୟ ଭାଗବତ ॥
ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ଚିତ୍ତ କରି ସ୍ଥିର । କାଢ଼ିଲେ ମୁକତି ପସାର ॥
ସୁନ୍ଦର ମଧୁର କୋମଳ । ସାଧୁଙ୍କ ଶ୍ରବଣ ମଙ୍ଗଳ ॥
ପ୍ରାଣୀ କଳ୍ମଷ ନାଶିବାରେ । ଗାୟନ କଲେ ସର୍ବଠାରେ ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ପ୍ରାଣୀମାନେ । ଅତି ଆନନ୍ଦ ହୋଇ ମନେ ॥
ସ୍ତ୍ରୀ ଶିଶୁ ପୁରୁଷ ବାଳ ବୃଦ୍ଧା । ସମସ୍ତେ ଶୁଣିବାରେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ॥
ଯମପୁରରେ ଯେତେ ନାପ । ତାସଙ୍କୁ ଆଣିଲେ ଉଦ୍ଧାର ॥
ବସନ୍ତ ମଣ୍ଡଳ ଆକାରେ । ତାସଙ୍କୁ ବସାଇ ମଧ୍ୟରେ ॥
ବୋଲନ୍ତି ସମସ୍ତ ଅବଳା । ଜୟ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବାଳଲୀଳା ॥
ଶୁଣି ପବିତ୍ର ହେଉ ଆମ୍ଭେ । ବନ୍ଦନ ଜୟ କଳା ତୁମ୍ଭେ ॥
ତା ଶୁଣି ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସ । ଗାୟନ କରନ୍ତି ଅଭ୍ୟାସ ॥
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଗୋପୀଙ୍କର ଭାବ । ଯେ ବ୍ରହ୍ମା ଶିବଙ୍କୁ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ॥
କେ ଜନ୍ମପାରେ ତହିଁ ସ୍ୱାଦ । ବଡପ୍ରାକୃତକୁ ଯେ ଗଦ ॥
ପଦ ପଦକେ ସୁଧାଝରେ । ଅଶେଷ ଜନ୍ମ ପାପ ହରେ ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ନାରୀବୃନ୍ଦ । ଲଭନ୍ତି ପରମ ଆନନ୍ଦ ॥
ଅନେକ ଧନ ବସ୍ତ୍ର ଦେଇ । ସମସ୍ତେ କହନ୍ତି ବିନୟୀ ॥
ପ୍ରତିଦିନରେ ଆସି ପୁରେ । ଏକତ୍ର କରୁଥିବ ଥରେ ॥
ପକ୍ଷ କରି ଗାଉଥିବ । ଜୟ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଲୀଳା ଭାବ ॥
ତା ଶୁଣି ଦାସେ ଶ୍ରଦ୍ଧାମନେ । ଚଳନ୍ତି ଆପଣା ଭୁବନେ ॥
ପ୍ରତିଦିନରେ ଏହି ମତେ । ଗାୟନ କରୁଥାନ୍ତି ନିତ୍ୟେ ॥
ତାହା ଦେଖିଣ ଖଳଜନେ । ସହି ନ ପାରି ଥାନ୍ତି ମନେ ॥
ଏଣୁ ତାହାଙ୍କ ଦୁଷ୍ଟମତି । ସାଧୁଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ବୁଲୁଥାନ୍ତି ॥
କାକବ୍ରାହ୍ମଣ ଯେଉଁପରି । ଉତ୍ତମ ଦ୍ରବ୍ୟ ଭ୍ରଷ୍ଟ କରି ॥
ଶ୍ୱାନବ୍ରାହ୍ମଣ ଯେହ୍ନେ ଦାଣ୍ଡେ । ଧାଇଁଣ ଯାଉଥାନ୍ତି ବୃତଣ୍ଡେ ॥
ଦେଖିଲେ ତୁଳସୀ ବୃକ୍ଷରେ । ଚରଣ ଟେକି ମୂତ୍ର କରେ ॥
ମୂଷିକ ଯେହ୍ନେ ଦ୍ରବ୍ୟ ରସ । କାଳେ କାଟିଣ କରେ ନାଶ ॥

କଣ୍ଠରେ ନକରେ ଆହାର । ନାଶିବ କଥା ମନ୍ତ୍ର ତାର ॥
ସେହି ପ୍ରକାରେ ମୂଢ଼ନରେ । ଦୋଷ ଦଅନ୍ତି ସାଧୁଠାରେ ॥
ଏଣୁଟି ନ ପାଇଲେ ସନ୍ଧି । ସେ ରାଜ୍ୟ ରାଜା ଆଗେ କହ୍ନି ॥
ବୋଲନ୍ତି ଶୁଣ ନୃପବଣ । ତୋ ପୁଣ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରର ପ୍ରଧାନ ॥
ବ୍ରାହ୍ମଣ ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସ । ଅନେକ ସ୍ତ୍ରୀ ସ କଲ ନାଶ ॥
ଗୁପ୍ତ ଭଜନଙ୍କ ମାଳ ଭରି । କପଟେ ହୋଇ ବ୍ରହ୍ମସ୍ୱୀ ॥
କାଖରେ ପୁସ୍ତକ ଗୋଟିଏ । ଧରି ବୁଲଇ ସର୍ବଦାଏ ॥
ଯେତଣେ ଦେଖଇ ନାରୀବୃନ୍ଦ । କେ କହୁ ତାହାର ଆନନ୍ଦ ॥
ତର୍ବି ବର୍ଣ୍ଣିଣ କରେ ଗୀତ । ହଲଇ ମୁଣ୍ଡ ତାର ହସ୍ତ ॥
ଅର୍ଥ କହଇ ନାନାମତେ । ସ୍ତ୍ରିଙ୍କି ମୋହିବା ନିମନ୍ତେ ॥
ତାହା ଶୁଣନ୍ତି ଯେତେ ନାରୀ । କେ ପାରୁ ତା ଠାରେ ଉବୁରି ॥
ତାକୁ କରନ୍ତି ଯେତେ ସେବା । ପତିଙ୍କି ନ କରିବେ ଅବା ॥
ଏକଥା ବୁଝି ନରପଶୀ । ସତ କି ମିଛ ଦୂତ ପେଷି ॥
ଶୁଣି ନୃପତି କୋପ ଭରେ । ବୋଇଲେ ଯାଅ ଧାତକାରେ ॥
ଦାସଙ୍କୁ ବେଗେ ଘେନିଆସ । ବୁଝିବା ଏଥିର ସନ୍ଦେଶ ॥
ଆଜ୍ଞା ପ୍ରମାଣେ ଦୂତେ ଗଲେ । ଦାସଙ୍କୁ ଘେନିଣ ଆଇଲେ ॥
ସମ୍ମୁରେ ଉଭା କଲେ ନେଇ । ଦେଖି ପୁଚ୍ଛିଲେ ନୃପସାଇଁ ॥
କୋପେ ବୋଇଲେ ଦାସେ ଶୁଣ । ଏ କି ତୁମ୍ଭର ବିଡ଼ମ୍ବଣ ॥
ଗୁଡ଼ଣ ପୁସ୍ତକ ସଙ୍ଗତ । ସ୍ତ୍ରିରି ମଧ୍ୟରେ ଗାଅ ଗୀତ ॥
ନିଶି ଦିବସେ ସବୁବେଳେ । କେବଳ ଥାଅ ନାରୀମେଳେ ॥
ଏ କି ତୁମ୍ଭର ବପଘତ । କହ ହେ ଏଥିର ଚରିତ ॥
ତା ଶୁଣି ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସ । ଛଞ୍ଚେ ଶନ୍ତଲେ ପୀତବାସ ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ଦଣ୍ଡଧାରୀ । ଖଳ ବଚନ ଶୁଣିକରି ॥
ସାଧୁଙ୍କୁ କଷଣ ଦେବାର । ଏ ଧର୍ମ ନୁହଇ ତୁମ୍ଭର ॥
ତୁମ୍ଭର ଭାବ ଅଛି ଯାହା । ଶୁଣ କହୁଛି ନରନାହା ॥
ବ୍ରହ୍ମ କ୍ଷତ୍ରିୟ ସ୍ୱରଜାତି । ଅପରେ ଯେତେ ଜନ ଛନ୍ତି ॥

ସ୍ତ୍ରୀ ସେ ପୁରୁଷ ବାଳ ବୃଦ୍ଧା । ଯେ ଅବା ଶୁଣି କରେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ॥
ବସିବୁ ତାର ପାଶେ ଯାଇଁ । ଏଥି ସଂଶୟ କିଛି ନାହିଁ ॥
ସ୍ୱରୂପ ଶୁଣ ଦଣ୍ଡଧାରୀ । ଆମ୍ଭେତ ଅଟୁ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ॥
ପୁରୁଷେ ପୁରୁଷ ଭୋଳଇ । ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରୀତି ହେଉଁ ॥
ଏଣୁଟି ଶ୍ରୀହରି କୃପାଏ । ତରଇ କାହାକୁ ନାହିଁ ଭୟେ ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ନୃପବର । କ୍ରୋଧରେ କମ୍ପାଇ ଶରୀର ॥
ଦନ୍ତେ ଅଧର ଚାପି ବେଗେ । ବୋଇଲେ ଶୁଣ ଆହେ ଦାସେ ॥
ଏହାତ କହିଲ ବଚନେ । କେମନ୍ତେ ଯିବା ପ୍ରତେ ମନେ ॥
ସ୍ୱରୂପ ଯେବେ ଏ ଈଶ୍ୱର । ଦେଖାଅ ନାରୀ ରୂପ ତୋର ॥
ନୋହିଲେ ଦଣ୍ଡକୁ କାରଣ । ଅବଶ୍ୟ ହେବୁ ହପ୍ର ଶୁଣ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ନୃପବର । ରଖାଇ ଦେଲେ ବନ୍ଦୀଘର ॥
ସେ ବନ୍ଦୀଘରେ ଦାସେ ଥାଇ । ତହେଁ ଚିନ୍ତିଲେ ଭାବଗ୍ରାହୀ ॥
ଆରତେ ଦାସ ଜଗନ୍ନାଥ । ବୋଲନ୍ତି ରଖ ଗୋପୀନାଥ ॥
ରଖ ହେ ଆରତଭଞ୍ଜନ । କଷ୍ଟ ପାବକ ପ୍ରଭଞ୍ଜନ ॥
ଦ୍ରୌପଦୀ ଲଜ୍ଜା ନିବାରଣ । କାରଣ ଆରତ ତାରଣ ॥
କୃପା ସମୁଦ୍ର ଚକ୍ରପାଣି । ଶରଣଜନ ଚିନ୍ତାମଣି ॥
ପ୍ରତାପରୁଦ୍ରର ଦଣ୍ଡରୁ । ଉଦ୍ଧର ଧର ମହାମେରୁ ॥
ଲଜ୍ଜା ସମୁଦ୍ର ପାରକର । ମୁଁ ଯେବେ ଶରଣ ତୁମ୍ଭର ॥
କରୁଣା କର ପ୍ରଭୁ ମୋତେ । କୀରତି ରହୁ ଏ ଜଗତେ ॥
ଏ ଯେ ପୁରୁଷରୂପ ଯାଉ । ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ୱରୂପକୁ ମୋର ଦେହ ॥
ଦେଖି ନୃପତି ମରୁ ଲାଜ । ଖଳଙ୍କ ମୁଖେ ଲଗୁ କାଳି ॥
କପଟୀଜନ ଛନ୍ଦ ଯେତେ । ଚିନ୍ତାରେ ମରନ୍ତୁ ସମସ୍ତେ ॥
ମୂର୍ଖଜନଙ୍କ ଗର୍ବ ନାଶୁ । ସାଧୁଙ୍କ ମହିମା ପ୍ରକାଶୁ ॥
ଏମନ୍ତ ଆଜ୍ଞା ହେଉ ମୋତେ । ନୋହିଲେ ହତ୍ୟା ଦେବ ତୋତେ ॥
ତୋ ପଦ ଛାଡ଼ି ଥାଉଁ ଥାଉଁ । ଏ ବନ୍ଦୀଦଣ୍ଡ କେବା ସହୁ ॥
ତୁ ଯେ ମୋହର ପ୍ରାଣନାଥ । ଏଠାରେ ନ ସରୁ ମହତ୍ତ୍ୱ ॥

ଏମନ୍ତ ବୋଲି ସ୍ତୁତି କଲେ । ଦାସେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତେ ନିଦ୍ରାଗଲେ ॥
ତାହା ଜାଣିଲେ ଭଗବାନ । ଯେ ପ୍ରଭୁ ଭକତ ଜୀବନ ॥
ବିଜୟ କଲେ ଭାବଗ୍ରାହୀ । ଦାସଙ୍କ ପାଖୁଣତରେ ଯାଇଁ ॥
ଅଭୟ ପାଦ ଆନନ୍ଦରେ । ଲଦ୍ଧିଲେ ସେବକ ଉପରେ ॥
ବୋଇଲେ ବାଞ୍ଛା ସିଦ୍ଧିହେଉ । ପୁରୁଷ ତନୁ ତୋର ଯାଉ ॥
ହେଉ କାମିନୀ ତନୁ ପ୍ରାୟେ । ରଙ୍କା ଘରକୁ କମ୍ପା ଭୟେ ॥
ହରି ଭରସା ଥାଉଁ ଥାଉଁ । ଟଳେ କାହାକୁ ଭୟ ଆଉ ॥
ଏବେ ତ ମନେ ହେଜୁ କର । ମୋ ସୁଦର୍ଶନ ବଳଆର ॥
ଏମନ୍ତ ଆଜ୍ଞା ତାକୁ ଦେଲେ । ତକ୍ଷଣେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହେଲେ ॥
ଦାସେ ଯେ ନିଦ୍ରା ଯାଇଥିଲେ । ଏମନ୍ତ ସ୍ୱପନେ ଦେଖିଲେ ॥
ଉଠିବସିଲେ ତତକ୍ଷଣ । ଚିନ୍ତିଣ କମଳା ରମଣ ॥
ଦେଖିଲେ ପାଶେ କେହି ନାହିଁ । ବୋଇଲେ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଗୋସାଇଁ ॥
ନିଶ୍ଚେ କରୁଣା କରିଗଲେ । ମୋର ବିପଦ ଦେଖି ଭଲେ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ବେଗ ହୋଇ । ନିଜ ଦେହକୁ ଦେଲେ ଚାହିଁ ॥
ଦେଖିଲେ ସ୍ତିରୀ ଦେହ ଗୋଟି । ହୋଇଣ ମୋହୁଅଛି ଦୃଷ୍ଟି ॥
ବିଚାର କଲେ ମନେ ତାର । ଧନ୍ୟ ଜୀବନ ହେଲା ମୋର ॥
ଯେବଣ ପାଦ ପଦ୍ମ ଲାଗି । ଅହଲ୍ୟା ହେଲା ମୋକ୍ଷ ଭାଗୀ ॥
ଯେଉଁ ଚରଣ ଲାଗିକରି । କୁବୁଜା ହୋଇଲା ସୁନ୍ଦରୀ ॥
ଯେବଣ ପାଦପଦ୍ମ କଲେ । ଫଣିମଣିକ ଚିହ୍ନ କଲେ ॥
ଯେବଣ ପାଦପଦ୍ମ ବାରି । ଶଙ୍କର ମଉଳିଲେ ଧରି ॥
ସଂସାରେ ଗଙ୍ଗାରୂପେ ବହି । ଅଶେଷ ପ୍ରାଣିଙ୍କି ତାରଇ ॥
ସେ ପାଦପଦ୍ମ ରଜ ପାଇ । ପବିତ୍ର ହେଲି ଆଜ ମୁହିଁ ॥
ଆଉ କାହାକୁ ମୋର ଡର । ମୋ ପ୍ରଭୁ ବଳେ ବଳଆର ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଅତି ତୋଷେ । ମଧ୍ୟରୁ ବାହାରିଲେ ଦାସେ ॥
ଭଜିଲେ ରାମକୃଷ୍ଣ ହରି । ବୋଇଲେ କାହିଁ ଦଣ୍ଡଧାରୀ ॥
ମନେ ଯେ କରୁଥିଲା କୋପ । ଦେଖ ଆମ୍ଭର ସ୍ତିରୀରୂପ ॥

ଏମନ୍ତ ବୋଲି ମାୟାନାରୀ । ରଜା ଦୂତଙ୍କୁ ସଙ୍ଗେ ଧରି ॥
ଚଳିଲେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ହରଷେ । ଭେଟିଲେ ଯାଇଁ ରଜା ପାଶେ ॥
ଦେଖି ନୃପତି ଆଚମ୍ଭିତ । ବୋଇଲେ ଏ କି ବିପରୀତ ॥
ସ୍ତନ ବଦନ ଅଙ୍ଗେ ଶୋଭା । କି ଅବା ପଟାନ୍ତର ଦେବା ॥
ସୁନ୍ଦରପଣେ ଏହୁ ନାରୀ । ମୋହି ପାରଇ ବ୍ରହ୍ମଋଷି ॥
କେମନ୍ତେ ଏ ରୂପ ହୋଇଲା । ପୁରୁଷ ତନୁ କେଉଁଣେ ଗଲା ॥
ନିଶ୍ଚୟେ ଗୋବିନ୍ଦର ମାୟା । ଆନର ବଳେ କାହିଁ ଏହା ॥
ଏମନ୍ତ ବିଚାରି ନୃପତି । ହରିପଦ୍ମରେ କଲା ସ୍ତୁତି ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ଆହେ ଦାସେ । ମାୟା ଯେ କଲ ଆମ୍ଭ ପାଶେ ॥
ଏହା କେମନ୍ତେ ଜଣାଯିବ । ଦେଖାଅ ନାରୀଙ୍କ ସ୍ୱଭାବ ॥
ତା ଶୁଣି ସେ ମାୟାସୁନ୍ଦରୀ । ମନେ ଚିନ୍ତିଲେ ନରହରି ॥
ଅଳପ ମନ୍ଦେ ମନ୍ଦେ ହସି । ନୟନ ଅପାଙ୍ଗରେ ଝୋସି ॥
ଭଳକୁ କଲେ ଚନ୍ଦ୍ରାନନ । ବୋଇଲେ ଶୁଣ ହେ ରାଜନ ॥
କେତେ କଟାକ୍ଷ କରୁ ମୋତେ । ଯେମନ୍ତେ ହେବ ତୋର ହିତେ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ବାସ ଧରି । ଦେଖାଇ ଦେଲେକ ସୁନ୍ଦରୀ ॥
ସ୍ତ୍ରୀରୀସ୍ୱଭାବେ ରଜପତି । ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷେ ଦେଖିଲେ ନୃପତି ॥
ସଭାରେ ଥିଲେ ଯେତେ ଜନ । ସମସ୍ତେ ଦେଖିଲେ ନୟନ ॥
ବୋଇଲେ ସ୍ୱରୂପ ଏ କଥା । କେ ଏହା କରିପାରେ ମିଥ୍ୟା ॥
ନିଶ୍ଚେ ଏ ଶ୍ରୀହରିର ଦାସ । ରାଜନ କର ହେ ବିଶ୍ୱାସ ॥
ସାଧୁରେ ଅପରାଧ କଲେ । ସମସ୍ତେ ନାଶ ଯିବା ଭଲେ ॥
ଏହା ଶୁଣିଣ ମହାରାଜା । କଲେ ଦାସଙ୍କ ପାଦପୂଜା ॥
ଅନେକ ଧନ ବସ୍ତ୍ର ଦେଲେ । ଚରଣେ ବିନୟ ହୋଇଲେ ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ଗୋ ବଚନ । ଦୁଃଖ ନ କର ତୁମ୍ଭ ମନ ॥
କହ କ୍ଷମା ଭଗବତ ରସ । ଏ ମୋର ଅପରାଧ ନାଶ ॥
ଶ୍ରବଣେ କର୍ଣ୍ଣ ସୁଖୀ ହେଉ । ଅଶେଷ ଜନ୍ମ ପାପ ଯାଉ ॥
ଏଥିରେ ନ କର ବିଚାର । ତା ଶୁଣି ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସ ॥

ହୋଇଣ ପରମ ଆନନ୍ଦ । ଛନ୍ଦେ ଚଳିଲେ ଆଦିକନ୍ଦ ॥
ପଶିଲେ ଜଳ ମଧ୍ୟେ ଯାଇଁ । ସ୍ନାନ ଯେ କରିବାର ପାଇଁ ॥
କାମିନୀରୂପ ଗୋପ୍ୟ କଲେ । ପୁରୁଷ ସ୍ୱରୂପ ହୋଇଲେ ॥
ସମସ୍ତେ ଦେଖୁଁ ଦେଖୁଁ ତହିଁ । ସ୍ନାନ ଶଉଚକର୍ମ ହୋଇ ॥
ବସିଲେ ନୃପତି ସଭାରେ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ହରଷ ମନରେ ॥
ଗାୟନ କଲେ ଭାଗବତ । ଯେ ଶୁକଦେବଙ୍କ ଉକତ ॥
ପ୍ରାକୃତବନ୍ଧେ ଥିଲେ କରି । ସେ ମହାପୁରାଣ ବିସ୍ତାରି ॥
କହିଲେ ନୃପତି ଅଗ୍ରତେ । ଆଦ୍ୟରୁ ପ୍ରାନ୍ତ ପରିଯନ୍ତେ ॥
ଶୁଣି ନୃପତି ସଭାଜନେ । ଅତି ହରଷ ହୋଇ ମନେ ॥
ଦାସଙ୍କୁ ଅନେକ ପ୍ରଶଂସି । ବୋଇଲେ ତୁମ୍ଭେ ବ୍ରହ୍ମଋଷି ॥
ତୁମ୍ଭ ମହିମା ବୁଝିବାରେ । କେ ଅବା ଅଛୁ ଏ ସଭାରେ ॥
ଏଥିକୁ ଶୋଚନା ନ କର । ବୋଲି ଉଠିଲେ ଦଣ୍ଡଧର ॥
ଆପଣା ଅଙ୍ଗ ଅଳଙ୍କାର । କାଢ଼ିଣ ଦାସଙ୍କ ଛାମୁର ॥
ରଖିଣ ଦଣ୍ଡବତ କଲେ । ଆଜ ମୁଁ ଶରଣ ବୋଇଲେ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ସେ ରାଜନ । ଚନ୍ଦ୍ରାର୍କେ ଦେଲ ଭୂମିଦାନ ॥
ଗୃହ ସହିତେ ଦାନ ଦେଇ । ଦାସେଙ୍କୁ ମେଳଣି କରାଇ ॥
ଏଥିଉତ୍ତାରୁ ଦଣ୍ଡଧାରୀ । ଖଟୁଆମାନଙ୍କୁ ହକାରି ॥
ଡେଙ୍ଗି ବଡୁକ ପୃଷ୍ଠ ପିଟି । ସବୁଙ୍କୁ କଲେ ସାତବେଣ୍ଟି ॥
ଅନେକ ଶାସ୍ତି ତାଙ୍କୁ କଲେ । ରାଜ୍ୟ ବାହାର କରାଇଲେ ॥
ବୋଇଲେ ଆଜ୍ଞା ଏ ରାଜ୍ୟରେ । ଯେ ଅବା ସାଧୁଜନଠାରେ ॥
ଦୂଷଣ ବଚନ କହିବ । ତାହାର ବଂଶ ନାଶପିବ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଦଣ୍ଡଧର । ବିଜୟ କଲେ ନିଜପୁର ॥
ତେବଣେ ଯେ ଦାସେ ଗଲେ ଚଳି । ନିଜଭୁବନେ ଯାଇଁ ମିଳି ॥
ଆନନ୍ଦେ ବଞ୍ଚାଇଲେ ଦିନ । ଭଜିଣ ଶ୍ରୀମଧୁସୂଦନ ॥
କାଳେ ଲଭିଲେ ହରି ଭକ୍ତି । ସଂସାର ମଧ୍ୟେ ଅଛି କୀର୍ତ୍ତି ॥
ଶୁଣ ସୁଜନ ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେ । ଏ କାର୍ଯ୍ୟ ଭକ୍ତିରସାମୃତେ ॥

ପଢ଼ି ଶୁଣିବେ ଯେଉଁ ଜନେ । ନ ଯିବେ ଶମନ ସଦନେ ॥
ଅଶେଷ ଜନ୍ମ ପାପ ନାଶି । ଦେବଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଥିବ ବସି ॥
ଜନ୍ମର ବପ୍ର ଯମ ବାସ । ମୁକତି ଅଟଇ ବିଶ୍ୱାସ ॥
ବିଶ୍ୱାସ ବିନା କର୍ମ ଯେତେ । କେବଳ ଆଶ୍ରୟ ଜଗତେ ॥
ଏଣୁ ପାମର ଯମବାସ । ସାଧୁ ଚରଣେ କରେ ଆଶ ॥
ସୁଜନେ ଏହି ରସେ ରସ । ଏ ଭବଜଳରେ ନ ଭାସ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତେ ମନ ଚୈତନ୍ୟ
ସମ୍ବାଦେ ଜଗନ୍ନାଥଦାସ ଦାଢ଼୍ୟଭାବ ମୋକ୍ଷଣେ
ନାମ ପଞ୍ଚଦଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ଷୋଡ଼ଶ ଅଧ୍ୟାୟ
ମାଧବାଚାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ବାଦ
ଚୈତନ୍ୟ ଉବାଚ

ଏବେ ହେ। ମନରାୟ ଶୁଣ । ଏ ଦାର୍ଢ୍ୟଭକ୍ତିର ଲକ୍ଷଣ ॥
ସେ ପୁଣ୍ୟ-ଭଙ୍ଗାନଦୀ ତୀର । ବର୍ଦ୍ଧମାନନଗରରେ ଘର ॥
ଜାତିରେ ଅଟେ ବିପ୍ରବର । ମାଧବାଚାର୍ଯ୍ୟ ନାମ ତାର ॥
ଧାର୍ମିକ ବିବେକ ସୁଜାଣ । ସକଳ ଗୁଣରେ ନିପୁଣ ॥
ସକଳ ଜନେ ତାର ବଶ୍ୟା । ଶାନ୍ତ ସୁଶୀଳ ସେ ନିର୍ମାୟା ॥
ଦାନ ସୁକୃତେ ତାର ମତି । ସାଧୁଙ୍କ ସେବା କରେ ନିତି ॥
ପ୍ରଭୁ ସେବାରେ ଦୃଢ଼ବ୍ରତ । ନାମଭଜନେ ଅପ୍ରମିତ ॥
ଶୁଭ କର୍ମରେ ବଞ୍ଚେ ଦିନ । ନ ଜାଣେ ଅନ୍ୟ କଥାମାନ ॥
ତାର ଭାରଯା ମହାସତୀ । ନାମ ତାହାର ସତ୍ୟବତୀ ॥
ସୁନ୍ଦରପଣେ ସେ ତରୁଣୀ । ତ୍ରିପୁର ଯାକ ପାରେ ଜିଣି ॥
ଶରଦ ସୁଧାଂଶୁ ବଦନୀ । କରଇ ହୀରକ ଦଶନା ॥
ସେ ଯେ ଚତୁରୀ ଶିରୋମଣି । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ଚିତ୍ତ ଭଜୁଣୀ ॥
ସ୍ୱାମୀର ଆଜ୍ଞା ନ ମେଣ୍ଟଇ । ନିରତେ ଚରଣେ ଖଟଇ ॥

ସ୍ୱାମୀର ସେବା ତାର ମୂଳ । ନ ଜାଣେ ସେ ଅନ୍ୟ କୁଶଳ ॥
ଏମନ୍ତ ପତିବ୍ରତା ନାରୀ । କେବଳ ଭଜଥାଇ ହରି ॥
ପତି ଶ୍ରୀପତି ସାଧୁଜନ । ଏ ତିନି ମଣଇ ସମାନ ॥
ଏମନ୍ତେ ପତି ପତ୍ନୀ ଦୁଇ । ଏକଇ ପ୍ରାଣ ଭିନ୍ନ ନୋହି ॥
ଆନନ୍ଦେ ବଞ୍ଚୁଥାନ୍ତି ଦିନ । ଏଥିଉତ୍ତାରୁ ଶୁଣ ମନ ॥
ତାହାର ଏକଇ କୁମର । ଛ ମାସ ହେଲା ଜନ୍ମ ବାର ॥
ଅତି ସୁନ୍ଦର ସେ କୁମର । ମାତା ପିତାଙ୍କ ମନୋହର ॥
ଚନ୍ଦ୍ରମା ପ୍ରାୟେ ଦେହ ତାର । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ କରଇ ଅନ୍ଧାର ॥
ତାତ ଜନନୀ ତାହା ଦେଖି । ନିରତେ ହୋଇଥାନ୍ତି ସୁଖୀ ॥
ପୁତ୍ରକୁ ଧରି କାଖେ କୋଳେ । ଦିନ ବଞ୍ଚନ୍ତି ସୁଖହେଳେ ॥
ଏମନ୍ତ ସମୟରେ ତହିଁ । ଯେ ପ୍ରଭୁ ଚୈତନ୍ୟଗୋସାଇଁ ॥
ଅଶେଷ ପ୍ରାଣୀଙ୍କ କଲୁଷ । କରିବା ଅର୍ଥେ ପ୍ରଭୁ ନାଶ ॥
ହୋଇଅଛନ୍ତି ଅବତାର । ସେ ପ୍ରଭୁ ଏକ ଦିନକର ॥
ନଶି ପ୍ରହରେ ଅଛି ହୋଇ । ଅତି ଆନନ୍ଦେ ବେନି ଭାଇ ॥
ନଗ୍ରପ୍ରାନ୍ତେ ବଜେଇଲି । ସକଳ ସାଧୁଙ୍କୁ ହକାରି ॥
ତାଳ ମୃଦଙ୍ଗ ଅଣାଇଲେ । ଭକ୍ତମାନେ ଲଗାଇଲେ ॥
ବଜାଇ ଶିଙ୍ଗା ବେଣୁସ୍ୱନ । ଆନନ୍ଦେ କଲେ ସଂକୀର୍ତ୍ତନ ॥
ଶ୍ରୀରାମକୃଷ୍ଣ ଗୁଣ ଯେତେ । ଗାନ କରନ୍ତି ଅବିରତେ ॥
ନାଚନ୍ତି ଅତି ଭୋଳହୋଇ । ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ବାହୁ ପକାଇ ॥
ତା ଶୁଣି ଅତି ବେଗହୋଇ । ମାଧବାର୍ଘ୍ୟ ଗଲେ ଧାଇଁ ॥
ଶୁଣିଲେ ନାମ ସଂକୀର୍ତ୍ତନ । ଏଥିଉତ୍ତାରୁ ଶୁଣ ମନ ॥
ପତି ଆସନ୍ତେ ସତ୍ୟବତୀ । ରନ୍ଧନ କର୍ମେ ଥିଲେ ମତି ॥
ହୋଇଲେ ଧରଣ ନଗ ବାଳ । ଅତି କୋମଳ ତୁମ୍ବି ଫଳ ॥
ବ୍ୟଞ୍ଜନ କରିବାର ଅର୍ଥେ । ପନିକ ପକାଇ ତୁରିତେ ॥
ସେ ଫଳ କାଟନ୍ତେ କାମିନୀ । କର୍ଣ୍ଣେ ଶୁଭିଲା ନାମ ଧ୍ୱନି ॥
ଶ୍ରୀସଂକୀର୍ତ୍ତନର ମଧ୍ୟରେ । ଗାନ କରନ୍ତି ଉଚ୍ଚସ୍ୱରେ ॥

ରାଧା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପ୍ରେମଲୀଳା । କର୍ଣ୍ଣରେ ଶୁଣି ହେଲ ଭୋଳା ॥
ପୁଲକ ହେଲ ରୋମାବଳୀ । ନେତ୍ର ଲୋତକଧାର ଗଳି ॥
ବଦନୁ ନସ୍ଫୁରେ ବଚନ । ଦେହୁ ହଜିଲ ବୁଦ୍ଧି ଜ୍ଞାନ ॥
ଲମ୍ଫ ଲାଗିଲ ସଂକୀର୍ତ୍ତନେ । ସୁସାଧୁମାନଙ୍କର ଗାନେ ॥
ଏଣୁ ସେ ଅତି ଭାବ ଭୋଳେ । ସେ ଫଳ ପକାଇଲ ତଳେ ॥
ଧଇଲ ଝଡ଼ପୁଷ ଗୋଟି । ତକ୍ଷଣେ ପକାଇଲ ଭାଟି ॥
ଅତ୍ୟନ୍ତ ଟିକ ଟିକ କରି । ତକୁଆ ଆଟିକାରେ ଭରି ॥
ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଅର୍ଥେ ଚୁଲିପରେ । ବସାଇ ଦେଲ ଧାତକାରେ ॥
ଆଣେ ଅନଳ ନଦେଲ୍ଲ ଜାଳି । ତହୁଁ ଅନ୍ତର ହେଲ ବାଳୀ ॥
ମନ ନବେଶି ସଂକୀର୍ତ୍ତନେ । ବସିଲ ନଶ୍ଚଳ ଆସନେ ॥
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପ୍ରେମଲୀଳାମୃତ । ଶୁଣି ହୋଇଲ ମୂର୍ଚ୍ଛିତ ॥
କ୍ଷଣ କ୍ଷଣକେ ଭାବ ହୃଦେ । ଗାନ କରଇ ପଦେ ପଦେ ॥
କ୍ଷଣକେ ହସି କ୍ଷଣେ ଝୁନ । କ୍ଷଣକେ ପଡ଼ଇ ମେଦିନୀ ॥
ଏମନ୍ତ ଭାବେ ହୋଇ ଭୋଳ । ତାହା ଜାଣିଲେ ଆଦିମୂଳ ॥
ମାଧବାଚାର୍ଯ୍ୟ କଣ୍ଠେ ବସି । ମନ ମୋହିଲେ ବ୍ରହ୍ମବଶି ॥
ସେ ବସ୍ତ୍ର ଚାଣ୍ଡି ଛନ ଛନ । ଛୁଟିଲ ସଂକୀର୍ତ୍ତନ ମନ ॥
ଅତି ତଞ୍ଚଙ୍କେ ଗଲ ଚଳି । ନିଜଭୁବନେ ଯାଇଁ ମିଳି ॥
ଦେଖିଲ ନିଜ ସ୍ତ୍ରୀ ସୁତା ତାର । ରୁଧିରେ ତନୁ ଜରଜର ॥
ଭାବେ ହୋଇଲ ମୂର୍ଚ୍ଛିତ । ବସ୍ତ୍ର କପାଳେ ମାରେ ହସ୍ତ ॥
ପତ୍ନୀକ ଧରଣ ଉଚିତ । ବୋଇଲ୍ଲ ଏକ ଉପଘାତ ॥
ଫେଡ଼ ତୁ କହ ତତପର । କାହିଁ ତୋ ବାଳୁଙ୍କୁମର ॥
ଶୁଣି ସୁନ୍ଦରୀ ଚେତା ପାଇ । ପାଶେ ଦେଖିଲ ପୁତ୍ର ନାହିଁ ॥
ତନୁ ବସନ ନାରଖାର । ରକତେ ଦଶେ ଜରଜର ॥
ତଳେ ପଡ଼ିଛୁ ଫଳଗୋଟି । ଦେଖିଣ ଚକିତ ବମ୍ବୋଷ୍ଠୀ ॥
ବେଗେ ରନ୍ଧନପୁରେ ଗଲ । ଚୁଲ୍ଲୀରୁ ଉଭବଟେ ଅଣିଲ ॥
ଦେଖିଲ ପୁତ୍ରମାଂସ ସିଝି । ରହିଛି ପକ୍ୱ ସ୍ୱାଦେ ଭଜି ॥

ପତି ଗ୍ରାମୁରେ ବେଳ ଥୋଇ । ବୋଇଲ ମୋର ଦୋଷନାହିଁ ॥
କେବଳ ଚୈତନ୍ୟ ସନ୍ନ୍ୟାସ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ରାଧା ପ୍ରେମରସ ॥
ତାମ୍ବୁଳ କଲେ ଉଚସ୍ୱରେ । ସେ ଧ୍ୱନି ଶୁଣି ଶ୍ରବଣରେ ॥
ଦେହରୁ ହଜିଲା ମୋ ଜ୍ଞାନ । ଲହ୍ଲା ସଂକୀର୍ତ୍ତନେ ମନ ॥
ତେଣୁକି କଲି ପୂଜନାଶ । ହବ୍ଭର ଏଥେଁ କାହା ଦୋଷ ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଲେ ତାର ପତି । ଧନ୍ୟ ଜୀବନ ତୋର ସତି ॥
ଧନ୍ୟ ତୋହର ତାତ ମାତା । ଧନ୍ୟ ମୁଁ ଅଟେ ତୋରଭର୍ତ୍ତା ॥
ଧନ୍ୟ ଅଟଇ ତୋ ଜୀବନ । କୃଷ୍ଣ ବିଷୟେ ତୋର ମନ ॥
ପୂଜ ମୋ ଗଲେ ପଛେ ଯାଉ । ଏ ହୃଦ ଦେଖିବ ମୁଁ କାହୁଁ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ନିଜପତି । କୋଳେ ବସାଇ ସେ ଯୁବତୀ ॥
ମୁଖେ ଚୁମ୍ବନ ତାର ଦେଇ । କହେ ଅଚନ୍ତେ ରହ ସହି ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଲେ ସେ ଯୁବତୀ । ଶୁଣ ମୋହର ପ୍ରାଣପତି ॥
ସେ ରାଧା କୃଷ୍ଣର ମହିମା । ଜାଣି ନ ପାରେ ବେଦବ୍ରହ୍ମା ॥
ସେ କୃଷ୍ଣ ପ୍ରେମରସେ ରସି । ଅଛନ୍ତି ଚୈତନ୍ୟ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ॥
ଭକତ ବନ୍ଧୁ ସଙ୍ଗତରେ । ଆନନ୍ଦେ ସଂକୀର୍ତ୍ତନ କରେ ॥
କୃଷ୍ଣ ମହିମା ଯେବେ ସତ । ନଷ୍ଟେ ଜୀଇଁବ ମୋ ବାଳୁତ ॥
ତହିଁ ବୁଡ଼ିଛି ମୋର ମନ । କମ୍ପା ମଣିବ ମୋ ନନ୍ଦନ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ସେ ସୁନ୍ଦରୀ । ପତିକ ସଙ୍ଗତରେ ଧରି ॥
ମାଂସ ଆଟିକା ମାଥେ ବହି । ଚଳିଲେ ଅତି ବେଗେହେଇ ॥
ମିଳିଲେ ସଂକୀର୍ତ୍ତନ ମଧ୍ୟେ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ମନର ଆନନ୍ଦେ ॥
ଆଟିକା ତଳରେ ଥୋଇଲେ । ସକଳ ବୃତ୍ତାନ୍ତ କହିଲେ ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ସାଧୁମାନେ । ଚୈତନ୍ୟଦେବଙ୍କର ସନେ ॥
ବୋଇଲେ ଧନ୍ୟ ଏ ସୁନ୍ଦରୀ । ଧନ୍ୟ ଏହାର ଗର୍ଭଧାରୀ ॥
ଧନ୍ୟ ଅଟଇ ଏହା ପତି । ଧନ୍ୟ ଅଟଇ ଏହା ମତି ॥
ଧନ୍ୟ ସୁଫଳ ଆମ୍ଭ ଆଖି । ଏମନ୍ତ ସ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀମୁଖ ଦେଖି ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ସର୍ବଜନେ । ଅତି ଆନନ୍ଦ ହୋଇ ମନେ ॥

ବୋଇଲେ ନମୋ ମହାବାହୁ । ଜଗତ ବାନ୍ଧବ ବୋଲାଉ ॥
ଅଶେଷଜନ ଚିନ୍ତାମଣି । ବ୍ରଜମୋହନ ବଂଶୀପାଣି ॥
ନମସ୍ତେ ବ୍ରଜେନ୍ଦ୍ର କୁମାର । ନମୋ ରାଧିକା ପ୍ରାଣେଶ୍ୱର ॥
ଏ ଭୂମି ବୃନ୍ଦାବନ ସ୍ଥଳ । ବ୍ରହ୍ମାଦିଦେବଙ୍କୁ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ॥
ଏ ସ୍ଥଳେ ଚଉ ବେଢ଼ଇବାର । ପୂର୍ବ ମାଗିଲ ସେ ସୁନ୍ଦର ॥
ଏ କଥା ଅଟେ ବଡ଼ପ୍ରଖ୍ୟାତ । ମହିମା ଅଟେ ତୋର ସତ ॥
ଏ ପୁଣ୍ୟ ପୁରୀ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଥାଉ । ମହିମା ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଥାଉ ॥
ନାମ ମହିମା ଏଣେ ବଢ଼ୁ । ସାଧୁଙ୍କ ମହିମା ପ୍ରକାଶୁ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ସର୍ବଜନେ । ମାତିଲେ ନାମ ସଂକୀର୍ତ୍ତନେ ॥
ନୃତ୍ୟେ ଚୈତନ୍ୟ ଦୁଇଭାଇ । ଆନନ୍ଦେ ଗଦ ଗଦ ହୋଇ ॥
ଶ୍ରୀରାଧା କୃଷ୍ଣ ଚିନ୍ତାକରି । କରେ ତୁଳସୀଜଳ ଧରି ॥
ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଖଣ୍ଡେ ପକାଇଲେ । ମଣ୍ଡଳ ମଧ୍ୟେ ବସାଇଲେ ॥
ଚହୁଁ ଡାକିଲେ ପୁଣ ଗୋଟି । ସ୍ଥଳେ ଶ୍ରୀହରି ନାମଗୋଟି ॥
ବୋଇଲେ ଏହି ଆଜ୍ଞା ଦେଉ । ବିପ୍ର ନନ୍ଦନ ପ୍ରାଣ ପାଉ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଆଜ୍ଞାକରି । ଶ୍ରୀକରେ କରତାଳ ଧରି ॥
ଗାୟନ କଲେ ଉଚ୍ଚସ୍ୱରେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଯୁଗଳ ସ୍ତବରେ ॥
ବଣ୍ଡ ବଣ୍ଡଳେ ହରି ଧ୍ୱନି । କରନ୍ତେ କମ୍ପିଲ ମେଦିନୀ ॥
କେ ରଙ୍ଗେ କରେ ନାନା ନୃତ୍ୟ । କେ ରଙ୍ଗ କରି ଗାଏ ଗୀତ ॥
କେ ଅଙ୍ଗ ଢାଳି ଭଙ୍ଗ ହୋଇ । ରଙ୍ଗରେ ମୃଦଙ୍ଗ ବଜାଇ ॥
କେ କରେ ଦେଇ କରତାଳ । କେ ମୁଖେ ଦେଇ ହୁଳହୁଳ ॥
ନଦିଆ ନଗରରେ ଯେତେ । ଯେ ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷ ସହିତେ ॥
ବୃଦ୍ଧ ବାଳକ ଯୁବା ଯାଏ । ସମସ୍ତେ କଲେ ଜୟେ ଜୟେ ॥
ସକଳ ମୂର୍ଖ ଏହା ଶୁଣି । ଆନନ୍ଦ ହୋଇଲା ଧରଣୀ ॥
ଏମନ୍ତ ବଡ଼ ଖଣ୍ଡ ପଡ଼ି । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ନାୟକ କୃପାରେ ॥
ଯେ ନାମ ବ୍ରହ୍ମ ମହିମାରେ । ଚୈତନ୍ୟଦେବଙ୍କ କୃପାରେ ॥
ଆବର ସାଧୁଙ୍କ କୃପାରେ । ଶେଷେ ସୁରକ୍ଷ ସନ୍ତୋଷରେ ॥

ବାଳୁତ କୋଟି ପ୍ରାଣ ପାଇ । ଚେତନ କଲା ଖଣ୍ଡେ ଆଇ ॥
ତାହା ଦେଖିଣ ସର୍ବଜନ । ଉଠିଲେ ନାମ ସଂକୀର୍ତ୍ତନ ॥
ଅତ ଆନନ୍ଦମନ ମତାଇ । ଗାୟନ କଲେକ ଗୋସାଇଁ ॥
ଖଣ୍ଡ ତାଙ୍କୁଣି ଫେଡ଼ ଦେଲେ । ପୁତ୍ରକୁ ଘେନଣ ଅଇଲେ ॥
ସଭାରେ ଆସନ ନଦେଖି । ବସିଲେ ଚୈତନ୍ୟ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ॥
ପୁତ୍ରକୁ କୋଳରେ ବସାଇ । କର୍ଣ୍ଣରେ ସଞ୍ଜୀବନୀ କହି ॥
କୃପାରୁ ଯେଣୁ ପ୍ରାଣପାଇ । କୃପା ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ନାମ ବହି ॥
ଜନନୀକୋଳେ ନେଇ ଦେଲେ । ନିଅ ତୋ ପୁତ୍ରକୁ ବୋଇଲେ ॥
ଅଶେଷ ଜନ ତାହା ଦେଖି । ସୁଫଳ କଲେ ଚର୍ମଆଖି ॥
ଜନନୀ ନିଜସୁତ ପାଇ । ଆନନ୍ଦ କେ ପାରିବ କହି ॥
ଧନଜନରେ କୋଟିଖଣ୍ଡ । ମିଳିଲେ ହୁଅଇ ଯେମନ୍ତ ॥
ଆଜନ୍ମ ପଙ୍ଗୁ ମୁକ୍ତ ହେଲେ । ମୂକ ଯେ ବଚନ କହିଲେ ॥
ଆଜନ୍ମ ଅନ୍ଧ ଚକ୍ଷୁପାଇ । ଯେମନ୍ତେ କୃତାର୍ଥ ହୁଅଇ ॥
ପାପିଷ୍ଠ ବୈକୁଣ୍ଠ ଗମନେ । ଯେମନ୍ତେ ହୁଏ ତାର ମନେ ॥
ଏମନ୍ତ ହେଲା ସେ ସୁନ୍ଦରୀ । ନିଜ ବାଳକ ପାଇକରି ॥
କେ କହୁ ପିଅର ଆନନ୍ଦ । ମୁଖ ପ୍ରକାଶେ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ॥
ଅଶ୍ରୁତ ଅଗୋଚର ଯାହା । ନୟନେ ଦେଖି କଲ ତାହା ॥
ସାଧୁଙ୍କୁ ଅନେକ ପ୍ରଶଂସି । ଅନେକ ଧନ ଦେଲା ତୋଷି ॥
ତାହା ଦେଖିଲେ ଯେତେ ଜନ । ସଭିଙ୍କ ମୁଖେ ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ ॥
କୃଷ୍ଣ ମହିମା ଭାବ ଯେତେ । କୋଳିଣ ଗଲେ ଯେଝାମତେ ॥
ସେ ପତ ପତ୍ନୀ ପୁତ୍ର ଧରି । ଚଳିଣ ଗଲେ ନିଜପୁରୀ ॥
ଚୈତନ୍ୟଦେବଙ୍କ ଚରିତ୍ର । ଶ୍ରୀରାଧାକୃଷ୍ଣ ପ୍ରେମରସ ॥
ସାଧୁମାନଙ୍କ ଗୁଣ ଯେତେ । ନାମର ମହିମା ସଙ୍ଗତେ ॥
ନରକେ ଛଡ଼େ ଗୁଣ ଗୁଣି । ବଞ୍ଚିଲେ ଦିବସ ରଜନୀ ॥
ଏମନ୍ତେ କେତେଦିନ ଅନ୍ତେ । ହରିଙ୍କ ଭଜିଲେ ସାକ୍ଷାତେ ॥
ଶୁଣ ସୁଜନ ଏ ଚରିତ । ବାର୍ଦ୍ଧ୍ୟଚାଭକ୍ତ ରସାମୃତ ॥

ଶ୍ରବଣେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଯେଉଁ ନର । ଜନ୍ମ ମରଣୁ ହେବ ପାର ।
ହରି ଭକତଜନ କଥା । ତାହାଙ୍କୁ ସତ୍ୟ ଏହୁ କଥା ।
ଭାନ୍ତ କ ମୂର୍ଖ ଯେଉଁ ନର । ସେ କାହିଁ କରିବ ଗୋଚର ।
ସେ କଥା ପରତେ କରିବ । ହାସ୍ୟରେ ଉଡ଼ାଇଣ ଦେବ ।
କହଇ ବସ୍ତ୍ର ରାମ ଦାସ । ମୋ ପ୍ରଭୁ ଚୈତନ୍ୟ ସନ୍ୟାସୀ ।
ଆବର ସାଧୁଜନ ଯାବେ । ମୋ ଚଞ୍ଚ ରହୁ ଅପ୍ରମାଦେ ।

ଇତି ଶ୍ରୀ ବାର୍ଦ୍ଧ୍ୟଚାଲକ୍ତ ରସାମୃତେ ମନ ଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ
ମାଧବାର୍ଯ୍ୟ ପଣ୍ଡ ଗହ୍ନୀ ବାର୍ଦ୍ଧ୍ୟଜ୍ଞାବ ମୋକ୍ଷଣେ
ନାମ ଷୋଡ଼ଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

—:*:—

ସପ୍ତଦଶ ଅଧ୍ୟାୟ
ଖୋଲିଆ କବୀର ସମ୍ବାଦ

ଚୈତନ୍ୟ ଦେବ ଅନ୍ତ ଭାବେ । କହଇ ମନ ରଙ୍ଗ ଆଗେ ।
ଅନ୍ତ ଆନନ୍ଦ ଦିବ୍ୟ ରସ । କେବଳ ଶ୍ରବଣେ ପୀୟୂଷ ।
ହେ ମନ ହୁଅ ସାବଧାନ । ଚଞ୍ଚଳ ନକର ତୋ ମନ ।
ଏ ବଡ଼ ଆଚମ୍ଭିତ କଥା । ଶୁଣି ଖଣ୍ଡିବ ଭବବ୍ୟଥା ।
ଆନନ୍ଦେ ଶୁଣ କର୍ଣ୍ଣ ପୁଟେ । ଯେ ପୁଣ୍ୟ ଗଙ୍ଗାନଗ୍ରୀ ତଟେ ।
ହୁଗଳି ମଧ୍ୟରେ ତା ଘର । ନାମ ତା ଖୋଲିଆ କବୀର ।
ବାଘ ତନୟ ତାର ନାହିଁ । ସେ ଜନେ ମାତା ପୁତ୍ର ଦୁଇ ।
ଏମନ୍ତେ ଥାନ୍ତି ଦେହଜନ । ଜାତିରେ ଅଟନ୍ତି ପଠାଣ ।
ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦରିଦ୍ର ଜୀବନ । କଷ୍ଟରେ ବଞ୍ଚି ଥାଇ ଦିନ ।
ବସ୍ତ୍ର ଖଣ୍ଡିଏ ନଡ ନଡ । ଭଣ ଜରିଣ ବୁଣୁଥାନ୍ତି ।
ସେ ବସ୍ତ୍ର ଖଣ୍ଡ ବିକା ନତେ । ରଖନ୍ତି ସାଧୁ ମୂଳ ଯେତେ ।
ଚନ୍ଦ୍ର ଯେତେକ ମିଳଥାଇ । ପ୍ରାଣ ପୋଷନ୍ତି ତାହା ଖାଇ ।
ବଇବ ଯୋଗରେ ଭକାଶି । ଯୋଗୀ ଆବର ବ୍ରହ୍ମଋଷି ।
ବସ୍ତ୍ର ବୈଷ୍ଣବ ଯେ ସନ୍ୟାସୀ । ତାହାର ଦ୍ୱାରେ ଯେବେ ଆସି ।

ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି ସେମାନେ । ତାହାଙ୍କୁ ଅତି ଶ୍ରଦ୍ଧାମନେ ॥
ଯେ ଅବା ତାର ଘରେ ଥାଇ । ଦଅଇ ତାର ପାଶେ ନେଇ ॥
ମାତା ନନ୍ଦନ ବେନି ପ୍ରାଣୀ । କହୁଣ ସୁଧାସମ ବାଣୀ ॥
କନ୍ଥା ସିଁଝାରୁ ଯେତେ ଥାଇ । ଯେ ଯାହା ମାଗେ ତାହା ଦେଇ ॥
ନାହିଁ ବୋଲିବା ପଦ ତାର । ତୁଣ୍ଡରୁ ନୁହଇ ବାହାର ॥
ଏମନ୍ତେ ବଞ୍ଚି ଥାଇ ଜନ । କରିଣ ଶ୍ରୀହରି ଭଜନ ॥
ଦେଖିଲେ ସାଧୁଜନ ଗୋଷ୍ଠୀ । ସେଠାରୁ ନ ଆସଇ ଉଠି ॥
ଯଦି ସେ ଗୃହକର୍ମେ ଥାଇ । ଯେ ଯାହା ମାଗିଲେ ତା ଦେଇ ॥
ପୁତ୍ର ପରିବାରବନ୍ଦ ଗତେ । ନଦେଖି ମନ ଅନୁବ୍ରତେ ॥
ସକଳ ଜନେ ଦୟାକରେ । ବିକଳ ଦୁଃଖିଜନଠାରେ ॥
ଏହି ପ୍ରକାରେ ବଞ୍ଚେ ଜନ । ନ ଜାଣେ ଅନ୍ୟ କଥାମନ ॥
ଏମନ୍ତେ କେତେଦିନ ଅନ୍ତେ । ତା କୀର୍ତ୍ତି ବୃଦ୍ଧିଲା ଜଗତେ ॥
ଯହିଁ ଶୁଣିଲେ ତା ଚରିତ । ପ୍ରଶଂସା କଲେ ଅପ୍ରମିତ ॥
ଲୋକେ ବୋଇଲେ ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ । ଝୋଲିଆ କବୀର ଜୀବନ ॥
ଏଡେ ଦରିଦ୍ର ଜନ ହୋଇ । ଯେ ଯାହା ମାଗିଲେ ଦଅଇ ॥
ଏଡ଼େ କୁଶଳ ତାର ମତି । ବୋଲିଣ ପ୍ରଶଂସା କରନ୍ତି ॥
ବଞ୍ଚାଇ ପର ଉପକାରେ । ନାମଭଜନ ନିତ୍ୟ ଭରେ ॥
ଏମନ୍ତ ହୋଇ ଦଣ୍ଡକ୍ଷଣେ । ତା ଯଶ ଜଗତେ ପ୍ରକାଶେ ॥
ତାହା ଜାଣିଲେ ଭଗବାନ । ବଢ଼ିବା ପାଇ ତାର ମନ ॥
ତକ୍ଷଣେ ବିପ୍ରରୂପ ହୋଇ । ବିଜୟ କଲେ ଶ୍ରୀବତ୍ସାଙ୍କେ ॥
ଅତି ଦୁର୍ବଳ ବସ୍ତ୍ର ଗୋଟି । ଚଳନ୍ତେ ପଡ଼ୁଅଛି ଫୁଟି ॥
ଛିଣ୍ଡା ନେଲଙ୍ଗଡ଼ା କନାଧଡ଼ି । ଅନେକ ଗଣ୍ଠି ଅଛି ପଡ଼ି ॥
ତହୁଁ ଖଣ୍ଡିକ ପିନ୍ଧି ହରି । ଖଣ୍ଡେ କୋଖଡ଼ା ସ୍କନ୍ଧେ ଧରି ॥
ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦରିଦ୍ର ରୂପରେ । ବିଜୟ କଲେ ତାର ପୁରେ ॥
ଧୀରେ ଚଳନ୍ତେ ତନୁ ଘସି । ଖଣ୍ଡେ ଦୂରରେ ବସି ବସି ॥
ଯାହାକୁ ଦେଖିଲେ ପଚାରି । କାହିଁ ହେ କବୀରର ପୁରୀ ॥

ଆଜ୍ଞ ଅଛଇ କେତେ ଦୂରେ । ଦେଖାଇ ଦିଅ ଜନା ମୋରେ ॥
ଆମ୍ଭେ ହୋ ଯିବୁ ତାର ପାଶେ । କଛୁହିଁ ମାଗିବାର ଆଶେ ॥
ଏମନ୍ତ କହି ଜନାର୍ଦ୍ଦନ । ସେଠାରୁ କଲେକ ଗମନ ॥
ତେଣୁ କବୀର ଆସୁଅଛୁ । ଘରେ ତୋ ଅନ୍ନ ନାହିଁ କଛୁ ॥
ବସ୍ତ୍ର ଖଣ୍ଡିଏ ଅଛୁ ଧରି । ବଣୀ କରିବ ବୋଲି କରି ॥
ଘରେ ତା କିଛୁ ନାହିଁ ଯେଣୁ । ତଞ୍ଜନେ ଯାଉଛୁ ସେ ତେଣୁ ॥
ତେଣୁ ଆସନ୍ତ ଦାମୋଦର । ଭେଟ ପଡ଼ିଲେ ଯେ ଦଣ୍ଡର ॥
ଲୋକେ ବୋଇଲେ ତହିଁ ଥାଇ । ଏହିଟି କବୀର ଅଟଇ ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ଚକ୍ରପାଣି । କବୀର ମୁଖ ଚହିଁ ଭଣି ॥
ଶୁଣ ହେ ଜୋଲିଆ କବୀର । ଆମ୍ଭେ ଆସିଛୁ ତୋହଠାରେ ॥
ସ୍ବରଦଗରେ ତୋ ଖ୍ୟାତ । ଶୁଣି ଯେ ଆଜ୍ଞ ଜନ୍ତ ନନ୍ତ ॥
କବୀର ପ୍ରାୟେ ଏକ ଜଣେ । ନାହିଁ ନ ଥିବ ଏ ଭୁବନେ ॥
ଦରିଦ୍ର ହେଲେ ଜସ ହୋଇ । ଯେ ଯାହା ମାଗିଲେ ଦିଅଇ ॥
ଏମନ୍ତ ଶୁଣି ଆମ୍ଭେ କର୍ଣ୍ଣେ । ଅତି ଭରସା କରି ମନେ ॥
ଆସିଣ ଅଛୁ ତୋର ପାଶେ । କଛୁହିଁ ମାଗିବାର ଆଶେ ॥
ଦିଅ ନ ଦିଅ ତୋର ମନ । କହିଲୁ ସ୍ୱରୂପ ବଚନ ॥
ତା ଶୁଣି ଜୋଲିଆ କବୀର । ବିପ୍ରଙ୍କୁ କଲା ନମସ୍କାର ॥
ବୋଇଲା ଶୁଣ ହେ ଗୋସାଇଁ । ଏହା ଯେ କହିଲ କମାଇଁ ॥
ଦେବା ଦିଆଇବାକୁ ହରି । କରତା ଅଟନ୍ତି ସବୁରି ॥
ମୋ ଛାର କେତେକ ଶକତି । ଦେବାକୁ ହେବ ମୋର ମତି ॥
ହେଲେ କ ମାଗୁଛ ଗୋସାଇଁ । କହ ଶୁଣଇ ଜନା ମୁହିଁ ॥
ତା ଶୁଣି ପ୍ରଭୁ ଦାମୋଦର । ଅଶେଷ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଠାକୁର ॥
ମେଘଗମ୍ଭୀର ଧୀରବାଣୀ । କହନ୍ତି ପ୍ରଭୁ ଚକ୍ରପାଣି ॥
ଦେଖ ମୁଁ ଦରିଦ୍ର ବ୍ରାହ୍ମଣ । କବୀର ଭଲେ ଏହା ଶୁଣ ॥
ବସ୍ତ୍ର ଖଣ୍ଡିଏ ମୋତେ ଦିଅ । ଅଶେଷ ଲୋକେ ଯଶ ଯାଅ ॥
ଅଧିକ ନ କହିବ ତୋତେ । ଏତେକ ମାଗିଲୁ ଯୁକତେ ॥

ତା ଶୁଣି ଝୋଲିଆ କବୀର । ବୋଇଲା ଶୁଣ ବିପ୍ରବର ।
ଏ ମୋର ସଙ୍କଟୁ ଉଦ୍ଧର । ଯାହା ଜଣାଇଥିବେ ହରି ।
ତେବେକେ ସନ୍ତୋଷ ହୋଇବ । ମୋହର ସାହାଯ୍ୟରେ ଲାଗିବ ।
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ବସ୍ତ୍ର ଧରି । ଚିରିଲା ଦେଇ ଖଣ୍ଡ କରି ।
ଖଣ୍ଡେକ ବସ୍ତ୍ର ହସ୍ତେ ନେଇ । ବାକ୍ୟ ଉତ୍ତୁଳ ସ୍ୱଚ୍ଛୁଆଇ ।
ଆରେକ ଖଣ୍ଡ ହସ୍ତେ ଧରି । ଭାଙ୍ଗି ପୋଇଲା ଯତ୍ନ କରି ।
ବୋଇଲା ଯେନ ହେ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ତା ଶୁଣି କମଳା ରମଣ ।
ଅତି ଆନନ୍ଦ ହୋଇ ମନେ । ପିନ୍ଧିଲେ କବୀର ବଚନେ ।
ଛିଣ୍ଡା ଲେଙ୍ଗୁଡ଼ା କନା ଯେତେ । ପିନ୍ଧିବା ବୋଡ଼ଡ଼ା ସହିତେ ।
ଅନ୍ତର କରି ତା ପକାଇ । ରହିଲେ ଆନନ୍ଦିତ ହୋଇ ॥
ତା ଦେଖି ବୋଲଇ କବୀର । ହେ ଦ୍ୱିଜବର ବିଜେ କର ।
ମୁଁ ଏବେ ଯାଉଛି ତ୍ୱରିତେ । ଏ ଖଣ୍ଡି ବିକିବା ନିମନ୍ତେ ।
ଦେଖ ମୋ ଦୁଃଖ ଦ୍ୱିଜବର । ଧନ ଆଣିଲେ ଘରେ ମୋର ।
କୁଟୁମ୍ବଯାକ ସୁସ୍ଥ ହୋଇ । ଭୋଜନ କରିବେ ଗୋସାଇଁ ।
ନୋହିଲେ ଉପବାସେ ଥିବେ । ତେଣୁ ମୁଁ ଯାଉଅଛି ଏବେ ।
ତା ଶୁଣି ପ୍ରଭୁ ବ୍ରହ୍ମବେଶି । ଅଳପ ମନେ ମନେ ହସି ।
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ହେ କବୀର । ଜାଣିଲି ଦାତାପଣ ତୋର ।
କ୍ଷୁଧାର୍ତ୍ତଜନଙ୍କୁ ବସାଇ । ଯେ ଅର୍ଦ୍ଧ ଭୋଜନ ଦିଅଇ ।
ତହିଁ ଯେ ଫଳ ନାହିଁ କିଛି । ଅଧିକ ପାତକ ଲେଖୁଛି ।
ଆକର ବିପ୍ରଙ୍କର କରେ । ଦାନ ଦିଅନ୍ତି ଯେଉଁ ନରେ ।
ଯେବେ ତା ଦକ୍ଷିଣା ନ ଦେଇ । ତହିଁରେ ଫଳ ଅ.ଉ ନାହିଁ ।
ନୋହିରେ ଦେଉଳ ଅଟାଳି । ବାମ୍ପୀ ପୋଖରୀ ଥିବ ଖୋଳି ।
କୂପାଦି ତଡ଼ାଗ ସହିତେ । ଆବର ଧର୍ମ ହୋଇ ଯେତେ ।
ଏମାନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ନ କଲେ । ଫଳ ମିଳିବ କାହୁଁ ଭଲେ ।
ଘଟ ନ ଥିଲ ପତ୍ନୀ ପ୍ରାପ୍ୟେ । ଏ ସବୁ ଅନର୍ଥକୁ ଯାଏ ।
ଏଣୁ ମୁଁ କହୁଅଛି ତୋତେ । ଆବର ଖଣ୍ଡି ଦିଅ ମୋତେ ॥

ବୋଷଡ଼ା କରି ଆମ୍ଭେ ଯାଉ । ତୋର କ୍ଷାଉତ ରନ୍ଧ ଥାଉ ।
ନୋହିଲେ ନ ଯଣଇ ଶୋଷ । ଅଧିକ କ କହିବ ଅବା ।
ଦେଖ ମୁଁ ଦୁଃଖୀ ବିପ୍ରବର । ଏଥିରେ ସଂଶୟ ନ କର ।
ତା ଶୁଣି କସାର ଭୁଣରେ । ଆବର ଖଣ୍ଡ ଧରି ହସ୍ତେ ।
ବ୍ରାହ୍ମଣ ହସ୍ତେ ଦେଲେ ନେଇ । ବୋଇଲେ ଶୁଣହେ ଗୋସାଇଁ ।
ଏବେ ବହନ ବିଜେକର । ମୋରେ କରୁଣା ରଖି ତୋର ।
ତା ଶୁଣି ପ୍ରଭୁ ନାରାୟଣ । କହିଣ ଅନେକ କଲ୍ୟାଣ ।
ସେଠାରୁ ବିଜେ କରିଗଲେ । ପିନ୍ଧା କୋଷଡ଼ା ପାଇ ଭଲେ ।
ଏଣେ କସାର ଗଲା ଚଳି । ଏକାନ୍ତ ସ୍ଥାନେ ଯାଇ ମିଳି ।
ବସିଲା ନିଶ୍ଚଳ ଆସନେ । ହରିଙ୍କି ଚିନ୍ତା କରି ମନେ ।
ବୋଇଲା ଆହେ ମହାମେରୁ । ଅଶେଷ ପ୍ରାଣୀଙ୍କର ଗୁରୁ ।
କୁମ୍ଭର ସଞ୍ଚାର ଅନ୍ନେ । ପ୍ରାଣ ପୋଷନ୍ତି ପ୍ରାଣିମାନେ ।
ଏଣୁ ମୋ କୁଟୁମ୍ବର ଚିନ୍ତା । କୁହ ହେ ପ୍ରଭୁ ଜଗତ୍କର୍ତ୍ତା ।
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ସୁଖେ ବସି । ମୁଖେ ଶ୍ରୀହରି ନାମ ଘୋଷି ।
ଏଣୁ ସେ ଗଲେ ଜନାର୍ଦ୍ଦନ । ସେ ପ୍ରଭୁ କାଳୀୟ ମର୍ଦ୍ଦନ ।
ଗ୍ରାମରୁ ବାହାର ହୋଇଲେ । ବିପ୍ର ସ୍ୱରୂପ ଗୋପ୍ୟ କଲେ ।
ଭକତଭାବେ ଭାବଗ୍ରାହୀ । ଭାବେ ଗୋପାଳରୂପ ହୋଇ ।
ତତକ୍ଷଣେ ଭାରଗୋଟି କରି । ଅଶେଷ ଦ୍ରବ୍ୟ ଛନ୍ଦି ଭରି ।
ସରୁବ୍ରୀହିଳ ମୁଗଯାଇ । ଘୃତ ନବାତ ଦୁଗ୍ଧ ଦହି ।
ହେଙ୍ଗୁ ମରିଚ ଫୁଲବଡ଼ି । ଲବଣ ସୋରିଷ କଉଡ଼ି ।
ଏ ଆଦି ନାନା ଦ୍ରବ୍ୟମାନ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ଭଗବାନ ।।
ଭାର ବହିଣ ବନମାଳୀ । ଭକତ ନିକଟେ ଗଲେ ଚଳି ।
ଅତ୍ୟନ୍ତ ସନ୍ଧ୍ୟା ସମୟରେ । ମିଳିଲେ କସାରର ଦ୍ୱାରେ ।
ଦ୍ୱାରେ ରହିଣ ନରହରି । ଡାକିଲେ ଡାକ ଗୋଙ୍ଗାରିଣ ।
ତେଣେ ସେ କସାରର ମାତା । ବସିଣ କରୁଛନ୍ତି ଚିନ୍ତା ।
ପୁତ୍ର ମୋ ଗଲା ବସ୍ତ୍ର ଧରି । ଘରକୁ ନଇଲା ଆଜିକ ।

କବା କାରଣ ତାର ହୋଇ । ବସ୍ତ୍ର କ ବଜା ହୋଇନାହିଁ ॥
ତେଣୁ ସେ ଚିନ୍ତା କରି ଚିତ୍ତେ । ବସିଣ ଅଛଇ ଏକାନ୍ତେ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ବସି ଘରେ । ଡାକ ଶୁଭିଲା କର୍ଣ୍ଣଦ୍ୱାରେ ॥
ଉଠିଣ ଧାଇଁଲି ତୁରିତେ । ଦ୍ୱାରେ ଦେଖିଲି ଅଦ୍ଭୁତେ ॥
ଅତି ବିଶାଳ ବାହୁ ଦୁଇ । କରେ କଙ୍କଣ ବିରାଜଇ ॥
ମହା ବିଶାଳ ବକ୍ଷସ୍ଥଳ । ସୁନ୍ଦର ସୁକଣ୍ଠ କପୋଳ ॥
ରଙ୍ଗ ଅଧର ମନ୍ଦହାସେ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖ କି ସେ ॥
ଏମନ୍ତ ରୂପ ତାଙ୍କ ହେରି । ବଚନ କହିତ ନ ପାରି ॥
ବିସ୍ମୟ କରଇ ମନର । କିସ ଏ ଆସିଅଛ ଘର ॥
କାହୁଁ ଅଇଲ ଏ ଯୁବକେ । ଏହା ମୁଁ ଜାଣିବି କେମନ୍ତେ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ପଚାରଇ । କାହୁଁ ଅଇଲ ବାପ କହି ॥
କାହିଁ ବସିଛ କେଉଁ ଘର । ରଖିଣ କହ ମୋ ଆଗର ॥
ତା ଶୁଣି ପ୍ରଭୁ ଦେବରାୟେ । ବୋଲନ୍ତି ଶୁଣସି ଗୋ ମାଏ ॥
ତୁମ୍ଭର ପୁତ୍ର ଦାଣ୍ଡେ ବସି । ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ଦେଇଛନ୍ତି ପେଷି ॥
କାମ ଅଛଇ ଏଥେଁ ଦେଖ । ନେଇଣ ଭଲକରି ରଖ ॥
ତୃଷ୍ଣା ଅଧିକ ଥିଲେ କେତେ । ଏବେହେଁ କହ କନା ମୋତେ ॥
ଆମ୍ଭେ ଯେ ମହନ୍ତ ବୋଲାଉଁ । ପଛକୁ ବୋଲଣା ନ ପାଉଁ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଘର ଥୋଇ । କହାଇ ଯାଆନ୍ତି ଖବରାଖି ॥
କବୀର ମାତା ଦେଖିଯାଇ । ମନ୍ଦିରେ ରଖି ଆସୁଥାଇ ॥
ଏହି ପ୍ରକାରେ କେତେଥର । ନେଇଣ ପୂର୍ଣ୍ଣ କଲା ଘର ॥
ଆଉ ଥୋଇବା ଠାବ ନାହିଁ । ବୋଇଲା ଗଉଡଙ୍କୁ ଚାହିଁ ॥
ଆଉ କି ଘର ଅଛୁ ତୋର । ଘରେତ ସ୍ଥାନ ନାହିଁ ମୋର ॥
ତା ଶୁଣି ପ୍ରଭୁ ଜଗନ୍ନାଥ । ବୋଇଲେ ଶୁଣସି ଗୋ ମାତ ॥
ତୋ ଘରେ ଯେବେ ନାହିଁ ସ୍ଥାନ । ମୋ ଘର ହୋଇଲାଣି ଶୂନ୍ୟ ॥
ଆସିଣ ଦେଖିଥାଅ ତୁମ୍ଭ । ପଛେ ଗୋ ଯାଉଅଛି ମୁହିଁ ॥
ତା ଶୁଣି କବୀରର ମାତା । ହସି ବୋଲଇ ଏ କି କଥା ॥

ଆଜ ଦଣ୍ଡକମାଛ ରତ । ରନ୍ଧନ କରି ଭୁଞ୍ଜି ଯାଅ ।
ହୋଇଲେ ଶୀତଳ ମଣୋହି । କରି ଯାଅରେ ବାପଙ୍କୁ ।
ତରକ୍ସ ନ କରିଣ ଯେବେ । ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଘୁଡ଼ବେଣ୍ଡ ତେବେ ।
ପୁଅ ଯେ କି ବୋଲିବେ ମୋତେ । ଏ କଥା ନୋହେ ଭବାତତେ ।
ତା ଶୁଣି ବୋଲନ୍ତି ଶ୍ରୀକନ୍ତି । ଅଶେଷ ବତଷ୍ୟା ଯେ ଅଛି ।
ଷଣେ ରହିବା ତର ନାହିଁ । ଏବେ ପାଇଲି ସବୁ ମୁହିଁ ।
ଏହାର ବୁହା ମୂଲ୍ୟ ଯାହା । ଆଗହୁଁ ପାଇଅଛି ତାହା ।
ଏମନ୍ତ କହି ମଧୁହାସି । ସେଠାରୁ ଗଲେ ଝଟେକରି ।
ଭକତ ବନ୍ଧୁ ଭଗବାନ । ତକ୍ଷଣେ ହେଲେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ।
ଏଥି ଉତ୍ତାରୁ ଶୁଣ ମନ । କବୀର ଜନନୀ ବଦନ ।
ଅନ୍ନ ଯେ ରନ୍ଧା ବଢ଼ା କଲା । ଯାଇଣ ପୁଅକୁ ଡାକିଲା ।
ତା ଶୁଣି କବୀର ହରଷେ । ଯାଇ ମିଳିଲା ମାତା ପାଶେ ।
ବୋଇଲା ମାତା ମୁଖ ଚାହିଁ । ମୋତେ ଡାକିଲୁ କାହିଁପାଇଁ ।
କାହୁଁ ଯେ ମିଳିଲା ଭୋଜନ । କହ ଗୋ ସ୍ୱରୂପ ବଚନ ।
କି ଅବା ମଗା ଯାଚ୍ଛି କଲୁ । ଉଧାର କରି କି ଆଣିଲୁ ।
କେଉଁ ପ୍ରକାରେ ଦେଲେ ହରି । କହଗୋ ସଂଶୟ ନ କରି ।
ପୁଅର ଏସନ ବଚନ । ଶୁଣି ବୋଇଲେ ମାତା ପୁଣ ।
ବାତୁଳ ହେଲୁକହେ ସୁତ । ମୋତେ ଲାଗିଲା ଆଚମ୍ବିତ ।
ଖାଦ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ କରି ଘର । ପେଟ ଯେ ଥିଲୁ ଆମ୍ଭଘର ।
ଘରୁଆ ତାହା ଆଣି ଦ୍ୟନ୍ତେ । ରନ୍ଧନ କଲି ମୁଁ ଇଚ୍ଛାତେ ।
ତା ଶୁଣି ଝୋଲିଆ କବୀର । ମନରେ ଜାଣିଲା ବିଚାର ॥
ମୁଁ ତ କାହାକୁ ନାହିଁ ପେଷି । କେ ଘର ଦେଇଗଲା ଆସି ।
ଆନରେ ନୋହେ ଏ ଚରିତ । ନିଶ୍ଚେ ସେ ପ୍ରଭୁ ଜଗନ୍ନାଥ ।
ହେ ମାତ ! ଘର ବୁହାବେଳେ । ଦେଖିଲୁଟିକି ଚର୍ମଚୋଳେ ॥
ମାତା ବୋଲଇ ଆରେ ସୁତ । ଭୂତ କହିଲୁ ବିପରୀତ ॥
ଆମ୍ଭର ଦ୍ୱାରେ ଉଭା ହୋଇ । ଡାକନ୍ତେ ଅଇଲି ମୁଁ ଧାଇଁ ॥

ଦେଖିଲି ଅପୂର୍ବ ସ୍ୱରୂପ । ଯେସନେ ନବଘନ ରୂପ ॥
ଘରରୁ ଆଣି ମୋର ହସ୍ତେ । ବଢ଼ାଇଦେଇଥିଲେ ମୋତେ ॥
ମୁଁ ନେଇ ରଖିଥିଲି ଘର । ପୂରିଲା ମନ୍ଦର ମୋହର ॥
ତାହାର ଘର ବୃଦ୍ଧ ହେଲା । ପିତାକୁ ମେଲାଣି ମାଗିଲା ॥
ମୁଁ ଯେ ଡାକିଲି ନାନାମତେ । ରହିଲେ ନାହିଁ କଦାଚିତେ ॥
ମୂଲ ମୁଁ ଯାଚିଲି ନ ନେଲେ । ଆଗହୁଁ ପାଇଛୁଁ ବୋଇଲେ ॥
ଶୁଣି କବୀର ସ୍ତ୍ରୀବଷ୍ଟେକେ । ନମିଲା ମାତା ପାଦତଳେ ॥
ଉଠେ କପାଳେ ଯୋଡ଼କର । ବୋଇଲେ ଧନ୍ୟ ଜୀବ ତୋର ॥
ଏବେ ମୁଁ ତୋର ରୂପ ଦେଖି । ସଫଳ କଲି ଚର୍ମ ଆଖି ॥
ମାତା ବୋଇଲା ରେ ନନ୍ଦନ । ମୋ ସ୍ତ୍ରୀର କେତେକ ଜୀବନ ॥
ତୋତେ ମୁଁ ପୁତ୍ର କଷ୍ଟ ପାଇ । ତେଣୁ ଦେଖିଲି ହବକସ୍ତାଷ୍ଟୀ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ପୁତ୍ର କର । ଧରିଚଳିଲେ ନିଜପୁର ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣସିରେ ବାବୁ । ଘରେ ତ ପୂରିଅଛି ସବୁ ॥
ଶୁଣି କବୀର ଦେଲା ଯାଇଁ । ମନ୍ଦରେ କାହିଁ ଠାବ ନାହିଁ ॥
ନାନାଦି ଦ୍ରବ୍ୟମାନଙ୍କରେ । ପୂରିରହିଛି ସବୁଠାରେ ॥
ତା ଦେଖି କବୀରର ମନ । ଧନ୍ୟ ମହିମା ଭଗବାନ ॥
ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୀନଜନଠାରେ । କି ଅବା ଅଭକ୍ଷିତ ନରେ ॥
ହୁଅନ୍ତି ସେ ଏତେ ସାପକ୍ଷ । କୋଟି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡେ ନାହିଁ ଲକ୍ଷ ॥
ଏମନ୍ତ ପ୍ରଭୁଙ୍କର ସେବା । ଛାଡ଼ି ଯେ ଭଜେ ଅନ୍ୟ ଦେବା ॥
ଧିକ ତା ଧିକ ତା ଜୀବନ । ସ୍ୱଅର୍ଥେ ବଞ୍ଚାଇବା ଧନ ॥
କେବଳ ନର ଦେହ ବହି । ପଶୁଙ୍କ ପ୍ରାୟ ସେ ବଞ୍ଚଇ ॥
ଏବେ ତୁ ଶୁଣ ମୋ ଉତ୍ତର । ସାଧୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ନାମ ସାର ॥
ସଂସାରେ ସତ୍ୟ ହୁଏ କଥା । ଆଉ ସକଳ କଥା ମିଥ୍ୟା ॥
ଏଣୁଟି ପ୍ରଭୁ ଆଦ୍ୟମୂଳ । ଭଜନ କଥା ଅମୃ ମୂଳ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ମାତ୍ୟେପୋତ୍ୟେ । ଶ୍ରୀହରି ପାଦେ କରି ଲକ୍ଷ୍ୟେ ॥
ଶ୍ରୀହରି ପାଦେ ଦେଇ ମନ । ଆନନ୍ଦେ ବଞ୍ଚାଇଲେ ଧନ ॥

ଏମନ୍ତେ କବୀରର ଯଶ । ଜଗତେ ହୋଇଛି ପ୍ରକାଶ ॥
ଶୁଣ ସୁମନ ହେତୁ ଦେଇ । ଏ ବାର୍ଦ୍ଧ୍ୟଭକତ ଅଟଇ ॥
ଏହା ଯେ ଶୁଣି କରେ ଶ୍ରଦ୍ଧା । ଲାଗଇ ନାହିଁ ପାପ ବାଧା ॥
କହଇ ବସ୍ତ୍ର ରାମ ଦାସ । ମୋ ପ୍ରଭୁ କମଳା ବଳାସ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ବାର୍ଦ୍ଧ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତେ ମନ ଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ
କବୀର ବସ୍ତ୍ରଦାନ ବାର୍ଦ୍ଧ୍ୟଭକ ମୋକ୍ଷଣେ
ନାମ ସପ୍ତଦଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

—❀—

ଅଷ୍ଟାଦଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ମଣି ଦାସ ସମ୍ବାଦ

ଚୈତନ୍ୟ ଉବାଚ

କହେ ଚୈତନ୍ୟ ମହାତ୍ମତା । ଭକତ ସ୍ତବେ ଯେଉଁ କଥା ॥
ଶୁଣ ହେ ମନ ନୃପଗଣ । ବାର୍ଦ୍ଧ୍ୟଭକ୍ତର ଯେ ଲକ୍ଷଣ ॥
ପୁରୁଷୋତ୍ତମେ ତାର ଘର । ଜାତିରେ ଅଟେ ମାଳାକାର ॥
ନାମ ତାହାର ମଣି ଦାସ । କୁଟୁମ୍ବ ଘେନି କରେ ବାସ ॥
କରି ଆପଣା ନିଜବୃତ୍ତି । ଦୁଃଖ ସୁଖରେ ବଞ୍ଚୁଥାନ୍ତି ॥
ଏମନ୍ତେ କେତେଦିନ ଗଲା । ଦଇବ ଯାହା ଭିଆଇଲା ॥
କୁଟୁମ୍ବଯାକ ଗଲେ ନାଶ । ଏକା ରହିଲା ମଣି ଦାସ ॥
ଚିତ୍ତେ ବୈରାଗ୍ୟ ହେଲା ତାର । ବୋଇଲା ଧିକ ଏ ସଂସାରର ॥
କି ହେଲା ଦାରା ପୁତ୍ର ମୋର । କେହ୍ନେତ ନୁହଇ କାହାର ॥
କେବଳ ଜୀବର ଉଦ୍ଧାର । ହେବାକୁ ହରିନାମ ସାର ॥
ସଂସାରେ ଅନ୍ୟ କର୍ମ ଯେତେ । କେବଳ ମିଥ୍ୟା ଏ ସମସ୍ତେ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ମଣି ଦାସ । ବୈଷ୍ଣବ ପଣେ କଲା ଆଶ ॥
ଡୋର କୌପୀନ ଆଶ୍ରେ କରି । ସବେଣ ଭଜଇ ଶ୍ରୀହରି ॥
ପ୍ରଭାତୁଁ ସ୍ନାନ ସେ କରଇ । ଦ୍ୱାଦଶ ତିଳକ ଘେନଇ ॥
ଉତ୍ତମ ତୁଳସୀର ହାର । ଗଳାରେ ଭରିଥାଇ ତାର ॥

ନଡ଼ିଆ ସଢ଼ାଇ ବଫାଳ । କରଣ ଥାଇ କରତାଳ ।
କାଖେ ଯାକଣ କଦାଖଣ୍ଡେ । ମେଲଇ ଅସୁଥାଏ କାଣ୍ଡେ ।
ମିଳଇ ସିଂହଦ୍ୱାରଠାରେ । ଉତ୍କଳପାବନ ଗ୍ରାମରେ ।
ନୃତ୍ୟ କରଇ କାଣ୍ଡେ ରଙ୍ଗ । ଅନେକ ଦଣ୍ଡବତ ହୋଇ ।
ଚହୁଁ ମିଳଇ ଶ୍ରଦ୍ଧାମନେ । ମିଳଇ ଶ୍ରୀ ଜଗମୋହନେ ।
ଗରୁଡ଼ ପଛେ ଉଭାହୋଇ । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଶୋଭାକୁ ଅନାଇ ।
ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗେ କରି ଦଣ୍ଡବତ । ଉଠି କପାଳେ ଯୋଡ଼ ହସ୍ତ ।
ବୋଲଇ ଲୁଚ ହୋଇଯିବ । କଳା ଶ୍ରୀମୁଖ ଦିଶୁଥିବ ।
ତୁମ୍ଭେ ମୋ ଜୀବର କାରଣ । ଦରିଦ୍ର ଲୋକଙ୍କର ଧନ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି କଲେ ନୃତ୍ୟ । ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ ଗାଏ ଗୀତ ।
ସଢ଼ାଇ ତାଳ କରେ ଧରି । ବଜାଇ ଅତି ଆଣନ୍ଦରି ।
ବନତାସୁତ ପାଶେ ଯାଇଁ । ଧାଇଁଣ ପୁଣି ଆସୁଥାଇ ।
କଣ୍ଠ ତା ଅର୍ଗଳବାନ୍ଧକୁ । ଦିଶିଁଣ କଳା ଶ୍ରୀମୁଖକୁ ।
ପଛକୁ ଘୁଞ୍ଚି ଆସୁଥାଇ । ଜୟ ଶବଦ ତୁଣ୍ଡେ ଗାଇ ।
ଆନନ୍ଦେ ବେଣୁଭୁଜ ଧରି । ତୁଣ୍ଡେ ଅନେକ ସ୍ତୁତିକରି ।
ମୁଣ୍ଡେ ଯେ ବେଣୁକରେ ଧରି । ତୁଣ୍ଡେ ଅନେକ ସ୍ତୁତିକରି ।
ଜୟ ତୁ ବିପଣ୍ଡ କାଳିଆ । ଜୟ ତୁ ବାଇଁଚ ମାଳିଆ ।
ନାନା କୁସୁମେ ମାଳା ଯେତେ । ଲଗ୍ନ ସେ ଶୋଭା ଦିଶେ ତୋତେ ।
ଦ୍ରୁବପଦ୍ମରେ ପଦ୍ମମାଳା । ଯହିଁ କମଳା କରେ ଲୀଳା ।
ଅନେକ ରତ୍ନ ଅଳଙ୍କାର । ପୂରେ ତୋ ସର୍ବାଙ୍ଗ ଯାକର ।
ଶ୍ରବଣେ ମକର କୁଣ୍ଡଳ । କି ରବିମଣ୍ଡଳ ଯୁଗଳ ।
ଶିରେ କଣ୍ଠାଟ ଝୁଣ୍ଟକନ୍ତ । କି ଅବା ନବ ସୁପ୍ତପନ୍ତ ।
ତୋ କଳାନିଧି ମୁଖ ଦେଖି । ଭକତ ଜନ ହୁଏ ସୁଖୀ ।
ସୁନ୍ଦର ଶ୍ୱେତ ପଦ୍ମତୋଳା । ଭୃତ୍ୟ ଆଗତସିନ୍ଧୁ ବେଳା ।
ଯେ ତୋର ଶ୍ରୀଭୁଜ ଯୁଗଳ । ଅଶେଷ ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ମଙ୍ଗଳ ।
ସେ ଭୁଜେ ଶଙ୍ଖ ଚକ୍ର ଦେଖି । ସିଗ୍ଧୁଡ଼ ନ ପାରଇ ଆଖି ।

ଚନ୍ଦ୍ରିଁ ନଷ୍ଟକେ ମଣ୍ଡ ଯାଉ । କ କରୁପାରେ ଖଣ୍ଡ ତାଉ ।
ତୋହର ଅଭୟ ଚରଣ । ଭକତ ଭୟ ନିବାରଣ ।
ସେ ପାଦପଦ୍ମ ବିନା ଆନେ । ଭରସା ନାହିଁ ମୋର ମନେ ।
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଗୀତ ଗାଇ । ନାଚଇ ଉନମତ୍ତ ହୋଇ ।
ସଢ଼ାଇ ନାଦ ମୁଖଧ୍ୱନି । ଚରଣେ ପଡ଼ନ୍ତେ ମେଦିନୀ ।
କମ୍ପଇ ଦୁଲୁ ଦୁଲୁ ହୋଇ । ତା ଭଙ୍ଗୀ କହି ନ ସରଇ ।
ଏହି ପ୍ରକାରେ ପ୍ରତିଦିନ । ନାଚଇ ଶ୍ରୀ ଜଗମୋହନ ।
ଏମନ୍ତେ କେତେଦିନ ଅନ୍ତେ । ଶୁଣ ସୁମନ ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେ ।
ଶ୍ରୀ ଜଗମୋହନ ନିବାସେ । ପୁରାଣପଣ୍ଡା ଅତି ତୋଷେ ।
ବସିଣ ପୁରାଣ କରନ୍ତି । ଅନେକ ଲୋକ ଶୁଣୁଛନ୍ତି ।
କହିବା ଶୁଭୁସରେ କରି । ସବୁର ମନ ଅଛି ହରି ।
ଏମନ୍ତ ବେଳେ ମଣି ଦାସ । ଆସିଣ ହୋଇଲେ ପ୍ରବେଶ ।
ସଢ଼ାଇ ଗରଜନ କରି । ମୁଖେ ବୋଲଇ ରାମହରି ।
ଚରଣ ତୋଳି ନୃତ୍ୟକରେ । ଶ୍ରୀ ଦାରୁବ୍ରହ୍ମଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ।
ମନ ନିବେଶି ପଦ୍ମପାଦେ । ତହିଁ କାହାକୁ ନାହିଁ ଭୟେ ।
ପୁରାଣ ନିକଟେ ପଡ଼ଇ । କୁହାଟ କୁରୁଳି ଗୁଡ଼ଇ ।
ତା ଦେଖି ପଣ୍ଡା କୋପଚିତ୍ତେ । ପୁସ୍ତକ ରଖିଲେ ଭୂଇଁତେ ।
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ଆରେ ମୂର୍ଖ । ଏ ବସ୍ତୁ ପୁରାଣର ସାଖ ।
ଚରଣ ଟେକ ନାଚୁଅଛୁ । କହୁଣି ମାଡ ମୁଣ୍ଡଉଛୁ ।
ଉତ୍ତମ ଲୋକେ ବସିଛନ୍ତି । ଦେବଙ୍କ ସମାନ ଦିଶନ୍ତି ।
ଏଥେ ଗରବ ତୋର ଏଡ଼େ । ନାଚୁ ଝୁମ୍ପକ ବାନ୍ଧି ଗୋଡ଼େ ।
କୋବାଇ ମରୁଥାଉ ଏଣେ । ପୁରାଣ ନ ଶୁଣୁ ତୋ କର୍ଣ୍ଣେ ।
ଏମନ୍ତେ ବୋଲି ପଣ୍ଡା କୋପେ । ଗାଳି ଦିଅନ୍ତି କେତେ ରୂପେ ।
ମାଣିଆ ଦାସ ନ ଶୁଣଇ । ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଆନ ନ ଜାଣଇ ।
ତାହା ଶୁଣିଣ ଅନ୍ୟଜନ । ବୋଲନ୍ତି ଶୁଣରେ ଅଜ୍ଞାନ ।
ପଣ୍ଡାଙ୍କ ବଚନ ନ ଶୁଣୁ । ଇତର ଜନ ପ୍ରାୟେ ମଣୁ ।

ପ୍ରସାଦ ପାଇବୁ ଅପାର । ରଖିବ କେଉଁବାପ ତୋର ॥
ତୁ ଏବେ ଲେଉଡ଼ୁ କହୁଣୀ । ଜାଣିଥା ହେବ ଏହୁକ୍ଷଣି ॥
ନ ଖାଇ ବେଗ ହୋଇ ଚଳ । ଯେବେ ତୋ ଅଦୃଷ୍ଟ କୁଶଳ ॥
ନୋହିଲେ ମରିବୁ ଅବଶ୍ୟ । ତାହା ଶୁଣିଣ ମଣି ଦାସ ॥
କ୍ରୋଧରେ ଗଦ ଗଦ ହୋଇ । ବଦନୁ ବାକ୍ୟ ନ ସ୍ଫୁରଇ ॥
ବଳା ଶ୍ରୀମୁଖକୁ ଅନାଇ । ନେସ୍ତୁ ଲେତକ ଧାସବନ୍ଧ ॥
ବୋଇଲା ଆହେ ମହାବାହୁ । ଶରଣ ପଞ୍ଜର ବୋଲାଉ ॥
ତୋଳି ବସିଛୁ ବାହୁ ଦୁଇ । ଶରଣ ସମ୍ଭାଳିବା ପାଇଁ ॥
ମୁଁ ଯେ ଅଟଇ ତୋ ଶରଣ । ମୋତେ ବାନ୍ଧିଲୁ ଏ କଷଣ ॥
ଇତରଲୋକ ହୋଇଥିଲେ । ଶରଣ ସମ୍ଭାଳନ୍ତା ଭଲେ ॥
ଶୁଣିଲି ତୋର ପ୍ରଭୁପଣ । ଭୃତ୍ୟରେ କରଇ ଦାରୁଣ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି କ୍ରୋଧଭରେ । ସଭାଇ ତାଳଧର କରେ ॥
ପ୍ରଭୁ ସ୍ତମ୍ଭକୁ ପିଙ୍ଗି ଦେଲେ । ମଣିଆ ଦାସ ବହିଗଲେ ॥
ମନରେ ହୋଇଣ ନିରାଶ । ମଠରେ ହୋଇଲା ପ୍ରବେଶ ॥
ଚିଛୁ ନଦେଖି ପ୍ରଭୁ ପାଶେ । ଶୋଇଲା ମନର ହରଷେ
ଏମନ୍ତେ ହେଲା ଦିନ ଶେଷ । ରଜନୀ ହୋଇଲା ପ୍ରବେଶ ॥
ସନ୍ଧ୍ୟାଧୂପକୁ ମଣି ଦାସେ । ନ ଗଲେ ମନର ହରଷେ ॥
ଅନ୍ନ ଭୋଜନ ତାର ନାହିଁ । ଉପବାସରେ ଅଛି ଶୋଇ ॥
ଏଣେ ଯେ ପ୍ରଭୁ ଶୋଷ୍ଣ ଯେତେ । ଶ୍ରୀହରି ପଦ୍ମଜ ସହିତେ ॥
ଭଣ୍ଡାର ଘର ମୁଦ ଦେଇ । ଭୋଜନ ନଶୋଧ କରାଇ ॥
କବାଟ ପକାଇ ଭୂଶତେ । ସେବକ ଗଲେ ଯେଝାମତେ ॥
ଏଥିଅନ୍ତରର ଆଦ୍ୟମୂଳ । ଯେ ପ୍ରଭୁ ଭକତ ବତ୍ସଳ ॥
ନ ସହେ ସେବକ ବେଦନା । ଏଥି ନିମନ୍ତେ ତହେଃ ବାନା ॥
ଜନ୍ତୁ ଯେ ଅଛି ନିରନ୍ତରେ । ଭୃତ୍ୟ ଆରତ ଖଣ୍ଡିବାରେ ॥
ତେଣୁ ଭକତ ସ୍ନେହେ ହରି । ତତକ୍ଷଣେ ଗଲେ ବିଜେ କରି ॥
ଯେ ମହାରାଜାଙ୍କର ପାଶ । ଧଇସ୍ତି କମଳା ବିଳାସ ॥

ରଜା ଯେ ନଦ୍ରା ଅଛୁ ଯାଇ । ତା ଶୀମସ୍ଥାନେ ଉଭା ହୋଇ ।
ମଣିଆ ଦାସ ଅଭିମାନେ । ରଜାଙ୍କୁ କହିଲେ ସ୍ୱପନେ ।
ବୋଇଲେ ଶୁଣରେ ରଜତ । ତୁ ତ ଅଜ୍ଞାନେ ହେଲୁ ମତ୍ତ ॥
ତୋ ରାଜ୍ୟ ହାନକାଇ ଯେତେ । ତାହା ନ ବୁଝି କି ନିମନ୍ତେ ।
ଏବେ ହେ ଶୁଣ ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେ । ମୁଁ ଯାହା କହୁଅଛୁ ତୋତେ ।
ମୋର ମଣିଆ ଦାସ ଆସି । ଜଗମୋହନ ଘରେ ପଶି ।
ସଙ୍ଗାଇ ତାଳ କରେ ଧରି । ଅନେକ ନାମ ଧ୍ୱନି କରି ।
ନୃତ୍ୟ କରଇ ଆମ୍ଭ ପାଖେ । ଆମ୍ଭେ ତା ଶୁଣୁଥାଉଁ ସୁଖେ ।
ମୋର ତହିଁରେ ଯେତେ ଲାଜ । ଶୁଣ କହିବା ତହିଁ ରାଜ ।
ତୋହର ଯେସନେ ନନ୍ଦନ । ପାଞ୍ଚ ସାତରେ ଯେତୁ ସାନ ।
ବରଷେ ପୂରିଣ ନ ଥାଇ । ଆସଇ ଗେହ୍ଲାଇ ଗେହ୍ଲାଇ ।
କହଇ ବଚେରି ବଚନ । କେବଳ ଅମୃତ ସମାନ ।
ତାହା ଯେମନ୍ତେ ଶୁଣି ତୁହି । ତହୁଁ ଅଧିକ ମୋତେ ସେହି ।
ତାକୁ ପ୍ରହାର ପଣ୍ଡା ତୋର । ମାରି ମୋ ପାଶୁ କଲା ଦୂର ।
ତେଣୁ ଉକତ ରୁଷିଗଲା । ପ୍ରଭୁମୂଳୁ ମୋହର ନଇଲା ।
ତେଣୁ ମୁଁ ଉପବାସେ ଅଛି । ତାକୁ ମୁଁ ନ ପାରଇ ମୁଞ୍ଚି ।
ଭୃତ୍ୟ ଅଇଲା ଯାଏ ମୋର । ମଣୋହି ନାହିଁଟି ମୋହର ।
ଏବେ ତୁ ବେଗେ ହୋଇଯିବୁ । ମୋର ଭକ୍ତକୁ ଡକାଇବୁ ।
ଅନେକ ଗଉରବ କରି । ଦେନାଇଯିବୁ କଣ୍ଠଧାସି ।
ପ୍ରାଢ଼ୁକୁ ଶ୍ରୀଜଗମୋହନେ । ନୃତ୍ୟ କରିବ ପ୍ରତିଦିନେ ।
ତେବେ ମୁଁ କରିବ ଭୋଜନ । ଏକଥା ସତ୍ୟ ବୋଲି ଜାଣ ।
ଆଉର କହୁଅଛୁ ତୋତେ । ମୋର ଭକତ ଜନ ହିତେ ।
ଅତ୍ୟନ୍ତ ହରଷ ମନରେ । ନିର୍ମାଣ ବିଶ୍ୱକର୍ମା କରେ ।
କରିଛୁ ଶ୍ରୀଜଗମୋହନ । ବିସ୍ତାର କରିଛୁ ଯତନ ।
ଭକତ ଜନ ତହିଁ ମିଳି । ରଙ୍ଗେ ବଜାଇ କରତାଳି ।
ମୋ ଭଙ୍ଗ ଅଧରକୁ ଚାହିଁ । ମୋ ପାଦପଦ୍ମକୁ ଯେ ଧ୍ୟାଇ ।

ମୋ ନାମ କରଣ କୀର୍ତ୍ତନ । ଆନନ୍ଦ କରୁଥିବ ମନ ॥
ଖବରେ ଯାଇଥିବେ ଗଡ଼ । ଉଠି କପାଳେ କର ଯୋଡ଼ ॥
ଅନେକ ସ୍ତୁତି କରିମୋତେ । ଜଣାଉଥିବେ ଦୁଃଖ ଶତେ ॥
ତାହା ମୁଁ ଶୁଣୁଥିବ ବସି । ଭକତ ଜନ ମନ ତୋଷି ॥
ଜଗମୋହନ ଏଥିପାଇଁ । ଆନେ ମୋ ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ ॥
ପୁରାଣ ପଣ୍ଡା ଆଜଠାରୁ । ମୋ ଆଗେ ପୁରାଣ ନ କରୁ ॥
ପାରିଲେ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ମୋହନେ । ପୁରାଣ କରୁ ପ୍ରତିଦିନେ ॥
ଭୃତ୍ୟଙ୍କୁ କଲେ ମୋର ଦୂର । ସମ୍ଭବ ନାହିଁ ନସଧାର ॥
ଏମନ୍ତ ଆଜ୍ଞା ତାଙ୍କୁ ଦେଇ । ଅଦୃଶ୍ୟ କଲେ ଶ୍ରୀବତ୍ସାଙ୍କ ॥
ମଣିଆ ଦାସ ପାଶେ ବିଜେ । କଲେ ଦେବାଧି ଦେବରାଜେ ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ଆହେ ଦାସ । ତୁ କମା ଅଛୁ ଉପବାସ ॥
ଏବେ ଭୋଜନ କରୁ ଜନା । କାଲି ମହିମା ବୁଝୁ ସିନା ॥
ଏମନ୍ତ କହି ପୀତବାସ । ଶ୍ରୀ ନୀଳାଚଳରେ ପ୍ରବେଶ ॥
ଦାସେ ଉଠିଲେ ତାହା ଶୁଣି । ଆନନ୍ଦେ ପ୍ରଭୁ ଗୁଣଗୁଣି ॥
ହରଷ କରି ପଞ୍ଚମନ । ସନ୍ତୋଷେ କଲେକ ଭୋଜନ ॥
ତେବଣେ ନୃପତି ଚେତା ପାଇ । ପାଶେ ଦେଖିଲା କେହିନାହିଁ ॥
ଜାଣିଲା ନିଶ୍ଚେ ଜଗନ୍ନାଥେ । କରୁଣା କରିଗଲେ ମୋତେ ॥
ମୋ ଜୀବ ଉଦ୍ଧାର ନିମନ୍ତେ । ପ୍ରବନ୍ଧ ହେଲା ତା ଉଚିତେ ॥
ଏମନ୍ତେ ମନେ ମନେ ଗୁଣି । ଉଠିଲା ନୃପ ଚୂଡ଼ାମଣି ॥
ଅଶ୍ୱ ଉପରେ ଲଗି ହୋଇ । ମିଳିଲା ଷେହବରେ ଯାଇଁ ॥
ବେଳ ପ୍ରହରେ ଅଛି ହୋଇ । ନୃପତି ଅଶ୍ୱରୁ ଓହ୍ଲାଇ ॥
ମଣିଆ ଦାସଙ୍କୁ ହକାରି । କୋଳେ ବସାଇ ଦଣ୍ଡଧାରୀ ॥
ଅନେକ ଗଉରବ କଲେ । ହସ୍ତ ଧରିଣ ଘେନଗଲେ ॥
ସଙ୍ଗତେ ଘେନ ଶ୍ରଦ୍ଧାମନେ । ପ୍ରବେଶ ଶ୍ରୀ ଜଗମୋହନେ ॥
ନୃପତି ବାନ୍ଧିବେଲେ ପାଠ । ବୋଇଲେ ଦାସେ କର ନାଟ ॥
ସଢ଼ାଇତାଳ ଧରି ହସ୍ତ । ଆନନ୍ଦେ ଗାଉ ଥାଅ ଗୀତ ॥

ପ୍ରଭୁଙ୍କ ମନ କର ତୋଷ । ଶୁଣି ଆନନ୍ଦ ମଣିଦାସ ॥
ସେହି ପ୍ରକାରେ କରି ଗୀତ । ଗାଇ ଢ଼ମାଳ କରେ ନୃତ୍ୟ ॥
ତହୁଁ ପୁରାଣ ମନାଇଲେ । ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ମୋହନେ ଗାଇଲେ ॥
ଶୁଣ ସୁମନ ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେ । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ମହିମା ଏମନ୍ତେ ॥
କୃଷ୍ଣ ପୁରାଣେ କଲେ ମନା । ଭକତ ଭାବ ମୂଳ ସିନା ॥
ସଢ଼ାଇ ନାଟ କଲେ ମୂଳ । ଭକତବନ୍ଧୁ ଆଢ଼ମୂଳ ॥
ଏହି ସେ ପ୍ରଭୁର ଭଜନ । ମୂଳ ତୁ କର ହେ ସୁମନ ॥
ଏ ଭବଜଳଧି ହେବୁ ପାର । ଗୋଷ୍ପଦ ଜଳର ପ୍ରକାର ॥
ଯେ ହରି ଗୁଣ୍ଡ ଯେ ଭଜନ । କରଇ ଅନ୍ୟ ଦେବମାନ ॥
ସେ କାହିଁ ତରଇ ସଂସାର । ବ୍ୟର୍ଥ କର୍ମରେ ଶ୍ରମତାର ॥
ଅନ୍ଧ ଯେସନେ ଅନ୍ଧକାରେ । କେବେହେଁ ଗମିଣ ନ ପାରେ ॥
ମୃଗ ତୃଷ୍ଣାକୁ ଆଶ୍ରାକରି । ଧାଇଁଲେ ତୃଷା ନକ ହରି ॥
ସେହି ପ୍ରକାରେ ଭ୍ରମି ମରେ । ବୁଲଇ ମୋହ ପାଶ କରେ ॥
ଏ ଦାର୍ଢ୍ୟଭକ୍ତି ରସାମୃତ । କେବଳ ଶ୍ରବଣେ ମୁକତ ॥
ଯେ ପ୍ରାଣୀ ଶୁଣି ଶ୍ରଦ୍ଧାକରେ । ଅନେକେ ଜନ୍ମ ପାପହରେ ॥
ବାଞ୍ଛା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବ ତାର । ନ ଯିବ ଯମର ମନ୍ଦର ॥
କହଇ ରାମଦାସ ଦ୍ୱିଜ । ମୋ ପ୍ରଭୁ ଶଙ୍ଖ ଚକ୍ରଭୁଜ ॥
ଏ ଭବ ସଂସାରକୁ ଡରି । ଶରଣ ମାଗୁଅଛୁ ହରି ॥
ତୁମ୍ଭେ ଯେ ପତିତ ପାବନ । ମୁହିଁ ଅଟଇ ପାପୀଜନ ॥
ନସଙ୍କ ନକର ଗୋସାଇଁ । ଅନ୍ୟ ଶରଣ ମୋର ନାହିଁ ॥
ତୁମ୍ଭର ପାଦପଦ୍ମ ଧୂଳି । ମଣ୍ଡନ ହେଉ ମୋ ମଉଳି ॥
ଉଦ୍ଧର ଅବା ନ ଉଦ୍ଧର । ଅନ୍ୟ ଭରସା ନାହିଁ ମୋର ॥
ସୁଜନେ ଏହି ରସେ ରସ । ହରି ମହିମା ନାବେ ବସ ॥
ସକଳ ଅମଙ୍ଗଳ ନାଶ । ଏ ଭବଜଳରେ ନ ଭାସ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତିରସାମୃତେ ମନ ଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ
ମଣିଦାସ ଦାର୍ଢ୍ୟଭାବ ବର୍ଣ୍ଣନେ ନାମ ଅଷ୍ଟାଦଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ଊନବିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ

କୃଷ୍ଣଦାସ ସମ୍ବାଦ

ଚୈତନ୍ୟ ଉବାଚ

ଶୁଣ ସୁମନ ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେ । ମୁଁ ଯାହା କହୁଅଛି ତୋତେ ॥
ଏ କଳି ଯୁଗଧର୍ମ କଥା । ଶୁଣି ଖଣ୍ଡିବ ଭବବ୍ୟଥା ॥
କେବଳ ଶ୍ରୀହରିଙ୍କର ତତ୍ତ୍ୱ । କହୁଛି ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଚରିତ ॥
ପୁରୁଷୋତ୍ତମେ ତାର ବାସ । ନାମ ତାହାର କୃଷ୍ଣଦାସ ॥
ଜାତିରେ ଅଟଇ କରଣ । ପଣ୍ଡିତ ବିବେକ ସୁଜାଣ ॥
ଧୀର ଚତୁର ସର୍ବଂସହ । ନିସତେ ପରଲୋକ ସ୍ପୃହ ॥
ସକଳ ଲୋକେ ଦୟାକରେ । ଦାର୍ଢ୍ୟ ଭକତି ଶ୍ରୀବନାଥରେ ॥
ସକଳ ଗୁଣେ ସେ ନିପୁଣ । କବିତ୍ୱପଣେ ବିଚକ୍ଷଣ ॥
ବୋଲଇ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ କବିତ୍ୱ । ପ୍ରବନ୍ଧ କଲା ଅପ୍ରମିତ ॥
ଶ୍ରୀହରି ବିନା ଅନ୍ୟ କଥା । ଗୀତ ସେ ନ ବୋଲେ ସର୍ବଥା ॥
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଜନ୍ମ କର୍ମ ଗୁଣ । ସେ ସବୁ କରଇ ବଖାଣ ॥
ଭକତଜନେ ଅଧିକାର । ଯହିଁ ଯେମନ୍ତେ କରିବାର ॥
ଦୁଷ୍ଟ ନିବାରି ସନ୍ଥପାଳି । ଗୋପୀ ଗୋପାଳ ରାସକେଳି ॥
କେବଳ ଏହି କଥାମାନ । ପ୍ରବନ୍ଧେ କରିଣ ଗାୟନ ॥
ମାଗେ ଉତ୍ତମ ଜନଠାରେ । ନିଜ କୁଟୁମ୍ବ ପୋଷିବାରେ ॥
ଯେ ଅବା ମିଳେ ଭାଗ୍ୟତାର । ଭୋଜନ ଚଳଇ ନିଜପୁର ॥
ପ୍ରାଣ ପୋଷନ୍ତି ତାହା ଖାଇ । ଯାଚକ ଜନେ କିଛି ଦେଇ ॥
ଏମନ୍ତ ବଞ୍ଚୁଥାଇ ଦିନ । ନ ଜାଣେ ଅନ୍ୟ କଥାମାନ ॥
କେତେକ ଦିନର ଉତ୍ତାରେ । ତା କାର୍ତ୍ତି ଜଗତେ ପ୍ରସ୍ଥରେ ॥
ଲୋକେ ବୋଇଲେ ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ । ଏ କୃଷ୍ଣ ଦାସର ଜୀବନ ॥
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କଥାମୃତ ପାନ । କେବଳ ଅମୃତ ସମାନ ॥
ତାହାକୁ ପାରେ ବନ୍ଦୀକରି । ଶ୍ରବଣେ ପାପୀ ପାପ ହରି ॥
ଏମାନେ ପ୍ରବନ୍ଧ ସେ ଯେତେ । କଲା ଅଶେଷ ପ୍ରାଣୀ ହିତେ ॥

ଧନ୍ୟ ହୋ କୃଷ୍ଣ ଦାସ ମତ । ବୋଲିଣ ପ୍ରଶଂସା କରନ୍ତି ।
ଏମନ୍ତ କେତେଦିନ ଅନ୍ତେ । ସେ ରାଜ୍ୟ ନୃପତି ଅଗ୍ରତେ ।
ଉତ୍ତମ ଲୋକମାନେ ଆସି । କହନ୍ତି ଉତ୍ତମ ପ୍ରଶଂସି ।
ଶୁଣ ନୃପତି ଚୂଡ଼ାମଣି । ଏ ବଡ଼ ଅପୂର୍ବ କାହାଣୀ ।
କରଣ ନାମେ କୃଷ୍ଣ ଦାସ । ଅଟଇ ଶ୍ରୀହରିର ଦାସ ।
ତାହା ସମାନେ କବିପଣେ । ରାଜ୍ୟେ ନ ଥିବ ଅନ୍ୟ ଜଣେ ।
ବୋଲଇ ଉତ୍ତମ କବିତ୍ୱ । ଶ୍ରବଣେ ହରୁଅଛି ଚିତ୍ତ ।
କୃଷ୍ଣ କଥାରୁ ନାହିଁ ଅନ୍ୟ । ଡକାଇ ବୁଝ ହୋ ରାଜନ ।
ତାହା ଶୁଣିଣ ନୃପରାଣ । ତକ୍ଷଣେ ଡଗର ପେଷିଣ ।
କୃଷ୍ଣ ଦାସଙ୍କୁ ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେ । ଡକାଇ ଅଣିଲେ ତ୍ୱରିତେ ॥
ପ୍ରବେଶହେଲେ ଯେତେବେଳେ । ଆଜ୍ଞା ଯେ କଲେ ମହୀପାଳେ ।
ସଭାର ମଧ୍ୟେ କଥାରସେ । ବୋଇଲେ ଶୁଣ କୃଷ୍ଣ ଦାସେ ।
ବୋଲୁଛ କି କି ଗୀତମାନ । ଶୁଣିମା କର ହେ ଶସ୍ତନ ।
ତାହା ଶୁଣିଣ କୃଷ୍ଣଦାସ । ଚିତ୍ତେ ଚିନ୍ତିଲେ ପୀତବାସ ।
ଧୀର ଗମ୍ଭୀର ମୃଦୁସ୍ୱରେ । କହିଲେ ନପତି ସ୍ମୁମୁରେ ।
ମୋ ସ୍ଥିର ନୁହଇ ଭଜନ । ବୋଇଲେ ଶୁଣ ହେ ରାଜନ ।
ଗୀତ ବୋଲିବା ତୁମ୍ଭ ପାଶେ । ଏ କଥା ମନକୁ ନ ଆସେ ।
ଯହିଁ ବିଜୟ ଦେବରାଜ । ସଭା ନୁହଇ ରବିତେଜ ।
ଏ ରାଜସଭାରେ କହିବି । ମୁଁ ନୁହ କଥନେ ସମର୍ଥ ।
ଶୁଣି ବୋଲନ୍ତି ନୃପବର । କହନ୍ତି ସଂଶୟ ନ କର ।
ବସ ହୃଦୟ କରି ଦୃଢ଼ । ଯାହା ଜାଣିଛ ତାହା ପଢ଼ ।
ତା ଶୁଣି କୃଷ୍ଣଦାସ ତୋଷେ । ବସିଲେ ନୃପତିଙ୍କ ପାଶେ ।
ପ୍ରବନ୍ଧ ଫିଟାଇ ପଢ଼ିଲେ । ଅର୍ଥହିଁ ବୁଝାଇ କହିଲେ ।
ଯେତେ କବିତ୍ୱ ଥିଲେ କରି । ସବୁ ଶୁଣିଲେ ଦଣ୍ଡଧାରୀ ।
ହୋଇଣ ପରମ ସନ୍ତୋଷ । ଦାସଙ୍କୁ କଲେ ପରିତୁଷ୍ଟ ।
ନଗାନ ଅଳଙ୍କାର ଭୂଲେ । ଅନେକ ଅନ୍ନ ବସ୍ତ୍ର ଦେଲେ ।

ସଭାରେ ଥିଲେ ଯେତେ ଜନ । ହରଷ ସବୁଙ୍କର ମନ ॥
ଏଥିଅନ୍ତରୁ ଶୁଣ ମନ । ବୋଇଲେ ସେ ମହାରାଜନ ॥
ଶୁଣ ହେ ଭକ୍ତ କୃଷ୍ଣଦାସ । ହୋଇଣ ଥିବ ଦିବ୍ୟ ବେଶ ॥
ସୁନ୍ଦର ମନ୍ଦିର କଠଣ । ଗୀତ କରଣ ନାମେ ଭଣ ॥
ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ କରିବା ପୌରୁଷ । ତାହା ଶୁଣିଣ କୃଷ୍ଣଦାସ ॥
ପିଣ୍ଡରୁ ଉଡିଲା ସାହାସ । ମୁଣ୍ଡେ କି ପଡ଼ିଲା କୁଳଶ ॥
ହୃଦପଦ୍ମରେ କଲା ଖ୍ୟାତ । ବୋଇଲା ଶୁଣ ହେ ଶ୍ରୀପତି ॥
ଏଘୋର ସଙ୍କଟୁ ଉଦ୍ଧାର । କୋହିଲେ ଗତି ନାହିଁ ମୋର ॥
ତୁମ୍ଭେ ଯେ କାମୀ କାମଧେନୁ । ବୋଲି ଛାଡ଼ିଲା ଭୟ ମନୁ ॥
ବୋଇଲା ଶୁଣ ନୃପନାଥ । କେବଳ ତେବ ଜଗନ୍ନାଥ ॥
ଏ ପିଣ୍ଡ ବିକଅଛୁ ତାରେ । ଗୀତ ମୁଁ ନ ବୋଲେ ଅନ୍ୟରେ ॥
ଏ କଥା ଅନ୍ୟ ହେବ କାହୁଁ । ଦୁଃଖ ନ କର ଆଜ୍ଞା ଦେଉ ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ଦଣ୍ଡଧର । ପୁଣି ବୋଇଲେ ଗୀତକର ॥
ମୋ ନାମ ଭଣିଲେ ଅବଶ୍ୟ । ଅ ଦଳ ଦେବ ଗ୍ରାମଦେଶ ॥
ମୋ ରାଜ୍ୟ ଦେବ ଅଧିକାର । ଦେଖ ମୁଁ ଜଗତେ ଈଶ୍ୱର ॥
କୋହିଲେ ମରିବୁ ଅବଶ୍ୟ । ଛାଡ ତୋ ଜୀବନର ଆଶ ॥
କେ ଆସି ରଖିବଟି ତୋତେ । ଏହା ବୁ କହୁଅଛୁ ମୋତେ ॥
ଦାସେ ବୋଇଲେ ତାହା ଶୁଣି । ଶୁଣ ହେ ନୃପ ଚୂଡ଼ାମଣି ॥
ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ନାହିଁ ମୋର ଡର । ମୋ ପ୍ରଭୁ ଜନେ ବଳସ୍ତାର ॥
ଜଗତ ସୃଷ୍ଟି ଆନ ହେଲେ । ଗୀତ ମୁଁ ଆନକୁ ନ ବୋଲେ ॥
ଏ କଥା ଅଟଇ ପ୍ରମାଣ । ଶୁଣି ଚଳଲେ ନୃପରାଣ ॥
ବୋଇଲେ ଧର ହେ ଏହାକୁ । କେବଣ ବାପ ଆସି ରଖୁ ॥
ସଭରେ ଲୋକେ ଆଚମ୍ଭିତ । ଅନାଇଁଛନ୍ତି ସ୍ତମ୍ଭିଭୂତ ॥
ଜଙ୍ଗଳ କରି ବନ୍ଧାଇଲେ । ହାଡେ ଶାଙ୍କୋଳି ପିନ୍ଧାଇଲେ ॥
ଶ୍ରୀ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ମଧ୍ୟରେ । ରଖାଇଗଲେ ବନ୍ଦଘରେ ॥
ବନ୍ଦୀ ମନ୍ଦିରେ ଛନ୍ଦକରି । ଖଣା ଖୋଳାଇ ହାତଗୁଣ ॥

ତହିଁରେ ଦାସଙ୍କୁ ରଖାଇ । ଉପରେ କାଠ ପଟା ଦେଇ ॥
ସେ କାଠପଟା ପରେ ଭଲେ । ପଥରମାନ ମଣ୍ଡାଇଲେ ॥
ନିର୍ବନ୍ଧେ କବାଟ କଳାଇ । ଯେମନ୍ତେ ନ ଯିବ ପଳାଇ ॥
ଅନେକ ଲୋକଙ୍କୁ ହକାରି । ଜଗାଇଦେଲେ ଦଣ୍ଡଧାରୀ ॥
ଜାଗ୍ରତ ରଖି ଜଗୁଆଳ । ଗୃହ ଚଳିଲେ ମହୀପାଳ ॥
ଘୁମୁରେ ଥିଲେ ଯେତେ ନର । କହିବା ଶକ୍ତି ଅଛି କାର ॥
ମହାପ୍ରତାପୀ ନୃପବର । ଚଳଣ ଗଲେ ନିଜପୁର ॥
ଲୋକେ ଯେ ଗଲେ ଯେଝାଘର । ଦାସେ ରହିଲେ ବନ୍ଦିଘର ॥
ଖଣା ମଧ୍ୟରେ ଦାସ ପଡ଼ି । ଆରତେ ଶିରେ କରଯୋଡ଼ି ॥
ଚିତ୍ତେ ଚିନ୍ତିଲେ ବଳଦେବ । ମୋହର କଷ୍ଟରେ ଆଜ୍ଞା ହେବ ॥
ଯେଣୁ ତୋ କରୁଣା ଲଙ୍ଗଳ । ମୋ ଆଉଁ ହସ୍ତ ନାକୁ ଠାଣ ॥
ଜୟ ନୀଳାଦ୍ରି ସିଂହବର । ମୋର ଆରତ ବଳଆର ॥
ରଖନ୍ତେ କୃଷ୍ଣ ଦାସ ପ୍ରାଣ । ବାରଣ ଆଉଁ ନିବାରଣ ॥
ରଖ ସେବକ ଯଶକାଶୀ । ଜାନୁତନୟା ମନୋହାରୀ ॥
ଏ ମହାସଙ୍କଟ ବନ୍ଧନ । ଫେଡ଼ ହେ ଶ୍ରୀନନ୍ଦନନ୍ଦନ ॥
ରଖ କରଜ ଦୁଃଖ ହର । ଏ ଦୃଢ଼ ବନ୍ଧନୁ ଉଦ୍ଧାର ॥
ହେ ସୁଦର୍ଶନ ଚକ୍ରଧର । ମୋ ଆଉଁ ନକ୍ରକୁ ନିବାର ॥
ତୁମ୍ଭେ ନରଖିଲେ ଗୋସାଇଁ । ଏଠାରେ ମୋର ସାହା ନାହିଁ ॥
ତୋ ଯଶ ଚକ୍ର ଉଦେ କର । ମୋ ଆଉଁ ଅନ୍ଧାକାର ହର ॥
ତୁମ୍ଭେ ନ ରଖିଲେ ନିସ୍ତ । ମୋର ମରଣ ହେଲା ସତ ॥
ଦାସ ବିନାଶ ହେଲେ ସତେ । କ ବୋଲି ବୋଲିବେ ଜଗତେ ॥
ଏଥକୁ ହୃଦରେ ବିଚାର । ମୋର ମରଣେ ନାହିଁ ଡର ॥
ସଂସାର ମଧ୍ୟେ ମହାବାହୁ । ମହିମା ରଖ ଅସ୍ତ ନୋହୁ ॥
ଲୋକେ ବୋଲିବେ କୃଷ୍ଣଦାସ । କୃଷ୍ଣ ଚରଣେ କଲା ଆଶ ॥
ତାର ବିନାଶ କାଳେ ହରି । ଯାଇଲେ ନାହିଁ ରକ୍ଷାକରି ॥
ଆଉ ଜନ୍ମାଇ ଏ ସଂସାରେ । ଭଜିବେ ଶ୍ରୀହରି ପଦ୍ମରେ ॥

ଜଗତେ ଏହା ପ୍ରକାଶିବ । ମନ୍ତ୍ରମା ନନ୍ଦନ ଭଣିବ ॥
ଏଥିକୁ ଖଣ୍ଡିଁ ମୋର ଦୁଃଖ । ଖଣ୍ଡ ହେ ପୁଣ୍ଡରୀକ ମୁଖ ॥
ଏ କଣ୍ଠଧର ଦଣ୍ଡ ମୋତେ । ଉଦ୍ଧର ଧରି ତୋର ହସ୍ତେ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ସ୍ତୁତି ଭଣି । ବେନି ନୟନୁ ବହେ ବାଷ୍ପ ॥
କୃଷ୍ଣଚରଣେ ଚିତ୍ତଦେଇ । ଏକାନ୍ତେ ସ୍ତୁତି ସେ କରଇ ॥
ତାହା ଜାଣିଲେ ଭଗବାନ । ଯେ ପ୍ରଭୁ ଜଗତଜୀବନ ॥
ଭକତ ଅଭିମାନ କଥା । ସେ ହରି ନ ସହେ ସର୍ବଥା ॥
ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅର୍ଦ୍ଧେଁକ ସର୍ବସ୍ୱ । ଭୃତ୍ୟର ପାଦେଶ ବଜେକରି ॥
କରପଲ୍ଲବ ଶିରେ ଧରି । ସଙ୍ଗାତେଙ୍କ ବୁଲାଇଲେ ହରି ॥
ଶ୍ରୀଭୁଜ ଅଙ୍ଗେ ତାର ଲାଗି । ପାଦ ଶାଙ୍କୋଳି ଗଲା ଭାଙ୍ଗି ॥
ଫିଟିଲା ଅଶେଷ ବନ୍ଧନ । ବୋଇଲେ ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ ॥
ଭକ୍ତବତ୍ସଳ ନାମ ମୋର । ତୋ ମନେ ସଂଶୟ ନ କର ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ସ୍ୱକରାଗ୍ର । ଦିବ୍ୟ ଭୋଜନ ପାଶେ ଥୋଇ ॥
ଭୁଞ୍ଜ ବୋଲିଣ ଆଜ୍ଞାଦେଲେ । ତକ୍ଷଣେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହେଲେ ॥
ଏମନ୍ତବେଳେ କୃଷ୍ଣଦାସ । ନିଦ୍ରା ଚେତଣ ଚଉପାଶ ॥
ଅନାଇ ଦେଖେ କେହ୍ନ ନାହିଁ । ଅଦ୍ଭୁତେ ମନେ ବିସ୍ମରଇ ॥
ପାଦେ ଶାଙ୍କୋଳି ମୋରନାହିଁ । ବନ୍ଧନ ଦେ ଦେଲା ଫିଟାଇ ॥
କର ପଲ୍ଲବ ଶିରେ ଅଛି । ପ୍ରସାଦ ଥୋଇ ଦେ ଯାଇଛି ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି କରେ ଧରି । ନେତ୍ରେ ଛୁଆଇଁ ଭକ୍ତେ ଭରି ॥
କୈବଲ୍ୟ ପାଇ ଅତି ତୋଷେ । ବୋଇଲେ ମନର ହରଷେ ॥
କଷ୍ଟେ ଏ ଗୋବିନ୍ଦର ମାୟା । ବୋଲି ପୁଲକ ଭଲ କାୟା ॥
ଆନନ୍ଦେ ବୋଲି ହରି ହରି । ମୁକୁନ୍ଦ ମାଧବ ମୁରାରି ॥
ଶ୍ରୀରାମ କୃଷ୍ଣ ବାସୁଦେବ । ପରମାନନ୍ଦ ପଦ୍ମନାଭ ॥
ଆନନ୍ଦ ଅଚ୍ୟୁତ ଗୋବିନ୍ଦ । ବ୍ରଜ ବୈଷ୍ଣବ ସଦାନନ୍ଦ ॥
ଶ୍ରୀ ନାରାୟଣ ଚକ୍ରପାଣି । ବ୍ରଜବଲ୍ଲଭୀ ପ୍ରାଣମଣି ॥
ଶ୍ରୀବନମାଳି ଶ୍ରୀପତି । ସନକ ଭବ ଦାଶରଥି ॥

ଲକ୍ଷ୍ମୀବଲ୍ଲଭ ସୀତାପତି	। ଏମନ୍ତେ ପ୍ରଭୁ ନାମ ଚିନ୍ତି ।
ଭଜନ କରି ନିଜ ମୁଖେ	। ରଜନୀ ବଞ୍ଚି ଥାଇ ସୁଖେ ।
ଭକ୍ତବତ୍ସଳ ହଳପାଣି	। ଭକତ ଚିନ୍ତା ମନେ ଜାଣି ।
ସେ ରାଜ୍ୟ ରାଜାପାଶେ ଗଲେ	। ହଳ ଲଙ୍ଗଳ ଦେଖାଇଲେ ।
ବୋଇଲେ ପ୍ରାଣେ ଯେବେ ଆଶ	। ଛାଡ଼ି ତୁ ଦିଅ କୃଷ୍ଣ ଦାସ ।
ନୋହିଲେ ତୁ ନିଶ୍ଚେ ମରିବୁ	। ଭୃତ୍ୟକୁ କି କରିପାରିବୁ ।
ଏମନ୍ତ ଆଜ୍ଞା ତାକୁ ଦେଲେ	। ଫଣି ମଣ୍ଡଳ ବିଜେକଲେ ।
ସେ ଦିବ୍ୟସିଂହ ମହାରଥୀ	। ସ୍ୱପନେ ଦେଖି ଏହୁ କଥା ।
ହୃଦ ପଦ୍ମରେ କଲା ଖ୍ୟାତି	। ଚିନ୍ତିଲା ବଳଦେବ ମୂର୍ତ୍ତି ।
ଏମନ୍ତେ ରଜନୀ ପାହିଲା	। ନୃପତି ବିଜେ କରିଗଲା ॥
ବନ୍ଦୀମନ୍ଦିରେ ବିଜେକଲେ	। କବାଟ ଫିଟାଇଣ ଦେଲେ ॥
ପଥର କାଢ଼ି କାଠ ପେଲି	। ଦାସଙ୍କୁ ଦେଲେକ ଅନାଇ ॥
ବନ୍ଧନ ଅଛୁ ଫିଟା ହୋଇ	। ପାଦେ ଶାଙ୍କୋଳି ତାର ନାହିଁ ॥
ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଅଙ୍ଗ ଉପହାର	। ତା ଅଙ୍ଗେ ଦିଶଇ ସୁନ୍ଦର ॥
ବସିଣ ଭଜୁ ଅଛୁ ହରି	। ଦେଖି ଚୋଳଲେ ଦଣ୍ଡଧାରୀ ॥
ଏମନ୍ତ ସମସ୍ତେ ସେବକେ	। ଆସି ମିଳିଲେ ରାଜା ପାଖେ ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ନରନାଥ	। ଆମ୍ଭେ ଦେଖିଲୁ ବିପରୀତ ॥
କବାଟ ଫିଟା ଅବକାଶେ	। ଯାଇଁ ମିଳିଲୁ ପ୍ରଭୁ ପାଶେ ॥
କର ପଲ୍ଲବ କରେ ନାହିଁ	। ଶ୍ରୀ ଅଙ୍ଗ ଅଛୁ ଭୁକ୍ତାହୋଇ ॥
ଦେଖି ଅଇଲୁଁ ଏଇକ୍ଷଣି	। ବୁଝିବା ହେଉ ନୃପମଣି ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ନୃପରାୟେ	। ତହୁଁ ଦେଖିଲେ ଭୃତ୍ୟଠାଏ ॥
ସ୍ୱପନ କଥା ମନେ ଚିନ୍ତି	। ଅତି ଆନନ୍ଦେ ସେ ନୃପତି ॥
କୃଷ୍ଣ ଦାସଙ୍କୁ ଧରି କୋଳେ	। ମୁଖେ ଚୁମ୍ବନ ଦେଲେ ସ୍ନେହେ ॥
ବୋଇଲେ ଧନ୍ୟ ତୋ ଜୀବନ	। ତୋତେ ଦେଖିଲି ମୁହିଁ ଧନ୍ୟ ॥
ଧନ୍ୟ ତୋ କର୍ଣ୍ଣ ମୁଖ ନାସା	। ଧନ୍ୟ ଜିହ୍ୱା ତୋର ଭାଷା ॥
ଧନ୍ୟ ତୋ ମନ ବୁଦ୍ଧି ଯେତେ	। ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଏତେ ଦୟା ତୋତେ ॥

ସଂସାରେ ହରିଭକ୍ତି ସାର । ଧିକ ମୋ ନୃପତ୍ତ ହେବାର ॥
ଧିକ ଏ ଅନ୍ୟ କର୍ମ ଯେତେ । ଧନ୍ୟ ସଂସାରେ ହରିଭକ୍ତେ ॥
ଦେଖ ମୋହର ମୂଢ଼ପଣ । ସାଧୁଙ୍କୁ ଦେଲି ମୁଁ କଷଣ ॥
ଏଥେଁ ଅପ୍ରାଧ ମୋର ଯେତେ । କେବେହେଁ ନ ଘେନବ ଚିତ୍ତେ ॥
ତୁମ୍ଭର ନାହିଁ ପରାପର । ମୋହର ଦୋଷ କ୍ଷମାକର ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ନୃପମଣି । ଅନେକ ଧନ ବସ୍ତ୍ର ଆଣି ॥
କୃଷ୍ଣ ଦାସଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ଦେଲେ । ନୃପତ୍ତି ତହୁଁ ଚଳିଗଲେ ॥
ସମସ୍ତେ ଜୟ ଜୟ କଲେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଦାସ ବିଜେକଲେ ॥
ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଦରଶନ କରି । ଚଳିଣଗଲେ ନିଜ ପୁରୀ ॥
ଶୁଣ ସୁମନ ଏକଚିତ୍ତେ । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ମହିମା ଏମନ୍ତେ ॥
ଭକତଜନେ ଏତେ ଦୟା । ନ ଥିବ ନିଜ ପୁତ୍ରେ ତାହା ॥
ହରି ଭକତ ମାନଙ୍କର । ମହିମା ଅପା ଅପାର ॥
କେ ମୁଖେ କହିବାକୁ କ୍ଷମ । ଏ କଥା ନୁହଇ ସୁଗମ ॥
ସଂସାରେ ପ୍ରାଣୀ ଜନ୍ତୁ ଯେତେ । ଯେ ଏହା ଶୁଣେ ଶ୍ରଦ୍ଧାଚିତ୍ତେ ॥
ଯେବା ପଢ଼ିବ ଶୁଦ୍ଧମନେ । ନ ଯିବ ସମନ ଦର୍ଶନେ ॥
ଅଶେଷ ଭବବନ୍ଧ ଫାଶ । ଲଗିବ ନାହିଁଟି ଅବଶ୍ୟ ॥
ନରପତିଙ୍କ ଦଣ୍ଡ ଯେତେ । ଲଗିବ ନାହିଁ କଦାଚିତ୍ତେ ॥
କହଇ ଦୀନ ରାମଦାସ । ମନରେ ଅଛଇ ବିଶ୍ୱାସ ॥
ଏଣୁଟି ରାମ କୃଷ୍ଣପାଦେ । ମୋ ଚିତ୍ତ ରହୁ ଅପ୍ରମାଦେ ॥
ସାଧୁଜନଙ୍କ ପାଦଧୂଳି । ବନ୍ଦେ ନ ଗୁଣ୍ଡ଼ି ମୋ ମଉଳି ॥
ସୁଜନେ ଏହି ରସେ ରସ । ଏଣୁ ଅନ୍ୟରେ ନାହିଁ ଆଶ ॥
ସାଧୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ନାମ ବନେ । ଜୀବ ଉଦ୍ଧାର ନାହିଁ ଅନ୍ୟେ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତେ ମନ ଚୈତନ୍ୟ
ସମ୍ବାଦେ କୃଷ୍ଣ ଦାସ ଦାର୍ଢ୍ୟଭାବ ମୋକ୍ଷଣେ
ନାମ ଉନବିଂଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ବିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ତିଳକ୍ଷ୍ଣ ମହାପାତ୍ର ସମ୍ବାଦ

ଚୈତନ୍ୟ ଉବାଚ

ଏବେ ହୋ ଶୁଣ ମନସ୍ଥେ । କହିବା ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ କଥାଏ ॥
ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ଉପଜ୍ଞାନ । ଭକତ ମଧ୍ୟେ ମୋକ୍ଷପାନ ॥
ପୁରୁଷୋତ୍ତମେ ତାର ଘର । ଜାତିରେ ଅଟେ ବିପ୍ରବର ॥
ସେବକ ମଧ୍ୟେ ଅଧିକାର । ଶୁଣ ମହିମା ଏତେ ତାର ॥
ତିଳକ୍ଷ ମହାପାତ୍ର ଘର । ଗୋପବନ୍ଧୁ ଯେ ନାମ ତାର ॥
ଏହାଙ୍କ ଉପର ବଂଶରେ । ପ୍ରତାପରୁଦ୍ର ଅମଳରେ ॥
ଯେ ଜଗବନ୍ଧୁ ମହାପାତ୍ର । ଶୁଣ କହିବା ତା ଚରିତ୍ର ॥
ସକଳ ପାଠ ଶାସ୍ତ୍ରେ ଜତା । ଜାଣଇ ସର୍ବ ଧର୍ମ କଥା ॥
ସର୍ବଦା କାଳେ ଶୁଚିମନ୍ତ । ଭଜନ ମାର୍ଗେ ବାସ୍ତୁତନ୍ତ ॥
ଶାନ୍ତ ସୁଶୀଳ ସର୍ବଂସହ । ସୁଜନ ସଙ୍ଗଙ୍କର ପ୍ରିୟ ॥
ଦୁଃଖୀ ଲୋକନ ଦୟା ନଟ୍ଟୋ । ସ୍ନେହ ତା ଥାଏ କଥାମୃତେ ॥
ଶ୍ରୀନୀଳାଚଳ ପୁରବାସୀ । ପ୍ରଭୁ ପରମ ବ୍ରହ୍ମବସି ॥
ଅଶେଷ ପ୍ରାଣିଙ୍କର ଗତି । କମଳା ଦେବୀ ପ୍ରାଣପତି ॥
ଯେ ସଙ୍କର୍ଷଣ ହଳପାଣି । ରେବତୀଦେବୀ ପ୍ରାଣମଣି ॥
ରୋହିଣୀ ଦେବୀଙ୍କ ନନ୍ଦନ । ଅଶେଷ ମୁନିଙ୍କ ବନ୍ଦନ ॥
ସୁଭଦ୍ରା ଦେବୀ ଜଗନ୍ମାତା । ଅଶେଷ ପ୍ରାଣୀ ପଣ୍ଡଦାତା ॥
ଏ ତିନ ଦେବ ସେବା ଦିନେ । ଅନ୍ୟ ନ ଜାଣେ ତାର ମନେ ॥
ପାହାନ୍ତି ଅବକାଶଠାରୁ । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ପହଣ୍ଡ ସେବାରୁ ॥
ଏଥି ମଧ୍ୟରେ ସେବା ଯେତେ । କରୁ ଯେଥାଇ କଂଚ୍ଚୋ ନଚ୍ଚ୍ୟେ ॥
କଣ୍ଠି କର୍ଣ୍ଣାଞ୍ଜଳ ତଳ । ହାର କେୟୁର ଧଣ୍ଡାମାଳ ॥
ହସ୍ତପଦ୍ମରେ ପଦ୍ମହାର । ଗାଉଦ ହସ୍ତି ବଞ୍ଚିବାର ॥
ନାନାକୁସୁମେ ହାର ଯେତେ । ତୁଳସୀ ଧଣ୍ଡାର ସହିତେ ॥
ଯେ ଅଷ୍ଟରତ୍ନ ଅଳଙ୍କାର । ଭୂଷଣ ପ୍ରଭୁମାନଙ୍କର ॥

ଯେତେ ଦେଉଳର ସେବା ଯେତେ । ସବୁ ସେ କରୁଥାଇ ହସ୍ତେ ।।
ଶ୍ରୀମୁଖ ସିଂହାର କରିବା । ଯେ ବସ୍ତ୍ରମାନ ପିନ୍ଧାଇବା ।।
ଗନ୍ଧ ଚନ୍ଦନ ଯେ କସ୍ତୁରୀ । ତିଳକ ସେବା ଆଦି କରି ।।
ଧୂପ ଆଳତି କରିବାର । କର୍ପୂର ଦୀପ ଜାଳିବାର ।।
ତାହାର ବିନା ଅନ୍ୟ ନରେ । ସମ ନୁହନ୍ତି କରିବାରେ ।।
ସେ ପୁଣି ଜଣି ଅବସରେ । ମନବଚନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ ।।
କେବଳ ସେବୁଥାଇ ତାଙ୍କୁ । ନ ଜାଣେ ଅନ୍ୟ ଦେବତାଙ୍କୁ ।।
ଦେବ ବଇଦ ଗୁରୁଜନ । ଇଷ୍ଟଦେବତା ବନ୍ଧୁଜନ ।।
କେବଳ ପ୍ରଭୁ ଦାରୁବ୍ରହ୍ମ । ଏଥି ନ ଜାଣେ ଅନ୍ୟ କର୍ମ ।।
ସୁତ ସମ୍ପତ୍ତି ଦାରା ପ୍ରାଣ । ସମର୍ପି ଶ୍ରୀହରି ଚରଣ ।।
ଆନନ୍ଦେ ବଞ୍ଚୁଥାନ୍ତି ଦିନ । କରନ୍ତି ସେ ପ୍ରଭୁ ଭଜନ ।।
ଏମନ୍ତ କେତେଦିନ ଅନ୍ତେ । ଶୁଣ ସୁମନ ଏକଚିତ୍ତେ ।।
ଦିନେକେ ସେ ମହାରାଜନ । ପ୍ରଭୁଦର୍ଶନେ ଆଗମନ ।।
ଅନେକ ସୈନ୍ୟ ସଙ୍ଗେ ଧରି । ପ୍ରତାପରୁଦ୍ର ଗଜେଶ୍ୱରି ।।
ବଜାଇ ବୀର ତୂରମାନ । ଆଗେ ଶୁଭଇ କମ୍ବୁସ୍ୱନ ।।
ଅନେକ ବାଦ୍ୟ ଘୋରନାଦ । ଘେନାଇ ଅନେକ ସମ୍ପଦ ।।
ବିଜୟ ଅନେକ ସମ୍ଭାରେ । ପ୍ରବେଶ ହେଲେ କ୍ଷେତ୍ରବରେ ।।
କହୁଁ କହୁଁ ସେ ନରପତି । ପ୍ରବେଶ ସିଂହଦ୍ୱାର ଗତି ।।
ରାଜାଙ୍କୁ ଦେଖିଣ ସେବକେ । ବେଗଳେ ଧାଇଁଗଲେ ଥୋକେ ।।
କହିଲେ ମହାପାତ୍ର ପାଶେ । ନୃପତି ଭଳେ କଣ ଆସେ ।।
ଦେଉଳେ ପଶିଲେଣି ଆସି । କହୁଁ କହୁଁ ସେ ରାଜା ଋଷି ।।
ସେ ମହାପାତ୍ର ଦେଖି ତାଙ୍କୁ । ଧାଇଁଲେ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଶ୍ରୀମୁଖୁ ।।
ଅତ୍ୟନ୍ତ ଛନ୍ଦ ହୋଇ ମନେ । ଉଠିଲେ ରତ୍ନ ସିଂହାସନେ ।।
ଦେଖିଲେ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ମଉଳି । କୁସୁମ ନାହିଁ ମନେ ଭାଳି ।।
କି ବୁଦ୍ଧି କରିବି ମୁଁ ଏବେ । ନୃପତି ଆସିଲେଣି ଯେବେ ।।
ପ୍ରଭୁଙ୍କ ମସ୍ତକର ଫୁଲ । ଯେ ରାଜ ପ୍ରସାଦ ଅମୂଲ୍ୟ ।।

ମୁଁ କି ଏ ରଜାଙ୍କୁ ଦେବାର । ନ ଦେଲେ ମହତ୍ୱ ମୋହର ॥
ଏଠାରେ ଆଜ ନ ରହିବ । ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ଦେଲେ ଯିବ ॥
ନିଜ ମସ୍ତକୁ ଫୁଲ ଦେଲେ । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ମସ୍ତକେ ଥୋଇଲେ ॥
ଏମନ୍ତେ ଯାଇ ନୃପବର । ମିଳିଲେ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ସମ୍ମୁର ॥
ସେ ବିଧିମତରେ ଦର୍ଶନ । ସମସ୍ତ ସାରିଲେ ରାଜନ ॥
ପ୍ରଭୁ ସମ୍ମୁରେ ମହାବଳୀ । ପ୍ରସାଦ ଅର୍ଥେ କର ତୋଳି ॥
ତାହା ଦେଖିଣ ମହାପାତ୍ର । ଜଳେ ଧୋଇଲେ କରପତ୍ର ॥
ପ୍ରଭୁ ମସ୍ତକୁ ପୁଷ୍ପ ନେଇ । ନୃପତି ହସ୍ତ ତାହା ଦେଇ ॥
ରଜା ପ୍ରସାଦ ଆଣିଦେଲେ । ସେନ ନୃପତି ଚଳିଗଲେ ॥
ନଗରେ ହୋଇଲେ ପ୍ରବେଶ । ଏମନ୍ତେ ଦିନ ହେଲା ଶେଷ ॥
ଦିବ୍ୟଆସନେ ରଜା ବସି । ପ୍ରସାଦଫୁଲ ଧରି ତୋଷି ॥
ଏକେତ ଯାଇ ଫୁଲ ଗନ୍ଧ । ଶୁକ୍ଳେ ଦିଶଇ ଅତି ଶୋଦ୍ଧ ॥
ତହିଁ ଦେଖିଲେ ବିପରୀତେ । ଦିଶିଲା ବାଳ ଗୋଟିକେତେ ॥
ଦେଖି ବିସ୍ମରେ ନୃପବଣ । ଏତ ଅଟଇ ବିଡମ୍ବନ ॥
ପ୍ରଭୁଙ୍କ ମଥାର ଫୁଲରୁ । ବାଳ ଅଇଲା କେଉଁଠାରୁ ॥
ନଷ୍ଟେ ଏ କଥା ହେଲା ନାଶ । ବ୍ରାହ୍ମଣ ମୁଣ୍ଡ ଛଡ଼ା ପୁଷ୍ପ ॥
ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଶିରରେ ଥୋଇଲା । ପ୍ରସାଦ ବୋଲି ମୋତେ ଦେଲା ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଦଣ୍ଡଧାରୀ । ପେଷିଲେ ଲୋକ ଜଣ ଗୃହ ॥
ତୁମ୍ଭେ ରେ ଯାଅ ବେଗହୋଇ । ଡକନ୍ତୁ ମହାପାତ୍ର ଠାଇଁ ॥
ବହନ ହୋଇ ଘେନିଆସ । ବିଳମ୍ବ କଲେ ଯିବ ନାଶ ॥
ଆଜ୍ଞାପ୍ରମାଣେ ବେଗେ ଗଲେ । ଦେଉଳେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ॥
ମହାପାତ୍ରଙ୍କୁ ଘେନିଗଲେ । ନୃପତି ଆଗେ ଉଭାକଲେ ॥
ଦେଖି କୋପିଲେ ନୃପସାଇଁ । କାଳଭୁଜଙ୍ଗ ପ୍ରାୟେ ହୋଇ ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ମହାପାତ୍ର । ଆମ୍ଭେ ଦେଖିଲୁ ବିପରୀତ ॥
ପ୍ରଭୁଙ୍କ ମଉଳରେ ବାଳ । ଉଠିବା ହେଲା କେତେ କାଳ ॥
ବେଗେଗୁ କହ ମୋର ସାଣ । ଯେବେ ଜୀବନେ ତୋର ଆଣ ॥

ନୋହିଲେ ମରିବୁ ଅବଶ୍ୟ । କେଖ ପ୍ରସାଦ ଫୁଲେ କେଶ ॥
ତା ଶୁଣି ଶ୍ରୀହରି ସେବକ । ମନେ ଚିନ୍ତିଲେ ପ୍ରଭୁ ରଖ ॥
ନିଶ୍ଚେ ମରଣ ହେଲା ମୋର । ଏଡେ ପ୍ରତାପୀ ଦଣ୍ଡଧର ॥
କି ଦଣ୍ଡ ଦଣ୍ଡିବ ଏ ମୋତେ । ଏଠାରୁ ବଞ୍ଚିବ କେମନ୍ତେ ॥
ମିଥ୍ୟା ମୁଁ କହିବି କଥାଏ । ଏଠାରୁ ବଞ୍ଚିଯିବା ଯାଏ ॥
ପଛକେ ଯାହା ହେବ ହେଉ । ଏ ରାଜଦଣ୍ଡ ଆଗେ ନୋହୁ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ମହାପାତ୍ର । କାଖେ ଉଭଣ କରପତ୍ର ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ହେ ନରେଶ । ହେଲାଣି ପ୍ରଭୁ ମୁଣ୍ଡେ କେଶ ॥
ଆଜଯାଏ କି ଦଣ୍ଡଧର । ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ନୋହିଛି ଗୋଚର ॥
ଶୁଣି ବୋଇଲେ ନରନାଥେ । ଦେଖାଇ ଦେବୁକ ମୋତେ ॥
'ତା ଶୁଣି ମହାପାତ୍ର କହି । ନିଶ୍ଚେ ଦେଖାଇ ଦେବି ମୁହିଁ ॥
ଯେବେ ଦେଖାଇ ନ ପାରିବ ଦଣ୍ଡକୁ କାରଣ ହୋଇବ ॥
ଶୁଣି ବୋଇଲେ ମହାରଥୀ । କାଲି ବୁଝିବା ତୁମ୍ଭ କଥା ॥
ଯେବେ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଶିରେ କେଶ । ଦେଖାଇ ଦେବୁଟି ଅବଶ୍ୟ ॥
ତେବେଟି ତୁମ୍ଭର କୁଶଳ । ନୋହିଲେ ରାଜ୍ୟ ଛାଡ଼ ଚଳ ॥
ଅଧିକ କି କହିବି ତୋତେ । ତୁମ୍ଭେତ ଜାଣିଅଛ ଯେତେ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଦଣ୍ଡପାଣି । ତାହାଙ୍କୁ ଦେଲେ ସେ ମେଲାଣି ॥
କର୍ତ୍ତୁଁ ଚଳିଲେ ଦ୍ୱିଜବର । ମିଳିଲେ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଛାମୁର ॥
ସେ ରାଜା ଧୂପ ଅବକାଶ । ଶ୍ରୀହରି ଫୁଲଲାଗି ବେଶ ॥
ଆଳତି ବନ୍ଦାପନା ସେବା । ଚଢାଇଲାଗି ବେଶ ଅବା ॥
ପ୍ରଭୁ ମଣୋହି ଆଦି କରି । ବଡ ସିଂହାର ବେଶ ସାରି ॥
ଯେ ନିତ୍ୟକର୍ମ ବିଧି ଯେତେ । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ପହଡ଼ ସହିତେ ॥
ସକଳ ସେବା ବଢ଼ାଇଲେ । ଛାମୁରେ ଜଗି ହୋଇ ରଲେ ॥
ସର୍ବାଙ୍ଗେ ବସ୍ତ୍ରବତ କରି । ଉଠି କପାଳେ କର ଭରି ॥
ବୋଇଲେ ଆହେ ମହାବାହୁ । ଛାମୁରେ କି କହିବ ଆଜ ॥
ଉତରଲେକେ ବଡପଣ । ଦେଲଟି ପ୍ରଭୁ ନାସ୍ତୁଣ ॥

କାନେ ଏ ହୁଅଇ ଏମନ୍ତ । ସରଇ ପ୍ରଭୁର ମହତ୍ତ୍ୱ ॥
ଶ୍ୱାନକୁ ଆଶ୍ୱାସନା କଲେ । ମୁଖେ ଚୁମ୍ବନ ଦେଇ ଲଲେ ॥
ସର୍ପକୁ ଦେଲେଟି ପୀୟୂଷ । କାଳେ ସେ ଜବ୍ ଗାରଲ ଦନ୍ତ ॥
ଏଣୁ ମୋ ଗୁରୁ ପାପୀଜନ । ଯମୁଖୁ ନୁହଇ ଖଞ୍ଜନ ॥
ଯେବଣ ପାଦପଦ୍ମ ତଳେ । ବ୍ରହ୍ମା ଇନ୍ଦ୍ରାଦି ଶିର ଲୁଳେ ॥
ସେ ପାଦ ପଙ୍କଜର ମୂଳେ । କମଳା ସେବେ ନିରନ୍ତରେ ॥
ଯେବଣ ପାଦପଦ୍ମ ବାସି । ଶଙ୍କର ମଣ୍ଡଳରେ ଧରି ॥
ସେ ପଦଅରବିନ୍ଦ ବାସି । ପବିତ୍ର କଲ ତ୍ରିପୁରୀ ॥
ଶୁକ ସନକ ସନାତନ । ଯେ ପାଦେ ନୁହଇ ଖଞ୍ଜନ ॥
ଶାରଦା ଆଦି ସୁର ଦେବେ । ଯେ ପାଦେ ନିରନ୍ତରେ ସେବେ ॥
ଯେବଣ ପାଦପଦ୍ମ ଧ୍ୟାୟି । ଯୋଗୀଏ ଯୋଗ ମାର୍ଗେ ଥାଇ ॥
ସେ ପାଦପଦ୍ମ ସେବାକରି । ମୋ ଗୁରୁ ନରଦେହ ଧରି ॥
କୋଟିଏ କଣ୍ଠରୁ ନିନ୍ଦନ । ମୁଁ ନୋହେ ତର୍ଣ୍ଣି କ ଖଣ୍ଡନ ॥
ଯେଣୁ ଦେଲୁ ଜ୍ଞାନଗ୍ରାହ୍ୟ । ତେଣୁ ମୁଁ ମଉଗର୍ବ କଷ୍ଟ ॥
ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଚିହ୍ନି ନ ପାରିଲି । ମୁଁ ମୂଢ଼ ମନ୍ଦକର୍ମ କଲି ॥
ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଛଡ଼ାଇଲ ନେଇ । ତୋ ମୁଣ୍ଡେ ଥୋଇଲ ଗୋସାଇଁ ॥
ଏହା କହୁଛି ମୋର ତୁଣ୍ଡ । ତହେଁ ବିନାଶ ମୋରମୁଣ୍ଡ ॥
ସଜାର ଦଣ୍ଡଯାଏ ନୋହୁ । ଏ ପାପୀ ଶରୀର ନ ଥାଉ ॥
ଅଧିକ କ କହିବ ତୋତେ । ତୁ ଯେ ଭକତଜନ ହିତେ ॥
ଅନେକ ପାଇଛୁ ଲକ୍ଷଣ । ଏହା ମୁଁ ଶୁଣିଛୁ ଶ୍ରବଣ ॥
ଅଦ୍ୟାପି ଶ୍ରୀବତ୍ସ ପଦୁର । କହିଛୁ ହୃଦପଦ୍ମେ ତୋର ॥
ତାହା ମୁଁ ନୟନେ ଦେଖୁଛି । ତେଣୁ ମୋ ଉପୁଁନାହିଁ କଛୁ ॥
ତୁ ନାଥ ପରମ ଦୟାଳୁ । ଭୃତ୍ୟ ଦଣ୍ଡକୁ ନାହିଁ ଛଳୁ ॥
ଏଣୁ ମୁଁ କହୁଅଛି ତୋତେ । କହୁଛି ନୃସିଂହ ଅଗ୍ରତେ ॥
କହି ଅଇଲ ଯାବନ୍ତସ୍ଥ । ତାହାତ ଜାଣିଥିବୁ ତୁହି ॥
ତୁ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ଏ ଜଗତେ । କିସ କହିବାର ଅଛି ତୋତେ ॥

ରାତ୍ର ପାହିଲେ ନରନାଥେ | ଧରାଇ ଦେବେ ଯିବେ ମୋତେ ||
ଅନେକ ଦଣ୍ଡ ସେ କରିବ | ସେ ଦଣ୍ଡ କେ ସହିପାରିବ ||
ଏଣୁ ତୋ ଦଣ୍ଡକୁ ନ ଥିବ | ଗରଳ ଖାଇଣ ମରିବ ||
ଏକଥା ଅଟଇ ପ୍ରମାଣ | ଶ୍ରୀମୁଖରେ କଲି ନିବେଦନ ||
ଏମନ୍ତ ଚିନ୍ତି ବେଗ ହୋଇ | ଲେଉଟି ପ୍ରାସ୍ତେ ପଡ଼ି ଶୋଇ ||
ଉଠି ବହନ ଚାଲିଗଲେ | ଦେଉଳେ କବାଟ କିଳିଲେ ||
ବେଢ଼ା ନିଶୋଧ କରିଲେ | ସେବକେ ଯେ ଯାହାର ଗଲେ ||
ସେ ମହାପାତ୍ର ଗଲେ ଘରେ | ଅତ୍ୟନ୍ତ ସନ୍ତାପ ମନରେ ||
ଗରଳ ଆଣି ରଖାଇଲେ | ଭୁଞ୍ଜିବ ରଜନୀ ପାଇଲେ ||
ଯଦି ଶ୍ରୀହରି କୃପା କରୁ | କରିବେ ବୋଲି ମନେ ଅଛୁ ||
ତେଣୁ ଶୋଇଲ ଉପବାସ | ଚିତ୍ତ ବୁଡ଼ାଇ ପ୍ରଭୁ ପାଶ ||
ଦେନି ନୟନୁ ଅଶ୍ରୁଧାର | ଗଳି ପଡ଼ଇ ବସୁନ୍ଧର ||
ଏମନ୍ତେ ନିଦ୍ରାରେ ମୋହିତ | ତାହା ଜାଣିଲେ ଜଗନ୍ନାଥ ||
ସେବକ ମନ ପ୍ରଭୁ ଜାଣି | ବିଜୟ କଲେ ଚକ୍ରପାଣି ||
ଭିକାରି ମହାପାତ୍ର ଘରେ | ଉଭତ ଶୟନ ସ୍ଥାନରେ ||
ଉଭା ହୋଇଣ ଶଙ୍ଖଗ୍ରାହୀ | ସ୍ୱପନେ ଆଜ୍ଞା ତାଙ୍କୁ ଦେଇ ||
ବୋଇଲେ ଶୁଣରେ ଭକତ | ତୁ କିମ୍ପା ଚିନ୍ତାକରୁ ଚିତ୍ତ ||
ମୋ ପଦ ପ୍ରଭୁ ସେବାକର | ଆନ ଗ୍ରାରକୁ କିମ୍ପା ଡ଼ର ||
ମୁଁ ଥିଲେ ମନାତନେ କସି | କି କରିପାରେ ରଜା ଆସି ||
କୋଟିଏ ନୃପତି ଅଇଲେ | କି କରିପାରେ ତୋତେ ଭଲେ ||
ଆବର କହୁଅଛୁ ତୋତେ | ତୁ ଡ଼ରୁ ଯନ୍ତିର ନିମନ୍ତେ ||
ମୁଁ ତ ତେମନ୍ତ ଲଣ୍ଡା ନୋହେ | ତୋ ମନେ କିମ୍ପା ଲୁଭୟେ ||
କେଶ କି ନାହିଁ ମୋର ମାଥେ | ଢଣଇ ନାହିଁ କନା ତୋତେ ||
ଏବେ ନ ଡର ମନେ କିଛି | ନିଶ୍ଚେ ମୋ ମୁଣ୍ଡେ କେଶ ଅଛି ||
କାଲି ତୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଦେଖିବୁ | ରଜାକୁ ଦେଖାଇଣ ଦେବୁ ||
ରାତ୍ର ଥାଉ ମୋ ପାଶେ ଆସ | କହି ଚଳିଲେ ପୀତବାସ ||

ବିଚିତ୍ର ସୁବର୍ଣ୍ଣ ପଲଙ୍କେ । କମଳା ଦେବୀଙ୍କର ଅଙ୍କେ ॥
ଏଣେ ଯେ ବିପ୍ର ନିଦ୍ରା ତେଜି । ଉଠିଲା ପ୍ରଭୁ ନାମ ଭଜି ॥
ଦେଖିଲା ପାଶେ କେହି ନାହିଁ । ଜାଣିଲା ନିଜେ ଭକ୍ତଗ୍ରାହୀ ॥
କରୁଣା କରିଗଲେ ମୋତେ । ଏହା ମୁଁ ଜାଣିବି କେମନ୍ତେ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ବେଗ କରି । ସ୍ନାନାଦି କର୍ମମାନ ସାରି ॥
ରାଜ ଦ୍ୱାରରେ ଥାଇ ଗଲେ । ଦେଉଳେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ॥
କବାଟମାନଙ୍କୁ ଫିଟାଇ । ସେ ବେଗେ ପଶିଲେ ଧସାଇ ॥
ଜାଳି ଅନେକ ଦୀପମାଳୀ । ପ୍ରଭୁ ଶ୍ରୀମୁଖରେ ଯାଇଁମିଳି ॥
ଓଳକ୍ଷ ମହାପାତ୍ର ଯାଇ । ଉଠିଲେ ସିଂହାସନ ଠାଇଁ ॥
ମନରେ ଭୟଅଛି ଭଲେ । ପ୍ରଭୁ ଶ୍ରୀମୁଖକୁ ଚାହିଁଦେଲେ ॥
ଦେଖିଲେ ମସ୍ତକରେ କେଶ । ଦିଶଇ ଭ୍ରମର ସଦୃଶ ॥
ନାନା କୁସୁମରେ ସୁବେଶ । ପଡ଼ି ଅଛଇ ପୃଷ୍ଠଦେଶ ॥
ଜଟା ପଡ଼ିଛି କଟିଭାଗେ । ସେ ରତ୍ନ ସିଂହାସନେ ଲାଗେ ॥
ଦେଖିଣ ଏମନ୍ତ ଚରିତ୍ର । ଅତି ଆନନ୍ଦ ମହାପାତ୍ର ॥
ଅଶେଷ ଭରସା ପାଇଲେ । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ସେବାରେ ରହିଲେ ॥
ଏଣିକଉତ୍ତାରୁ ଶୁଣ ମନ । ସେ ମହାପ୍ରତାପୀ ରାଜନ ॥
ସେ କଥା ଅଛି ମନେଧରି । ବେଗେ ଅଇଲେ ବଳେକରି ॥
ଦେଉଳେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ । ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଦରଶନ କଲେ ॥
ବିପ୍ରଙ୍କୁ ବୋଇଲେ ନରେଶ । ଦେଖାଅ ପ୍ରଭୁମୁଣ୍ଡେ କେଶ ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଲେ ବିପ୍ରବର । ହେ ରାଜା ମୋତେ କି ପଚାର ॥
ମୁଁ କିସ ଦେଖାଇବି ସ୍ୱୟେ । ଦେଖ ହେ ଆପଣା ଇଛାଏ ॥
ଶୁଣି ନୃପତି ଚଳିଗଲେ । ପ୍ରଭୁ ପଛକୁ ଚାହିଁ ଦେଲେ ॥
ଦେଖିଲେ ପ୍ରଭୁ ମସ୍ତକର । ସୁନ୍ଦର ଦିଶେ କେଶଭାର ॥
ଅତ୍ୟନ୍ତ କଳା ଅତି ଲମ୍ବ । ଜୁଡ଼ା ଯେ ପଡ଼ିଛି ନିତମ୍ବ ॥
ତା ଦେଖି ବୋଲେ ଦଣ୍ଡଧାରୀ । ସ୍ୱରୂପ କଚ ନଷ୍ଟେ କରି ॥
ଜଉ ମହଣ ବଳବଳ । କାହୁଁ ଖଞ୍ଜିଲ ଏତେ ବାଳ ॥

ଏ କଥା ବଡ଼ଇ ଅଚର | ଶୁଣି ବୋଇଲେ ମହାପାତ୍ର ||
ହେ ରାଜା ଅପ୍ରତେ ହୋଇଲେ | ଆପଣେ ବୁଝି କଲା ଭଲେ ||
ତାହା ଶୁଣିଣ ନରନାଥ | ବଢ଼ାଇ ଦେଲେ ନିଜ ହସ୍ତ ||
ପ୍ରଭୁ ମସ୍ତକେ କେଶଧରି | ଝିଙ୍କିଣ ନେଲେ ଗୋଟାକ୍ଷର ||
ତକ୍ଷଣେ ରୁଧିର ବାହାର | ହୋଇଲା ପ୍ରଭୁ ମସ୍ତକର ||
ତାହା ଦେଖିଣ ନୃପମଣି | ଢଳିଣ ପଡ଼ିଲା ଧରଣୀ ||
ଉଠି ବ୍ରାହ୍ମଣ ପାଦେ ପଡ଼ି | କହଇ ଶିରେ କର ଯୋଡ଼ି ||
ହେ ଦ୍ୱିଜବର ମୋତେ ରଖ | ମୁଁ ମୂଢ଼ ବଡ଼ଇ ମୂରୁଖ ||
ପ୍ରଭୁରେ ଅପରାଧି ହେଲି | ଏବେ ସାକ୍ଷାତେ ନାଶ ଗଲି ||
ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ବସ୍ୱା ଏତେ ତୋତେ | ବୋଲି ମୁଁ ଜାଣିବି କେମନ୍ତେ ||
ଏବେ ଜାଣିଲି ଭଗବାନ | ଭକତ ନୋହେ ଭିନ୍ନାଭିନ୍ନ ||
ଭକତ ଅଭିମାନ ଯେତେ | ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଲାଗଇ ସାକ୍ଷାତେ ||
ମୁଁ ମୂଢ଼ ମନ୍ଦକୃତ୍ୟ କଲି | ଭକତେ ଅପରାଧି ହେଲି ||
ଡେଇଁଲି ଜଳନ୍ତା ହୁତାଶ | ଖାଇଲି କାଳକୂଟ ବିଷ ||
କେମନ୍ତେ ହେବି ଏଥୁ ପାର | ହେ ବିପ୍ରବର ରକ୍ଷାକର ||
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ବିପ୍ରପାଦେ | ରାଜା ପଡ଼ିଲେ ଅପ୍ରମାଦେ ||
ତୋଳି ଧଇଲେ ବିପ୍ରବର | କଲ୍ୟାଣ ହେଉ ଦଣ୍ଡଧର ||
ତୁମ୍ଭର ନାହିଁ କିଛି ଦୋଷ | ସେ ହରି ମହିମା ବିଶେଷ ||
ମୋ ଅପରାଧ କ୍ଷମା କର | ବସ୍ୱା ଯେ କଲେ ବାରୁହର ||
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଦୁହେଁ ଗଲେ | ପ୍ରଭୁଙ୍କ ପଛକୁ ବୁହିଁରେ ||
ଦେଖିଲେ ମୁଣ୍ଡେ କେଶ ନାହିଁ | ନୃପତି ବୋଇଲେ ଗୋସାଇଁ ||
କୁହ ସେ ସବୁ କରିପାରୁ | ଏଣୁ ବୋଲାଉ ମହାମେରୁ ||
ମହିମା ଦେବଙ୍କ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ | ମୁଁ କି ଜାଣିବି ତୁମ୍ଭ ଭାବ ||
ଏବେ ଅପ୍ରାଧ ମୋର ଯେତେ | ପ୍ରଭୁ ନ ଧର କଦାଚିତେ ||
ପର ଅପର ତୋର ନାହିଁ | ସକଳ ଜୀବର ଗୋସାଇଁ ||
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ରାଜା ଧନ | ଅନେକ କଲା ଦାନ ପୁଣ୍ୟ ||

ବିପ୍ରକୁ କୋଟି ଧନ ଦେଇ । ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ମଣୋହି କରାଇ ॥
ଆନନ୍ଦେ ଗଲେ ନୃପବର । ଶୁଣ ସୁମନ କଥା ସାର ॥
ଦେଖି ଏମନ୍ତ ଆଚମ୍ବିତ । ଲୋକେ ହୋଇଲେ ଆଲୋକିତ ॥
ତଳଛ ମହାପାତ୍ର ଭଲେ । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ସେବାରେ ଲାଗିଲେ ॥
ସେ ହରି ମହିମା ଏସନ । ଭକତଜନଙ୍କ ଜୀବନ ॥
ଭକତଅଧୀନ ଆଦ୍ୟମୂଳ । ଭକତସବେ ହେଲେ ଭୋଳ ॥
ଅଶେଷ ପ୍ରାଣୀଙ୍କର ହିତେ । କହଇ ରାମ ଦାସ ଗୀତେ ॥
ଏ ମନ ଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦ । ଶୁଣନ୍ତେ ନ ଲାଗେ ପ୍ରମାଦ ॥
ଯେ ଅବା ଶ୍ରଦ୍ଧା ମନେଶୁଣେ । କି ଅବା ବଦନରେ ଗୁଣେ ॥
କାଟିଣ ଭବବନ୍ଧ ପାଶ । କାଳେ ଲଭିବ ସ୍ୱର୍ଗବାସ ॥
କହଇ ଲଛମନ ସୁତ । ମୋ ପ୍ରଭୁ ନୀଳଗିରିନାଥ ॥
ସେ ଦାରୁବ୍ରହ୍ମଙ୍କ ଚରଣେ । ମୋ ଚିତ୍ତ ରହୁ ଅନୁକ୍ଷଣେ ॥
ସୁଜନେ ଏହି ପିବେ ରସ । ମୁଁ ତୁମ୍ଭ ଚରଣର ଦାସ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ବାର୍ଦ୍ଧ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତେ ମନ ଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ
ତଳଛ ମହାପାତ୍ର ବାର୍ଦ୍ଧ୍ୟଭାବ ବର୍ଣ୍ଣନେ
ନାମ ବିଂଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ଏକବିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ଅଙ୍କନା ଓ ମାଧନା ସମ୍ବାଦ

ଚୈତନ ଉବାଚ

କହେ ଚୈତନ୍ୟ ମହାଜ୍ଞାତା । ବାର୍ଦ୍ଧ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସ କଥା ॥
ଶୁଣ ସୁମନ ହେତୁ ଦେଇ । ମୁଁ ଯାହା କହୁଛି ବୁଝାଇ ॥
ଏ ବଡ଼ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଚରିତ । ଶୁଣିଲେ ହୋଇବ ପବିତ୍ର ॥
କଳିଙ୍ଗ ବୋଲି ଏକ ଦେଶ । ସକଳ ଦେଶର ନରେଶ ॥
ନଦୀର ନାମ ଗୋଦାବରୀ । ସ୍ନାନମାତ୍ରକେ ପାପହରି ॥
ସେ ମହା ପୁଣ୍ୟ ନଦୀକୂଳ । ଯୋଗେଅଯୋଗେ ଏକାବେଳେ ॥

ସ୍ନାନ କରନ୍ତି ଯେଉଁ ନର । ବସନ୍ତି ଯାଇ ସ୍ୱର୍ଗପୁର ॥
ସେ ମହା ପୁଣ୍ୟ ନଦୀତୀର । ସେ ରାଜମନ୍ଦର ସହର ॥
ସେହି ନଗରେ ତାର ଘର । ଜାତିରେ ଅଟେ ଦ୍ୱିଜବର ॥
ଯୋଗେ ସେ କର୍ମଚନ୍ଦ୍ର ସିନା । ନାମ ଯେ ଅଞ୍ଜନା ସାଧନା ॥
ସେ ବେନି ଭାଇ କଥା ଯେତେ । କହିବା ଶୁଣ ଏକଚିତ୍ତେ ॥
ସୁନ୍ଦରପଣେ ଜବା ସାର । ଲକତ ବସ୍ତ୍ରାଦ୍ୟ ତାର ॥
ସହିଷ୍ଣୁ ପଣେ ବସୁମତୀ । ପଣ୍ଡିତପଣେ ବୃହସ୍ପତି ॥
ଧୀରପଣରେ ମେରୁ ସମ । ବୀରପଣରେ ଦ୍ୱିତୀଯମ ॥
ବୁଦ୍ଧିରେ କବା ଗଣେଶ୍ୱର । ବାଞ୍ଛପଣେ ଶିବ ଶଂକର ॥
କୁବେର ସମ ଧନବନ୍ତ । ସକଳ ଜୀବେ ଦୟାଚିତ୍ତ ॥
ନ ଜାଣେ ପର ନାଶ କଥା । ନିତ୍ୟେ ଶୁଣଇ ବିଷ୍ଣୁଗାଥା ॥
ଧନ ସଞ୍ଚୟେ ନାହିଁ ମନ । ନିରନ୍ତେ କରେ ଦାନ ପୁଣ୍ୟ ॥
କ୍ଷୀପୁର କାଞ୍ଚି କାଶୀ ତିନ । ଅଯୋଧ୍ୟା ମଥୁରା ଏ ବେନି ॥
ବଦ୍ରି ଦ୍ୱାରକା ରାମେଶ୍ୱର । ଯେ ଜଦ୍ରନାଥ ପୁଣ୍ୟପୁର ॥
ଏ ଆଦି ପୁଣ୍ୟ ପୁର ଯେତେ । ଅଛି ସଂସାର ମଧ୍ୟଗତେ ॥
ବସାଇ ସଦା ବର୍ତ୍ତମାନ । ଦେଉଥାଇ ଯେ ଅନ୍ନଦାନ ॥
ଯେତେ ସେ ଧନ ତର୍ଚ୍ଚି ସାର । ସେ ପୁରୁଥାଇ ନିରନ୍ତର ॥
ନିଜ ଦ୍ୱାରରେ ଦୁଃଖିଜନ । କି ଅବା ଭିକ୍ଷୁକ ଦେଖିଣ ॥
ମନ ସନ୍ତୋଷେ ଧନ ଦେଇ । ବାକ୍ୟ କହଇ ସ୍ତୁତି ଥାଇ ॥
ଯୋଗୀ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ । ସାଧୁ ବୈଷ୍ଣବ ଆଦି କରି ॥
ପ୍ରବେଶ ହେଲେ ତା ଭୁବନେ । ତାହାଙ୍କୁ ତୋଷେ ଅନ୍ନଦାନେ ॥
ବନ୍ଧୁ ସୋଦର ମିତ୍ରଜନ । ନିତ୍ୟ ସେ କରଏ ଭୋଜନ ॥
ଏଥିଉତ୍ତାରୁ ବେନି ଭ୍ରାତ । କରି ଅଛନ୍ତି ସତ୍ୟବ୍ରତ ॥
ବ୍ରାହ୍ମଣେ ନିତେ ଅଷ୍ଟଜଣ । କରିଣ ଥାଆନ୍ତି ବରଣ ॥
ନିତ୍ୟେ ଏ ଭୋଜନରବେଳେ । ବସନ୍ତି ଯାଇ ଏକମେଳେ ॥
ପଙ୍ଗତ ହୋଇଣ ବସନ୍ତି । ଯେବେ ସେ ଭୋଜନ କରନ୍ତି ॥

ତିନଶ ଷାଠିଏ ଦିନରେ । ଭୁଞ୍ଜନ୍ତି ଏହି ପରକାରେ ॥
ଗୋଟିଏ ଦିନ ଊଣାହେଲେ । ତାହା ଯେ ପୂରଣ ହୋନ୍ତିଲେ ॥
ଭୁଞ୍ଜନ୍ତି ନାହିଁ କେନ ଘାଇ । ରହନ୍ତି ଉପବାସ ହୋଇ ॥
ଏଥିଉତ୍ତାରୁ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ । କିବା ସଂକ୍ରାନ୍ତି ପୂର୍ଣ୍ଣମାସୀ ॥
ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷର ଆଦି ଯେତେ । ବୈଷ୍ଣବ ଲୋକ ଅନୁମିତେ ॥
ଦିଅନ୍ତି ଅନ୍ନ ବସ୍ତ୍ରମାନ । ସନ୍ତୋଷ କରାଇ ଭୋଜନ ॥
ଅନେକ ବନସ୍ତ୍ରୀ ଲଭନ୍ତି । କଷଣ ଦସ୍ତପାଙ୍କେ ଭକ୍ତି ॥
ତାହା ଦେଖିଣ ଦ୍ୱିଜ ଯେତେ । ବୈଷ୍ଣବ ଆଦି ଅନୁମିତେ ॥
ଅନେକ ପ୍ରଶଂସା କରନ୍ତି । ଯେ ଯାହା ପୁରେ ଚଳଯାନ୍ତି ॥
ଏହିପ୍ରକାରେ ବଞ୍ଚେ ଦିନ । ନ ଜାଣେ ଅନ୍ୟ କଥାମାନ ॥
ଏମନ୍ତେ କେତେଦିନ ଅନ୍ତେ । ତା କୀର୍ତ୍ତି ପୂରିଲା ଜଗତେ ॥
ସ୍ୱର୍ଗନଗରେ ତାର ଯଶ । ଏମନ୍ତ ହୋଇଲା ପ୍ରକାଶ ॥
ଲୋକେ ବୋଇଲେ ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ । ଅଜ୍ଞନା ମାଧନା ଜୀବନ ॥
ତାଙ୍କ ସମାନ ଦାମାପଣେ । କେହି ନ ଥିବ ଏ ଭୁବନେ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲିଣ ସମସ୍ତେ । ପ୍ରଶଂସା କରନ୍ତି ଜଗତେ ॥
ତାହା ଜାଣିଲେ ଦେବସ୍ୱାମୀ । ଯେ ପ୍ରଭୁ ସର୍ବ ଅନ୍ତର୍ଯାମୀ ॥
ଛଡ଼ିବା ପାଇଁ ତାର ମନ । ବିଜୟ କଲେ ସେହି ସ୍ଥାନ ॥
ଛଦ୍ମ ଛଯ କଲେ ନରହରି । ବୃଦ୍ଧବ୍ରାହ୍ମଣର ରୂପ ଧରି ॥
ବୃଦ୍ଧବିପ୍ରର ରୂପ ବହି । ଚାଲନ୍ତି ଧୀର ଧୀର ହୋଇ ॥
ଶିରେ ଶୋଭିତ ପକ୍ୱକେଶ । ଶୁଭ୍ର ଚାମର ପ୍ରାୟ ଦୃଶ୍ୟ ॥
ଅତ ପାଚିଲା ଓଷ୍ଠ ଦାଢ଼ୀ । ଧବ ପଙ୍କ୍ତିରେ ଅଛି ପଡ଼ି ॥
ଭାଲେ ତିଳକଶୋଭା ଦିଶି । ଈଷତ ମନ୍ଦେ ମନ୍ଦେ ହସି ॥
କର୍ଣ୍ଣେ କୁଣ୍ଡଳ ବିରାଜଇ । ତେଜେ ମାରତଣ୍ଡ ଗଞ୍ଜଇ ॥
ଯଜ୍ଞୋପବୀତ କନ୍ଧେ ଶୋହେ । ସ୍ୱରୂପେ ଜଗଜ୍ଜନ ମୋହେ ॥
ଡୋର କୌପୀନ କଟିମାଝେ । ପୃଷ୍ଠରେ ବ୍ୟାଘ୍ରଚର୍ମ ସାଜେ ॥
ତ୍ରିଦଣ୍ଡ କମଣ୍ଡଳ ପାଣି । ଏମନ୍ତ ବେଶେ ଚକ୍ରପାଣି ॥

ଅଙ୍କନା ମାଧନା ସକଳେ । ପ୍ରବେଶ ହେଲେ ଶ୍ରଦ୍ଧାମନେ ॥
ବଇଦ ଯୋଗେ ସେ ଧନର । ଉତ୍ସବ ହୋଇଛି ତା ପୁର ॥
ବନ୍ଧୁ ସୋଦର ମିତ୍ରଜନେ । ଯେ ପରିସ୍ଥର ଲୋକମାନେ ॥
ଆସି ଆଛନ୍ତି ଅପ୍ରମିତେ । ଗଣନା ନୁହନ୍ତି ତା କେତେ ॥
ସକଳ ଜନମାନେ ଆସି । ଧର୍ମଶାଳାରେ ଛନ୍ତି ବସି ॥
ତହିଁ ମଧ୍ୟରେ ବେନ ଭ୍ରାତ । ଧରିଣ ଜଳପାତ୍ର ହସ୍ତ ॥
ଯେତେକ ବିପ୍ର ଆସୁଛନ୍ତି । ସବୁର ପାଦ ଧୋଇଦ୍ୟନ୍ତି ॥
ପାଣିରେ ପାଣି ଅବଶଣତ । ଧରି କରନ୍ତି କଣ୍ଠ ଗ୍ରାସ ॥
ବିପ୍ରେ ଆସନ ଦେଇ ପୁଣି । କହନ୍ତି ସୁମଧୁର ବାଣୀ ॥
ଏମନ୍ତବେଳେ ଭାବଗ୍ରାହୀ । ମିଳିଲେ ସେହି ସ୍ଥାନେ ଯାଇ ॥
ସର୍ବଜନଙ୍କୁ ଚାହିଁ ହରି । ଧୀରେ ପୁଚ୍ଛନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମବଷ ॥
ଅଙ୍କନା ମାଧନା ଏ ଦୁଇ । ଭାଇ ଅଛନ୍ତି କେଉଁଠାଇ ॥
ଶୁଣି ସମସ୍ତେ ଲୋକେ ଭଲେ । ତାହାଙ୍କୁ ଦେଖାଇଣ ଦେଲେ ॥
ଦେଖି ଦୁହିଁଙ୍କୁ ବ୍ରହ୍ମବଷ । ଅନେକ ଆଶୀର୍ବାଦ କରି ॥
ବୋଲନ୍ତି ଧନ୍ୟରେ ତୋହର । ଅଟନ୍ତି ଜନନୀ ପିଅର ॥
ଧନ୍ୟ ହୋ ତୁମ୍ଭେ ବେନି ଭାଇ । ସଂସାରେ ଅଛ ଖ୍ୟାତ ହୋଇ ॥
ହୋଇଲ ଅପାରୁ ଅପାର । ଜଗତେ ଖ୍ୟାତି ତୁମ୍ଭର ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲିଣ ପ୍ରଶଂସି । ଶୁଣିଣ ବେନଭାଇ ହସି ॥
ସେ ବ୍ରହ୍ମବଷ ପାଦ ଧୋଇ । ଉଦକ ପାଇ ବେନଭାଇ ॥
ଉଚିତେ ବସାଇ ଆସନେ । ପୁଚ୍ଛନ୍ତି କୋମଳ ବଚନେ ॥
ହେ ବ୍ରହ୍ମବଷ କହ ସତ । କର୍ମା ମୋ ପୁରେ ଉପଗତ ॥
କହ ହେ ସ୍ୱରୂପ ବଚନ । ଶୁଣି ସନ୍ତୋଷ ହେଉ ମନ ॥
ତା ଶୁଣି ପ୍ରଭୁ ବ୍ରହ୍ମବଷି । ତାଙ୍କ ମୁଖକୁ ଚାହିଁ ହସି ॥
ଆମ୍ଭେତ ଆଜନ୍ମ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ । ନଚେହେ ଅଟୁ ଘରବାସୀ ॥
ନିଶ୍ଚଳ ନୋହୁ କେଉଁଠାରେ । ଭରତେ ଭ୍ରମୁଁ ଏ ସଂସାରେ ॥
ଯେ ଗତାଗତ ପଥ ମୋର । ମୋତେ ତ ନ ହୋଇ ଗୋଚର ॥

କେବଳ ଅନ୍ତର କଥାଏ । ଭକତ ଦେଖ ଯେଉଁଠାଏ ॥
ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ସତ୍ୟବାଦୀଜନ । ଅକ୍ରୋଧୀ ମଧୁର ବଚନ ॥
ନିର୍ଭୟ ଶୋକ ମୋହ ନାହିଁ । ବସ୍ତୁ ଭକତ ଦେଖ ଯହିଁ ॥
ବସ୍ତାକୁ ପରଲୋକ ପ୍ରିୟ । ସତ୍ୟ ଧାର୍ମିକ ସଦ୍‌ସଙ୍ଗ ॥
ନାମ ଭଜନ ଯେତ୍ନକରେ । ସେବଇ ଗୁରୁ ବିପ୍ରଠାରେ ॥
ସକଳ ମିଥ୍ୟା ବୋଲି ଜାଣେ । ସେବଇ ସାଧୁଙ୍କ ଚରଣେ ॥
ପର ଆପଣା ଏକ ମଣି । ସଂସାର ବସ୍ତୁ ମାୟାଜାଣି ॥
ଏମନ୍ତ ଲୋକ ଦେଖ ଯହିଁ । ଭୋଜନ କରୁ ଆମ୍ଭେ ତହିଁ ॥
ନ ପୁଚ୍ଛୁଜାତି ଗୋତ୍ର ତାର । ହେଉ ଅକୁଳ ଅବେଭାର ॥
ତା ହାତେ ଭୁଞ୍ଜିବା ପ୍ରମାଣ । ସେ ମୋର ବନ୍ଧୁ ବୋଲି ଜାଣ ॥
ନ ଦେଲେ ମାଗିଣ ଭୁଞ୍ଜଇ । ତହିଁ ମୋ ଅଭାବ ନ ଥାଇ ॥
ଏହା ନ ଦେଖ ଯାହାଘରେ । ସେ ଯେତେଦ୍ରବ୍ୟ ଦେଲେମୋରେ ॥
ତହିଁ ନ କରେ ମୁଁ ଭୋଜନ । ସେ ମୋତେ କୋଟିଏ ଯୋଜନ ॥
ଏବେ ହୋ କହୁଅଛୁ ତୋତେ । ତୁ ଏବେ ଶୁଣ ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେ ॥
ଆମ୍ଭେ ଯେ ଅଟୁ ବ୍ରହ୍ମଋଷି । ତୋହର ଅଟୁ ଉପବାସୀ ॥
ଅଇଲୁ ତୋହର ନିକଟେ । ତୋର ମହିମା ପୂର୍ଣ୍ଣ ଘଟେ ॥
ଏଥକୁ ଅଇଲୁ ଯେ ଥରେ । ତୁମ୍ଭ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ଦେଖିବାରେ ॥
ଏବେ ହୋ ଯାଉଅଛୁ ଆମ୍ଭେ । ଏହି ଭାବରେ ଥାଅ ତୁମ୍ଭେ ॥
ଏମନ୍ତ ବାକ୍ୟ ଦୁହେଁ ଶୁଣି । କପୋଳେ ନବେଶିଲେ ପାଣି ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ହୋ ଗୋସାଇଁ । ଆଜକ ମାତ୍ର ଏଥେଁ ରହ ॥
ଆମ୍ଭର ହେଉଛି ଉତ୍ସବ । ଭୋଜନ କରି ତୁମ୍ଭେ ଯିବ ॥
ଏତେ ସୁକୃତ ଅଛି ହୋଇ । ନାନାଦ୍ଧ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ଗୋସାଇଁ ॥
ତା ଶୁଣି ବ୍ରହ୍ମଋଷି କହି । ଶୁଣ ହେ ତୁମ୍ଭେ ଦୁଇଭାଇ ॥
ମୁଁ ଏଥେ ରହିଲେ ଅବଶ୍ୟ । ଦେଇ ନ ପାର ମୋତେ ଗ୍ରାସ ॥
ବଇବେ ଦେବ ଅବା ଯେବେ । ଅନେକ ଲୋକେ ଭୋକେ ଯିବେ ॥
ଶୁଣି ବୋଇଲେ ସଙ୍ଗେ ହେଉ । ଆମ୍ଭେ ପଛକେ ଭୋକେ ଯାଉ ॥

ତୁମ୍ଭେ ଭୋଜନ ବେଗେ କର । ଦେଖିବା ତୁମ୍ଭ ଭୁଞ୍ଜିବାର ॥
ସେ ବେଳ ଭାଇ ନାନାମତେ । ପଡ଼ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ପାବଗତେ ॥
ରଖିଲେ ଅନ୍ତ ବଳକର । ନମନ୍ତ କରି ବ୍ରହ୍ମଗ୍ରସ ॥
ଏଥିଉତ୍ତାରୁ ବେନଭାଇ । ରନ୍ଧନ କରାଇଲେ ଯାଇଁ ॥
ଛିସା ଖେଚଡ଼ି ଶାଳ ଅନ୍ନ । ନାନାଦ ପ୍ରକାରେ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ॥
ଅଶେଷ ବର୍ଣ୍ଣେ ପିଠାମାନ । ଘୃତରେ କଲେକ ରନ୍ଧନ ॥
ଦଧି ଯେ ଅନେକ ପ୍ରକାର । ଘୃତ ନବାତ ଦୁଧସର ॥
ପଇଡ଼ ପାଣି ସରପଣା । ସ୍ୱାଦୁରେ ଏକୁଁ ଏକ ଜଣା ॥
ଷଡ଼ରସରେ ଦ୍ରବ୍ୟଯେତେ । ରନ୍ଧନ କଲେ ବଧିମତେ ॥
ଶତକ ଜଣେ ଘନ୍ଦ୍ରଣିଆ । ରନ୍ଧନ କଲେ ଅମଣିଆ ॥
ବେଳ ପ୍ରହରେ ଅଛୁ ହୋଇ । ସମସ୍ତ ନର୍ଣ୍ଣ କରି ଥୋଇ ॥
ଦଶସହସ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କୁ । ଭୋଜନ ବାଣ୍ଟିବେ ସବୁଙ୍କୁ ॥
ଏତେ ଯେ ଦ୍ରବ୍ୟ ନିର୍ମାଣ କରି । ଡାକ ଆଣିଲେ ବ୍ରହ୍ମଗ୍ରସ ॥
ଅତ୍ୟନ୍ତ ବସ୍ତ୍ରାଭ ମନ୍ଦର । ଯେସନ ଚନ୍ଦ୍ରଶାଳାପୁର ॥
ତହିଁ ବସାଇ ବ୍ୟାସନେ । କହନ୍ତି ବଚନ ବଚନେ ॥
ଅନେକ ଲୋକେ ଛନ୍ତି ବେଢ଼ି । ସେ ବେଳ ଭାଇ କରଯୋଡ଼ି ॥
ବୋଲନ୍ତି ଶୁଣହେ ଅତିଥ । କର ଭୋଜନ ବଧିମତ ॥
ତୁମ୍ଭ ବଚନ ଯେବେ ଶୁଣି । ତା ପୁଣି ପରହିବୁ ଆଣି ॥
କର ହେ ବିଳମ୍ବ ନ କର । ଶୁଣି ବୋଲନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମଗ୍ରସ ॥
ଶୁଣହେ ବାତା ବେଦଭ୍ରାତେ । ସ୍ୱରୂପ କହୁଅଛୁଁ ତୋତେ ॥
ମୋତେ ଯେ ଅନ୍ନ ଇଚ୍ଛାଦଅ । ପଚେ ନସତ ଅବା ମୁହ ॥
ଅତିଥି ବୁଝାଇ ବସାଇ । ଅଧା କରି ଯେ ନ ଉଠଇ ॥
ଏଥକୁ ବର୍ଣ୍ଣଭଣ କହ । ଦେବା ଦୋଇଦେ ଝଣିଦଅ ॥
ନୋହିଲେ ଲେଉଟି ଯାଉଛୁ । ଏଥେ ଶୋଚନା ନାହିଁ କରୁ ॥
ସମସ୍ତ ଲୋକେ ତାହାଶୁଣି । ମନୁଷ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ୟେ ତାଙ୍କୁ ମଣି ॥
ବୋଇଲେ ଭୁଞ୍ଜ ହେ ଅତିଥ । କମାଇ ହୋଇବୁ ନସତ ॥

ଯେତେ ପାଇଲେ ବ୍ୟଞ୍ଜନା । ବଳିଲେ ଆମ୍ଭେ ଭୁଞ୍ଜି ସିନା ।
ତା ଶୁଣି ବୋଇଲେ ସନ୍ନ୍ୟାସ । ଯେତେ ରନ୍ଧିଛ ଘେନ ଆସ ।
ଇକ୍ଷଣ ମୋହର ଅଗ୍ରତେ । ପକାଅ ପତ୍ର ଗୋଟି କେତେ ।
ସକଳ ଦ୍ରବ୍ୟ ଭର୍ତ୍ତି କରି । ଗୋପାଳ ମୁଦ୍ରା ବେଗେ କରି ।
ନୃସିଂହ ଦେବ ଚିନ୍ତ ଚିତ୍ତେ । ବଢ଼ାଇ ଦେଉଥାଅ ମୋତେ ।
ଯହୁଁ ଶୁଣିଲେ ଏ ବଚନ । ଆନନ୍ଦ ସମସ୍ତଙ୍କ ମନ ।
ସେ ବେନି ଭ୍ରାତ ଚଳିଗଲେ । ଯେ ବା ରନ୍ଧନ କରିଥିଲେ ।
ତହୁଁ ଅନେକ ଦ୍ରବ୍ୟ ଧରି । ବୁହାଇ ବୋଝ ଭାର କରି ।
ଅଣ୍ଡଥି ସ୍ମୁମୁରେ ଥୋଇଲେ । ଅନେକ ପତ୍ର ପକାଇଲେ ।
ସକଳ ଦ୍ରବ୍ୟ ଭର୍ତ୍ତି କରି । ଅନ୍ନ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଆଦି କରି ।
ନାନାଦି ପିଠାମାନ ଯେତେ । ଯେ ଖିରି ଖେଚଡ଼ ସହିତେ ।
ସକଳ ସାମଗ୍ରୀ ପରଶି । ଅନେକ ଲୋକ ବେଢ଼ି ବସି ।
କୁଣ୍ଡେ ନୃସିଂହ ନାମ ଧରି । ବଳିଲେ ମୁଦା ମୁଦା କରି ।
ତାହା ଦେଖିଣ ସେ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ । ସନ୍ତୋଷେ ପୂର୍ଣ୍ଣାସନେ ବସି ।
ନୃସିଂହ ନାମ ଗୋଟି ଧରି । ବସିଲେ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ମୁଖ କରି ।
ଶ୍ରୀ କରେ ମୁଦ୍ରାମାନ ଧରି । ମୁଖ ବିସ୍ତାରି ଦ୍ୟନ୍ତ ହରି ।
ମୁଦ୍ରାକୁ ମୁଦ୍ରା ଧରି କରେ । ଢାଳିଁ ଦିଅନ୍ତ କୁଣ୍ଡରେ ।
ଯେତେକ ସମ୍ପାଦଣ ଥିଲେ । ଦଣ୍ଡକମାନେ ଭୁଞ୍ଜିଦେଲେ ।
ବୋଇଲେ ଆଉ ଘେନଆସ । କ୍ଷଣେହେଁ ନ କର ଅଳସ ।
ଶୁଣି ଅନେକ ଲୋକେ ଯାଇଁ । ଆଣନ୍ତି ଗୋପଘରୁ ବହି ॥
ପତ୍ରରେ ଦିଅନ୍ତି କୁଢ଼ାଇ । ମୁଦା ବଳନ୍ତ ଲୋକେ ଯାଇ ॥
ସେ ମାସ୍ଥାଯନ୍ତ ସବୁ ଧରି । ମୁଖରେ ଦେଉଥାନ୍ତି ଭରି ॥
ଯେସନେ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନଗିରି । ପୂଜାରେ ଭୁଞ୍ଜିଲେ ଶ୍ରୀହରି ॥
ଅନଳେ ଘୃତ ଯେବେ ପଶି । ସେ ଯେସନ୍ତେ ହୋଏ ଉସ୍ୱରଣି ॥
ଅଶେଷ ନଦୀଜଳମାନ । ଯେସନ୍ତେ ସାଗର ହୋଏ ଲୀନ ॥
ସେହି ପ୍ରକାରେ ବ୍ରହ୍ମଋଷି । ଦିଅନ୍ତି ବସ୍ତୁ ଉଦରେ ଭରି ॥

ବୋଲନ୍ତି ଯୋଗଆସ୍ତ ଆଜି । କେବା କଥାରେ ହେଲାଜୋତ୍ତୁ ॥
କ୍ଷୁଧାରେ ଜଳୁଛି ଉଦର । ବହୁତ ଲୋକେ ମୁହାକର ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ବେଣ ସ୍ୱାଇ । ଅନେକ ଜଗର ପେଶାଇ ॥
ସ୍ୱନ୍ଧବା ଲୋକେ ସ୍ୱନ୍ଧ ଛନ୍ତି । ବନ୍ଧିବା ଲୋକେ ବନ୍ଧୁଛନ୍ତି ॥
କୁଡ଼ାନ୍ତି ଏକଠାକେ ନେଇ । ସହସ୍ରେ ଲୋକ ବସିଥାଇ ॥
ଦଅନ୍ତି ମୁଖେ ମୁଦାବଳି । ବସି ଭୁଞ୍ଜନ୍ତି ମହାବଳୀ ॥
ଏମନ୍ତ ଦଣ୍ଡଘଣ୍ଟ ଯାଏ । ସବୁ ଭୁଞ୍ଜିଲେ ବେଳସପ୍ତେ ॥
ଯେତେ ପଦାର୍ଥ ଥିଲେ କରି । ସବୁ ଭୁଞ୍ଜିଲେ ବେଗକରି ॥
ଲକ୍ଷ ସହସ୍ର ଲୋକ ଗ୍ରାସ । ସବୁ ସାରିଲେ ସେ ସନ୍ନ୍ୟାସ ।
ବୋଇଲେ ଆଉ ଆଣ କନା । ଆଣ ହୋ ଅଙ୍କନା ମାଧନା ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ବେଣ ସ୍ୱାଇ । ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ପାଦତଳେ ଶୋଇ ॥
ବୋଇଲେ ବନ୍ଦେ ମଠ ହେଉ । ରନ୍ଧନ ହେଉଅଛି ଆଉ ॥
ମୋ ଘର କେତେକ ମାତର । ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଦେବାକୁ ଆହାର ॥
ମଉଗଙ୍କରେ ଦେବ ବୋଲି । ଏବେ ମୁଁ ଅପରାଧ କଲି ॥
ଏଥିର ଦୋଷ କ୍ଷମାକର । ଦଣ୍ଡକେ ବସ ବ୍ରହ୍ମଋଷି ॥
ଆଉ ଯା ହେଉଛନ୍ତି ହରି । ଘୁମ୍ଭରେ ଦେବ ଅଣିକରି ॥
ପୂରୁ ନ ପୂରୁ ତୋ ଉଦର । ମୋର ଅପ୍ରାଧ କ୍ଷମାକର ॥
ଏମନ୍ତ ବାକ୍ୟ ତାର ଶୁଣି । ହସି ବୋଲନ୍ତି ଚକ୍ରପାଣି ॥
ଏବେ ମୁଁ ହୋଇଲି ସନ୍ତୋଷ । ଦଅ ତୁ ବିପ୍ରଜନେ ଗ୍ରାସ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଉଠିଗଲେ । ସେ ବେଣ ଭ୍ରାତ ଗୋଡ଼ାଇଲେ ॥
ଅନେକ ବିପ୍ର ତାଙ୍କ ପାଖେ । ଗୋଡ଼ାଇ ଅଛନ୍ତି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷେ ॥
ଅଭୁତେ ଜାହ୍ନୁ ଏ ଅଇଲେ । ଅଗ୍ନି ତ ଅଗୋଚର କଲେ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଯେତ୍ସାମତେ । ଗୋଡ଼ାଇ ଅଛନ୍ତି ସମସ୍ତେ ॥
ପ୍ରବେଶ ଗୋଦାବରୀ କୂଳେ । ପ୍ରଭୁ ପଶିଲେ ଯାଇଁ ଜଳେ ॥
ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟମୁଖ ଜଳେ ଧୋଇ । ଜଳ ପିଇଲେ ମୁଖ ଦେଇ ॥
ଅନେକ ଶୁଖିଗଲା ବାରି । ଦୃଷ୍ଟିଣ ଗଲା ଗୋଦାବରୀ ॥

ତାହା ଦେଖିଣ ବେନ ଭାଇ । ରହିଲେ ସ୍ତମ୍ଭୀଭୂତ ହୋଇ ।
ବଦନୁ ନ ସ୍ଫୁରେ ବଚନ । ଦେଖି ବୋଇଲେ ଭଗବାନ ।
ତୁମ୍ଭେ ଯେ ଯାଅ ବେନଭାଇ । ଅମ୍ଭ ବଚନ ଶିରେ ଦେଇ ।
ଆଜ ଅଳପ ଦିନେ ପୁଣ । ଲଭିବ ପରମ କାରଣ ।
ଏ ପିଣ୍ଡ ଛାଡ଼ି ବେନି ଭାଇ । ବସିବ ସ୍ୱର୍ଗ ଲୋକେ ଯାଇ ।
ଏଥେ ସଂଶୟ ନାହିଁ କିଛି । ଆଜ ମୁଁ ଅନ୍ତର ହେଉଛି ।
ମୂର୍ତ୍ତିଟି ପ୍ରଭୁ ନାରାୟଣ । ଦେଖ ମୋ ଶଙ୍ଖ ଚକ୍ର ଚିହ୍ନ ।
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ବ୍ରହ୍ମଶଶି । ଅନ୍ତର ହେଲେ ଜଳେ ପଶି ।
ଶ୍ରୀଭୁଜ ଦୁଇ ତୋଳିଦେଲେ । ସେ ଶଙ୍ଖ ଚକ୍ର ଦେଖାଇଲେ ।
ତାହା ଦେଖିଲେ ବେନି ଭାଇ । ଆନ କାହାକୁ ଦୃଶ୍ୟ ନୋହି ।
ସେ ବେନ ଭାଇଙ୍କର ଭାବ । ଶତେ ଜନମେ କେ ପାଇବ ।
ସଙ୍ଗତେ ଘେନ ବିପ୍ର ଯେତେ । ଲେଉଟିଗଲେ ସେ ସମସ୍ତେ ।
ମଠରେ ହୋଇଲେ ପ୍ରବେଶ । ସବୁଙ୍କୁ ଦେଲେ ଅନ୍ନଗ୍ରାସ ।
ଅନେକ ଧନ ବସ୍ତ୍ର ଦେଲେ । ମେଲାଣି କଲେ ତାଙ୍କୁ ଭଲେ ।
ଆନନ୍ଦେ ଶୁଣ ହେ ସୁମନ । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ମହିମା ଏସନ ।
ଏ କଳିଯୁଗେ ଭକ୍ତଙ୍କର । ମହିମା ଅପାରୁ ଅପାର ।
ସାଧୁଜନଙ୍କୁ ଦୃଶ୍ୟହୋଇ । ମୂର୍ଖଜନଙ୍କୁ ପ୍ରତେ ନାହିଁ ।
ଏମନ୍ତ ଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦ । ଶୁଣନ୍ତେ ନ ଲଭେ ପ୍ରମାଦ ।
କହଇ ବିପ୍ର ରାମ ଦାସ । ସେ ନାରାୟଣ ପାଦେ ଆଶ ।
ସୁଜନେ ଏହି ରସେ ରସ । ମୋହର ନ ଘେନିବ ଦୋଷ ।

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତିରସାମୃତେ ମନ-ଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ ।
ଅଙ୍କନ ଓ ମାଧବା ଅନ୍ନଦାନ କଥା ବର୍ଣ୍ଣନେ
ନାମ ଏକବିଂଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ

—*—

ଦ୍ୱାବିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ
କୀର୍ତ୍ତିଚନ୍ଦ୍ର ସମ୍ବାଦ

ଚୈତନ୍ୟ ଉବାଚ

ଏଥି ଉତ୍ତାରୁ ଶୁଣମନ । କହିବା ଅପୂର୍ବ୍ବ ବିଧାନ ।
ଏ କଳିଯୁଗର ଚରିତ । ଶ୍ରବଣେ ହୋଇବ ମୁକତ ।
ଯେ ଜମ୍ବୁଦ୍ୱୀପ ମହାଦେଶ । ପୁଣ୍ୟ ସଲୀଳା ଗଙ୍ଗାପାଶେ ।
ରାଜ୍ୟ ପଞ୍ଚାଶ ଯୋଜନରେ । ସେ ରାଜ୍ୟ ରାଜପଣ୍ଡଟରେ ।
ନାମ ତାହାର କୀର୍ତ୍ତିଚନ୍ଦ୍ର । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣେ ଭକତ ନରେନ୍ଦ୍ର ।
ଅତି ନିର୍ମଳ ତାର ମତି । ଅଚଳାଚଳ ତା ସମ୍ପତ୍ତି ।
ପ୍ରଜାଙ୍କୁ କରି ପୁତ୍ର ପ୍ରାୟେ । ସେ ରାଜା ପ୍ରତିପାଳିଥାଏ ।
ତାହାର ଭାର୍ଯ୍ୟା ପ୍ରିୟବତୀ । ଅତି ସୁନ୍ଦରୀ ମହାସତୀ ।
ପଦ୍ମିନୀ ନାମ ତା ବିଦିତ । ସ୍ୱାମୀର ଆଜ୍ଞା ଅଲଙ୍ଘିତ ।
ନିରତେ ପତି ସେବା କରେ । ରାଜାଙ୍କି ଅତି ସ୍ନେହକରେ ।
ଏମନ୍ତ ରାଜାରାଣୀ ଥାନ୍ତି । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପାଦେ ଦେଇ ମତି ।
ନିରତେ କୃଷ୍ଣ ଚିନ୍ତା ହୃଦେ । ସେବା କରନ୍ତି ଅପ୍ରମାଦେ ।
ଜୀବହତ୍ୟାକୁ ମହାଭୟ । ଦୁଃଖିଜନର ସେ ସହାୟ ।
ନିରତେ ପର ନିନ୍ଦାକଥା । ଖତ ନ ଶୁଣଇ ସର୍ବଥା ।
ରାଜ୍ୟେ ତା କୀର୍ତ୍ତି ଅପାର । ଜଳ ଦେଉଳେ ଯେ ସ୍ଥାବର ।
ପଞ୍ଚକୋଶରେ ସଦାବର୍ତ୍ତ । ରଖାଇ ଅଛି ଅପ୍ରମିତ ।
ରାଜ୍ୟେ ଘୋଷଣା ଦେଇ ତାର । କହୁ ଯେ ଥାଇ ନିରନ୍ତର ।
ଯେବଣ ଗ୍ରାମରେ ଅତିଥି । ଆସି ହୋଇବେ ଉପଗତ ।
ତାହାଙ୍କ ଚରଣ୍ଣ କରିବ । ମନ ସନ୍ତୋଷେ ଅନ୍ନ ଦେବ ।
ଯେତେ ପଦାର୍ଥ ବ୍ୟୟ ହେବ । ଲେଖି ମୋ ଭଣ୍ଡାରରୁ ନେବ ।
ମୋ ରାଜ୍ୟ ଯେଉଁ ଗ୍ରାମଦେଶ । ଅତିଥି ଗଲେ ଉପବାସ ।
ତାଙ୍କ ସକଳ ଧନ ହରି । ରାଜ୍ୟରୁ ଦେବ ଦୂରକରି ।
ଏମନ୍ତ ବୋଲିଣ ଠମକ । ବଜାଉଥାଆନ୍ତି ରାଜ୍ୟସାକ ।

ସେ ରାଜ୍ୟ ପରଜାଙ୍କୁ ରଖି । ଶଞ୍ଚାରୁ ଥାଇ ନୃପସାଇଁ ॥
ସାଧୁମାନଙ୍କୁ ସେବାକରି । ଶ୍ରୀହରି ଭଜି ନିରନ୍ତର ॥
ବହୁ ବୈଷ୍ଣବ କରି ପ୍ରୀତି । ଦୃଢ଼ଭକତି କରି ନିତି ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲଣି ଶଞ୍ଚାରି । ସେ ରାଜା ନଗ୍ରଦଣ୍ଡଧାରୀ ॥
ପୁରି ତା କଣରୁ ପବନ୍ଧ । ସବୁଠି ରାଧାକୃଷ୍ଣ ଛନ୍ଦ ॥
ଯେଉଁଣେ ଗ୍ରହିଁଲେ ସେହିରୂପ । ବର୍ଣ୍ଣନ କରୁଥାଇ ନୃପ ॥
ଦ୍ୱାରେ ତା ଧର୍ମଧ୍ୱଜା ପୋତି । ନେତ ଚମର ବାନ୍ଧିଛନ୍ତି ॥
ଅନେକ ଧର୍ମଶାଳାମାନ । ତୋଳାଇ ଅଛନ୍ତି ରାଜନ ॥
ପାନ୍ଥଶାଳାର ପ୍ରତିଦ୍ୱାରେ । ତୁଳସୀ ଆରୋପଣ କରେ ॥
ଠାବ ଠାବରେ ସଂକୀର୍ତ୍ତନ । କରାଇ ଶ୍ରୀହରି ଭଜନ ॥
ଅନେକ ଶୁଆ ଶାରୀ ବଣି । ପୋଷିଅଛନ୍ତି ଗୃହେ ଆଣି ॥
ତାହାଙ୍କ ମୁଖୁ ନାମ ଶୁଣି । ଅତି ଆନନ୍ଦ ନୃପମଣି ॥
ଅନେକ ଧନ ବସ୍ତ୍ର ରତ୍ନେ । ପ୍ରଜାମାନଙ୍କୁ ଦେଉଥାଏ ॥
ଶ୍ରୀରାଧାକୃଷ୍ଣ ଗୁଣ କୀର୍ତ୍ତି । ସେ ରାଜା ଶୁଣୁଥାଇ ନିତି ॥
ଧର୍ମହିଁ ଅଟେ ମୂଳ ତାର । ସତ୍ୟ ବଚନ ନିରାଧାର ॥
ଗ୍ରାମ ବାହାରେ ଦୂତ ପେଷ । ଅତିଥି ଦରି ଲୋକଆସି ॥
କନ୍ଥା ଭୋଜନ ଦେଉଥାନ୍ତି । ଯେବା ଯନ୍ତିରେ କରେ ମତି ॥
କରନ୍ତି ଦେଖି ନ ସହଇ । ଯେ ଯାହା ମାଗିଲେ ଦିଅଇ ॥
ଏମନ୍ତ କେତେଦିନ ଗଲା । ତା ଯଶ ଜଗତେ ପ୍ରକାଶିଲା ॥
ତାହା ଜାଣିଲେ ଦୟାନିଧି । ପରଖିବାପାଇଁ ରାଜା ବୁଦ୍ଧି ॥
ସେ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ବ୍ରହ୍ମରାଶି । ସକଳ ଘଟେ ଛନ୍ତି ବସି ॥
ତାହାଙ୍କୁ କସ ଅଗୋଚର । ନାହିଁ ନିକଟେ ତାଙ୍କୁ ଦୂର ॥
ମାୟାରେ ହୋଇଣ ତପସ୍ୱୀ । ମିଳିଲେ ରାଜାପାଖେ ଆସି ॥
ଅଖଣ୍ଡ ନଖ ଦାଢ଼ୀ କେଶ । କି ବ୍ରହ୍ମ ତେଜ ସତୁଷ ॥
ତୁଳସୀ ମାଳ ଶୋଭେ ଗଳେ । କର୍ଣ୍ଣେ କୁଣ୍ଡଳ ଦେନ ଲୁଲେ ॥
ଜଟା ମୁକୁଟ ମାଳ ଶୋଭା । ଭକ୍ତ ଜନଙ୍କ ମନଲୋଭା ॥

ଡୋର କୌପୀନ କଟିମାଝେ । ସର୍ବାଙ୍ଗେ ବିଭୂତି ବିରାଜେ ॥
ଯଜ୍ଞୋପବୀତ କଣ୍ଠେ ଶୋଭେ । ରୂପେ କି ଜଗଜ୍ଜନ ମୋହେ ॥
ଏମନ୍ତ ବେଶେ ଚକ୍ରପାଣି । ନୃପତି ଆଗେ ଦେବ ଭଣି ॥
କହି ଅନେକ କୃଷ୍ଣ ରସ । ରାଜାର ମନ କଲେ ତୋଷ ॥
ତାହାଙ୍କୁ ଦେଖି ମହାରାଜା । କଲେ ଆନନ୍ଦେ ପାଦପଜା ॥
ବେଗେ ଚରଣ ଦୁଇ ଧୋଇ । ଚରଣାମୃତ ଆପେ ଖାଇ ॥
ଧୀର କହନ୍ତି ଦଣ୍ଡଧର । ଆଜ ପବିତ୍ର ମୋର ପୁର ॥
ତୁମ୍ଭର ପାଦରଜ ପଡ଼ି । ଅଶେଷ ପାପ ଗଲା ଛାଡ଼ି ॥
ହେ ସ୍ୱାମୀ ! କମ୍ପାଇ ଆଗତ । ମିଥ୍ୟା ନ କହ କହ ସତ ॥
ତା ଶୁଣି ପ୍ରଭୁ ଚକ୍ରପାଣି । ବୋଇଲେ ଶୁଣ ନୃପମଣି ॥
ଆମ୍ଭେ ଯେ ଆଜନ୍ମ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ । ବନରେ ତପ କରୁଁ ବସି ॥
ବନର ଫଳ ମୂଳ ଖାଇ । ଦିନ ବଞ୍ଚିଲୁ ଦୁଃଖ ସହି ॥
ଯାହା ଚିନ୍ତୁଥିଲୁ ମନେ । ଦୃଷ୍ଟେ ହୋଇଲା ଏତେଦିନେ ॥
ତେଣୁଟି ବନରୁ ବାହାର । ତୋ କୀର୍ତ୍ତି ଶୁଣି ଦଣ୍ଡଧାରୀ ॥
ଯହୁଁ ତୋ କୀରତି ଶୁଣିଲୁଁ । ତେଣୁ ତୋ ପୁରକୁ ଆଇଲୁଁ ॥
କିଛିହିଁ ମାଗିବାର ପାଇଁ । ଦେବୁ କି ନାହିଁ ନୃପସାଇଁ ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଲନ୍ତି ରାଜନ । ଯାଇଛା ମାଗ ହେ ବହନ ॥
ଯାହା ମାଗିବ ତାହା ଦେବ । ନ ଦେଲେ ଅପରାଧୀ ହେବ ॥
ଗଜ ତୁରଙ୍ଗ ଭୂମିଦାନ । ଧନ କାଞ୍ଚନ ବସ୍ତ୍ରମାନ ॥
ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତେ ସହିତେ । ମାଗ ହେ ଯାହା ତୁମ୍ଭ ଚିତ୍ତେ ॥
ଶୁଣି ବୋଇଲେ ବ୍ରହ୍ମଋଷି । ଏକାନ୍ତେ ଶୁଣ ଦଣ୍ଡଧାରୀ ॥
ଅନେକ ଦିନ ତପସ୍ୟା । ଥିଲୁ ହେ କାମ ପରିହରି ॥
ଏବେ ସେ କାମଦେବ ମୋତେ । ପୀଡ଼ା ଯେ ଦେଲା ନାନାମତେ ॥
ତାହା ମୁଁ ସହି ନ ପାରିଲି । କରତେ କାମ କଳାକଳି ॥
ତେଣୁ ଆଇଲି ତୋର ପାଶେ । ଦେବଳ ଏହି ପ୍ରୀତିଆଶେ ॥
ଶୁଣିଲି ତୋର ପ୍ରିୟବତୀ । ସ୍ୱାମୀଭକତ ମହାସତୀ ॥

ତାହାକୁ ଆଣି ମୋତେ ଦେବୁ । ଗନ୍ଧବ ସୁଖେ ବଳସିବୁ ॥
ଏତେକ ମାତ୍ର ମୋର ବାଞ୍ଛା । ଦଅ ନଦଅ ତୋର ଇଚ୍ଛା ॥
ଶୁଣି ନୃପତି ଅତି ତୋଷ । ବୋଇଲେ ଏହୁ ସ୍ଥିର କସ ॥
ପ୍ରାଣ ମାଗିଲେ ଦେଇପାରେ । ସଂଶୟ ନାହିଁଟି ଏଥିରେ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ସେ ରାଜନ । ଆଣିଲେ ଉତ୍ତମ ଭୋଜନ ॥
ଭୁଞ୍ଜିଣ ସନ୍ତୋଷ ତପସ୍ୱୀ । ଏମନ୍ତ ସନ୍ଧ ହେଲା ଆସି ॥
ସେ ମହାରାଜା ଚଳିଗଲେ । ପତ୍ନୀର ପାରୁଶେ ମିଳିଲେ ॥
ଅନେକ କହିଲେ ତଥାଇ । ବୋଇଲେ ଶୁଣ ପ୍ରାଣେଶ୍ୱରୀ ॥
ଏକଇ ତପସ୍ୱୀ ଏ ଆସି । ବଚନେ ମନ ମୋର ତୋଷି ॥
ଦଶଇ ବ୍ରହ୍ମତେଜ ପ୍ରାୟେ । ସେ ମୋତେ ମାଗିଲେ କଥାଏ ॥
ତା ଶୁଣି ଦେବା ସତ୍ୟକଲି । ମାଗ ହୋ ବୋଲି ମୁଁ ବୋଇଲି ॥
ସେଯେ ମାଗିଲେ ମୋତେ ଯାହା । ଶୁଣ କହିବି ତୋତେ ତାହା ॥
ତୋହର ସଙ୍ଗେ ପ୍ରୀତିଭାବ । ଆଜକ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ କରିବ ॥
ସତ୍ୟ ମୁଁ କରିଛି ଯୁକତେ । ଅବଶ୍ୟ ଦେବ ତାକୁ ତୋତେ ॥
ଏଥକୁ କହ କି ବିଚାରି । ତା ଶୁଣି ବୋଇଲେ ସୁନ୍ଦରୀ ॥
ଯେଉଁ ଦିନରୁ ପିତା ମୋତେ । ସମର୍ପି ଦେଲେ ତୁମ୍ଭ ହସ୍ତେ ॥
ସେ ଦିନୁ ହୋଇଛି ତୁମ୍ଭର । ତୁ ନାଥ ଯାହା ଇଚ୍ଛା କର ॥
ଏଥିକୁ ଯେ ତୋହର ଇଚ୍ଛା । ଏଥିରେ ନାହିଁ ମୋ ଅତ୍ୟଥା ॥
ରାଣୀ ବଚନୁ ଏହା ଶୁଣି । ଅତି ଆନନ୍ଦେ ନୃପମଣି ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣରେ ସୁନ୍ଦରୀ । ମୋ ଠାରୁ ଶତେଗୁଣ କରି ॥
ସେବା କରିବୁ ତପୀ ପାଖେ । କପଟ ନ ରଖି ତୋହ୍ମବେ ॥
ଏମନ୍ତ କହି ସେ ରାଜନ । ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ନିକଟେ ଗମନ ॥
ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ଯେଉଁଣ ସଙ୍ଗରେ । ପ୍ରବେଶ ହେଲେ ନିଜପୁରେ ॥
ରାଣୀ ସଙ୍ଗତେ କଲେ ଭେଟ । ନିର୍ବନ୍ଧେ କିଳିଲେ କବାଟ ॥
ଅନେକ ଦାସୀ ପରିବାରି । ଯୋଗାଇଦେଲେ ବସ୍ତ୍ରଧାରି ॥
ଅନ୍ତର ହୋଇଣ ରହିଲେ । ତପୀ ରହିଲେ ରାଣୀ ତୁଲେ ॥

ସେ ମହାସଣ୍ଢ ବେଳେ ଉଠି । ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ପାଦତଳେ ଲୋଟି ॥
ଉଠିଣ ହୋଇଲେ ବନସ୍ତ୍ରୀ । ଆସନେ ବସାଇଲେ ନେଇ ॥
ହେ ପ୍ରଭୁ ଶରଣ ତୁମ୍ଭର । ପବିତ୍ର ହେଲା ମୋର ପୁର ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲନ୍ତେ ସେ ରାଣୀ । ହରଷ କଲେ ଚକ୍ରପାଣି ॥
ଧନ୍ୟଏ ତୁମ୍ଭଙ୍କର ଭାବ । ସଂସାର ମଧ୍ୟରେ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ॥
ଯେତେକ ଛନ୍ଦ ମୁହିଁ କଲି । କେବେହେଁ ଯଶ ନ ପାଇଲି ॥
ଏବେ ମୁଁ ଏମନ୍ତ ଜାଣିବ । ଏ ରାଣୀ ଜୀବନ ହରିବ ॥
ତାହା ଜାଣିଲେ ବଣ୍ଡଧାରୀ । ଧର୍ମକୁ ଅବା ନନ୍ଦାକର ॥
କେବଳ କଳା ରଙ୍ଗ ଭାବ । ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଯଦୁନାଥ ॥
ରାଣୀଙ୍କ ନଦ୍ରାଗତେ ମୋହ୍ନ । ସକଳ ଅଳଙ୍କାର ନେଇ ॥
ଆଜ୍ଞା ଯେ ଦେଲେ ମହାବାହୁ । ଏ ନାରୀ ପ୍ରାଣ ହାରିଥାଉଁ ॥
ଏମନ୍ତ କୁହାଇ ଭଗବାନ । ତକ୍ଷଣେ ହେଲେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ॥
ଏମନ୍ତେ ରଜନୀ ପାହିଲା । ଦେଢ ପ୍ରହରେ ଆସି ହେଲା ॥
ତା ଦେଖି ଦାସୀ ପରିବାରୀ । କେତେଣ ଗଲେ ଅନ୍ତଃପୁରୀ ॥
ଦେଖିଲେ କବାଟ ପିଟିଛୁ । ରାଣୀ ପଲଙ୍କେ ଶୋଇଅଛୁ ॥
ପାରୁତେ ମିଳଲେକ ଯାଇ । ଦେଖିଲେ ପିନ୍ଧେ ପ୍ରାଣ ନାହିଁ ॥
ତପସ୍ୱୀ ଯାଇଛନ୍ତି ଗୁଡ଼ । ତାହା ଦେଖିଣ ଭଡ଼ାପାଡ଼ ॥
କହିଲେ ନ ପଡ଼ିଙ୍କ ଯାଇଁ । ଦେଖିଲେ ପିନ୍ଧେ ପ୍ରାଣ ନାହିଁ ॥
ତପସ୍ୱୀ ରାଣୀଙ୍କି ମାଇଲା । ସକଳ ଅଳଙ୍କାର ନେଲା ॥
କେବଣ ବାଟେ ପଳାଇଲା । ଦେଖ ଯା ପଡ଼ୀ ଚୋର ମଲା ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ନ ଡ଼ପମଣି । ବୋଇଲେ ଶୁଣରେ ତରୁଣୀ ॥
ରାଣୀ ଅପ୍ରାଧ କରି ମଲା । ଜଡ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ କେଣେଗଲା ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ନରନାଥ । ପେଶାଇ ବ୍ରହ୍ମଦାଟେ ଦୂତ ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଭେ ଯୋଗଆସ । ଦେଖିଲେ ସେ ମହାସନ୍ନ୍ୟାସ ॥
ଯେବେ ମୁଁ ଦେଖିବ ନୟନେ । ଭେବେଟି ରହିବ ଜୀବନେ ॥
ନୋହିଲେ ମରିବ ଅବଶ୍ୟ । ଜୀବନେ ନାହିଁ ମୋର ଆଶ ॥

ତା ଶୁଣି ଚଳିଗଲେ ଦୂତେ । ତପୀ ଖୋଜନ୍ତି ଯେଉଁଆଡେ ॥
ସେ ଅନ୍ତର୍ଯାମୀ ଭଗବାନ । ଜାଣିଲେ ନୃପତିର ମନ ॥
ଅଭ୍ରତେ ପଥେଇଛନ୍ତି ବସି । ଦୂତେ ଭେଟିଲେ ତାଙ୍କୁ ଆସି ॥
ଅନେକ ବିନୟି କହିଲେ । ସଙ୍ଗତେ ଘେନି ଚଳିଗଲେ ॥
ରାଜା ଗୁମ୍ଫକୁ ଗଲେ ନେଇ । ଦେଖି ଉଠିଲେ ନୃପସାଇଁ ॥
ସେ ମହାଯତି ପାଦତଳେ । ନୃପତି ପୁଣ ପୁଣ ଲୁଟେ ॥
ଉଠି ଯୋଡ଼ିଲେ ଦେନି ପାଣି । କହିଲ ମଧୁରସେ ବାଣୀ ॥
ହେ ମହାଯୋଗୀ ଯୋଗେଶ୍ୱର । ଅପରାଧ କ୍ଷମ ସ୍ୱାମି ମୋର ॥
ତନ୍ୱିଙ୍କ ଦୁଃଖ ଦେଇନହବେ । ମୋତେତ ନ କହିଲ୍ ପଦେ ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଲନ୍ତେ ସନ୍ନ୍ୟାସ । ଶୁଣ ନୃପତି ହୋଇ ତୋଷ ॥
ଏ ଆମ୍ଭ ପୂର୍ବର ସ୍ୱଭାବ । କେ ତାହା ଅନ୍ୟଥା କରିବ ॥
ସେ ଆମ୍ଭ ପାଦେ ସେବାକରେ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ହରଷ ମନରେ ॥
ତାହାକୁ ଦେବା ଆମ୍ଭେ ଦୁଃଖ । ସେ ଯେବେ ହୋଇବ ବିମୁଖ ॥
ତାହାକୁ ଛାଡ଼ି ଆମ୍ଭେ ଯାଉ । ଲୋଡ଼ିଲେ ନ ପାଏ ସେ ଆଉ ॥
ଯେ ଦୁଃଖ ସୁଖ ପାଇ ହୁଟିବ । ସେବୁ ଯେ ଥାଇ ଆମ୍ଭପାଦେ ॥
ତାହାକୁ ଛାଡ଼ିଣ ନ ଯାଉ । ସେ କାହିଁ ଯିବ ମୋ ଆଗରୁ ॥
ସେ ମୋତେ ଛାଡ଼ିବ ବୋଇଲେ । ମୁଁ ତାକୁ ନ ଛାଡ଼ଇ ଭଲେ ॥
ସେ ମୋତେ ଛାଡ଼ିଲେ ଅବଶ୍ୟ । ମୁଁ ଯେ ନ ଛାଡ଼େ ତାରପାଶ ॥
ଯେତେବେଳେ ଦୂରେ ଥିଲେ ରହି । ଚିନ୍ତିଲେ ପାଖରେ ମିଳଇ ॥
ସେ ମୋର ଜନ୍ମର ପ୍ରକୃତି । ଯାହା ଲେଖିଛି ପ୍ରଜାପତି ॥
କେ ତାହା କରିବଟି ଆନ । ଏ କଥା ବୁଝ ହେ ରାଜନ ॥
ଏବେ ଅଇଲ ତୋ ଗୁମ୍ଫର । ତୁ ରାଜା ଯାହା କହେ କର ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ମହାରାଜା । ତପୀ ଚରଣେ କଲ ପୂଜା ॥
ସଙ୍ଗତେ ଘେନି ବେଗେ ଚଳି । ତପୀ ପାଖରେ ଯାଇ ମିଳି ॥
କନକଝରି ମାର ଭରି । ବେଗେ ଆଣିଣ ଦଣ୍ଡଧାରୀ ॥
ତପୀର ପାଦପଦ୍ମ ଧୋଇ । ରାଣୀ କବରେ ଦେଲ ନେଇ ॥

ବୋଇଲେ ଶୁଣରେ ସୁବଧୂ । କରୁଣା କଲେ କୃଷ୍ଣପକ୍ଷ ।
ସାଧୁଙ୍କ ପାଦରଜ ଲାଗି । ତୁ ଯେ ହୋଇଲୁ ମୋକ୍ଷଭାଗୀ ।
ଅଶେଷ ଜନ୍ମର କଳୁଷ । ଆଜ ହୋଇଲା ତୋର ନାଶ ।
ସେ ସାଧୁ ପାଦରଜ ବାରି । ପିଇ ମସ୍ତକେ କରୁ ଧରି ।
ଏପରି ଲେଖିଅଛୁ ଧର୍ମ । କେବଳ ଗଙ୍ଗାସ୍ନାନ ସମ ।
ଏ କଥା ସତ୍ୟ ଅଟେ ଯେବେ । ପ୍ରାଣ ତୁ ପାଇ ଉଠ ଏବେ ।
ରାଜା ବଚନରୁ ଏହା ଶୁଣି । ତକ୍ଷଣେ ପ୍ରାଣ ପାଇ ରାଣୀ ।
ନନ୍ଦୁ ଉଠିଲା ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ । ବସିଲା ରାଜା ମୁଖ ଚାହିଁ ।
ତାହା ଦେଖିଣ ସେ ରାଜନ । ଅନେକ ଆଣି ଦେଲା ଧନ ।
ଛପି ଚରଣ ତଳେ ଥୋଇ । ବୋଇଲେ ନିଅ ହେ ଗୋସାଇଁ ।
ସେ ଅଳଙ୍କାର ଗ୍ରାର କେତେ । କେତେ ଧନକୁ ଦେବ ମୋତେ ।
ଏ ସବୁ ଧନ ଘେନଯାଅ । ମୋଠାରେ ଦୟା କରିଥାଅ ।
ଶୁଣି ବୋଇଲେ ଭଗବାନ । ଧନ୍ୟ ହୋ ରାଜା ତୋ ଜୀବନ ।
ଧନ୍ୟ ଅଟଇ ତୋର ରାଣୀ । ସ୍ତ୍ରୀ ଙ୍କ ମଧ୍ୟେ ତାକୁ ଗଣି ।
ସଂସାରେ ଯାହା କଲୁ ଭୁଞ୍ଜ । ଆନ କେ କରି ନ ପାରଇ ।
ଏତେ କଲ୍ୟାଣ ହୋଇଥାଉ । ସକଳ କର୍ମେ ଯଶ ହେଉ ।
ଜୀଅନ୍ତେ ସୁଖେ ଧନ ନିଅ । ମଲେ ବୈକୁଣ୍ଠେ ଗତ ପାଅ ।
ଏଥେ ସଂଶୟ କରୁ ନାହିଁ । ଏବେ ହୋ ଯାଉଅଛୁ ମୁହିଁ ।
ଆମ୍ଭେତ କମଳା ବଳାସ । ଦେଖ ଆମ୍ଭର ନଜ ବେଶ ।
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଦେବରାଜ । ଦେଖାଇ ଶଙ୍ଖ ଚକ୍ରଭୁଜ ।
ତକ୍ଷଣେ ହେଲେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ । ଗଗନେ ବିଜୁଳି ଯେସନ ।
ସେ ରାଜା ରାଣୀ ତାହା ଦେଖି । ସୁଫଳ କଲେ ଚର୍ମଆଖି ।
ଅନେକ କଲେ ଦାନ ପୁଣ୍ୟ । ଆନନ୍ଦେ ବଞ୍ଚାଇଲେ ଦିନ ।
କାଳେ ବୈକୁଣ୍ଠ ପଥଗତ । ଶୁଣ ହେ ମନ ନ ପ୍ରମାଦ ।
ହରି ଭକତ ଜନଙ୍କର । ମହିମା ଅପାରୁ ଅପାର ।
ଆବର ଶ୍ରୀହରି ମହିମା । ଜାଣି ନ ପାରେ ଦେବବ୍ରହ୍ମା ।

ମୋର ଶକତ ଅବା କେତେ । କହିବ ତୋହର ଅଗ୍ରତେ ॥
ଏ ଦାର୍ଢ୍ୟଭକ୍ତି ରସାମୃତ । କେବଳ ଶ୍ରବଣେ ପବିତ୍ର ॥
କହଇ ରାମଦାସ ଗୀତେ । ଅଶେଷ ପ୍ରାଣୀଙ୍କର ହିତେ, ॥
ଶୁଣିଣ କ୍ଷମାକର ଦୋଷ । ମୁଁ କୃଷ୍ଣ ଦାସଙ୍କର ଦାସ ॥
ବୁଡ଼ି ମରୁଛୁ ଭବଜଳେ । ଉଦ୍ଧର ଥିଅ ନେଇ କୂଳେ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତେ ମନ ଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ
ହରିଚନ୍ଦ୍ର ରାଜା ରାଣୀ ସନ୍ୟାସୀ ସେବା କଥନେ
ନାମ ଦ୍ୱାବିଂଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ

—o—

ତ୍ରୟୋବିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ
ଗଣପତି ଭଟ୍ଟ ସମ୍ବାଦ
ଚୈତନ୍ୟ ଉବାଚ

ଚୈତନ୍ୟ ରାଜା ଶ୍ରଦ୍ଧାଭାବେ । କହଇ ମନ ରାଜା ଆଗେ ॥
ହେ ରାଜା ସାବଧାନେ ଶୁଣ । ଏ ଦାର୍ଢ୍ୟଭକ୍ତିର ଲକ୍ଷଣ ॥
କେବଳ ସୁଧାସମ ବାଣୀ । ପବିତ୍ର ହେବୁ ଯାହା ଶୁଣି ॥
ଉତ୍ତର ଖଣ୍ଡ କଥା ରସ । କର୍ଣ୍ଣାଟ ନାମେ ଏକ ଦେଶ ॥
ଦଇବେ ନଯୋଜନା ଦଣ୍ଡ । ସେ ଗ୍ରାମେ ଅଛେ ଜାଣିଥାଅ ॥
ସେ ଗ୍ରାମେ ଅଛେ ତାର ଘର । ଜାତିରେ ଅଟେ ଦ୍ୱିଜବର ॥
ନାମ ତା ଗଣପତି ଭଟ୍ଟ । ଭକତଗଣେ ସେ ଗରିଷ୍ଠ ॥
ନଳେ୍ଶ ଧର୍ମୀ କୃପାଳୁ । ନରତେ ପରମ ଦୟାଳୁ ॥
ସକଳ ଶାସ୍ତ୍ର ଅଛି ପଢ଼ି । ବିଷୟ ରସ ଦୂରେ ଏଡ଼ି ॥
ଇନ୍ଦ୍ରିୟଙ୍କୁ କରି ହତ । ମନକୁ କରଣ ଆୟତ୍ତ ॥
କେବଳ କୃଷ୍ଣ ପାଦେ ଭକ୍ତି । ଜନା ନ ଜାଣେ ଅନ୍ୟଗତି ॥
ଏମନ୍ତେ ତାର ମନ ଜାଣି । ଅନ୍ୟ ଦେବଙ୍କୁ ସେ ନ ଗଣି ॥
କେବଳ ଜଗନ୍ନାଥ ବ୍ରହ୍ମ । ସଂସାରେ ଶୁଭାଶୁଭ କର୍ମ ॥
ସୁର ଅସୁର ଦିଗପାଳ । କରି ସମାଧି ଆଖଣ୍ଡଳ ॥

ଟେମରୁ ବସୁଧା ପାରାବାର । ସ୍ଥାବର ଆଦି ଚରାଚର ।
ସବୁ କରନ୍ତି ଆତଯାତ । କେବଳ ଦେବ ଜଗନ୍ନାଥ ।
ତାହାଙ୍କ ପାଦେ ଆଶ୍ରେକରି । ପ୍ରାଣୀ 'ସଂସାରୁ ଯାନ୍ତି ତରି ।
ସେ ପରଂ ବ୍ରହ୍ମ କୃପାବନେ । ଜୀବ ଉଦ୍ଧାର ନାହିଁ ଅନ୍ୟେ ।
ଏମନ୍ତ ଭାବ ସେ ମନରେ । ବୁଲୁଣ ଥାଇ ନିରନ୍ତରେ ।
କାଳେ ଦେଖିବ ବ୍ରହ୍ମ ମୂର୍ତ୍ତି । ସ୍ଥୂଳ ସ୍ୱରୂପ ଥିବ ରସ୍ତି ।
ବର୍ଣ୍ଣିନେ ମୁକତି ଲଭିବ । ଯାତନା ପଥ ନ ଦେଖିବ ।
ଏମନ୍ତ ବସ୍ତୁଣ ମନେ । ଶାସ୍ତ୍ର ଖୋଜଇ ପ୍ରତିଦିନେ ।
କେତେହେଁ ଦିନର ଅନ୍ତରେ । ଖୋଜଲେ ବ୍ରହ୍ମ ପୁରାଣରେ ।
ସ୍ଥୂଳସ୍ୱରୂପ ଗୋଟି ଧରି । ବ୍ରହ୍ମ ଅଛନ୍ତି ନୀଳଗିରି ।
ତାଙ୍କୁ ଦେଖନ୍ତି ଯେହୁଁମାନେ । ମୁକତି ହୁଅନ୍ତି ବର୍ଣ୍ଣନେ ।
ନ ଗମେ ଯମ ଦରଶନ । ସକଳ ଶାସ୍ତ୍ରେ ଏ ପ୍ରମାଣ ॥
ଏମନ୍ତେ ପୁରାଣରେ ଶୁଣି । ବ୍ରାହ୍ମଣ ହୃଦପଦେ ଗଣି ।
ବୋଇଲା ଧିକ ଏ ସଂସାର । ଧିକ ଏ ମାୟାଜାଲ ମୋର ।
ଧିକ ଏ ଦାରସୁତ ଧନ । ଧିକ ଅଟଇ ଏ ଜୀବନ ।
ଏ ମର୍ତ୍ତ୍ୟପୁରେ ଦେହଧରି । ବ୍ରହ୍ମ ଅଛଇ ନୀଳଗିରି ।
ଆଜହୁଁ ଯାଏ ମୁଁ ନ ଜାଣେ । ଭ୍ରମୁଅଛଇ ଅକାରଣେ ।
ଯାହାକୁ ନୟନେ ଦେଖିଲେ । ଜୀବ ନସ୍ତାର ହୋଏ ଭଲେ ।
ଯେ ଗତାଗତ ପଥ ଜାଣି । ରହେ ବ୍ରହ୍ମର ଦେହେ ମିଶି ।
ସେ ବ୍ରହ୍ମ ସ୍ଥୂଳ ମୂର୍ତ୍ତିପଣେ । ମୁଁ ଏଥି ଥିବ ଅକାରଣେ ।
ଦାର ତନୟ ଧନ ଯେତେ । କେ ଯିବ ମୋହର ସଙ୍ଗତେ ।
କେହେ ସମର୍ଥ ଥିବାଯାଏ । ସବୁରି ବନ୍ଧୁ ହୋଇଥାଏ ।
ବୟସ ହେବ ଯେବେ ଶେଷ । ଦାର ପୁତ୍ରକୁ ହେବ ଦ୍ୱେଷ ।
ଆଜ କେ ଅଟଇ କାହାର । କେହ ତ ନୋହେ ଆପଣାର ।
ଏତେ ଭାବିଣ ତାର ଚିତ୍ତ । ବୋଇଲା ଯିବ ମୁଁ ଭରିତ ।
ସେ ବ୍ରହ୍ମ ବର୍ଣ୍ଣନ କରିବ । ହେଲେ ମୁଁ ମୁକତି ଲଭିବ ।

ଏ କଥା ଅଟେ ମୋର ମୂଳ । ବୋଲଇଣ କଲ ଅନୁକୂଳ ।
ହୋଇଣ ପରମ ସନ୍ତୋଷ । ଗୁଢ଼ ସଂସାର ଦେହ ଆଶ ।
ସେ ବ୍ରହ୍ମପୁରଣ ଧଇଲ । ବ୍ରହ୍ମ ସୁମନ୍ତ୍ର ବାହାଣଲ ।
କେତେହେଁ ମାସ କେତେଦିନ । ପଥରେ କଲଭ ଗମନ ।
ଭିକ୍ଷା ସେ ମାଗିଣ ଖାଅଇ । ନ ମିଳେ ଉପବାସେ ଥାଇ ।
କୋମଳ ପତ୍ର ଫଳମୂଳ । ନଗ୍ନ ପୋଖରୀ କୂପଜଳ ।
ପାନ କରଣ ଚଳଯାଏ । ମନରେ ଚିନ୍ତା ଯେ ନ ଥାଏ ।
ବ୍ରହ୍ମରେ ଲଗିଅଛି ଲୟ । ଏଣୁ ତା କଛୁ ନାହିଁ ଭୟ ।
ଏମନ୍ତେ କେତେଦିନ ପରେ । ପ୍ରବେଶ ଅଠର ନଳାରେ ।
ଯହିଁ ପ୍ରବେଶ କଲେ ପ୍ରାଣୀ । ଯମ ଦଣ୍ଡକୁ ଯାନ୍ତି ଜିଣି ।
ସେ ଦିବ୍ୟସ୍ଥାନ ଗୋଟି ଦେଖି । ଜନ୍ମିଲ ଭଲ ଚର୍ମଆଖି ।
ବସିଲ ନିଷ୍ଠଳ ଆସନେ । ବ୍ରହ୍ମଙ୍କୁ ଚିନ୍ତାକରି ମନେ ।
ଏଥି ଉତ୍ତରୁ କଥା ଶୁଣ । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ବର୍ଣ୍ଣନ ସାରଣ ।
କ୍ଷେତ୍ର ଆସନ୍ତି ଜଣକେତେ । ଅଳଙ୍କାମାନ ଧରି ହସ୍ତେ ।
ଗୀତ ଗାଇଣ ରଙ୍ଗେ ହସି । ମିଳିଲେ ବିପ୍ର ପାଶେ ଆସି ।
ଦେଖିଣ ତାହାଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି । ପୃଚ୍ଛଇ ଗଣପତି ଇଷ୍ଟ ।
ଶୁଣ ପଥୁକୀ ଜନମାନେ । ଏଡ଼େ ଆନନ୍ଦ କମ୍ପାମନେ ।
କେଉଁଣଠାରୁ ଆସୁଅଛ । କହନ୍ତି ନାହିଁ ପାଇଅଛ ।
ସଂଶୟ ନ କରଣ ମନେ । କହସି ସ୍ୱରୂପ ବଚନେ ।
ଶୁଣି ପଥିକଜନ ଭନ୍ତି । ଶୁଣ ହେ ବିପ୍ରବର ଭୁବି ।
ଆମ୍ଭେ ଯେ ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର କନ୍ଦରେ । ଯାଇଣ ଥିଲୁ ବର୍ଣ୍ଣନରେ ।
ତହିଁ ରହିଣ ପାଞ୍ଚଦିନ । ବ୍ରହ୍ମକୁ କରଣ ବର୍ଣ୍ଣନ ।
ମେଲାଣି ହୋଇ ଯେତ୍ଥାମତେ । ତେଣୁଟି ଆସୁ ଶ୍ରଦ୍ଧାଚିତ୍ତେ ।
ଦେଖ ଏ ପରମ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ । ଏଥି ଉତ୍ତରୁ କସ ଲଭ ।
ତା ଶୁଣି ବିପ୍ର ଆଚେମ୍ବିତ । କଣ୍ଠେ ରହି ସ୍ତମ୍ଭିତେ ।
ପୁଚ୍ଛଇ ପୁଣ ପୁଣ ତାଙ୍କୁ । ଦେଖିଲଟିକ ସେ ବ୍ରହ୍ମକୁ ।

ହେନ୍ତ ବୋଲଣ ଗଲେ ଚଳି । ବସିଣ ବିପ୍ର ତହିଁ ଭଳି ।
ବ୍ରହ୍ମ ଥିବାରୁ ଏଥେ ମଝ । ଦେଖିତ ଅଇଲେ ପ୍ରତ୍ୟେହ ।
ଯାହାର ଦର୍ଶନେ ମୁକତ । ଏ କର୍ମା ଲେଉଟି ଆସନ୍ତ ।
ବ୍ରହ୍ମଶାରେ ନ ମିଶିଲେ । ତେମନ୍ତେ ଲେଉଟି ଆସିଲେ ।
ଏମନ୍ତ ବିଚାରିଣ ମନେ । ଲୋକେ ଆସନ୍ତି ହୋଇଛନ୍ତେ ।
ମାରତେ ଯିବା ଆସ ବାର । ବନ୍ତେ ନ ଦେଖି ଅବସର ।
ପୁଛିଲେ ସେହି କଥାକହି । ଶୁଣି ସଂଶୟ ମନେ ଘାଇ ।
ପୁରାଣ ପିଣ୍ଟାଇ ତତ୍‌କ୍ଷଣେ । ଲେଉଟି ପଡ଼ିଲେ ଆପଣେ ।
ବ୍ରହ୍ମ ଅଛନ୍ତି ମାନଗିର । ପଢ଼ାଇ ପୁଣ ପୁଣ କରି ।
ବିପ୍ରର କର୍ମ ତା ହୁଜର । ନ ବୁଦ୍ଧି କରନ୍ତି ଏଥିର ।
ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗେ ଲେଖିଛନ୍ତି । ଲୋକେତ ଏମନ୍ତ ବୋଲନ୍ତି ।
ଏକ ସାକ୍ଷାତ କଥାଗୋଟି । ଏତ ପୁରାଣ ଗ୍ରନ୍ଥ ସୃଷ୍ଟି ।
ଏଥିକୁ କି ବୁଦ୍ଧି କରିବ । କେଣିକି ଯାଇ ନ ପାରିବ ।
ଖାଇବ କାଳକୂଟ ବିଷ । ଲଗିବ ଆତ୍ମହତ୍ୟା ଦୋଷ ।
ଏମନ୍ତ ବିପ୍ରରୁ ତା ମନ । ଜାଣିଲେ ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ ।
ସେ ସର୍ବ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ହରି । ସକଳ ଘଟେ ଛନ୍ତି ପୂରି ।
ଭକତ ମନେ ଯାଇ ଘର । ତାହାକୁ କସ ଅଗୋଚର ।
ତତ୍‌କ୍ଷଣେ ଭକ୍ତ ମନ ଜାଣି । ବିଜୟ କଲେ ଚକ୍ରପାଣି ।
ବିପ୍ର ସ୍ୱରୂପ ଗୋଟି ହୋଇ । ମିଳିଲେ ବିପ୍ର ପାଶେ ଯାଇ ।
ଭୃତ୍ୟ ଯେ ବସିଅଛି ଦୁଃଖେ । ପ୍ରଭୁ ମିଳିଲେ ତାରପାଖେ ।
ପୃଚ୍ଛନ୍ତି ବିପ୍ରମୁଖ ଚାହିଁ । ହରଷେ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଗୋସାଇଁ ।
କାହିଁ ଅଇଲେ ବିପ୍ରବର । କର୍ମା ବସିଛ ଏ ଠାବର ।
କହ କେଣିକି ଏବେ ଯିବ । କର୍ମାଇ ମନେ ଦୁଃଖଭାବ ।
ସଂଶୟ ନ ଧୋଇଣ ଚିତ୍ତେ । ହେ ବିପ୍ର କହ କିନା ମୋତେ ।
ପ୍ରଭୁ ଶ୍ରୀମୁଖେଁ ଏହା ଶୁଣି । ସେ ଗଣପତି ଭଟ୍ଟ ମଣି ।
ହେ ବିପ୍ର ପଚାରିଲ ଯେବେ । ଶ୍ରୁଣ କହିବା ଯଥା ଭାବେ ।

ଆମ୍ଭେ ଯେ ବ୍ରହ୍ମପୁରାଣରେ । ଶୁଣିଲୁ ଏମନ୍ତ ପ୍ରକାରେ ।
ବ୍ରହ୍ମ ବଚସ୍ତୁ ମାଳଗିର । ଦର୍ଶନମାତ୍ରେ ଦୁଃଖ ହର ।
ଏକଥା ଜାଣି ମୋର ମନେ । ଅଇଲି ବ୍ରହ୍ମଦରଶନେ ।
ଏବେ ଶୁଣିଲି ବ୍ରହ୍ମ ନାହିଁ । ଯେଣୁ ମୁଁ ଅଛୁ ଏଥେ ରହି ।
ତା ଶୁଣି ପ୍ରଭୁ ଭାବଗ୍ରାହୀ । କହନ୍ତି ଭକ୍ତ ମୁଖ ଚାହିଁ ।
ବ୍ରହ୍ମ ନାହାନ୍ତି ବୋଲି ଏଥେଁ । ତା ତୁମ୍ଭେ ଜାଣିଲ କେମନ୍ତେ ।
ବିପ୍ର ବୋଇଲେ ତାହା ଶୁଣି । ଶୁଣ ହେ ବିପ୍ର ଚୂଡ଼ାମଣି ।
ସେ ବ୍ରହ୍ମ ସ୍ୱରୂପେ ମିଶାଇ । ଜୀବ ଲେଉଟି ନ ଆସଇ ।
ତାହାଙ୍କୁ କରି ଦରଶନ । ଲେଉଟି ଆସୁଛନ୍ତି ଜନ ।
ଏହା ମୁଁ ଦେଖିଲି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ । ତେଣୁଟି ବ୍ରହ୍ମ ଥିବା ମିଛ ।
ତାହା ଶୁଣିଣ ବ୍ରହ୍ମଋଷି । ଅଳପ ମନେ ମନେ ହସି ।
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ବିପ୍ରବର । ତୋ ମନେ ସଂଶୟ ନକର ।
ବ୍ରହ୍ମ ନ ଥିବା ଏ ପ୍ରମାଣ । ତାହା କହିବା ଏବେ ଶୁଣ ।
ସେ ଆମ୍ଭ କଳ୍ପତରୁ ହରି । ଯେ ଯାହା ମନେ ବାଞ୍ଛା କରି ।
ତାହାଙ୍କୁ ସେହିଫଳ ଦେଇ । ତେଣୁଟି ବାଞ୍ଛାନିଧି ସେହି ।
ଯେବଣ ପ୍ରାଣୀ ଏଥେ ଆସି । ଦର୍ଶନ କରେ ବ୍ରହ୍ମଋଷି ।
କଳ୍ପନା କରି ତାଙ୍କ ମନେ । ଲେଉଟି ଯିବାକୁ ସଦନେ ।
ତାହାଙ୍କୁ ଯଦ୍ୟପି ରଖିଲେ । କି ବାଞ୍ଛାନିଧି ବୋଲାଇଲେ ।
ଏଣୁ ଯେ ଯାହା କଳ୍ପି ଥାଇ । ତାହାକୁ ସେହି ଫଳ ଦେଇ ।।
ତୋଷନ୍ତି ପ୍ରଭୁ ମହାମେରୁ । ତେଣୁଟି ବାଞ୍ଛା କଳ୍ପତରୁ ।
ଯେବଣ ଲୋକ ମୁକ୍ତି ଅର୍ଥେ । ନିଶ୍ଚୟ ଆସିଥିବେ ଏଥେ ।
ତାହାଙ୍କୁ ମୁକ୍ତିପଥ ଦେବେ । ତୁ ବିପ୍ର ବେଗେ ଯାଅ ଏବେ ।
ମନେ ତୁ ସଂଶୟ ନ କର । ବ୍ରହ୍ମକୁ ଦରଶନ କର ।।
ଏମନ୍ତେ କହନ୍ତେ ହରି । ବିପ୍ର ଚଳିଲା ମାଳ ଚିରି ।
ପ୍ରବେଶ ହେଲା ସିଂହଦ୍ୱାରେ । ପତିତପାବନ ଛାମୁରେ ।
ବଇବ ଯୋଗେ ଯେହ୍ନେ ଦିନ । ହୋଇ ଅଛଇ ଦେବସ୍ନାନ ।

ଦେଉଳ ତେଜ ଦେବରାୟେ । ସ୍ନାନମଣ୍ଡପେ ବିଜୟେ ॥
ସ୍ନାହାନ କରିବା ନିମନ୍ତେ । ତଳାରେ ବିଜେ ଜଗନ୍ନାଥେ ॥
ଅଶେଷ ତୀର୍ଥ ଜଳ ଧରି । ସେବକେ ଜୟ ଜୟ କରି ॥
ବେଢ଼ି ଅଛନ୍ତି ଚଉପାଶେ । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଦେବାର୍ଚ୍ଚନେ ଆଶେ ॥
ସ୍ୱର୍ଗ ଦେବତାମାନେ ଆସି । ମାୟାରେ ନରଲୋକେ ମିଶି ॥
ବର୍ଣ୍ଣନ କରୁଛନ୍ତି ରହି । ଅନେକ ସ୍ତୁତିକ କହଇ ॥
ଏମନ୍ତ ବେଳେ ଗଣଭଟ୍ଟ । ମିଳିଲେ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ନିକଟ ॥
ଦେଖିଲେ ଦାରୁବ୍ରହ୍ମ ମୂର୍ତ୍ତି । ମଣ୍ଡପେ ବିଜେ କରିଛନ୍ତି ॥
ନିରେଖି ଅନାଇଣ ଦେଲେ । ଗଜବଦନ ନ ଦେଖିଲେ ॥
ଥୋର ବଚନେ ମୁଖ ଶୂନ୍ୟ । ଦେଖି ବିସ୍ମର କଲା ମନ ॥
ଗଜବଦନ ନାହିଁ ଏଥେ । ବ୍ରହ୍ମ ନୁହଇ କଦାଚିତେ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଲେଉଟିଲା । ସେ ପ୍ରଭୁ ପାଦେ ନ ନମିଲା ॥
ଅତ୍ୟନ୍ତ ମନ ଦୁଃଖ ହୋଇ । ବାହୁଡ଼ି ଗଲାକ ପଳାଇ ॥
ଦେଖି ତାହାର କାର୍ଯ୍ୟମନ । କେବଳ ବ୍ରହ୍ମ ଗଜାନନ ॥
ବୋଲି ଜାଣଇ ତାର ମନେ । ଅନ୍ୟ ଦେବଙ୍କୁ ସେ ନ ଗଣେ ॥
ତେଣୁଟି ଲେଉଟିଣ ଗଲା । ମସ୍ତକେ ହସ୍ତହିଁ ନ ଦେଲା ॥
ଏଥିଉତ୍ତାରୁ ଶୁଣ ମନ । ସେ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ନାରାୟଣ ॥
ଭକତଜନ ବାଞ୍ଛା ଜାଣି । ତକ୍ଷଣେ ଶଙ୍ଖ ଚକ୍ରପାଣି ॥
ମୁଦ୍ଗରଥ ଯେ ଗହଯାକେ । ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧେ ଥିଲେ ପ୍ରଭୁ ପାଖେ ॥
ତେଣୁଟି ନିଦ୍ରାଳସ ହୋଇ । ଜଗମୋହନ ଥିଲା ଶୋଇ ॥
ତାର ପାରୁଶେ ବିଜେ କଲେ । ସ୍ୱପନ ମାର୍ଗେ ଆଜ୍ଞା ଦେଲେ ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ମୁଦ୍ଗରଥ । ଉତ୍ତର ଦେଶୁ ମୋ ଭକତ ॥
ଆସିଣ ଅଛି ଅତି ତୋଷେ । ମୋହର ଦରଶନ ଆଶେ ॥
ତେଣୁ ମୋ ସ୍ଥାନକୁ ଅଇଲା । ମୋର ମୁଖଙ୍କୁ ଚାହିଁ ଦେଲା ॥
ଗଜବଦନ ମୋ ନ ଦେଖି । ମନରେ ହୋଇ ମହା ଦୁଃଖୀ ॥
ବାହୁଡ଼ି ଯାଉଅଛି ସେହି । ବେଗେ ତୁ ଘେନ ଆସ ଯାଇ ॥

ବୋଲବୁ କମ୍ପା ଯାଉବନ୍ତ । ବର୍ଣ୍ଣନ କର ବ୍ରହ୍ମଗିରି ॥
ନିଶ୍ଚଳ କରି ତୋ ନୟନ । ଯହିଁ ଦେଖିବୁ ଗଜାନନ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ବେଦଆସ । ଅନ୍ତ ଚଳିଲେ ପୀତବାସ ॥
ସେ ମୁଦ୍ଗଲଋଷି ବେଗେ ଉଠି । ଭଜଣ ହରିନାମ ଗୋଟି ॥
ଧାଇଁଣ ଗଲ ଅତି ବେଗେ । ମିଳିଲେ ଗଣଭକ୍ତ ଆଗେ ॥
ବୋଇଲ ଶୁଣ ବିପ୍ର ଗୋଟି । କମ୍ପା ତୁ ଯାଉଛୁ ଲେଉଟି ॥
ବ୍ରହ୍ମଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କର । ବାଞ୍ଛା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଉ ତୋର ॥
ଯେ ଚତୁର୍ବର୍ଗ ଫଳଦାତା । ଅଶେଷ ଜୀବର କରତା ॥
ଯେ ଚତୁର୍ବର୍ଗ ଫଳଦାତା । ଅଶେଷ ଜୀବର କରତା ॥
ଭକତଜନ ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁ । ନାମ କରୁଣାମୟ ସିନ୍ଧୁ ॥
ଯେ ଯାହା ବାଞ୍ଛାକରେ ଚିତ୍ତେ । ତାହାକୁ ତାହା ଦେବା ଅର୍ଥେ ॥
ବଳସ୍ତୁ ସେହୁ ନୀଳଗିରି । ଶ୍ରୀଦାରୁବ୍ରହ୍ମ ରୂପଧରି ॥
ତାହାଙ୍କୁ ଦୃଢ଼ ମୂଢ଼ପଣେ । ଲେଉଟି ଯାଉ କ କାରଣେ ॥
ସେ ଗଣପତି ଭକ୍ତ ଶୁଣି । କ୍ରୋଧେ ବୋଲଇ କଟୁବାଣୀ ॥
ବ୍ରହ୍ମ ଅଛଇ କେଉଁଠାରେ । କମ୍ପାଇ ଭଣ୍ଡ ତୁ ମୋହରେ ॥
ଯାହାରେ ଗଜାନନ ନାହିଁ । ସେ ବ୍ରହ୍ମ ବୋଲାଇବ କାହିଁ ॥
ଶୁଣୁ ନ ଦେଖୁ ଯାହାଠାରେ । ବ୍ରହ୍ମ ନ ବୋଲୁ ଆମ୍ଭେ ତାରେ ॥
ଏଣୁ ତୁ ଯାଅ ହୋ ବାହୁଡ଼ି । ମୁକ୍ତିର ନାହିଁ ତୋତେ ଲେଢ଼ି ॥
ତୁ କମ୍ପା ଲେଉଟାଉ ମୋତେ । ଶୁଣି ବୋଇଲେ ମୁଦ୍ଗଲଋଷେ ॥
ଏବେ ତୁ ଗୁଢ଼ ମତିଭ୍ରମ । ସାକ୍ଷାତେ ଦେଖେ ଦାରୁବ୍ରହ୍ମ ॥
ନିଶ୍ଚଳ କରି ତୋ ନୟନ । ଯହିଁ ଦେଖିବେ ଗଜାନନ ॥
ଏଥେ ସଂଶୟ କିଛି ନାହିଁ । ବୋଲିଣ ନେଲ ଲେଉଟାଇ ॥
ବିପ୍ରବରନୁ ଏହା ଶୁଣି । ଆନନ୍ଦେ ଭକ୍ତ ଚୂଡ଼ାମଣି ॥
ଲେଉଟି ଗଲ ଅତି ତୋଷେ । ମିଳିଲ ଦାରୁବ୍ରହ୍ମ ପାଶେ ॥
ସକଳ ଦୁଃଖ ପରିହରି । ଚଞ୍ଚଳ ମନ ସ୍ଥିର କରି ॥
ସର୍ଣ୍ଣିକମସ୍ତ ଦିବ୍ୟଜ୍ଞାନେ । ରହିଲ ନିଶ୍ଚଳ ନୟନେ ॥
ଦେଖିଲ ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ । ହୋଇ ଅଛନ୍ତି ଗଜାନନ ॥

ଲମ୍ବି ଅଛଇ ଥୋର ହସ୍ତ । ଶୋଭା ବଶଇ ଏକଦନ୍ତ ॥
ଅଦ୍ଭୁତ ବିଶ୍ୱରୂପ ଧର । ଭୃତ୍ୟଙ୍କୁ ଡାକୁଛନ୍ତି ହର ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ମହାମତି । ବୋଲେ ନମସ୍ତେ ଗଣପତି ॥
ନମୋ ନମସ୍ତେ ଗଜାନନ । ନମସ୍ତେ କପିଳ ବଦନ ॥
ନମସ୍ତେ ଦାରୁ ବ୍ରହ୍ମରାଶି । ନମୋ ନମସ୍ତେ ବିଶ୍ୱବାସୀ ॥
ତବ ଦର୍ଶନେ ଦାରୁବ୍ରହ୍ମ । ଛୁଟିଲା ମୋର ମତିଭ୍ରମ ॥
ଲଭିଲୁ ପରମ କାରଣ । ଏବେ ଯା ମାଗୁଅଛୁ ଶୁଣ ॥
ଆଜଁ ଦେବ ସ୍ନାନ ଯାତ । ଯେବେ ହୋଇବ ଜଗନ୍ନାଥ ॥
କେବଳ ହସ୍ତୀ ବେଶ ହୋଇ । ଭଜେ କରିବ ଭାବଗ୍ରାହୀ ॥
ଏତେକ ମାତ୍ର ଅଙ୍ଗୀକରିଉ । ଏ କଥା ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଥାଉ ॥
ଏତେକ କହି ପାଦେ ପଡ଼ି । ଉଠିଲେ ଶିରେ କର ଯୋଡ଼ି ॥
ବ୍ରହ୍ମସ୍ୱରୂପ କରି ଧ୍ୟାନ । ତକ୍ଷଣେ ଛାଡ଼ିଲା ଜୀବନ ॥
ଝଟକ ବିଦ୍ୟୁ ପ୍ରାୟେ ହିଶି । ବ୍ରହ୍ମ ଶରୀରେ ଗଲା ମିଶି ॥
ସମସ୍ତେ ଜୟ ଜୟ କଲେ । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ସେବାରେ ଲାଗିଲେ ॥
ଦେଖ ଏ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ମହିମା । ଯାହାକୁ ଭଜେ ବେଦବ୍ରହ୍ମା ॥
ଏଣୁ ଏ ଭକତ ଛଳରେ । ଏବେ ହୋ ହସ୍ତୀ ବେଶଧରେ ॥
ତେଣୁଟି ପ୍ରଭୁ ଭାବଗ୍ରାହୀ । ଭକତ ଜୀବନ ବୋଲାଇ ॥
ଦେଖି ସେ ଭକତଙ୍କ ହୃଦ । ଭାବେ ଲଭିଲେ ଏଡ଼େ ପଦ ॥
ଆନ କେ ଭାଜନ ହୋଇବ । ବ୍ରହ୍ମାଦି ଦେବଙ୍କୁ ଦୁର୍ଲଭ ॥
ଏଣୁ ସେ ସଂସାର ମଧ୍ୟେଣ । ପ୍ରଭୁ ଭକତ ବଡ଼ପଣ ॥
ଭକ୍ତଙ୍କୁ ନ କରିବ ସାନ । ଭକ୍ତ ହିଁଶିସୁ ଭଗବାନ ॥
ଶୁଣ ସୁମନ ହେଉ ଦେଇ । ଏ ଦାର୍ଢ୍ୟଭକ୍ତି ଅଟଇ ॥
ଏଥେ ନିର୍ମଳ ଯାର ହୃଦ । ନିଶ୍ଚେ ଲଭିବ ମୁକ୍ତି ପଦ ॥
ପଠନେ ଶ୍ରବଣେ ଯା ଆଶ । ସେ ପ୍ରାଣୀ ଯିବେ ସ୍ୱର୍ଗବାସ ॥
କହଇ ବିପ୍ର ରାମ ଦାସ । ସେ ଦାରୁବ୍ରହ୍ମ ପାଦେଆଶ ॥
ସାଧୁଜନଙ୍କ ପଦୁପାଦ । ମୋ ମନ ଭୃଙ୍ଗ କରେ ସାଧ ॥

ସୁଜନେ ଏହି ଭାବେ ଭାବ । ହେଲେ ସଂସାରୁ ତରିଯିବ ॥

· ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତିରସାମୃତେ ମନ ଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ
ଗଣପତିଭେଦେ ଦାର୍ଢ୍ୟଭାବ ମୋକ୍ଷଣେ
ନାମ ତ୍ରୟୋବିଂଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

—*—

ଚତୁର୍ବିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ
ଅନନ୍ତା ଶବର ସମ୍ବାଦ
ମନ ଉବାଚ

ଅତି ଆନନ୍ଦ ମନ ରାଜା । ଚୈତନ୍ୟ ପାଦେ କଲେ ପୂଜା ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ବୀର ମଣି । ତୁମ ବଚନ ସୁଧାବାଣୀ ॥
ଶୁଣିଲି ଭକତଙ୍କ କଥା । ଛାଡ଼ିଲି ଭବ ଭୟବ୍ୟଥା ॥
ଏ ଭାବେ କରି ଦାନ ପୁଣ୍ୟ । ନାମଙ୍କି କରଣ ଭଜନ ॥
ତରଣ ଗଲେ ପ୍ରାଣୀମନେ । ଶୁଣିଲି ତୁମ୍ଭର ବଚନେ ॥
ଏ ଭାବେ ନାମ ଭଜିକରି । କେ ଏଠି ଯାଇଛନ୍ତି ତରି ॥
ଜାଣିଣ ଥିଲେ ମୋତେ କହ । ଶୁଣି ପବିତ୍ର ହେଉ ଦେହ ॥
କହେ ଚୈତନ୍ୟ ତାହା ଶୁଣି । ଶୁଣ ହେ ମନୁ ନୃପମଣି ॥
ତୁ ଯାହା କଲୁ ହେ ପ୍ରଶନ । କେ ତାହା କରିବ ଭଜନ ॥
ନାମର ଅଶେଷ ମହିମା । ଜାଣି ନ ପାରେ ବେଦବ୍ରହ୍ମା ॥
ଶେଷ ଅଶେଷ ମୁଖେ ଭଣି । ସେ ପୁଣି ନ ପାରିଲେ ଜାଣି ॥
ପଞ୍ଚ ଆନନେ ସେ ଧୂର୍ଜଟି । ନାମ ମହିମା ମୁଖେ ରଟି ॥
ସେ ଅବା ଜାଣିଛନ୍ତି କେତେ । ଅନ୍ୟ ନ ଜାଣେ କଦାଚିତେ ॥
ନାମର ଆଦି ଅନ୍ତ ନାହିଁ । ଅଳପ ବହୁତ ନୁହଇ ॥
ରୂପ ଅରୂପରୁ ବାହାର । ଏତେ ଅଲେଖ ଅଗୋଚର ॥
ସଭାରେ ଅଛି କାହିଁ ନାହିଁ । ମନ ଗୋଚର ଭେଦ କାହିଁ ॥
ସ୍ଥୁଳ ସୂକ୍ଷ୍ମରୁ ସେ ବାହାର । ଅଶେଷ ·ଲକ ଅଗୋଚର · ॥
ସେ ଯେ ଅନନ୍ତ ରୂପବଶି । କାହାରି ନୟନେ ନ ଦିଶି ॥

ତାହା କହିବା ସାଧ କାର । ଶୁଣ ହୋ ମନୁ ନୃପବର ॥
ଯେବଣ ରାମନାମ ଗୋଟି । ଭୁଷଣ୍ଡି ହୃଦେ କରି ଚିନ୍ତି ॥
କୋଟିଏ କୋଟି ଯୁଗ ଗଲେ । ଗୋଟିଏ ରୋମ ତାର ଢୁଳେ ॥
ରହିଲ ଅଜରମର ହୋଇ । ଏକା ଅକ୍ଷର ବ୍ରହ୍ମଧ୍ୟାୟି ॥
ଆବର କହୁଅଛୁ ଶୁଣ । ରାବଣ ଭାଇ ବିଭୀଷଣ ॥
ଭଜଣ ରାମ ନାମ ଗୋଟି । ହେଲେ ମରଣ ଗଲା କାଟି ॥
ପବନ ସୁତ ହନୁମାନ । ସେ ରାମ ନାମକୁ ଭଜନ ॥
ହେଲେ ତରିଲ ସିନ୍ଧୁ ବାରି । ଗୋଷ୍ପଦ ଜଳ ପ୍ରାୟେ କରି ॥
ହୋଇଲ ଅଜାମର କାୟେ । ଯାବତ ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟ ଥାଏ ॥
ଅନନ୍ତ ରାମ ନାମ ଧ୍ୟାୟି । ଧ୍ୟାରା ମଉଡ଼ି ଅଛୁ ବନ୍ଧି ॥
ବିଶେଷ ମୁନିବୃନ୍ଦ ଯେତେ । ସେ ନାମ ଭଜି ହୃଦଗତେ ॥
ସଂସାର ମାୟାରଜ୍ଜୁ କାଟି । ଜନ୍ମ ମରଣ ଗଲେ ମେଣ୍ଟି ॥
ଆବର କହୁଅଛୁ ତାତେ । ବ୍ରହ୍ମା ଇନ୍ଦ୍ରାଦି ସୁର ଯେତେ ॥
ଯକ୍ଷ ଗନ୍ଧର୍ବ ସେ କିନ୍ନର । ଚନ୍ଦ୍ର ବରୁଣ ଦିବାକର ॥
ପୃଥିବୀ ପବନ ଅନଳ । ଯେ ଅପସରା ଦିଗପାଳ ॥
ନର ଅସୁର ଆଦି ଯେତେ । ସ୍ୱରୂପ କହୁଅଛୁ ତୋତେ ॥
ସେ ନାମ ଭଜନ ନ କରି । ସଂସାରେ ନୋହିବ ଅଧିକାରୀ ॥
ଶ୍ରୀରାମ ନାମ ଆଶ୍ରା ବିନେ । ଜୀବ ଉଦ୍ଧାର ନ ହିଁ ଅନ୍ୟେ ॥
ଏ ନାମ ଅକ୍ଷର ଯୁଗଳ । ଅଶେଷ ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ମଙ୍ଗଳ ॥
କଳି କଲ୍ମଷ ଅନ୍ଧକାର । ନାଶଇ ଚନ୍ଦ୍ର ଦିବାକର ॥
ଏ ନାମ ଭଜନର ବିନା । ଅନ୍ୟେକ ଧର୍ମ ଭ୍ରମ ସିନା ।
ତୁ ଯେ ବୋଲିଲୁ ଏ ସଂସାରେ । ଏ ଦେହ ନର ଗୁଣ୍ଡେ ଭଲେ ॥
ଅଭାବେ ନାମ ଭଜକରି । କେ ଅବା ଯାଉଛନ୍ତି ତରି ॥
ତାହା କହିବା ଏବେ ତୋତେ । କେବଳ ଶୁଣ ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେ ॥
ପୂର୍ବେ ହୋ ବିଷ୍ଣୁ ପୁରାଣରେ । ନାରଦ ମୁନିଙ୍କ ବାକ୍ୟରେ ॥
ଯାହା ମୁଁ ଶୁଣିଛି ଶ୍ରବଣେ । ତାହା କହିବା ଏବେ ଶୁଣ ॥

ଅନନ୍ତା ନାମେଣ ଶବର । ଶବର ପଲ୍ଲୀରେ ତା ଘର ॥
ଅଠାକାଣ୍ଡିଆ ବେଣ୍ଟକର । ପକ୍ଷୀ ଆଣଇ ନିତ୍ୟେ ମାରି ॥
କପୋତ ପାରୁଆ ଗୁଣ୍ଡୁରି । କାରି ଟେଗାବରି ଆଦିକରି ॥
ବକ ସାରସ ଯେ ଡାହୁକ । କାକ କୋକିଳ ଶାରୀ ଶୁକ ॥
ଏ ଆଦି ଯେତେ ପକ୍ଷୀମାନ । ମାରଇ ନିତ୍ୟ ପଶି ବନ ॥
ସେ ପକ୍ଷୀ ମାରେ ଘେନି ଆସେ । ବିକଇ ପୁର ଗ୍ରାମଦେଶେ ॥
ଯେ ଅବା ମୂଲ ତହିଁ ପାଇ । ପ୍ରାଣ ପୋଷଇ ତାହା ଖାଇ ॥
ଥୋକାଏ ପକ୍ଷୀମାଂସ କରି । ଭକ୍ଷଇ ସୁରା ସଙ୍ଗେ ଭରି ॥
ଏମନ୍ତେ ବଞ୍ଚିଥାଇ ଜନ । ନ ଜାଣେ ଅନ୍ୟ କଥାମାନ ॥
ଦାନ ଧର୍ମାଦି ବୋଲି ଯାହା । ଶ୍ରବଣେ ଶୁଣି ନାହିଁ ତାହା ॥
ଆବର ତପ ତୀର୍ଥ ଯେତେ । ତାହା ସେ ଜାଣିବ କେମନ୍ତେ ॥
ନାମ ଭଜନ କରିବାର । ସ୍ୱପନେ ନ ଜାଣେ ଶବର ॥
ଦେବ ବାହ୍ମଣ ସେ ନ ଜାଣେ । ବଞ୍ଚଇ ମୂର୍ଖ ମୂଢ଼ପଣେ ॥
ଏମନ୍ତେ କେତେଦିନ ଅନ୍ତେ । ଜନେକ ବୁଲନ୍ତେ ବନସ୍ତେ ॥
କାହାର ପୋଷା ଶୁଆଗୋଟି । ଲୁହା ଶାଙ୍କୋଳି ଅଣ୍ଟେ କାଟି ॥
ମନ୍ଦିରୁ ପଳାଇଣ ଆସି । ବୃକ୍ଷଉପରେ ଥିଲା ବସି ।
ସେ ପକ୍ଷୀ ଦେଖିଣ ଶବର । ସଧୀରେ କଡ଼ାଇ ପୟୂର ॥
ଧରିଲା ଅଠାଲଗା ହାତେ । ପକ୍ଷିକି ଲଗାଇ ତ୍ୱରିତେ ॥
ସେ ପକ୍ଷୀ ପ୍ରାଣର ବିକଳେ । ପଡ଼ିଲା ଶବର ହସ୍ତରେ ।
ବଦନେ ରାମ ନାମ ଭଣି । ଶବର କର୍ଣ୍ଣେ ତାହା ଶୁଣି ।
ଶୁଣ ସୁମନ ତୋଷମନେ । ପକ୍ଷୀକି ଆଣିଲା ବନ୍ଧନେ ॥
ଆଜ ବା କେତେ ପକ୍ଷୀ ମାରି । ଚଳିଣ ଗଲା ନିଜପୁରୀ ।
ସେ ଶୁଆ ଗୋଟି ଘେନିଗଲା । ଗ୍ରାମ ଦେଶରେ ବୁଲାଇଲା ॥
ଉତ୍ତମ ଲୋକ ମୁଖ ଚାହିଁ । ଅନନ୍ତା ଶବର ବୋଲଇ ॥
ଶୁଣ ହେ ଆଚମ୍ବିତ ବାଣୀ । ଏ ଶୁଆ ରାମନାମ ଭଣି ॥
ଏ ବଡ଼ ଆଚମ୍ବିତ କଥା । ଶୁଣି ଲାଗିଲା ମୋତେ ବ୍ୟଥା ॥

କେତେହେଁ ପକ୍ଷୀ ମୁଁ ମାଇଲି । ଏହାତ ଶ୍ରବଣେ ନ ଶୁଣିଲି ॥
ଏହି ସଂଶୟ ଫେଡ ମୋର । ସେ ଭଲଲୋକ କହେ ଗୀର ॥
ଏ କାହା ପୋଷା ଶୁଆଗୋଟି । ତେଣୁ ରାମ ନାମ ରଟି ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଧନ ଦେଲା । ସେ ଶୁଆଗୋଟି କିଣିନେଲା ॥
ଶବର ଧନ ଘେନି ଚଳି । ନିଜ ଭୁବନେ ଯାଇ ମିଳି ॥
ଏମନ୍ତେ କେତେଦିନ ଗଲା । ଶବର ଜୀବନ ହାରିଲା ॥
ତକ୍ଷଣେ ମୃତ୍ୟୁକାଳ ଜାଣି । ଦୂତ ପେଷିଲା ଦଣ୍ଡପାଣି ॥
ସେ ଯମଦୂତମାନେ ଆସି । ଗଳେ ଲଗାଇ କାଳପାଶୀ ॥
ନିବନ୍ଧ କରିଣ ଧଇଲେ । ଅନେକ ମାଡ଼ହିଁ ମାଇଲେ ॥
ଧରିଣ ଘେନିଯାନ୍ତେ ପଥେ । ଆସି ମିଳିଲେ ବିଷ୍ଣୁ ଦୂତେ ॥
ଯମଦୂତଙ୍କୁ ହୋ ଭରେ । ବୋଇଲେ ଶୁଣରେ ପାମରେ ॥
ଏ ପୁଣ୍ୟ ଶବରକୁ କେଣେ । ବାନ୍ଧିଣ ଅଛୁ କି କାରଣେ ॥
ତୁମ୍ଭେ ବା କେଉଁ ପାପବଳେ । ପାଶ ଲଗାଇ ଏହା ଗଳେ ॥
ଝିଙ୍କି ନେଉଛ ଅନ୍ତରୀକ୍ଷେ । ଆମ୍ଭେ ତ ଦେଖିଛୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷେ ॥
ସାମାନ୍ୟ ଭରସା ତୁମ୍ଭର । ବିଷ୍ଣୁ ଭକ୍ତକୁ ନାହିଁ ଡର ॥
ଏବେଟିରେ ପ୍ରାଣେ ଥିଲେ ଆଶ । ବେଗେ ଫିଟାଅ କାଳପାଶ ॥
ଛାଡ଼ିଣ ପଳାଅ ତ୍ୱରିତେ । ଶୁଣି ବୋଇଲେ ଯମଦୂତେ ॥
ଶୁଣ ହେ ବିଷ୍ଣୁ ଦୂତମାନେ । ଏହା ଯେ କହିଲ ବଚନେ ॥
ଏ ମହା ପାପିଷ୍ଠ ଚଣ୍ଡାଳ । ପାପ ଆଗ୍ରହେ ଗଲା କାଳ ॥
ଅନେକ ଜୀବହତ୍ୟା କରି । ଅଛି ଏ ପାପକୁ ନ ଡରି ॥
ପୁଣ୍ୟ ଏହାର ଲେଶ ନାହିଁ । ଏହାକୁ ଛାଡ଼ିବୁ କିପାଇଁ ॥
ଶୁଣି ବୋଲନ୍ତି ବିଷ୍ଣୁଚର । ଶୁଣ ହେ ଯମର କିଙ୍କର ॥
ନାମ ମହିମା ପ୍ରଭୁଙ୍କର । ଶୁଣିଲ ନାହିଁକି ତୁମ୍ଭର ॥
ହବେ ଅଶୁଚେ ଯେଉଁ ପ୍ରାଣୀ । ବଦନେ ରାମନାମ ଭଣି ॥
ଯେ ଅବା ଶୁଣିଥାଇ କର୍ଣ୍ଣେ । ନୋହିଲେ ଚିନ୍ତୁଥାଇ ମନେ ॥
ଅଶେଷ କୋଟି ଜନ୍ମଯାଏ । ଯେ ଯେବେ ପାପ କରିଥାଏ ॥

ଦଣ୍ଡକେ ହୋଇ ଭସ୍ମରାଶି । ସେହ୍ନ ସେ ବିଷ୍ଣୁଲୋକେ ବସି ॥
ତେଣୁଟି ଏ ପୁଣ୍ୟ ଶବର । ପାତକ ନାହିଁଟି ଏହାର ॥
ତେଣୁଟି ହେଲା ବିଷ୍ଣୁଦାସ । ବେଗେ ଫିଟାଅ କାଳପାଶ ॥
ବୋଲନ୍ତେ ମରିବ ସମସ୍ତେ । ରଖି ନ ପାରେ ଜନ୍ତୁନାଥେ ॥
ତା ଶୁଣି ଯମଗଣେ ଆସି । ଫିଟାଇ ଦେଲେ କାଳପାଶୀ ॥
ନମିଲେ ତାହାଙ୍କ ଚରଣ । ପଳାଇଗଲେ ତତକ୍ଷଣ ॥
ଭେଟିଲେ ଯମର ଅଗ୍ରତେ । ସବୁ କହିଲେ ବିଧିମତେ ॥
ଶୁଣ ହେ ଜନ୍ତୁଙ୍କର ନାଥ । ଆମ୍ଭେ ଦେଖିଲୁ ବିପରୀତ ॥
ମର୍ତ୍ତ୍ୟମଣ୍ଡଳେ ଦେହବନ୍ଧି । ଜାତିରେ ଶବର ଅଟଇ ॥
ଅନେକ ଜୀବହତ୍ୟା ତାର । ପାତକ କରିଛି ଅପାର ॥
କିଞ୍ଚିତ ପୁଣ୍ୟ ତାର ନାହିଁ । କେବଳ ଶୁଣ ଜନ୍ତୁସାଇଁ ॥
ଶୁଆ ମୁଖରୁ ରାମବାଣୀ । ଥରେ ତା କର୍ଣ୍ଣେ ଥିଲା ଶୁଣି ॥
ଏମନ୍ତେ ପାତକୀକୁ ଧରି । ଆଣୁ ଯେ ଥିଲୁ ବନ୍ଧକରି ॥
ତହିଁକି ବିଷ୍ଣୁଦୂତେ ଆସି । ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ଅନେକ ଝିଙ୍ଗାସି ॥
ଫିଟାଇଦେଲେ କାଳପାଶୀ । ତାହାକୁ ନେଲେ ସ୍ୱର୍ଗବାସୀ ॥
ତେଣୁଟି ଆଇଲୁ ପଳାଇ । ଏ କଥା ବୁଝ ହେ ଗୋସାଇଁ ॥
ଯମ ନୃପତି ତାହା ଶୁଣି । ଦୂତଙ୍କ ମୁଖ ଚାହିଁ ଭଣି ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ଆରେ ମୂର୍ଖ । ଆଜ ଏ କଥା ମନେ ରଖ ॥
ଜାବେ ଅଜାବେ ଯେଉଁ ପ୍ରାଣୀ । କର୍ଣ୍ଣରେ ରାମ ନାମ ଶୁଣି ॥
କି ଅବା ମୁଖେ ଘୋଷୁଥିବ । ତାହାର ପାଖକୁ ନ ଯିବ ॥
ଯଦ୍ୟପି ଯିବ ତାର ପାଶ । ନିଶ୍ଚେ ମୋ ଯମପଣ ନାଶ ॥
ଆଉର କହୁଅଛୁ ତୋତେ । ଶୁଣିଣ ଥାଅରେ ସମସ୍ତେ ॥
ଯା ମୁଣ୍ଡେ ତୁଳସୀ ମଞ୍ଜରୀ । ତୁଣ୍ଡେ ନିର୍ମାଲ୍ୟ ଥିବ ଭରି ॥
ଗଳେ ତୁଳସୀମାଳ ଥିବ । ହୃଦେ ଶ୍ରୀରାମ ଜପୁଥିବ ॥
ଯେ ଅବା ସାଧୁଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ । ସେ ସ୍ନାନ କରେ ଗଙ୍ଗାନୀରେ ॥
ଯେ ଅବା କରେ କ୍ଷେତ୍ରେ ବାସ । ଯେ କରିଥିବେ ହରି ବଶ ॥

ଯେ ଅବା ଗୁରୁପାଦଗତେ । ସେବା କରନ୍ତି ଅବିରତେ ॥
ଯେ ଅବା ଦେବା ଦୟାକରେ । କ ଅବା ପର ଉପକାରେ ॥
ଏମନ୍ତ ଲୋକଙ୍କର କତି । ଗଲେ ମୋ ସରିବ ସମ୍ପତ୍ତି ॥
ଏତେ ଭିଆରି ଜନୁଘରେ । ନଜଭୁବନେ କଲେ ବରେ ।
ଏବେ ହେ ଶୁଣ ଶୁଦ୍ଧମନେ । ସେ ଯେତେ ବଷ୍ଣୁ ଗଣମାନେ ॥
ଅନନ୍ତ ଶବରକୁ ଧରି । ଅନେକ ଅଳଙ୍କାର ଭରି ॥
ଦ୍ରବ୍ୟ ବସନ ପିନ୍ଧାଇଲେ । କୁସୁମ ଗନ୍ଧବାସ ଭୁଲେ ।
ରଥରେ ବସାଇଲେ ନେଇ । ଜୟ ଶବଦ ତୁଣ୍ଡେ ଗାଇ ।
ବଜାଇ ଜୟ କମ୍ବୁସ୍ୱନ । ରଥ ବାହିଲେ ଘନ ଘନ ।
ପୁଷ୍ପବିମାନେ ବସାଇଲେ । ବଷ୍ଣୁ ଲୋକକୁ ଘେନିଗଲେ ॥
ଶୁଣ ସୁମନ ଏ ଚରିତ । ନାମର ମହିମା ଏମନ୍ତ ।
କୋଟିଏ ଦାନ ପୁଣ୍ୟକରି । ନାମ ଗୋଟିଏ ନୋହେ ସରି ।
ଏଣୁ ତୁ ନାମ ଆଶ୍ରେ କରି । ଏଭବ ଜଳୁ ହୁଅ ପାରି ॥
ଏ ଦାର୍ଢ୍ୟଭକ୍ତି ରସାମୃତ । କେବଳ ଶ୍ରବଣ ଅମୃତ ॥
କହଇ ବିପ୍ର ରାମଦାସ । ଶ୍ରୀରାମପଦେ ମୋର ଆଶ ॥
ଜାନକୀ ବଲ୍ଲଭ ଚରଣେ । ମେ ଚିତ୍ତ ରହୁ ଅନୁକ୍ଷଣେ ॥
ସେ ରାମ ନାମ ଗୋଟି ଚିତ୍ତେ । ନିରତେ ରହୁ ହୃଦଗତେ ॥
ଦଣ୍ଡେ ନ ଛାଡ଼ୁ ମୋର ମନ । ଏ ଆଜ୍ଞା କର ସାଧୁଜନ ।
ସୁଜନେ ନାମ ଆଶ୍ରେକରି । ଜନ୍ମ ମରଣକୁ ନ ଡରି ॥
ଏମନ୍ତ ଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦ । ଶୁଣନ୍ତେ ନ ଲଗେ ପ୍ରମାଦ ॥
ଯେବଣ ପ୍ରାଣୀ ଏହା ହେଳେ । ଶ୍ରବଣ କରୁଛନ୍ତି ବେଳେ ॥
ନୋହିଲେ ନିର୍ମଳ ଭବରେ । ଟାପୁନ କରେ ଏକାଥରେ ।
ସକଳ କର୍ମେ ଯଶ ହେବ । ଗ୍ରହପୀଡ଼ାହିଁ ନ ଲାଗିବ ॥
ସକଳ ଚିନ୍ତା ହେବ କ୍ଷୟ । ଯେଣିକି ଗଲେ ହେବ ଜୟ ।
ନିଶ୍ଚେ ଯେ ଯିବ ସ୍ୱର୍ଗବାସ । ଯମ ଦଣ୍ଡକୁ ନାହିଁ ତ୍ରାଶ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତିରସାମୃତେ ମନ-ଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ
ଅନନ୍ତ ଶୁକମୁଖୁ ରାମନାମ ଶ୍ରବଣେ ନାମ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଂଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ

ପଞ୍ଚବିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ
ମେଲଚ୍ଛ ସମ୍ବାଦ
ଚୈତନ୍ୟ ଉବାଚ

ଚୈତନ୍ୟ ଦେବ ଅନ୍ତତୋଷେ । କହଇ ମନ ରାଜା ପାଶେ ॥
ଶୁଣ ସୁମନ ଶୁଦ୍ଧଭାବେ । ମୁଁ ଯାହା କହୁଅଛି ଏବେ ॥
ନାମର ମହିମା ଅପାର । ନାମଟି ସର୍ବ ଶାସ୍ତ୍ରେ ସାର ॥
ନାମଟି ଗତି ମୁକ୍ତିଦାତ । ନାମଟି ଜୀବର କରତା ॥
ନାମଟି ଠୁଳ ଶୂନ୍ୟ ମୟୀ । ତାହାକୁ ବ୍ରହ୍ମ ବୋଲି କହି ॥
ବ୍ରହ୍ମ ଓଁ କାର ଜାତ ହୋଇ । ତହୁଁ ଜନ୍ମିଲେ ମହାମାୟୀ ॥
ତାହାଙ୍କ ତହୁଁ ଅବତାର । ହୋଇଲେ ବ୍ରହ୍ମା ବିଷ୍ଣୁ ହର ॥
ତାହାର ତହୁଁ ଏ ସଂସାର । ଜନ୍ମିଲେ ଅପାରୁ ଅପାର ॥
ଅଣ୍ଡ ଯହିଁରୁ ବୀଜ ହୁଇ । ସେ ରଜ ଦୁରୂର୍ଯ୍ୟ ବୋଲାଇ ॥
ଏ ବୃତ୍ୟଖାନ ତ ଭିତର । ଦେଖାଏ ଜନ୍ମର ବେଭାର ॥
ଏଥିରେ ନାମ ମୂଳ ବୀଜ । ହେ ମନ ହେତୁକରି ବୁଝ ॥
ତେଣୁ ତୁ ନାମ ଆଶ୍ରାକର । ହେଲେ ତରିବୁ ଏ ସଂସାର ॥
ଆବର କହୁଅଛି ତୋତେ । ହେ ମନ ଶୁଣ ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେ ।
ଅପୂର୍ବ କଥା ରସାମୃତ । ଭୁଷଣ୍ଡି ପୁରାଣେ ଉକତ ॥
ବଶିଷ୍ଠ ମୁନିଙ୍କ ଆଗରେ । ଯେ ଯାହା ଭୁଷଣ୍ଡି ବାକ୍ୟରେ ॥
ଯାହା କହିଣଛନ୍ତି ତୋଷେ । ନାମର ମହିମା ବିଶେଷେ ॥
ଏହା ପୁରାଣେ ଅଛି ଶୁଣି । ଏ ମୋର ହୃଦପଦ୍ମେ ଗୁଣି ॥
ତାହା କହିବ ତୋତେ ଏବେ । ହେ ମନ ଶୁଣ ଶ୍ରଦ୍ଧାଭାବେ ॥
ପୂର୍ବେ ଯେ ମେଲଚ୍ଛ ଗୋଟାଏ । ଅଛନ୍ତି ଦୁରଗ୍ଧର କାସ୍ତେ ॥
ଜାତିରେ ଅଟଇ ପଠାଣ । ଅତି ପାପିଷ୍ଠ ମୂଢ଼ଜନ ॥
ଅନେକ ପାପ ଅଛି କରି । କୋଟି ସଂଖ୍ୟାରେ ଜନ୍ମମରି ॥
ଗୋବଧ କଲା ଅପ୍ରମିତେ । କେ ଅବା କହିବ ତା ଶତେ ॥
ବ୍ରହ୍ମହତ୍ୟାହିଁ ଅଛି କରି । ଅନେକ ପରସ୍ତ୍ରୀ ହରି ॥

ମେଷ ମହିଷି ଆଦି ଯେତେ । ଦେଖିଲେ ମାରଇ ତୁରତେ ॥
ସୁରା ତାହାକୁ ନ ମିଳିଲେ । ଭୋଜନ ନକରଇ ଭଲେ ॥
ଆବର ଶ୍ରୀଫଳ ପଥର । ନୟନେ ଦେଖିଲେ ସ୍ଥାବର ॥
ବୃକ୍ଷ ମୂଳରୁ ଯାଏ କାଟି । କୂପ ଭିତରେ ଭରେ ମାଟି ॥
ଦେଖିଲେ ମଣ୍ଡପ ଅଟ୍ଟାଳି । ଅନଳ ସଙ୍ଗେ ଦିଏ ଜାଳି ॥
ଶିବ ଲିଙ୍ଗକୁ ଦେଖି ଭାଙ୍ଗେ । ବିଷ୍ଣୁ ପ୍ରତିମା ଦେଖି ଗଞ୍ଜେ ॥
ଦେଖିଲେ ସାଧୁ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ । ପଛେ ଗୋଡ଼ାଇ ତାକୁ ମାରି ॥
ଉଚ୍ଛୁଡ଼ି ନଏ ପରଧନ । ଦୟା ନଥାଇ ତାର ମନ ॥
ଆଉ ଇତର ପାପ ଯେତେ । କହ୍ମା ଜିରବ ତାର ଚତେ ॥
ଏମନ୍ତ ଅସଦ ମାର୍ଗରେ । ଦିନ ବଞ୍ଚଇ ନିରନ୍ତରେ ॥
ଯେତେକ କଥା ଅମଙ୍ଗଳ । କେବଳ ତାର କର୍ମମୂଳ ॥
ଏମନ୍ତ ପାପୀ ଦିନକର । ଯାଇଣ ଅଛି ଦେଶାନ୍ତର ॥
ଦଇବ ଯୋଗେ ଆସି ଜ୍ୱର । ଘୋଟିଲା ତାର କଳେବର ॥
ଅନେକ ପୀଡ଼ା ସେ ପାଇଲା । ଭୋଜନ କଲେ ନରୁଚିଲା ॥
ଅତି ଦୁର୍ବଳ ହେଲା ଦେହୀ । ପାଶେ ତା ସାହା ସଖା ନାହିଁ ॥
ଗ୍ରାମ ବାହାରେ ଅଛି ପଡ଼ି । ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ନିଶ୍ୱାସ ଖରେ ଛାଡ଼ି ॥
ମଳ ବାହାରଣ ଗୁହ୍ୟରେ । ମାଛିଏ ବସିଲେ ତହିଁରେ ॥
ମରଣ କାଳ ଆସି ହେଲା । ନୟନ ବେନି ବୁଲାଇଲା ॥
ଏମନ୍ତ ସମୟରେ ତହିଁ । ଗ୍ରାମ ଶୂକର ଗୋଟି ଯାଇ ॥
କରୁ ଯେ ଥିଲା ଖଣ୍ଡେ ଦୂରେ । ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ପାଇ ନାଶଦ୍ୱାରେ ॥
ଦେଖିଣ ଚଲା ଅତି ବେଗେ । ମିଳିଲା ପଠାଣର ଆଗେ ॥
ଯାଇଁ ରହିଲା ତାର ପାଶେ । ଗଜନ ଦୁର୍ଗନ୍ଧର ଆଶେ ॥
ତାହାକୁ ଦେଖି ସେ ମେଲଚ୍ଛ । ସେ ତାର ଭକ୍ଷଇ ଅଭକ୍ଷ ॥
ତେଣୁ ଅସୁଖ ଭାବ ହୋଇ । ହରାମ ବୋଲି ଗାଳିଦେଇ ॥
ପ୍ରାଣ ଛାଡ଼ିଲା ସେହୁ ଯେହ୍ନେ । ଦୂତେ ବେଢ଼ିଲେ ତତକ୍ଷଣେ ॥
ଗଳାରେ କାଳଫାଶ ଦେଲେ । ସେ ଯମଦୂତେ ଘେନିଗଲେ ॥

ଏମନ୍ତେ କିଛି ଦୂର ନୟନ୍ତେ । ଆସି ମିଳିଲେ ବିଷ୍ଣୁ ଦୂତେ ॥
ବିବିଧ ମାଡ଼ ତାଙ୍କୁ ମାରି । ସେ କାଳପାଶ ଦୂରକରି ॥
ମ୍ଳେଛଙ୍କୁ ଧରି ଘେନିଗଲେ । ଦେବ ବିମାନେ ବସାଇଲେ ॥
ଅନେକ ଜୟ ଜୟ କରି । ପୁଷ୍ପଅଞ୍ଜଳି ମାନ ଧରି ॥
ବୃଷ୍ଟି ଯେ କଲେ ତା ମଉଳି । ଦେଇ ଅନେକ ହୁଳହୁଳି ॥
ଆନନ୍ଦ ହେଉଛି ମେଦିନୀ । ବାଜଇ ଜୟ ଶଂଖଧ୍ୱନି ॥
ରଥ ବାହୁଣି ଗଲେ ଚଳି । ବିଷ୍ଣୁ ଲୋକରେ ଯାଇ ମିଳି ॥
ବିଷ୍ଣୁଙ୍କୁ ଦରଶନ କଲା । ଦେବଲୋକରେ ଗଣାହେଲା ॥
ଏଣେ ଯେ ଯମଦୂତମାନେ । ପଳାଇ ଗଲେ ଅଭିମାନେ ॥
କହିଲେ ଯମର ଅଗରେ । ହେ ରାଜା ବୁଝ ଧାଡିକାରେ ॥
ଆମ୍ଭେ ଦେଖିଲୁ ଯାହା ଆଜ । କହି ନୁହଇ ଜନ୍ତୁରାଜ ॥
କିମ୍ପାଇଁ ଦଣ୍ଡ ଛୁଟି ହେଲା । ଚୋର କି ଯମପଣ ଗଲା ॥
ଅତ୍ୟନ୍ତ ମହାପାପୀ ଜାଣ । ଜାତିରେ ଅଟଇ ପଠାଣ ।
ତାହାକୁ ଆଣିଥିଲୁ ଟେରି । ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ବିଷ୍ଣୁଗଣେ ମାରି ॥
ପାପୀକି ଛଡ଼ାଇଣ ନେଲେ । ପୁଷ୍ପକ ରଥେ ବସାଇଲେ ॥
ଅନେକ ଜୟ ଜୟ ଡାକ । ଘେନିଣ ଗଲେ ବିଷ୍ଣୁଲୋକ ॥
ଏତ ବଡ଼ଇ ଆଚମ୍ବିତ । ବହନ ବୁଝ ଜନ୍ତୁନାଥ ॥
ଦୂତଙ୍କ ମୁଖରୁ ଶୁଣି । ସେ ମହାକାଳ ଦଣ୍ଡପାଣି ॥
ଭ୍ୱରିତେ ପେଷିଣ ଦୂତଙ୍କୁ । ପୁଛିଲେ ଚିତ୍ରଗୁପତଙ୍କୁ ॥
ବୁଝିଲେ ପାପ ପୁଣ୍ୟ କଥା । ସେ ମହାପାପୀର ବ ବସ୍ଥା ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ମନ୍ତ୍ରୀ ବେନି । ଯେ ପାପ ପୁଣ୍ୟ ପାଞ୍ଜି ଘେନି ॥
କହିଲେ ରାଜାର ଅଗ୍ରତେ । ମ୍ଳେଚ୍ଛ ପାତକ ଅଛି ଯେତେ ॥
ହେ ରାଜା ଶୁଣ ମନ ଦେଇ । ସେ ମହା ପାତକ ଅଟଇ ॥
ଏ ଜନ୍ମ ଛାଡ଼ି ଅନ୍ୟ ଦେଶେ । ପୁଣ୍ୟ ସେ କରିନାହିଁ ଲେଶ ॥
ଏତେ ନିଷ୍ଠୁର ପାପୀ ଜାଣ । ଜାତିରେ ଅଟଇ ପଠାଣ ॥
ଲେଖି ମୋ ପଣେ ଠାବ ନାହିଁ । ଅଧିକ କି କହିବି ମୁହିଁ ॥

ମାହକ ପଠାଣଙ୍କ ଜାତ । ଶୂକରେ ହରାମ ବୋଲନ୍ତ ॥
ତେଣୁ ଏ ମରିବାର ବେଳେ । ଘୁଷୁରି ଦେଖି ବେନଡୋଳେ ॥
ହରାମ ବୋଲି ଡକା ପଡ଼ି । ପିଣ୍ଡୁ ପରାଣ ଗଲା ଛାଡ଼ି ॥
ଏତେକ ବୋଲିଛି କେବଳ । ଆଉ ତା କଛିନାହିଁ ଫଳ ॥
ଏଥିକୁ ବୁଝ ହେ ରାଜନ । କେତେ ବାହେଲା ତାର ପୁଣ୍ୟ ॥
ତା ଶୁଣି ଧର୍ମରାଜ ବସି । ଧର୍ମସଭାକୁ କଲା ପୁଛା ॥
ବୁଝ ହେ ପାପପୁଣ୍ୟ ତାର । କେ ଊଣା ଅଧିକ ତାହାର ॥
ତା ଶୁଣି ଧର୍ମ ସଭାଜନେ । କହନ୍ତି ରାଜା ସନ୍ନିଧାନେ ॥
ଶୁଣ ହେ ଜନ୍ତୁଙ୍କର ନାଥ । ଆମ୍ଭେ ଯା କହୁଅଛୁ ସତ ॥
ତାହାର ଯେତେ ପାପରାଶି । ସମସ୍ତେ ହେଲେ ଭସ୍ମରାଶି ॥
ସୁକୃତ ବଢ଼ିଲା ତାହାର । ତୋହର ନାହିଁ ଅଧିକାର ॥
ତାଠାରେ ପ୍ରଭୁପଣ କଲେ । ସମସ୍ତେ ନାଶଯିବା ଭଲେ ॥
ସାକ୍ଷାତେ ରାମନାମ ତାର । ମୁଖରୁ ହୋଇଲା ବାହାର ॥
ହରାମ ଶବଦ ବୋଇଲା । ପିଣ୍ଡୁ ପରାଣ ଛାଡ଼ିଗଲା ॥
ପାତକ ହୋଇ ଥିର କେତେ । ବଗ୍ଭର କର ଶୁଦ୍ଧ ଚିତ୍ତେ ॥
ପାଞ୍ଚଶକୋଟି ବସୁନ୍ଧରା । ମେରୁ ସାଗର ଆଦିକର ॥
ସଂସାର ଗୁରୁଦ୍ରବ୍ୟ ଯେତେ । ଅପରେ ପୁଣ୍ୟ ଆଉ କେତେ ॥
ନକତ ହେବ ଯେବେ ତୁଳ । ପଡ଼ିବ ରାମନାମ ବଳ ॥
ତୁ କ ନଜାଣୁ ଦେବରାଜ । ଆମ୍ଭ ଖୋଜିବା କବା କାର୍ଯ୍ୟ ॥
ଶୁଣି ଆନନ୍ଦ ହେଲା ଯମ । ଭଜନ କଲା ରାମନାମ ॥
ଶୁଣି ସୁମନ ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେ । ନାମର ମହିମା ଟି ଏତେ ॥
ଏବେ ହୋ ଶୁଣ ମନ ଦିଏ । ତୋତେ ଯେ କହିବା କଥାଏ ॥
ସଂସାରେ ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କର । ଯମକୁ ସିନା ଏତେ ଡର ॥
କହିବା ତହିଁକ ଉପାୟ । ଯେମନ୍ତେ ନୋହିବଟି ଭୟ ॥
ହୋଇଣ କ୍ଷତ୍ରୀ ଅବତାର । ଯମ ସଙ୍ଗତେ ଯୁଦ୍ଧ କର ॥
ତହିଁକ ଶାସ୍ତ୍ରମାନ ଅଛି । ଆଗହୁଁ ରଖିଥାଅ ବାଛି ॥

କେଶ ବସନ ଆଦ୍ୟ ଯେତେ । ରକ୍ଷିଣ ଥାଅ ତୋ ଅଗ୍ରତେ ॥
ଯେ ନାମ ଭଜେ ଶଙ୍ଖଧର । ସେ ଅଟେ ବିଷମ ଶୋପର ॥
ତାହାକୁ ଶିରେ ଥିଲେ ଭର । ଶତ୍ରୁ ଦେଖିଣ ଭୟୂକର ॥
ଶ୍ୟାମ ସୁନ୍ଦର ମଳ ଗଳେ । ପକାଇ ଦିଅ ଜ୍ଞାବ ଖେଳେ ॥
ଶ୍ରୀବାସୁଦେବ ବାଜୁ ବନ୍ଧ । ଭୁଜରେ ଆଣିକରି ବନ୍ଧ ॥
ରଙ୍ଗ ଅଧରେ ରଙ୍ଗ ଗୁଣ୍ଡି । ସର୍ବାଙ୍ଗଯାକ ଥାଅ ମଣ୍ଡି ॥
ଶ୍ରୀକୃପା ସିନ୍ଧୁ ଯେ କୁମର । ମହିମା ଅତି ଅଗୋଚର ॥
ଆଣେ କଟିରେ ଥାଅ ଭିଡ଼ି । ନ ଯିବ ସଂଗ୍ରାମକୁ ଛାଡ଼ି ॥
ପରମ ନନ୍ଦ ପଞ୍ଚଗୋଟି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଯାକ ଥିବ ଘୋଟି ॥
ବାମ ହସ୍ତରେ ତାହା ଧର । କେବଳ ଆଣିକରି ମାର ॥
କୃଷ୍ଣ କୃପାରୁ ଅତି ଗାଢ଼ । ତହିଁରୁ ଖଣ୍ଡା ନାହିଁ ଦାଢ଼ ॥
ହାଣିଲେ ମେରୁ ଛିଡ଼ିଯିବ । ଶତ୍ରୁ ଦେଖିଲେ ପଳାଇବ ॥
ତାହା ଦକ୍ଷିଣ କରେ ଧର । ଯମ ସଙ୍ଗରେ ଯୁଦ୍ଧ କର ॥
ସେ ଖଣ୍ଡା ଥିଲେ ତୋର କର । କି କରି ପାରେ ଯମ ଛାର ॥
ଆବର କହୁଅଛି ତୋତେ । ଧନର ବିଦ୍ୟାଅଛି ଯେତେ ॥
ଖୋଜିଣ ଚନ୍ଦ ତଉତନା । ଶିରେ ତୁ ବରଅଛୁ କନା ॥
କରୁଣାକର କର୍ଣ୍ଣତଳେ । ଖଞ୍ଜିଣ ଥାଅ କର୍ଣ୍ଣମୂଳେ ॥
ଶ୍ରୀ ପଦ୍ମନାଭ ଯେ ପଦକ । ହୃଦ ପଦ୍ମରେ ତାହା ରଖ ॥
ବ୍ରଜବିନୋଦ ଖାରବାନା । ବାହେ ବାହୁଟି କରେ କନା ॥
କାଳେନ୍ଦୀ କୂଳଆ କାଛେଣି । କଟିରେ ଭିଡ଼ିଥାଅ ପୁଣି ॥
ଶ୍ରୀ ଜନାର୍ଦ୍ଦନ ଧନୁ ଯେଟି । ଅଚଳାଚଳ ବଳ ସେଟି ॥
ଲଗାଅ ଗୁଣମଣି ପୁଣ । ଯେବଣ ନାମ ନାରାୟଣ ॥
ସେ ଧନୁ ଗୋଟି କରେ ଧରି । କୃଷ୍ଣ କଷେଣୀ ଥିବୁ ଧରି ॥
ଅନନ୍ତ ଅକ୍ଷୟ ତୂଣୀର । ବାମ ଡାହାଣେ ତାହା ଭର ॥
ମୁକୁନ୍ଦ ମନ ଭେଦୀ ଶର । ବସାଇ ଧନୁଗୁଣ ଭର ॥
ଆଣିକରିଣ ତାହା ସନ୍ଧି । ଯେତେ ପାରିଲେ ତେତେ ବାନ୍ଧି ॥

ନୃସିଂହ ନାମେ ଯେ ନାରାଚ । କୋଟିଏ ଅଗ୍ନି ପ୍ରାପୁ ତେଜ ॥
ଶ୍ରୀହରି ନାମେ ଯେଉଁ ଶର । ବିଷମ ମୂନ ଅଟେ ତାର ॥
ଗୋବିନ୍ଦ ନାମେ ଯେଉଁ କାଣ୍ଡ । ତେଜେ ଗଞ୍ଜଇ ମାରତଣ୍ଡ ॥
ସେ ଶର ମନ ଥିଲେ କରି । କି କରି ପାରେ ନାଶକରି ॥
ମଧ୍ୟରେ ବାନ୍ଧୁ ଯଥ ଲଭେ । ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ପାପଘ୍ନବେ ॥
ଯେ ପୀତାମ୍ବର ପୀତ ମାଳ । ଅଙ୍ଗେ ଉହାଡ଼ ଥାଅ ତୋର ॥
ଉଙ୍କନାଶନ ଝାଲଗୋଟି । ଯତ୍ନେ ବେଢ଼ାଇ ଥାଅ ପିଠି ॥
କୃପା ସମୁଦ୍ର କଟାରୀକ । କଟି ସ୍ଥଳରେ ଥାଅ ରଖି ॥
ତ୍ରୈଲୋକ୍ୟ ନାଥ ଚକ୍ରଆର । ଜାଗ୍ରତେ କରେ ଥାଅ ଧରି ॥
ଶ୍ରୀ ବାସୁଦେବ ଯେ ବରଛି । ଦକ୍ଷିଣ କରେ ଥାଅ ରଖି ॥
ସେ ମହା ଷଣଶୀଳ ଛେଲ । ଗୋଟିଏ ଯମ ଦାଢ଼ ତୁଲ ॥
ରଖିଣଥିବୁ ଯେବେ କତ୍ତ । କି କରିପାରେ ଯମ ଖଣ୍ଡ ॥
ଏମନ୍ତ ହୋଇ ଯୁଦ୍ଧ କଲେ । ଯମ ପଳାଇ ଯିବ ଭଲେ ॥
ନୋହିଲେ ଏମନ୍ତ ତୁ କରି । ସ୍ୱବେ ବଳିଆ ରୂପ ଧରି ॥
ଶ୍ରୀ ବନମାଳୀ ନାମେ ନଳ । ଭୁଜେ ପାରିବୁ ଯେବେ ତୋଳ ॥
ଯେ ଦାରୁବ୍ରହ୍ମ ବାରୁଦଇଁ । ଗୋବିନ୍ଦ ଗୁଳାକୁ ପକାଇ ॥
ଗଜଉଦ୍ଧାର ଗଜକାଠି । ନଳରେ ଧରିଥାଅ ଯୋଖି ॥
ଶଙ୍ଖ ଆଡ଼କୁ ସଳଖିବୁ । ଗୁଡ଼ରେ ପକାଇ ରଖିବୁ ॥
ଶ୍ରୀ ମଧୁସୂଦନ ମାଛ୍ରକ । ମନ ନୟନ ଥିବୁ ରଖି ॥
ଯେ ରଘୁନାଥ ରଞ୍ଜକରେ । ଭରିବୁ ସେ ନଳ ରନ୍ଧ୍ରରେ ।
ଅନନ୍ତ ଅନଳ ଲଗାଇ । ଆଜହୁଁ ରଖିଥିବୁ ଭୁଞ୍ଜି ।
ଶ୍ରୀରାମ ମୁରାରି ଲକ୍ଷିବୁ । ନିର୍ଭୟ ହୋଇ ଏକାଥିବୁ ।
ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ନାମ ଗୋଟି । ଛୁଟିଲେ ମେରୁ ଯିବ ଫୁଟି ।
ଶବଦ ଶୁଣି ଜନ୍ତୁସାଇଁ । ପଡ଼ିବ ମୂର୍ଚ୍ଛାଗତ ହୋଇ ।
ଚେତନା ପାଇଣ ଉଠିଲେ । ପଛକୁ ନ ଚାହିଁବ ଭଲେ ।
ପୁରକୁ ତା'ର ପଳାଇବ । ଥିଲେ କି ଜୀବନ ପାଇବ ।

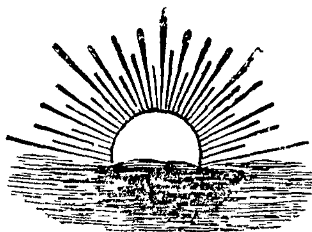
କହିଁଲେ ଷଟ୍ଟୀ ବଦ୍ୟାସାର । ତୋ ମନ ଯାହା ଇଚ୍ଛାକର ॥
ଆବର କହୁଅଛୁ ତୋତେ । ସଂସାର ବ୍ୟାଧି ଅଛୁ ଯେତେ ॥
ତହିଁକ ଉପାୟ ଯେ ଅଛୁ । ତାହା ତୋ ଆଗରେ କହୁଛୁ ॥
ସକଳ ମଉଷଧି ମୂଳ । ଯେ ପ୍ରଭୁନାମ ଆଦମୂଳ ॥
ପତିତ ପାବନ ପିପ୍‌ପଳ । ଯେତେ ବା ଖାଇବାକୁ ଭଲ ॥
ତେତେ ମାଷକ ବାଛୁ ଧର । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ନାମେ ଶୁଣ୍ଠି କର ॥
ଗୋବନ୍ଦ ନାମରେ ମରଚ । ବଜ ବଡ଼ଙ୍ଗ ଖଣ୍ଡ ପାଞ୍ଚ ॥
ଯେ ଦୟାନଧି ଦେବଦାରୁ । ଖଣ୍ଡିଏ କର ତହିଁରୁ ॥
ଶ୍ରୀହର ଅଳାଇଚ କହୁ । ଯେଣିବ ଗୋଟି କେତେ ବାଛୁ ॥
ନୃସିଂହ ନାମୋନାଗେଶ୍ୱର । ତୋଳା ପ୍ରମାଣେ ତାହାକର ॥
ଶ୍ରୀ ରଘୁନାଥ ନାମ ସାର । ରସରେ ସେ ରସସିନ୍ଦୂର ॥
ଯେ ପୀତାମ୍ବର ପିତା କହୁ । ଘେନ ଏ ନବ ଦ୍ରବ୍ୟ ବାଛୁ ॥
ଶ୍ରୀ ବାସୁଦେବ କ୍ଷମାଶୀଳ । ରଖ ସମସ୍ତ ଏକ ଠୁଳ ॥
ଶ୍ରୀପତି ଶିଳାପୁଆ ଧର । ଗୋବନ୍ଦ ନାମେ ଗୁଣ୍ଡାକର ॥
ଅନନ୍ତ ଅଦାରସ ସଙ୍ଗେ । ଗୋବନ୍ଦ ଚେତଣ ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗେ ॥
ମଧୁସୂଦନ ମହୁ କହୁ । ପରୀକ୍ଷା କରବ ତହିଁକ ॥
ଶ୍ରୀରାମ ସୁମର ପିଇବ । ଅଜର ଅମର ହୋଇବ ॥
କହିଲ ଯେବଣ ଔଷଧି । ଏଣେ ଖଣ୍ଡଇ ଭବବ୍ୟାଧି ॥
ଏଥେ ମିଶଇ ଚିତ୍ତ ଯାର । କ କର ପାରେ ବ୍ୟାଧି ଜ୍ୱର ॥
ଶୁଣ ସୁମନ ହେତୁ ଦେଇ । ଏଥେ ନର୍ମଳ ଚିତ୍ତ ହୋଇ ॥
ଯେବଣ ପ୍ରାଣୀ ଥିବ ଶିଖି । ହୃଦ ପଦ୍ମରେ ଥିବ ରଖି ॥
ସେ ଯେଣେ ଇଚ୍ଛା ତେଣେ ଯାଉ । କାହୁଁହିଁ ଭୟ ନାହିଁ ଆଉ ॥
ଘୋର ସଂଗ୍ରାମେ ରାଜଦ୍ୱାରେ । ବନ ଗହନ ବପିନରେ ॥
ଜଳ ପବନ ହୁତାଶନ । କ ଅବା ବଦେଶେ ଗମନ ॥
ପଶୁଙ୍କ ଖଳଦନ୍ତ ଘାତ । ଭୁଜଙ୍ଗ ବଷର ସହିତ ॥
ଖଣ୍ଡେ ଯେ ଚଉର୍ଯ୍ୟ ସହିତେ । ଗ୍ରହପୀଡ଼ାହିଁ ପ୍ରେତ ଯେତେ ॥

ଲାଗିବ ନାହିଁ ଏହୁ ଭୟ । ନଷ୍ଟେ ଏଥିରେ ଥିଲେ ଲୟ ॥
ପ୍ରଭୁଙ୍କ ନାମ ଯେବେ ସତ । ସ୍ୱରୂପ ଯେବେ ସାଧୁପଥ ॥
ମହିମା ଯେବେ ସତ୍ୟ ପୁଣ । ଏବେ ଏ କଥା ପରମାଣ ॥
ଏ ଦାର୍ଢ୍ୟଭକ୍ତି ରସାମୃତ । ପ୍ରାକୃତ ବନ୍ଧେ କଲୁଁ ଗୀତ ॥
ସଦା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୟକର । ରାମଚରିତ ଧନୁର୍ଦ୍ଧାରି ॥
ଜାନକୀ ବଲ୍ଲଭ ଚରଣେ । ମୋ ଚିତ୍ତ ରହୁ ଅନୁକ୍ଷଣେ ॥
ସୁଜନେ କ୍ଷମାକର ଦୋଷ । ମନରେ ନ ଘେନିବ ରୋଷ ॥
କେବଳ ନ କର ନିରାଶ । ମୁଁ ତୁମ ଦାସଙ୍କର ଦାସ ॥
ଏ ମୋର ହୀନ ମୂଢ଼ମତି । ନ ଜାଣେ ପାଠ ଶାସ୍ତ୍ର ଗତି ॥
ନ ବସେ ସାଧୁଙ୍କ ସଙ୍ଗତେ । ପାପକୁ ଭୟ ନାହିଁ ଚିତ୍ତେ ॥
ଦାମ୍ଭିକ ନାସ୍ତିକ କପଟୀ । ନିରତେ ବିଷୟ ଲମ୍ପଟୀ ॥
ଆସନ ଶୟନ ସ୍ୱପନେ । କେବଳ ଧ୍ୟାନ ଚିନ୍ତା ମନେ ॥
ନାରୀ ସଙ୍ଗମ ମହାସୁଖ । ଦେବା ଦୟାରେ ମୁଁ ବିମୁଖ ॥
ପରହିଂସ୍ରକ ବାଧା କ୍ରୋଧୀ । ସାଧୁ ସେବାରେ ନାହିଁ ବୁଦ୍ଧି ॥
ଯେ ମନ ମୋହର ଆୟତ୍ତେ । ରହିଲା ନାହିଁ କଦାଚିତେ ॥
ଏଣୁ ମୁଁ ସାଧୁଙ୍କ ଚରଣ । ଶରଣ ମାଗେ ଅନୁକ୍ଷଣ ॥
ସୁଜନେ ଏହି ଭାବେ ଭାବ । ଏ ଭବ ସଂସାରୁ ତରିବ ॥
ଏବଡ଼ ଅପୂର୍ବ ଚରିତ । ଶୁଣି ଶରଧା ଯାର ଚିତ୍ତ ॥
ତାର କଳୁଷ ଥିବ ଯେତେ । ରହିବ ନାହିଁ କଦାଚିତେ ॥
ଜୀବନ୍ତେ ଇନ୍ଦ୍ରଲୋକେ ବାସ । ମଲେ ବୈକୁଣ୍ଠପୁରେ ବାସ ॥
ଅପୁତ୍ରୀ ପୁତ୍ରକୁ ଲଭିବ । ଅନ୍ଧହିଁ ଲୋଚନ ପାଇବ ॥
ଏ କଥା ଅଟଇ ପ୍ରମାଣ । ସୁଜନେ ମନ ଦେଇ ଶୁଣ ॥
କହଇ ରାମଦାସ ଦ୍ୱିଜ । ବିଶ୍ୱାସ ଅଟେ ମୂଳବୀଜ ॥
ବିଶ୍ୱାସ ବିନା ଯେତେ କର୍ମ । ପର ଅପର ଗୃହାଶ୍ରମ ॥
ଏ ଦାର୍ଢ୍ୟଭକ୍ତି କଥାମାନ । ପଚିଶ ଅଧ୍ୟାରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ॥
ଶ୍ରୀ ବୀରକେଶ୍ୱରଦେବଙ୍କ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବୟାଳିଶ ଅଙ୍କ ॥

ସେ ଭୁଲ ପଞ୍ଚମୀ ଦିବସେ । ଶୁଦ୍ଧ ଶୁକଳ ପକ୍ଷରେ ସେ ॥
ଚିତ୍ରା ନକ୍ଷତ୍ର ରବିବାରେ । ଚତୁଷ୍ପଦା ନାମ କରଣରେ ॥
ଶୁଭ ନାମରେ ଯେଉଁ ଯୋଗ । ପଞ୍ଚାଶ ଦଣ୍ଡ ଥିଲା ଭୋଗ ॥
ଏମନ୍ତେ ଶୁଭ ଅନୁକୂଳେ । ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ଶ୍ରବଣେ ମଙ୍ଗଳେ ॥
ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲା ଏ ଚରିତ । କହଇ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ସୁତ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତିରସାମୃତେ ମନ ଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ ମେଳଙ୍କ ହାଗ୍ରମ ଶବ୍ଦ ମୋକ୍ଷଣେ ନାମ ପଞ୍ଚବିଂଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

———

ମୁଦ୍ରାକର—ଶ୍ରୀ ଆନନ୍ଦଚନ୍ଦ୍ର ସାହୁ, ବିମଳା ପ୍ରେସ, କଟକ-୨

ରସାମୃତ

ଦ୍ୱିତୀୟ ଖଣ୍ଡ

ଷଡ଼ବିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ

କୁଳଶିଖର ରଜା ସମ୍ବାଦ

ଚୈତନ୍ୟ ଉବାଚ

ନମୋ ଶାରଦା ଗଣନାଥ । ତୁମ୍ଭ ଚରଣେ ମୋର ମାଥ ॥
କହେ ଚୈତନ୍ୟ ଅଭିତୋଷେ । ସୁମନ ନୃପତିର ପାଶେ ॥
ହେ ରାଜା ହୁଅ ସାବଧାନ । କହିବି ଅପୂର୍ବ ବିଧାନ ॥
ପବିତ୍ର ଓଡ଼ିଶା ଖଣ୍ଡରେ । ଏକ ନୃପତି ରାଜ୍ୟ କରେ ॥
ସମସ୍ତ ରଜାଙ୍କ ଅଗ୍ରଣୀ । ନୃପତିପଣେ ତାଙ୍କୁ ଗଣି ॥
ନାମ ତା ଶ୍ରୀକୁଳଶିଖର । ବଡ଼ ପ୍ରତାପୀ ଦଣ୍ଡଧର ॥
ତେଜସ୍ୱୀ ପଣେ ଦିବାକର । ହୃଦୟ ଗମ୍ଭୀର ସାଗର ॥
ଧୈର୍ଯ୍ୟ ପଣେ ମହାମେରୁ । ଦାତାପଣରେ କଳ୍ପତରୁ ॥
ପଣ୍ଡିତ ପଣେ ବୃହସ୍ପତି । ସହିଷ୍ଣୁ ପଣେ ବସୁମତୀ ॥
ସୁନ୍ଦରପଣେ କାମଦେବ । ଛନ୍ଦିହୁ ପଣେ ସଦାଶିବ ॥
ଶୁଦ୍ଧ ବିବେକ ଶୁଚୀମନ୍ତ । ପାପକୁ ମହାଭୟ ଚିତ୍ତ ॥
ରାଜ ସମ୍ପଦ ଅପ୍ରମିତ । କୁବେର ସମ ଧନବନ୍ତ ॥
ଦୁଃଖୀ ଦରିଦ୍ର ଦୁଃଖ ହର । ପ୍ରଜା ପାଳଇ ପୁତ୍ରପରି ॥

ଦେବ ବ୍ରାହ୍ମଣେ ଅତି ପ୍ରିୟ । ଶ୍ରୀଗୁରୁ ପାଦେ ଭକ୍ତିମୟ ॥
ଯେ ରାଜା ଧର୍ମ ପରାୟଣ । ସେବଇ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଚରଣ ॥
ସାଧୁଙ୍କ ସେବା କରୁଥାଇ । ହରି ଚରଣେ ମନଦେଇ ॥
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କଥା ବିନୁ ଆନ । ନ ଜାଣେ କେବେ ତାର ମନ ॥
ଶ୍ରୀହରି ଜନ୍ମରସ ପୁଣ । ନିରତେ ପଠନ ଶ୍ରବଣ ॥
ସର୍ବଦା କାଳେ ଶୁଚିମନ୍ତ । ସତ୍ୟ ବଚନ ଦୃଢ଼ମତ ॥
ଏମନ୍ତେ ରାଜା ଏକଦିନ । ବିଜୟେ ରତ୍ନ ସିଂହାସନ ॥
ସୈନ୍ୟ ଅଛନ୍ତି ପଛୁଆରି । ଗଜ ତୁରଙ୍ଗ ଆଦିକରି ॥
ସଭା ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନୃପଗଣ । କରି ଅଛନ୍ତି ବେଢ଼ିରଣ ॥
ସାଧୁ ବୈଷ୍ଣବ ଆଦିକରି । ବିପ୍ର ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ॥
ଦେଶୀ ବିଦେଶୀ ଏ ସଭାରେ । ସମସ୍ତ ଗୋଷ୍ଠି ଏକଠାରେ ॥
ଶ୍ରୀହରି ରସ କଥା ମାନ । କହୁ ଅଛନ୍ତି ସାଧୁଜନ ॥
ରାଜା ଶ୍ରବଣ ତାହା କରି । ଅଛନ୍ତି ଦେହ ବୁଦ୍ଧି ହାରି ॥
ଏମନ୍ତ ସମୟରେ କଥା । ଶୁଣ ସୁମନ ମହାରଥା ॥
ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବ ତାହାଙ୍କର । ବିଜୟ କଲେ ସେହିଠାର ॥
ଦେଖି ସେ ରାଜା ଅତିତୋଷେ । ମିଳିଲେ ଯାଇ ଗୁରୁପାଶେ ॥
ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗେ କରି ଦଣ୍ଡବତ । ଉଠି କପାଳେ ଯୋଡ଼ି ହସ୍ତ ॥
ଅତି ବିନୟ ଭାବ ହୋଇ । ଗୁରୁଙ୍କୁ ଦିବ୍ୟାସନ ଦେଇ ॥
ଦେଖି ସେ ନୃପତିର ଭାବ । ଆସନେ ବସି ଗୁରୁଦେବ ॥
ରାଜାଙ୍କୁ ବସ ହୋ ବୋଇଲେ । ଶୁଣି ନୃପତି ବିଜେକଲେ ॥
ଶ୍ରୀ ଗୁରୁ ଆଜ୍ଞା ପାଇ ବସି । ପୁଣି ଶ୍ରୀହରି ଭାବେ ରସି ॥
ଏମନ୍ତ ବେଳେ ମାଛି ଗୋଟି । ଉଡ଼ି ସେ ଅଇଲା ଚହଟି ॥
ବସିଲା ରାଜାର କପାଳେ । ରୁଧିର ପିଏ କୁତୁହଳେ ॥
ରାଜା ଅସୁଖ ଭାବ ହୋଇ । ଶ୍ରୀହସ୍ତେ ଦେଲେକ ଉଡ଼ାଇ ॥
ଲଲାଟେ ଶ୍ରୀହସ୍ତ ବାଜିଲା । ମାଛି ତକ୍ଷଣେ ଉଡ଼ିଗଲା ॥
କପାଳୁ ଦଣ୍ଡବତ ଧୂଳି । ଝଡ଼ି ପଡ଼ିଲା ମହୀସ୍ଥଳି ॥

ତା ଦେଖି ଗୁରୁଦେବ ହସି । ମଥା ପୋଡ଼ଣ ମୌନେ ବସି ॥
ତାହା ଜାଣିଲେ ନୃପମଣି । ସେତ ବିବେକ ଚୂଡ଼ାମଣି ॥
ତକ୍ଷଣେ ଉଠି ଉଭାହୋଇ । ଜଣାନ୍ତ ଗଦ ଗଦ ହୋଇ ॥
ମୂର୍ଖ ମଳିନ କି ନିମନ୍ତେ । ଏକଥା ଆଜ୍ଞା ହେଉ ମୋତେ ॥
ତା ଶୁଣି ଗୁରୁଦେବ ଭଣି । ଶୁଣ ହେ ନୃପତି ଅଗ୍ରଣୀ ॥
ଯେ ଜନ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ସମ୍ମୁଖରେ । ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗେ ଦଣ୍ଡବତ କରେ ॥
ତା ଅଙ୍ଗେ ଲାଗେ ଯେତେ ଧୂଳି । ତେତେ ଜନ୍ମର ପାପ ଦଳି ॥
ସେ ଧୂଳି ଦେଖି ଯେଉଁ ନର । ହସ୍ତରେ ଝାଡ଼ି କରେ ଦୂର ॥
ତାର ପାତକ ହୁଏ କେତେ । ବିଚାର କର ହୃଦଗତେ ॥
ତୋର ସ୍ୱହସ୍ତ ବାଜିବାରୁ । ଧୂଳି ଝଡ଼ିଲା କପାଳରୁ ॥
ତେଣୁ ପୋଡ଼ିଲୁ ଆମ୍ଭେ ମଥା । ତୁ କି ନ ଜାଣୁ ମହାରଥା ॥
ଶୁଣି ନୃପତି କମ୍ପମାନ । ବଦନୁ ନ ସ୍ଫୁରେ ବଚନ ॥
ଶୋକେ ପୂରିତ କଳେବର । କମ୍ପଇ ରାଜାର ଅଧର ॥
ସଜଳ କରି ନେତ୍ର ଦୁଇ । ରହିଲେ ସ୍ତମ୍ଭୀଭୂତ ହୋଇ ॥
କେତେହେଁବେଳେ ଗୁହାଁଦେଲେ । ଗୁରୁଙ୍କୁ ପାଶେ ନ ଦେଖିଲେ ॥
ଉଭାରି ରାଜା ସଭା ମୁଖେ । ପୁଚ୍ଛିଲେ ଅତି ମନଦୁଃଖେ ॥
ହେ ମହା ସଭାଜନେ ଶୁଣ । ମୋ ପାପହୁଏ ଯା ପ୍ରମାଣ ॥
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଦ୍ରୋହ ଦୋଷ ମୋର । କେମନ୍ତେ ହେବ ଏବେ ଦୂର ॥
ଏଥକୁ ଦେଖି ଶାସ୍ତ୍ରପଥ । କିବା ଲେଖିଛି ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ॥
ନୋହିଲେ ମରିବି ଅବଶ୍ୟ । ଏ ରାଜପଦେ ନାହିଁ ଆଶ ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ବିପ୍ରଜନ । ଖୋଜି ସକଳ ଶାସ୍ତ୍ରମାନ ॥
ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବ ପଦ୍ଧତିରେ । ଦେଖିଲେ ଲେଖିଛି ତହିଁରେ ॥
ଅତଏବରେ କାଷ୍ଠା କଥା । କରି ଯେ ନୁହଇ ସର୍ବଥା ॥
ଏମନ୍ତ ଦେଖି ବୃଦ୍ଧଜନେ । ନ କହି ରହିଲେ ମଉନେ ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଲେ ନୃପବର । ନ କହ କଥା ଗୋପ୍ୟକର ॥
ଏ ମୋର ପାପକ୍ଷୟ ଅର୍ଥେ । ସେବା ଲେଖିଛି ଶାସ୍ତ୍ରପଥେ ॥

ତାହା କରିବ ସତ୍ୟ ମୋର । ଏଥକୁ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଦିବାକର ॥
ଏମନ୍ତ ଶୁଣି ବିପ୍ର ଭଲେ । ପ୍ରବନ୍ଧ ଫିଟାଇ ପଢ଼ିଲେ ॥
ହେ ରାଜା ଶୁଣ ସାବଧାନେ । ଗୁରୁ ଚରଣେ ଯେଉଁମାନେ ॥
ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗେ ଦଣ୍ଡବତ କରି । ଗୁମୁରେ ରହନ୍ତି ଉଭରି ॥
ତା ଅଙ୍ଗେ ଥାଇ ରେଣୁ ଯେତେ । ତେତେ ଜନମ ପରିଯନ୍ତେ ॥
ସଞ୍ଚରି ଥାଇ ଯେ କଳୁଷ । ତକ୍ଷଣେ ହୋଏ ସବନାଶ ॥
ବଡିମାପଣେ ଯେଉଁମାନେ । ସେ ରେଣୁ ଝାଡ଼ନ୍ତି ଅଜ୍ଞାନେ ॥
ତାଙ୍କ ସୁକୃତ ଆଉ ନାହିଁ । କେବଳ କଥାଏ ଅଛଇ ॥
ଏମନ୍ତ କରି ଯେବେ ପାରି । ସେ ଗୁରୁଦ୍ରୋହ କଷ୍ଟ ତରି ॥
ତମ୍ବା ପଟାଏ ଗଢ଼ାଇବ । ଦ୍ୱାଦଶହାତ ଦୀର୍ଘ ହେବ ॥
ପ୍ରସ୍ଥ ଯେ ଛନହାତ ଜାଣ । ଚଉକେ ବହଳ ପ୍ରମାଣ ॥
ପୋତାଇ ତମ୍ବା ସ୍ତମ୍ଭଖମ୍ବ । ସେ ପଟା କରିଥିବ ଦମ୍ଭ ॥
ଅଙ୍ଗାର ଅଗ୍ନି ତଥି ତଳେ । ଦେଇଣ ମହାଯନ୍ତ୍ର ଜାଳେ ॥
ସେ ପଟା ତାତି ଅଗ୍ନିପ୍ରାୟ । ଦିଶିବ ଅତି ତୋରାମୟ ॥
ତହିଁରେ ଶତ ଅଷ୍ଟବାର । ପ୍ରଣାମ କରିବ ସେ ନର ॥
ତେବେତ ଗୁରୁଦ୍ରୋହ ଦୋଷ । ତା ଦେହୁ ହୋଇବ ବିନାଶ ॥
ନୋହିଲେ ଆନ ନାହିଁପାର । ଏହା ଲେଖିଛି ବେଦବର ॥
ଏମନ୍ତ ଶୁଣି ସେ ନରେନ୍ଦ୍ର । ମୁଖ ବିକାଶେ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ॥
ଲୋମ ଉଦ୍‌ଗମ ଭାବ ବହି । ଆନନ୍ଦ କେ ପାରିବ କହି ॥
ହସି କହଇ ନୃପବଣି । ଏବେ ମୋ ହୋଇଲା କାରର୍ଣ୍ଣ ॥
ଏମନ୍ତ କହି ତାମ୍ବିଙ୍କୁ । ହକାରି ତୁରିତେ ପାଶକୁ ॥
ତମ୍ବା ଲେଖାଇ ଦେଲେ ଯେତେ । ପଟା ନିର୍ମାଅ ବିଧିମତେ ॥
ତାମ୍ବିମାନେ ଆଜ୍ଞା ପାଇ । ପଟାନିର୍ମାଣ କଲେ ଯାଇଁ ॥
ରଜା ଗୁମୁରେ ଦେଲେ ନେଇ । ଦେଖି ଆନନ୍ଦ ନରସାଇଁ ॥
ସୁଆସୀ ବଳକୁ ହକାରି । ଖମ୍ବ ପୋତାଇ ହର୍ଷ କରି ॥
ସେ ପଟା ଥାପି ସେହି ଖମ୍ବେ । ନିଷ୍ଟୁଳ କରି ମହାଦମ୍ଭେ ॥

ତଳେ ଅଙ୍ଗାର ଅଗ୍ନି ନେଇ । ଜାଳିଲେ ମହାଯନ୍ତ୍ର ତାଇ ॥
ପ୍ରବଳ ହୋଇ ଅଗ୍ନି ଗୋଷ୍ଠା । ଲଗି ପାଇଲା ତମ୍ବାପଟା ॥
ସେ ମହାଅଗ୍ନି ତେଜପାଇ । ପାଶେ ନ ପାରେ କେହି ରହି ॥
ଏମନ୍ତ ବେଳେ ସେ ରାଜନ । ତୀର୍ଥଜଳରେ କରି ସ୍ନାନ ॥
କଣ୍ଠ ହୃଦରେ ବେନି ଭୁଜେ । ଲଲାଟେ ତିଳକ ବିରାଜେ ॥
ମସ୍ତକେ ତୁଳସୀ ମଞ୍ଜରୀ । ଗଳାରେ ସେହି ମାଳାଭରି ॥
ପିନ୍ଧିଣ ଅମଳାନ ବାସ । କାଛେଣି ଯେହ୍ନେ ବୀରବେଶ ॥
ବିଭୂତି ବିଲେପନ କାୟେ । ଦିଶନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମବେତ୍ତା ପ୍ରାୟେ ॥
ଶ୍ରୀମୁଖେ ନିର୍ମାଲ୍ୟ କୈବଲ୍ୟ । କରି ବିଜୟେ ମହୀପାଳ ॥
ଚଉଦିଗରେ ନର ନାରୀ । ବେଢ଼ିଣି ଶତେପୁର କରି ॥
ଅଛନ୍ତି ପାତ୍ର ଅମାତ୍ୟ । ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବ ଇଷ୍ଟମିତ୍ର ॥
ଯୋଗୀ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ । ବୈଷ୍ଣବ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ଭିକାରୀ ॥
ବ୍ରହ୍ମ କ୍ଷତ୍ର ସୂ ଚାରିଜାତି । ଅପରେ କେତେ ଲୋକଛନ୍ତି ॥
ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ରୀ ପୁରୁଷ ଆଦିକରି । ଜନ ଗହଳେ ସୃଷ୍ଟିପୂରି ॥
ସଂସାରେ ପଡ଼ୁଅଛି ହୁରି । ଯେ ବାଳବୃଦ୍ଧ ଆଦିକରି ॥
ବାଦ୍ୟ ନିଶାଣ ମୁଖଗୋଳ । ମେଦିନୀ ହୁଏ ଟଳ ମଳ ॥
ଏମନ୍ତ ଦେଖି ସର୍ବଜନ । ବୋଲନ୍ତି ହେ ମହାରାଜନ ॥
ଏ କଥା କେବେହେଁ ନ କର । ବୃଥା ନ ନାଶ କଳେବର ॥
ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ନ କର ଅନାଥ । ବୋଲି ମସ୍ତକେ ଦେଲେ ହସ୍ତ ॥
ତା ଶୁଣି ନୃପ ଚୂଡ଼ାମଣି । ବୋଲନ୍ତି ଶୁଣ ନରଶ୍ରେଣୀ ॥
କିମ୍ପାଇଁ ହୋଇବ ଅନାଥ । ସବୁରି ପ୍ରଭୁ ଜଗନ୍ନାଥ ॥
ମୋ ଜୀବ ଯିବାକୁ ସଂଶୟେ । ନ କର କାହାରି ହୃଦୟେ ॥
ଜନ୍ମ ଲଭିଲେ ନିଶ୍ଚେ ମରି । ମରଣ ଗୁରେ କିମ୍ପା ଡରି ॥
କିମ୍ପା ମୁଁ ଗୁରୁଦ୍ରୋହ ଦୋଷେ । ଗଞ୍ଜି ହୋଇବି ଯମପାଶେ ॥
ସ୍ଥାବର ଆଦି ଦେହ ବହି । ନିଷ୍ଫଳ ହୋଇ କେହି ନାହିଁ ॥
ଏ କଥା ନୁହଇ ଉଚିତ । ନୋହିବ ମୋର ଆନମତ ॥

ଯାଉ ବା ଥାଉ ଏ ଶରୀର । ଏହା ଜାଣନ୍ତୁ ଚକ୍ରଧର ॥
ତୁମ୍ଭେ ସମସ୍ତେ ବୋଲହରି । ବାଳକ ବୃଦ୍ଧ ଆଦିକରି ॥
ଏମନ୍ତେ କହୁ ଦଣ୍ଡଧାରୀ । ଚିନ୍ତିଲେ ନିଳାଦ୍ରି ବିହାରୀ ॥
ଜୟ ହେ ଶଙ୍ଖ ଚକ୍ରପାଣି । କମଳା ଦେବୀ ପ୍ରାଣମଣି ॥
ବ୍ରହ୍ମା ଇନ୍ଦ୍ରାଦି ଏ ଜଗତ । ଯାର ଆଜ୍ଞାରେ ଯାତାୟାତ ॥
ଶଶାଙ୍କ ରବି ଆଖଣ୍ଡଳ । ସେ ଆଦି ସର୍ବଦିଗପାଳ ॥
ମେରୁ ବସୁଧା ସିନ୍ଧୁ ବାରି । ଏ ନିତ୍ୟେ ଯାର ଆଜ୍ଞାକାରୀ ॥
ସୁର ମହେଶ ପୁରନ୍ଦର । ଯକ୍ଷ ରକ୍ଷସ ସେ କିନ୍ନର ॥
ସିଦ୍ଧ ଯୋଗୀନ୍ଦ୍ର ମୁନିଗଣ । ଚିନ୍ତନ୍ତି ଯେ ହରି ଚରଣ ॥
ମୁଁ ଅବା ସାମାନ୍ୟ ମାନବ । କାହୁଁ ଜାଣିବ ତାଙ୍କ ଭାବ ॥
ହେ ପ୍ରଭୁ ତୁମ୍ଭେ ଆଦିମୂଳ । ସମସ୍ତେ ତୋର ପଦ ଡାଳ ॥
ଏଣୁ ତୋ ଅଭୟ ଚରଣ । ଆଜ ମୁଁ ପଶିଲ ଶରଣ ॥
ତୁ ନାଥ ବାଞ୍ଛା କଳ୍ପତରୁ । ମହାମହିମା ମହାମେରୁ ॥
ଜନ ଆରତ ଖଣ୍ଡିବାରେ । ତୋ ସମ ନାହିଁ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡରେ ॥
ଚିନ୍ତାର୍ଥି ଚିନ୍ତା ତୃଣବନ । ତୁ ଯେ ପ୍ରବଳ ହୁତାଶନ ॥
ବିପତ୍ତି ସାଗର ବିନାଶି । ତୁ ଯେ ଅଗସ୍ତି ମହାଋଷି ॥
ବିଷୟୀ ବିଷକୁ ଯେ ଗଦ । ତୋର ଅଭୟ ପଦ୍ମପାଦ ॥
ଭୃତ୍ୟ କୁମୁଦ ବନପାଳ । ତୁମ୍ଭେ ଯେ ଚନ୍ଦ୍ରମା ମଣ୍ଡଳ ॥
ଚିନ୍ତାର୍ଥିଜନ ଚିନ୍ତାମଣି । ଅଶେଷ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ କାରେଣୀ ॥
ଏ ମୋ ଆରତ ନିବାରଣେ । ତୁମ୍ଭହୁଁ ନାହିଁ ଅନ୍ୟ ଜଣେ ॥
ଏ ମୋର ଅନଳ ଜ୍ୱାଳାରୁ । ଉଦ୍ଧରି ଧର ମହାମେରୁ ॥
ରଖ ନ ରଖ ତୁମ୍ଭ ଇଚ୍ଛା । ମୁଁ ଏବେ ଘେନିଲ ଏ ଦୀକ୍ଷା ॥
ଯାଉ ବା ଥାଉ ଏ ଶରୀର । ନ ଲାଗୁ ଗୁରୁଦ୍ରୋହ ମୋର ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ମହାବଳୀ । ମୁଖେ ରଟିଲେ ନାମାବଳୀ ॥
ଶ୍ରୀରାମ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଶ୍ରୀହରି । ମୁକୁନ୍ଦ ମାଧବ ମୁରାରି ॥
ଅଚ୍ୟୁତ ଅନନ୍ତ ଗୋବିନ୍ଦ । ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ସଦାନନ୍ଦ ॥

ବ୍ରଜସୁନ୍ଦର ବଂଶୀ ପାଣି । ରାଧାବଲ୍ଲଭ ପ୍ରାଣମଣି ॥
ଦୟାସାଗର ଦାଶରଥି । ଶ୍ରୀଧର ଶ୍ରୀକର ଶ୍ରୀପତି ॥
ଲକ୍ଷ୍ମୀନାୟକ ଚକ୍ରପାଣି । ସୀତାବଲ୍ଲଭ ରଘୁମଣି ॥
ହେ ବନମାଳୀ ହେ କଂସାରି । ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ଦଇତ୍ୟାରି ॥
ଶ୍ରୀବତ୍ସ ଲାଞ୍ଛନ କେଶବ । ଦୀନବାନ୍ଧବ ବାସୁଦେବ ॥
ଭବମୋଚନ ଭଗବାନ । ଜଗଜ୍ଜୀବନ ଜନାର୍ଦ୍ଦନ ॥
ଏମନ୍ତେ ନାମାବଳୀ ଗଣି । ମୁଖେ ଉଚ୍ଚାରେ ନରମଣି ॥
ହରି କଥନେ କର୍ଣ୍ଣ ଡେରି । ନୟନେ ହରିରୂପ ଧରି ॥
ହରି ସ୍ମରଣ କରି ହୃଦେ । ମନ ନବେଶି ହରିପାଦେ ॥
ଅନେକ କରି ପ୍ରଣମିତ । ରଜା ହରଷ କରି ଚିତ୍ତ ॥
ନମିଣ ଚନ୍ଦ୍ର ଦିବାକର । ଉଠିଲେ ପଟାରି ଉପର ॥
ଅନଳ ତେଜ ମହାବଳୀ । କଞ୍ଚା ଦାରୁହିଁ ଯିବ ଜଳି ॥
ତହିଁ ନୃପତି ଦଣ୍ଡବତ । କରି ଉଠିଲେ ସେ ତ୍ୱରିତ ॥
ପ୍ରବଳ ଅଗ୍ନି ଶିଖା ତହିଁ । ଜଳି ଉଠିଲା ରଜାଦେହୀ ॥
କର ଚରଣ ରଜା ମୁଣ୍ଡ । ଛୁଟି ହୋଇଲା ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ॥
ତହିଁ ରଜାର ନାହିଁ ଭୟ । ଚିତ୍ତେ ଚିନ୍ତଇ ଦେବଦ୍ୱୟ ॥
ପୁଣି କପୋଳେ କର ଦେଇ । ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗେ ପାଦେ ପଡ଼ି ଶୋଇ ॥
ତାହା ଜାଣିଲେ ଆଦିମୂଳ । ଯେ ପ୍ରଭୁ ଭକତବତ୍ସଳ ॥
କରୁଣା କଲେ ଭାବଗ୍ରାହୀ । ଅନଳ ଜଳପ୍ରାୟ ହୋଇ ॥
ରଜା ଶ୍ରୀହଙ୍ଗ କଅଁଳିଲା । ପୋଡ଼ିଲା ଶୀତଳ ହୋଇଲା ॥
ଏମନ୍ତ ଦେଖି ସର୍ବଜନ । ଆକୁଳେ କରନ୍ତି ରୋଦନ ॥
ମସ୍ତକେ କରୁଛନ୍ତି କର । ବୋଇଲେ ଆହେ ନୃପବର ॥
ଆଉ କେ ଏ ରଜ୍ୟ ପାଳିବ । ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ଛାଡ଼ିଲ ଦଇବ ॥
ଏମନ୍ତେ ବସୁଛନ୍ତି ଜନେ । ସେକ୍ଷଣି ଉଠିଲେ ରଜନେ ॥
ତେଜ ବିରଜମାନ କାୟେ । ଦିଶନ୍ତି ଦ୍ୱାଦଶ ସୂର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରାୟେ ॥
ପୁଣି ମସ୍ତକେ ଦେଇ ହସ୍ତ । ଲେଉଟି କଲେ ଦଣ୍ଡବତ ॥

ପ୍ରବଳ ନଦୀଜଳେ ମିଳି । ହଂସ ଯେସନେ କରେ କେଳି ॥
ସେହି ପ୍ରକାରେ ପୁଣି ପୁଣି । କେଶରୀ ବଂଶ ନୃପମଣି ॥
ପୁଣି କରନ୍ତ ଦଣ୍ଡବତ । ତା ଦେଖି ଲୋକେ ଆଚମ୍ବିତ ॥
ଶିବ ପ୍ରତିମା ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ । ସମସ୍ତେ ଅଛନ୍ତି ଅନାଇ ॥
ଛତିଶବାର ଏହିପରି । ସେ ରାଜା ଦଣ୍ଡବତ କରି ॥
ମେଦିଣୀ ହେଲା ଟଳମଳ । କମ୍ପିଲେ ଦଶଦିଗପାଳ ॥
ତାହା ଜାଣିଲେ ନରହରି । ବେଗେ ତେଜିଲେ ନୀଳଗିରି ॥
ଅତି ଅପୂର୍ବ ଶୋଭାକର । ବିଧାତା ନିର୍ମାଣୁ ବାହାର ॥
ଜଗନ୍ମୋହନ ରୂପଧର । ପଛା ପାରୁଶେ ବଜେକର ॥
ଶ୍ରୀକର ବଢ଼ାଇଣ ଦେଲେ । ରାଜାଙ୍କୁ ଝିଙ୍କି ପକାଇଲେ ॥
ବୋଇଲେ ରହିଲା ତୋ କୀର୍ତ୍ତି । ସଂସାର ମଧ୍ୟେ ହେ ନୃପତି ॥
ତୋହର ପରି ପୁଣ୍ୟବନ୍ତ । ନାହିଁ ନୋହିବ ଏ ଜଗତ ॥
ସକଳ ପାପୁ ହେଲୁ ପାର । ଲଭ ପରମଗତି ସାର ॥
ତା ଶୁଣି ରାଜା କରଯୋଡ଼ି । ବିପ୍ର ଚରଣ ତଳେ ପଡ଼ି ॥
ବୋଇଲେ ମୋତେ କହ ସତ୍ୟ । କେ ତୁମ୍ଭେ ଅଟ ହେ ପବିତ୍ର ॥
ଏ ମୋର ଚର୍ମଚକ୍ଷୁ ହୀନ । ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ନ ପାରିଲି ଚିହ୍ନି ॥
ଶୁଣି ବୋଲନ୍ତି ଭଗବାନ । ଉଠି ତୁ ଦେଖ ହେ ନୟନ ॥
ଯାହାକୁ ଚିନ୍ତୁଥିଲୁ ତୁହି । ନିଶ୍ଚୟ ଜାଣ ଆମ୍ଭେ ସେହି ॥
ଶୁଣି ନୃପତି ଉଭାହେଲେ । ନିର୍ମଳ ନେତ୍ରେ ଅନାଇଲେ ॥
ଦେଖିଲେ ଶଙ୍ଖଚକ୍ରଧାରୀ । ଗଦା ପଙ୍କଜ ଭୁଜ ଚାରି ॥
ଜଗନ୍ମୋହନ କୃପାସିନ୍ଧୁ । ଶରଣ ଜନଙ୍କର ବନ୍ଧୁ ॥
ଅଭୟ ବର ତାଙ୍କୁ ଦେଇ । ଅନ୍ତର ହେଲେ ଭାବଗ୍ରାହୀ ॥
ପ୍ରଭୁ ମାୟାରେ ନରଶ୍ରେଣୀ । ଏ ସର୍ବ ନ ପାରିଲେ ଜାଣି ॥
ଶୁଣ ହେ ମନୁ ନୃପଗଣ । ସେ ରାଜା ଭାଗ୍ୟବନ୍ତ ପୁଣ ॥
ସାକ୍ଷାତ ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଦେଖିଲା । ସଂସାରେ କୀରତି ରଖିଲା ॥
ଅତି ଆନନ୍ଦେ ନରେଶ୍ୱର । ବିଜୟେ କଲେ ଧୀର ଧୀର ॥

ସମସ୍ତେ ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ କରି । ଚଳଣି ଗଲେ ଯେଝା ପୁରି ॥
ସେ ରଜା ଅନ୍ତଃକାଳେ ଯାଇ । କେବଣ ଗତି ଥିବ ପାଇ ॥
ମୋତେ ତା ନୁହଇ ଗୋଚର । ହେ ମନ ତୋ ମନେ ବିଚାର ॥
ଏ କଳିଯୁଗର ଚରିତ । ଶୁଣି ଲାଗିବ ଆଚମ୍ବିତ ॥
ହରି ଭକତ ଜନମାନେ । ଶୁଣି ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯିବେ ମନେ ॥
ଅଜ୍ଞାନୀ ଜନେ ଏହି କଥା । ଅବଶ୍ୟ ମଣିବେଟି ମିଥ୍ୟା ॥
ଶୁଣି ସାନନ୍ଦ ମନହୟ । ସିନ୍ଧୁ ଉଦୟ ଇନ୍ଦୁ ପ୍ରାୟ ॥
ଏ ଦାର୍ଢ୍ୟଭକ୍ତି ରସବାଣୀ । ସଂସାର ସିନ୍ଧୁକୁ ତରଣୀ ॥
ସୁଜନ ଏଣେ କର ଲୟ । ଦୂର ହୋଇବ ଯମ ଭୟ ॥
କହଇ ବିପ୍ର ରାମଦାସ । ମୂଳଟି ଅଟଇ ବିଶ୍ୱାସ ॥
ଦାର୍ଢ୍ୟତା ବିନା ଯେତେ କର୍ମ । କଲେ ନୋହିବ ପୂର୍ଣ୍ଣକାମ ॥
ସାଧୁଜନଙ୍କ ପାଦଗତେ । ରାମ ବୋଲଇ ରଖ ମୋତେ ॥
ତୁମ ସଙ୍ଗତି ମୋର କର । ମୁଁ ତୁମ୍ଭ ଚରଣେ କଙ୍କର ॥
ହେ ଦେବ ଗଦା ପଦ୍ମଧର । ହେ ପଦ୍ମଯୋନଙ୍କ ପିଅର ॥
ମୋ ମନ ହୋଇ ଷଟପଦ । ତୁମ୍ଭ ପଙ୍କଜ ପାଦେ ପଦ୍ମ ॥
କରିଣ ପିଉ ସୁଧା ଧାର । ହେ ପ୍ରଭୁ ଏତେ ମାନ କର ॥
କର ନ କର ତୁମ୍ଭ ଚିତ୍ତ । ଆଶା ମୁଁ କରିଛି ବହୁତ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତିରସାମୃତେ ମନଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ
ଶ୍ରୀ କୁଳଶିଖର ରଜା ଦାର୍ଢ୍ୟଭାବ ବର୍ଣ୍ଣନେ
ନାମ ଷଡ଼ବିଂଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ସପ୍ତବିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ
ଲାଲବେଗ ଓ ସାଲବେଗ ସମ୍ବାଦ

ମନ ଉବାଚ

ପୁଣି ପୁଚ୍ଛଇ ମନ ରାଣି । ଚୈତନ୍ୟ ଦେବଙ୍କ ପାଦେଣି ॥
ହେ ଶୁଦ୍ଧ ଚେତା ତୋର ବାଣୀ । କେବଳ ସୁଧାସମ ଜାଣି ॥

ପିଇ ମୋ ଶ୍ରବଣ ଯୁଗଳ । ସନ୍ତୋଷ ନୋହିଲା କେବଳ ॥
ଏହି ପ୍ରକାରେ କଥା ଆଉ । ଥିଲେ କହିବା ମୋତେ ହେଉ ॥
ଶୁଣି ସୁଚେତା କହେ ହସି । ଶୁଣ ହେ ସର୍ବଘଟବାସୀ ॥
କଟକ ନାମେ ଯେ ସହର । ଲାଲବାଗରେ ତାର ଘର ॥
ଜାତିରେ ଅଟଇ ପଠାଣ । ତାହାର କଥା ଏବେ ଶୁଣ ॥
ମୁଗଲ ଜନ୍ମ କର୍ମ ଯେତେ । ଶୁଣ କହିବା ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେ ॥
ତାହାର ଜନ୍ମ କର୍ମ ଯେତେ । ଶୁଣ କହିବା ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେ ॥
ସେ ଲାଲବେଗ ଅତି ଦୁଷ୍ଟ । ଖଳ ପ୍ରପଞ୍ଚ ବୁଦ୍ଧି ନଷ୍ଟ ॥
ଶ୍ରୀ ଗଜପତି ଦଣ୍ଡଧାରୀ । ସଙ୍ଗତେ ଶତ୍ରୁପଣ କରି ॥
ଅନେକ ସୈନ୍ୟ ଠୁଳ କଲା । ଓଡ଼ିଶା ଯୁଝିବାକୁ ଗଲା ॥
ଉଚ୍ଛୁଳେ ବାଦ୍ୟନାଦ ଘୋଷ । ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ ॥
ସେ ମହାରାଜ୍ୟ କଲେ ଜୁର । ଧନ ବସନ ଅଳଙ୍କାର ॥
ଛାଡ଼ିଣ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଶାସନ । ପଳାଇଗଲେ ସର୍ବଜନ ॥
ତହିଁ ଏକ ବିଧବା ନାରୀ । ଯାଉ ସେ ଥିଲା ସ୍ନାନକରି ॥
ଏକାକୀ ଜନ ଜଳଘାଟେ । ସୈନ୍ୟ ତା ଦେଖିଲା ନିକଟେ ॥
ଡରେ ସେ ନ ପାରିଲା ଯାଇ । ରହିଲା ସ୍ତମ୍ଭୀଭୂତ ହୋଇ ॥
ଏକେ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ଦୁଜେ ଯୁବା । କେ କହିପାରେ ତାର ଶୋଭା ॥
ଚମ୍ପକ ପୁଷ୍ପ ପରି କାନ୍ତି । ମୁକୁତା ଶ୍ରେଣୀ ଦନ୍ତପନ୍ତି ॥
ସୁନାସା ସୁନ୍ଦର କପୋଳ । ବଦନ ଚନ୍ଦ୍ରମା ମଣ୍ଡଳ ॥
ନେତ୍ର କୁରଙ୍ଗ ଶୋଭା ଜିଣି । ଅପୂର୍ବ ଭଙ୍ଗିମା ଚାହାଁଣି ॥
ଅଞ୍ଜନ ବଳ କେଶ ଆଭା । ବାହୁଯୁଗଳ ଦିବ୍ୟ ଶୋଭା ॥
ହୃଦୟଭାଗ ଅତି ଉଚ । ଶ୍ରୀଫଳ ଜିଣି ଦେନି କୁଚ ॥
କଟି କ୍ଷୀଣତା କହି ନୋହେ । ଶୋଭାରେ ଜନମନ ମୋହେ ॥
ଏମନ୍ତ ନାରୀ ନଦୀ କୂଳେ । ଉଭା ତା ଯୌବନ ବିକଳେ ॥
ଏମନ୍ତ ବେଳେ ଲାଲବେଗ । ଆସି ମିଳିଲା ତାର ଆଗ ॥
ଏକେ ସେ ଦୁଷ୍ଟ ବଳବନ୍ତ । ତା ସଙ୍ଗେ ବଳହିଁ ବହୁତ ॥

ଦେଖିଣ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁନ୍ଦରୀ । ମଦନ ଶରେ ହେଲା ଘାରି ॥
ବଳେ ଧଇଲା ତାର ଭୁଜ । ମୃଗୀକୁ ଯେହ୍ନେ ମୃଗରାଜ ॥
ବସାଇ ଅଶ୍ୱର ଉପରେ । ସେ ନାରୀ ଦଇବ ସୁମରେ ॥
ଘେନିଣ ଚଳିଗଲା ବେଗେ । ସମସ୍ତ ସୈନ୍ୟଙ୍କର ଆଗେ ॥
କେ ତାକୁ ଚହ୍ନି ନ ପାରିଲେ । ସମସ୍ତ ସୈନ୍ୟ ଲେଉଟିଲେ ॥
ତା ପୁର ଦେଖି ସେ ଯୁବତୀ । ଅତି ସନ୍ତାପ ମଥା ପୋତି ॥
ନୟନୁ ଅଶ୍ରୁ ଧାର ଗଳେ । କାନ୍ଦି ଗଡ଼ଇ ମହୀତଳେ ॥
ତା ନିଜ କୁଟୁମ୍ବ ସୁମରି । ବୋଲଇ ଦେବ ପ୍ରାଣ ହାରି ॥
ତାହା ଦେଖିଣ ସେ ପଠାଣ । ସେ ନାରୀ ଚରଣ ଧରିଣ ॥
ଅନେକ ବିନୟେ କହିଲା । କୋଳେ ବସାଇ ଚୁମ୍ବ ଦେଲା ॥
ଅନେକ ଅଳଙ୍କାରମାନ । ତା ଅଙ୍ଗେ କଲାକ ମଣ୍ଡନ ॥
ଝୀନ ବସନ ପିନ୍ଧାଇଲା । ନାନା କୁସୁମେ ବେଶ କଲା ॥
ସର୍ବାଙ୍ଗେ ଗନ୍ଧସାର ବୋଳି । ତା ସଙ୍ଗେ କଲା କାମକେଳି ॥
ନାନା ବିନୋଦେ ମନ ମୋହି । କୁଟୁମ୍ବ ଦେଲା ପାଶୋରାଇ ॥
ଦଇବେ ଅବଳା ଶରୀର । ସଙ୍ଗହିଁ ସିନା ମୂଳ ତାର ॥
ତାଠାରୁ ରତିସୁଖ ପାଇ । ରହିଲା ପତ୍ନୀ ପ୍ରାୟେ ହୋଇ ॥
ଏମନ୍ତେ କେତେ ଦିନ ଗଲା । ସେ ନାରୀ ପୁତ୍ର ପ୍ରସବିଲା ॥
ପୁତ୍ରକୁ ଦେଖି ଲାଲବେଗ । ତା ନାମ ଦେଲେ ସାଲବେଗ ॥
ମାତା ପିତାର ସ୍ନେହପାଇ । କ୍ଷୀରପାନରେ ପୁଷ୍ଟ ହୋଇ ॥
ଦିନକୁ ଦିନ ବର୍ଦ୍ଧମାନ । ହୋଇଲା ସେ ନବ ନନ୍ଦନ ॥
ପାଳିଲେ ବିଧିମତ କରି । ଅନେକ ଅଳଙ୍କାର ଭରି ॥
ଏମନ୍ତେ କେତେକାଳ ଗଲା । ଯୁବା ଅବସ୍ଥା ଆସି ହେଲା ॥
ଶିଖିଲା ଷର୍ବିବୃତ୍ତି ଯେତେ । ଅଶ୍ୱାରୁଢ଼ ଚଢ଼ିବା ସହିତେ ॥
କାଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡାରେ ବିଚକ୍ଷଣ । ଆଡ଼ ଉହାଡ଼ରେ ମାରଣ ॥
ଏମନ୍ତ ନାନା ବିଦ୍ୟାମାନ । ଶିଖି ସେ କରଇ ଗୁମାନ ॥
ପଠାଣ ବୀର୍ଯ୍ୟେ ଜାତ ହୋଇ । ସେହି ସ୍ୱଭବେ ଦିନ ନେଇ ॥

ଏମନ୍ତେ କେତେଦିନ ଗଲା । ତା ପିତା ଯୁଦ୍ଧେ ବାହାରିଲା ॥
ପିତାଙ୍କୁ ଘେନି ସାଲବେଗ । ସୈନ୍ୟ ସଙ୍ଗତେ ଗମେ ବେଗ ॥
ପ୍ରବେଶ ହେଲା ସେ ସ୍ଥାନରେ । ଆଗ ହୋଇ ସେ ଯୁଦ୍ଧକରେ ॥
ଯୁଦ୍ଧରେ ଶସ୍ତ୍ରାଘାତ ପାଇ । ଢଳି ପଡ଼ିଲା ରଣଭୂଇଁ ॥
ସତତ ଖଣ୍ଡା ଘାତ ହେଲା । ରୁଧିର ଧାର ବହିଗଲା ॥
ପଡ଼ିଲା ମୂର୍ଚ୍ଛାଗତ ହୋଇ । ଦେଖି ସଙ୍ଗରେ ଲୋକେ ଧାଇଁ ॥
ସାଲବେଗଙ୍କୁ ବହି ନେଲେ । ତା ନିଜପୁରେ ପ୍ରବେଶିଲେ ॥
ଦେଖି ତାହାର ଗର୍ଭଧାରୀ । ଶୁଣି ବାହୁନି ଶୋକ କରି ॥
ପିତା ତା ହୋଇ ଅତି କ୍ରୋଧୀ । ଅନେକ କଲା ମଉଷଧି ॥
କେବେହେଁ କୁଶଳ ନୋହିଲା । ଏମନ୍ତେ କେତେଦିନ ଗଲା ॥
ଅତି ଆରତେ ସାଲବେଗ । କହିଲା ଜନନୀର ଆଗ ॥
ହେ ମାତ ଶୁଣ ମୋ ବଚନ । ଏଥର ଗଲା ମୋ ଜୀବନ ॥
ମରିବି ଆତ୍ମାଘାତ ହୋଇ । ଏ କଷ୍ଟ ନ ପାରିବି ସହି ॥
ଛୁଡ଼ ମୋହର ପ୍ରତ୍ତ ଆଶା । ଆଜୁଁ ସରିଲା ମୋ ଭରସା ॥
ତୋର କି ବୁଦ୍ଧି ଥିଲେ କହ । ନୋହିଲେ ପାଶୋରିଣ ରହ ॥
ଶୁଣି ଜନନୀ ଶୋକଭରେ । କହିଲା ପୁତ୍ରର ଆଗରେ ॥
ମୋହର କଥା ଶୁଣ ବାବୁ । ତୋହର ଥିଲେ ମୋର ସବୁ ॥
ତୋ ବିନା ହୋଇବି ଅନାଥ । ସ୍ୱରୂପ କହିଲିରେ ସୁତ ॥
ମୋତେ ତୁ ପଚାରିଲୁ ଯାହା । ଶୁଣ କହିବି ତୋତେ ତାହା ॥
ପଠାଣ ଅଟେ ତୋର ତାତ । ମୁହିଁ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ତୋର ମାତ ॥
ତୁ କାହୁଁ ମୋ ବୋଲ କରିବୁ । ସ୍ୱରୂପ-ଶୁଣ ଆରେ ବାବୁ ॥
ଏମନ୍ତ ଶୁଣି ସାଲବେଗ । କହିଲା ଜନନୀର ଆଗ ॥
ହେ ମାତ କହିଲୁ ଯା ମୋତେ । ଶୁଣି ସଂଶୟ ମୋର ଚିତ୍ତେ ॥
ସେ ଯେ ପଠାଣ ତୁ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ । କିରୂପେ ତୁ ତାର ଘରଣୀ ॥
ଏମନ୍ତ ଶୁଣି ତାର ମାତ । ବୋଇଲେ ଶୁଣସିରେ ସୁତ ॥
ଗ୍ରାମମାନଙ୍କେ ଯେ ଉତ୍ତମ । ଦାଣ୍ଡ ମୁକୁନ୍ଦପୁର ନାମ ॥

ଯେଣୁ ଗ୍ରାମରେ ମୋର ଘର । ନ ଥିଲେ ମୋ ଶାଶୁ ଶ୍ୱଶୁର ॥
ତୋ ବାପ ଯୁଦ୍ଧେ ଯାଇଥିଲେ । ସଙ୍ଗେ ବହୁତ ସୈନ୍ୟ ଥିଲେ ॥
ବାହୁଡ଼ି ଆସିବାର ବେଳେ । ସେ ଦିନ ଦଇବର ବଳେ ॥
ମୁଁ ଯାଇଥିଲି ସ୍ନାନ କରି । ତହୁଁ ଆଣିଲା ମୋତେ ଧରି ॥
ଏ କଥା ଶୁଣି ସାଲବେଗ । କହିଲା ଜନନୀର ଆଗ ॥
ହେ ମାତ ଶୁଣ ମୋର ବାଣୀ । ତୁ ମୋର ପିଣ୍ଡର କାରଣୀ ॥
ତୋ ଇଚ୍ଛା ଯାହା ତାହା କର । ତୋ କଥା ସିନା ଇଷ୍ଟ ମୋର ॥
ଏଥିକି ବୁଦ୍ଧି କିସ କହ । କେମନ୍ତେ ରହିବ ମୋ ଦେହ ॥
ଏମନ୍ତ ଶୁଣି ତା ବଚନ । ବୋଲଇ ଶୁଣରେ ନନ୍ଦନ ॥
ମୋ କଥା ଶୁଣସିରେ ବାପ । ଏ ଯେ ତୋହର ନିଜ ବାପ ॥
ତୋତେ ପାସୋରି ସବୁକାଳେ । ତା ନିଜ ସୁତ ଦାର ମେଳେ ॥
ରହିଲା ଅଚିନ୍ତା ହୋଇଣ । ମୁଁ ସିନା ହେଲି ଅକାରଣ ॥
ମୋ ଯୁବା ବୟସ ସରିଲା । ତେଣୁ ସେ ମୋତେ ପାସୋରିଲା ॥
ତୁ ହାଦେ ଦାସୀପୁତ୍ର ସିନା । ତାକୁ କି ଲାଗେ ତୋ ବେଦନା ॥
ତୁ ଅଟୁ ମୋ ଜୀବନଧନ । ତୋ ବିନା ମୋର ସର୍ବଶୂନ୍ୟ ॥
ତୁହି ମୋ ଅନ୍ଧର ଲଉଡ଼ି । ତୁ ସିନା ମୋ ଧନ କଉଡ଼ି ॥
ତୁହି ମୋ କଣ୍ଠ ରତ୍ନମାଳା । ତୁହି ମୋ ନୟନ ପିତୁଳା ॥
ସ୍ୱରୂପ କହସିରେ ବାବୁ । ସତେ କି ମୋର ବୋଲ କରିବୁ ॥
ସତ୍ୟ ତୁ କର ମୋର ଆଗ । ତା ଶୁଣି ବୋଲେ ସାଲବେଗ ॥
ହେ ମାତ ଲଙ୍ଘେବାର ସତ୍ୟ । ତୋ ବୋଲ କରିବି ନିଶ୍ଚିତ ॥
ତୁ ମୋତେ କହିବୁଟି ଯାହା । ମୋ ଶିର ଫୁଲଚେଷ୍ଟା ତାହା ॥
ଏଥକୁ ସନ୍ଦେହ ନ କର । ବେଗେ ତୁ କର ସୁବିଚାର ॥
ମାତା ବୋଲଇ ପୁତ୍ର ଶୁଣ । ତୋ ମନେ ବିଶ୍ୱାସ କରିଣ ॥
ଶ୍ରୀବୃନ୍ଦାବନ ଚନ୍ଦ୍ର ଭଜ । ସେ ଯେ ଅଶେଷ ଦେବରାଜ ॥
ଅଶେଷ ଔଷଧିର ଘର । ଭଜିଲେ ନିଶ୍ଚେ ହେବୁ ପାର ॥
ଏମନ୍ତ ଶୁଣିଣ ନନ୍ଦନ । ବୋଇଲା ଆଗୋ ମାତା ଶୁଣ ॥

ଭୁ ଯାହା କହୁଅଛି ମୋତେ । ତାହା ମୁଁ ଜାଣିବି କେମନ୍ତେ ॥
କେବଣ ସ୍ଥାନେ ତାଙ୍କ ଘର । କେ ତାଙ୍କ ଜନମ ପିଅର ॥
କେବଣ ଦେଶର ସେ ନୃପ । କେମନ୍ତ ଅଛଇ ସ୍ୱରୂପ ॥
ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଭଜିବି କେମନ୍ତେ । ବୁଝାଇ କହ ମାତ ମୋତେ ॥
ଶୁଣି ଜନନୀ ମନେ ହସି । ବୋଇଲ ଶୁଣ ବାଳଶିଶି ॥
ନନ୍ଦରାଜ ଯେ ତାଙ୍କ ତାତ । ଯଶୋଦା ଦେବୀ ତାଙ୍କ ମାତ ॥
ଗୋପ ନଗରେ ତାଙ୍କ ଘର । ଅଶେଷ ପରଜା ତାଙ୍କର ॥
ରାଧିକା ନାମେ ତାଙ୍କ ନାରୀ । ସେ ଦୁହେଁ କିଶୋର କିଶୋରୀ ॥
ସେ ଗୋପ ବୃନ୍ଦାବନ ଭୂପ । କହିବି ଶୁଣ ତାଙ୍କ ରୂପ ॥
ନବୀନ ଶ୍ୟାମଘନ ମୂର୍ତ୍ତି । ଦଳିତାଞ୍ଜନ ଜିଣି କାନ୍ତି ॥
ସୁସ୍ନିଗ୍ଧ ଇନ୍ଦ୍ର ନୀଳମଣି । ତାଙ୍କ ରୂପକୁ ନୋହେ ଜିଣି ॥
ମର୍କତ କେଶ ଛବି ତାର । ନାନା କୁସୁମେ ଶୋଭାକର ॥
ଶିରେ ଶିଖଣ୍ଡ ଚୂଳ ଶୋହେ । ଭକତଜନ ମନ ମୋହେ ॥
ମସ୍ତକେ ଅମୂଲ୍ୟ ମୁକୁଟ । ଅଷ୍ଟରତନ ଝଟ ଝଟ ॥
ଲଲାଟେ ଗୋରଚନା ଶିତା । ଯାହା ଭବନ୍ତ ଊର୍ଦ୍ଧ ରେଖା ॥
ଶ୍ରବଣେ ମକର କୁଣ୍ଡଳ । ନିନ୍ଦଇ ତପନ ମଣ୍ଡଳ ॥
ସୁନେତ୍ର ଶ୍ୱେତପଦ୍ମ ଜିତା । ଦେଖି ଧଇର୍ଯ୍ୟ ହରେ ଧାତା ॥
ଭ୍ରୂଲତା କାମ ଶରାସନ । ଦେଖିଲେ ହରେ ପ୍ରାଣୀମନ ॥
ସୁନାସାପୁଟ କି ସୁନ୍ଦର । କୋଟିଏ କନ୍ଦର୍ପ କି ସ୍ଥିର ॥
ଦ୍ୱିରଦ ମୋତି ନାସାପୁଟେ । ଗୁଞ୍ଜାରପାଟି ଭାଲପଟେ ॥
କୁନ୍ଦ କୋରକ ଶୋଭା ଜିଣି । ହୀରକ ପ୍ରାୟ ଦନ୍ତଶ୍ରେଣୀ ॥
ରଙ୍ଗ ଅଧରେ ମନ୍ଦ ହାସ । ଅଶେଷ ପୀୟୂଷର ବାସ ॥
ମୁଖାରବିନ୍ଦ ଶୋଭା ଯେତେ । କେ କହି ପାରିବ ଜଗତେ ॥
ଦେଖି ଶ୍ରୀମୁଖ ଶୋଭା ତାର । ଛପି ରହିବ ନିଶାକର ॥
ପଙ୍କଜ ବଦନ ମୁକୁର । ଜିଣି ଦିଶଇ ଶୋଭାକର ॥
ଗୁରୁ ଚିବୁକ କମ୍ବୁଗ୍ରୀବ । ଦେଖି ମୋହିତ ସଦାଶିବ ॥

ତହିଁ ଲମ୍ବିତ ବନମାଳ । ସୁରତ୍ନହାର ବକ୍ଷସ୍ଥଳ ॥
ବଳିତ ସୁବାହୁ ଯୁଗଳ । ସୁନ୍ଦର ମଦନ ଗୋପାଳ ॥
ହୃଦରେ ଶ୍ରୀବତ୍ସର ଚିହ୍ନ । ଯେ ଟି ପଣ୍ଡିତ ଉଦ୍ଧାରଣ ॥
ଭୁଜେ ବଳୟେ ଖୀରବାନା । ସେହି ଆକାହି ବଜ୍ରସେହ୍ନା ॥
ଶ୍ରୀକର ଯୁଗଳେ କଙ୍କଣ । ନାନା ରତନେ ସୁଘଟନ ॥
ରତ୍ନ ମୁଦ୍ରିକା କରାଙ୍ଗୁଳି । ସେ ଅଘ ତିମିର ବିଜୁଳି ॥
କରଜ କାନ୍ତି ପୂର୍ଣ୍ଣଶଶୀ । ସାଧୁ କୁମୁଦବନ ତୋଷି ॥
ଚିନ୍ତି ନ ପାରେ ବେଦବ୍ରହ୍ମା । କେ କହୁ ମୁଖେ ତା ମହିମା ॥
କମଳ ବଜ୍ରାଙ୍କୁଶ ମାନ । ଧ୍ୱଜେ ଅଷ୍ଟାଦଶ ଚିହ୍ନ ॥
କମଳା ଦେବୀଙ୍କ ବିଳାସ । ଯହିଁ ଚରଣ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ॥
ଅଶେଷ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ମଣ୍ଡଳ । ଯେବଣ ପାଦପଦ୍ମେ ଲୁଳ ॥
ସିଦ୍ଧ ଯୋଗୀନ୍ଦ୍ର ମୁନିଗଣେ । ନିତ୍ୟେ ଚିନ୍ତନ୍ତି ଯେ ଚରଣେ ॥
ସେ ପାଦେ ଆଶ୍ରେ ଥିବ ଯାର । ସଂସାରେ ଭୟ ନାହିଁ ତାର ॥
ତ୍ରିଭଙ୍ଗ ରୂପ ବଂଶୀଧର । ଭଙ୍ଗିମା ଗୃହାଣୀ ସୁନ୍ଦର ॥
ଏମନ୍ତ ସ୍ୱରୂପ ଅଟଇ । ଯହିଁ ଚିନ୍ତିବ ତହିଁ ଥାଇ ॥
ତୁ ବାବୁ ଏହି ରୂପ ଚିନ୍ତ । ମନରୁ ଛାଡ଼ ଭୟଭ୍ରାନ୍ତ ॥
ଅନେକ ଦେବେ ଶେଷେ ଶିବେ । ଯା ରୂପ ଚିନ୍ତି ନ ପାରିବେ ॥
ମୋ ଛାର କେତେକ ମାତର । କହିବି ରୂପ ଗୁଣ ତାର ॥
ମୋହର ପିତା ମୁଖୁ ଯାହା । ଶୁଣିଛି କହିଲି ମୁଁ ତାହା ॥
ଏମନ୍ତ ଶୁଣି ତାର ସୁତ । ବୋଇଲା ଶୁଣସି ଗୋ ମାତ ॥
ଏମନ୍ତ ସ୍ୱରୂପକୁ ଭାବି । କହ ମୁଁ କେମନ୍ତେ ବଞ୍ଚିବି ॥
ମାତା ବୋଲଇ ରେ ତନୁଜ । ବିଶ୍ୱାସ ସିନା ମୂଳ ବୀଜ ॥
ଦୃଢ଼େ ତୁ ଯେବେ ତା ଭଜିବୁ । ଦ୍ୱାଦଶ ଦିନେ ଭଲ ହେବୁ ॥
ପୁତ୍ର ବୋଇଲା ହେଉ ହେଉ । ଏ କଥା ତୋର ମନେଥାଉ ॥
ଏବେ ମୁଁ ଭଜୁଅଛି ହରି । କଣ୍ଠ ବଳିଲେ ଦୁହେଁ ମରି ॥
ଏମନ୍ତ କହି ସେ ନନ୍ଦନ । କୃଷ୍ଣ ଭଜନେ ଦେଲା ମନ ॥

କୃଷ୍ଣ ସ୍ୱରୂପ ଚିନ୍ତ ହୃଦେ । ମନ ନିବେଶି ପଦ୍ମପାଦେ ॥
କର ଯୁଗଳ ଶିରେ ଦେଇ । ନୟନେ କୃଷ୍ଣରୂପ ଥୋଇ ॥
କୃଷ୍ଣ କଥାରେ କର୍ଣ୍ଣଡେରି । ବଦନେ କୃଷ୍ଣନାମ ଧରି ॥
ସକଳ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ନିବାରି । କୃଷ୍ଣ ଭଜନ ହୃଦେ କରି ॥
ଗୁଡ଼ିଲା ଦେହ ବୁଦ୍ଧି ତାର । ମଦ ମତ୍ସର ଯେ ବିକାର ॥
ଆନନ୍ଦ ସାଗରେ ବୁଡ଼ିଲା । କୃଷ୍ଣ ସ୍ୱରୂପକୁ ଚିନ୍ତିଲା ॥
ଯହିଁ ଯେମନ୍ତ ଅଳଙ୍କାର । ଖଞ୍ଜିଲା ମନେ ମନେ ତାର ॥
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସେବାମାନ ଯେତେ । କରି ଲାଗିଲା ତାର ହସ୍ତେ ॥
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବୃନ୍ଦାବନ ଲୀଳା । ଭାବ ଭାବରେ ହେଲା ଭୋଳା ॥
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବ୍ରଜଦେବଙ୍କର । ଯେ ସ୍ଥାନେ ଯେମନ୍ତେ ବିହାର ॥
ଏ ସବୁ ମନେକରି ଲୟେ । ବେନି ନୟନୁ ଅଶ୍ରୁ ବହେ ॥
ପ୍ରେମ ପୁଲକ ହେଲା କାୟେ । କଦମ୍ବ କୁସୁମ ପରାୟେ ॥
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପାଦେ ଦେହ ମତି । ମନେ ଅନେକ କଲା ସ୍ତୁତି ॥
ଜୟ ତୁ ବୃନ୍ଦାବନ ଚନ୍ଦ୍ର । ଜୟ ମୁକୁନ୍ଦ ଆନନ୍ଦକନ୍ଦ ॥
ଜୟ ଯାମଳାର୍ଜ୍ଜୁନ ଭଞ୍ଜା । ତୃଣ ଶକଟା ଗର୍ବଗଞ୍ଜା ॥
ଜୟ ତୁ ଧେଣ୍ଟା ବିନାଶନ । ଗୋକୁଳ ଶିଶୁ ବରଧନ ॥
ଜୟ ତୁ ବକା ଥଣ୍ଟଚିରା । ଅଘା ପ୍ରଳମ୍ବା ପ୍ରାଣହରା ॥
ବତ୍ସା ପାଳନ ଦୈତ୍ୟକୁଳ । ଦହନେ ତୁ ପ୍ରଭୁ ଅନଳ ॥
ଦୁଷ୍ଟ ନିବାରି ସନ୍ଥ ପାଳୁ । ତୁ ନାଥ ପରମ ଦୟାଳୁ ॥
କାଳନ୍ଦୀ କଲ୍ଲୋଳ ବିହାରୀ । କାଳୀ ମଉଳ ଚପକାରୀ ॥
କଦମ୍ବ ତରୁମୂଳବାସୀ । ରଙ୍ଗେ ମୁରଲୀ ତାନ ଘୋଷି ॥
ଶିରେ ମଣ୍ଡିତ ଗୁଞ୍ଜମାଳ । ମଉଳ ଖଞ୍ଜା ଜାମୁଡାଳି ॥
ଶ୍ରବଣେ ରଙ୍ଗଫୁଲ କାପ । ଶୋଭଇ ଯେସନେ ଇନ୍ଦ୍ରଚାପ ॥
ଅଙ୍ଗେ ଶୋଭିତ ଗୋରୁଧୂଳି । ନାଟୁଆ କୁଳର ମଉଳି ॥
ଆବର ନାରୀ ଚିତ୍ତଚୋର । ବ୍ରଜ କାମିନୀ ବସ୍ତ୍ରହର ॥
କୁଟିଳ ଜନଙ୍କୁ କପଟୀ । ଭାବୁକ ଭାବରେ ଲମ୍ପଟୀ ॥

ଏ ରୂପେ ନାନା ସ୍ତୁତି ଭଣି । ମାତାଙ୍କୁ ବୋଲେ ପୁତ୍ରମଣି ॥
ତୁ ଯାହା ବୋଇଲୁ ଗୋ ମାତ । ଭଲ ତ ନୋହିଲା ମୋ ଗାତ୍ର ॥
କଣ୍ଠ ତ ଆସି ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲା । ଅଧିକେ ବେଦନା ବଢ଼ିଲା ॥
ନିଶ୍ଚୟ ହେବ ମୋ ମରଣ । ରହଇ ନାହିଁ ମୋର ପ୍ରାଣ ॥
ମାତା ବୋଲଇ ଆରେ ସୁତ । ସେ ହରି ମହିମା ଏମନ୍ତ ॥
ଅନେକ କଷ୍ଟ ଭୁଲକର । ଦୟା କରନ୍ତି ନରହର ॥
ଏମନ୍ତ କହି ତାର ମାତା । ମନେ ଚିନ୍ତଇ ଜଗତ୍ପିତା ॥
ତୋ ମନେ ସଂଶୟ ନ କର । ବିଶ୍ୱାସେ ଭଜ ବଂଶୀଧର ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଚିନ୍ତାଭରେ । ଦୁହେଁ ଶୋଇଲେ ଏକାଘରେ ॥
ଶିର ନିବେଶି ପଦ୍ମପାଦେ । ବୋଲଇ ମନର ବିଷାଦେ ॥
ହେ ଆର୍ତ୍ତତ୍ରାଣ ଦୀନବନ୍ଧୁ । ଭକ୍ତବତ୍ସଳ କୃପାସିନ୍ଧୁ ॥
ମୋ ଆର୍ତ୍ତି ଖଣ୍ଡ ଦେବରାଜ । ବିଳମ୍ବେ ନାହିଁ ଆଉ କାର୍ଯ୍ୟ ॥
ନଷ୍ଟେ ମରିବୁ ମାଏ ପୋଏ । ହତ୍ୟା ହୋଇବୁ ତୁମ୍ଭ ପାଏ ॥
ଏମନ୍ତ ଦ୍ୱାଦଶ ଦିବସ । ଆସି ହୋଇଲା ଯହୁଁ ଶେଷ ॥
ମରିବା କଥା କଲେ ମୂଳ । ତାହା ଜାଣିଲେ ଆନନ୍ଦମୂଳ ॥
ତେଜିଲେ ବେଗେ ବୃନ୍ଦାବନ । ନିଦ୍ରାରେ ମୋହି ତାଙ୍କ ମନ ॥
ବାଳମୁକୁନ୍ଦ ରୂପ ହୋଇ । ବିଜୟ କଲେ ଶ୍ରୀବତ୍ସାଙ୍କୀ ॥
ହୋଇଣ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉଦ୍‌ବେଗ । ଯହିଁ ଶୋଇଛି ସାଲବେଗ ॥
ତାହାର ସୀମସ୍ଥାନେ ବସି । କହିଲେ ମନ୍ଦେ ମନ୍ଦେ ହସି ॥
ବେଗେ ତୁ ଉଠରେ କୁମର । ଛାଡ଼ି ସକଳ ଚିନ୍ତା ତୋର ॥
ଧର ଏ ବିଭୂତି ମୁଠାଏ । ଲଗାଇଁ ଦିଅ ତୋର ଘାଏ ॥
ସମସ୍ତ ହୋଇବ କୁଶଳ । ଆଜୁ ମୋ ନାମ କର ମୂଳ ॥
ତା ଶୁଣି ଅତି ତୋଷ ହୋଇ । ବିଭୂତି ତାଙ୍କ ହସ୍ତୁ ନେଇ ॥
ସର୍ବାଙ୍ଗଯାକ ଦେଲା ବୋଳି । ଅର୍ଦ୍ଧେକ ଦେନିଲା ମଉଳି ॥
ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ କଲା ବରଣନ । ହରି ହୋଇଲେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ॥
ଦେହରେ ଦେହ ବୁଦ୍ଧି ନାହିଁ । ପୁଣି ସେ ପଡ଼ିଲାକ ଶୋଇ ॥

ରଜନୀ ପ୍ରଭାତରୁ ଉଠି । ନିଜ ଦେହକୁ ଦେଲ୍ ଦୃଷ୍ଟି ॥
ଦେହେ ତା ଘାଆ ନାହିଁ କିଛି । କେବଳ ଚିହ୍ନମାନ ଅଛି ॥
ଦେଖି ସେ ପରମ ଆନନ୍ଦ । ଚିତ୍ତେ ଚିନ୍ତଇ ବ୍ରଜାନନ୍ଦ ॥
ମାତାଙ୍କୁ ବୋଇଲ୍ ଲୋ ଶୁଣ । ତୋ କଥା ହୋଇଲ୍ ପ୍ରମାଣ ॥
ଶୁଣି ଜନନୀ ବେଗେ ଉଠି । ପୁତ୍ର ଦେହକୁ ଦେଲ୍ ଦୃଷ୍ଟି ॥
ଦେଖିଲ୍ ଶୁଭ କଥା ସବୁ । ବୋଲଇ ଦେଖିଲୁରେ ବାବୁ ॥
ସେ ହରି ମହିମା ସାଗର । ଅବାହି ଭଞ୍ଜନ ଠାକୁର ॥
ପୁତ୍ର ବୋଇଲା ସତ୍ୟ ଏହି । ପବିତ୍ର କଲୁ ମୋର ଦେହୀ ॥
ମୁହିଁ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ହୋଇବଇଁ । ସଂସାର ସୁଖ ତେଜିବଇଁ ॥
ଏମନ୍ତ କହି ବସ୍ତ୍ର ଚିରି । ଡୋର କୌପୁନୀ ଆଶ୍ରେକରି ॥
ମାତାଙ୍କୁ ଦଣ୍ଡବତ କଲ୍ । ଶୁଣ ଗୋ ଜନନୀ ବୋଇଲ୍ ॥
ଏମନ୍ତ ପ୍ରଭୁ ଥାଉଁ ଥାଉଁ । ଯେ ଅନ୍ୟ ଆଶ୍ରେ କରେ ଆଉ ॥
ଧିକ ବୋଲିବା ତା ଜୀବନ । ଏ ଦେହେ କିସ ପ୍ରୟୋଜନ ॥
କେବଳ ଭଜୁଥାଅ ହରି । ତୋ ମନେ ସନ୍ଦେହ ନ କରି ॥
ଏମନ୍ତ କହି ଅନୁକୂଳ । କରି ଚଳିଲ୍ ନୀଳାଚଳ ॥
ପ୍ରବେଶ ହେଲ୍ କ୍ଷେତ୍ରବରେ । ସାଧୁ ବୈଷ୍ଣବଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ॥
କେତେହେଁ ଦିନ ତହିଁ ରହି । ପ୍ରତିମାମାନଙ୍କୁ ଦେଖଇ ॥
ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଦର୍ଶନ । କରିଣ ଚଳିଲ୍ ଦକ୍ଷିଣ ॥
କାହିଁ କେମନ୍ତେ କଲ୍ ଅବା । ତାହା ଜାଣନ୍ତି ସୁରଦେବା ॥
ଶୁଣ ହେ ମନ ନୃପନାଥ । ଏ ସାଲବେଗର ଚରିତ ॥
ଜୀବନ୍ତେ ଶ୍ରୀ ନନ୍ଦକହ୍ନାଇ । ଦେଖିଲ୍ ଚର୍ମନେତ୍ରେ ଗୁହିଁ ॥
ତା ଗତି ମୁକ୍ତି ଯେବା ହେଉ । ତାହା ଜାଣିବେ ମହାବାହୁ ॥
ଏ ଦାର୍ଢ୍ୟଭକ୍ତି ରସାମୃତ । ସୁଜନେ ଏଥେଁ ଦିଅ ଚିତ୍ତ ॥
ପଢ଼ି ଶୁଣନ୍ତେ ମୋକ୍ଷ ଗତି । ଯମ ଦଣ୍ଡକୁ ନାହିଁ ଭୀତି ॥
ସକଳ କର୍ମ ସିଦ୍ଧ ହେବ । କେବଳ ବିଶ୍ୱାସ ଯା ଥିବ ॥
କହଇ ବିପ୍ର ରାମଚନ୍ଦ୍ର । ମୋ ପ୍ରଭୁ ବୃନ୍ଦାବନ ଚନ୍ଦ୍ର ॥

ସାଧୁଜନଙ୍କ ପାଦଧୂଳି	। ମଣ୍ଡନ ହେଉ ମୋ ମଉଳି	॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତେ ମନଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ
ସାଲବେଗ ଦାର୍ଢ୍ୟଭାବ ବର୍ଣ୍ଣନେ ନାମ
ସପ୍ତବିଂଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ଅଷ୍ଟାବିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ
ଦାସିଆ ବାଉରୀ ସମ୍ବାଦ

ଚୈତନ୍ୟ ଉବାଚ

ଶୁଣ ସୁମନ ମହାରଥୀ	। କହଇ ବିଷ୍ଣୁ ଭକ୍ତ କଥା	॥
କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଗୁଡ଼ ବେନକୋଶ	। ବାଲି ଗ୍ରାମରେ ତାର ବାସ	॥
ଜାତିରେ ଅଟଇ ଖଦାଳ	। ନ ଜାଣେ ପାପ ପୁଣ୍ୟ ଫଳ	॥
ନାମ ତା ଦାସିଆ ବାଉରୀ	। ଶବର ଜାତି ଭୁଲେ ସରି	॥
ନାହିଁ ତା ପୁତ୍ର ପୁତ୍ରୀ ଧନ	। ଅତି ଦରିଦ୍ର ତା ଜୀବନ	॥
ପତ୍ନୀ ସହିତ ବେନପ୍ରାଣୀ	। ଦିନ ବଞ୍ଚନ୍ତି ଲୁଗା ବୁଣି	॥
ସେ ଗ୍ରାମେ ବିପ୍ରଙ୍କର ଘରେ	। ବ୍ରତ ଉତ୍ସବମାନଙ୍କରେ	॥
ନାମ ଗାୟନ ଯେବେ ହୋଇ	। ତେବେ ଶୁଣଇ ସୁଖପାଇ	॥
ନ ଜାଣେ ଭାବ ଅର୍ଥ କିଛି	। ଶୁଣିବା କଥା ତାର ଅଛି	॥
ଏମନ୍ତେ ଗଲା କେତେ ଦିନ	। ତା ଦେହେ ଉପୁଜିଲା ଜ୍ଞାନ	॥
ହୋଇଲା ଗୁରୁମନ୍ତ୍ର ଧାରୀ	। ମାଳା ତିଳକ ନିତ୍ୟ କରି	॥
ବସେ ସୁଜନଜନ ପାଶେ	। ଅତ୍ୟନ୍ତ ମନର ହରଷେ	॥
ନିତ୍ୟ ଶୁଣଇ ହରିଗାଥା	। ବୁଝଇ ପାପ ପୁଣ୍ୟ କଥା	॥
ଯେତେବେଳରେ ଯାହା ମିଳେ	। ତାହା ଭୁଞ୍ଜଇ ସୁଖ ହେଲେ	॥
ଯେବେ ସେ ଦୁଃଖ ସୁଖ ପାଇ	। ସମସ୍ତ ସମାନ ମଣଇ	॥
ଚିନ୍ତା ନ ଥାଇ ମନେ ତାର	। ବୋଲଇ ଧନ୍ୟ ଏ ମୋହର	॥
ବିଧାତା ମୋତେ ଏହା କଲା	। ନୀଚ ଜାତିରେ ଜନ୍ମ ଦେଲା	॥
କାହୁଁ ପାଇବି ହରିଭକ୍ତି	। ଜୀବନ ନୋହିବ ମୋ ମୁକ୍ତି	॥

ଏମନ୍ତ ବର୍ଷରେ ସେ ଖଣ୍ଡ । ହୋଇଲା ଶ୍ରୀଗୁଣ୍ଡିଚା ଯାତ ॥
ସକଳ ଦେଶୁ ଲୋକମାନେ । ଆସନ୍ତି ପ୍ରଭୁ ଦରଶନେ ॥
ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷ ଯୁବା ନାରୀ । ବୃଦ୍ଧ ବାଳକ ଆଦିକରି ॥
ପଥରେ କରନ୍ତେ ଗମନ । ବନ୍ଧୁର କଲା ତାର ମନ ॥
ବାରେ ମୁଁ ଯାତ୍ରାଦେଖି ଯିବି । ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରିବି ॥
କେମନ୍ତ ରୂପ ଭଗବାନ । ଦେଖିବି ଏ ଚର୍ମ ନୟନ ॥
ଏମନ୍ତ ବନ୍ଧୁର ତା ଚିତ୍ତେ । ଗମିଲା ଲୋକଙ୍କ ସଙ୍ଗତେ ॥
ପ୍ରବେଶ ହେଲା କ୍ଷେତ୍ରବରେ । ଶ୍ରୀ ନନ୍ଦଘୋଷ ପାରୁଶରେ ॥
ରଥେ ଦେଖିଲା ଜଗନ୍ନାଥ । ମଥାରେ ଦେଲା ବେନି ହସ୍ତ ॥
କଳା ଶ୍ରୀମୁଖକୁ ଅନାଇ । ବେନି ନୟନୁ ଧାର ବହି ॥
ରଙ୍ଗ ଅଧର କଳା ଡୋଳା । ଦେଖି ଭାବରେ ହେଲା ଭୋଳା ॥
ଚାହିଁଲା ପ୍ରଭୁ ଚତୁର୍ଭୁଜ । ବୋଲଇ ନମୋ ଦେବରାଜ ॥
ମୁଁ ମହାପାପୀ ଏ ଜଗତେ । ଉଦ୍ଧର ମୋତେ ଜଗନ୍ନାଥେ ॥
ନ କର ମୋ ବିଷୟେ ହେଳା । ମୋ ହୃଦେ ଜ୍ଞାନଦୀପ ଜଳା ॥
ତୁମ୍ଭେ ଯେ ପତିତ ପାବନ । ମୋତେ ଉଦ୍ଧର ଭଗବାନ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ହେଲା ଭୋଳା । ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗେ ଦଣ୍ଡବତ କଲା ॥
ଉଠି ମଥାରେ କର ଦେଇ । କହିଲା ବହୁତ ବିନୟୀ ॥
ବୋଇଲା ତୁମ୍ଭେ ମାତ୍ର ସତ୍ୟ । ମିଥ୍ୟା ଏ କେବଳ ଜଗତ ॥
ଏବେ ତୁ ସତ୍ୟ ଆହୁଁ ମୂଳ । ଏ କଥା ଭାବଇ କେବଳ ॥
ଏମନ୍ତ କହି ରୂପ ଗୁଣି । ଗୃହମୁଖୁ ହୋଇଲା ମେଲାଣି ॥
ଯାଇ ତା ମନ୍ଦିରେ ପ୍ରବେଶ । ପତ୍ନୀ ବୋଲଇ ଭୁଞ୍ଜି ବସ ॥
ଶୁଣି ଚରଣ ଧୋଇ ବସି । ପତ୍ନୀ ତା ଭୋଜନ ପରଶି ॥
ଉଆ ଚାଉଳ ପେଜ ଜାଉ । ରନ୍ଧବା ମାନଙ୍କେ ଉଦ୍ଧାଉ ॥
ନୂଆ ହାଣ୍ଡିରେ ରନ୍ଧାକରି । ରଖି ଯେ ଥିଲା ତାର ନାରୀ ॥
ହାଣ୍ଡିକ ସମାନ ହୋଇଛି । ଉଣା ଅଧିକ ନାହିଁ କିଛି ॥
ଉପରେ ପଡ଼ିଅଛି ଶର । ଶାଗ ମେଞ୍ଚାଏ ତା ଉପର ॥

ରଖନ୍ତେ ପଡ଼ିଲା ଲହସି । ଅଳପ ଶେଷ ମାଜ ଦଶି ॥
ରଖିଲା ସ୍ୱାମୀ ଆଗେ ନେଇ । ସ୍ୱାମୀ ତା ଦେଲକ ଅନାଇ ॥
ସୁରଙ୍ଗ ଦଶେ ହାଣ୍ଡିଧାର । ମଧ୍ୟେ ଧବଳ ପେଜ ସାର ॥
ତା ମଧ୍ୟେ ଶାଗ ଦଶେ କଳା । ବୋଲେ ଏ ଶ୍ୱେତପଦ୍ମ ଡୋଳା ॥
ଏହା ମୁଁ ଖାଇବ କେମନ୍ତେ । ବୋଲି ଭାବନା କରି ଚିତ୍ତେ ॥
ଦେହ ହୋଇଲା କମ୍ପମାନ । ବଦନୁ ନ ସ୍ଫୁରେ ବଚନ ॥
ନେତ୍ରଯୁଗଳୁ ଲୁହ ଗଳି । ଟାଙ୍କୋଟି ଗଲା ରୋମାବଳୀ ॥
ଉଠିଲା ବାଇ ପ୍ରାୟ ହୋଇ । କାହାକୁ ଅବା କସ କହି ॥
କରେ ବଜାଇ କରତାଳି । ରଙ୍ଗେ ନାଚଇ ଢଳ ଢଳି ॥
ତାଦେଖି ପତ୍ନୀ ଡକା ପାରି । ସେ ଗ୍ରାମଲୋକଙ୍କୁ ହକାରି ॥
ଧାଇଁ ଆଇଲେ ଜଣ କେତେ । କହିଲା ତାହାଙ୍କ ଅଗ୍ରତେ ॥
ସ୍ୱାମୀ ମୋ କ୍ଷେତେ ଯାଇଥିଲେ । ବାଦେ ସେ କସ କରିଦେଲେ ॥
ଦେଖ ସାକ୍ଷାତେ ହେଲା ବାଇ । କ ବୁଦ୍ଧି କରିବଇଁ ମୁହିଁ ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ଜନ ଧୀରେ । କହନ୍ତି ଦାସିଆ ଆଗରେ ॥
କହ ହୋ ତୁ କମ୍ପା ଏମନ୍ତ । ତେଉଁକୁ ନ ଖାଇଣ ଭାତ ॥
ତା ଶୁଣି ଦାସିଆ କହଇ । ଶୁଣ ହେ ସମସ୍ତ ଗୋସାଇଁ ॥
ହାଣ୍ଡି ସୁରଙ୍ଗ ପେଜ ଧଳା । ତା ମଧ୍ୟେ ଶାଗ ଦଶେ କଳା ॥
ସାକ୍ଷାତେ ପଦ୍ମଡୋଳା ଏହି । ଗୋଳ କରୁପେ ଖାଇବଇଁ ॥
ଏମନ୍ତ କହି ଭାବଭୋଳେ । ନୃତ୍ୟ କରଇ ଅବହେଳେ ॥
ଏହା ଶୁଣିଣ ସର୍ବଜନ । ବୋଇଲେ ଧନ୍ୟ ତୋ ଜୀବନ ॥
ଏ ଭାବ ଯାଇଲୁ ତୁ କାହିଁ । କୃପା କ କଲେ ଭାବଗ୍ରାହୀ ॥
ଆମ୍ଭେ ସମସ୍ତେ ହେଲୁ ତୋଷ । ତୋ ନାମ ବାଳଗ୍ରାମ ଦାସ ॥
ପତ୍ନୀକି ବୋଇଲେ ଲୋ ଶୁଣ । ସେ ହାଣ୍ଡି ଅଲଗା କରିଣ ॥
ଆର ହାଣ୍ଡିରେ ପେଜ ଭରି । ଶାଗକୁ ଦିଅ ଭିନ୍ନ କରି ॥
ସେ ଶୁଣି ସେହିପରି କଲା । ସ୍ୱାମୀ ଆଗରେ ନେଇ ଦେଲା ॥
ତା ଦେଖି ବାଳଗ୍ରାମ ଦାସ । ଖାଇ ସେ ହୋଇଲା ହରଷ ॥ ॥

ମୁଖ ପଖାଳି ଭାବ ଭୋଳେ । ଚିତ୍ତ ନିବେଶି ପଦ୍ମତୋଳେ ॥
ସେ ଶବ୍ଦବିନା ଅନ୍ୟ ତାର । ପଶଇ ନାହିଁ କର୍ଣ୍ଣଦ୍ୱାର ॥
କେବଳ ଶ୍ୱେତପଦ୍ମତୋଳା । ଭାବ ଭାବରେ ହୋଇ ଭୋଳା ॥
ରାତ୍ରି ଦିବସ ସେ ନ ଜାଣି । ବିଷୟ ବିଷ ପ୍ରାୟ ମଣି ॥
ଅନ୍ନ ଭୋଜନ ଆଶା ନାହିଁ । ଯାଉ ବା ଥାଉ ନିଜ ଦେହି ॥
ସତ୍ୟ ବଚନ କଲା ସାର । ଯେ ମିଥ୍ୟା କହେ ଶତ୍ରୁ ତାର ॥
ଦୟା ବିନୟ ଶାନ୍ତ ଭାବ । ଚିନ୍ତଇ ମନେ ପଦ୍ମନାଭ ॥
ସକଳ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ନିବାରି । ଚିନ୍ତଇ ଶଙ୍ଖ ଚକ୍ରଧାରୀ ।
ସେ ଯେଉଁ ଶ୍ରୀମୁଖ ଲବଣ୍ୟ । ନୟନ ବୁଜି କରେ ଧ୍ୟାନ ॥
ସେ ଯେଉଁ ନନ୍ଦଘୋଷ ରଥେ । ମନକୁ ଥୋଇଲା ନିରତେ ॥
ସେ ଯେଉଁ ଘଣ୍ଟ ବାଦ୍ୟ ସ୍ୱନ । ତହିଁକି ଡେରିଥାଇ କର୍ଣ୍ଣ ॥
ଅଭୟ ପାଦ ପଦ୍ମଗତେ । ମଉଳି ନିବେଶି ଭୂରତେ ॥
ବନ୍ଦନେ ଏକା ଦାରୁ ହରି । ରହଇ ଦିବସ ଶର୍ବରୀ ॥
ବିଷୟ କର୍ମମାନ କରେ । ଚିତ୍ତ ନିବେଶି ହରିଠାରେ ॥
ଏମନ୍ତେ ଗଲା ଦିନା କେତେ । ତା ଭାବ ଜାଣି ଜଗନ୍ନାଥେ ॥
ଯେ ପ୍ରଭୁ ଭକତ ବତ୍ସଳ । ଭକତ ଭାବ ଯାର ମୂଳ ॥
ନାହିଁ ତା ଜାତି କ୍ରିୟା କର୍ମ । ନାହିଁ ତପସ୍ୟା ଦାନ ଧର୍ମ ॥
ନାନା ବ୍ରତାଦି ତୀର୍ଥ ଯେତେ । କିଛି ନ ରୁଚେ ତାର ଚିତ୍ତେ ॥
କିସ ହୋଇବ ଦାନ ପୁଣ୍ୟେ । ଯେତେ ବା କଲେ ଦେବାର୍ଚ୍ଚନ ॥
ଏଣେ ପାଇବ ତାଙ୍କୁ କାହିଁ । ଯହିଁ ଲୋଡ଼ିଲେ ତହିଁ ଥାଇ ॥
ଭାବରୁ ବନ୍ଧୁ ଭାବଗ୍ରାହୀ । ସକଳ ଜୀବେ ଦୟାବାହୀ ॥
ମନରୁ ଛାଡ଼ି ସବୁ ଭୟ । ନିରତେ ଆନନ୍ଦ ହୃଦୟ ॥
କରିବ ହରିନାମ ମୂଲ୍ୟ । ମୂଳଟି ବିଶ୍ୱାସ କେବଳ ॥
ଦୃଢ଼େ ଚିନ୍ତଇ ତାଙ୍କୁ ଯେହି । ସେ ହରି ଥାଏ ତାର ତହିଁ ॥
ଏ କଥା ଅଛଇ ପ୍ରମାଣ । ଶୁଣ ହେ ମନ ନୃପରାଣ ॥
ସେ ଭକ୍ତ ସେହି ଭାବ ବନେ । କିଛି ନ ଜାଣେ ରାତ୍ରିଦିନେ ॥

ଏକଦିନେ ସେ ଶୟନରେ । ମନ ନିବେଶି ଶ୍ରୀପଦ୍ମରେ ॥
ହୋଇଣ ଅତି ଶ୍ରଦ୍ଧାବନ୍ତ । ବିସ୍ମର କଲା ତାର ଚିତ୍ତ ॥
କୃପା କି କରିବେ ଶ୍ରୀହରି । ଦେଖିବି ଶଙ୍ଖ ଚକ୍ରଧାରୀ ॥
ତା ମନ ଜାଣି ଭଗବାନ । ତେଜିଲେ ରତ୍ନ ସିଂହାସନ ॥
ବିଜୟ କଲେ ପୀତବାସ । ମିଳିଲେ ଭକତର ପାଶ ॥
ଦେଖିଲା ନୟନ ପୂରାଇ । ବୋଇଲା ନମୋ ଭବଗ୍ରାହୀ ॥
ରଥେ ମୁଁ ଦେଖିଥିଲି ଯାହା । ସାକ୍ଷାତେ ଦେଖିଲିଇଁ ତାହା ॥
ବ୍ରହ୍ମା ଇନ୍ଦ୍ରାଦି ସୁରା ସୁର । ଯକ୍ଷ ଗନ୍ଧର୍ବ ଯେ କିନ୍ନର ॥
ସିଦ୍ଧ ଯୋଗୀନ୍ଦ୍ର ମୁନିଗଣ । ଚିନ୍ତନ୍ତି ଯେ ହରି ଚରଣ ॥
ମନେ କରନ୍ତି ନିତ୍ୟଭାବ । ତାଙ୍କୁ ତୋ ଦର୍ଶନ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ॥
ମୁଁ ଯେ ଅଜ୍ଞାନ ହୀନଜାତି । ନାହିଁ ମୋ ଭକ୍ତି କିଛିଗତି ॥
ବିଜୟ କଲ ମୋର ପୁର । ହେ ପ୍ରଭୁ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଠାକୁର ॥
ତା ଶୁଣି ପ୍ରଭୁ ପୀତବାସ । ବୋଲନ୍ତି ଶୁଣ ଆରେ ଦାସ ॥
ସ୍ୱର୍ଗାଦି ଅପବର୍ଗ ଯେତେ । କେବେ ନ ରୁଚେ ମୋର ଚିତ୍ତେ ॥
ଭକତିଭରେ ଯେ ଭଜଇ । ମୋ ମନ ତା ଠାରେ ମଜ୍ଜଇ ॥
ତେଣୁ ତୋ ଭାବ ମୂଳ ମୋର । ହେ ଭକ୍ତ ମାଗି ନେନ ବର ॥
ଶୁଣି ବାଳିଆ ଦାସ ତୋଷେ । ଜଣାଏ ପ୍ରଭୁଙ୍କର ପାଶେ ॥
ପଦ୍ମ ଚରଣ ତୁମ୍ଭ ଭାବି । କୋଟିଏ ବାର ଲୁଚିଯିବି ॥
ବରେ ମୋ ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ । ଏତେକ ଦେବ ଭବଗ୍ରାହୀ ॥
ତୋ ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ଚରଣେ । ମୋ ମନ ଥାଉ ଅନୁକ୍ଷଣେ ॥
ଯେବେ ମୁଁ ମନରେ ଭାବିବି । ତୁମ୍ଭ ଦର୍ଶନ ପାଉଥିବି ॥
ଏ ବର ମୋତେ ଆଜ୍ଞା ହେଉ । ଅଧିକ ଲୋଡ଼ାନାହିଁ ଆଉ ॥
ତା ଶୁଣି ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ । ବୋଇଲେ ଧନ୍ୟ ତୋ ଜୀବନ ॥
ତୁ ଯେବେ ଯିବୁ ଦେଉଳରେ । ମୁଁ ଥିବି ନୀଳଚକ୍ର ପରେ ॥
ତହିଁ ଚିନ୍ତିବୁ ଯେଉଁ ରୂପ । ମୁଁ ହେବି ତେମନ୍ତ ସ୍ୱରୂପ ॥
ତୁ ଯେଉଁ ଦ୍ରବ୍ୟ ଯାଚି ଦେବୁ । ଆମ୍ଭେ ତା ଅବଶ୍ୟ ଭୁଞ୍ଜିବୁ ॥

ଏ ବର ତୋତେ ଅସ୍ତୁ ହେଉ । ବୋଲି ବିଜୟ ମହାବାହୁ ॥
ତତ୍‌କ୍ଷଣେ ହେଲେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ । ଶୁଣ ହେ ସୁମନ ରାଜନ ॥
ଭକତ ଭବରେ ସେ ବଶ । ଅଭାବ ନ ପାଇବ ଲେଶ ॥
ଶୁଣ ହେ ମନୁ ନୃପନାଥେ । ଏଥୁ ଉତ୍ତରୁ କଥା ଯେତେ ॥
ଏମନ୍ତ ବର ଭକ୍ତ ପାଇ । ଆନନ୍ଦ କେ ପାରିବ କହି ॥
ରଜନୀ ପ୍ରଭାତରୁ ଉଠି । ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ନାମ ରଟି ॥
ବସ୍ତ୍ର ଖଣ୍ଡିଏ ଥିଲା ବୁଣି । ବାଣ କଉଡ଼ି ଗଲା ଆଣି ॥
ସେ ବସ୍ତ୍ର କ୍ଷେପ୍ରଧରେ ଦେଇ । ଦ୍ୱାରେ ଅଛଇ ଉଭା ହୋଇ ॥
ଦେଖିଲା ନାରିକେଳ ଗଛ । ବହୁତ ହୋଇ ନାହିଁ ଉଚ ॥
ଏକଇ ଫଳ ଫଳି ଅଛି । ତା ଦେଖି ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କୁ ପୁଚ୍ଛି ॥
ଏ ଫଳ ଗୋଟି ମୋତେ ଦିଅ । ବାଣ କଉଡ଼ି କାଟି ନିଅ ॥
ତା ଶୁଣି ବ୍ରାହ୍ମଣ କହଇ । ପ୍ରଥମେ ଫଳଗୋଟି ଏହି ॥
ଏ ଫଳଗୋଟି ଯଦି ନେବୁ । କହ କଉଡ଼ି କେତେ ଦେବୁ ॥
ଦାସେ ବୋଲନ୍ତି ତୁମ୍ଭ ମନ । ଯେତେକ ଅଛି ତେତେ ଘେନ ॥
ବ୍ରାହ୍ମଣ ବୋଲଇ ତୁ ଶୁଣି । ଏ ବସ୍ତ୍ର ଖଣ୍ଡ ଯେତେ ଜାଣି ॥
ତେତେକ ଯେବେ ଗୁଡ଼ିଦେବୁ । ତେବେ ଏ ଫଳ ଗୋଟି ନେବୁ ॥
ଦାସେ ବୋଲଇ ହେଉ ନିଅ । ଏ ଫଳ ଗୋଟି ମୋତେ ଦିଅ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଗଲା ଧାଇଁ । ସ୍ନାନ ଶଉଚ ଆଦି ହୋଇ ॥
ଲେଉଟି ଅଇଲା ତୁରିତେ । ମିଳିଲା ବ୍ରାହ୍ମଣ ଅଗ୍ରତେ ॥
ବ୍ରାହ୍ମଣ ତୋଳାଇ ସେ ଫଳ । ଛଡ଼ାଇ ରଖିଛି ବକଳ ॥
ସେ ଫଳ ଘେନିଗଲେ ଦାସେ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ମନର ହରଷେ ॥
ଯାଉଁ ଯାଉଁ ସେ ପଥେ ପୁଣ । ଦେଖିଲା ଏକଇ ବ୍ରାହ୍ମଣ ॥
ପଇଡ଼ ଶ୍ରୀଫଳ ପଣସ । ଆମ୍ବ କଦଳୀ ଇକ୍ଷୁରସ ॥
ଛେନା ଗୋଟିକା ଦୁଧ ଦହି । ଘୃତ ନବାତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଖାଇ ॥
ଏମାନେ ଘେନାଇ ସଙ୍ଗତେ । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ମଣୋହି ନିମନ୍ତେ ॥
ସେହି ବ୍ରାହ୍ମଣ ଯାଉଥିଲେ । ତାହାଙ୍କ ପାଶରେ ମିଳିଲେ ॥

ଦାସେ ବୋଇଲେ ବିପ୍ରବର । କଥାଏ ଶୁଣିବ କି ମୋର ॥
ଏ ତୁମ୍ଭ ଦ୍ରବ୍ୟମାନ ଯେତେ । ନେଇଣ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଅଗ୍ରତେ ॥
ମଣୋହି କରାଇ ସାରିବ । ମୋ କଥା ମନେ ପକାଇବ ॥
ଏ ମୋ ଶ୍ରୀଫଳ ଗୋଟି ଧରି । ଗରୁଡ଼ ପଛେ ରହିକରି ॥
ବୋଲିବ ବାଲଗ୍ରାମ ଦାସ । ଦେଇଛି ନିଅ ପୀତବାସ ॥
ସେ ଯେବେ ଶ୍ରୀହସ୍ତ ବଢ଼ାଇ । ତୁମ୍ଭର ହସ୍ତରୁ ଛଡ଼ାଇ ॥
ଘେନିବେ ଯେବେ ତାଙ୍କୁ ଦେବ । ନୋହିଲେ ଆଣି ମୋତେ ଦେବ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଫଳ ଦେଲା । ଅନେକ ବିନୟେ କହିଲା ॥
ତା ଶୁଣି ବିପ୍ର ହସି ଦେଲେ । ସେ ଫଳ ଘେନି ଚଳିଗଲେ ॥
କ୍ଷେତ୍ରରେ ହୋଇଲେ ପ୍ରବେଶ । ଏଣେ ଘରକୁ ଗଲେ ଦାସ ॥
ଏଥିଉତ୍ତାରେ ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ପ୍ରଭୁ ସେବକଙ୍କୁ ଚାହିଁଣ ॥
ସକଳ ଦ୍ରବ୍ୟମାନ ଦେଲେ । ପ୍ରଭୁ ମଣୋହି କରାଇଲେ ॥
ଅତି ଆନନ୍ଦେ ମୋଦଭରି । ମହାପ୍ରସାଦ ସେବାକରି ॥
ଉଠିଣ କରନ୍ତେ ଗମନ । ପଡ଼ିଲା ଦାସ କଥା ମନ ॥
ବୋଇଲେ ବାଲଗାଁ ବାଉରୀ । ଶ୍ରୀଫଳଗୋଟି ଦେଇକରି ॥
ଯାହା ସେ କହିଛି ମୋହରେ । ତା ଦେଖି ବୁଝିବାଟି ଥରେ ॥
ଏମନ୍ତ ମନେ ବିଚାରିଲେ । ଶ୍ରୀଫଳ ଗୋଟି ଅଣାଇଲେ ॥
ଗରୁଡ଼ ପଛେ ରହିକରି । ବୋଇଲେ ନମୋ ଦାରୁହରି ॥
ବାଲଗାଁ ଦାସ ଅଛି ଦେଇ । ଘେନିବ ଶ୍ରୀହସ୍ତ ବଢ଼ାଇ ॥
ନୋହିଲେ ଲେଉଟାଇ ନେବି । ନୟନ ବୁଜି ଏହା ଭାବି ॥
ତାହା ଜାଣିଲେ ଭାବଗ୍ରାହୀ । ଶ୍ରୀହସ୍ତ ଦେଲେକ ବଢ଼ାଇ ॥
ବିପ୍ର ହସ୍ତରୁ ଘେନିଗଲେ । ସୁଖରେ ମଣୋହି ତା କଲେ ॥
କମଳା ନ ପାଇଲେ ଲେଶ । ଦେଖି ସେ ଭକତ ବିଶ୍ୱାସ ॥
ତା ଦେଖି ବିପ୍ର ଭାବେ ଭୋଳ । ନୟନୁ ବହେ ଅଶ୍ରୁଜଳ ॥
ବୋଇଲେ ଧନ୍ୟ ତୋ ଜୀବନ । ଧନ୍ୟ ତୋ ପିତାମାତା ଧନ୍ୟ ॥
ଧନ୍ୟ ହୋ ବାଲଗ୍ରାମ ଦାସ । ତୋତେ ପ୍ରସନ୍ନ ପୀତବାସ ॥

ଏମନ୍ତ ବୋଲି ସ୍ତୁତି କରି । ଦେଉଳେ ପଡ଼ିଗଲା ହୁରି ॥
ଶୁଣ ହେ ମନ ମହାରଥୀ । ଏଥି ଉତ୍ତରେ ଯେତେ କଥା ॥
ବାଳଗା ଦାସ ଏକ ଦିନେ । ବିଚ୍ଛୁର କଲା ତାର ମନେ ॥
ବୋଲେ ମୁଁ ଷେତ୍ରବରେ ଯିବି । ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରିବି ॥
କିସ ମୁଁ ଘେନିଯିବି ହସ୍ତେ । ସେ ପ୍ରଭୁ ମଣୋହି ନିମନ୍ତେ ॥
ଏମନ୍ତେ ବିଚ୍ଛୁରନ୍ତେ ବସି । ପାଚିଲା ଆମ୍ବ ବିକା ଆସି ॥
ତା ଦେଖି ହୋଇଲେ ହରଷ । ବାଛି କିଣିଲେ ପୁଞ୍ଜାଦଶ ॥
ଉତ୍ତମ ସୁରଙ୍ଗ ହୋଇଛି । ଅନ୍ୟ କଳଙ୍କ ନାହିଁ କିଛି ॥
ରସାଳ ଡାଳର ସମାନ । ଦେଖି ହରଷ ହେଲା ମନ ॥
ଉତ୍ତମ ଶୁଚିମନ୍ତ ହୋଇ । ଭାର କରିଣି କାନ୍ଧେ ବହି ॥
ପ୍ରବେଶ ଷେତ୍ରବରେ ହେଲେ । ଦେଖି ସେବକେ ଗୋଳ କଲେ ॥
କେ ବୋଲେ ମୁହିଁ ଘେନିଯିବି । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଆଗେ ନେଇ ଦେବି ॥
କେ ବୋଲେ ମୋର ସିନା ସବୁ । ଦେଖେଁ କେମନ୍ତେ ତୁହି ନେବୁ ॥
କେ ବୋଲେ ଏଣେ ଘେନିଆସ । ଏ ଆମ୍ବ ନେବି ମୁଁ ଅବଶ୍ୟ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଝିଙ୍କା ଝିଙ୍କି । ହୋଇ ଗୋଡ଼ାନ୍ତି ଆମ୍ବ ଦେଖି ॥
ତା ଦେଖି ବାଳଗ୍ରାମ ଦାସ । ଅଳପ ହେଲା ହସ ହସ ॥
ବୋଇଲା ଶୁଣ ହେ ଗୋସାଇଁ । ମୁ ତ କାହାକୁ ଦେବିନାହିଁ ॥
ଶୁଣି ସେବକ କଲେ ରୋଷ । ବୋଇଲେ ଶୁଣ ଆରେ ଦାସ ॥
ଯେବେ ତୁ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ନ ଦେବୁ । କହ ତୁ ଏହା କି କରିବୁ ॥
ଏ ପ୍ରଭୁ ଅହୁଣିଆ ଧନ । ଏହା ଛୁଇଁତେ କେ ଭାଜନ ॥
ତୁ ନେଇ କି କରି ପାରିବୁ । ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ସିନା ଯାଚିଦେବୁ ॥
ତା ଶୁଣି ବାଳଗ୍ରାମ ଦାସ । ପଛକୁ ଦୁଅଁ ଭଡ଼ା ଦଶ ॥
କାନ୍ଧରୁ ଭାର ତଳେ ଥୋଇ । ମକରନ୍ଦକୁ ଦେଲା ଚାହିଁ ॥
ବିଜୟ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଗୋସାଇଁ । ବୋଲେ ମୁଁ ପଟମୁଣ୍ଡି ଯାଇ ॥
ମୋ ଗୁରୁ ପାଇ ଏଡ଼େ ସତ୍ୟ । ବୋଲି ମସ୍ତକେ ଦେଲା ହସ୍ତ ॥
ଅନେକ ପ୍ରଣିପାତ କଲା । ପାଚିଲା ଆମ୍ବକୁ ଧଇଲା ॥

ବୋଇଲ୍ ଶୁଣ ଭଗବାନ । ଏ ଯେବେ ତୁମ୍ଭ ନିଜ ଧନ ॥
ତୁମ୍ଭ ଇଚ୍ଛାରେ ଭୋଗକର । ଗୋଳ କମ୍ପାଇ ଏହାଙ୍କର ॥
ଏମନ୍ତ ଯାଚୁ କରେ ଧରି । ସେ ଆମ୍ବ ଶୂନ୍ୟେ ଗଲ୍ ଚଳି ॥
ପଡ଼ିଲ୍ ପ୍ରଭୁଙ୍କର ହସ୍ତେ । ଭୋଜନ କଲେ ଜଗନ୍ନାଥେ ॥
ଯୋଡ଼ିକ ଯୋଡ଼ି ଏହିପରି । ହସ୍ତ ବଢ଼ାଇ ନେଲେ ହରି ॥
ସବୁ ଭୁଞ୍ଜିଲେ ଚକ୍ରପାଣି । ଯେ ପ୍ରଭୁ ଭକ୍ତ ଚିନ୍ତାମଣି ॥
ହେ ମନ ଶୁଣ ମନଦେଇ । ନିଜ ସ୍ୱଭାବ ଛାଡ଼ ଏହି ॥
ଯେ ଯେତେ ନୀଚ ଜାତି ହେଉ । ସେ ଏକା ଭକ୍ତିଭାବେ ଥାଉ ॥
ତାହାର ପତ୍ର ଫଳ ପୁଷ୍ପ । ପାଇଲେ ଶ୍ରୀହରି ସନ୍ତୋଷ ॥
ଯେ ନର ଉଚ୍ଚଜାତି ହେଉ । ଶ୍ରୀହରି ଭକତି ନ ଥାଉ ॥
ସେ ଯେତେ ସ୍ୱାଦୁ ଦ୍ରବ୍ୟ ଦେଲେ । ପ୍ରଭୁ ନ ଛୁଅନ୍ତି ତା ଭଲେ ॥
ଏଣୁ ସେ ଭକ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟ ସାର । ଅନ୍ତର ହେଲେ ନରହରି ॥
ଯେତେକ ଜନ ଥିଲେ ତହିଁ । ଦେଖୁ ଯେ ଥିଲେ ଉଭା ହୋଇ ॥
ବୋଇଲେ ଆମ୍ବ କେଣେ ଗଲା । କେ ଏଥେ ମାୟାକରି ନେଲା ॥
ଦାସେ ବୋଇଲେ ଦେଖପାଇଁ । ଭୁଞ୍ଜିଲେ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଗୋସାଇଁ ॥
ଶୁଣି ସେବକ ଧାଇଁଗଲେ । ଦେଉଳେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ॥
ଦେଖିଲେ ରତ୍ନ ସିଂହାସନ । ପଡ଼ିଛି ଟାକୁଆ ଚୋପାମାନ ॥
ତା ଦେଖି ହେଲେ ଆଚମ୍ବିତ । ବୋଇଲେ ଧନ୍ୟରେ ଭକତ ॥
ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ କିଣିଲୁ ଭାବରେ । ତୋ ପରି କେ ଅଛି ସଂସାରେ ॥
ନାହିଁ ଜାଣିବ ତୋହପରି । ଆମ୍ଭେ ତୋ କେଉଁଗୁଣେ ସରି ॥
ଏମନ୍ତ କହି ଚଳିଗଲେ । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଧଣ୍ଡାମାନ ନେଲେ ।
ବାଲିଗାଁ ଦାସ ଗଳେ ଦେଇ । ବୋଇଲେ ଭକ୍ତ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ତୁହି ॥
ତୋ ଯଶ ରହିଲ୍ ଜଗତେ । ପରମ ପଦ ମିଳୁ ତୋତେ ॥
ଏମନ୍ତ କହି ସେ କଲ୍ୟାଣ । କଲେ ସକଳ ବିପ୍ରଗଣ ॥
ତା ଶୁଣି ଦାସ ଭାବଭୋଳେ । ପଡ଼ି ବିପ୍ରଙ୍କ ପାଦତଳେ ॥
ତାହାଙ୍କ ଚରଣରୁ ଧୂଳି । ମଣ୍ଡନ କଲାକ ମଉଳି ॥

ଅନେକ ଦଣ୍ଡବତ କରି । ବୋଲଇ ମୋ ଗୁରୁ ବାଉରି ॥
ମୋଠାରେ ଏଡ଼େ କୃପା କଲ । ତେଣୁ ମୋହର ଭାଗ୍ୟ ଭଲ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ହୃଦଗତେ । ହରିଙ୍କି ଚିନ୍ତିଲା ତୁରିତେ ॥
ବୋଲଇ ନମୋ ଚକ୍ରପାଣି । ନମୋ ସର୍ବଙ୍କ ଚୂଡ଼ାମଣି ॥
ଏହା ମୁଁ ବିଶ୍ୱରଇ ଚିତ୍ତେ । ମତ୍ସ୍ୟାଦି ଅବତାର ଯେତେ ॥
ବାରେ କରାଅ ଦରଶନ । ପବିତ୍ର କର ମୋ ଜୀବନ ॥
ଏମନ୍ତେ ବିଶ୍ୱରନ୍ତେ ଚିତ୍ତେ । ତାହା ଜାଣିଲେ ଜଗନ୍ନାଥେ ॥
ନୀଳ ଚକ୍ରରେ ବଜେକରି । ଯେବଣ ବଧିରୂପ ଧରି ॥
ମତ୍ସ୍ୟକଳଙ୍କ ରୂପ ଯାଏ । ଦର୍ଶନ ଦେଲେ ଦେବରାୟେ ॥
ଦାସେ ଦେଖିଲେ ଚର୍ମଡୋଳେ । ତକ୍ଷଣେ ପଡ଼ି ମହୀତଳେ ॥
ଅନେକ ଦଣ୍ଡବତ କଲା । ଉଠି କାଖରେ କରଦେଲା ॥
ବୋଇଲା ନସ୍ତରିଲି ମୁହିଁ । ତୋ କୃପା ଆହ୍ଲାଦ ପାଇ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଗଲା ଚଳି । ନିଜ ମନ୍ଦିରେ ଯାଇଁ ମିଳି ॥
ସେ ହରି ଭାବେ ମନ ଦେଇ । ସୁଖେ ବଞ୍ଚିଲା କାଳ ସେହି ॥
ପରମ ପଦକୁ ଲଭିଲା । ଭକତ ପଣେ ଗଣା ହେଲା ॥
ଶୁଣ ହେ ମନ ନୃପମଣି । ଏ ଦାର୍ଢ୍ୟଭକ୍ତି ରସବାଣୀ ॥
ପଢ଼ି ଶୁଣନ୍ତି ଯେଉଁ ଜନ । ଲଭନ୍ତି ଚଉବର୍ଗ ମାନ ॥
କହଇ ରାମଦାସ ଦ୍ୱିଜ । ମୋ ପ୍ରଭୁ ଶଙ୍ଖ ଚକ୍ରଭୁଜ ॥
ସଜନେ ଏଣେ କର ଲୟ । ଆଉ ନଥିବ ଯମ ଭୟ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତେ ମନଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ
ବାଲଗାଁ ଦାସ ବାଉରି ଦାର୍ଢ୍ୟତା ଭାବ ବର୍ଣ୍ଣନେ
ନାମ ଅଷ୍ଟାବିଂଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ଊନତ୍ରିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ
ତୁଳସୀଦାସ ସମ୍ବାଦ

ମନ ଉବାଚ

କହେ ସୁମନ ସହରଷେ । ଶୁଣ ଚୈତନ୍ୟ ଅତି ତୋଷେ ॥
ଶୁଣି ଶ୍ରୀହରି ଭକ୍ତ କଥା । ଶ୍ରବଣେ ଖଣ୍ଡେ ଭବବ୍ୟଥା ॥
ଆତୁର ଶୁଣିବାକୁ ମନ । ପୁଣି ବୋଲଇ ଚଇତନ ॥
ଶୁଣ ହୋ ମନ ପୁଣ୍ୟମୟେ । କହିବ ବଚନ କଥାଏ ॥
ଦକ୍ଷିଣଦେଶ ସିନ୍ଧୁତଟରେ । ବଜସ୍ଥା ନାମ ପାଟଣାରେ ॥
ଅଟଇ ତାର ନିଜ ବାସ । ଜାତିରେ ଅଟେ ରଜପୁତ ॥
ତୁଳସୀ ଦାସ ନାମ ତାର । ଅତି ସୁନ୍ଦର ସୁକୁମାର ॥
ତା ଭାର୍ଯ୍ୟା ନାମ ସତ୍ୟବତୀ । ସୁଗୁଣ ସୁଶୀଳା ଯୁବତୀ ॥
ସ୍ୱାମୀର ଆଜ୍ଞା ଅଲଙ୍ଘିତ । ଏକ ଦୁହିତା ବେନି ସୁତ ॥
ଅଶ୍ୱ ଚଢ଼ାରେ ସେହୁ ଦକ୍ଷ । କ୍ଷତ୍ରିୟ ପଣେ ଅଟେ ମୁଖ୍ୟ ॥
ଅତି ରାଜସ ରଜୋଗୁଣୀ । ଧାର୍ମିକ ପଣେ ତାକୁ ଗଣି ॥
ଦାତା ପଣରେ ଜାଣ ସେହି । ମାଗିଲେ ପ୍ରାଣ ପାରେ ଦେଇ ॥
ଶାନ୍ତ ସୁଶୀଳ ସତ୍ୟବାଦୀ । ଦୟାଳୁ ସୁଗୁଣ ସୁବୁଦ୍ଧି ॥
ବିପ୍ର ବୈଷ୍ଣବେ ଅତି ଦୟା । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସେବାରେ ନିର୍ମାୟା ॥
ଶ୍ରୀରାମ କଥା ବିନା ଆନ । ରସଇ ନାହିଁ ତାର ମନ ॥
ଜାଣଇ ଏକା ରାମବ୍ରହ୍ମ । ରାମ ସକଳ ଧର୍ମ କର୍ମ ॥
ରାମ ଯେ ଜୀବନ ଠାକୁର । ରାମ ସେ ଜାଣଇ ଈଶ୍ୱର ॥
ରାମ ଯେ ଗତି ମୁକ୍ତି ଦାତା । ତା ବିନା ନାହିଁ ନା କରତା ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଦିବାନିଶି । ଶୁଣଇ ରାମକଥା ବସି ॥
ଏମନ୍ତ ଗଲା କେତେଦିନ । ଶୁଣ ହେ ସୁମନ ରାଜନ ॥
ପ୍ରତ୍ୟହ ସେ ଗ୍ରାମେ ସମସ୍ତ । ପଢ଼ନ୍ତି ରାମାୟଣ ଗ୍ରନ୍ଥ ॥
ସେ ଭାବ ମଧ୍ୟେ ନିତି ବସି । ଶୁଣୁ ଯେ ଥାଇ ସେ ତୁଳସୀ ॥
ଆଦ୍ୟରୁ ପ୍ରାନ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତେ । ଗାୟନ କରିବାର ନିତ୍ୟେ ॥

ଶ୍ରୀରାମ ଜନ୍ମ କର୍ମବାଣୀ । ଆନନ୍ଦ ହେଉଥାଏ ଶୁଣି ॥
କାର୍ମୁକ ଭଗ୍ନ ଆଦି କରି । ପରଶୁରାମ ଗର୍ବ ହରି ॥
ତାଡ଼କା ବଧ ଶିଳା ନାରୀ । ଏ କଥାମାନ ଶୁଣିକରି ॥
ଅଙ୍ଗ ପୁଲକ ଉଠୁଥାଇ । ଭାବେ ନ ପାରେ କଥା କହି ॥
ରାଜ୍ୟରେ ଅଭିଷେକ ହେବା । ସମୟେ ବନବାସ ଯିବା ॥
ଦୁଃଖ ବା ସୁଖ ପାଇବାର । ଶୁଣି କମ୍ପଇ ତା ଶରୀର ॥
ପୁଣି ସେ ପଞ୍ଚବଟୀ କଥା । ଶୁଣି ତା ମନେ ବଡ଼ ବ୍ୟଥା ॥
ଶ୍ରୀରାମ ମାୟାମୃଗ ମାରି । ବିଜୟ କଲେ ଧନୁ ଧରି ॥
ଲକ୍ଷ୍ମଣ କଣ୍ଟୁଭାବେ ଗଲେ । ଏକା ହୋଇଣ ସୀତା ଥିଲେ ॥
ଏମନ୍ତ ସମୟେ ରାବଣ । ଆସି ମିଳିଲା ତତକ୍ଷଣ ॥
କପଟେ ହୋଇଣ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ । ପର୍ଣ୍ଣ କୁଟୀରେ ଯାଇଁ ପଶି ॥
ଜାନକୀ ଦେବୀ ଭୁଜ ଧରି । ବଳେ ସେ ଆଣିଲା ଓଟାରି ॥
ରଥରେ ବସାଇଲା ନେଇ । ଶୂନ୍ୟେ ଗମିଲା ବେଗ ହୋଇ ॥
ମିଳିଲା ଲଙ୍କାପୁରେ ଯାଇ । ସୀତା ଦେବୀଙ୍କି ତହିଁ ଥୋଇ ॥
ଏହା ଶ୍ରବଣେ ସେହି ଶୁଣି । କୁଳିଶଘାତ ପ୍ରାୟ ମଣି ॥
କମ୍ପିଲା ଦଶନ ଅଧର । ସ୍ୱେଦ ପୂରିତ କଳେବର ॥
ହଜିଲା ଦେହୁଁ ବୁଦ୍ଧି ଜ୍ଞାନ । ତା ମନ ହେଲା ଅତି ଛନ୍ନ ॥
ବିଯୁଗାନ୍ତର କଥା ଶୁଣି । ବର୍ତ୍ତମାନର ପ୍ରାୟ ମଣି ॥
କ୍ରୋଧେ ବଚନ ଗଦଗଦ । ଉଠିଲା କରି ଘୋର ନାଦ ॥
ନୟନ ତାମ୍ର ରକ୍ତ ପ୍ରାୟେ । ବୋଲଇ ଯିବ କେଉଁଠାଏ ॥
ଆଜ ମାରିବି ନାଶଦ୍ୱେର । ସବଂଶ ସହିତେ ତାହାର ॥
ନିଜ ଜନନୀ ମୋର ଆଣି । ଭେଟାଇ ଦେବି ଚକ୍ରପାଣି ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଧନୁ ଧରି । କ୍ରୋଧେ ଅନେକ ଶର ଭରି ॥
ଢାଲ କଟାରି ଯମଦାଢ଼ । କରେ ବରଛା ଅତି ଗାଢ଼, ॥
ଧରି ବସିଲା ଅଶ୍ୱପରେ । ଧାଇଁଣ ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗରେ ॥
ତାହା ଜାଣିଲେ ରାବଣାରି । ଧାଇଁଲେ ଅସମ୍ଭାଳ ହୋଇ ॥

ପବନୁ ବେଗ ହୋଇ ଚଳି । ସାଗର କୂଳେ ଯାଇଁ ମିଳି ॥
ଶ୍ରୀରାମ ସୁମରି ମନରେ । ପଶିଲା ସମୁଦ୍ର ଭିତରେ ॥
ଆଜ୍ଞା ସେ ଦେଲେ ରଘୁମଣି । ଥୋକ ତୁ ଘୁଞ୍ଚ ସିନ୍ଧୁପାଣି ॥
ଆଜ୍ଞା ପ୍ରମାଣେ ମହାବାତ । ଘୁଞ୍ଚି ସେ ଥିଲା ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗହ୍ୱର ॥
ତା ପଛେ ବଳେ ରଘୁବୀର । ହୋଇ ଅପୂର୍ବ ଦ୍ୱିଜବର ॥
ଡାକଲେ ଦାସେ ଏହି ବେଳେ । କମ୍ପା ପଶୁଛ ସିନ୍ଧୁ ଜଳେ ॥
ସେ କଥା ଫେଡ଼ି କହ ମୋତେ । ଏ ଦେହ ନ ନାଶ ବୃଅର୍ଥେ ॥
ତା ଶୁଣି ଦାସ କ୍ରୋଧଭର । ବୋଇଲେ ଶୁଣ ଦ୍ୱିଜବର ॥
ଯେ ସୀତା ଜଗତ ଜନନୀ । ତାଙ୍କୁ ରାବଣ ଗଲା ଘେନି ॥
ତା ବଂଶ ନିର୍ବଂଶ କରିବ । ଜାନକୀ ମାନ ଉଦ୍ଧାରିବି ॥
ରାବଣ ମାରେ ବା ମରିବ । ଦୁଇରୁ ଏକ ମୁଁ କରିବି ॥
ତା ଶୁଣି ପ୍ରଭୁ ଦାଶରଥି । ବୋଇଲେ ଶୁଣ ତୁ ଏ ମତି ॥
ଏ ସିନ୍ଧୁ କେମନ୍ତ ତରିବୁ । ବୃଅର୍ଥେ ଜୀବନ ହାରିବୁ ॥
ନ କର ଏମନ୍ତ ସାହସ । ବେଗେ ତୁ ବାହୁଡ଼ିଣ ଆସ ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଲେ ବୀରମଣି । ଏ କେତେ ମାତ୍ର ସିନ୍ଧୁ ପାଣି ॥
ଲଙ୍ଘିବି କୂପ ଜଳ ପ୍ରାୟେ । ମାରିବି ଦୁଷ୍ଟ ଲଙ୍କରାୟେ ॥
ଆଉ ନ କହ ତୁମ୍ଭେ କିଛି । ଏ ଦେହ ପାସୋରି ଦେଇଛି ॥
ଏହା ଯଦ୍ୟପି ନ କରିବ । ଅବଶ୍ୟ ଜୀବନ ହାରିବ ॥
ହେ ବିପ୍ର ନ କଣ୍ଠାଳ ମୋତେ । ବୋଲିଣ ଧାଇଁଲା ତୁରିତେ ॥
ତାହାର ମନ ପ୍ରଭୁ ଜାଣି । ବୋଇଲେ ଧନ୍ୟ ବୀରମଣି ॥
ତୁ ଏବେ ଆସ ଲେଉଟିଣ । ଶ୍ରୀରାମ ମାଇଲେ ରାବଣ ॥
ସୀତାଙ୍କୁ ଘେନ ବଳେ କଲେ । ତୁ ଏବେ ଯୁଝିବୁ କା ତୁଲେ ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ବୀରମଣି । ବୋଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଚୂଡ଼ାମଣି ॥
ତୁମ୍ଭେ କହିବ ଯାହା ମୋତେ । କେଭେ ମୁଁ ନ ଯାଏ ପରତେ ॥
ଅଚଳ ଯେବେ ହେବ ଚଳ । ଶୀତଳ ହୋଇବ ଅନଳ ॥
ନିଶାରେ ରବି ଉଦେ ହେବ । ସ୍ଥାବର ବଚନ କହିବ ॥

ପାଷାଣେ ପଦ୍ମ ଯେ ବିକଶି । ଅନଳ ବରଷିବ ଶଶୀ ॥
ଏମନ୍ତ ହେଲେ ଅବା ହେବ । ତୁଳସୀ ଅଶ୍ୱ ନ ଫେରିବ ॥
କେବଳ କଥା ଏକ ଅଛି । ହେ ବିପ୍ର ସ୍ୱରୂପ କହୁଛି ॥
ଶ୍ରୀରାମ ସଙ୍ଗେ ସୀତା ଦେବୀ । ଯେବେ ମୁଁ ନୟନେ ଦେଖିବି ॥
ଶ୍ରୀକରେ ଥିବ ଧନୁର୍ବାଣ । ସଙ୍ଗତେ ସାନୁଜ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ॥
ଏହା ମୁଁ ନୟନେ ଦେଖିଲେ । ତେବେ ମୁଁ ଲେଉଟିବି ଭଲେ ॥
ଏମନ୍ତ ଶୁଣି ଆଦିମୂଳ । ଭକତଭାବେ ହେଲେ ଭୋଳ ॥
ତକ୍ଷଣେ ଜନକ କୁମାରୀ । ସଙ୍ଗତେ ଯେନ ବିଜେକରି ॥
ପାରୁଶେ ସାନୁଜ ଲକ୍ଷ୍ମଣ । ଶ୍ରୀକରେ ଶୋହେ ଧନୁର୍ବାଣ ॥
କୋଟିଏ କନ୍ଦର୍ପର ପ୍ରଭା । ଜିଣି ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଉଭା ॥
ନବୀନ ଘନଶ୍ୟାମ ଜିଣି । ସୁକାନ୍ତି ଇନ୍ଦ୍ର ନୀଳମଣି ॥
ଲଲାଟେ କିରୀଟ ମୁକୁଟ । ରତ୍ନମାନଙ୍କେ ଝଟ ଝଟ ॥
ଶ୍ରବଣେ ମକର କୁଣ୍ଡଳ । ଜ୍ୟୋତି ବିରାଜେ ଗଣ୍ଡସ୍ଥଳ ॥
ଶ୍ରୀଭୁଜେ ରାଜେ ପାରନେତ । ଶରଣ ରକ୍ଷଣ ନିମିତ୍ତ ॥
କରେ କଙ୍କଣ ଶୋଭାବନ । ଅତୁଳ ଅମୂଲ୍ୟ ରତନ ॥
କି ଚାରୁ ଦଶେ କରାଙ୍ଗୁଳି । ରତ୍ନମୁଦ୍ରିକାମାନ ଝଳି ॥
ଧନ୍ୟ ସେ ଶ୍ରୀମୁଖର ଶୋଭା । କୋଟିଏ ଚନ୍ଦ୍ର ଜିଣି ପ୍ରଭା ॥
କି ଶୋଭା ନେତ୍ର ଅରବିନ୍ଦ । ଜଗତ କରଇ ଆନନ୍ଦ ॥
ସୁନାସା ସୁରଙ୍ଗ ଅଧର । ସୁକମ୍ବୁ କଣ୍ଠେ ରତ୍ନହାର ॥
ଅତି ବିସ୍ତାର ବକ୍ଷସ୍ଥଳ । ତହିଁ ଲମ୍ବିତ ବନମାଳ ॥
ଶ୍ରୀବତ୍ସ ଦ୍ୱିଜ ପଦ ଚିହ୍ନ । ଇନ୍ଦିରା ଦେବୀଙ୍କ ସଦନ ॥
ସିଂହକଟିରେ ପୀତବାସ । ନୀଳଘନେ କି ବିଦ୍ୟୁହାସ ॥
ହେମମେଖଳୀ ତହିଁପରେ । ସିଦ୍ଧ ଯୋଗୀନ୍ଦ୍ର ମନ ହରେ ॥
ଶ୍ରୀରଙ୍ଗ ପାଦର ମାଧୁରୀ । କେ କହିପାରେ ଅନ୍ତ କରି ॥
ଈଶ୍ୱର ପଞ୍ଚମ ଆନନେ । କହି ନ ପାରିବେ ବଚନେ ॥
ବ୍ରହ୍ମାଦି ସୁରେନ୍ଦ୍ର କହନ୍ତି । ଯେବଣ ପାଦପଦ୍ମେ ଲୋଟି ॥

ଏମନ୍ତ ରୂପେ ପ୍ରଭୁ ବଜେ । ଶର କାର୍ମୁକ ବେନି ଭୁଜେ ॥
ବଙ୍କମ ସିଂହ ରୂପ ଠାଣି । ଦେଖିଣ ଆନନ୍ଦ ଧରଣୀ ॥
ଏ ଅନୁରୂପେ ବେନିପାଶେ । ଭରତ ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ଶୋଭା ଦିଶେ ॥
ସେ ପ୍ରଭୁ ଚରଣାରବିନ୍ଦେ । ପାମର ରାମଦାସ ବନ୍ଦେ ॥
ଏମନ୍ତ ବେଶେ ନାରାୟଣ । ଡାକିଲେ ଦ୍ୱିହସ୍ତ ଠାରିଣ ॥
ତୁଳସୀ ଦାସ ବେଗେ ଆସ । ଦେଖ ତୋ ମନୋବାଞ୍ଛା ବେଶ ॥
ତୁଳସୀ ଦାସ ଦେଖିକରି । ଅଶ୍ୱ ଫେରାଇ ବଙ୍କକରି ॥
ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଅନାଇଣ ଦେଲ । ଅଶ୍ୱ ଉପରୁ ଉତୁରିଲ ॥
ଅଶେଷ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ଶୋଭା । ଆନ କି ପଟାନ୍ତର ଦେବା ॥
ଦେଖି ତା ନେତ୍ରାନନ୍ଦ ହେଲେ । ଶୋଇଲ ଯାଇ ପାଦତଳେ ॥
ଉଠି କପାଳେ କର ଦେଇ । ବୋଲେ ମୁଁ ପରମୁଣ୍ଡା ଯାଇ ॥
ଆଜ କି ଭାଗ୍ୟବଳ ମୋର । ଦେଖିଲି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଠାକୁର ॥
କି କୃପା କଲ ପ୍ରଭୁ ମୋତେ । ପୂର୍ବେ ମୋ ତପ ଥିଲ କେତେ ॥
କି ପୁଣ୍ୟତୀର୍ଥେ କରି ସ୍ନାନ । ଦେଇ ମୁଁ ଥିଲି କେତେ ଦାନ ॥
ଦ୍ୱିଜବରେ କି ଦାନ ଦେଲି । କି ଗଙ୍ଗାସାଗରେ ଝାସିଲି ॥
କି ପୁଣ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରେ ବାସକରି । ହୋଇଣ ଥିଲି ବ୍ରତାଗ୍ନିସ୍ଥ ॥
କରି ମୁଁ ଥିଲି ଯଜ୍ଞ କେତେ । କି ଶିବ ପୂଜା ସ୍ୱଧର୍ମରେ ॥
ବ୍ରହ୍ମା ଇନ୍ଦ୍ରାଦି ସଦାଶିବ । ଏହାଙ୍କ ଧ୍ୟାନକୁ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ॥
କହ ମୁଁ କେତେ ପୁଣ୍ୟବଳେ । ପ୍ରଭୁ ଦେଖିଲି ଚର୍ମଡୋଳେ ॥
ଶୁଣି ବୋଲନ୍ତି ରଘୁପତି । ଶୁଣ ତୁଳସୀ ସିଦ୍ଧମତି ॥
ତୁ ଯେତେ କହିଗଲୁ ଧର୍ମ । ଏଣେ କାମନା ମନ ଭ୍ରମ ॥
ପ୍ରାଣୀଏ କର୍ମକଲେ ଯେତେ । ସେ ମୋତେ ପାଇବେ କେମନ୍ତେ ॥
ଯେ ଭଜେ ନିଷ୍କାମରେ ମୋତେ । ମୁଁ ଥାଇ ତାହାର ସଙ୍ଗତେ ॥
ତୁ ଦେହ ବୁଦ୍ଧି ଛାଡ଼ି ଏବେ । ପଶିଲୁ ମହାର୍ଣ୍ଣବ ଗର୍ଭେ ॥
ଯେସନେ ବୀର ହନୁମାନ । ତା ମନ ତୋ ମନ ସମାନ ॥
ତେଣୁ ମୁଁ ହୋଇଲି ପ୍ରସନ୍ନ । ହେ ଭକ୍ତ ବର ମାଗି ଘେନ ॥

ଶୁଣି ତୁଳସୀ ଗଦଗଦେ । ନମିଲା ଶ୍ରୀରାମର ପାଦେ ॥
କାକୁସ୍ଥେ କହେ ଧୀର ବାଣୀ । ହେ ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶ ଚୂଡ଼ାମଣି ॥
ଯେବେ ତୁ ବରଦେବୁ ମୋତେ । ବାଞ୍ଛା ଲେ ଦେଖୁଥିବ ତୋତେ ॥
ଏହି ସ୍ୱରୂପେ ତବମୂର୍ତ୍ତି । ଦର୍ଶନ କରୁଥିବେ ନିତି ॥
ଯହିଁ ବାଞ୍ଛା ତହିଁ ହେବ । ଏ ବର ଦେବ ହେ ରାଘବ ॥
ଅସ୍ତୁ ବୋଇଲେ ଭବଗ୍ରାହୀ । ଆନନ୍ଦେ ଭକ୍ତେ ବର ଦେଇ ॥
ତକ୍ଷଣେ ହେଲେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ । ଶୁଣ ହେ ସୁମନ ସଜନ ॥
ଏଡ଼େ କୃପାଳୁ ରଘୁବାଳ । ଭକତଭବ ତାଙ୍କ ମୂଳ ॥
ଏମନ୍ତ ପ୍ରଭୁ ସେବା ତେଜ । ଯେ ନର ଅନ୍ୟ ଦେବେ ଭଜ ॥
ପୀୟୂଷ ତେଜ ସୁରାପାନ । ସେ ନର କରଇ ସମାନ ॥
ଏଥି ଉତ୍ତାରୁ ଶୁଣ ମନ । ତୁଳସୀ ଦାସର ବିଧାନ ॥
ସଂସାର ଲୋଭ ଦୂର କରି । ପିନ୍ଧିଲା ବସ୍ତ୍ର ବେଗେ ଚିରି ॥
ଡୋର କୌପୀନ ଆଶ୍ରେ କଲା । ତୀର୍ଥ ସାଗରେ ଚଳିଗଲା ॥
ଅନ୍ନ ଭୋଜନେ ନାହିଁ ସ୍ନେହ । ଆନନ୍ଦେ ଫୁଲୁଥାଇ ଦେହ ॥
କାହିଁ ବା ଫଳ ମୂଳ ଖାଇ । କାହିଁ ବା ସୁପକ୍ୱ ଆହାର ॥
ସନ୍ତୋଷେ କରଇ ଭୋଜନ । ତୀର୍ଥ ଗମନେ ଦେଇ ମନ ॥
ଅନେକ ତୀର୍ଥମାନ ଫେରି । ସକଳ ତୀର୍ଥେ ସ୍ନାନକରି ॥
ଏମନ୍ତ କେତେଦିନ ଗଲା । ଶ୍ରୀବୃନ୍ଦାବନରେ ମିଳିଲା ॥
ବୁଲି ଦେଖିଲା ସର୍ବସ୍ଥାନ । କାଳିନ୍ଦୀ ଗିରି ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ॥
ଦ୍ୱାଦଶ ବନ ଆଦି ଯେତେ । ସର୍ବ ଦେଖିଲା ବିଧିମତେ ॥
ପ୍ରବେଶ ହେଲା ଏକ ମଠ । ଯେ ମଠ ବୃନ୍ଦାବନେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ॥
ଗୋପାଳ ଦାସ ଅଧିକାରୀ । ଯେ ମଠେ ପ୍ରଭୁପଣ କରି ॥
ତହିଁ ଦିଅନ୍ତି ସଦାବର୍ତ୍ତ । ଦିବ୍ୟ ଭୋଜନ ରୁଖାଭାତ ॥
ଯେ କୃଷ୍ଣ ବୋଲେ ତାକୁ ନେଇ । ଉତ୍ତମ ଭୋଜନ ଦିଅଇ ॥
ଯେ ରାମ ବୋଲେ ରୁଖାଭାତ । ଦିଅ ବୋଲନ୍ତି ସେ ମହନ୍ତ ॥
ଏମନ୍ତବେଳେ ସେ ତୁଳସୀ । ରାବେ ମିଳିଲେ ତହିଁ ଆସି ॥

ଅଙ୍ଗ ବିରାଜେ ଜ୍ୟୋତିର୍ମୟେ | ନିରତେ ରାମନାମ ଧ୍ୟାୟେ ||
ତୁଳସୀ ଦାସ ବାହୁ ଭୁଜେ | ସପତ ମଞ୍ଜରୀ ବିରାଜେ ||
କଣ୍ଠେ ତୁଳସୀ କାଷ୍ଠମାଳ | ସର୍ବାଙ୍ଗେ ବିଭୁତି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ||
ଜୟ ଶ୍ରୀରାମ ଧନୁର୍ଦ୍ଧାରୀ | ଆସ୍ତେ ଡାକଲେ ଡାକ ଦୂର ||
ତାହା ଶୁଣିଣ ସେ ମହନ୍ତ | ବୋଇଲେ ଦିଅ ରୁଖାଭାତ ||
ଶୁଣି ତୁଳସୀ ଦାସ କହି | କମ୍ପା ରୁଖିଲ ଖାଇବଇଁ ||
କେବା ଖାଇବେ ଘୃତଅନ୍ନ | ଏକଥା କହସି ବହନ ||
ଶୁଣି କହିଲେ ଅଧିକାରୀ | ଯେ ରାଧାକୃଷ୍ଣ ନାମ ଧରି ||
ମଠରେ ପାଏ ଦିବ୍ୟସ୍ଥାନ | ସେ ଭୁଞ୍ଜେ ଦିବ୍ୟ ଶାଳିଅନ୍ନ ||
ଯେ ସୀତାରାମ ନାମଧରେ | ସେ ପଡ଼େ ବଗଡ଼ା ଅନ୍ନରେ ||
ଶୁଣି ତୁଳସୀ ଦାସ ହସି | ବୋଲେ ମୁଁ ରାମନାମ ଘୋଷି ||
ଖାଇବି ଅମୃତ ଭୋଜନ | ରାମ ମହିମା ଏବେ ଘେନ ||
ଶୁଣି ବୋଇଲେ ଅଧିକାରୀ | ଯାଅ ତୁ ଅଯୋଧ୍ୟା ନଗରୀ ||
ସେଠାରେ ଯାଇ କର ତମ | ନୋହିଲେ ଦେଖାଅ ଶ୍ରୀରାମ ||
ଶୁଣି ତୁଳସୀ ଦାସ ଧୀରେ | ପଶିଲେ ମଠର ଭିତରେ ||
ତହିଁ ବିଜୟ ନନ୍ଦବର୍ତ୍ତି | ପହଡ଼ ସମସ୍ତ ହୋଇଛି ||
ଆସ୍ତେ କବାଟ ଛନ୍ତ୍ର କଲ | ତହିଁ ତୁଳସୀ ଦାସ ମିଳ ||
ବୋଇଲେ ନମୋ ରଘୁମଣି | ଅଶେଷ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ କାରଣି ||
ତୁ ନାଥ ଜଗତ ଈଶ୍ୱର | ସଂସାର ତୋର ଖେଳଘର ||
ତୁ ଯେ ଜଗତଜନ ଗୁରୁ | ଭକତ ବାଞ୍ଛା କଳ୍ପତରୁ ||
କାମିଜନଙ୍କୁ କାମଧେନୁ | ମହା ମହିମା ରହସାନୁ ||
ଅଶେଷ ଜନ ଚିନ୍ତାମଣି | କେତେ ମହିମା ପରମାଣି |
ତୋର ଆଜ୍ଞାରେ ଆଖଣ୍ଡଳ | ରବି ଶଶାଙ୍କ ଦିଗପାଳ ||
ଶେଷ ବିରଞ୍ଚି ସଦାଶିବ | ତେତିଶକୋଟି ଦେବ ସର୍ବ ||
ସଂସାର ପାଳୁଛନ୍ତି ନିତ୍ୟ | ତୋର ଆଜ୍ଞାରେ ଯେଝାମତେ ||
ଯେଣୁ ତୁ ଜଗତ ଈଶ୍ୱର | ସମସ୍ତେ ତୋର ପରିବାରି ||

ତେଣୁ ଶରଣ ଗଲି ତୋତେ । ତୁ ନାଥ କୃପାକର ମୋତେ ॥
ତୁ ନାଥ ଦଶରଥ ସୁତ । କୌଶଲ୍ୟା ଗର୍ଭରୁ ସମ୍ଭୂତ ॥
ତୁ ସେ ଦେବକୀ ଦେବୀ ସୁତ । ନନ୍ଦବ୍ରଜନ ତୋର ତାତ ॥
ତୁ ଧନୁର୍ଦ୍ଧର ବଳବନ୍ତ । ତୁ ବଂଶୀଧର ଜଗତ୍ଖ୍ୟାତ ॥
ତୁ ଯେ ଜାନକୀଦେବୀ କାନ୍ତ । ତୋହର ନାହିଁ ଆଦ୍ୟଅନ୍ତ ॥
ତୁହି ଶ୍ରୀରାଧା ପ୍ରାଣଧନ । ଭକତବନ୍ଧୁ ଭଗବାନ ॥
ତୁହି ଜଗତଜନ ହିତେ । ଅନେକ ରୂପ ଏ ଜଗତେ ॥
ଧରୁ ଭକତ ପ୍ରତିପାଳ୍ୟ । ଏଣୁ ତୁ ପରମ ଦୟାଳୁ ॥
ଏ କଥା ଯେବେ ସତ୍ୟ ତୋର । ଦେଖାଅ ରାମ ଅବତାର ॥
ଘନଶ୍ୟାମଳ ରାମମୂର୍ତ୍ତି । ଶ୍ରୀକରେ କୋଦଣ୍ଡ ଧାରଣି ॥
ବାମେ ଜାନକୀଦେବୀ ଶୋଭା । ଦକ୍ଷିଣେ ଶ୍ରୀଲକ୍ଷ୍ମଣ ଉଭା ॥
ଏମନ୍ତ ରୂପ ଆଦ୍ୟମୂଳ । ଧରି ରଖ ତୋ ଭୃତ୍ୟ ଛଳ ॥
ନୋହିଲେ ସରିଲି ତୁଳସୀ । ତାହା ଜାଣିଲେ ବ୍ରହ୍ମଋଷି ॥
ସେକ୍ଷଣି କୃଷ୍ଣରୂପ ଯାଇ । ଶ୍ରୀରାମରୂପେ ଭାବଗ୍ରାହୀ ॥
ଜାଣିଲେ ସେ ତୁଳସୀ ଦାସ । ହୋଇଲେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ହରଷ ॥
ବୋଇଲେ ଆସ ସର୍ବଜନ । ଦର୍ଶନ କର ରଘୁନାଥ ॥
ଏମନ୍ତ ଶୁଣି ଅଧିକାରୀ । ଉଠାଇ ଆଣିଲେ ପୂଜାରୀ ॥
କବାଟ ଫିଟାଇ ଦେଖିଲେ । ସମସ୍ତେ ଆଚମ୍ବିତ ହେଲେ ॥
ଅମୂଲ୍ୟ ରତ୍ନ ସିଂହାସନ । ବିଜୟେ ଶ୍ରୀ ମଧୁସୂଦନ ॥
ଶ୍ରୀକରେ ଧନୁର୍ବାଣ ଧରି । ଭକତ ଛଳେ ବିଜେକରି ॥
ମୁକୁଟ ନାନା ରତ୍ନେ ଶୋଭା । ମଣ୍ଡଳ ପଡ଼ିଅଛୁ ଗଭା ॥
କର୍ଣ୍ଣରେ କୁଣ୍ଡଳ ବିରାଜେ । ସେ ରବି ଛବି ଗର୍ବ ଗଞ୍ଜେ ॥
କଣ୍ଠେ ମୁକୁତା ହାର ଶୋହେ । ଯେ ରୂପେ ଜଗଜ୍ଜନ ମୋହେ ॥
ହୃଦରେ ପଦକ ବିରାଜେ । ବୀର ବାହୁଟି ବେନିଭୁଜେ ॥
କରେ କଙ୍କଣ ଶୋଭାବନ । ହରଇ ପ୍ରାଣୀଙ୍କର ମନ ॥
ଅଙ୍ଗୁଳି ମୁଦ୍ରିକା ବିରାଜେ । ହେମ କିଙ୍କିଣୀ କଟୀ ମାଝେ ॥

ରତ୍ନ ପାଦୁକା ବେନିପାଏ । ତହିଁ ଯୋଗୀନ୍ଦ୍ର କରେ ଲୟେ ॥
ନବୀନ ନୀଳମେଘ ପ୍ରାୟେ । ଛବି ବିରାଜେ ଜ୍ୟୋତିର୍ମୟେ ॥
ଏମନ୍ତ ବେଶ ଦଇତ୍ୟାରି । ପାର୍ଶ୍ୱେ ଧରଣି କୁମାରୀ ॥
ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଚମ୍ପକରୁ ଗୋରୀ । କରେ ତାମ୍ବୁଳ ଛତ୍ର ଧରି ॥
ଦକ୍ଷିଣେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ବିରାଜେ । ତା ଦକ୍ଷହସ୍ତେ ଛତ୍ରୀ ସାଜେ ॥
କୋଟିବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡରେ ଉପମା । ତାହାଙ୍କ ପରି ସେ ସୁଷମା ॥
ଏମନ୍ତ ପ୍ରଭୁ ରୂପ ଦେଖି । ପିଛଡ଼ା ନ ପଡ଼ିଲା ଆଖି ॥
ସେ ପ୍ରଭୁ ପଦ୍ମ ପାଦତଳେ । ସର୍ବେ ନମିଲେ ଏକାବେଳେ ॥
ଭାବରେ ହୋଇ ଗଦ ଗଦ । ପୂଜି ତୁଳସୀ ଦାସ ପାଦ ॥
ଦିବ୍ୟ ଭୋଜନ ତାଙ୍କୁ ଦେଲେ । ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଷଡ଼ରସ ତୁଲେ ॥
ଗନ୍ଧ ଚନ୍ଦନ ମାଳା ଯେତେ । ଦେଇ ପୂଜିଲେ ବିଧିମତେ ॥
ବୋଇଲେ ଧନ୍ୟ ତୋ ଜୀବନ । ବଶ ତୁ କଲୁ ଭଗବାନ : ॥
ଆମ୍ଭେ ଯେ କେତେ ପୁଣ୍ୟକଲୁ । ତୁମ୍ଭର ଦର୍ଶନ ଲଭିଲୁଁ ॥
ଆଜ ସୁଫଳ ଆମ୍ଭ ଦିନ । ପାଇଲୁ ଶ୍ରୀରାମ ଦର୍ଶନ ॥
ତୁମ୍ଭରେ ଏତେ କର୍ମ ହେଲା । ଦେଖିବା ଶୁଣିବା ନ ଥିଲା ॥
ଏବେ ଏମନ୍ତେ ତୁମ୍ଭେ କର । ଭକତ ଯୋଗଣ ଆମ୍ଭର ॥
ଶ୍ରୀରାମ ହୋନ୍ତୁ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ । ବିଜେ କରନ୍ତୁ ନନ୍ଦନାନ ॥
ମୁରଲୀଧର ରାଧାକାନ୍ତ । ଆମ୍ଭେ ତା ଦେଖିବୁଁ ସମସ୍ତ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଗଲେ ଚଳି । ପୁଣି କବାଟ ଦେଲେ କିଳି ॥
ତୁଳସୀ ଦାସ ଭକ୍ତିଭରେ । ମସ୍ତକେ କର ନବେଶିଲେ ॥
ଅନେକରୂପେ କଲେ ସ୍ତୁତି । ତାହା ଜାଣିଲେ ଶ୍ରୀପତି ॥
ତକ୍ଷଣେ ଅଙ୍ଗ ପାଲଟାଇ । ଶ୍ରୀରାମ କୃଷ୍ଣରୂପ ହୋଇ ॥
ରାଧା ସ୍ୱରୂପ ବଇଦେହୀ । ଲକ୍ଷ୍ମଣ ସଖାରୂପ ହୋଇ ॥
ଯେ ଯାହା ଅନୁରୂପେ ଉଭା । ତହୁଁ କୋଟିଏ ଗୁଣେ ଶୋଭା ॥
ତ୍ରିଭଙ୍ଗୀ ରୂପେ ବେଣୁପାଣି । ତାହା ତୁଳସୀ ଦାସ ଜାଣି ॥
କବାଟ ଫିଟାଇଣ ଦେଲେ । ସମସ୍ତେ ଦେଖ ହୋ ବୋଇଲେ ॥

ତାଙ୍କ ବଚନେ ସର୍ବେ ଗଲେ । ଶ୍ରୀରାମ ରୂପ ନ ଦେଖିଲେ ॥
ବିଜୟ ବ୍ରଜେନ୍ଦ୍ର କୁମର । ଦେଖି ସମସ୍ତେ ଚମତ୍କାର ॥
ବୋଇଲେ ନମୋ ଭଗବାନ । ତୋ ତହୁଁ ଭକ୍ତ ନୁହେଁ ଆନ ॥
ଯେ ହରି ଭକ୍ତେ ଭିନ୍ନକରେ । ସେ ମହାପାପୀ ଏ ସଂସାରେ ॥
ଆମ୍ଭେ ଯା ଦେଖିଲୁ ସମସ୍ତ । ତୁ ଭକ୍ତିଛଳେ ଦେହବନ୍ତ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଯେଝାମତେ । ଭଜିଲେ ଭକ୍ତ ପାଦଗତେ ॥
ଲଭିଲେ ଅବା କେଉଁଗତି । ତାହା ଜାଣନ୍ତି ବେଦପତି ॥
ତୁଳସୀ ଦାସଙ୍କ ମହିମା । ଶୁଣ ହେ ମନ ମହାତମା ॥
ଏ କଳି ଯୁଗର ଚରିତ । କହି ଶୁଣିବା ଆଚମ୍ବିତ ॥
ଏ ଦାର୍ଢ୍ୟଭକ୍ତି ରସସାର । ଶୁଣି ଶରଧା ହୁଏ ଯାର ॥
ତାହାର ପାପ ଥାଇ ଯେତେ । ରହଇ ନାହିଁ କଦାଚିତେ ॥
କହଇ ବଳରାମ ଦ୍ୱିଜ । ବିଶ୍ୱାସ ଅଟେ ମୂଳ ବୀଜ ॥
ବୀଜ ନ ଥିଲେ ବୃକ୍ଷ କାହିଁ । ଫଳ ଲୋଡ଼ିଲେ ହେବ କାହିଁ ॥
ସୁଜନଜନ ଏଣେ ରସ । ମୁଁ ତୁମ୍ଭ ଦାସଙ୍କର ଦାସ ॥
ଶ୍ରୀରାମ କୃଷ୍ଣ ପଦ୍ମପାଦ । ହରଇ ବିଷୟା ବିଷାଦ ॥
ତହିଁ ଶରଣ ରାମ ଦାସ । ନ ନାଶ ମୋର ମନଆଶ ॥

॥ ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତେ ମନଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ
ତୁଳସୀ ଦାସ ଦାର୍ଢ୍ୟଭାବ ବର୍ଣ୍ଣନେ
ନାମ ଊନତ୍ରିଂଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ତ୍ରିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ
ସିପୂଟି ସମ୍ବାଦ

॥ ଚୈତନ୍ୟ ଉବାଚ ॥

ପୁଣି ଚୈତନ୍ୟ ଅନୁରାଗେ । କହଇ ମନୁ ରାଜା ଆଗେ ॥
ହେ ମନୁ ସାବଧାନେ ଶୁଣ । ନିଶ୍ଚଳ କରି ତୋର ମନ ॥
ଏ ବଡ଼ ଅପୂର୍ବ କଥାଏ । ଶୁଣି ଖଣ୍ଡିବ ଭବଭୟେ ॥

ଏ ଜମ୍ବୁଦ୍ୱୀପେ ତାର ଘର । ଯେ ଦିଲ୍ଲୀ ସହର ନଗର ॥
ଜାତିରେ ଅଟଇ ସିପୁଟି । ନାମ ତାହାର ପରମେଷ୍ଠି ॥
କୁଜ କଳଙ୍କ ପୃଷ୍ଠଦେଶେ । ଅଶୋଭା ମାତ୍ର ଏତେ ଦିଶେ ॥
ଅନ୍ୟ କଳଙ୍କ ନାହିଁ କିଛି । ସମସ୍ତ ଗୁଣ ପୂରିଅଛି ॥
ଭକ୍ତ ଅଂଶରେ ଜାତ ହୋଇ । ତା ଗୁଣ କହି ନ ସରଇ ॥
ପତ୍ନୀର ନାମ ତା ବିମଳା । ସୁନ୍ଦରୀ ସୁଗୁଣା ସୁଶୀଳା ॥
ସ୍ୱାମୀର ସେବା ତାର ବ୍ରତ । ବେନି ଦୁହିତା ତିନିପୁତ୍ର ॥
ଧନହିଁ ପୂରିଅଛି ଘରେ । ସିପୁଟି ଗୃହ ଏକା କରେ ॥
କେବଳ ଆତ୍ମଜ୍ଞାନମୟେ । ଜୀବକୁ ମଣେ ବସ୍ତୁ ପ୍ରାୟେ ॥
ଜିତଇନ୍ଦ୍ରିୟ ସତ୍ୟବାଦୀ । ନିର୍ଲୋଭ ଅହିଂସା ଅକ୍ରୋଧୀ ॥
ଦମ୍ଭ କୁଟିଳ ମିଥ୍ୟାବାଦୀ । ବିଷୟେ ନାହିଁ ତାର ବୁଦ୍ଧି ॥
ଗୃହେ ଗୃହସ୍ଥପଣେ ଅଛି । ମନକୁ ଆୟତ୍ତେ ରଖିଛି ॥
ସଦା ଆନନ୍ଦ ମତ୍ତ ତାର । ମିଥ୍ୟା ମଣଇ ଏ ସଂସାର ॥
ଗୃହ କର୍ମରୁ ସେ ଉଦାର । ଜାଣଇ ମୁଠିଏ ଦେବାର ॥
ନାମ ଭଜନେ ଦୃଢ଼ମତି । ସାଧୁ ବୈଷ୍ଣବ ବିପ୍ରେ ଭକ୍ତି ॥
ଦୁଃଖୀ ଦରିଦ୍ରେ ଦୟା ଅତି । ସୁଜନମାନଙ୍କରେ ପ୍ରୀତି ॥
କୃଷ୍ଣ ମହିମା ଗାୟନରେ । ବସଇ ଯାଇଁ ଯେବେ ଥରେ ॥
ତା ଭକ୍ତି କହିଲେ ନ ସରି । ନେତ୍ରେ ଲୋତକ ଯାଏ ପୂରି ॥
କଣ୍ଠହିଁ ହୋଏ ଗଦଗଦ । ଅଙ୍ଗ ପୁଲକ ବହେ ସ୍ୱେଦ ॥
ଟାଙ୍କୋର ଦିଶେ ରୋମାବଳୀ । ବଚନ କହଇ ବିହ୍ୱଳ ॥
ଏମନ୍ତ ଭାବ ହୃଦେ ଥାଇ । ଜାଣଇ ପାପପୁଣ୍ୟ ଦୁଇ ॥
ସଚରାଚର ଯେତେ ଜୀବ । ସବୁରି ପ୍ରଭୁ ବାସୁଦେବ ॥
ପ୍ରାଣୀଏ କର୍ମରଜ୍ଜୁ ଧରି । ସାରଥି ସୂତ୍ରପ୍ରାୟ କରି ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ପ୍ରତିଦିନେ । ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଚିନ୍ତୁଥାଇ ମନେ ॥
ଛାଡ଼ିବା ଓଟାରିବା ଯେହି । କେ ପାରେ ଅନ୍ୟମାର୍ଗେ ଯାଇ ॥
ଏଣୁଟି ନିଜ କର୍ମପଥ । ମେଣ୍ଟଣେ କେ ଅଛି ସମର୍ଥ ॥

ସେ କର୍ମରଙ୍କୁ ଆନ କର । କେବଳ ପାରନ୍ତ ଶ୍ରୀହର ॥
ତା ନିଜ କର୍ମ କରିଥାଇ । ଆତ୍ମାକୁ ଆତ୍ମାରେ ଚିହ୍ନାଇ ॥
ତା ସମେ ଉପକାରୀ ପଣେ । ଦିଲ୍ଲୀ ସହରରେ ନାହିଁ ଜଣେ ॥
ତା ବସ୍ତ୍ର ସିଆଁ ଜନେ ଦେଖି । ସେ ଦିଲ୍ଲୀଶ୍ୱର ମହାସୁଖୀ ॥
ତାକୁ ଅନେକ ଦୟା କଲେ । ବସ୍ତ୍ର ପଠାଇ ତାହାଠାରେ ॥
ମାଣ୍ଡିମୁଚୁଳ ଅପସର । ଯେ ଅବା ପଠାନ୍ତି ତାହାର ॥
ଟୋପି ତକିଆ ଶୀତହାଣ । କାଞ୍ଚୁଲି ଅଙ୍ଗରଖା ମାନ ॥
କରି ଯୋଗାଉଥାଏ ନେଇ । ମନ ସନ୍ତୋଷେ ଧନଦେଇ ॥
ଏମନ୍ତେ କେତେଦିନ ଅନ୍ତେ । ସେ ଦିଲ୍ଲୀଶ୍ୱର ଲାଗି ଅର୍ଥେ ॥
ଅମୂଲ୍ୟ ବସ୍ତ୍ର ଖଣ୍ଡି ଆଣି । ବୋଇଲେ ନଅହେ ବଖାଣି ॥
ଏ ଦ୍ରବ୍ୟ ହେମ ଜରିଥାନ । ଅମୂଲ୍ୟ ସେ ବସ୍ତ୍ର ଶୋଭନ ॥
ରତ୍ନ ଖଞ୍ଜିତ ପୁଞ୍ଜି ପୁଞ୍ଜି । ଦ୍ରବ୍ୟ ହୀରକ ଅଛି ରଞ୍ଜି ॥
ଏ ବସ୍ତ୍ର ଘେନ ଯାଅ ଚଳ । ସିଅଁ ହେ ଦୁଇଟି ମୁଚୁଳ ॥
ପକାଇଥିବ ଫୁଲ ମାନ । ସିଆଁରେ ନ ଦିଶିବ ଚିହ୍ନ ॥
ଏମନ୍ତ କରି ଘେନଆସ । ତୋ ମନ କରିବା ସନ୍ତୋଷ ॥
ଏମନ୍ତ କରି ସେ ସିପୁଟି । ସେ ବସ୍ତ୍ର ଘେନଗଲା ଉଠି ॥
ପ୍ରବେଶ ହେଲା ନିଜପୁରେ । ସ୍ନାନ ଭୋଜନ ସାରି ତାରେ ॥
ସିଇଁଣ ବସିଲା ମୁଚୁଳ । କଥା ଗୋଟିଏ ମନେ ଭାଳ ॥
ଏ ଯେ ଅପୂର୍ବ ବସ୍ତ୍ରଗୋଟି । ସୁବାସ ପଡ଼ୁଛି ଚହଟି ॥
ଦେଖିଲେ ମନ ନେଇହରେ । ଖୋଜିଲେ ନ ଥିବ ସଂସାରେ ॥
ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ଏ ଯୋଗ୍ୟ । ମନୁଷ୍ୟେ ହୋଇବ କି ଭୋଗ୍ୟ ॥
ଏମନ୍ତେ ବିଚାରନ୍ତେ ମନ । ଦଇବ ଯୋଗେ ସେହିଦିନ ॥
ହୋଇଛି ଶ୍ରୀଗୁଣ୍ଡିଚା ଯାତ । ପହଣ୍ଡି ବିଜେ ଜଗନ୍ନାଥ ॥
ଏହି ସମୟେ ସେ ମୁଚୁଳ । ସିଇଁଲା ବସାଇ ପିତୁଳ ॥
ଅପୂର୍ବ କରି ନିର୍ମାକଲା । ଦେଖି ତା ଧଇର୍ଯ୍ୟ ହରିଲା ॥
ଆନନ୍ଦଭାବେ ହେଲା ଭୋଳ । ବୁଜିଲା ନୟନ ଯୁଗଳ ॥

ତା ଦେଖୁଁ ବୁଦ୍ଧି ଟେକଣେଗଲା । କର୍ଣ୍ଣରୁ ଶବଦ ହଜିଲା ॥
ପୁଣି ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଚେଷ୍ଟାମାନ । ପ୍ରକୃତି ସଙ୍ଗେ ହେଲା ଲୀନ ॥
ଅଜ୍ଞାନ ଅନ୍ଧକାର ଗଲା । ସୁଜ୍ଞାନ ଚନ୍ଦ୍ର ଉଦେ ହେଲା ॥
ପହଣ୍ଡି ବିଜୟ ଉତ୍ସବ । ମନରେ ହୋଇଲା ଉଦ୍ଭବ ॥
ନିଷ୍କାମଭାବେ ଭକତରେ । ଜ୍ଞାନ ନେତ୍ରରେ ଦେଖେ ଖରେ ॥
ନୀଳାଦ୍ରିନାଥ ଦେବ ହରି । ଛନ୍ତି ପହଣ୍ଡି ବିଜେକରି ।
ସେ ଗତି ମୁକତି ପସରା । ମନ ନୟନ କରେ ଭରା ॥
କୈବଲ୍ୟ ଜ୍ୱର ହେଉଅଛି । ନାହିଁ ସେ ଉଚ୍ଚ ନୀଚ ଜାତି ॥
ଆନନ୍ଦ ହେଉଅଛି ସୃଷ୍ଟି । ସକଳ ଲୋକେ ଏକଗୋଷ୍ଠୀ ॥
ଚଉଦପୁରୁ ଲୋକେ ଆସି । ଶରଣ ମାଗୁଛନ୍ତି ବସି ॥
କରି ବିଜୟେ ଆନନ୍ଦମୂଳ । ଧନ୍ୟ ସେ ଶ୍ୱେତପଦ୍ମଡୋଳ ॥
ପାଟ ମୁଚୁଳିର ଉପର । ବିଜୟେ ଶଙ୍ଖ ଚକ୍ରଧର ॥
ବେଢ଼ିଣ ପାରିଷଦ ବୃନ୍ଦ । କେ କହୁ ତାହାଙ୍କ ଆନନ୍ଦ ॥
ଶ୍ରୀଭୁଜ ଧରି ଦୋହଲାଇ । ଚାଲନ୍ତି ଝୁଲାଇ ଝୁଲାଇ ॥
ଏକ ମୁଚୁଳି କରି ଦୂରେ । ଆରେକ ମୁଚୁଳି ଉପରେ ॥
ବିଜେ କରନ୍ତେ ଜୀବବ୍ରାହ୍ମୀ । ଅତି କଠୋର ଘାତ ପାଇ ॥
ପାଟ ମୁଚୁଳି ଗଲା ଫାଟି । ତାହା ଦେଖିଲା ସେ ସିପୁଟି ॥
ପାରୁଶେ ଥିଲା ସ୍ଥାପୁ ହୋଇ । ମୁଚୁଳି ଦେଲା ସେ ବଢ଼ାଇ ॥
ତହିଁ ବିଜୟେ ଜଗନ୍ନାଥ । ସିପୁଟି ଯୋଡ଼ିଅଛି ହସ୍ତ ॥
ଦେଖ ହୋ ସୁଭାଗ୍ୟ ତାହାର । ଶୁଣି ଆନନ୍ଦ ମନ୍ଦାର ॥
ବୋଲଇ ଶୁଣ ଚଇତନ୍ୟ । ଧନ୍ୟ ସେ ଭକତ ଜୀବନ ॥
ଏଥି ଉତ୍ତରେ ହେଲା କିସ । କହ ମୋ ମନ କର ତୋଷ ॥
ଶୁଣି ଚୈତନ୍ୟ ଅତି ଧୀରେ । କହଇ ମନର ଆଗରେ ॥
ଏଥି ଉତ୍ତରେ ଯେଉଁ କଥା । ଶୁଣ ହୋ ମନ ମହାରଥା ॥
ମୁଚୁଳି ବଢ଼ାଇଣ ଦେଲା । ସିପୁଟି ପ୍ରଭୁ ପାଶେ ଥିଲା ॥
ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗେ ଦଣ୍ଡବତ କଲା । ଉଠି କପାଳେ କରିଦେଲା ॥

ପଛକୁ କରନ୍ତେ ଗମନ । ତକ୍ଷଣେ ଗଲା ସେହୁ ଜ୍ଞାନ ॥
ତା ନିଜମନ ବୁଦ୍ଧି ହୋଇ । ମନ୍ଦିରେ ବସିଣ ଅଛଇ ॥
ଏକ ମୁଚୁଳା ଅଛି ଧରି । ଆରତି ନେଲେ ଦେବହରି ॥
ତା ମନେ କରଇ ବିଚାର । ଏତ ଅପୂର୍ବ ଚମତ୍କାର ॥
କି କୃପା କଲେ ଦେବରାଜ । କି ଭାଗ୍ୟ ହେଲା ମୋର ଆଜ ॥
ଏମନ୍ତେ ଭାବୁଅଛି ବସି । ଭୟ ଆନନ୍ଦ ମିଶା ମିଶି ॥
ଦଣ୍ଡିବ ପର ଦିଲ୍ଲୀଶ୍ୱର । ମୋ ପ୍ରଭୁ ବଳେ ବଳୀୟାର ॥
ଏମନ୍ତ ବିଚାରୁ ତା ମନେ । ବାଦ୍‌ସାର ଛଡ଼ିଦାରମାନେ ॥
ଦ୍ୱାରେ ଡାକିଲେ ରେ ସିପୁଟି । ବହନ ହୋଇ ଆସ ଉଠି ॥
ଦିଲ୍ଲୀଶ୍ୱରଙ୍କ ଆଜ୍ଞା ଶୁଣ । ମୁଚୁଳା ଦୁଇଗୋଟି ଆଣ ॥
ତା ଶୁଣି ଅତି ବେଗେ ଉଠି । ଧରିଣ ସେ ମୁଚୁଳା ଗୋଟି ॥
ବାଦ୍‌ସାର ଆଗେ ନେଇଦେଲା । ଅନେକ ସଲାମ ସେ କଲା ॥
ବାଦ୍‌ସା ବୋଇଲେ ଅନାଇ । ଆଉ ମୁଚୁଳା ଗୋଟି କାହିଁ ॥
ସିଇଁ କି ନାହିଁ ସତ କହ । ତୋତେ ଦେଖି ମୋ କମ୍ପେ ଦେହ ॥
ସିପୁଟି ଶୁଣି ପାଦେ ପଡ଼ି । ଉଠି ମସ୍ତକେ କରଯୋଡ଼ି ॥
ବୋଲଇ କହୁଛି ମୁଁ ସତ । ଗୋଟିଏ ନେଲେ ଜଗନ୍ନାଥ ॥
ଗୋଟିଏ ଦେଲି ତୋ ଗୁମୁର । ତୋ ଇଚ୍ଛା ଯାହା ତାହା କର ॥
ଶୁଣି ବାଦସା ଅଳ୍ପ ହସି । କ୍ରୋଧ ହରଷ ମିଶାମିଶି ॥
ବୋଇଲେ କି କହୁରେ ବାଇ । କହ ତୋ ଜଗନ୍ନାଥ କାହିଁ ॥
କେବଣ ଦେଶେ ତାର ଘର । କହ ସେ କେତେ ବଳୀୟାର ॥
କି କରିପାରେ ତାର ହସ୍ତେ । ମୁଚୁଳା ନେଲା ସେ କେମନ୍ତେ ॥
କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଏ ଦିଲ୍ଲୀ ସହର । ଦୁଇଶ ଯୋଜନ ଅନ୍ତର ॥
ଏହା କହୁଛୁ ମୋର ପାଶ । କି ତୋ ଜୀବନେ ନାହିଁ ଆଶ ॥
ଆଜର ମଧ୍ୟେ ଯେ କେମନ୍ତେ । ନେଲେ ସେ ଦେଲୁ କେଉଁମତେ ॥
ଏମନ୍ତ ଶୁଣି ସେ ସିପୁଟି । ଭଜେ ଗୋବିନ୍ଦ ନାମଗୋଟି ॥
ମୋର ମରଣେ ଡର ନାହିଁ । ବୋଇଲା ଶୁଣ ଚିତ୍ତ ଦେଇ ॥

ତୁମ୍ଭେ ଯା ପଚ୍ଚରିଲ ମୋତେ । କହଇ ଶୁଣ ଶୁଦ୍ଧ ଚତେ ॥
ସେ ଯେଉଁ ଦାରୁବ୍ରହ୍ମ ହରି । ଜଗତ୍ ଯାକ ଛନ୍ତି ପୂରି ॥
ବଇବେ ଜଗତ ଈଶ୍ୱର । ନୀଳାଦ୍ରି ନବରେ ତା ଘର ॥
ଜଗତ ପାଳିବା ନିମନ୍ତେ । ଶମ୍ଭୁ ରଥାଙ୍ଗ ଧରି ହସ୍ତେ ॥
ଯେ ଯାହା ବଚ୍ଚରିଲେ ଜାଣେ । ଯହିଁ ଡାକିବ ତହିଁ ଶୁଣେ ॥
ଅନେକ ଯୋଜନର ପ୍ରାଣୀ । ଯେ ଯେତେ ଦ୍ରବ୍ୟ ଦେଲେ ଆଣି
ଭୋଗ କରନ୍ତି ଚକ୍ରପାଣି । କେବଳ ଭକ୍ତ ମନ ଜାଣି ॥
ଅଭକ୍ତ ଲୋକଙ୍କୁ ସେ ଦୂର । ଏ କଥା ମିଥ୍ୟା ନ ବିଚ୍ଚର ॥
ଶୁଣି ବାଦସା କ୍ରୋଧଭର । ବୋଲଇ ଶୁଣରେ ପାମର ॥
ଆମ୍ଭର ସିନା ଭବନାହିଁ । ଭବରେ ପୂରିଅଛୁ ତୁହି ॥
ଏବେ ତୁ ମରଣ ମୁଖରୁ । ସୁମର ତୋତେ ରକ୍ଷାକରୁ ॥
ଏମନ୍ତେ ବାଦସା କ୍ରୋଧଚତେ । ବୋଲଇ ଶୁଣ ଆରେ ଦୂତେ ॥
ଏ ଦୁଷ୍ଟ କୁବୁଜକୁ ନିଅ । ବନ୍ଦୀ ମନ୍ଦିରେ ନେଇ ଥୁଅ ॥
ଆଣେ ରଜ୍ଜୁଏ କରେ ଧରି । ବାନ୍ଧିବ ପଛବାହା କରି ॥
ଚରଣେ ଲଗାଅ ସାଙ୍କୋଳି । ଆଣେ କବାଟ ଦିଅ କିଳି ॥
ଅନ୍ନ ନ ପାଇ ଯାଉ ମରି । ପାରିଲେ ରଖୁ ଆସି ହରି ॥
ତା ଶୁଣି ଦୂତେ ଘେନଗଲେ । ବନ୍ଦୀମନ୍ଦିରେ ବନ୍ଦୀ କଲେ ॥
ସେ ଭକ୍ତ ସୁମରଇ ହରି । ବାନ୍ଧିଲେ ପଛବାହା କରି ॥
ବନ୍ଦୀମନ୍ଦିରେ ବନ୍ଦୀ କଲେ । କବାଟ ଆଣେ କିଳିଦେଲେ ॥
ଶୁଣ ସୁମନ ଶୁଦ୍ଧଚତେ । ଏଥୁ ଉତ୍ତରୁ କଥା ଯେତେ ॥
ସେ ଭକ୍ତ ବନ୍ଦୀଘରେ ଥାଇ । ଡାକଇ ରଖ ଭବଗ୍ରାହୀ ॥
ରଖ ହେ କମଳା ରମଣ । ରଖ ହେ ଜଗତ ତାରଣ ॥
ଦ୍ରୌପଦୀ ଗଜ ଗର୍ଭିଣୀ । ରକ୍ଷା କରିତା ଚକ୍ରପାଣି ॥
ହେ ଚକ୍ଷୁ ଶ୍ରବଣ ନାୟକ । ନବୀନ ଜଳଦ ଦାୟକ ॥
ହେ ଶଙ୍ଖ ଧନୁର୍ବାଣ ଧାରୀ । ହେ ସପ୍ତସିନ୍ଧୁ ବନ୍ଧକାରୀ ॥
ହେ କୃପାସିନ୍ଧୁ ମହାମେରୁ । ହେ ଭକ୍ତବାଞ୍ଛା କଳ୍ପତରୁ ॥

ହେ ନାଥ ଦୀନଜନ ବନ୍ଧୁ । ହେ ଆର୍ତ୍ତତ୍ରାଣ କୃପାସିନ୍ଧୁ ॥
ହେ ଶିଳା ଅବଳା ତାରକ । ହେ ନୀଳାଚଳ ଶ୍ରୀନାୟକ ॥
ହେ ଜନରଞ୍ଜନ ନୟନ । ହେ ଘୋର ବିପଦ ନାଶନ ॥
ହେ ପ୍ରହ୍ଲାଦ ଉଦ୍ଧାରଣ । ହିରଣ୍ୟ ହୃଦ ବିଦାରଣ ॥
ହେ ଗିରିଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ଧାରୀ । ହେ ଇନ୍ଦ୍ର ଗର୍ବ ଖର୍ବକାରୀ ॥
ଶିବ ବିରଞ୍ଚି ଯାର ପାଦେ । ଧାନେ ଥିବନ୍ତି ଅପ୍ରମାଦେ ॥
ତୋର ମହିମା ଅକୂପାର । ମୋ ସ୍ତୁର କେତେକ ମାତର ॥
କାହୁଁ ଜାଣିବ ତୋର ଭାବ । ଯୋଗୀନ୍ଦ୍ର ଜନେ ଯେ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ॥
ଜଗତ ତୋର ଖେଳଘର । ମୁଁ କିକ ତହିଁରୁ ବାହାର ॥
ଏଣୁ ଭରସା କରେ ତୋତେ । ପଠାଣ ଦଣ୍ଡୁ ରଖ ମୋତେ ॥
ତୋହର ଇଚ୍ଛା ଯାହା କର । ଆୟତ୍ତ ନାହିଁଟି ମୋହର ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଚକ୍ଷୁ ବୁଜି । ଧାନେ ଶ୍ରୀହରି ନାମ ଭଜି ॥
ଚିନ୍ତନ୍ତେ ଶଙ୍ଖଚକ୍ର ବାହୁ । ନିଦ୍ରା ଘୋଟିଲା ଗୃହୁ ଗୃହୁଁ ॥
ତାହା ଜାଣିଲେ ଦେବସ୍ୱାମୀ । ଯେ ପ୍ରଭୁ ସର୍ବ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ॥
ଅଧମ ଉଦ୍ଧାରଣ ବାନା । ନ ସହେ ଭକତ ବେଦନା ॥
ତକ୍ଷଣେ ବିଜେକରି ଗଲେ । ଦିଲ୍ଲୀସହରେ ଯାଇ ହେଲେ ॥
ବେଗରେ ପ୍ରଭୁ ବ୍ରହ୍ମରଶି । ଭୃତ୍ୟର ବନ୍ଦୀଘରେ ପଶି ॥
ଅଶେଷ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ଶୋଭା । ଭୃତ୍ୟ ପାରୁଶେ ହେଲେ ଉଭା ॥
ଯହିଁ ପଡ଼ିଲା କୃପାଦୃଷ୍ଟି । ପାଦୁଁ ଶଙ୍କୋଳି ଗଲା ଫିଟି ॥
ବନ୍ଧନ ଗଣ୍ଠି ଫିଟିଗଲା । ତକ୍ଷଣେ ଉଶ୍ୱାସ ହୋଇଲା ॥
ଅନାଇ ଦେଲା ନେତ୍ରପଥେ । ବିଜୟ ପ୍ରଭୁ ଜଗନ୍ନାଥେ ॥
ଅଭୟ ବରଦାତା ଗୁରୁ । ଭୃତ୍ୟ କଳ୍ପନା କଳ୍ପତରୁ ॥
ହସି କହନ୍ତି ଆଦ୍ୟମୂଳ । କହ ତୁ କମ୍ପାଇ ବିକଳ ॥
ମୋ ପରା ଯାହା ଥାଉଁ ଥାଉଁ । ତୋର କାହାକୁ ଭୟ ଆଉ ॥
ଏ ଚକ୍ର ଥିଲେ ମୋର କର । ମୋର ସେବକ ବଳୀୟାର ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଆଜ୍ଞା କଲେ । ଅଭୟ ପାଦ ଶିରେ ଦେଲେ ॥

ତକ୍ଷଣେ କୁଜ କେଣେ ଗଲା । କନ୍ଦର୍ପ ସଦୃଶ ଦଶିଲା ॥
ଦେଖ ହୋ ସୁଭାଗ୍ୟ ତାହାର । ଯାହା ନ ପାଏ ବେଦବର ॥
ସେ ପାଦପଦ୍ମ ଶିରେ ବହି । ପବିତ୍ର ହେଲା ତାର ଦେହୀ ॥
ଭବରେ ଗଦ ଗଦ ହୋଇ । କହୁ ସେ ନ ପାରଇ କହି ॥
ପ୍ରଭୁ ବିଜୟ କରିଗଲେ । ବାଦସା ମନ୍ଦିରେ ମିଳିଲେ ॥
ଯେ ଦିଲ୍ଲୀଶ୍ୱର ନିଦ୍ରାଗତେ । ପଲଙ୍କେ ଶୋଇଛୁ ଅଚେତେ ॥
ତହିଁ ବିଜୟ ଭଗବାନ । ବୋଲଇ ଶୁଣରେ ଅଜ୍ଞାନ ॥
ଏ ଅଧିକାର ଏ ଜଗତେ । ମୁଁ ସିନା ଦେଇଅଛୁ ତୋତେ ॥
ଏହା ନ ଜାଣି ତୋର ମନେ । ମୋ ଭକ୍ତେ ଦଣ୍ଡିଲୁ କେସନେ ॥
ଛାର ମୁଚୁଳାଟିଏ ମୋତେ । ମୋ ଭକ୍ତ ଦେଲା ଭକ୍ତିରତେ ॥
ମୋର ପଦାର୍ଥ ମୋତେ ଦେଲା । ତୋ ବାପ ଗଣ୍ଠିକ ସରିଲା ॥
ଏବେ ତୁ ପ୍ରଭାତରୁ ଉଠି । ବନ୍ଦୀରୁ ଅଣାଅ ସିପୁଟି ॥
ଅନେକ ଦେବୁ ଉପହାର । ଚରଣେ ପୂଜିବୁ ତାହାର ॥
ଏମନ୍ତ ନ କଲେ ଅବଶ୍ୟ । ଛାଡ଼ ତୋ ଜୀବନର ଆଶ ॥
ତୋ ବଂଶ ଆଦି ତୋତେ ଧରି । କାଟିବି ଚିକି ଚିକି କରି ॥
ପିଟିଲେ ଦିଲ୍ଲୀଶ୍ୱରେ ଘତେ । ଲୋଳା ବସିଲା ତାର ଅଙ୍ଗେ ॥
ଏମନ୍ତ କହି ଦଇତ୍ୟାରି । କରେ ଗଜଶୁଣ୍ଡ ବେତ ଧରି ॥
ହସ୍ତିନାଗର ନଟବର । ସେଠାରୁ ହୋଇଲେ ଅନ୍ତର ॥
ସେ ଯେ ବିଷମ ଘାତ ପାଇ । ଚେତଣ ଉଠିଲା ବୋବାଇ ॥
ନୟନ ଫେଡ଼ି ଦେଲା ଚାହିଁ । ପାଶେ ଦେଖିଲା କେହି ନାହିଁ ॥
ବିସ୍ମୟରେ ଏ କି ବିପରୀତ । ସ୍ୱପନ କଥା ହେଲା ସତ୍ୟ ॥
କେ ମୋତେ ଏଥେ ଗଲା ପିଟି । ଲୋଳା ତ ଦିଶୁଅଛୁ ଫୁଟି ॥
ଏ କଥା କାହାବଳେ ହେବ । ନିଶ୍ଚେ ସେ ଅଟଇ ଦଇବ ॥
ମୋତେ ଚେତାଇ ଦେଇଗଲା । ଭକ୍ତ ନିମନ୍ତେ ଏହା କଲା ॥
ଏଥିରେ କଲେ ଆଜ ହେଳା । ନିଶ୍ଚେ ବୁଡ଼ିବ ମୋର ଭେଳା ॥
ଏମନ୍ତେ ଭାବି ପ୍ରଭାତରେ । ଆପଣେ ଚଳିଲା ସତ୍ୱରେ ॥

ବନ୍ଦୀ ମନ୍ଦିରେ ହେଲା ଯାଇ । ଦେଖିଲା କବାଟ ଫିଟାଇ ॥
ପାଦେ ଶାଙ୍ଖୋଳି ନାହିଁ ତାର । ବନ୍ଧନ ହୋଇଛି ବାହାର ॥
ଭୁଜ କଳଙ୍କ ତାର ନାହିଁ । ତା ଶୋଭା କେ ପାରିବ କହି ॥
ଭଜେ ଶ୍ରୀରାମ ନାମଗୋଟି । ଆନନ୍ଦେ ବସିଛି ସିପୁଟି ॥
ତା ଦେଖି ଦିଲ୍ଲୀଶ୍ୱର ଭୟେ । ଭକ୍ତକୁ କୋଳରେ ବସାଏ ॥
ଗନ୍ଧ ଚନ୍ଦନ ମାଳାଧର । ଅନେକ ଅଳଙ୍କାର ଭରି ॥
ପଡମା ଶାଢ଼ୀ ଶିରେ ଦେଲେ । ଅନେକ ବିନୟେ କହିଲେ ॥
ସମସ୍ତେ ଦେଖିଲେକ ତହିଁ । ଚରଣେ ବେନିକର ଦେଇ ॥
ବୋଇଲେ ଧନ୍ୟ ତୋ ଜୀବନ । ପବିତ୍ର କଲୁ ଏ ଭୁବନ ॥
ସତ୍ୟ କହିଲୁ ଆଜଠାରୁ । ତୁ ଆମ୍ଭ କୁଳ ଇଷ୍ଟ ଗୁରୁ ॥
ଏମନ୍ତ କହି ପାଟହାଣ୍ଡି । ମଣ୍ଡିଲେ ନାନା ରତ୍ନପନ୍ତି ॥
ଘଣ୍ଟା ଘାଗୁଡ଼ି ନାଦକରି । ପିଠିରେ ଅମୂଲ୍ୟ ଅମାରି ॥
ତହିଁ ଭକ୍ତକୁ ବସାଇଲେ । ଦିଲ୍ଲୀ ସହରେ ବୁଲାଇଲେ ॥
ଜୟ ଘୋଷଣା ନାଦଦେଇ । ଛାଡ଼ିଲେ ତାର ପୁରେନେଇ ॥
ବାଦ୍‌ସା ଗଲେ ତାଙ୍କପୁର । ସର୍ବେ ଚଳିଲେ ଯେଝାଘର ॥
ଶୁଣ ହେ ମନ ମହାରଥା । ସେ ଭକ୍ତ ବନ୍ଧୁଙ୍କର କଥା ॥
ଟରଣୁକୁ କରେ ମେରୁସମ । ଦେଖ ସେ ପୁରୁଷ ଉତ୍ତମ ॥
ସଂସାରେ ଦେବଦେବୀ ଯେତେ । କେ ଏହା କରିବ ଜଗତେ ॥
ଏମନ୍ତ ପ୍ରଭୁ ସେବା ଛାଡ଼ି । ଯେ ଅନ୍ୟ ମାର୍ଗେ ଯାନ୍ତି ବଢ଼ି ॥
ବ୍ୟର୍ଥ ତା ଦେହ ବହିବାର । ଶୁଣ କହିବା ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତର ॥
ଯେସନ୍ତେ ସୁଗନ୍ଧ ଦ୍ରବ୍ୟଲେଛି । ଦୁର୍ଗନ୍ଧେ ଯାଇ ବସେ ମାଛି ॥
ସେ ନର ଏମନ୍ତ ଅଟଇ । ଉଭୟ ଲୋକେ ସୁଖ ନାହିଁ ॥
ଏଥିଉତ୍ତାରେ ସେ ଭକତ । ନିରତେ ଭଜେ ଜଗନ୍ନାଥ ॥
ତା ଜୀବଦଶା କଟାଇଲା । ପରମ ପଦହିଁ ପାଇଲା ॥
ଶୁଣ ହୋ ମନ ନୃପବର । ହୃଦରେ ହୁଏ ଏତେଦୂର ॥
ଏ ଯେ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସ । ବିଷୟୀ ବିଷକୁ ପୀୟୂଷ ॥

ଶ୍ରବଣ ପଠନ ଏ ଦୁଇ । ଯେ କରେ ଶ୍ରଦ୍ଧାଭାବ ବନ୍ଧି ॥
କଳୁଷ ପଙ୍କରୁ ନିସ୍ତରେ । ସେ ନରେ ଭବସିନ୍ଧୁ ତରେ ॥
ଶୁଣି ଆନନ୍ଦ ମନ ଯେତେ । କେ କହି ପାରେ ଏ ଜଗତେ ॥
ଚୈତନ୍ୟ ପାଦେ ପୂଜା କରି । ବୋଲଇ ଗଲି ମୁଁ ନିସ୍ତରି ॥
କହଇ ରାମଦାସ ଦ୍ୱିଜ । ମୋ ପ୍ରଭୁ ଶଙ୍ଖ ଚକ୍ର ଭୁଜ ॥
ସେ ଶ୍ୱେତପଦ୍ମ ନେତ୍ର ପାଦେ । ମୋ ମନ ରହୁ ଅପ୍ରମାଦେ ॥
ସୁଜନେ ଏଣେ କର ଲୟ । ଆଉ ନଥିବ ଯମ ଭୟ ॥
ମୁଁ ତୁମ୍ଭ ଚରଣେ କିଙ୍କର । ମୋ ଅପରାଧ କ୍ଷମାକର ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତେ ମନଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ ପରମଭକ୍ତ ସିମୁଁଳି ଦୃଢ଼ଭକ୍ତି ଭାବ ବର୍ଣ୍ଣନେ ନାମ ତ୍ରିଂଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ଏକତ୍ରିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ
ନାରାୟଣ ଦାସ ସମ୍ବାଦ

ନମସ୍ତେ ଦେବ ଗଣପତି । ଅନନ୍ତ ଜ୍ଞାନ ସିଦ୍ଧ ଯତି ॥
ପାର୍ବତୀ ଦେବୀ ସୁନ୍ଦରମଣି । ସକଳ ଦେବଙ୍କ ଅଗ୍ରଣୀ ॥
ନମୋ ଶାରଦା ପାଣ୍ଡୁବେଶୀ । ଜଗତ ଜନଙ୍କ ଜନନୀ ॥
ଯେ ଶରେ ତୋର ପାଦଦ୍ୱନ୍ଦେ । ଶରଣ ରଖୁ ଅପ୍ରମାଦେ ॥
ତୋ ଆଜ୍ଞା ବିନା କେବା ନର । କହିବ ମହିମା ତୋହର ॥
ନମସ୍ତେ ଦେବ ଜଗନ୍ନାଥ । ନମସ୍ତେ ଶଙ୍ଖଚକ୍ର ହସ୍ତ ॥
କମଳା ଦେବୀ ପ୍ରାଣପତି । ଦାସ ବତ୍ସଳ ଦାଶରଥି ॥
ଶରଣ ପଞ୍ଜର ମୁରାରି । ଘୋର ଦୁରିତ ନାଶକାରୀ ॥
ଏଣୁ ଶରଣ ରାମଦାସ । ପୂରାଅ ମୋର ମନ ଆଶ ॥
ମନ ବୋଲଇ ଚଇତନ । ଶୁଣିଲି ଅପୂର୍ବ ବଚନ ॥
ତିରିଶ ଅଧ୍ୟା ପରିଯନ୍ତେ । ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି କଥା ଯେତେ ॥
ଏତିକ ମାତ୍ର ସୁଧାରସ । ଶ୍ରବଣେ ମନ ନୋହେ ତୋଷ ॥

ଆହୁର ଶୁଣିବାକୁ ଇଚ୍ଛା । କରଇ ତେଣୁ ମୁହିଁ ପୃଚ୍ଛା ॥
ଅନ୍ୟ ଭକତ ମାନଙ୍କର । କଥା କ ଅଛଇ ଆବର ॥
କମ୍ପା ଏତେକେ ହେଲ ଶେଷ । କହିବା ଏଥିର ସନ୍ଦେଶ ॥
ଶୁଣ ଚୈତନ୍ୟ କହେ ହସି । ଶୁଣ ହେ ମନ ଘଟବାସୀ ॥
ଏ ଯେ ସଂସାର ମଧ୍ୟଗତେ । ହରି ଭକତ ଛନ୍ତି ଯେତେ ॥
ମହିମା ଅପାରୁଁ ଅପାର । କେ ତାହା ହୋଇବ ଗୋଚର ॥
କେବଳ ଠିକ ଠିକ କରି । କହିଲ ସିନା କଥା ଝୁରି ॥
ତା ଶୁଣି ମନ ନୃପବର । ବୋଲେ ଶୁଣ ଚୈତନ୍ୟ ବୀର ॥
ମୋରେ କରୁଣା ହୃଦ ହୁଅ । ଆଉ ଭକ୍ତଙ୍କ କଥା କହ ॥
ଯେସନେ ତୃଷିତ ଚକୋର । ନିରତେ ଲୋଡ଼େ ସୁଧାକର ॥
ଚାତକ ଯେହ୍ନେ ଘନରସ । ଲୋଡ଼ଇ ରଜନୀ ଦିବସ ॥
ମୋହର ମନ ସେହିମତେ । ଆଶା ତୋ ବଚନ ଅମୃତେ ॥
ଆଉ ସାଧୁଙ୍କ କଥା ଯେତେ । ସବିଶେ କରି କହ ମୋତେ ॥
ତାହା ଶୁଣିଲେ ଚଇତନ । ବୋଲଇ ଶୁଣ ହେ ସୁମନ ॥
କହିବ ଅପୂର୍ବ ଚରିତ । କେବଳ ସ୍ଥିରକରି ଚିତ୍ତ ॥
ଗଙ୍ଗାଙ୍କ ସନ୍ନିଧିରେ ନିବାସ । ଯେ ପୁଣ୍ୟଭୂମି ବଙ୍ଗଦେଶ ॥
ଯେ କୀର୍ତ୍ତିଚନ୍ଦ୍ର ନୃପବର । ସେହୁ ରାଜ୍ୟରେ ତାର ଘର ॥
ଜାତିରେ ଅଟଇ କରଣ । ନାମ ତାହାର ନାରାୟଣ ॥
ପତ୍ନୀର ନାମ ତା ମାଳତୀ । ଅଚଳାଚଳ ତା ସମ୍ପତ୍ତି ॥
ଅତି ବିବେକୀ ଶୁଚୀବନ୍ତ । ଅତି ଧାର୍ମିକ ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତ ॥
ସାଧୁ ବୈଷ୍ଣବଙ୍କ ଚରଣେ । ସେବା କରଇ ଅନୁକ୍ଷଣେ ॥
କେବଳ ରଜନୀ ବାସର । ହରି ଭଜନ ମୂଳ ତାର ॥
ଦୁଃଖୀ ବା ଦରିଦ୍ର ଅତିଥି- । ଦ୍ୱାରେ ତା ହେଲେ ଉପସ୍ଥିତ ॥
ତାହାଙ୍କୁ ଅନ୍ନବସ୍ତ୍ର ଦାନେ । ତୋଷଇ ଅତି ତୋଷ ମନେ ॥
ନାହିଁ ତା ନିଷ୍ଠୁର ବଚନ । ନ ହରେ ପରନାରୀ ଧନ ॥
ନିରତେ ଚିନ୍ତେ ହରିଭାବ । ଶ୍ରୀଗୁରୁ ପାଦେ ପୂର୍ଣ୍ଣଲୋଭ ॥

ତହୁ ଅଧିକ ତା ଯୁବତୀ । କେବଳ ସ୍ୱାମୀପାଦେ ମତି ॥
ନ ଜାଣେ ତୀର୍ଥ ବ୍ରତ କବା । କେବଳ ସ୍ୱାମୀ ପାଦସେବା ॥
ସ୍ୱାମୀର ଆଜ୍ଞା ନ ଲଙ୍ଘଇ । ଶୁଣ ହେ ମନ ନୃପସାଇଁ ॥
ଏମନ୍ତେ ଥାନ୍ତି ବେନି ପ୍ରାଣୀ । ମିଥ୍ୟା ବଚନ ସେ ନ ଜାଣି ॥
ଅଦୃଷ୍ଟ ବଳରୁ ତାହାର । ନାହିଁ ତା ଦୁହିତା କୁମର ॥
ତେଣୁ ସେ ଚିନ୍ତାକର ମନ । ବିଶ୍ୱରୁ ଥାଇ ଉଦ୍ଭିଦନ ॥
ଧନ ସମ୍ପଦ ଗୃହ ବାସ । ଏଥି ମୋ ପ୍ରୟୋଜନ କାସ ॥
କେବଳ ଅମୋକ୍ଷକୁ ଯିବ । ଶ୍ରୀରାମ ଚରଣ ସେବିବ ॥
ସେହି ରୂପକୁ କରି ଧ୍ୟାନ । ତହିଁ ମୁଁ ବଞ୍ଚାଇବ ଜନ ॥
ସେ ପୁଣ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରେ ବାସକରି । ସୁଖେ ରହିବ ଦେହ ଧରି ॥
ଯାଉ ବା ଥାଉ ଏ ଶରୀର । ଅନ୍ୟ ଶରଣ ନାହିଁ ମୋର ॥
ଏମନ୍ତ ଭାବି ଗୃହେ ତାର । ଯେ ଥିଲା ଦେହ ଅଳଙ୍କାର ॥
ସମସ୍ତ ଠୁଳ କଲା ବେଗେ । କହିଲା ନିଜ ପତ୍ନୀ ଆଗେ ॥
ଚାଲ ଅଯୋଧ୍ୟାପୁର ଯିବା । ଶ୍ରୀରାମ ଚରଣେ ସେବିବା ॥
ଶୁଣି ଆନନ୍ଦ ନାରୀବର । ବୋଇଲା ଯେ ଇଚ୍ଛା ତୁମ୍ଭର ॥
ତୁମ୍ଭେ ଯେଣିକି ଯିବ ଯିବି । ତୁମ୍ଭ ଚରଣ ସେବୁଥିବି ॥
ମୁଁ ଯେ ତୁମ୍ଭର ବଶବର୍ତ୍ତୀ । ଶୁଣି ଆନନ୍ଦ ହେଲା ମତି ॥
ଆଣ ବଳଦ ଗୋଠା ଗୃରି । ପଲାଣ ଦେଇ ସଜ କରି ॥
ସକଳ ଦ୍ରବ୍ୟ ସେ ଅଖାରେ । ଭରି ଲଦିଲେ ବଳଦରେ ॥
ଶ୍ରୀରାମରୂପ ଧ୍ୟାନ କରି । ଚଳିଣ ଗଲେ ନରନାରୀ ॥
କେତେହେଁ ଦିନେ ଗଲେ ବାଟେ । ମିଳିଲେ ଯାଇଁ ଶଙ୍ଖକୂଟେ ॥
ତହିଁ ରହିଲେ କେତେଦିନ । ବୁଲି ଦେଖିଲେ ସର୍ବସ୍ଥାନ ॥
ସନ୍ଥ ମହନ୍ତ ସାଧୁଜନ । ଦେଖି ଆନନ୍ଦ କଲେ ମନ ॥
ସେବି ତାହାଙ୍କ ପାଦଗତେ । ଧନହିଁ ଦାନ କଲେ କେତେ ॥
ତହୁ ଚଳିଲେ ଶ୍ରଦ୍ଧାଗତେ । ଅଯୋଧ୍ୟା ଯିବାର ନିମନ୍ତେ ॥
କେତେହେଁ ଦି[illegible] ଯାଉଁ ଯାଉଁ । ସଙ୍ଗତେ ସଙ୍ଗୀ ନାହିଁ କେହୁ ॥

ଘଶନ୍ତେ ଅଗମ୍ୟ ବନସ୍ତେ । ଦେଖିଣ ଭୟ କଲେ ଶତେ ॥
ବାଟେ ରହିଲେ ବସାକରି । ଶୁଣ ହେ ମନ ଦଣ୍ଡଧାରୀ ॥
ପ୍ରଭାତୁଁ ଉଠି ଚଳିଗଲେ । ଶବର ପଲ୍ଲୀଏ ଦେଖିଲେ ॥
ତହିଁରେ ଆତଜାତ ଜନେ । ଦେଖି ଆନନ୍ଦ ହେଲେ ମନେ ॥
ତାହାଙ୍କୁ ପଥ ପଚ୍ଚାରିଲେ । ବେଗରେ ତହୁଁ ଚଳିଗଲେ ॥
ଏଥି ଉତ୍ତାରେ ସେ ଗ୍ରାମରେ । ଦେଖି ଦୁର୍ଜ୍ଜନ ଖଣ୍ଟ ନରେ ॥
ବିଚ୍ଚାର କଲେ ଜଣ ଦଶ । ବାଟ ଜଗିବା ସର୍ବେ ଆସ ॥
ଅନେକ ଧନ ଦ୍ରବ୍ୟମାନ । ବଳଦେ କରିଣ ଲଦନ ॥
ଯାଉ ଅଛନ୍ତି ଜଣ ଦୁଇ । ସଙ୍ଗେ ତାଙ୍କର କେହି ନାହିଁ ॥
ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ସଙ୍ଗୀ ହେବା । ଅଗମ୍ୟ ବାଟେ ଘେନି ଯିବା ॥
ଏକାନ୍ତ ସ୍ଥାନେ ତାଙ୍କୁ ମାରି । ଧନ ଆଣିବା ତହୁଁ ହରି ॥
ଏମନ୍ତ ବିଚ୍ଚାରି ଯେ କଲେ । ସେ ଜଣ ଦଶ ଚଳିଗଲେ ॥
ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆନନ୍ଦିତ ହୋଇ । ମିଳିଲେ ତାଙ୍କ ପାଶେ ଯାଇ ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ହେ ବିଦେଶୀ । କେଣେ ଯିବାକୁ ଅଛ ଆସି ॥
ତା ଶୁଣି ନାରାୟଣ ଦାସ । ବୋଇଲେ ଶୁଣ ହେ ବିଶ୍ୱାସ ॥
ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ରଘୁବଂଶୀ । ଯେହୁ ଅଯୋଧ୍ୟା ପୁରବାସୀ ॥
ସକଳ ସଂସାର କାରଣୀ । ସକଳ ଜୀବ ଶିରୋମଣି ॥
ମହାମହିମା ମହାମେରୁ । ଭକତ ବାଞ୍ଛା କଳ୍ପତରୁ ॥
ତାଙ୍କ ଦର୍ଶନ ଇଚ୍ଛାକରି ଯାଉଛୁ ଅଯୋଧ୍ୟା ନଗରୀ ॥
ତାହା ଶୁଣିଲେ ଖଣ୍ଟମାନେ । ବୋଇଲେ ଶୁଣ ସାବଧାନେ ॥
ଏ ଘୋର ଅଗମ୍ୟ ବନସ୍ତେ । ଏକାକୀ ଯିବ ହେ କେମନ୍ତେ ॥
ଆମ୍ଭେ ଯାଉଛୁ ସେହି ସ୍ଥାନ । ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ କରିବୁ ଦର୍ଶନ ॥
ଉତ୍ତମ ସଙ୍ଗ ହେଲା ଭେଟ । ଫିଟିଲା ମନର ସଙ୍କଟ ॥
ଚାଲ ସମସ୍ତେ ମିଶି ଯିବା । ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରିବା ॥
ଆମ୍ଭେ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ରଖିଆଳ । ଭୟ ନ କର ତୁମ୍ଭେ ଚଳ ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ବେନିଜନ । ବିଚ୍ଚାର କଲେ ମନେ ମନ ॥

ଆମ୍ଭେ ଏହାଙ୍କୁ ଚିହ୍ନୁ ନାହିଁ । ସଙ୍ଗ ହେବାର ନ ଯୋଗାଇ ॥
ବୋଇଲେ ପ୍ରଭୁ ରଘୁନାଥ । ଅନାଥ ଲୋକଙ୍କର ନାଥ ॥
ଯେ କାଣ୍ଡ କୋଦଣ୍ଡ ଧାରଣ । ସେ ଆମ୍ଭ ସଙ୍ଗ ବୋଲି ଜାଣ ॥
ସେ ଯେଣେ ନେବ ତେଣେ ଯିବୁ । ଆମ୍ଭ ଆୟତ୍ତ ନାହିଁ ବାବୁ ॥
ଏମନ୍ତ ଶୁଣିଣ ଦୁର୍ଜ୍ଜନେ । ବୋଇଲେ ଶୁଣ ମହାଜନେ ॥
କପଟ କଲ ତୁମ୍ଭ ଚିତ୍ତେ । ସବୁରି ପ୍ରଭୁ ଜଗନ୍ନାଥେ ॥
ସକଳ ଜୀବ ପ୍ରାଣମଣି । ସେ ହାନି ଲାଭର କାରଣୀ ॥
ତୁମ୍ଭ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ସେହୁ ସାକ୍ଷୀ । ଚାଲ ହୋ ସଂଶୟ ଉପେକ୍ଷି ॥
ଆମ୍ଭେ କହୁଛୁଁ ତୁମ୍ଭ ଭଲ । ସମସ୍ତେ ମିଶି ଯିବା ଚାଲ ॥
ଶୁଣି ସେ ପତି ପତ୍ନୀ ଦୁଇ । ହୋଇଣ ବହୁତ ବିନୟୀ ॥
ବୋଇଲେ ପ୍ରଭୁ ଧନୁର୍ଦ୍ଧାରୀ । ସକଳ ଘଟେ ଛନ୍ତି ପୂରି ॥
ତାହାଙ୍କୁ ଯେବେ ସାକ୍ଷୀ କଲ । ହୋଇଲା ସବୁ କଥା ଭଲ ॥
ଏବେ ମିଶିଣ ଯିବା ସତ୍ୟେ । ଆମ୍ଭର ତୁମ୍ଭେ ତାତ ମାତ ॥
ସଂସାର ମଧ୍ୟେ ଏତେ ଲେଖି । ସବୁ କଥାକୁ ଧର୍ମ ସାକ୍ଷୀ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ସେ କହିଲେ । ମିଶି ସମସ୍ତେ ଚାଲିଗଲେ ॥
କେବଳ ମୁକୁନ୍ଦ ମୁରାରି । ହୃଦୟ ମଧ୍ୟେ ଚିନ୍ତାକରି ॥
ମାନ ବାନ୍ଧବା ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ । ପଶିଲେ ଘୋରବନେ ଯାଇଁ ॥
କେତେହେଁ ଦିନେ ଚଳିଯାନ୍ତେ । ଦୁଷ୍ଟେ ବିଚାରୁଛନ୍ତି ଚିତ୍ତେ ॥
ଆଜି କି ବିଚାର ଏଥର । ପଡ଼ିଲେ ଆମ୍ଭ ଆୟତ୍ତର ॥
ଏ ମହାଜନ ପ୍ରାଣ ନାଶି । ଯେଘନଣ ଯିବ ଶୁଭ୍ରକେଶୀ ॥
ଧନ ଦ୍ରବ୍ୟାଦି ଥିବ ଯେତେ । ଖାଇ ବଞ୍ଚିବା ଦିନାକେତେ ॥
ବେଗେ ଖଡ୍ଗ ଧରି କର । ଛେଦନ କର ଏହା ଶିର ॥
କେ ବୋଲେ ଜିହ୍ୱା ଉପାଡ଼ିବା । କେ ବୋଲେ ନୟନ ତାଡ଼ିବା ॥
କେ ବୋଲେ ନୁହଇ ଏମନ୍ତ । ବନ୍ଧନ କର ପାଦ ହସ୍ତ ॥
ଏକାନ୍ତ ସ୍ଥାନେ ପକାଇବା । ଉପରେ ପଥର ଲଦିବା ॥
ପଡ଼ିଣ ଥିବ ଦିନ ଚାରି । ଆପଣା ସୁଖେ ଯିବ ମରି ॥

ଧନ ବସନ ଅଛୁ ଯେତେ । ଏ ନାଗୀ ଘେନିବା ସଙ୍ଗତେ ॥
ବହନ ହୋଇ ଯିବା ଚାଲ । ସର୍ବେ ବୋଇଲେ ଏହୁ ଭଲ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ବେଗ ହୋଇ । ଧଇଲେ ସାଧବକୁ ଯାଇଁ ॥
ନବଡ଼େ ବାନ୍ଧି ପକାଇଲେ । ଅଗମ୍ୟ ବନେ ଘେନିଗଲେ ॥
ପକାଇ ତାକୁ ଘାଘ କରି । ମାଡ଼ି ବସିଲେ ଜଣ ଭୃରି ॥
ଆବର ଲୋକେ ଆଣି ଶିଳ । ଲଦିଲେ ତା ହୃଦ କମଳ ॥
ବୋଇଲେ ଏଥି ସୁଖେ ଥାଅ । ନୋକ୍ଷିଲେ ତୀର୍ଥକରି ଯାଅ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଚଳିଯାନ୍ତେ । ସେ ନାରାୟଣ ହୃଦ ଗତେ ॥
ବୋଲେ ଜଗତ ଚନ୍ତାମଣି । ନମୋ କୋଦଣ୍ଡ କାଣ୍ଡପାଣି ॥
ନମସ୍ତେ ନୀଳଘନ ମୂର୍ତ୍ତି । ନମୋ ଜାନକୀ ଦେବୀ ପତି ॥
ନମସ୍ତେ ତ୍ରୈଲୋକ୍ୟ ଈଶ୍ୱର । ସଂସାର ତୋର ଖେଳଘର ॥
ଚର ଅଚର ଆଦିକରି । ସକଳ ଘଟେ ଅଛୁ ପୂରି ॥
ତୋର ଉଦରେ ଏ ସଂସାର । ତୁ ଅଛୁ ଅନ୍ତର ବାହାର ॥
ତୋର ବାହାରେ ଅନ୍ୟ ଜଣେ । ଅଛି କେ ମୋ ଜୀବ ରକ୍ଷଣେ ॥
ତୁ ନାଥ ଯାହା ତାହା କର । ଅନ୍ୟ ଶରଣ ନାହିଁ ମୋର ॥
ଏମନ୍ତେ ଚିନ୍ତେ ମନେ ମନ । ବଦନୁ ନ ସ୍ଫୁରେ ବଚନ ॥
ତାହା ଜାଣି ସେ ଦୁଷ୍ଟ ଚରେ । ଏ ମଲା ବଚୁରି ଭିତରେ ॥
ଲେଉଟି ଗଲେ ପ୍ରିୟା ପାଶ । ବୋଇଲେ ଏବେ ଯିବା ଆସ ॥
ବୁଲି ମରନ୍ତୁ କେଣେ ଯାଇଁ । ଅରକ୍ଷଜନ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ॥
ଏବେ ପାଇଲୁ ଧନପତି । ତାହା ଶୁଣିଣ ସେ ଯୁବତୀ ॥
ରହିଲା ସ୍ତମ୍ଭୀଭୂତ ହୋଇ । ଯେସନେ କାଷ୍ଠର କୁଣ୍ଢାଇ ॥
ଭୟେ ତା ଜୀବନ ଉଡ଼ିଲା । ଶ୍ରୀରାମ ନାମ ସୁମରିଲା ॥
ବୋଇଲା ଆହେ ମହାବାହୁ । ଶରଣ ପଞ୍ଜର ବୋଲାଉ
ପୁରାଣ ପଥେ ଅଛି ଶୁଣି । ଆତଙ୍କ କାଳେ ରଘୁମଣି ॥
ରଖିବେ ବୋଲି ଧନୁଶର । ଧରିଣ ଅଛ ବେନିକର ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ବନଭାଗେ । ଗୃହୁଁ ସେ ଅଛି ଗୃହଦ୍ୱାରେ ॥

ତା ମନ ଜାଣି ଦଇତ୍ୟାରି । ଚେତାଇଲେ ଅଯୋଧ୍ୟା ନଗରୀ ॥
ଚଢ଼ିଣ ଶ୍ୱେତ ଅଶ୍ୱପରେ । ମିଳିଲେ ସେହି ବନସ୍ତରେ ॥
ଝଟକ ବିଜୁଳିର ପ୍ରାୟ । ଆଗେ ଦିଶିଲେ ଦେବରାୟ ॥
ସୁବର୍ଣ୍ଣ ମୁକୁଟ ମଣ୍ଡଳ । ଦିଶଇ ସୂର୍ଯ୍ୟର ପ୍ରାୟ ଝଳ ॥
ଶ୍ରବଣେ ମକର କୁଣ୍ଡଳ । ଲୁଳଇ ବେନ ଗଣ୍ଡସ୍ଥଳ ॥
କଣ୍ଠେ କୌସ୍ତୁଭ ମଣିହାର । ସ୍ୱରୂପେ ଜନ ମନୋହର ॥
ହୃଦରେ ପଦକ ବିରାଜେ । ରତ୍ନକଙ୍କଣ ବେନଭୁଜେ ॥
ଚମ୍ପକ କଢ଼ିର ଅଙ୍ଗୁଳି । କି ଶୋଭା ମୁଦ୍ରିକା ଆବଳୀ ॥
ଝୀନବସନ କଟୀମାଝେ । ସୁରତ୍ନ ମେଖଳା ବିରାଜେ ॥
ନୀଳ ଜୀମୂତ କଳେବର । ରାଜୀବ ଲୋଚନ ସୁନ୍ଦର ॥
ରଙ୍ଗ ଅଧରେ ମନ୍ଦହାସ । ଗଳି କି ପଡ଼ୁଛି ପୀୟୂଷ ॥
ନାଟୁଆ ଶିରୋମଣି ପ୍ରାୟେ । ପିନ୍ଧା କାଛେଣି କହିନୋହେ ॥
କଟୀରେ ଯମଦାଢ଼ ବାନ୍ଧି । ଶର ତୂଣୀକୁ କନ୍ଧେ ଛନ୍ଦି ॥
ଢାଲହିଁ ପଡ଼ୁଛି ପିଠିରେ । ଚଢ଼ିଣ ଶ୍ୱେତ ଅଶ୍ୱପରେ ॥
ଏମନ୍ତ କ୍ଷତ୍ରୀରୂପ ହୋଇ । ଧାଇଁ ଅଛନ୍ତି ଭାବଗ୍ରାହୀ ॥
ତାହାଙ୍କୁ ଦେଖି ସେ ଦୁର୍ଜ୍ଜନେ । ପଳାଇଗଲେ ଘୋରବନେ ॥
କେ ଅବା ଭୟେ ଗଡ଼ପଡ଼ । କା ଆଣ୍ଠୁ ଗଣ୍ଠି ଗଲା ଛିଡ଼ି ॥
କାହା କପାଳ ଗଲା ଫାଟି । ଭାଙ୍ଗିଲା କାହା ଦନ୍ତ ପାଟି ॥
ବାଜଣେ କଣ୍ଟା ଡାଳ ଝାଟି । କାହାର ନେତ୍ର ଗଲା ଫୁଟି ॥
ଛିଣ୍ଡିଲା କା ନାସା ଶ୍ରବଣ । ପଳାଇଗଲେ ଘେନି ପ୍ରାଣ ॥
ଏମନ୍ତ ବେଳେ ରଘୁବୀର । ବିଜୟ ସେ ନାରୀ ପାଶର ॥
ହସି ବୋଲନ୍ତି ରଘୁବୀର । କେବଣ ଦେଶେ ତୁମ୍ଭ ଘର ॥
କାହୁଁ ଅଇଲ ଯିବ କାହିଁ । ଏକାକୀ ସଙ୍ଗେ କେହି ନାହିଁ ॥
ଏ ଯେଉଁମାନେ ପଳାଇଲେ । ସେ କିସ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ କହିଲେ ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଲଇ ତରୁଣୀ । ଶୁଣ କ୍ଷତ୍ରୀୟ ଚୂଡ଼ାମଣି ॥
ସେ କୀର୍ତ୍ତିଚନ୍ଦ୍ର ନୃପବର । ତାଙ୍କ ରାଜ୍ୟରେ ଆମ୍ଭ ଘର ॥

ଜାତିରେ ବଣିଆ କରଣ । ଆମ୍ଭ ଅଦୃଷ୍ଟ କଥା ଶୁଣ ॥
ସୁଖ ଦୁଃଖତା ନାହିଁ ମୋର । ତେଣୁ ମୁଁ ସଂସାରୁ ବାହାର ॥
ତା ଜାଣି ମୋର ନିଜ ପତି । ବୋଇଲେ ଶୁଣରେ ଯୁବତୀ ॥
ସୁଖ ଦୁଃଖତା ନାହିଁ ଯାର । ସଂସାରେ କି ସୁଖ ତାହାର ॥
ଇହଲୋକରେ ନାହିଁ ଯଶ । ମଲେ ନରକେ ପରବେଶ ॥
ଏଥକୁ ବୁଦ୍ଧିଏ କରିବା । ଚାଲ ଅଯୋଧ୍ୟା ପୁରେ ଯିବା ॥
ସେ କ୍ଷେତ୍ରବରେ କରି ବାସ । ତହିଁ ରହିବା କେତେ ମାସ ॥
ଶ୍ରୀରାମ ପାଦେ କରି ସେବା । ଏ ଭବସଂସାରୁ ତରିବା ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଇଲେ ସେ ଯେଣୁ । ଅଇଲୁ ତୀର୍ଥକରି ତେଣୁ ॥
ଏ ବନେ ହୋଇଲୁ ପ୍ରବେଶ । ଆସି ମିଳିଲେ ଜଣ ଦଶ ॥
ତାହାଙ୍କୁ ଦେଖି ଭୟ କଲୁ । ଏ ବନେ ନ ଯିବୁ ବୋଇଲୁ ॥
ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ନାନାରୂପେ କହି । ସତ୍ୟବଚନେ ମନ ମୋହି ॥
ବୋଇଲେ ଆମ୍ଭେ ତୁମ୍ଭେ ଦୁଇ । ସବୁରି ସାକ୍ଷୀ ଭାବଗ୍ରାହୀ ॥
କେବଳ ଶ୍ରୀରଘୁ ନନ୍ଦନ । ଅଶେଷ ଜୀବର ଜୀବନ ॥
କପଟ ଆମ୍ଭ ହୃଦେ ଥିଲେ । ଜାଣି ଦଣ୍ଡିବେ ସେହୁ ଭଲେ ॥
ଏମନ୍ତ ସତ୍ୟବାଣୀ ଶୁଣି । ଆନନ୍ଦ ହେଲୁ ବେନି ପ୍ରାଣୀ ॥
ଯହିଁକି ସାକ୍ଷୀ ଦେବରାୟ । ତହିଁ କାହାକୁ ଆଉ ଭୟ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ସଙ୍ଗ ହେଲୁ । ଆସି ଏ ବନରେ ପଶିଲୁଂ ॥
ଅତି ଅଗମ୍ୟ ବନ ଦେଖି । ଏଥି ଉଗାଳ ମୋତେ ରଖି ॥
ମୋର ସ୍ୱାମୀକି ବାନ୍ଧିନେଲେ । କେ ଜାଣେ କାହିଁ କିସ କଲେ ॥
ତେଣୁ ଆସିଣ ମୋତେ ଧରି । ନିଜନାଥଙ୍କ ପ୍ରାପ୍ତ କରି ॥
ବୋଇଲେ ଆସ ଆମ୍ଭ ପୁଷ୍ଟି । ଭାର୍ଯ୍ୟା ହୋଇବ ସବୁରି ॥
ଏବେ ସେ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଦେଖନ୍ତେ । ପଳାଇଗଲେ ଯେଝାମତେ ॥
ଆମ୍ଭର ବିପତ୍ତି ଦେଖିଣ । କୃପା କଲେ କି ନାରାୟଣ ॥
ତୁମ୍ଭେ ବିଜୟ କଲ ଏଥି । ଭାଗ୍ୟ ଦଶିଲା ମୋର ଅତି ॥
କେ ତୁମ୍ଭେ ମୁଁ ତାହା ନ ଜାଣି । ପେଡ଼ିଣ କୁହ ବୀରମଣି ॥

ହୋଇଲ ଧର୍ମପିତା ମୋର । ବିପଦ ସମୁଦ୍ରୁ ଉଦ୍ଧର ॥
ବହ୍ନ ଅଗ୍ନି ଜାଳଦିଅ । ତହିଁ ମୋ ଶରୀର ପକାଅ ॥
ସ୍ୱାମୀ ବିହନେ ମୋ ଜୀବନ । ଥିବାର କିସ ପ୍ରୟୋଜନ ॥
ଏହା ଶୁଣିଣ ଧନୁର୍ଦ୍ଧାରୀ । ବୋଇଲେ ଶୁଣରେ ସୁନ୍ଦରୀ ॥
ଚିନ୍ତା ନକର କିଛି ତୁହି । ତୋର ସ୍ୱାମୀକି ଦେବି ମୁହିଁ ॥
ଏମନ୍ତ କହି ତାକୁ ଧରି । ବିଜୟ କଲେ ଧନୁର୍ଦ୍ଧାରୀ ॥
ମିଳିଲେ ସ୍ୱାମୀ ପାଶେ ତାର । କାଢ଼ିଲେ ଲହଲ ପଥର ॥
ବନ୍ଧା ଫିଟାଇ କୋଳେ ଧରି । ଆଉଁସି ଦେଲେ କରେ ହରି ॥
ତକ୍ଷଣେ ପାଇ ନିଜ ପ୍ରାଣ । ଉଠି ଦେଖିଲ ଧନୁର୍ବାଣ ॥
ମସ୍ତକେ ବେନି କରଯୋଡ଼ି । ପ୍ରଭୁ ଚରଣ ତଳେ ପଡ଼ି ॥
ବୋଲଇ ଶୁଣ ବୀରମଣି । କେ ତୁମ୍ଭେ ନ ପାରିଲି ଚିହ୍ନି ॥
ମୁଁ ଘୋର ପତିତ ପାମର । ମୂଢ଼ ମୂରୁଖ ଦୁରାଚାର ॥
ମୁଁ କାହିଁ ଚିହ୍ନିବି ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ । ବିପତ୍ତି କାଳରେ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ॥
ଆସି ମୋ ଜୀବଦାନ ଦେଲ । ତୁମ୍ଭେ ମୋ ପ୍ରଭୁ ରଘୁମଲ୍ଲ ॥
ତୁମ୍ଭେ ମୋହର ପ୍ରାଣେଶ୍ୱର । ତୁମ୍ଭେ ମୋ ଜୀବନ ଠାକୁର ॥
ତୁମ୍ଭେ ମୋ ବାଞ୍ଛା କଳ୍ପତରୁ । ତୁମ୍ଭେ ସକଳ ଜୀବ ଗୁରୁ ॥
ତୁମ୍ଭେ ମୋ ମୁକୁନ୍ଦ ମୁରାରି । ତୁମ୍ଭେ ମୋ ଆନନ୍ଦକନ୍ଦ ହରି ।
ଏମନ୍ତ ମଣେ ମୋର ଚିତ୍ତେ । ମାୟା ନ କରି କହ ମୋତେ ॥
ଏହା ଶୁଣିଣ ବ୍ରହ୍ମରାଶି । ରଙ୍ଗ ଅଧରେ ମନ୍ଦେ ହସି ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣରେ ଭକତ । ଆମ୍ଭେ ତ ଦଶରଥ ସୁତ ॥
ତୋର ବିପଦ ଜାଣି ମନେ । ମିଳିଲୁ ତୋର ସନ୍ନିଧାନେ ॥
ଏହା କହନ୍ତେ ଭଗବାନ । ବୋଲେ ହେ ପ୍ରଭୁ ନାରାୟଣ ॥
ତୋ ନିଜ ସ୍ୱରୂପ ଦେଖାଇ । ମୋତେ ଉଦ୍ଧର ଭବତ୍ରାହୀ ॥
ଏମନ୍ତ ଶୁଣି ଦେବହରି । ତକ୍ଷଣେ ନିଜ ରୂପ ଧରି ॥
କୋଟିଏ କନ୍ଦର୍ପର ତେଜ । କାନ୍ତ କୋଦଣ୍ଡ ବେନିଭୁଜ ॥
କଣ୍ଠେ କୌସ୍ତୁଭମଣି ଶୋହେ । ଯେ ରୂପେ ଜଗଜ୍ଜନ ମୋହେ ॥

ଏମନ୍ତ ଭାଗ୍ୟବନ୍ତ ସେହି । ତା କଥା କହି ନ ସରଇ ॥
କେବଳ ରାମେଶ୍ୱର ପାଦେ । ସେବଇ ଥାଇ ଅପ୍ରମାଦେ ॥
ରାଜ୍ୟରେ ଯେତେ ହାନିଲାଭ । ଯେ ଦୁଃଖ ସୁଖ ଶୁଭାଶୁଭ ॥
ହରି ଗୁହାରି ଆଦ୍ଧ ଯେତେ । ଜଣାଇଁ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଅଗ୍ରତେ ॥
ତାଙ୍କର ଆଜ୍ଞା ଶିରେ ଧରି । ରାଜ୍ୟ ପାଳଇ ଦଣ୍ଡଧାରୀ ॥
ଏମନ୍ତେ ଗଲା କେତେଦିନ । ଶୁଣ ହୋ ସୁମନ ରଞ୍ଜନ ॥
ବୈଷ୍ଣବ ଆଦ୍ଧ ସସ୍ର ଦୁଇ । ଅଇଲେ ସମାଜତ ହୋଇ ॥
ଅନେକ ତୀର୍ଥମାନ ଦେଖି । ସଫଳ କରି ଚର୍ମଆଖି ॥
ଆସି ପ୍ରବେଶ ରାମେଶ୍ୱର । ସେ ମହା ନୃପତି ପାଶର ॥
ଦେଖି ନୃପତି ଅତି ତୋଷେ । ମିଳିଲେ ସାଧୁବୃନ୍ଦ ପାଶେ ॥
ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗେ ଦଣ୍ଡବତ କରି । ଉଠି କପାଳେ କର ମାରି ॥
ଅନେକ ସମାଦର କଲେ । ଭୁରିଭୋଜନ ତାଙ୍କୁ ଦେଲେ ॥
ଦେଖି ରାଜାର ଭାବ ହୃଦ । ଆନନ୍ଦ ହେଲେ ସାଧୁବୃନ୍ଦ ॥
ଅନେକ କଲ୍ୟାଣ ବାଞ୍ଛିଲେ । ରାଜା ମେଲାଣି ହୋଇଗଲେ ॥
ତହିଁ ଚଳିଲେ ସାଧୁମାନେ । ଶ୍ରୀରାମେଶ୍ୱରଙ୍କ ଦର୍ଶନେ ॥
କରି ଅନେକ ନାମ ଧ୍ୱନି । ଶବଦେ କମ୍ପାଇ ମେଦିନୀ ॥
ଦେଉଳେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ । ଦେଖି ସେବକେ ଗୋଳକଲେ ॥
ଦୁଇଦଳରେ ହେଲା ଗୋଳ । ଦେଖି ସେବକେ ହେଲେ ଠୁଳ ॥
ଅନେକ ବେତମାନ ଧରି । ପିଟିଲେ ଉପ୍ରୋଧ ନ କରି ॥
ତହିଁ ଦୁର୍ବଳ ଏକ ଜଣ । ସାଧୁଙ୍କ ମଧେ ମୋକ୍ଷବାନ ॥
ନିର୍ଘାତେ ବାଜି ବେତ ବାଡ଼ି । ପଡି ଜୀବନ ଗଲା ଛାଡ଼ି ॥
ତା ଦେଖି ସର୍ବେ ତୋଳିଧରି । ଦେଉଳେ ପଡିଗଲା ହୁରି ॥
ତହୁଁ ବାହାର କରି ନେଲେ । ସ୍ତମ୍ଭ ଦୁଆରେ ଶୁଆଇଲେ ॥
ବୈଷ୍ଣବମାନେ ବେଢ଼ି ବସି । ସମସ୍ତେ ରାମ ନାମ ଘୋଷି ॥
ବୋଲନ୍ତି ଆହେ ମହାମେରୁ । ଭକତ ବାଞ୍ଛା କଳ୍ପତରୁ ॥
ଶରଣ ରକ୍ଷଣ ତୋ ବାନା । ଅନାଥ ଜନ ବନ୍ଧୁସେହ୍ନା ॥

ତେଣୁ ତୋ ଦର୍ଶନେ ଅଇଲୁ । ଜଣକ ପ୍ରାଣ ହରାଇଲୁ ॥
ତୁ ଯେବେ ଏହା ନ ବୁଝିବୁ । ଏଥେ ସମସ୍ତେ ପ୍ରାଣ ଦେବୁ ॥
ଏମନ୍ତ କହି ସ୍ତୁତି କଲେ । ସମସ୍ତେ ନମଗ୍ରେ ବସିଲେ ॥
ଜାଣିଲେ ତାହା ଦେବହରି । ସମସ୍ତ ଘଟେ ଛନ୍ତି ପୂରି ॥
ନ ସହେ ସେବକ ବେଦନା । ତେଣୁ ସେ ଜଗଜ୍ଜିତ ବାନା ॥
ତକ୍ଷଣେ ପଡ଼ିଲା କବାଟ । ମାଛି ଯିବାକୁ ନାହିଁ ବାଟ ॥
ନୋହିଲା ସେବା ପୂଜାମାନ । ସେବକେ ହାରି ନିଜ ଜ୍ଞାନ ॥
ସଭସ୍ଥମନେ ପଳାଇଲେ । ସେ ଧର୍ମ ରାଜାଙ୍କୁ କହିଲେ ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ନୃପବର । ବୁଡ଼ିଲା କ୍ଷେତ୍ର ଧର୍ମ ତୋର ॥
ବୈଷ୍ଣବେ ଅଇଲେ ବହୁତ । ଗୋଳ ଯେ କଲେ ଅପ୍ରମିତ ॥
ତାଙ୍କ ଆନ୍ତର ଯେତେ ଗୋଳ । କିସ କହିବୁ ମହୀପାଳ ॥
ଅଦ୍ଭୁତେ ଦେଉଳେ କବାଟ । ପଡିଲା ହୋଇଣ ନିରାଟ ॥
ଏହା ବୁଝିବା ହେଉ ଆସି । ଶୁଣି ନୃପତି ମନେ ହସି ॥
ବହନ ହୋଇ ଚଳିଗଲେ । ଦେଉଳେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ॥
ଦେଖିଲେ ସକଳ ବିଧାନ । ବିଚାର କଲେ ପଞ୍ଚମନ ॥
ସେ ଧର୍ମରାଜ ନୃପବର । ବୋଲେ ଅଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲା ମୋର ॥
କୁଶ ଆସନ ଛନ୍ଦି କରି । ଶୟନ କଲେ ଦଣ୍ଡଧାରୀ ॥
ବୋଇଲେ ଆହେ ବିଶେଶ୍ବର । କି ଅପରାଧ ହେଲା ମୋର ॥
ଏ କଥା ଆଜ୍ଞା ହେଉ ମୋତେ । ନୋହିଲେ ମରିବି ନିଶ୍ଚିତେ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ନିଦ୍ରା ଯାଇ । ତାହା ଜାଣିଲେ ଭବଗ୍ରାହୀ ॥
ସ୍ୱପନ ମାର୍ଗେ ଆଜ୍ଞାଦେଲେ । ଶୁଣ ହେ ନୃପତି ବୋଇଲେ ॥
ତୋ ରାଜ୍ୟ ହାନିଲଭ ଯାହା । ତୁହି ତ ନ ବୁଝିଲୁ ତାହା ॥
ଏ ଯେ ବୈଷ୍ଣବ ଜନମାନେ । ଅଇଲେ ମୋର ଦରଶନେ ॥
ମୋର ସମ୍ମୁଖରେ ତୋର ଦୂତେ । ମାଡ଼ ମାଇଲେ ଅପ୍ରମିତେ ॥
ମୋ ଭକ୍ତ ମଲା ପ୍ରାଣହାରି । ଏଥିକୁ ଶୁଣ ଦଣ୍ଡଧାରୀ ॥
ମୋର ସମ୍ମୁଖରେ ଖଣ୍ଡଣ ଶଳ । ବେଗେ ପୋତାଅ ମହୀପାଳ ॥

ତୋର ପୁତ୍ରକୁ ବେଗେ ଧର । ଅନେକ ଅଳଙ୍କାର ଭରି ॥
ବେଶ ଭୂଷଣ କରାଇବୁ । ଆଣି ଏ ଶୂଳେ ବସାଇବୁ ॥
ତେବେ,ସେ ତୋହର କୁଶଳ । ନୋହିଲେ ରାଜ୍ୟଛଡ଼ି ଚଳ ॥
ଏହା ନକଲେ ଯିବୁ ନାଶ । ଛଡ଼ ତୋ ଜୀବନର ଆଶ ॥
ଏମନ୍ତ ଆଜ୍ଞା ତାଙ୍କୁ ଦେଲେ । ତକ୍ଷଣେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହେଲେ ॥
ଏମନ୍ତ ଆଜ୍ଞା ରାଜା ଶୁଣି । ବଜ୍ର ପଡ଼ିଲା ପ୍ରାୟ ମଣି ॥
ତହୁଁ ତୁରିତେ ଚଳିଗଲେ । ପତ୍ନୀର ଆଗରେ କହିଲେ ॥
ତା ଶୁଣି ପ୍ରିୟବଶ୍ଚା ତାର । ମସ୍ତକେ କଚାଡ଼ିଲା କର ॥
ଉଚ୍ଚେ ବୋବାଳି ଛାଡ଼େ ରାଣୀ । ମୂର୍ଚ୍ଛିତେ ପଡ଼ିଲା ଧରଣୀ ॥
ବୋଇଲା ଏକପୁତ୍ର ଦେଇ । ମୋ ପ୍ରାଣ ଥିବ କାହିଁପାଇଁ ॥
ଏ ରାଜ୍ୟ ଭୋଗେ କାର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ । ପୁତ୍ରକୁ କେବେ ନ ଦେବଇଁ ॥
ରାଜ୍ୟହିଁ ପୁତ୍ର ଲୋଭକରି । ରହିଲା ଚିତ୍ରପଟ ପରି ॥
ଏମନ୍ତ ସମୟରେ ପୁଣି । ଅଇଲା ରାଜାର ଭଉଣୀ ॥
ରାଜା ରାଣୀଙ୍କ ଚିନ୍ତା ଦେଖି । ଧଇର୍ଯ୍ୟ ନ ପାରିଲା ରଖି ॥
ବୋଇଲା ଏ କି ବିପରୀତ । କମ୍ପାଇ ହୋଇଛ ଚିନ୍ତିତ ॥
କସ. ଅପୂର୍ବ ଏଥି ତୋତେ । ତାହା ତୁ କହ କନା ମୋତେ ॥
ଭଗ୍ନୀର ମୁଖୁ ଶୁଣି ଏହା । ସବୁ କହିଲା ନୃପନାହା ॥
ବୋଇଲା ଶୁଣ ନାମ୍ମ ଏବେ । ଯାହା ତୁ ପଚାରିଲୁ ଭାବେ ॥
ମୋର ଅଦୃଷ୍ଟ ବାମ ହେଲା । ମୋତେ ଗୋ ଦଇବ ଛୁଡ଼ିଲା ॥
ଅନେକ ସାଧୁଜନ ମାନେ । ଅଇଲେ ପ୍ରଭୁ ଦରଶନେ ॥
ଦେଉଳେ ଧସାଇ ପଶିଲେ । ଦେଖି ସେବକେ ଗୋଳକଲେ ॥
ପିଟିଲେ ବେତବାଡ଼ି ଧରି । ତହୁଁ ସାଧୁଏ ଗଲେ ମରି ॥
ମଡ଼ା ପକାଇ ଦ୍ୱାର ପାଶେ । ବେଢ଼ି ବସିଲେ ଚଉପାଶେ ॥
ଦେଉଳେ କବାଟ ପଡ଼ିଲା । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ପୂଜାହିଁ ନୋହିଲା ॥
ତାହା ମୁ ଦେଖି ଭୟମନେ । ଶୟନ କଲି କୁଶାସନେ ॥
କାଷ୍ଠାରେ ଜଣାଇଲି କେତେ । ସେ ପ୍ରଭୁ ଦୟା କଲେ ମୋତେ ॥

ବୋଇଲେ ତୋ ପୁତ୍ରକୁ ଆଣି । ଶୂଳେ ବସାଅ ନୃପମଣି ॥
ନୋହିଲେ ମରିବୁ ଅବଶ୍ୟ । ଛାଡ଼ ତୋ ଜୀବନର ଆଶ ॥
ଏଥକୁ କି ବୁଦ୍ଧି କରିବ । ପୁତ୍ରକୁ କିରୂପେ ମାରିବ ॥
ଏକ ପୁତ୍ରକୁ ମୋର ମାର । କିରୂପେ ଥିବି ଦେହ ଧରି ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଲେ ସେ ସୁନ୍ଦରୀ । ଶୁଣ ହୋ ଧର୍ମ ଦଣ୍ଡଧାରୀ ॥
ଯେବଣ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଆଜ୍ଞାରୁ । ଏତେ ସମ୍ପଦ ଭୋଗ କରୁ ॥
ସେ ଆଜ୍ଞା କେମନ୍ତେ ଲଙ୍ଘିବୁ । ଲଙ୍ଘି କି ଜୀବନ ପାଇବୁ ॥
ତୋହର ଥିଲେ ନୃପମଣି । ସମସ୍ତ ମିଳଇ ଯେ ପୁଣି ॥
ଏଥିକି ବିଚାର ନକର । ନିଅ ମୋ ଏକଇ କୁମର ॥
ଏହି ସମୟେ ପୁତ୍ର ଆସି । ମାତା ଆଗରେ କହେ ହସି ॥
ତା ଶୁଣି ନିଜ ମାତା ଠାର । ପୁତ୍ରକୁ ବୋଇଲା ଉତ୍ତର ॥
ସକଳ ବୁଝାଇ କହିଲା । ଶୁଣି କୁମର ତୋଷ ହେଲା ॥
ବୋଇଲା ଏତେ ଭାଗ୍ୟ ମୋର । ସତେ କରିବେ ଉଦ୍ଧାର ॥
ଏ ମଞ୍ଚପୁରେ ଦେହ ଧରି । ଜନ୍ମିଣ କେ ଅଛି ନ ମରି ॥
କେ ଆଗେ ଅବା ପଛେ ହୋଇ । ନିଶ୍ଚଳ ହୋଇ କେହି ନାହିଁ ॥
ମଲେହେଁ ଯମଦୂତେ ଆସି । ଗଳେ ଲଗାଇ କାଳ ଫାଶି ॥
ଯମ ପାଶକୁ ଘେନିଯିବେ । ବିବିଧ ମାଡ଼ହିଁ ମାରିବେ ॥
ନରକେ ପକାଇବେ ନେଇ । ତହୁଁ ଉଦ୍ଧାର ହେବ ମୁହିଁ ॥
ହେ ମାତା ମୋତେ ବେଗେ ନିଅ । ପ୍ରଭୁ ଛାମୁରେ ଶୂଳ ଦିଅ ॥
ଶୁଣି ଆନନ୍ଦ ହେଲେ ମାତ । ତାହା ଜାଣିଲେ ନରନାଥ ॥
ବୋଇଲା ଧନ୍ୟ ତୋର ମନ । ତୋ ଗର୍ଭଧାରୀ ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ ॥
ଉଦ୍ଧରି ଧଇଲୁ ତୁ ମୋତେ । ମୋ ବଂଶ ରଖିବା ନିମନ୍ତେ ॥
ପର ନିମନ୍ତେ ନିଜ ପ୍ରାଣ । ଦେଇ ତୋଷିବୁ ନାରାୟଣ ॥
ତାହା ଦେଖିବେ ଦୀନବନ୍ଧୁ । ତୁ ପୁତ୍ର ମୋର କୁଳଇନ୍ଦୁ ॥
ଏମନ୍ତ କହି ଦଣ୍ଡଧାରୀ । ଉଠିଲା ଅତି ବେଗ କରି ॥
ଭଣଜା ଅଙ୍ଗରେ ମଣ୍ଡନ । କଲା ଅନେକ ରତ୍ନମାନ ॥

କର୍ଣ୍ଣ ଯୁଗଳେ କର୍ଣ୍ଣାଞ୍ଚଳ । କଣ୍ଠେ ଲମ୍ବାଇ ରତ୍ନମାଳ ॥
ବାହେ ବାହୁଟି ସୁକଙ୍କଣ । ତହିଁ ଝଟକେ ମଣିଗଣ ॥
ହୃଦେ ପଦକ କଟୀ ମାଝେ । ସୁରତ୍ନ ମେଖଳା ବିରାଜେ ॥
ହେମ ତୋଡ଼ର ବେନପାଦେ । ଚମକ ପଡ଼ୁଅଛି ନାଦେ ॥
ନାନା କୁସୁମେ ବାନ୍ଧିଗଭା । କେଶ ଦିଶଇ ଅତି ଶୋଭା ॥
ଭାଲେ ସିନ୍ଦୂର ଟିପା ଶୋହେ । କି ଅବା ଅରୁଣ ଉଦୟେ ॥
ତାମ୍ବୁଳ ବୋଳ ତା ଅଧରେ । ବିମ୍ବ ବିଦ୍ରୁମ ନିନ୍ଦାକରେ ॥
ଏକେ ଗଉର ଦିଶେ କାୟ । କି ଅବା ଦିପ୍ତି ସୂର୍ଯ୍ୟପ୍ରାୟ ॥
ରଙ୍ଗ ଅଧରେ ମନ୍ଦହାସ । ବିଜୟ କଲ୍ ବାଳଶିଷ୍ଠ ॥
ଚାଲଇ ମତ୍ତଗଜ ଠାଣି । ସୁନ୍ଦର ଦିଶଇ ଧରଣୀ ॥
ମସ୍ତକେ ଯୋଡ଼ି ବେନିକର । ବୋଇଲ୍ ନମୋ ରାମେଶ୍ୱର ॥
ନମସ୍ତେ ରାମକୃଷ୍ଣ ହରି । ମୁକୁନ୍ଦ ମାଧବ ମୁରାରି ॥
ଅନନ୍ତ ଅଚ୍ୟୁତ ଗୋବିନ୍ଦ । ଜଗତବ୍ୟାପୀ ସଦାନନ୍ଦ ॥
ତୋ ମନ ଅବା ଯାହାକର । ଅନ୍ୟ ଶରଣ ନାହିଁ ମୋର ॥
ଏମନ୍ତ କହି ଗଲା ଚଳି । ଯେସନେ ଝଟକେ ବିଜୁଳି ॥
ମିଳିଲା ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଛାମୁରେ । ପଛେ ଗୋଡ଼ାଇଛନ୍ତି ନରେ ॥
ସ୍ତ୍ରୀଏ ପୁରୁଷ ଆଦି କରି । ସଙ୍ଗେ ଅଛଇ ଦଣ୍ଡଧାରୀ ॥
ଘେନାଇ ଶୂଳକାଠ ଗୋଟି । ସମସ୍ତେ ରାମନାମ ରଟି ॥
ମିଳିଲେ ଦେଉଳ ପାଶରେ । ଶୂଳ ପୋତାଇ ଶ୍ରୀ ଛାମୁରେ ॥
ରାଜା ଅନେକ କଲା ସ୍ତୁତି । ବୋଇଲା ଶୁଣ ଦାଶରଥି ॥
ନମୋ ଜାନକୀ ଦେବୀ ପତି । ନମୋ ଅଗତି ଲୋକ ଗତି ॥
ତୋହର ଆଜ୍ଞା ପ୍ରମାଣରେ । ନ ଆଣି ଏକଇ କୁମରେ ॥
ପୁଣି ପାଲଟେ ମୋ ଭଣଜା । ଶୂଳେ ବସାଇ ଦେବ ପୂଜା ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଦଣ୍ଡଧାରୀ । ଆନନ୍ଦେ ଉତ୍ସବ ସେ କରି ॥
ଅନେକ ବାଦ୍ୟ ନାଦ ତୁଳେ । ଶଙ୍ଖ ମହୁରୀ ବଜାଇଲେ ॥
ତାଳ କଂସାଳ ଆଦି ଯେତେ । ମୃଦଙ୍ଗ ମର୍ଦ୍ଦଳ ସହିତେ ॥

ଆବର କରି ହରି ଧ୍ୱନି । ଶବଦେ କମ୍ପଇ ମେଦିନୀ ॥
ସମସ୍ତେ ଜୟ ଜୟ କରି । ରାଜା ଭଣଜା ହସ୍ତଧରି ॥
ଶୂଳ ପାଶରେ ଯାଇ ମିଳି । ନାଗୁଏ ଗୁଡ଼ନ୍ତି ବୋବାଳି ॥
ତା ଦେଖି ବୋଲଇ କୁମର । ତୁମ୍ଭେ ରୋଦନ କ୍ଷମା କର ॥
ସମସ୍ତେ ଶନ୍ତ ନାରାୟଣ । ଏ ସର୍ବ ତାହାଙ୍କ ଭିଆଣ ॥
ମୋ ଜୀବ ଉଦ୍ଧାର ନିମନ୍ତେ । କରୁଣା କଲେ ପ୍ରଭୁ ମୋତେ ॥
ଏମନ୍ତ କହି ସେ ସାନନ୍ଦ । ମୁଖ ବିକାଶେ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ॥
ତୁମ୍ଭେ ଶ୍ରୀରାମ ନାମ ଧରି । ଶୂଳେ ଉଠିଲା ବେଗକରି ॥
ସପ୍ତ କନ୍ୟାର ପ୍ରାୟ ହୋଇ । ବସିଲା ଶୂଳ ଅଗ୍ରେ ଯାଇ ॥
ଗୁହ୍ୟ ଦେଶରେ ଗଲା ଚଳି । କଣ୍ଠ ତଟରେ ଯାଇଁ ମିଳି ॥
ତା ଦେଖି ନୃପତି ବିକଳ । ନୟନୁ ବହେ ଅଶ୍ରୁଜଳ ॥
ସମସ୍ତେ ହା ହା ନାଦ କରି । ଚଳିଣ ଗଲେ ନିଜପୁରୀ ॥
ଶୁଣ ସୁମନ ଏକଚିତ୍ତେ । ଶୟନ କଲେ ଯେଝାମତେ ॥
ଏମନ୍ତ ବେଳେ ଦେବ ସ୍ୱାମୀ । ଯେ ପ୍ରଭୁ ସର୍ବ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ॥
ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ହୃଦେ ବାସ ଯାର । ସକଳ ବିଷୟ ଗୋଚର ॥
କୂଟ କପଟ ହୃଦ ଯେବା । ସୁହୃଦ ଭାବରେ ଭଜିବା ॥
ସକଳ ଯାହାର ଗୋଚର । ଦୀନ ନିକଟ ନାହିଁ ଦୂର ॥
ଶରଣ ପଞ୍ଜର ଯା ବାନା । ଭବ ଭୟକୁ ବଜ୍ର ସେହ୍ନା ॥
ଭକତ ମନ ପ୍ରଭୁ ଜାଣି । ବିଜୟ କଲେ ଚକ୍ରପାଣି ॥
ଅତ୍ୟନ୍ତ ତୋଷ ବହି ମନେ । ମିଳିଲେ ଭୃତ୍ୟ ସନ୍ନିଧାନେ ॥
ଶ୍ରୀହସ୍ତ ବଢ଼ାଇଣ ଦେଲେ । ଭକ୍ତକୁ ଶୂଳରୁ କାଢ଼ିଲେ ॥
ତଳେ ବସାଇ ଦାମୋଦର । ମସ୍ତକେ ଦେଲେ ପଦ୍ମକର ॥
ବୋଇଲେ ଉଠରେ ନନ୍ଦନ । ତୁ ଯେ ଭକତ ମୋକ୍ଷପାନ ॥
କିଛିହିଁ ଭୟନାହିଁ ତୋର । ଏ ରାଜ୍ୟ ହୁଅ ନୃପବର ॥
ଏମନ୍ତ ଆଜ୍ଞା ଯହୁଁ ହେଲା । କୁମର ଉଠିଣ ବସିଲା ॥
ଦେଖିଲା ପ୍ରଭୁ ଧନୁର୍ଦ୍ଧାରୀ । ନମୋ ଶବଦେ ସ୍ତୁତି କରି ॥

ବୋଲଇ ନମୋ ନାରାୟଣ । ଅଶେଷ ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ଶରଣ ।
ସିଦ୍ଧ ଯୋଗୀନ୍ଦ୍ର ମୁନିଗଣେ । ଚିନ୍ତନ୍ତି ଯେ ହୃଦ ଚରଣେ ।
ବ୍ରହ୍ମାଦି ଦେବଙ୍କୁ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ । ମୁଁ ଛାର କେତେକ ମାନବ ।
ବିଜୟ କଲ ମୋର ପାଇଁ । ପ୍ରଭୁ ପଣକୁ ଲୁଚଯାଇ ।
ଏହା ଶୁଣିଲେ ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱର । ପାଠ ବାନ୍ଧିଲେ ମୁଣ୍ଡେ ତାର ॥
ବୋଇଲେ ଆଜ୍ଠୁଁ ଏ ରାଜ୍ୟରେ । ନୃପତି ପଣ ଦେଲୁ ତୋରେ ॥
ଯାଅ ତୁ ଭୟ କିଛି ନାହିଁ । ସୁଖେ କରହ ରାଜ୍ୟ ତୁହି ॥
ତା ଶୁଣି ଆନନ୍ଦ ନନ୍ଦନ । ପ୍ରଭୁ ହୋଇଲେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ॥
ଗତ୍ରୁ ଦିଶିଲା ଅତି ଶୋଭା । କୋଟିଏ କନ୍ଦର୍ପର ପ୍ରଭା ॥
ପ୍ରଭୁ ଯେ ଜୀବଦାନ ଦେଲେ । ସାଧୁମାନଙ୍କ ପାଶେ ଗଲେ ॥
ସେକ୍ଷଣି ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ । ବିଜୟ କଲେ ନିଜସ୍ଥାନ ॥
ଦେଉଳୁଁ ଫିଟିଲା କବାଟ । ଦେଖ ସେ ପ୍ରଭୁଙ୍କର ହଠ ॥
ମୃତ ଦେହକୁ ଦେଲେ ଦୃଷ୍ଟି । ବୈଷ୍ଣବ ଚେତାପାଇ ଉଠି ॥
ଜୀବନ ପାଇ ସେ ଅତିଥ । ଭଜନ କଲେ ରାମନାଥ ॥
ତାହା ଦେଖିଣ ସାଧୁବୃନ୍ଦ । କେ କହୁଁ ମନର ଆନନ୍ଦ ॥
ସମସ୍ତେ ଜୟ ଜୟ କରି । ନାମ ଧ୍ୱନିରେ ପୃଥ୍ୱୀ ପୂରି ॥
ବୋଲନ୍ତି ଆହେ ମହାବାହୁ । ଭକତ ବାନ୍ଧବ ବୋଲାଉ ॥
ମହିମା ରଖିଲେ ଜଗତେ । ବୋଲି ଚଳିଲେ ଯେଝାମତେ ॥
ଶୁଣ ଦୁର୍ଜୟ ମନନାଥ । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ମହିମା ଏମନ୍ତ ॥
ଏଣେ ଯେ ଗଲେ ନୃପବର । ପ୍ରବେଶ ଆପଣା ମନ୍ଦିର ॥
ତାର କୁଟୁମ୍ବ ଥିଲେ ଯେତେ । ବେଦନ କଲେ ଯେଝାମତେ ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ଧର୍ମରାଜା । ସଙ୍ଗତେ ନେଲ ଯେ ଭଣଜା ॥
ଏକା ତ ହୋଇଣ ଅଇଲ । ଗଉରଚନ୍ଦ୍ରକୁ କି କଲ ॥
ଶୁଣି ନୃପତି ଶୋକଭରେ । ବଦନୁ ବଚନ ନସ୍ଫୁରେ ॥
ସମସ୍ତେ ସନ୍ତାପିତ ହେଲେ । ଅନ୍ନ ଭୋଜନ ସେ ନ କଲେ ॥
ଶୟନ କଲେ ଉପବାସେ । ପ୍ରଭୁ ବିଜୟ ରାଜା ପାଶେ ॥

ସ୍ୱପନ ମାର୍ଗେ ଆଜ୍ଞାଦେଲେ । ଶୁଣ ହୋ ରଉତ ବୋଇଲେ ॥
ଗଉରଚନ୍ଦ୍ରକୁ ତୁ ଆଣି । ରାଜ୍ୟରେ କର ନୃପମଣି ॥
ତୋହର ବଂଶେ ରାଜାହେଲେ । ଜୀବନେ ନ ରହିବେ ଭଲେ ॥
ଆମ୍ଭେ କଲୁଣି ତାକୁ ରାଜା । ହେବ ନୃପତି ତୋ ଉଣଜା ॥
ଏମନ୍ତ କହି ଭଗବାନ । ତକ୍ଷଣେ ହେଲେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ॥
ଉଠି ନୃପତି ଦେଲେ ଗୁହିଁ । ଦେଖିଲେ ପାଶେ କେହି ନାହିଁ ॥
ବୋଇଲେ ଏ କ ବିପରୀତ । ବୁଝିବା ଏଥିର ଚରିତ ॥
ଶୂଳେ ବସାଇ ଦେଲେନେଇ । ଆଜ ଗଉରଚନ୍ଦ୍ର କାହିଁ ॥
ମଲ କ ହୋଇବ ରାଜନ । ପ୍ରଭୁ କ ଦେଲେ ଜୀବଦାନ ॥
ଯେବେ ମୁଁ ନୟନେ ଦେଖିବି । ମୁଁ ତାର ଭୃତ୍ୟ ହୋଇଥିବି ॥
ଏମନ୍ତେ କହି ରାଜା ଗଲେ । ଶୂଳପାଶରେ ଯାଇ ହେଲେ ॥
ଦେଖିଲେ ଉଣଜାର ତେଜ । ଦିଶେ ଦିବ୍ୟେ ଗ୍ରହରାଜ ॥
ମସ୍ତକେ ବାନ୍ଧି ପାଟଶାଢ଼ୀ । ବସିଛି ପଦ୍ମାସନ ମାଡ଼ି ॥
ତୁଣ୍ଡେ ବୋଲୁଛି ନାମାବଳୀ । ଶ୍ରୀରାମ କୃଷ୍ଣ ବନମାଳୀ ॥
ମୁକୁନ୍ଦ ମାଧବ ମୁରାରି । ଶ୍ରୀରାମକୃଷ୍ଣ ଦଇତ୍ୟାରି ॥
କେଶବ କଂସାରି ଅଚ୍ୟୁତ । ଦୀନବାନ୍ଧବ ଗୋପୀନାଥ ॥
ଶ୍ରୀମଧୁସୂଦନ ଶ୍ରୀପତି । ଭକ୍ତବତ୍ସଳ ଦାଶରଥି ॥
ଏମନ୍ତେ ନାମାବଳୀ ଯେତେ । ଗାନ କରଇ ଦୃଢ଼ଚିତ୍ତେ ॥
ତାହା ଦେଖିଣ ନୃପବର । ବୁଡ଼ିଲା ଆନନ୍ଦ ସାଗରେ ॥
ବୋଲଇ ଧନ୍ୟ ତୋ ଜୀବନ । ତୋତେ ଯା ଦେଖିଲି ମୁଁ ଧନ୍ୟ ॥
ଧନ୍ୟ ତୋ ଜନ୍ମର ସାଫଲ୍ୟ । ଦେଖିଲୁ ପ୍ରଭୁ ଆଦିମୂଳ ॥
ଧନ୍ୟ ସେ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ମହିମା । ରଖିଲେ ଭକତ ଗାରିମା ॥
ଆନର ବଳେ ଏ ଜଗତେ । ନାହିଁ ନୋହିବ କଦାଚିତେ ॥
ଏ ମୃତ ଦେହରେ ଜୀବନ । ଦେବାକୁ କେ ହେବ ଭାଜନ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଦଣ୍ଡଧାରି । ଗଉରଚନ୍ଦ୍ର କର ଧରି ॥
ତୁରିତ ହୋଇ ତାକୁ ନେଲା । ନୃପ ଆସନେ ବସାଇଲା ॥

କନକ ଦଣ୍ଡଛତ୍ର କରେ । ଟେକାଇ ଅତି ଆନନ୍ଦରେ ॥
ଆସିଣ ପାତ୍ର ଅମାତ୍ୟେ । ନୃପତି କଲେ ବିଧିମତେ ॥
ଡକାଇ ସର୍ବ ପ୍ରଜାକୁଳ । ସମର୍ପି ଦେଲେ ମହୀପାଳ ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ସର୍ବଜନ । ଆଜୁ ଏ ତୁମ୍ଭର ରାଜନ ॥
ମୁଁ ହେଲି ଏହା ଆଜ୍ଞାବର୍ତ୍ତୀ । ଜାଣ ସଂଶୟ ନାହିଁ ଏଥି ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ମହାରାଜା । ବୋଇଲେ ବଜାଅରେ ବାଜା ॥
ତାଳ ମର୍ଦ୍ଦଳ ସ୍ୱର ତୁଲେ । ଗଣିକାଗଣ ନୃତ୍ୟକଲେ ॥
ବାଜଇ ଶଙ୍ଖ ତୁରୀ ଭେରୀ । ସମସ୍ତେ ଜୟ ଜୟ କରି ॥
ପ୍ରବେଶ ହେଲେ ନିଜପୁର । ଶୁଣ ହେ ମନ ନୃପବର ॥
ଯେ ଯେଉଁ ଗତି ଥିବ ପାଇ । ତାହା ଜାଣନ୍ତି ଭବଗ୍ରାହୀ ॥
କହିବା ଶକ୍ୟ ନାହିଁ ମୋର । ପାରିଲେ ସାଧୁଙ୍କୁ ପଚାର ॥
ଏ କଳିଯୁଗ କଥା ଏତେ । ଶୁଣି କେ କରିବ ପରତେ ॥
କେବଳ ସାଧୁଜନେ ଯେହି । ବୋଲିବେ ସତ୍ୟକଥା ଏହି ॥
ଭକତ ଭଗବତ ବହି । ଏକତ୍ତ୍ୱ ଆତ୍ମା ଭିନ୍ନ ନୋହି ॥
ଏ ଯେ ଅପୂର୍ବ କଥାରସ । କହଇ ବିପ୍ର ରାମଦାସ ॥
ସେ ରାମେଶ୍ୱରଙ୍କ ଚରଣେ । ମୋ ମନ ରହୁ ଅନୁକ୍ଷଣେ ॥
ଭଜଇ ବିପ୍ର ରାମଗୀତେ । ଅଶେଷ ପ୍ରାଣୀଙ୍କର ହିତେ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତେ ମନ ଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ ଗୌରଚନ୍ଦ୍ର ଦାର୍ଢ୍ୟଭାବ ବର୍ଣ୍ଣନେ ନାମ ଦ୍ୱାବିଂଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ତ୍ରୟୋବିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ
ଗୋବିନ୍ଦ ଦାସ ସମ୍ବାଦ

ନମସ୍ତେ ଜଗତ କରତା । ସକଳ ଜୀବ ଗତିଦାତା ॥
ପୁଣି ଚୈତନ୍ୟ ଶ୍ରଦ୍ଧାଭାବେ । କହଇ ମନ ରାଜା ଆଗେ ॥
ହେ ମନ ସ୍ଥିର କର ଚିତ୍ତ । ଏ ବଡ଼ ଅପୂର୍ବ ଚରିତ ॥

ଉତ୍ତର ଖଣ୍ଡେ ତାର ଘର । ନାମ ଗୋବନ୍ଦ ଦାସ ତାର ॥
ଜାତିରେ ଅଟଇ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ତାର କୁଟୁମ୍ବ ପାଞ୍ଚଜଣ ॥
ଏକ ଦୁହିତା ବେନି ସୁତ । ପତ୍ନୀକି ଘେନି ସେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ॥
ଥିଲା ଯେ ଗୃହବାସ କରି । ଆପଣା ସ୍ୱକର୍ମ ଆଚରି ॥
ଏମନ୍ତେ କେତେଦିନ ଗଲା । ତା ଦେହେ ଦିବ୍ୟଜ୍ଞାନ ହେଲା ॥
ବୋଇଲା ଧିକ ଏ ଜୀବନ । ବିଅର୍ଥେ ବଞ୍ଚିଲି ମୁଁ ଦିନ ॥
ବିନା ରଜ୍ଜୁରେ ବନ୍ଧାହୋଇ । ଅଛି ମୁଁ ମୁହାଁସ ଲଗାଇ ॥
ସବୁ ଏ ଅଟେ ଖେଳଘର । କେହି ତ ନୁହଇ କାହାର ॥
ଦେହେଁ ସମର୍ଥ ଗୁଣମାନ । ଥାଏ କେବଳ ଯେତେ ଦିନ ॥
ଧନ ସମ୍ପଦ ଥିବାଯାଏ । ଗୃହେ ପ୍ରଭୁତ୍ୱପଣେ ଥାଏ ॥
ବୃଦ୍ଧ ଅବସ୍ଥା ପରବେଶ । ହେଲେ ସରଇ ସବୁ ଆଶ ॥
ଆଦର ସରଇ ସବୁରି । ଘେନନ୍ତି ଶତ୍ରୁସମ କରି ॥
କିଛି ସେ କରିଲେ ଅବଶ୍ୟ । ସବୁରି ମନେ ହୋଏ ରୋଷ ॥
ସମସ୍ତେ ହୁଅନ୍ତି ଖତାଇ । ହସନ୍ତି ନାକେ କର ଦେଇ ॥
ଆପଣା ହସ୍ତେ ଧନ ଯେତେ । ଅର୍ଜି ସେ ଥାଇ ନାନା ମତେ ॥
ତହୁଁ ସରଇ ଅଧିକାର । ଛୁଇଁବା ଶକ୍ତି ନାହିଁ କାର ॥
କିଛି ସେ ବ୍ୟୟ କଲେ ବିତ୍ତ । ଦେଖି ତା ପାରନ୍ତି ମହତ ॥
ପତି ପତ୍ନୀକି ବାଙ୍କ ଧରି । କ୍ରୋଧରେ ଦଉଡ଼ନ୍ତି ମାରି ॥
କିଛି ସେ କରି ନ ପାରଇ । ଶୁଖିଲା କାଠ ପରି ରହି ॥
ଏମନ୍ତ ଅଟେ ଗୃହବାସ । ଏଥେ ମୁଁ ପଡ଼ିଗଲି ଫାଶ ॥
ଯେ ହରି ଜଗତ କରତା । ସକଳ ଜୀବ ପଡ଼ିଦାତା ॥
ଯେ ଯାହା ଇଚ୍ଛେ ତାହା ଦେଇ । ସେ କାମଧେନୁ ସବଗ୍ରାହୀ ॥
ଜନ୍ମ ମରଣ ସ୍ଥିତି ତିନି । କରଇ କର୍ମରଜ୍ଜୁ ଘେନି ॥
ଏ ପାପୀ ଜୀବର ଧାରଣେ । ତା ବିନେ ନାହିଁ ଅନ୍ୟଜଣେ ॥
ଏବେ ମୁଁ ଏମନ୍ତ କରିବି । ସେ ପ୍ରଭୁ ଚରଣେ ସେବିବି ॥
ବୋଲି ଛାଡ଼ିଲା ଗୃହବାସ । ଧନାଦି କୁଟୁମ୍ବର ଆଶ ॥

ଘୁଡ଼ଇ ବଫଳ ବସ୍ତୁର । ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ ପତ୍ର ପ୍ରାପ୍ତ କରି ॥
ମନ୍ଦରୁ ହୋଇଲ୍ ବାହାରେ । କରିଣ ଗଲେ ଦେଶାନ୍ତର ॥
ଅନେକ ତୀର୍ଥମାନ ଫେରି । କେବଳ ନାମ ଆଶ୍ରେ କରି ॥
ବୁଲଇ ଯହିଁ ଇଚ୍ଛା ତାର । ତେଜିଣ ନାମ ଅହଙ୍କାର ॥
ସକଳ ଜୀବେ ସମସର । ଦେଖଇ ସୁଜ୍ଞାନ ବସ୍ତୁର ॥
ନାହିଁ ତାହାର ବଡ଼ପାନ । ସକଳ ଦେଖଇ ସମାନ ॥
ସଦା ଆନନ୍ଦେ ମତ୍ତ ତାର । ବୁଲଇ ଅଖିଳ ସଂସାର ॥
ଯହିଁ ବା ଯାହା ମିଳେ ଖାଇ । ମନେ ତା ଶୋଚନା ନ ଥାଇ ॥
କାହିଁବା ଦିବ୍ୟଶାଳୀ ଅନ୍ନ । ନାନାବିଧ ପ୍ରକାରେ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ॥
କାହିଁ ବା ଦଧି ଦୁଗ୍ଧ ସର । କାହିଁ ବା ସୁପକ୍ୱ ଆହାର ॥
କାହିଁ ବା ଫଳ ମୂଳ ଗ୍ରାସ । କାହିଁ ବା କରେ ଉପବାସ ॥
ନଦୀ ପୋଖରୀ ଜଳ କାହିଁ । ପିଇଣ ସନ୍ତୋଷ ଲଭଇ ॥
ଏମନ୍ତେ ଗଲେ କେତେଦିନ । ଶୁଣ ହେ ସୁମନ ସଜନ ॥
ଖରା ବରଷା ଶୀତକାଳ । ରହଇ ବୃକ୍ଷଙ୍କର ମୂଳ ॥
ଦୁଃଖକୁ ଶୋଚନା ନ କରି । ସର୍ବଦା ବୋଲୁଥାଇ ହରି ॥
ତାହାର ମନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ । କିଛିହିଁ କାମନା ନ କରେ ॥
ଜୀବନ ଯାଉ ଅବା ଥାଉ । ଏଥି ଶୋଚନା ନାହିଁ ଆଉ ॥
ତେଣୁ ସେ କ୍ଷୀଣହେଲ କାୟେ । ଅତି ଦରିଦ୍ର ଜନ ପ୍ରାୟେ ॥
ଯହିଁ ସେ ଗଲେ ଲୋକମାନେ । ଶରଧା ନ ପାବନ୍ତି ମନେ ॥
ବୋଲନ୍ତି ଅଇଲା ଏ ବାଇ । କିସ ଏ ନେବଟି ଗ୍ରେରାଇ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଘଉଡ଼ାନ୍ତି । ପାଶେ ବସାଇ ନ ଦିଅନ୍ତି ॥
ସର୍ବେ ବୋଲନ୍ତି ମାର ମାର । କ୍ଷୋଭ ନ ଥାଇ ମନେ ତାର ॥
ବୋଲେ ମୋ ପୂର୍ବକର୍ମ ଯେତେ । ସେ ସିନା କରିଅଛୁ ଏତେ ॥
ଭଲ ବା ମନ୍ଦ ହାନି ଲାଭ । ଯେ ପୂର୍ବ ଅରଜନ ଥିବ ॥
କେ ତାହା ଅନ୍ୟଥା କରିବ । ସେ ତାହା ଅବଶ୍ୟ ଭୁଞ୍ଜିବ ॥
ଏମନ୍ତ ଭାବ ତାର ମନେ । ବିଚାରୁଥାଇ ପ୍ରତିଦିନେ ॥

ଏବେ ମୁଁ ପ୍ରଭୁଙ୍କ କୃପାରେ । ବୁଲି ଦେଖିବି ତୀର୍ଥବରେ ॥
ଦେଖିବି ଶ୍ରୀପୁରୁଷୋତ୍ତମ । ଯେ କ୍ଷେତ୍ରମାନଙ୍କ ଉତ୍ତମ ॥
ଗଙ୍ଗା ଗୟାଦି ପୁଣ୍ୟ କାଶୀ । ଯେ ମହାକ୍ଷେତ୍ର ବାରାଣସୀ ॥
ଅଯୋଧ୍ୟାପୁର ବୃନ୍ଦାବନ । କାଳିନ୍ଦୀ ଗିରିଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ॥
ଗୋପ ମଥୁରା ନରନାରି । ବଦ୍ରିକା ବଦ୍ରିନାଥ ଗିରି ॥
ଯେ ହରିଦ୍ୱାର ପୁଣ୍ୟସ୍ଥଳ । ଯହିଁରେ ହରିହର ମେଳ ॥
ହେଙ୍ଗୁଳା ଆଦି ତୀର୍ଥ ଯେତେ । ଦ୍ୱାରିକା ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗ ସହିତେ ॥
ଶ୍ରୀରାମେଶ୍ୱର ସେତୁବନ୍ଧ । ଯହିଁ ବିଜୟେ ଆଦିକନ୍ଦ ॥
ଏବେ ବଳୁଛି ଅଛି ମନ । ଦେଖିବି ପ୍ରଭୁ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ॥
ଏଥି ଉତ୍ତାରେ ଯାହା ହେଉ । ଏ ସବୁ ଯାଉ ଅବା ଥାଉ ॥
ତହିଁକି କିଛି ନାହିଁ ଦୁଃଖ । କେବେ ମୁଁ ଦେଖିବି ଶ୍ରୀମୁଖ ॥
ସେ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କ ପ୍ରତାପ । ଯାହା ମୁଁ ଶୁଣିବି ସ୍ୱରୂପ ॥
ଯାଇ ଦେଖିବି ଚର୍ମଡୋଳେ । ଖଣ୍ଡିବ ଜନ୍ମ ବଧ ହେଲେ ॥
ଏମନ୍ତେ ଭାବି ଚଳିଯାନ୍ତେ । କେତେହେଁ ଦିନ ରହି ପଥେ ॥
ଏକାକୀ ସଙ୍ଗେ କେହି ନାହିଁ । ମିଳିଲେ ସେ ଦେଶରେ ଯାଇଁ ॥
ଆଗରେ ଦେଖିଲେ ବନସ୍ତ । ଅତି ଦୁର୍ଗମ ସେହି ପଥ ॥
ଏକେ ବରଷା ଚତୁର୍ମାସ । ସେ ବନେ ହୋଇଲେ ପ୍ରବେଶ ॥
ଅତି ଦୁର୍ବଳ ବୃଦ୍ଧଦେହୀ । ଚାଲିବା ଶକ୍ୟ ତାର ନାହିଁ ॥
ଧୀରେ ଗମଇ ପଡ଼ି ଉଠି । ଦଇବେ କଲେ ଘୋର ବୃଷ୍ଟି ॥
ସେ ଯେ ବରଷା ଘାତପାଇ । ଶୀତେ କମ୍ପଇ ତାର ଦେହୀ ॥
କମ୍ପିଲେ ଦଶନ ଅଧର । ତୁଣ୍ଡରୁ ନଇଲା ଉତ୍ତର ॥
ତହିଁକି ଶୋଚନା ନ କରି । ଗମନ ଧୀରେ ଧୀରେ କରି ॥
ଏମନ୍ତେ କେତେ ଦୂର ଗଲା । ଆଉ ସେ ଚାଲି ନ ପାରିଲା ॥
ପଡ଼ିଲା ବୃକ୍ଷମୂଳେ ଶୋଇ । ଶ୍ରୀପଦ୍ମପାଦେ ଚିତ୍ତ ଦେଇ ।
ବୋଇଲା ଆହେ ମହାମେରୁ । ଅଶେଷ ଜୀବ ଜ୍ଞାନଗୁରୁ ।
ଅଶେଷ ଜୀବ ତାତ ମାତ । ଅଶେଷ ପ୍ରାଣୀ ପ୍ରାଣନ୍ତତ

ଅଶେଷ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଠାକୁର । ତୋ ଇଚ୍ଛା ଯାହା ତାହା କର ॥
ହେ ପ୍ରଭୁ ଶ୍ରୀରାମ ଅନୁଜ । କୋଟିଏ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଜିଣି ତେଜ ॥
କୋଟି କନ୍ଦର୍ପ ରୂପ ଯାର । ସଂସାରେ ନାହିଁ ପଟ୍ଟାନ୍ତର ॥
ଶର କାର୍ମୁକ ବେନିଭୁଜେ । ସବତା କର ଗବଂଗଞ୍ଜେ ॥
ଆତଙ୍ଗୀ ଆତଙ୍କ ଖଣ୍ଡନ । ଯେ ଆର୍ତ୍ତି ଆର୍ତ୍ତ ବିନାଶନ ॥
ସଂସାରେ ତୁମ୍ଭ ଅବତାର । ଅନନ୍ତ ମହିମା ଯାହାର ॥
ଯେଣୁ ତୁ ଅନନ୍ତ ମୂରତି । ଅନନ୍ତ ରୂପେ ତୋର ସ୍ଥିତି ॥
ସକଳ ହୃଦକଥା ଜାଣୁ । ତୁହି ସେ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ତେଣୁ ॥
ଯେ ତୁମ୍ଭ ଅଭୟ ଚରଣ । ଆଜ ମୁ ପଶିଲି ଶରଣ ॥
ତୁମ୍ଭର ଶ୍ରୀମୁଖ ଦର୍ଶନ । କରିବା ଯାଏ ଏ ଜୀବନ ॥
ରଖି ଦର୍ଶନ ଦିଅ ବାରେ । ଯେ ଇଚ୍ଛା ହେଉ ନିରନ୍ତରେ ॥
କେବଳ ଅନଳ ତପତ । ପାଇଲେ ହେବ ମନ ଶାନ୍ତ ॥
ଏମନ୍ତେ ବିଶ୍ୱରନ୍ତେ ମନ । ଜାଣିଲେ ପ୍ରଭୁ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ॥
ହୃଦେ ଲଗିଲା ଭୃତ୍ୟ ଚିନ୍ତା । ବେଗେ ଧାଇଁଲେ ଜଗଜ୍ଜିତା ॥
ଶିବେ ଶବର ରୂପ ଧରି । ଅଗ୍ନି ଉହ୍ଲାଇ ସଜକରି ॥
ଧରି ଚଳିଲେ ଅତିବେଗେ । ମିଳିଲେ ଭକତର ଆଗେ ॥
ପାଶେ ଅନଳ ଥୋଇ ଧୀରେ । କହନ୍ତି ବଚନ ଗମ୍ଭୀରେ ॥
ଭୟ ନକର କିଛି ଆଉ । ଅନଳ ତାପେ ଶୀତ ଯାଉ ॥
ଶୁଣି ଗୋବିନ୍ଦ ଦାସ ଧୀରେ । ବଚନ କହିତ ନ ପାରେ ॥
ଅତି ବିନୟ ଭାବ ହୋଇ । ବୋଲେ ଉଠିବା ଶକ୍ୟ ନାହିଁ ॥
କେବନ୍ତୁ ଆସିଛ ବାବୁ ଏଥେ । ଉଠାଇଦିଅ କିନା ମୋତେ ॥
ତୁମ୍ଭେ ମୋ ଧର୍ମର ପିଅର । ଗଲା ଜୀବନ ରକ୍ଷାକର ॥
କେବଳ ପ୍ରଭୁ ଲଛମନ । ଅଶେଷ ଜୀବର ଜୀବନ ॥
ତାହାଙ୍କ ଦରଶନ ଯାଏ । ଏ ପାପୀଜୀବ ଥାଉ ଦେହେ ॥
ଅଧିକେ ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ । ଶୁଣି ଆନନ୍ଦ ଶିବରାୟି ॥
ତକ୍ଷଣେ ଭୃତ୍ୟ ଭୁଜଧରି । ବସାଇ ଦେଲେ ଯତ୍ନକରି ॥

ପାଶରେ ଅନଳ ଥୋଇଲେ । ଆପଣେ ଅଲଗେ ରହିଲେ ॥
ଅଙ୍ଗରେ ଲାଗନ୍ତେ ଶ୍ରୀଭୁଜ । ବଢ଼ିଲା ତାର ଓଜ ତେଜ ॥
ଅନଳ ପାଶରେ ବସିଲା । ଶରୀର ତାପ ବିନାଶିଲା ॥
ବିଚାର କଲା ମନେ ତାର । ନିଶ୍ଚୟ ପ୍ରଭୁ ଅଙ୍ଗୀକାର ॥
ନୋହିଲେ ଏ ଶବର ଏଥେ । ଆସିକି ଜୀବଦ୍ୟନ୍ତା ମୋତେ ॥
ଏ କଥା ଅଟଇ କେମନ୍ତ । ଧନ୍ୟ ତୋ ମହିମା ଏମନ୍ତ ॥
ଏହା ମୁଁ ନ ପାରିଲି ଜାଣି । ଧନ୍ୟ ଧାନୁକା ଚୂଡ଼ାମଣି ॥
ବୋଲି ଆନନ୍ଦେ ଦେଲା ହସି । ଶବର ମୁଖ ଚୁହିଁ ଭାଷି ॥
ଶୁଣ ହେ ଧର୍ମ ତାତ ମୋର । କେତେ ଦୂରରେ ତୁମ୍ଭଘର ॥
ତୁମ୍ଭର ନାମ ଗୋଟି କସ । କହ ହୋ ଏଥିର ସନ୍ଦେଶ ॥
ଏଥିକୁ କେହୁ ଦେଲା ପେଷି । କାହାର ବୋଲେ ତୁମ୍ଭେ ଆସି ॥
ମୋହର ପ୍ରାଣ ଯିବା ବେଳେ । ଏ ଘୋର ବରଷାର କାଳେ ॥
ଅନଳ ଘେନଣି ଅଇଲ । ମୋତେ ତ ଜୀବଦାନ ଦେଲ ॥
କୋଟିଏ ଜନ୍ମରେ ତୁମ୍ଭର । ଶୁଝି ନ ଯିବ ଉପକାର ॥
ଏବେ ମୋଠାରେ କୃପାକର । ଚଳଣେ ଯାଅ ନିଜ ପୁର ॥
ତା ଶୁଣି ସେ ମାୟା ଶବର । ତକ୍ଷଣେ ହୋଇଲେ ଅନ୍ତର ॥
ସେ ଯେ ଗୋବିନ୍ଦ ଦାସ ଥାଇ । ମନରେ ଭାବନା କରଇ ॥
ଏତେ ବେଳରେ ଅନ୍ନ କିଛି । ଯେବେ ଦିଅନ୍ତେ ରଘୁବଂଶି ॥
ଭୁଞ୍ଜିଲେ ଜୀବନ ରହନ୍ତା । ଆଉ ନ ଥିଲା କିଛି ଚିନ୍ତା ॥
ପୁଣି ବସ୍ତିରେ ଘୋରବନ । ନାହିଁତ ଘର ଗ୍ରାମମାନ ॥
ବିପ୍ର ମନ୍ଦିର ଏଥି ନାହିଁ । ଅନ୍ନ ମିଳିବ ଅବା କାହିଁ ॥
ବୋଲଇ ମନକୁ ଭିଆରି । ଭଜଇ ରାମକୃଷ୍ଣ ହରି ॥
ତାହା ଜାଣିଲେ ଦୀନବନ୍ଧୁ । ଯେ ପ୍ରଭୁ ନିଜେ କୃପାସିନ୍ଧୁ ॥
ଗଗନୁ ଚାତକକୁ ନିତ । ବରଷା ଜଳ ଯେହ୍ନେ ଦ୍ୟନ୍ତି ॥
ଗର୍ଭର ବାଳକକୁ ଅନ୍ନ । ଯେ ଦେଇ ରଖନ୍ତି ଜୀବନ ॥
କାଷ୍ଠ କୀଟର ପଡ଼ିଦାତା । ତାଙ୍କୁ ଅପୂର୍ବ କେଉଁ କଥା ॥

ତକ୍ଷଣେ ବିପ୍ର ରୂପଧରି । ଦ୍ରବ୍ୟ ଖେଚଡ଼ୀ ହସ୍ତେ ଭରି ॥
ନବ ଭାଣ୍ଡରେ କରିପୂର୍ଣ୍ଣ । ନାନାଦି ପ୍ରକାର ବ୍ୟଞ୍ଜନ ॥
ଦ୍ରବ୍ୟ ଆଗ୍ଭରି ଦଧି ଛେନା । ଚହଟି ପଡ଼ୁଛି ବାସନା ॥
ଅତି ଗରମ ଅଛି ହୋଇ । ଧରି ଧାଇଁଲେ ଭବଗ୍ରାହୀ ॥
ମିଳିଲେ ଭକତର ପାଶେ । ବୋଇଲେ କି କରୁଛ ଦାସେ ॥
ଚିନ୍ତା କମାଇ କରି ମନ । ଉଠି ଭୋଜନ କରି ଅନ୍ନ ॥
ତା ଶୁଣି ଶ୍ରୀହରିର ଦାସ । ଉଠିଲେ ହୋଇ ହସ ହସ ॥
ଦେଖିଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଗୋସାଇଁ । ଅନ୍ନ ପାଶରେ ଦେଲେ ଥୋଇ ॥
ତକ୍ଷଣେ ଅନ୍ନ ଗ୍ରାସ କରି । ଯାଚିଣ ବିପ୍ରଙ୍କୁ ପଚାରି ॥
କେ ତୁମ୍ଭେ କାହୁଁ ବିଜେ କଲ । ମୋ ମନ କେମନ୍ତେ ଜାଣିଲ ॥
ବିପ୍ରର ପ୍ରାୟେ ମୋର ଚିତ୍ତ । ପ୍ରତୀତ ନୋହେ କଦାଚିତ ॥
ନିଶ୍ଚୟ ପ୍ରଭୁ ଲଛମନ । ଏମନ୍ତ ବିଚାରେ ମୋ ମନ ॥
ଯା ମାୟା ଦେବେ ଅଗୋଚର । ମୋ ଛାର କେତେକ ମାତର ॥
ବ୍ରହ୍ମାଦି ଦେବଙ୍କୁ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ । ମୁଁ କି ଜାଣିବି ତାଙ୍କ ଭାବ ॥
ମାୟା ନ କରି କହ ସତ । ନୋହିଲେ ହେବି ପ୍ରାଣେ ହତ ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ଦୟାନିଧି । ବୋଇଲେ ତୋର ସାଧୁ ବୁଦ୍ଧି ॥
ଧନ୍ୟ ତୋହର ଅନୁଭବ । ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଅଟେ ତୋର ଭାବ ॥
ଭକତ ମଧ୍ୟେ ଅଟୁ ସାର । ତରିବୁ ଏ ଭବ ସଂସାର ॥
ଏବେ ତୁ ସଂଶୟ ନ ଘେନ । ଆମ୍ଭେଟି ପ୍ରଭୁ ଲଛମନ ॥
ଶୁଣି ଗୋବିନ୍ଦ ଦାସ ଭୋଳେ । ନମିଲ ପ୍ରଭୁ ପାଦତଳେ ॥
ଉଠି କପାଳେ କର ଦେଇ । ବୋଲଇ ନମୋ ଭବଗ୍ରାହୀ ॥
ନମଇଁ ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ । ଅନାଦି ପରମ କାରଣ ॥
ଦେଖାଅ ନିଜରୂପ ତୋର । ମନୁ ସଂଶୟ ଯାଉ ମୋର ॥
ଏମନ୍ତ ଶୁଣି ଦଇତ୍ୟାରି । ତକ୍ଷଣେ ନିଜରୂପ ଧରି ॥
ତନୁ କନକ ପ୍ରାୟେ ବର୍ଣ୍ଣ । ଗଉର ଅଙ୍ଗ ଶୋଭାବନ ॥
ମୁଖ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚନ୍ଦ୍ର ଜିଣି । କି ମହାମନ୍ଦ ସେ ଗୁହାଣୀ ॥

ଚକ୍ଷୁ ଶ୍ରବଣ ନାସା ଶୋଭା । କସ ଉପମା ତହିଁ ଦେବା ॥
ରଙ୍ଗ ଅଧରେ ମନ୍ଦହାସ । ସୁନ୍ଦର ଶୋଭେ ପୀତବାସ ॥
କମ୍ବୁ ଆକୃତି ଗ୍ରୀବାମୂଳ । ଅତି ବିସ୍ତାର ହୃଦସ୍ଥଳ ॥
କଟୀ କ୍ଷୀଣତା କହି ନୋହେ । କି ଶୋଭା ପଦ୍ମପାଦ ଦୁହେଁ ॥
ବିଶାଳ ଶ୍ରୀଭୁଜେ କୋଦଣ୍ଡ । ତେଜେ ଗଞ୍ଜଇ ମାରତଣ୍ଡ ॥
ଶିରେ ସପତ ଫଣି ସାଜେ । ଦ୍ୱିଷ୍ଠ ଈଶ୍ୱର ପ୍ରାୟେ ବିଜେ ॥
ତା ଦେଖି ଭକତ ଶେଖର । ବେନି ନୟନୁ ବହେ ନୀର ॥
କଣ୍ଠ ଗଦ୍‌ଗଦ ସ୍ୱରଭଙ୍ଗ । ପ୍ରେମ ପୁଲକ ସ୍ୱେଦ ଅଙ୍ଗ ॥
ବଚନ କହି ନ ପାରଇ । ବୋଇଲା ନମୋ ଭବଗ୍ରାହୀ ॥
ତୋ ପରି ପ୍ରଭୁ ଥାଉ ଆନେ । ଭଜନ୍ତି ଅନ୍ୟ ଜନମାନେ ॥
ଧିକ ତ ତାହାଙ୍କ ଜୀବନ । ତାଙ୍କ ଦେହେ କି ପ୍ରୟୋଜନ ॥
ମୋତେ ଏମନ୍ତ ସାହାବୋଲି । ମୁଁ ମୂଢ଼ ଜାଣି ତ ନ ଥିଲି ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଭାବେ ଭୋଳ । ଯେସନେ ଚନ୍ଦ୍ରମଣି ଶିଳ ॥
ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ଦେଖି ଦ୍ରବଯାଇ । ତେସନେ ହେଲା ତାରଦେହୀ ॥
ସେହିରୂପକୁ ଧ୍ୟାନ କରି । ଅନ୍ତେ ଚଳିଲା ବିଷ୍ଣୁପୁରୀ ॥
ଏ ଦାର୍ଢ୍ୟଭକ୍ତି ରସାମୃତ । କେବଳ ଶ୍ରବଣେ ଅମୃତ ।
ପଦ ପଦକେ ସୁଖ ଉଦେ । ଭବ ବନ୍ଧ୍ୟା ବିଷ ଛେଦେ ॥
କହଇ ବିପ୍ର ରାମଦାସ । ସେ ହରି ମହିମା ଅଶେଷ ॥
ସାଧୁଙ୍କ ମହିମାଟି ଯେତେ । ତାହା କେ କହିବ ସାକ୍ଷାତେ ॥
ଶୁଣ ସୁମନ ଏ ଚରିତ । ଅଭିନ୍ନ ଭକ୍ତ ଭାଗ୍ୟବନ୍ତ ॥
ଯେ ସାଧୁଜନଙ୍କ ବଇରୀ । ନର୍କେ ଗୁଡ଼ନ୍ତି ତାକୁ ହରି ॥
କିସ କହିବ ମୁହିଁ ଛାର । ସାଧୁଙ୍କୁ ସମସ୍ତ ଗୋଚର ॥
ଯେହୁ ଜାଣଇ ହରିଭାବ । ତାକୁ ଏ ବଚନ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ॥
ଛନ୍ଦ କପଟୀ ଜନ ଯେହି । ତାଙ୍କ ଶ୍ରବଣେ ଶୂଳ ଏହି ॥
ଶୁଣ ସୁମନ ହରି ରସ । ଏ ଭବ ସମୁଦ୍ରେ ନ ଭାସ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତେ ମନଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ
ଭକ୍ତ ଗୋବିନ୍ଦ ଦାସ ଦୃଢ଼ଭକ୍ତି ବର୍ଣ୍ଣନେ ନାମ
ତ୍ରୟୋତ୍ରିଂଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ଚତୁଃତ୍ରିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ
ଯଶଚନ୍ଦ୍ର ରାଜା ଓ ଦୀନବନ୍ଧୁ ଭକ୍ତ ସମ୍ବାଦ

ନମସ୍ତେ ମାଳାଦ୍ରି କେଶରୀ । କମଳା ଯାର ପରିଗ୍ରହୀ ॥
ଶରଣ ପାଦପଦ୍ମେ ତୋର । ବାଞ୍ଛା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କର ମୋର ॥
ପୁଣି ଚୈତନ୍ୟଦେବ କହେ । ଶୁଣ ହୋ ମନ ପୁଣ୍ୟମୟେ ॥
କେବଳ ଶୁଣ ଶ୍ରଦ୍ଧାଭାବେ । ମୁଁ ଯାହା କହୁଅଛି ଏବେ ॥
ପଶ୍ଚିମ ଗୋଦାବରୀ ତଟେ । କଣସ୍ଥ ଗିରିର ନିକଟେ ॥
ସକଳ ଦେଶରୁ ଯେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ଜାଙ୍ଗଳ ନାମେ ଏକ ଦେଶ ॥
ଶତେକ ଯୋଜନ ବିସ୍ତାର । ଅମୂଲ୍ୟ ଭୂମି ମଧ୍ୟେ ସାର ॥
ତହିଁ ନୃପତି ଯଶଚନ୍ଦ୍ର । ଅତି ଧାର୍ମିକ ସେ ନରେନ୍ଦ୍ର ॥
ଦାନ ପଣରେ ସେ ଅଗ୍ରଣୀ । ଶୂର ପଣରେ ତାକୁ ଗଣି ॥
ରାଜା ପଣରେ ସେହୁ ମୋକ୍ଷ । ପ୍ରଜା ପାଳନେ ସେ ସୁଦକ୍ଷ ॥
ଇନ୍ଦ୍ରର ସମାନ ସମ୍ପତ୍ତି । ଅନେକ ତାର ପ୍ରିୟବତୀ ॥
ପଦ୍ମବନର ପ୍ରାୟେ ବଂଶ । ପୁତ୍ର ଦୁହିତାହିଁ ବିଶେଷ ॥
ଗଜ ତୁରଙ୍ଗ ଗଣା ନାହିଁ । ପଦାତି କେ ପାରିବ କହି ॥
ଦେବ ପୂଜନେ ଶୁଦ୍ଧ ବୁଦ୍ଧି । ନାମ ଭଜନେ ସେ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ॥
ପୁରାଣ ଶୁଣୁଥାଇ ନିତି । ବିପ୍ର ପୋଷଣେ ଶୁଦ୍ଧମତି ॥
ଏମନ୍ତେ କେତେଦିନ ଗଲା । ରାଜା ତା ଚିତ୍ତେ ବିଚାରିଲା ॥
ବିପ୍ର ଶାସନ ବସାଇବା । ତାହାଙ୍କ ଚରଣ ସେବିବା ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଦଣ୍ଡଧାରୀ । ପାଠେ ଜ୍ୟୋତିଷକୁ ବିଚାରି ॥
ଖୋଜଇ ଅନୁକୂଳ ଦିନ । ବିଜୟ କଲେକ ରାଜନ ॥
ଦେଖି ଉତ୍ତମ ଶୁଦ୍ଧ ସ୍ଥାନ । ତହିଁରେ ବସାଇ ଶାସନ ॥

ଗଣିଲେ ଅଷ୍ଟୋତ୍ତର ଶତେ । ପୁର ନିର୍ମାଇ ବିଧିମତେ ॥
ପୂର୍ବ ପଶ୍ଚିମ ମୁଖ କରି । ପ୍ରତି ମନ୍ଦିର ସମସରି ॥
ଗଣାରେ ତିନଶତ ପୁର । କହି ନୁହଇ ଶୋଭା ତାର ॥
ଗ୍ରାମ ବାହାର ବେଢ଼ପାଖେ । ରଖାଇ ସମସ୍ତ ପାଠକେ ॥
ଲୌହକାରକ ଯେ ସୁନାରି । ବଢ଼ାଇ ଗୁଡ଼ିଆ ଶଙ୍ଖାରି ॥
ରଜକ ରଙ୍ଗତ ଭଣ୍ଡାରି । ଗ୍ରାମଜଗାଳି ଆଦିକରି ॥
ଅନେକ ଧନ ବିଧ୍ୱଂସିଲେ । ଅନୁରୂପରେ ବସ୍ତି କଲେ ॥
ଗ୍ରାମ ବାହାରେ ଶିବଆଳି । ଆବର ଚଣ୍ଡିକା ଦେଉଳି ॥
ଗ୍ରାମ ମଧ୍ୟରେ ବିଷ୍ଣୁସ୍ଥାନ । କେ କହୁ ମଣ୍ଡପ ଶୋଭନ ॥
କରାଇ ସେ ମହାବ୍ରଜନ । ବରଣ କଲେକ ବ୍ରାହ୍ମଣ ॥
ଦୂତ ପେଷିଲା ଦଣ୍ଡଧାରି । ସୁରି ଦିଗରୁ ବିପ୍ର ବରି ॥
ଅଇଲେ ଶତେ ଆଠଘର । ଏକୁ ଆରେକ ଶୋଭାକର ॥
ସର୍ବେ ଅଠେନ୍ତ ବେଦଗର୍ଭ । କେହୁ ବା ପଣ୍ଡିତ ସମ୍ଭବ ॥
ଏକୁ ଆରେକ ତେଜୋମୟେ । ଦିଶନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମବେତ୍ତା ପ୍ରାୟେ ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ମହାଜନେ । ମୁଁ ଯାହା କହୁଛି ବଚନେ ॥
ସର୍ବେ ଏ ସ୍ଥାନେ ବାସ କରି । ଆରାଧି ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ପୟର ॥
ଶଉଚବନ୍ତ ଶୁଦ୍ଧମନେ । ହୋମ କରିବ ପ୍ରତିଦିନେ ॥
କେବଳ ବିଷ୍ଣୁ ପ୍ରୀତି ଅର୍ଥେ । ଅନ୍ୟ କଳ୍ପନା ନାହିଁ ଚିତ୍ତେ ॥
ଏତେକ ମାଗୁଣି ମୋହର । ଏହା କରିବ ବିପ୍ରବର ॥
ଯେ ତୁମ୍ଭ ଅନ୍ନବସ୍ତ୍ରମାନ । ତାହା ଖଞ୍ଜିବେ ଭଗବାନ ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ବିପ୍ର କେତେ । ସମ୍ମତି ଦେଲେ ଯେଷ୍ଠାମତେ ॥
ରହିଲେ ସେହି ପୁରେ ଯାଇ । ଅତି ଆନନ୍ଦ ମନହୋଇ ॥
ତା ଦେଖି ସେ ମହାବଜନ । ଖଞ୍ଜିଲେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୋଜନ ॥
ଯେଝା କୁଟୁମ୍ବ ଅନୁରୂପେ । ଧନ ତଣ୍ଡୁଳ ଦେଲେ ଆପେ ॥
ଶିବ ଚଣ୍ଡିକା ପୂଜାମାନ । ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ଚରିତ୍ର ବିଧାନ ॥
ଖଞ୍ଜିଲେ ବିଧିମତ କରି । ତୁଳସୀ ଆରୋପଣ କରି ॥

ଡକାଇ ପାଠକମାନଙ୍କୁ । ଅନେକ ଧନ ଦେଲେ ତାଙ୍କୁ ॥
ବୋଇଲେ ବିପ୍ରଙ୍କ ଚରଣେ । ସେବା କରିବ ଅନୁକ୍ଷଣେ ॥
ଜଳର ନିମନ୍ତେ ପୋଖରୀ । ଖୋଳାଇ ଦେଲେ ଯତ୍ନକରି ॥
ସର୍ବ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ବିଧି କଲେ । ବିପ୍ରଙ୍କ ହସ୍ତେ ଦାନଦେଲେ ॥
ଘୃତ ଚନ୍ଦନ ଆଦି ଯେତେ । ଖଞ୍ଜିଲେ ହୋମର ନିମନ୍ତେ ॥
ଯୋଗାଇ ବିପ୍ରଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ । ଚଳିଣ ଗଲେ ନୃପବରେ ॥
ଶୁଣ ସୁମନ ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେ । ଏଥି ଉତ୍ତାରୁ କଥା ଯେତେ ॥
ବ୍ରାହ୍ମଣେ ବିଷ୍ଣୁ ପ୍ରୀତି ଅର୍ଥେ । ହୋମ ଯେ କଲେ ନିତ୍ୟନିତ୍ୟ
ପ୍ରଭାତୁଁ ଉଠି ସ୍ନାନକରି । ଦ୍ୱାଦଶ ତିଳକହିଁ କରି ॥
ପଦ୍ମପୁଷ୍କର ଯେ ମୁଦ୍ରାକ୍ଷ । ସ୍ଫଟିକ ମାଳା କାହା ବକ୍ଷ ॥
ତୁଳସୀ ମାଳା କାହା ଗଳେ । ବିଭୂତି ଚନ୍ଦନ କପାଳେ ॥
ହସ୍ତରେ କୁଶ ଗଣ୍ଡୁପାଣୀ । ପିନ୍ଧି ସୁକ୍ଷୀନ ବସ୍ତ୍ର ଧୋତି ॥
ଶିବଙ୍କୁ ଦରଶନ କରି । ବିଷ୍ଣୁ ପ୍ରତିମା ପୂଜା ସାରି ॥
ବସନ୍ତି ଯେଝା ଘରେ ଯାଇ । ହୋମ କରନ୍ତି ବେଦଧ୍ୟାୟୀ ॥
ଆସନ ପାଦାସନ ବିଧି । ଅଙ୍ଗ ଆସନ ଭୂତ ଶୁଦ୍ଧି ॥
ଯେ ଷଡ଼ଚକ୍ର ସ୍ଥାନମାନ । ଛୁଇଁଣ ନାସିକା ଶ୍ରବଣ ॥
ଶୁଦ୍ଧ କରନ୍ତି ନିଜ ଗାତ୍ର । ବେଗେ ଲଗାନ୍ତି ଅଗ୍ନି ହୋତ୍ର ॥
ସକଳେ ବିଷ୍ଣୁ ପ୍ରୀତିଅର୍ଥେ । ହୋମ କରନ୍ତି ବିଧିମତେ ॥
ଏହି ପ୍ରକାରେ ପ୍ରତିଦିନ । କରନ୍ତି ସର୍ବ ବିପ୍ରଗଣ ॥
ଅସ୍ତୋଦୟରେ ରଜା ଥରେ । ବିଜୟ କରନ୍ତି ସେ ପୁରେ ॥
ବିଷ୍ଣୁଙ୍କୁ ଦଣ୍ଡବତ କରି । ତାହାଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦ ଧରି ॥
ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଚଣ୍ଡୁଳ ତୁଳସୀ । ଧରି ଆନନ୍ଦେ ମୁଣ୍ଡେ ଘୋଷି ॥
ବିଷ୍ଣୁ ଶଙ୍କର ଦରଶନ । ଘେନ ପ୍ରସାଦ ପଦମାନ ॥
ସମସ୍ତ ଜାଗ୍ରତ କରାଇ । ଚଳିଣ ଯାନ୍ତି ନରସାଇଁ ॥
ପୁଣି ହୁଅନ୍ତେ ଆଠଦିନ । ଆସି କରନ୍ତି ଦରଶନ ॥
ଏମନ୍ତେ କେତେଦିନ ଗଲା । ତା ଯଶ ଜଗତେ ପୂରିଲା ॥

ପୁଣ୍ୟହିଁ ବଢ଼ିଲା ବହୁତ । ବିପ୍ରେ ହୋଇଲେ ତେଜୋବନ୍ତ ॥
ଏମନ୍ତ କେତେ ସମ୍ବତ୍ସର । ଋଷିରୁ ଶୁଣ ନୃପବର ॥
ଯେ ଯଶଚନ୍ଦ୍ର ମହାରାଜା । କରଇ ବହୁତ ତରଜା ॥
ସଙ୍ଗେ ଅନେକ ସଙ୍ଗୀ ଧରି । ଗଜ ତୁରଙ୍ଗ ଆଦି କରି ॥
ପ୍ରବେଶ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ଭୁବନେ । ଗ୍ରାମେ ପୂରିଲେ ଲୋକମାନେ ॥
ଯେ ଦାଣ୍ଡ ବାଡ଼ ଆଦି କରି । ରହି ଅଛନ୍ତି ଜନ ପୂରି ॥
ଏମନ୍ତବେଳେ ବିପ୍ରଗଣ । ଅକ୍ଷତ ତଣ୍ଡୁଳ ଧରିଣ ॥
ଯାଇଁ ଭେଟିଲେ ଦଣ୍ଡଧାରୀ । ଅନେକ ଆଶୀର୍ବାଦ କରି ॥
ଭେଟୁ ଯେ ଅଛନ୍ତି ବ୍ରାହ୍ମଣ । ଏମନ୍ତ ବେଳେ କଥା ଶୁଣ ॥
ଦିନେ ଯେ ଦ୍ୱିଜବର ଘର । ଏକଇ କୁଳବଧୂ ତାର ॥
ଦଇବେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁନ୍ଦରୀ । ଯୁବା ବୟସ ମନୋହାରୀ ॥
ମୂତ୍ର ପୀଡ଼ିଲା ଆଣ୍ଟେ ତାକୁ । ବିସ୍ମର କଲା ତା ମନକୁ ॥
ଦାଣ୍ଡ ବାଡ଼ିରେ ଲୋକମାନେ । ପୂରିଣ ଛନ୍ତି ସର୍ବ ସ୍ଥାନେ ॥
ଯେଣିକି ଗଲେ ଲୋକ ଗହିଁ । କି ବୁଦ୍ଧି କରିବି ଯେ ମୁହିଁ ॥
ଏମନ୍ତେ ବିସ୍ମରି ମନରେ । ମୁତିଲା ସେ ହୋମ କୁଣ୍ଡରେ ॥
ପାଉଁଶ ଘୋଡ଼ାଇଣ ଦେଲା । ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇଣ ରହିଲା ॥
ଏମନ୍ତ ବେଳେ ନୃପବର । ସୈନ୍ୟ ସଙ୍ଗତେ ଘେନି ତାର ॥
ମେଲାଣି ହୋଇ ଚଳିଗଲେ । ବ୍ରାହ୍ମଣେ ଯେଝାଘରେ ଗଲେ ॥
ଆସିଣ ଶ୍ୱଶୁର ତାହାର । ହୋମାଗ୍ନି ପରେ ଢାଳେ କ୍ଷୀର ॥
ତହିଁ ଦେଖିଲା ଜ୍ୟୋତିର୍ମୟେ । ବିଚିତ୍ର ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଚକଏ ॥
ଏ କି ବିଚିତ୍ର ବୋଲି ମନେ । ପୁଚ୍ଛିଲା ଗୃହେ ସର୍ବଜନେ ॥
ସମସ୍ତେ ନ ଜାଣୁ ବୋଇଲେ । ବୋହୂ ଯେ ଗମ୍ଭୀରିରେ ଥିଲେ ॥
ହସି ବୋଇଲା ଶୁଣ ତାତ । କଣ୍ଟେ ମାଡ଼ିଲା ମୋତେ ମୂତ ॥
କେଣେ ତ ବାଟ ନ ପାଇଲି । ହୋମାଗ୍ନି କୁଣ୍ଡରେ ମୂତିଲି ॥
ତେଣୁ ହୋଇଲା ଗରା ସୁନା । ମନେ ବିସ୍ମର କର କିନା ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ଦ୍ୱିଜବର । ଆନନ୍ଦ ହୋଇଲା ଅପାର ॥

ବୋଇଲା ଏ ଯେବେ ସ୍ୱରୂପ । କସ କରିବ ଏବେ ନୃପ ॥
ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଗୁଡ଼ିଲା ଏଥର । ବୁଝିବା କାଳ ପ୍ରଭାତର ॥
ଏମନ୍ତ ମନେ ମୋଦ ଭରି । ଅନ୍ନ ଭୋଜନ ସର୍ବେ ସାରି ॥
ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇଣ ରହିଲେ । ରଜନୀ ଯାଇଁ ଦିନ ହେଲେ ॥
ପୁଣି ସେ କଲେ ଅଗ୍ନିହୋତ୍ର । ବୋହୂକୁ ବୋଲେ କର ମନ୍ତ୍ର ॥
ଶ୍ୱଶୁର ଅଲଗେ ରହିଲା । ବୋହୂ ତା ହସି ହସି ଗଲା ॥
ବସିଲା ଅଗ୍ନି ପାରୁଶରେ । ମନ୍ତ୍ର ସେ କଲା ହୋମପରେ ॥
ସେ ଅଗ୍ନି ଲିଭାଇ ଲେଉଟି । ଦେଖିଲା ସୁନା ଟକ ଗୋଟି ॥
କେ କହୁ ବିପ୍ରର ଆନନ୍ଦ । ମୁଖ ବିକାଶେ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ॥
ପ୍ରତିଦିନରେ ଏହିମତ । କରିଣ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ରଖନ୍ତ ॥
ଦେଖ ସୁମନ ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ଏଡ଼େ ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧି ମୂଢ଼ ଜାଣ ॥
ସ୍ୱର୍ଗର ନ କଲା ତା ମନ । କେବଳ ମୂଳକଲା ଧନ ॥
ଯେ ବିଷ୍ଣୁ ପ୍ରୀତିଅର୍ଥେ ଧନ । ଦଇବେ ଅଗ୍ନି ବିଷ୍ଣୁ ସମ ॥
ମହା ବାକ୍ୟରେ ଏ ପ୍ରମାଣ । ସକଳ ଙ୍ଖବେ ପରିମାଣ ॥
ଏହା ମୁଁ କେମନ୍ତେ କରିବି । ନରମେ ସିନା ସଞ୍ଚରିବି ॥
ଏମନ୍ତେ ମନେତ ବିଚାରି । କେବଳ ଧନ ମୂଳ କରି ॥
ପ୍ରତିଦିନରେ ଏହିମତ । କଲା ସେ ଚଣ୍ଡାଳ ଦୁର୍ମତି ॥
ତାହା ଜାଣିଲେ ସେ ଗ୍ରାମରେ । ସୁବର୍ଣ୍ଣ କଲେ ପ୍ରତିଘରେ ॥
ସେ ପୁଣ୍ୟ ହୋମ ନାଶକଲେ । ସମସ୍ତେ ବିଷ୍ଣୁ ଦ୍ରୋହୀ ହେଲେ ॥
କେହି ନ ବୋଲନ୍ତେ ଏମନ୍ତ । କରିବା ନୁହଇ ଉଚିତ ॥
ସର୍ବେ ଅଜ୍ଞାନ ବୁଦ୍ଧି କଲେ । ଅମୃତ ଭାଣ୍ଡେ ସୁରା ଦେଲେ ॥
ଶୁଣ ହେ ମନ ପୁଣ୍ୟମୟେ । ଏଥି ଉତ୍ତାରୁ ଯେ କଥାଏ ॥
ସେ ଗ୍ରାମେ ଏକଇ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ଅତି ଦରିଦ୍ର ସେହୁ ପୁଣ ॥
ତାର କୁଟୁମ୍ବ ଜଣ ସାତ । ବେନି ଦୁହିତା ତିନି ସୁତ ॥
ପତ୍ନୀ ତା ଅଟଇ ମୁଖରୀ । ସ୍ୱାମୀର ବଚନ ନ କରି ॥
ନାମ ତା ଦୀନବନ୍ଧୁ ଓତା । ଜାଣଇ ପାପ ପୁଣ୍ୟ କଥା ॥

ହରି ଭଜନ ମୂଳ ତାର । ନ ଛାଡ଼େ ଆଶ୍ରମ ବେଭାର ॥
ସକଳ ଜୀବ ଦୟାବନ୍ତ । ବଚନ କହଇ ଅମୃତ ॥
ନିଷ୍କାମୀ ନିର୍ଲୋଭୀ ନିର୍ଭୟେ । କେବଳ ସଦାନନ୍ଦ ମୟେ ॥
ନିତ୍ୟ ତା ଯୋଗ ସେବାମାନ । ଯେ ତାହା ଖଞ୍ଜନ୍ତି ସୁଜନ ॥
ତହିଁ ଚଉଠେ ହୁଏ ଦାନ । ବାକି ଯା କରଇ ଭୋଜନ ॥
ଦୁଃଖୀ ଦରିଦ୍ର ଯେବା ଆସି । ତାହାଙ୍କୁ ଭୋଜନ ପ୍ରକାଶି ॥
ସେ ଅନ୍ନ ଦେଇ ତାଙ୍କ ପାଶେ । ଆପଣେ ରହେ ଉପବାସେ ॥
ତହିଁ ଶୋଚନା ନାହିଁ ତାର । ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ କରି ନିରନ୍ତର ॥
କେବଳ ଶ୍ରୀହରି ଭଜନ । ପ୍ରଭୁରେ ଦେଇଥାଏ ମନ ॥
ଏମନ୍ତେ କେତେଦିନଠାରେ । ବସିଛି ହୋମ କରିବାରେ ॥
ଆସନ ନିଷ୍ଠା ସେହି କରି । ଶ୍ରୁବେ ଯେ ଘୃତଅଛି ଭରି ॥
କୁଣ୍ଡରେ ବେଦମନ୍ତ୍ର ଧାୟୀ । ଅଗ୍ନି କୁଣ୍ଡରେ ସେ ଢାଳଇ ॥
ଏମନ୍ତ ବେଳେ ପତ୍ନୀ ଆସି । କହଇ ମୃଦୁ ମୃଦୁ ହସି ॥
ବୋଇଲା ଶୁଣ ପ୍ରାଣେଶ୍ୱର । ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଛାଡ଼ିବ ଆମ୍ଭର ॥
ଆଜ ମୁଁ ପ୍ରଭାତ ସମୟେ । ଗଲି ପଣ୍ଡାଙ୍କ ଘରଯାଏ ॥
ଯେଣେ ଚାହିଁଲେ ଘରବାଡ଼ି । ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଦିଶେ କୁଢ଼ କୁଢ଼ ॥
ତା ଦେଖି ହେଲି ଆଚମ୍ବିତ । ପୁଚ୍ଛିଲି ପଣ୍ଡାଙ୍କ ଅଗ୍ରତ ॥
ସେ ମୋତେ ନ କହିଲେ କିଛି । ପଣ୍ଡାଙ୍କ ପତ୍ନୀକି ମୁ ପୁଚ୍ଛି ॥
ସେ ମୋତେ କହିଲେଟି ଯାହା । ଶୁଣ ମୁଁ କହୁଅଛି ତାହା ॥
ହୋମ ଯେ ସରିଲେ ଉତ୍ତରେ । ମାଇପେ ମୁତନ୍ତି ତହିଁରେ ॥
ତହୁଁ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ହୋଏ ଜାତ । ମିଥ୍ୟା ନୁହଇ ଏହୁ ସତ୍ୟ ॥
ପ୍ରତି ଘରରେ ଏହା କରି । ସୁବର୍ଣ୍ଣମାନ ଅଛି ପୂରି ॥
ଆମ୍ଭେ ଯେ ତେମନ୍ତ କରିବା । ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୁଃଖୁଁ ତରିଯିବା ॥
ଏମନ୍ତ ଶୁଣି ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ଛୁଇଁଲା ପୃଥିବୀ ଶ୍ରବଣ ॥
ରୋମ ଉଦ୍‌ଗମ ଅଙ୍ଗେ ତାର । କମ୍ପିଲା ଚିବୁକ ଅଧର ॥
ଖର ନିଃଶ୍ୱାସ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱେ ଛାଡ଼ି । ମସ୍ତକେ ବେନିକର ଯୋଡ଼ି ॥

ବୋଇଲ କ କହିଲୁ ମୋତେ | ଏ ପାପୁ ତରିବ କେମନ୍ତେ ||
ଯେବଣ ହୋମ ଆରୋପଣ | ହୋଇଲ ସେଠି ନାରାୟଣ ||
ସାକ୍ଷାତେ ପ୍ରଭୁ ବିଜେ ଏଥେ | ଏହା ତୁ ବୋଇଲୁ କେମନ୍ତେ ||
ଶୁଣି ତା ପତ୍ନୀ କ୍ରୋଧ ଭରେ | କହିଲ ସ୍ୱାମୀର ଆଗରେ ||
ଜାଣିଲ ତୋର ବିପ୍ରପଣେ | ତାଙ୍କଠାରୁ କି ବଡ଼ଜଣେ ||
ଏ ଗ୍ରାମେ ଷଣ୍ଠ ମିଶ୍ର ଘର | ଛତ୍ରାଢ଼ୀ ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ ଆବର ||
ଯେ ପଣ୍ଡା ପାଣିଗ୍ରାହୀ ଦାଶ | ଏକକୁ ଆରେକ ବିଶେଷ ||
ଏମାନେ କଲେ ଯେଝା୍ମତେ | ତୁ ନାହିଁ କରୁ କମ୍ପା ମୋତେ ||
କଶିବା ପଛେ ପାଞ୍ଚଦିନ | ଭାଗ୍ୟେ ଯା ମିଳିବ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ||
ଖାଇ ବଞ୍ଚିବା ସମ୍ବତ୍ସରେ | ଶୁଣି ବ୍ରାହ୍ମଣ କ୍ରୋଧ ଭରେ ||
ବୋଲେ ନବୋଲ ଆଉ ମୋତେ | ଜୀବନ ହାରିବ ସାକ୍ଷାତେ ||
ତା ଶୁଣି ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ବୋଇଲ | କାହିଁକି ଏଡ଼େ କାତ୍ରା ହେଲ ||
ଏ କଥା କହ କିନା ମୋତେ | ତେବେ ମୁଁ ଯିବଇଁ ପରତେ ||
ତା ଶୁଣି ବୋଲଇ ବ୍ରାହ୍ମଣ | ଅଜ୍ଞାନୀ ପାମରୀ ଲୋ ଶୁଣ ||
ସେ ସର୍ବେ ବଡ଼ ଜଣ ଜାଣ | ମୁଁ ନୁହେଁ ତେମନ୍ତ ବ୍ରାହ୍ମଣ ||
ମୋହର ଥିଲେ ଗ୍ରାମ ଥିବ | ମୁଁ ଗଲେ ପାତାଳେ ପଡ଼ିବ ||
ଆଉ ନ ବୋଲ ମୋତେ କିଛି | ତା ଶୁଣି ବୋଲଇ ମୃଗାକ୍ଷୀ ||
ଏ କଥା ଯେବେ ସତ୍ୟ ତୋର | ଦେଖାଅ ମୋହର ଆଗର ||
ନୋହିଲେ କର ତୁ ସୁବର୍ଣ୍ଣ | ଖାଇ ବଞ୍ଚିବା କିଛିଦିନ ||
ଶୁଣି ବ୍ରାହ୍ମଣ କ୍ରୋଧ ହୋଇ | ବଦନ ଅନଳ ଲିଭାଇ ||
ଅନ୍ନ ଭୋଜନ ସେ ନକରି | ଶୋଇଲ କୁଶାସନ ପାରି ||
ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ପୁତ୍ର ପୌତ୍ର ଧରି | ଶୋଇଲ ତୁଷିଣ ଗମ୍ଭୀରି ||
ନ ଭକ୍ଷି ଅନ୍ନ ପାଣି କେହି | ଯେଝାରେ କ୍ରୋଧମନ ହୋଇ ||
ଏମନ୍ତ ଗଲା କେତେଦିନ | ତାହା ଜାଣିଲେ ଭଗବାନ ||
ସେ ବିପ୍ର ପାରୁଶରେ ଆସି | ରଙ୍ଗ ଅଧରେ ମନ୍ଦହସି ||
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ବିପ୍ରବର | ତୋ ମନେ ସଂଶୟ ନକର ||

ତୁ ଯାହା ବୋଇଲୁ ବଚନ । ସେ କଥା କେଭେ ନୋହେ ଆନ ॥
ତୋହର ହସ୍ତ ପଦ ସ୍ପୃଷ୍ଟ । ତହିଁ ଆମ୍ଭର ବଡ଼ ଆଶ ॥
ଏବେ ଯେ ତିନଦିନ ହେଲା । ଅନ୍ନ ଭୋଜନ ମୋ ନୋହିଲା ॥
ଆମ୍ଭେ ରହିଲୁ ଉପବାସେ । ତୋର ଆହୁତ ଦେବା ଆଶେ ॥
ତୁ ଯେତେବେଳେ ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେ । ମନ୍ତ୍ର ଉଚ୍ଚାରି ଜିହ୍ୱାଗ୍ରତେ ॥
ଅନଳ କୁଣ୍ଡେ ଘୃତ ଦେଉ । ଆମ୍ଭେ ତା ଅତିସୁଖେ ପାଉ ॥
ଏକଥା ସତ୍ୟକରି ଘେନ । ଉଠି ତୁ କର ହୋ ଭୋଜନ ॥
ଏମନ୍ତ କହି ଭବଗ୍ରାହୀ । ତତକ୍ଷଣେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହୋଇ ॥
ଚେତନା ପାଇ ବେଗେ ଉଠି । ଗୃହଦିଗକୁ ଦେଲା ଦୃଷ୍ଟି ॥
ପାଶେ ଦେଖିଲା ନାହିଁ କେହି । ମନେ ବିସ୍ମୟ କଲା ସେହି ॥
ବୋଇଲା ନିଶ୍ଚେ ସେ ଶ୍ରୀହରି । ମୋତେ କରୁଣା ଗଲେ କରି ॥
ବୋଲି ଉଠିଲା ଦ୍ୱିଜବର । ମୋ ଜୀବ ହୋଇଲା ଉଦ୍ଧାର ॥
ଡାକିଲା ପତ୍ନୀ ନାମ ଧରି । ବୋଇଲା ଉଠ ବେଗ କରି ॥
ବାଳକେ ହୋଇଲେ ଅନାଥ । ହତ୍ୟା କି ପାଇବୁ ଗୋ ତୁ ତ ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଲଇ ସୁନ୍ଦରୀ । ଏବେ କି ପାରୁ ସୁନା କରି ॥
ନୋହିଲେ ଏ ଗ୍ରାମ କେବଳ । ପଡ଼ିବ କେବେ ରସାତଳ ॥
ଦେଖିବ ନୟନ ମୋହର । ତେବେଠି ପତ୍ନୀ ମୁଁ ତୁମ୍ଭର ॥
ନୋହିଲେ ଛାଡ଼ ମୋର ଆଶ । ତୁ ସୁଖେ କର ଗୃହବାସ ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଲଇ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ଏ ମୋର ପିଣ୍ଡ ପଞ୍ଚପ୍ରାଣ ॥
ଥିଲେ ସୁବର୍ଣ୍ଣ କରିବାର । ନୁହଇ ସତ୍ୟ ସତ୍ୟ ମୋର ॥
ଶୁଣି ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ବୋଲେ ପୋଡ଼ୁ । ଦେଖା ଧରିଣୀ ଛାଡ଼ପଡ଼ୁ ॥
ବ୍ରାହ୍ମଣ ବୋଇଲା ଲୋ ହେଉ । କେତେ କଟାଳ କରୁଥାଉ ॥
ଶୁଣି ଉଠିଲା ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ । ରନ୍ଧନ କଲା ତତକ୍ଷଣି ॥
ବାଳକ ବାଳିକାଙ୍କୁ ଦେଲା । ନିଜ ପତିକି ପରଷିଲା ॥
ବ୍ରାହ୍ମଣ ଶୁଚିମନ୍ତ ହୋଇ । ଆସନେ ବସିଲକ ଯାଇଁ ॥
ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ କଲା ନିବେଦନ । ଆନନ୍ଦେ କଲକ ଭୋଜନ ॥

ଭିତରେ ହସ୍ତ ମୁଖ ଧୋଇ । ଉଠିଲା ବେଗ ବେଗ ହୋଇ ॥
ହସ୍ତରେ ଶ୍ରୁବ ଗୋଟି ଧରି । ବୋଇଲା ଶୁଣ ହଟନାରୀ ॥
ଏଥେଁ ପାଇବୁ କେଉଁ ଯଶ । ଏତେକ ବୋଲି ଯିବେ ନାଶ ॥
ନକର ନକର ଏମନ୍ତ । ଶୁଣି ବୋଲଇ ନାରୀ ସତ ॥
ତୁ ଯାହା ଭଣ୍ଡୁ ଅଛୁ ମୋତେ । ଏ କଥା ହୋଇ କି ଯୁକତେ ॥
ଶୁଣି ବ୍ରାହ୍ମଣ ଖର ଶ୍ୱାସ । ତେଜି ପତ୍ନୀକି ବୋଲେ ଆସ ॥
ପୁତ୍ର ଦୁହିତା ସଙ୍ଗ କରି । ଚାଲ ଗୋ ତୁ ପ୍ରାଣ ଈଶ୍ୱରୀ ॥
ଗୃହ ଜଞ୍ଜାଳ ଯେତେ ମୋର । ଛାଡ଼ି ଯିବ ଗୋ ଦେଶାନ୍ତର ॥
ଏମନ୍ତ ଶୁଣି ସେ କାମିନୀ । ପୁତ୍ର ଦୁହିତା ସଙ୍ଗେ ଘେନି ॥
ଚଳିଣ ଗଲେ ସେ ତୁରିତେ । ମିଳିଲେ ଗ୍ରାମ ସନ୍ଧିଗତେ ॥
ସେ ହରିଭକ୍ତ ହରି ଧ୍ୟାଇ । ଗ୍ରାମ ବାହାରେ ପାଦ ଦେଇ ॥
ଆରେକ ଚରଣ କାଢ଼ିଲା । ମୋ ଦୋଷ ନାହିଁଟି ବୋଇଲା ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଇଲା ଜଞ୍ଜାଳୀ । ମୋ ମୁଖେ ପରା ଦେଲୁ କାଳି ॥
ମୁଁ ଏହା ନ କରିଲେ ବାରେ । ଲେଉଟି ଯିବ କି ତୋ ଘରେ ॥
ଶୁଣି ତା ନହୁଶ ବଚନ । ବିପ୍ର ଚିନ୍ତିଲା ଭଗବାନ ॥
ଆର ଚରଣ ଟେକେ ଦ୍ୟନ୍ତେ । ଶବଦ ଶୁଭିଲା ନିର୍ଘାତେ ॥
ସେ ଗ୍ରାମଖଣ୍ଡ ସନ୍ଧି ଘେନି । ଖସିଣ ପଡ଼ିଲା ମେଦିନୀ ॥
ତା ଦେଖି ବିପ୍ର ଆହା ରଡ଼ି । ପକାଇ ଦେଲା ଶ୍ରୁବ ଗୋଟି ॥
ସେ ଶ୍ରୁବ ପଡ଼ନ୍ତେ ମେଦିନୀ । ରହିଲା ସେହିଠାରେ ପୁଣି ॥
ଅର୍ଦ୍ଧ ପାତାଳ ସ୍ଥାନେ ରହି । ବେଢ଼ନ କଲେ ସର୍ବେ ତହିଁ ॥
ସ୍ତ୍ରିଶ ପୁରୁଷଙ୍କ ବୋବାଳି । ଶୁଣି ଜଗତେ ହେଲା ହୁରି ॥
ପଡ଼ିଣ ମନେ ରାଜ୍ୟଲୋକେ । ତା ଦେଖି ଧାଇଁଲେ ଅନେକେ ॥
ତା ଶୁଣି ଯଶଚନ୍ଦ୍ର ରାୟ । ତକ୍ଷଣେ କଲେକ ବିଜୟ ॥
ପୁଛିଲେ ତାଙ୍କୁ ଉପଦେଶ । ମିଳିଲେ ତାହାଙ୍କର ପାଶ ॥
ବିପ୍ର କହିଲେ ବିଧିମତ । ଶୁଣି ନୃପତି ଆଚମ୍ବିତ ॥
ରହିଲେ ସ୍ତମ୍ଭୀଭୂତ ହୋଇ । ବଦନୁ ବାକ୍ୟ ନ ସ୍ଫୁରଇ ॥

ପୁଣି ବୋଇଲେ ବିପ୍ର ଶୁଣ । ତୋତେ ଯା ଦେଖିଲି ନୟନ ॥
ପୂର୍ବେ ମୋ କେତେ ପୁଣ୍ୟ ଥିଲି । ତେଣୁ ଏ ସୁଯୋଗ ଘଟିଲା ॥
ଅନେକ ଅଳଙ୍କାର ଭରି । ପାଟ ବାନ୍ଧିଲେ ଦଣ୍ଡଧାରୀ ॥
ଖିବନ୍ତେ ଅନ୍ନ ବସ୍ତ୍ର ଦେଇ । ଚରଣେ ହୋଇଲେ ବିନୟୀ ॥
ବୋଇଲେ ସତ୍ୟ ଆଜଠାରୁ । ତୁମ୍ଭେ ମୋ ପିତା ମହାଗୁରୁ ॥
ମୁଁ ତୁମ୍ଭ ଚରଣରେ ଦାସ । ବୋଲି ଖଞ୍ଜିଲେ ଅନ୍ନ ବାସ ॥
ତହୁଁ ଚଳିଲେ ନରସ୍ୱୟେ । ଭୂମି ପାତାଳେ ଥିବାଯାଏ ॥
ଅନେକ ଯତ୍ନମାନ କରି । ବିପ୍ରଙ୍କ କୁଟୁମ୍ବ ଉଦ୍ଧାରି ॥
ସବୁଙ୍କୁ ଖିବଦାନ ଦେଇ । ବିଜୟ କଲେ ନରସାଇଁ ॥
ଆଜହୁଁ ସେ ଭୂମି ପାତାଳେ । ରହିଛି ଅଛଇ ମହୀତଳେ ॥
ଶୁଣ ସୁମନ ନୃପନାଥ । ଦୃଢ଼ତା ମହିମା ଏମନ୍ତ ॥
ସେ ବିପ୍ର ଅନ୍ତିମ କାଳରେ । ଲୀନ ହୋଇଲି ହରିଠାରେ ॥
କହଇ ବିପ୍ର ରାମଦାସ । ମୂଳଟି ଅଟଇ ବିଶ୍ୱାସ ॥
ସେ ହରି ପଦ୍ମପାଦ ତଳେ । ମୋ ଚିତ୍ତ ରହୁ ପ୍ରେମଭୋଳେ ॥
ସୁଜନେ ଏ ଆଶିଷ କରି । ମୁଁ ତୁମ୍ଭ ଚରଣେ କିଙ୍କରି ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତେ ମନଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ ଦୀନବନ୍ଧୁ ଓତା ଦାର୍ଢ୍ୟଭାବ ବର୍ଣ୍ଣନେ ନାମ ଚତୁସ୍ତ୍ରିଂଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ପଞ୍ଚତ୍ରିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ
ଗୀତାପଣ୍ଡା ସମ୍ବାଦ

ପୁଣି କହଇ ଚଇତନ । ଶୁଣ ହେ ସୁମନ ରାଜନ ॥
ଏ ବଡ଼ ଅପୂର୍ବ କଥାଏ । ପଦ ପଦକେ ସୁଧାମୟେ ॥
ଯେ କ୍ଷେତ୍ରମାନଙ୍କ ଉତ୍ତମ । ନାମ ଯା ଶ୍ରୀପୁରୁଷୋତ୍ତମ ॥
ଅଶେଷ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ସାର । ତହିଁ ପ୍ରବେଶ ହେଲେ ନର ॥

ସେ ନର ଲଭେ ଶୁଭାଶୁଭ । ଆଉ ନ ଦେଖେ ପୁଣି ଭବ ॥

ଏମନ୍ତ କ୍ଷେତ୍ରେ ତାର ଘର । ଜାତିରେ ଅଟେ ଦ୍ୱିଜବର ॥

ତାର କୁଟୁମ୍ବ ପାଞ୍ଚଜଣ । ଅତି ଦରିଦ୍ର ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ॥

ବେନି ଦୁହିତା ଏକ ସୁତ । ଆବର ସେ ଦୁହେଁ ଯୁବତ ॥

ଏମନ୍ତ ପାଞ୍ଚଜଣ ଥାନ୍ତି । ଯାଚଜ୍ଞା କରି ସେ ବଞ୍ଚନ୍ତି ॥

କେବଳ ପ୍ରମାଣ ତାହାର । ନିତ୍ୟେ ସେ ଗୀତା ପଢ଼ିବାର ॥

ଅଠର ଅଧ୍ୟା ନିତ୍ୟେ ନିତ୍ୟେ । ଆଦ୍ୟରୁ ପ୍ରାନ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତେ ॥

ପଢ଼ିବା ପ୍ରମାଣ ତାହାର । ନ ଜାଣେ ସେ ଆନ ବେଭାର ॥

ତହିଁ ଉପରେ ଭିକ୍ଷା ଆଶେ । ଚଳଇ ସେ ଦେଶେ ବିଦେଶେ ॥

ଭାଗ୍ୟେ ମିଳଇ ତାର .ଯେତେ । ଆଣିଣ ଦିଏ ପତ୍ନୀ ହସ୍ତେ ॥

ନାରୀ ତା କରଇ ରନ୍ଧନ । ଗୋବିନ୍ଦେ କରି ନିବେଦନ ॥

ଭୋଜନ କରନ୍ତି ସମସ୍ତେ । ଏହି ଆନନ୍ଦେ ଥାନ୍ତି ନିତ୍ୟେ ॥

ଯେଣୁ ସେ ଗୀତା ପଢ଼ା ପଣ୍ଡା । ତେଣୁ ଡାକନ୍ତି ଗୀତାପଣ୍ଡା ॥

ଏହି ନାମହିଁ ମୂଳ ତାର । ସଂସାରେ ହୋଇଲା ପ୍ରଚୁର ॥

ଶ୍ରୀଭାଗବତ ଗୀତା ବିନେ । ଅନ୍ୟ ନ ଜାଣେ ତାର ମନେ ॥

ଯେଣୁ ସେ ଜାଣେ ଗୀତା ଅର୍ଥ । ମିଥ୍ୟା ଜାଣଇ ସେ ଜଗତ ॥

ଏ ଯେଉଁ ପୁତ୍ର ଦାରା ଧନ । ସେ ସର୍ବ ମାୟାର ବିଧାନ ॥

କେହି ଯେ ନୁହଇ କାହାର । କେବଳ ଭ୍ରମ ମାତ୍ର ସାର ॥

ଏମନ୍ତ ଭାବ ସେ କେବଳ । ହରି ଭଜନ କଲା ମୂଳ ॥

ଏମନ୍ତେ କେତେଦିନ ଗଲା । ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ କାଳ ଆସି ହେଲା ॥

ଦ୍ୱିଗୃରି ଗ୍ରାମ ବୁଲିଗଲେ । ଭିକ୍ଷା ଯେ ନ ମିଳିଲା ଭଲେ ॥

ତହିଁକ ଚିନ୍ତା ନାହିଁ କିଛି । ବୋଲେ ମୋ ଭାଗ୍ୟେ ଯାହାଅଛି

ଅଦୃଷ୍ଟ କଥା: ମୂଳ କରି । କେବଳ ଭଜୁଥାଇ ହରି ॥

ଏମନ୍ତେ ଏକ ଦିନକର । ସ୍ନାନ କରଇ ଦ୍ୱିଜବର ॥

ମାଳା ତିଳକ ଭେଦ କରି । ବସି ପଢ଼ଇ ଗୀତା ଧରି ॥

କେବଳ ଦୃଢ଼କରି ମନ । ଗୀତା ସେ କରୁଅଛି ଗାନ ॥

ଗୋଟିଏ ଶ୍ଳୋକ ପଢ଼ିସାର । ତା ଅର୍ଥ ଭାବ ମନେ ଧର ॥
ଅଙ୍ଗ ପୁଲକ ଉଠଥାଇ । ନେତ୍ରୁ ଲୋତକ ଯାଏ ବହି ॥
କଣ୍ଠ ଗଦ୍‌ଗଦ ସ୍ୱରଭଙ୍ଗେ । ବୁଲାଇ ନୟନ ତରଙ୍ଗେ ॥
କମ୍ପାଇ ଅଧର ଦଶନ । ବୋଲଇ ଆହେ ଭଗବାନ ॥
ମୁଁ ମହା ପତିତ କେବଳ । ଶରଣ ତୋ ପାଦ କମଳ ॥
ତୋ କୃପା ନୋହିଲେ ଅବଶ୍ୟ । ଏ ପାପୀ ଜୀବ ଗଲା ନାଶ ॥
ଏମନ୍ତ ମନେ ଧ୍ୟାନ କର । ଚିନ୍ତଇ ମାଳାଦ୍ୱ କେଶରୀ ॥
ଏମନ୍ତ ବେଳେ କଥା ଶୁଣ । ତା ପୁତ୍ର ପୁତ୍ରୀ ବେନିଜଣ ॥
ଅନ୍ନ ନ ପାଇଣ ଆକୁଳେ । କାନ୍ଦନ୍ତି କ୍ଷୁଧାରେ ବିକଳେ ॥
ଧରିଣ ଜନନୀ ଚରଣ । ବୋଲନ୍ତି ଭୋକେ ଯାଏ ପ୍ରାଣ ॥
ଯଦ୍ୟପି ନ ଦେବୁ ଆହାର । ଜୀବନ ଗଲାଟି ଆମ୍ଭର ॥
ତା ଶୁଣି ଜନନୀ ବିକଳ । ବେନି ନୟନୁ ବହେ ଜଳ ॥
ପଣ୍ଡାଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଯାଇଣ । ବୋଲଇ ତୁମ୍ଭେ ଏବେ ଶୁଣ ॥
ତୁମ୍ଭେ ତ ଗୀତା କଲ ମୂଳ । କେ କେହୁ ପିଲାଙ୍କ ବିକଳ ॥
ଏବେ ବହନ ଚଳିଯାଅ । କାହିଁବା କଷ୍ଟୁହିଁ ଭିଆଅ ॥
ବାଳକେ ପାଇଲେ ଭୋଜନ । ତେବେଟି ରହିବ ଜୀବନ ॥
ନୋହିଲେ ମରିବେ ସମସ୍ତେ । ମୁହିଁ ମରିବ ତା ସଙ୍ଗତେ ॥
ଏକଥା ଅଟଇ ପ୍ରମାଣ । ପଣ୍ଡାଏ ବୋଇଲେ ଲୋ ଶୁଣ ॥
ସବୁର କର୍ତ୍ତା ଭଗବାନ । ଅବଶ୍ୟ ଦେବେଟି ଭୋଜନ ॥
ଆରତ ହୋଇଣ ନ ମର । ଶୁଣି କୋପିଲା ନାରୀବର ॥
ହୋଇଲା ଶୁଣେସି ହୋ ପଣ୍ଡା । ନ ପକା କାଆଁରେ ଯେ ଲୁଣ୍ଡା ॥
ତୁ ହଲ ମରୁଥିବୁ ବସି । ତୋ ଘରେ ଧନ ଯିବ ପଶି ॥
ତା ଶୁଣି ପଣ୍ଡାଏ ବୋଲନ୍ତି । ଆତୁର ନୁହ ଗୋ ଯୁବତୀ ॥
ମୁଁ ଯାହା କହୁଅଛୁ ତୋତେ । ହେତୁ କରିଣ ଧେନ ଚିତ୍ତେ ॥
ସବୁର ଜୀବର ଜୀବନ । ଅଟନ୍ତି ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ ॥
ଦେଖ ଏ ଗୀତା ମଧ୍ୟେ ସାର । ଶ୍ରୀମୁଖ ଆଜ୍ଞା ପ୍ରଭୁଙ୍କର ॥

ସମସ୍ତ କର୍ମ ପରହର । ଯେ ମୋର ପାଦେ ଆଶ୍ରେକର ॥
ତାହାର ନିର୍ବାହର ଭାର । କହିରେ ରହିଛି ମୋହର ॥
ନିତ୍ୟେ ଲଗଇ ତାକୁ ଯେତେ । ସେ ଚିନ୍ତା କାହିଁଅଛି ତୋତେ ॥
ଏ କଥା ଅଟଇ ପ୍ରମାଣ । ବୋଲି ଅଛନ୍ତି ନାରାୟଣ ॥
ମିଛ ଯଦ୍ୟପି ଏହା କହ । ତେବେ ମୋଠାରେ କ୍ରୋଧବହ ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଲଇ ସୁମନା । ଏ କେଉଁ ଯୁଗ କଥା ସିନା ॥
ଏ କଳି ଯୁଗରେ କେମନ୍ତେ । ଭାବ ବହିଣ ଜଗନ୍ନାଥେ ॥
ତୋ ଘରେ ଆସିଦେବେ ତୋତେ । ବସି ଭୁଞ୍ଜିବୁ ଦୁଇହାତେ ॥
ଛାଡ଼ ଏ ସାହାସ ଲକ୍ଷଣ । ମରିବୁ ହୋଇ ଅକାରଣ ॥
ପୁଣି ପଣ୍ଡାଏ କ୍ରୋଧଭରେ । କହିଲେ ପତ୍ନୀର ଆଗରେ ॥
ନିଶ୍ଚେ ଜାଣିଲି ଭୁହି ଦୁଷ୍ଟ । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଆଜ୍ଞା ମଣୁ ଭ୍ରଷ୍ଟ ॥
ଏ ଶ୍ଳୋକ ମିଛ ବୋଲି କରି । ଦେଇ ତୁ ପାରିବୁ କି ଚିରି ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଇଲା ଯୁବତୀ । ତାଳ ପତ୍ରର ସିନା ପୋଥି ॥
ଏ କାହିଁ ସ୍ୱରୂପ ହୋଇବ । ମନେ କରିଛୁ ଦୃଢ଼ ଭାବ ॥
ଆଜ୍ଞା କାହିଁକି ଆଣ ତୋର । ଚିରିଣ ଦେବି ଶଏ ଥର ॥
ଶୁଣି ପଣ୍ଡାଏ କୋପମନ । ଦେଖାଇ ଦେଲେ ଶ୍ଳୋକସ୍ଥାନ ॥
ତାହା ଦେଖିଣ ସେହି ନାରୀ । ଲେଖନ ଧରି ଦେଲା ଚିରି ॥
କ୍ରୋଧରେ ଦେଲା ତିନିଗାର । ଦେଖି କମ୍ପିଲେ ଦ୍ୱିଜବର ॥
ବୋଇଲେ କି କଲୁ କି କଲୁ । ପ୍ରଭୁରେ ଅପରାଧୀ ହେଲୁ ॥
ଏହା ଦେଖିଲା ମୋ ନୟନ । ନ ଯାଇ ରହିଛି ଜୀବନ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ହରିଭକ୍ତ । ଆରତେ କାନ୍ଦିଲା ବହୁତ ॥
ତହୁଁ ବହନ ଉଠିଗଲା । କବାଟେ କିଳିଣ ଶୋଇଲା ॥
ପ୍ରଭୁଙ୍କ ପାଦେ ଦେଇ ମନ । ଦେହୁଁ ହଜିଲା ନିଜ ଜ୍ଞାନ ॥
ତା ଦେଖି ନିଜ ପତ୍ନୀ ତାର । ବାଳକମାନଙ୍କୁ ସଙ୍ଗର ॥
ଯେଜଣ ଶୋଇଲା ଗମ୍ଭୀର । ସେହି ରହିଲା କ୍ଷୁଧିକରି ॥
କାମିନୀ ମନେ ଗୁରୁ ଚିନ୍ତା । ବାଳକମାନଙ୍କ ବ୍ୟବସ୍ଥା ॥

ପଣ୍ଡାଙ୍କ ମନ ଭକ୍ତି ଭାବ । ସବୁ ଜାଣିଲେ ପଦ୍ମନାଭ ॥
ଯେ ପ୍ରଭୁ ସର୍ବ ଅନ୍ତର୍ଯାମୀ । ଦୀନବାନ୍ଧବ ଦେବ ସ୍ୱାମୀ ॥
ନ ସହେ ସେବକ ବେଦନା । ଏହି ନିମନ୍ତେ ଚକ୍ରେ ବାନା ॥
ଉଡ଼ୁଛି ଘର ହର ହୋଇ । ଭକ୍ତକୁ ରଖିବାର ପାଇଁ ॥
ତେଣୁଟି ପ୍ରଭୁ ଆଦିମୂଳ । ନ ସହି ସେବକ ବିକଳ ॥
ସଜ ହୋଇଲେ ବେଗ କରି । ଭାବେ ଗୋପାଳ ରୂପ ଧରି ॥
ନବୀନ ନୀଳଘନ ମୂର୍ତ୍ତି । ସୁଇନ୍ଦ୍ର ନୀଳମଣି କାନ୍ତି ॥
ବଦନ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶଶଧର । ପଙ୍କଜ ନୟନ ରୁଚିର ॥
ଅତି ସୁରଙ୍ଗ ବିମ୍ବାଧର । ସୁବର୍ଣ୍ଣ ନାସା ମନୋହର ॥
ମୁଖେ ପ୍ରକାଶ ମନ୍ଦହାସ । ତହିଁ ପୂରିତ ସୁଧାରସ ॥
କସ୍ତୁରୀ ତିଳକ ଲଲାଟେ । ସୁଗୁଞ୍ଜମାଳ କଣ୍ଠତଟେ ॥
ହେମ କଙ୍କଣ ବେନିଭୁଜେ । ରବି କିରଣ ଦର୍ପ ଗଞ୍ଜେ ॥
ମୁଦ୍ରିକା ଶୋହଇ ଅଙ୍ଗୁଳି । ଝଟକେ ନାନାରତ୍ନେ ଝଳି ॥
ପୀତବସନ କଟୀମାଝେ । ଘନେ କି ସୌଦାମିନୀ ରାଜେ ॥
ତହିଁରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ମେଖଳା । ହେମ ଘର୍ଘରି ନାଦ ବଳ ॥
ଚରଣେ ନୂପୁର ବିରାଜେ । ଚଳନ୍ତେ ରୁଣୁ ଝୁଣୁ ବାଜେ ॥
ଶ୍ରୀହସ୍ତେ ଲଉଡ଼ି ଶୋଭନ । ଯେସନେ ପାଳକ ଗୋଧନ ॥
ମସ୍ତକ ପରେ ଶିଖୀଚୂଳ । ତହିଁ ବେଷ୍ଟିତ ଜାମୁଡ଼ାଳ ॥
ଶ୍ରବଣ ଯୁଗଳେ କୁଣ୍ଡଳ । ନୃତ୍ୟ କରଇ ଗଣ୍ଡସ୍ଥଳ ॥
ନାସାପୁଟରେ ମୋତି ଶୋଭା । ଅଧରାମୃତ ପାନେ ଲୋଭା ॥
ହୋଇଅଛନ୍ତି ତେଜୋବନ୍ତ । କହି ନୁହଇ ଆଲୋକିତ ॥
ଏମନ୍ତ ବେଶେ ଦାମୋଦର । କାନ୍ଧରେ ବହିଛନ୍ତି ଭାର ॥
ନାନାଦି ଦ୍ରବ୍ୟ ତହିଁ ଭରି । କେ ପାରେ ତାହା ଅନ୍ତ କରି ॥
ସରୁ ଚାଉଳ ମୁଗ ଡାଲି । ଘୃତ ନବାତ ଦୁଧ ଦହି ॥
ହଳଦୀ ସୋରିଷ ଯେ ଅଦା । କୁଠା ତିନ୍ତୁଳି ନୋଦା ନୋଦା ॥
ହେଙ୍ଗୁ ମରିଚ ଫୁଲବଡ଼ି । ସଙ୍ଗତେ ଅଛଇ କଉଡ଼ି ॥

ଇତ୍ୟାଦି ଦ୍ରବ୍ୟ ଘରେ ଭରି । କେ ତାହା ପାରେ ଅନ୍ତ କରି ॥
କେ କହି ପାରିବ ସେ କଥା । ନାମ ଯାହାର ଜଗଜ୍ଜିତା ॥
ଯାର କଳ୍ପନା ମାତ୍ରେ ଜାଣ । ଅଶେଷ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଉଆଣ ॥
ତାର ଅପୂର୍ବ ଅବା କିସ । ଶୁଣ ସୁଜନେ ଏହୁ ରସ ॥
ଭକତ ହିତେ ଭାବଗ୍ରାହୀ । ଧାଇଁ ଅଛନ୍ତି ଘର ବହି ॥
କେବଳ ଅତି ତୋଷ ମନେ । ମିଳିଲେ ପଣ୍ଡାଙ୍କ ଭବନେ ॥
ତା ପୁରଦ୍ୱାରେ ଯାଇ ବଜେ । ଡାକନ୍ତି ପ୍ରଭୁ ଦେବରାଜେ ॥
ମେଘ ଗମ୍ଭୀର ଧୀରବାଣୀ । ବ୍ରାହ୍ମଣ ଆକୁଳକୁ ଜାଣି ॥
ଡାକନ୍ତି ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁସ୍ୱରେ । କେ ଅଛୁ ପଣ୍ଡାଙ୍କର ଘରେ ॥
ବହନ ଆସ ମୋର ପାଶ । ନିଅ ତୁ କୁଟୁମ୍ବର ଗ୍ରାସ ॥
ତା ଶୁଣି ପଣ୍ଡା ଶଯ୍ୟା ଭେକେ । ନିଦ୍ରା ନ ମାଡ଼େ ଅତିଶୋକେ ॥
ବସି ବ୍ୟାକୁଳ ହେଉଥିଲା । ଏ ଡାକ ଶୁଣିଣ ଧାଇଁଲା ॥
କବାଟ ଫିଟାଇଣ ଦେଖି । ଗୁହିଁ ରହିଲା ଚର୍ମ ଆଖି ॥
ବୋଲେ ଅଇଲ କାହୁଁ ବାବୁ । କହେ ବହିଛ କିସ ସବୁ ॥
କି କି ପଦାର୍ଥ ଏଥେ ଭରି । ଘର ଯୋଗାଡ଼ ଯତ୍ନ କରି ॥
ରଖିଛ କହ କିନା ମୋତେ । ଶୁଣି ବୋଲନ୍ତି ଜଗନ୍ନାଥେ ॥
ପଣ୍ଡାଙ୍କ ମିତ୍ର ମୋତେ ରାଇ । ବୋଇଲେ ନେଇଯାଅ ତୁହି ॥
ଆଉ କା ହସ୍ତେ ଯେବେ ଦେବା । ଉଣା ଅଧିକ ହେବ ଅବା ॥
ତେଣୁଟି ତୁମ୍ଭେ ନେଇ ଦେବ । ନିର୍ମଳ ସିନା ମୂଳ ଭାବ ॥
ଆମ୍ଭେ ଯେ ତାହାଙ୍କ ବିଶ୍ୱାସ । ଦଣ୍ଡେ ନ ଛାଡ଼ୁ ତାଙ୍କ ପାଶ ॥
ତାହାଙ୍କ ଆଜ୍ଞା ମାନି ଥାଉ । ଯେଣେ ପେଷିଲେ ତେଣେ ଯାଉ ॥
ତେଣୁଟି ଅଇଲୁ ଗୋସାଇଁ । ଏ ଦ୍ରବ୍ୟ ଦେଇ ଯିବା ପାଇଁ ॥
ଯତ୍ନ କରିଣ ରଖ ଏହା । ଆମ୍ଭଙ୍କୁ କରିଥିବ ଦୟା ॥
କହିବ ପଣ୍ଡାଙ୍କ ଅଗ୍ରତେ । ମନେ ପକାଉଥିବେ ମୋତେ ॥
ଏମନ୍ତ ଶୁଣି ନାଗବର । ତୁଣ୍ଡରୁ ନଇଲା ଉତ୍ତର ॥
ମନୁଷ୍ୟ ପ୍ରାୟେ କରି ବୁଦ୍ଧି । ଚିହ୍ନିଲା ନାହିଁ ଦୟାନିଧି ॥

ଯା ମାୟା ଦେବେ ଅଗୋଚର । କାହୁଁ ଜାଣିବ ସ୍ତ୍ରୀଚର ॥
ବୋଇଲା ଆହେ ବାପ ଭାଇ । ବନ୍ଧନ ଭାର ଦିଅ ଥୋଇ ॥
ଦିଶୁଛ ଅତି ସୁକୁମାର । କାନ୍ଧ ବଥାଉ ଥିବ ତୋର ॥
ତା ଶୁଣି ପ୍ରଭୁ ଦାମୋଦର । କାନ୍ଧରୁ ରଖିଲେକ ଭାର ॥
ସମସ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଭାରୁ କାଢ଼ି । ତଳେ ଥୋଇଲେ ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ॥
ହସି ବୋଲନ୍ତି ଚକ୍ରପାଣି । ଦେଖ ଯା ପଣ୍ଡାର ଘରଣୀ ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ବିପ୍ରନାରୀ । ବହ୍ନିଲ ବେଗ ବେଗ କରି ॥
ଘରେ ଥୁଅନ୍ତେ ସେହୁ ଧନ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣେ ପୂରିଲା ଭବନ ॥
ବିସ୍ମର କଲା ମନେ ତାର । ଏ ତ ବଡ଼ଇ ଚମତ୍କାର ॥
ଏହି ଭାରକ ସାମଗିରି । ରହିଲା ଘର ଯାକ ପୂରି ॥
ଆଉ ରଖିବା ନାହିଁ ସ୍ଥାନ । ଧନ୍ୟ ସେ ଭାରୁଆ ଜୀବନ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ବେଗେଯାଇ । ଭାରୁଆ ଆଗେ ଉଭାହୋଇ ॥
ବୋଇଲା ଶୁଣ ବାବୁ ମୋର । କି ଜାତି ଗୋତ୍ର ଅଟେ ତୋର ॥
ଏକା ଭାରକେ ଦ୍ରବ୍ୟ ଏତେ । ବହିଣ ଆଣିଲୁ କେମନ୍ତେ ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଲନ୍ତି ଶ୍ରୀହରି । ଶୁଣ ଗୋ ବିପ୍ର ନରନାରୀ ॥
ଆମ୍ଭେ ଗୋପାଳ ପୁଅ ସିନା । ବ୍ରଜ ରାଜାଙ୍କ ସାନ ପୋନା ॥
ଘରେ ମୁଁ ନ ରହଇ କ୍ଷଣେ । ନିତ୍ୟ ବୁଲଇ ଏଣେତେଣେ ॥
ବିଶ୍ୱାସ ଭାବ ଦେଖେ ଯାର । ଭାର ମୁଁ ବହଇ ତାହାର ॥
କାକୁ ନ ଛାଡ଼େ ମୋର ମନ । ନିରତେ ଥାଏ ସନ୍ନିଧାନ ॥
ସେ ମୋରେ ପତ୍ରପୁଷ୍ପ ଦେଲେ । ତାହା ମୁଁ ମଣେ ମେରୁ ତୁଲେ ॥
ଅଧିକ କି କହିବି ତୋତେ । ନିର୍ମଳଭାବ ଲୋଡ଼ା ମୋତେ ॥
ଏବେ ଏ ଭାର ଧନ ଯାହା । ଜାଗ୍ରତ କରି ରଖ ତାହା
ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ଦିଅସି ମେଲାଣି । ତା ଶୁଣି ବୋଲଇ ତରୁଣୀ ॥
ଏଡ଼େ ଗରୁଆ ଭାର ଧରି । ଯେବେ ଅଇଲ ମୋର ପୁରୀ ॥
କେମନ୍ତେ ଯିବ ଉପବାସେ । ଏ କଥା ମନକୁ ନ ଆସେ ॥
ଦଣ୍ଡେ ବିଳମ୍ବ ମାତ୍ର କର । ରନ୍ଧନ ହେଉଛି ଆମ୍ଭର ॥

ଅନ୍ନ ଭୋଜନ କରି ଯିବ । ତେବେ ସେ ମହତ୍ତ୍ୱ ରହିବ ॥
ନୋହିଲେ ପଣ୍ଡାଏ ଉଠନ୍ତେ । ଭଲ ସେ ନ ବୋଲିବେ ମୋତେ ॥
ତା ଶୁଣି ପ୍ରଭୁ ଚକ୍ରପାଣି । ବୋଲନ୍ତି ଶୁଣ ପଣ୍ଡିଆଣୀ ॥
ବହୁ ଜଞ୍ଜାଳ ମୋର ଅଛି । ରହି ଆସୁଅଛି ନୋହେ କଛି ॥
ମୋହର ଯେତେକ ବିପତ୍ତି । କହିଲେ ଜାଣିବେ ପଣ୍ଡାଏ ॥
ତାହାଙ୍କ ଅନ୍ନକୁ ମୋ ମନ । ଅବଶ୍ୟ କରନ୍ତି ଭୋଜନ ॥
ଜିହ୍ୱାରେ ଘାତହେଲା ମୋର । ରୁଧିର ବହେ ତିନଧାର ॥
ଜଡ଼ିତ ଅଛି ବଡ଼ ହୋଇ । ଏଣୁ ମୁଁ ଭୁଞ୍ଜି ନ ପାରଇ ॥
କହିବ ପଣ୍ଡାଙ୍କର ଆଗେ । ବୋଲି ଚଳିଲେ ଅତି ବେଗେ ॥
ଏଣେ ଯେ ପଣ୍ଡାଙ୍କର ନାରୀ । ବହନ ରନ୍ଧାବଢ଼ା ସାରି ॥
ଅତି ଆନନ୍ଦ ମନ ହୋଇ । ସ୍ୱାମୀକି ଉଠାଇଲା ଯାଇ ॥
ବୋଇଲା ତୁମ୍ଭ କଥା ସତ୍ୟ । ବହନ ଉଠ ପ୍ରାଣନାଥ ॥
ତା ଶୁଣି ପଣ୍ଡାଏ ଉଠିଲେ । ନିଜ ଘରକୁ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଲେ ॥
ଦେଖିଲେ ପୂରିଅଛି ଧନ । ବୋଲେ ଏ କେମନ୍ତ ବିଧାନ ॥
ଶୁଣି ତା ପତ୍ନୀ ବିଧିମତେ । କହିଲା ସ୍ୱାମୀର ଅଗ୍ରତେ ॥
କେ ତୁମ୍ଭ ମିତ୍ର ଦେଲେ ପେଷି । ବୋଲେ ଗଉଡ଼ ଜଣେ ଆସି ॥
ଏ ସର୍ବ ଦେଇଗଲେ ମୋତେ । ମୁଁ ଯେ କହିଲି ନାନାମତେ ॥
ଅନ୍ନ ଭୋଜନ କରି ଯିବ । ତା ଶୁଣି ବୋଇଲେ ମୋ ଜିଭ ॥
ଘାତ ହୋଇଛି ତିନଖଣ୍ଡ । କହିବା ଶକ୍ତି ନାହିଁ ତୁଣ୍ଡ ॥
ପୁଣି ଯେ ବହୁଛି ରୁଧିର । ଭୁଞ୍ଜିବା ଶକ୍ତି ନାହିଁ ମୋର ॥
କହିବ ପଣ୍ଡାଙ୍କ ଅଗ୍ରତେ । ଦୟା ଯେ କରିଥିବେ ମୋତେ ॥
ବୋଲି ବହନ ଗଲେ ଚଳି । ଯେସନ ଝଟକ ବିଜୁଳି ॥
ଦେଖି ମୁଁ ହେଲି ଆଚମ୍ବିତ । ବୁଝି ଏ କେବଣ ଚରିତ ॥
ଏମନ୍ତ ଶୁଣି ପଣ୍ଡା ହୃଦେ । ବୁଡ଼ିଲେ ଆନନ୍ଦ ସମୁଦ୍ରେ ॥
ଜାଣିଲେ ନଷ୍ଟେ ଚଉବାହା । ଆନନ୍ଦ ବେଳ ନୋହେ ଏହା ॥
ବୋଇଲେ ଧନ୍ୟ ତୋ ଜୀବନ । ଦେଖିଲୁ ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ ॥

ଶୁକ ସନକ ମୁନିବର । ଏହାଙ୍କ ଧ୍ୟାନକୁ ସେ ଦୂର ॥

ତୁ ତାହା ଦେଖିଲୁ ସାକ୍ଷାତେ । ସୌଭାଗୀ ବୋଲିବି ମୁଁ ତୋତେ ॥

ଯାହା ଦେଖିଲ ତୋତେ ବାରେ । ମୋ ଭାଗ୍ୟ କହିଲେ ନ ସରେ ॥

ଏବେ ତୁ ହେତୁକରି ଶୁଣ । ସେହି ଅନାଦି ନାରାୟଣ ॥

ଯାହା ସେ କହିଗଲେ ତୋତେ । କହିବି ପଣ୍ଡାଙ୍କ ଅଗ୍ରତେ ॥

ଘାତ ହୋଇଛି ଜିହ୍ୱା ମୋର । ସେହି ଅର୍ଜିଲା କର୍ମ ତୋର ।

ଏ ଭଗବତ ଗୀତା ଯିନା । ସାକ୍ଷାତେ ଗୋବିନ୍ଦ ରଚନା ॥

ତହିଁ କାଟିଲୁ ଛନ୍ଦଗାର । ଦୁଃଖ ପାଇଲେ ପ୍ରଭୁ ମୋର ॥

ଏବେ ସଭିରେ ଚାଲ ଯିବା । ଶ୍ରୀମୁଖ ଦର୍ଶନ କରିବା ॥

ଛାମୁରେ ଜଣାଇବା ପାଇଁ । ଏଥର କ୍ଷମ ଭାଗଗ୍ରାହୀ ॥

ନୋହିଲେ ନାହିଁ ପରିବାଣ । ବୋଲି ଧାଇଁଲେ ବେନିଜନ ॥

ଛାମୁରେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ । ବେନି ନୟନେ ଅନାଇଲେ ॥

ଶ୍ରୀରଙ୍ଗା ଅଧରୁ ରୁଧିର । ବହୁ ଅଛଇ ଭିନଧାର ॥

ତା ଦେଖି ପଣ୍ଡା ଥରହରେ । ନମିଲେ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ପୟରେ ॥

ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗେ ଦଣ୍ଡବତ ହୋଇ । ଉଠି କପାଳେ କରଦେଇ ॥

ବୋଇଲେ ନର ମାନ ଛାର । ମହିମା କ ବର୍ଣ୍ଣିବ ତୋର ॥

ଏ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶେ ପ୍ରଭୁପଣେ । ତୋ ସମ ନାହିଁ ଅନ୍ୟ ଜଣେ ॥

ଏମନ୍ତ ପ୍ରଭୁ ସେବା ଛାଡ଼ି । ଯେ ଅନ୍ୟମାର୍ଗ ଯାଏ ହୁଡ଼ି ॥

ଧିକହୁଁ ଧିକ ସେହୁ ନର । ସେ କାହିଁ ଭବୁ ହେବେ ପାର ॥

ଏମନ୍ତ ବୋଲି ସ୍ତୁତି କରି । ନମୋ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଅଧିକାରୀ ॥

ଏ ମହାପାପୀ ମିଶ୍ର ଛାର । ଦ୍ରୋହ ଯେ କଲା ଶ୍ରୀପୟର ॥

କ୍ଷମା ନ କଲେ ଭଗବାନ । ନାହିଁ ଏ ତ୍ରିଭୁବନେ ସ୍ଥାନ ॥

ଭୃତ୍ୟ ଯେ ସଦା ଅପରାଧୀ । ତୁମ୍ଭେ ଯେ କରୁଣା ବାରିଧି ॥

କେବଳ ଏହି ଆଜ୍ଞା ହେଉ । ତୋ ନାମ ଧରି ଦିନଯାଉ ॥

ଏମନ୍ତ କହିଣ ମେଲାଣି । ହେଲେ ଛାମୁରୁ ବେନି ପ୍ରାଣୀ ॥

ବହନ ହୋଇ ଚଳିଗଲେ । ମନ୍ଦିରେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ॥

ପୁତ୍ର ପୁତ୍ରୀଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଧରି । ଅନ୍ନ ଭୋଜନ ସର୍ବେ କରି ॥
ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇ ବନ ନେଲେ । ଅନେକ ବର୍ଷ ଭୋଗକଲେ ॥
ସେବା ଦସ୍ତୁରେ ଦୃଢ଼ଚିତ୍ତ । ଭଜନ କରି ଜଗନ୍ନାଥ ॥
ବଞ୍ଚିଲେ କାଳ ବେନିଜନ । ଶୁଣ ହେ ସୁମନ ରାଜନ ॥
ଦେହ ଅନ୍ତରେ କଲେ କସ । ତାହା ଜାଣନ୍ତି ଜଗଦୀଶ ॥
କହଇ ବିପ୍ର ରାମଦାସ । ମୋ ପ୍ରଭୁ ଜାନକୀ ବିଳାସ ॥
ଏ ଦାର୍ଢ୍ୟଭକ୍ତି ରସାମୃତ । ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ଶ୍ରବଣେ ଅମୃତ ॥
ସୁଜନେ ଏହି ପଥେ ଗମ । ଫିଟିବ ଜନ୍ମ ମୃତ୍ୟୁ ଭ୍ରମ ॥
କହଇ ବିପ୍ର ରାମଦାସ । ମୂଳଟି ଅଟଇ ବିଶ୍ୱାସ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତେ ମନ ଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ
ଗୀତାପଣ୍ଡା ଚରିତ ବର୍ଣ୍ଣନେ ନାମ ପଞ୍ଚତ୍ରିଂଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ଷଟ୍‌ତ୍ରିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ
ହରିଚନ୍ଦନ ରାଜା ସମ୍ବାଦ

ମନ ଉବାଚ

କହଇ ମନ ଚଇତନ୍ୟ । ଏ ତୋର ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ବଚନ ॥
ଶୁଣିଲି ଗୀତାପଣ୍ଡା ଭାବ । ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ପରେ ଏ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ॥
ଏହି ପ୍ରକାରେ କଥା ଯେତେ । କହି ପବିତ୍ର କର ମୋତେ ॥
ଶୁଣ ଚୈତନ୍ୟ ଅତି ତୋଷେ । କହଇ ମନ ରାଜା ପାଶେ ॥
କେବଳ ଶୁଣ ଶ୍ରଦ୍ଧାଭାବେ । ମୁଁ ଯାହା କହୁଅଛି ଏବେ ॥
କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଛଡ଼ା ଦଶକ୍ରୋଶ । ଯେ ବାଣପୁର ନାମ ଦେଶ ॥
ତହିଁ ନୃପତି ମହାବାନ । ନାମ ତା ଶ୍ରୀହରିଚନ୍ଦନ ॥
ସେ ରାଜ୍ୟ ରାଜପଣ କରି । ପ୍ରଜା ପାଳଇ ପୁତ୍ରପରି ॥
ଶୁଚି ପବିତ୍ର ଦୟାବନ୍ତ । ନ ହରେ ପରନାରୀ ଚିତ୍ତ ॥
ଦାନୀ ପଣରେ ସେହୁ ଜଣେ । ବଞ୍ଚଇ ଭଜନ ସ୍ମରଣେ ॥
ପାପ ବୋଲିବା କଥା ଯାହା । ଶ୍ରବଣେ ନ ଶୁଣଇ ତାହା ॥

ଦେଖିଲେ ବୈଷ୍ଣବ ଗୋସାଇଁ । ଆନନ୍ଦ କହି ନ ସରଇ ॥
ଚରଣ ଧୋଇ ମୋଦ ଭରି । ପୂଜଇ ବସ୍ତ୍ର ସମକରି ॥
ନିରତେ ଥାଇ ପରସ୍ୱତେ । ପର ପୀଡ଼ନ ନାହିଁ ଚିତ୍ତେ ॥
ଦୁଃଖୀ ଦରିଦ୍ର ପୋଷିବାରେ । କେବଳ ତାହାଠାରୁ ସରେ ॥
ଭଜନ ରାମକୃଷ୍ଣ ବିନେ । ଅନ୍ୟେ ନ ଜାଣେ ତାର ମନେ ॥
ଅନ୍ତ୍ୟଜାତି ହୋଇଥିଲେ । ସେ ଯେବେ ରାମକୃଷ୍ଣ ବୋଲେ ॥
ତାହାଙ୍କୁ ନ କରେ ନିରାଶ । ବୋଲଇ ପାଶେ ମୋର ବସ ॥
ଗୋଟିଏ ନାମ ଯେବେ ଶୁଣେ । କୋଟିଏ ତୀର୍ଥପର ମଣେ ॥
ତା ଦେହରଣ ମଣ୍ତ୍ରପରେ । ସ୍ୱର ପାଶର ଘର ବାଢ଼େ ॥
କରଇ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିଚନ୍ତ । କେବଳ ରାମକୃଷ୍ଣ ଚନ୍ତ ॥
ଯେ ବୃନ୍ଦାବନ ଲୀଳାମାନ । ଗୋପୀ ଗୋବିନ୍ଦ କ୍ରୀଡ଼ାସ୍ଥାନ ॥
ତୃଣା ପୂତନା ଷଣ୍ଢ କେଶୀ । ଶକଟା ଯାମଳା ବିନାଶି ॥
ବକା ଅଘାଦି ନାଶ ଯେତେ । ଚନ୍ତ କରଇ ବିଧିମତେ ॥
ନିତ୍ୟେ କରଇ ଦରଶନ । ଆନନ୍ଦ ହେଉଥାଇ ମନ ॥
ଯେ ଶୁଆ ଶାରୀ ରାଜବଣୀ । ପୋଷିଣ ଥାଇ ନୃପମଣି ॥
ତାହାଙ୍କ ମୁଖୁଁ ନାମାବଳୀ । ଶୁଣି ପୁଲକେ ରୋମାବଳୀ ॥
କେବଳ ସାଧୁଜନ ପାଶେ । ବଞ୍ଚଇ ରଜନୀ ଦିବସେ ॥
ହରି ଚରିତ ସୁଧାବାଣୀ । ଆନନ୍ଦ ହେଉଥାଇ ଶୁଣି ॥
ପ୍ରତିଦିନରେ ପେଷି ଦୂତ । ବୁଝଇ ରାଜ୍ୟ ହିତକତ ॥
ନାଗରା ଓଟ ପୃଷ୍ଠେ ଦେଇ । ରାଜ୍ୟରେ ଘୋଷଣା ଦିଅଇ ॥
ବୋଲନ୍ତି ଶୁଣ ପ୍ରଜାକୁଳ । ରାଜାର ଆଜ୍ଞା ଏ କେବଳ ॥
ଅତିଥି ଯେଉଁ ଗ୍ରାମେ ଆସି । ଅନ୍ନ ନ ପାଇ ଯିବେ ରୁଷି ॥
ସେ ଗ୍ରାମ ମାନଙ୍କ ମହତ । ସାରିବ କହୁଅଛୁ ସତ୍ୟ ॥
ତାର ସର୍ବସ୍ୱ କୋଠ ହେବ । ରାଜ୍ୟୁ ବାହାର ହୋଇଯିବ ॥
ଯେ ଯେବେ ଇଚ୍ଛା ଧର୍ମ କରୁ । ଲେଖି ସେ ନେବ ସରକାରୁ ॥
ଏଥି ସଂଶୟୁ ନାହିଁ କିଛି । ରାଜାର ଆଜ୍ଞା ହୋଇଅଛି ॥

ଏମନ୍ତ ତାଗିଦ କରାଇ । କହନ୍ତି ରାଜା ଆଗେ ଯାଇ ॥
ଶୁଣି ସୁମନ ସାବଧାନେ । ଏମନ୍ତେ ବରଷକେ ଦିନେ ॥
ତା ନିଜ ରାଜ୍ୟ ବୁଲିଯାଇ । ଦେଖଇ ଗ୍ରାମ ଗ୍ରାମ ହୋଇ ॥
ଦୁଃଖୀ ଦରିଦ୍ର ଦ୍ୱାରେ ଭଲେ । ତୁଳସୀ ବୃକ୍ଷ ନ ଦିଶିଲେ ॥
ସେହି ଠାବରେ ରାଜା ରହି । ତୁଳସୀ ଚଉରା ତୋଳାଇ ॥
ଶ୍ରୀବୃନ୍ଦାବତୀ ଆରୋପଣ । କରି ବୋଲନ୍ତି ତାକୁ ଶୁଣ ॥
ନିତ୍ୟପ୍ରତି ତୁ ଧୂପାବଳୀ । ଦେବୁ ଏ ବୃକ୍ଷ ଆଗେ ଜାଳି ॥
କିଛି ତୁ ଭୋଗ ଦେଇଥିବୁ । ଲେଖିଣ ସରକାରୁ ନେବୁ ॥
ଏମନ୍ତ କହିଯାନ୍ତି ଚଳି । କାହିଁବା ପାଞ୍ଚସାତ ମିଳି ॥
କରରେ କଙ୍କତିକା ଧରି । କେଶ ଶାମଳୀ କାଠ ମାରି ॥
ତାହା ଦେଖିଲେ ଦଣ୍ଡଧାରୀ । ମାଗନ୍ତି ପଣାନ୍ତି ପ୍ରସାରି ॥
ବୋଲନ୍ତି ଏ କାଠ ନ ମାର । ଆନ ଉପାୟ ଥିଲେ କର ॥
ଝଡ଼ି ପଡ଼ନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ମୁଖେ । ନୋହିଲେ ପଡ଼ିବ ନରକେ ॥
ସେ ଗ୍ରାମଜନଙ୍କୁ ଡକାଇ । କହନ୍ତି ଶାସ୍ତ୍ରକୁ ଦେଖାଇ ॥
ପନ୍ଦର ଦିନେ ହରି ବାସ । କରୁ ଯେ ଥିବଟି ଅବଶ୍ୟ ॥
ନିତ୍ୟେ ନିର୍ମାଲ୍ୟ ସେବାକରି । ମସ୍ତକେ ତୁଳସୀ ମଞ୍ଜରୀ ॥
ତିଳକ କରି ଭାଲପଟେ । ତୁଳସୀମାଳେ କଣ୍ଠ ତଟେ ॥
ତୁଣ୍ଡରେ ଶ୍ରୀହରି ଭଜନ । ଶକ୍ତ୍ୟାନୁକ୍ରମେ ଦେବ ଦାନ ॥
ସକଳ ଜୀବେ ଦୟାଭାବ । ଅତିଥି ଚରଣେ ପୂଜିବ ॥
ବ୍ରାହ୍ମଣ ଗଳା ତୁମ୍ଭ ଭଲ । କର ବା ନ କର ମୋ ବୋଲ ॥
ପ୍ରତି ଗ୍ରାମରେ ଏହି ମତି । ତିଆରି ଚଳନ୍ତି ନୃପତି ॥
ଏମନ୍ତେ କେତେଦିନ ଠାରେ । ସେ ରାଜ୍ୟେ ଏକ ପ୍ରଜାଘରେ ॥
ସୁନା କାକରା ଗୋଟି ଧରି । ଧାନ ଗଉଣି ପରେ ଭରି ॥
ପୂଜା କରନ୍ତି ଗୁରୁବାର । ତାହା ଦେଖିଣ ଏକ ନର ॥
ପରି ହିଂସକ ଜନ ସେହି । ତା ଦେଖି ନ ପାରିଲା ସହି ॥
ବହନ ହୋଇ ଚଳିଗଲା । ନୃପତି ଛାମୁରେ କହିଲା ॥

ବୋଇଲା ସୁବର୍ଣ୍ଣ କାକେଶ । ତାହାର ଘରେ ଅଛି ପୂର ॥
ମିଥ୍ୟା ଏ ନୁହଇ ଅବଶ୍ୟ । ରାଜଭଣ୍ଡାରେ ଘେନ ଆସ ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ରାଜା ଆସି । ତାକୁ ରଖାଇ ଦୂତ ପେଷି ॥
ବୋଇଲେ ଯାଅ ବେଗକରି । ହେମ କାକେଶ୍ୱରଙ୍କୁ ଧରି ॥
ଆମ୍ଭ ଛାମୁକୁ ଘେନ ଆସ । ବୁଝିବା ଏଥିର ସନ୍ଦେଶ ॥
ଆଜ୍ଞା ପ୍ରମାଣେ ଦୂତେ ଗଲେ । ସେ ପ୍ରଜା ଆଗରେ କହିଲେ ॥
ଶୁଣି ସେ ମହାଭୟ ପାଇ । ବଚନ ନ ପାରଇ କହି ॥
ନୃପତି ଛାମୁରେ ମିଳିଲା । ହେମ କାକେଶ ଥୋଇ ଦେଲା ॥
ନୃପତି ବୋଇଲେ ରେ ଶୁଣ । ଆଉ କେତେହେଁ ଅଛି ରଣ ॥
ତା ଶୁଣି ସେ ପ୍ରଜା ଆକୁଳେ । ପଡ଼ି ନୃପତି ପାଦତଳେ ॥
ବିନୟ ହୋଇ ସେ କହିଲା । ସର୍ବେ ମୋ ଏତିକ ହୋଇଲା ॥
ବହୁତ କାଳୁ ଅଛି ଏହି । ଧାନ ଗଉଣୀ ପରେ ଥୋଇ ॥
ପୂଜା କରଇ ଗୁରୁବାରେ । ଦେଖି କେ କହିଲା ଛାମୁରେ ॥
ଏଥୁ ଅଧିକ ଥିଲେ ଜାଣ । ଯେ ଇଚ୍ଛା କରିବ ପ୍ରମାଣ ॥
ଶୁଣି ନୃପତି ହସ ହସ । ତାକୁ ବୋଇଲେ ଦଣ୍ଡେ ବସ ॥
ଏମନ୍ତ କହି ଦୂତ ପେଷି । ଡକାଇ ଆଣି ଏକ ଦାସୀ ॥
ସବୁ କହିଲେ ବିଧିମତେ । ସୁନାକାକେଶ ତାର ହସ୍ତେ ॥
ଦେଇ ପେଷିଲେ ନୃପବର । ଏହା ତୁ ନେଇଣ ସତ୍ୱର ॥
ମହାଦେଈଙ୍କ ହସ୍ତେ ଦେବୁ । ସମସ୍ତ ବୁଝାଇ କହିବୁ ॥
ତା ଶୁଣି ଦାସୀ ବେଗେ ଚଳି । ଅନ୍ତଃପୁରରେ ଯାଇ ମିଳି ॥
କମଳା ମହାଦେଈ ପାଶ । ଯାଇ ସେ ହୋଇଲା ପ୍ରବେଶ ॥
ବୋଇଲା ଶୁଣସି ଗୋ ମାଏ । ଏ ବଡ଼ ଅପୂର୍ବ କଥାଏ ॥
ଦେଇଅଛନ୍ତି ନୃପମଣି । ଶୁଣି ଅଇଲା ମହାରାଣୀ ॥
ସ୍ୱହସ୍ତେ ଧରି ପଚାରିଲେ । ଏ ଦ୍ରବ୍ୟ କାହୁଁ ଭିଆଇଲେ ॥
ଦାସୀ କହିଲା ଶ୍ରୀଛାମୁରେ । ଏ ରାଜ୍ୟେ ଏକ ପ୍ରଜାଘରେ ॥
ଧାନ ଗଉଣୀ ପରେ ଥୋଇ । ସେ ପୁଣି ପୂଜା କରୁଥାଇ ॥

ତା ଦେଖି କେଉଁ ଦୁଷ୍ଟନର । କହିଲା ନୃପତି ଛାମୁର ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ଦୂତ ପେଷି । ତା ଘରୁ ତକ୍ଷଣି ଘେନ ଆସି ॥
ପେଷିଣ ଦେଲେ ତୁମ୍ଭ ତହିଁ । ଶୁଣି କୋପିଲେ ମହାଦେଈ ॥
ଫିଙ୍ଗିଣ ଦେଲେ ଖଣ୍ଡଦୂରେ । ବୋଇଲେ କି କଲୁ ତୁ ମୋରେ
ଏ ପାପ ଛାଡ଼ିବ କେମନ୍ତେ । ବିପ୍ରଙ୍କୁ ଡାକିଲେ ତ୍ୱରିତେ ॥
ଦାସୀ ବିପ୍ରଙ୍କୁ ଡକାଇଲେ । ଅନେକ ପାଦପୂଜା କଲେ ॥
ଆପଣା ଅଙ୍ଗ ଅଳଙ୍କାର । କାଢ଼ିଣ ରଖିଲେ ଆଗର ॥
ସେ ସୁନା କାକର ସମାନ । ତୁଳି ବିପ୍ରଙ୍କୁ ଦେଲେ ଦାନ ॥
ବୋଇଲେ ଦାସୀକି ହକାରି । ଏହା ତୁ ଯାଅ ଘେନକରି ॥
ବୋଲିବୁ ନିଅ ତୁମ୍ଭ ସୁନା । ଏଥିକୁ ଯୋଗ୍ୟ ତୁମ୍ଭେ ସିନା ॥
ସେ ତ ଅବଳା ଏକେ ଖିରୁ । କାହୁଁ ସହିବେ ଏଡ଼େ ଗରୁ ॥
ଏମନ୍ତ ଶୁଣି ଦାସୀ ନେଲା । ଛାମୁରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଥୋଇଲା ॥
ବୋଇଲା ନମୋ ଦଣ୍ଡଧର । ନିଅ ଏ କାକର ତୁମ୍ଭର ॥
ଏଥି ନିମନ୍ତେ ଦଣ୍ଡ ଯେତେ । ପାଇଲୁ ରାଣୀଙ୍କର ହସ୍ତେ ॥
ଅଧିକେ ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗ ଭୂଷଣ । ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତେ ନେଲେ ବିପ୍ରଗଣ ॥
ଏମନ୍ତେ କହିଗଲା ଦାସୀ । ଶୁଣି ନୃପତି ମନେ ହସି ॥
ସେ ପ୍ରଜା ହସ୍ତେ ଆଣିଦେଲେ । ତୋ ଧନ ନିଅ ତୁ ବୋଇଲେ ॥
ଲୁଚାଇ ପୂଜୁଥିଲୁ ଘରେ । ଏବେ ତୁ ପୂଜ ହୋ ଦାଣ୍ଡରେ ॥
ଏମନ୍ତ ଆଜ୍ଞା ତାକୁ ଦେଇ । ସେ ଯେଉଁ ଖଟୁଆକୁ ରାଇ ॥
ତା ସଙ୍ଗ କୁଟୁମ୍ବର ତୁଲେ । ରାଜ୍ୟୁ ବାହାର କରିଦେଲେ ॥
ଶୁଣ ହୋ ମନ ମହାରଥି । ଏମନ୍ତ ଦୟାଳୁ ନୃପତି ॥
କେବଳ ପୂର୍ବକର୍ମ ତାର । ନାହିଁ ତା ଦୁହିତା କୁମର ॥
ତହିଁକି ନାହିଁ ଷୋଭଗତି । ତେଣୁ ସେ ଜାଣେ ବିଷ୍ଣୁଭକ୍ତି ॥
ସେ ପତି ପତ୍ନୀ ବେନି ଜଣ । ଗୋବିନ୍ଦ ଭାବରେ ନିପୁଣ ॥
ସକଳ ଜୀବେ ଦୟା ବହି । ମାତ୍ରିକ ମାର ନ ବୋଲଇ ॥
ସୁଖେ ଏମନ୍ତ ରାଜ୍ୟ କରେ । ତା ଯଶ ପୂରିଲା ସଂସାରେ ॥

ଲୋକେ ବୋଲନ୍ତି ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ । ଧନ୍ୟ ସେ ଶ୍ରୀହରି ଚନ୍ଦନ ॥
ମୁନିମାନଙ୍କ ଆୟୁ ପାଉ । ଏ ରାଜା ଚିରଜୀବୀ ହେଉ ॥
ଏମନ୍ତ ପ୍ରଶଂସା କରନ୍ତି । କାଳ ବଞ୍ଚିଲା ସେ ନୃପତି ॥
ପୁଣି କେତେକ କାଳ ଗଲା । ସେ ରାଜା ପତ୍ନୀଭ୍ରଷ୍ଟ ହେଲା ॥
ଦଶାଦି ଶୁଦ୍ଧକର୍ମ ସାରି । ବିଚାର କଲେ ଦଣ୍ଡଧାରୀ ॥
ରାଜ୍ୟରେ ପ୍ରୟୋଜନ କିସ । ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ହେବାର ସନ୍ନ୍ୟାସ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଦୂତ ପେଷି । ଡକାଇ ଆଣି ପାଠଯୋଷି ॥
ଯେ ପାତ୍ର ମନ୍ତ୍ରୀ ଅମାତ୍ୟେ । ରାଜ୍ୟର ବଡ଼ଲୋକ ଯେତେ ॥
ପ୍ରଜା ପାଠକ ଆଦିକରି । ଡକାଇ ଆଣି ଦଣ୍ଡଧାରୀ ॥
ଆପଣା ପୁତ୍ରଙ୍କୁ ଆଣି । ରାଜ୍ୟ ସମର୍ପି ଦେଲେ ପୁଣି ॥
ଖୋଜାଇ ଶୁଭ ଅନୁକୂଳ । ପାଠ ବନ୍ଧାଇ ମହୀପାଳ ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ସର୍ବଜନ । ଆଜ୍ଠୁଁ ଏ ଭୂମିର ରାଜନ ॥
ପୁତ୍ରଙ୍କୁ ବୋଇଲେରେ ଶୁଣ । ଆଜ୍ଠୁଁ ଏ ରାଜ୍ୟେ ରାଜା ଜାଣ ॥
ପ୍ରଜା କୁଳକୁ ପୁତ୍ରପରି । ପାଳିବୁ ଅତି ଯତ୍ନ କରି ॥
ଦେବା ଦୟାରେ ଥିବୁ ରତ । ନିରତେ ହେବୁ ବିଷ୍ଣୁଭକ୍ତ ॥
ସେବିବୁ ଗୁରୁଙ୍କ ଚରଣେ । ଅପ୍ରାଧି ନୋହିବ ବିପ୍ରଗଣେ ॥
ଦୁଃଖୀ ଦରିଦ୍ରେ ଦେବୁ ଦାନ । ନ କହିବ ନିରାଶ ବଚନ ॥
ଶିବ ଭବାନୀ ଖଞ୍ଜା ଯେତେ । ଖଣ୍ଡିବୁ ନାହିଁ କଦାଚିତେ ॥
ପୂର୍ବେ ଯେ ଭୋଗ କଲି ଯେତେ । ପାଳିବୁ ସେହି ବିଧିମତେ ॥
ଏ ରୂପେ ଶୁଭେ ପାଳ ଦେଶ । ଆମ୍ଭେ କରିବୁ ବନବାସ ॥
ଏମନ୍ତ କହି ଦଣ୍ଡଧାରୀ । ଡୋରେ କୌପୁନୀ ଆଶ୍ରେକରି ॥
ରାଜ୍ୟ ସମ୍ପଦ ତେଜି ଖରେ । ରହିଲେ ପର୍ବତ ଉପରେ ॥
ସକଳ ଚିନ୍ତା ଛାଡ଼ି ମନେ । କେବଳ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଭଜନେ ॥
ଏଣେ ପୁତ୍ରର ରାଜା ହୋଇ । କେତେ ବା ଦିନ ଗଲାବହି ॥
ଦିନକୁ ଦିନ ସେ ଅଜ୍ଞାନ । ମନ୍ଦ କର୍ମରେ ଦେଲା ମନ ॥
ଦ୍ୟୁତ ଶିକାର ପଶା ରଙ୍ଗେ । ମାତିଲା ବେଶ୍ୟାଗଣ ସଙ୍ଗେ ॥

ମେଷ କୁକୁଟ ଯୁଦ୍ଧମାନ । ମାଦକ ଦ୍ରବ୍ୟ କଲା ପାନ ।
ଅନ୍ୟାୟ କଲା ସେ ବହୁତ । ହରିଲା ପରନାରୀ ବିତ୍ତ ।
ପ୍ରଜା କୁଳକୁ ଦେଲା ଦୁଃଖ । ଭକାରି ନ ଯାଇଲେ ଭକ ।।
ସାଧୁଙ୍କ ସଙ୍ଗ କଲା ଦୂର । ବିପ୍ରଙ୍କୁ ଦେଖି ବୋଲେ ମାର ।।
ହରି ଭକତି ମାର୍ଗ କଥା । ନ ଶୁଣେ ଶ୍ରବଣେ ସର୍ବଥା ।।
ଅନ୍ୟାୟ ଉପଦ୍ରବ ଯେତେ । ଯହୁଁ ସେ କଲା ଅପ୍ରମିତେ ।।
ସହି ନ ପାରି ପ୍ରଜାକୁଳ । ସମସ୍ତେ ହେଲେ ଏକଠୁଳ ।।
ବୋଇଲେ କି କରିବା ଏବେ । ଚାଲ କହିବା ରାଜା ଆଗେ ।।
ଏମନ୍ତ କହି ଚଳିଗଲେ । ସୋଳର ପର୍ବତେ ମିଳିଲେ ।।
ଭେଟିଲେ ରାଜା ଆଗେ ଯାଇ । ସମସ୍ତେ ପାଦେ ପଡ଼ି ଶୋଇ ।।
ଉଠି କପାଳେ ଦେଲେ କର । ବୋଲନ୍ତି ନମୋ ଦଣ୍ଡଧର ।।
ତୋ ଯଶଚନ୍ଦ୍ର ଆହ୍ଲାଦେ । ସର୍ବେ ବଞ୍ଚିଲୁ ଅପ୍ରମାଦେ ।।
ଏ ତୁମ୍ଭ ପୁତ୍ରର ପ୍ରତାପ । ଦିଶଇ ଅନଳ ସ୍ୱରୂପ ।।
ଅନ୍ୟାୟ ଉପଦ୍ରବ୍ୟ ଯେତେ । ତାହା କହିବୁ ଅବା କେତେ ।।
ନ ସହି ପାରି ସର୍ବଜନ । ଆଇଲୁ ତୁମ୍ଭ ସନ୍ନିଧାନ ।।
ଏ ତୁମ୍ଭ ଚରଣ ନ କରି । ବୋଲଇ ବୃଦ୍ଧ ଦଣ୍ଡଧାରୀ ।।
ବନସ୍ତେ ରହିଅଛୁ ଯାଇ । ତପସ୍ୱୀ ଜନ ପ୍ରାୟ ହୋଇ ।।
ତାହାକୁ ନ ଦଅରେ କଷ୍ଟ । ଥାଉ ସେ ଫଳ ମୂଳ ଭକ୍ଷି ।।
ଖାଇଲେ ଖାଉ ମଲେ ମରୁ । ଆମ୍ଭ ଅଦୃଷ୍ଟମାନ ସରୁ ।।
ଏମନ୍ତ ବୋଲଇ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ । ଶୁଣି ବିଦାରି ହୁଏ ବୁକୁ ।
ଆଉ ଯେ ପ୍ରଜାକୁଳ ଯେତେ । ରଖିବ ନାହିଁ କଦାଚିତେ ।।
ଏଥିଁ ଟି ଆମ୍ଭର ମରଣ । ହେ ରାଜା ହେଲା ବୋଲି ଜାଣ ।।
ତା ଶୁଣି ଶ୍ରୀହରିଚନ୍ଦନ । ଅଙ୍ଗ ହୋଇଲା କମ୍ପମାନ ।।
ପୁଲକ ହେଲା ରୋମାବଳୀ । ନେତ୍ରୁ ଲୋତକଧାରା ଗଳି ।।
ହୃଦରୁ ଉଡ଼ିଲା ସାହସ । ବହିଲା ପ୍ରଖର ନିଃଶ୍ୱାସ ।।
ବଦନୁ ନ ବଚନ ସ୍ଫୁରି । ବୋଇଲେ କି କଲେ ଶ୍ରୀହରି ।।

ଏମନ୍ତ ବୋଲି ପେଷେ ଦୂତ । କହିବ ପୁତ୍ରର ଅଗ୍ରତ ॥
ବୋଲିବ ପିତାଙ୍କ ସନ୍ଦେଶ । ବହନ ହୋଇ ଥରେ ଆସ ॥
ତା ଶୁଣି ଦୂତେ ଚଳିଗଲେ । ମନ ନୃପତି ପାଶେ ହେଲେ ॥
ବୋଇଲେ ପିତା ଆଜ୍ଞା ଆସ । ବହନ ଯିବା ରାଜା ପାଶ ॥
ଶୁଣି କୁମର କ୍ରୋଧଭରେ । ବୋଇଲେ ଦୂତଙ୍କ ଆଗରେ ॥
ଆହୁରି ଆଜ୍ଞା ବୋଲିବାର । ପୁଚ୍ଛିବା ଅଛିକି ତୁମ୍ଭର ॥
ରହିଲି ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ହୋଇଣ । ପ୍ରଜା ଗୁହାରି କେତେ ଶୁଣ ॥
ଦଇବେ ବୃଦ୍ଧକାଳ ହେଲି । ବୋଲେ ତୁମ୍ଭର କସ ଗଲି ॥
କାହିଁରେ କହୁଛହିଁ ନ କହ । ଅଦୃଷ୍ଟ ମାନ ସୁଖେ ରହ ॥
ତା ଶୁଣି ଦୂତେ ଗଲେ ଚଳି । ବୃଦ୍ଧ ରାଜାର ପାଶେ ମିଳି ॥
ବୁଝାଇ କହିଲେ ସମସ୍ତ । ଶୁଣି ରାଜନ ସ୍ତମ୍ଭୀଭୂତ ॥
ବୋଇଲେ ଆହେ ଧର୍ମ ଦେବ । ତୋତେ ଗୋଚର ଯିନାସବ ॥
ଏଥକୁ ସାକ୍ଷୀ ତୁ କେବଳ । ସାକ୍ଷୀ ଯେ ଦନ୍ଦେଗପାଳ ॥
ବାସୁକି ଆଦି ନାଗ ଯେତେ । ଏଥକୁ ସାକ୍ଷୀ ଏ ସମସ୍ତେ ॥
ଆଜହୁଁ ମୋର ବଂଶ ଆଉ । ଏ ରାଜ୍ୟେ ରାଜା କେହି ନୋହୁ ॥
ଯେ ଅବା ନୃପତି ହୋଇବ । ତାର ମୂର୍ଦ୍ଧନା ଫାଟିଯିବ ॥
ଏମନ୍ତ କହି କ୍ରୋଧଭରେ । ଶ୍ରୀହସ୍ତ ପିଟିଲେ ପଥରେ ॥
ବୋଇଲେ ଯେବେ ଧର୍ମ ସତ୍ୟ । ଫାଟିଣ ଯାଉ ଏ ପର୍ବତ ॥
ରାଜାର ମୁଖୁଁ ଏହା ଶୁଣି । ଫାଟିଲା ପର୍ବତ ଧରଣୀ ॥
ତାହା ଦେଖିଣ ମହୀପାଳ । ଧ୍ୟାନେ ଚିନ୍ତିଲେ ଆଦିମୂଳ ॥
ବୋଇଲେ ନମୋ ଚକ୍ରପାଣି । ଶରଣଜନ ଚିନ୍ତାମଣି ॥
ଭୃତ୍ୟବତ୍ସଳ ଦୀନବନ୍ଧୁ । ମହାମହିମା କୃପାସିନ୍ଧୁ ॥
ବ୍ରଜବଲ୍ଲଭ ବଂଶୀହସ୍ତ । ସକଳଜୀବ ପ୍ରାଣନାଥ ॥
ଦେଖାଅ ତୋ ଚନ୍ଦ୍ରବଦନ । ମୁଁ ନଷ୍ଟେ ହାରିବ ଜୀବନ ॥
ଏମନ୍ତ କହି ନରସାଇଁ । ଦଣ୍ଡ ହରିକୁ ଦେଲି ଗୁହାଁ ॥
ଯେତେଣେ ଗୁହାଁଇ ତେତେଣେ ହରି । ଦଶନ୍ତ ଶଙ୍ଖ ଚକ୍ରଧାରୀ ॥

ଅତି ଆନନ୍ଦ ମନ ହୋଇ । ବୋଲଇ ନମ୍ରଚଳ ମୁହିଁ ।।
ଏମନ୍ତ କହି ବେଗେ ଉଠି । ପ୍ରମାଣ କଲା କୋଟି କୋଟି ।।
ସମସ୍ତେ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ତହିଁ । ପଡ଼ିଲେ ସେ ଶବରେ ଡେଇଁ ।।
ପିଣ୍ଡ ସହିତେ ପ୍ରାଣ ଗଲା । ଗୋବିନ୍ଦ ପାଦେ ଲୀନ ହେଲା ।।
ଶୁଣ ସୁମନ ଚୂଡ଼ାମଣି । ଏ ଦାର୍ଢ୍ୟଭକ୍ତି ରସବାଣୀ ।।
କହଇ ବିପ୍ର ରାମଦାସ । ସନ୍ଥ ଚରଣେ ମୋର ଆଶ ।।
ମୁଁ ବଡ଼ ନଷ୍ଟ ହୀନ ବୁଦ୍ଧି । ନ କରିବେ ପ୍ରଭୁ ଅପରାଧି ।।
ଶ୍ରୀରାମ ପାଦପଦ୍ମ ତଳେ । ଭେଟାଇଦିଅ ମୋତେ ବଳେ ।।
ଏତେକ ମାଗୁଣି ମୋହର । ପତିତ ଜନଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧର ।।
ମୁଁ ଯେ କହୁଛି ବାର ବାର । ହେ ସାଧୁ କର ବା ନ କର ।।
ଅତି ବିନୟଭାବ କରି । ମାଗୁଛି ତୁମ୍ଭ ପାଦ ଧରି ।।

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତେ ମନଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ ।।
ହରିଚନ୍ଦନ ଗୁଣ ବର୍ଣ୍ଣନେ ନାମ ଷଟ୍‌ତ୍ରିଂଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ସପ୍ତତ୍ରିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ମଙ୍ଗଳ ଗଉଡ଼ ସମ୍ବାଦ

ନମସ୍ତେ ପ୍ରଭୁ ରଘୁବୀର । ବାଞ୍ଛା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କର ମୋର ।।
ଚୈତନ୍ୟ ରାଜା ଅତି ତୋଷେ । କହେ ସୁମନ ରାଜା ପାଶେ ।।
ଶୁଣ ସୁମନ ଶୁଦ୍ଧ ଚିତ୍ତେ । ଏବେ ଯା କହୁଅଛି ତୋତେ ।।
ଅତି ଅପୂର୍ବ ଏହି ରସ । ଶୁଣି କଳୁଷ ହୋଏ ଧ୍ୱଂସ ।।
ଉତ୍ତର ଖଣ୍ଡେ ଏକ ଗ୍ରାମ । କମଳାବତୀ ପୁର ନାମ ।।
ପାଞ୍ଚକୋଶର ସେ ନଗର । ସେହି ଗ୍ରାମରେ ତାର ଘର ।।
ଜାତିରେ ଅଟଇ ଗଉଡ଼ । ଅତି ଦାମ୍ଭିକ ମୂର୍ଖ ମୂଢ଼ ।।
ନ ଜାଣେ ପାଠ ଶାସ୍ତ୍ର ରୀତି । ନାହିଁ ତା ବିପ୍ର ଦେବ ଭକ୍ତି ।।
ନୋହେ ଆଚାର ଶୁଚିମନ୍ତ । ନ ଜାଣେ ବେଭାର କେମନ୍ତ ।।

ଦୟା ବିନୟ ଭାବ ଯେତକ । ସର୍ବଥା ନ ଜାଣଇ ସେତକ ।।
ହରି ଭଜନ ବୋଲିବାର । ଦିନେ ନ ଆସେ ତୁଣ୍ଡେ ତାର ।।
ଧର୍ମ ପୁରାଣ ବୋଲି ଯାହା । ଶ୍ରବଣେ ନ ଶୁଣଇ ତାହା ।।
ନାମ ମଙ୍ଗଳ ମହାଖଣ୍ଡ । ଏ କଥା କେବଳ ତା ତୁଡ଼ ।।
ଯାହା କର୍ଣ୍ଣରେ ତାର ଚିତ୍ତ । ସେ କଥା କରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।।
ମନରୁ ନ ଛୁଡ଼େ କେବଳ । ସେ କଥା କହିଥାଇ ମୂଳ ।।
ଏମନ୍ତେ ସେ ଗୋପାଳ ଥାଇଁ । କେବଳ ଗୋଧନ ଚରାଇ ।।
ନ ଜାଣେ ଅନ୍ୟ କଥାମାନ । ଗୋରୁ ଚରାଇ ନିଏ ଦିନ ।।
ପଶୁଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଦିନ କଟି । ନ ଜାଣେ ଗୃହ କର୍ମ କିଛି ।।
ପୁଣ ଦୁହିତା ପତ୍ନୀ ତାର । ନେଇଣ ଦିଅନ୍ତି ଆହାର ।।
ଗୋଷ୍ଠରେ ଭୁଞ୍ଜି କଟେ ଦିନ । କେବେହେଁ ନ ଆସେ ଭବନ ।।
ଏମନ୍ତେ କେତେଦିନ ଗଲା । ଅର୍ଦ୍ଧବୟସ ଆସି ହେଲା ।।
ନ ଘେନୁ ଗୁରୁ ଉପଦେଶ । ଲୋକେ କରନ୍ତି ଉପହାସ ।।
ବୋଲନ୍ତି ଶୁଣ ଆରେ ଭାଇ । ଜ୍ଞାନ ଗୋଚର ତୋର ନାହିଁ ।।
କାଳ ହୋଇଲା ଆସି ଶେଷ । ନ ଘେନୁ କର୍ଣ୍ଣେ ଉପଦେଶ ।।
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ମନ୍ତ୍ର ବିନା ଜାଣ । ତୋ ପିଣ୍ଡ ହେଲା ଅକାରଣ ।।
ନରକେ ପଡ଼ିବୁ ତୁ ଯାଇ । ତରିବା ପଥ ଆଉ ନାହିଁ ।।
ଏବେ ତୁ ଆମ୍ଭ ବୋଲମାନ । ଶ୍ରୀଗୁରୁ ମନ୍ତ୍ର କର୍ଣ୍ଣେ ଘେନ ।।
ନୋହିଲେ ମରିବୁ ଅବଶ୍ୟ । ମଲେ ନରକେ ହେବ ବାସ ।।
ଶୁଣି ଚେଉଡ଼ ହସ ହସ । କହଇ ସେ ଲୋକଙ୍କ ପାଶ ।।
ଭଲ କହିଲ ତୁମ୍ଭେମାନେ । ମନ୍ତ୍ର ଘେନିଲେ ମୁହିଁ କର୍ଣ୍ଣେ ।।
ତୁମ୍ଭର ପରତ୍ୟେ ନରତେ । ପଡ଼ିବ ପାଦତଳେ କେତେ ।।
ନ କଲେ ଦଣ୍ଡବତମାନ । ଗୁରୁ କରିବେ ଦୁଃଖ ମନ ।।
ତୁମ୍ଭେ ଯେ ଗାଳିଦିଅ ମୋତେ । ଏହା ମୁଁ କରିବ କେମନ୍ତେ ।।
ମନ୍ତ୍ର କର୍ଣ୍ଣରେ ଯେବେ ନେବି । କେବଳ କଥାଏ କହିବି ।।
ଏଥେ ଯେ ଆତଜାତ ଜନ । କରିଥିବ ମୁଁ ଅନୁମାନ ।।

ଯେ ଅବା ଅପୂର୍ବ ବୈଷ୍ଣବ । ଯେବେ ପଥରେ ଦେଖାଯିବ ॥
ମନ୍ତ୍ର ଘେନିବ ତାଙ୍କଠାରୁ । ଏକଥା ଉଚିତ ମୋହର ॥
ଦଧି ବା ଦୁଗ୍ଧ ପିଇ ଖାଇ । ମୋ କର୍ଣ୍ଣେ ମନ୍ତ୍ର ଯିବେ କହି ॥
ଆଜ ଦେଖିବ ନାହିଁ ଥରେ । ପଡ଼ିବ ନାହିଁ ଏ ଦଣ୍ଡରେ ॥
ଏ କଥା ନ ଯୋଗାଏ ମୋତେ । ବୋଲିଣ ଚଳିଲେ ତ୍ୱରିତେ ॥
ଯାଇ ରହିଲା ଗୋଗୋଷ୍ଠରେ । ସେ ଗୋରୁ ଚହ୍ଲଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ॥
ବସୁରୁ ଥାଇ ତାର ତଟେ । ଉତ୍ତମ ଲୋକମାନେ ଯେତେ ॥
କହନ୍ତେ ନାନାଦି ପ୍ରକାରେ । ଶ୍ରୀଗୁରୁ ମନ୍ତ୍ର ଘେନିବାରେ ॥
ଯେବେ ମୁଁ ଘେନନ୍ତି ଅତଥ୍ୟ । ମନ୍ତ୍ର ଦେଖିବା କଥା ସତ୍ୟ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ପ୍ରତିଦିନ । କରୁଥାଏ ସେ ଅନୁମାନ ॥
ରାଜପଥକୁ ନିତ୍ୟ ଆସି । ସମସ୍ତ ଜାଣି ଥାଏ ବସି ॥
ଯିବା ଆସିବା ଜନ ଯେତେ । ତାଙ୍କୁ ପଚାରୁଥାଏ ନିତ୍ୟେ ॥
ବୈଷ୍ଣବମାନେ ଆସିବାରେ । ଦେଖିଲେ କହିବ ପଥରେ ॥
ଉଚ୍ଚ ପାବଚ୍ଛ ବୃକ୍ଷେ ଉଠି । ଚଉଦିଗକୁ ଦିଏ ଦୃଷ୍ଟି ॥
କରିଥାଏ ସେ ଅନୁମାନ । ଏମନ୍ତେ ଗଲ କେତେଦିନ ॥
ଦଇବ ଯୋଗେ ଏକଦିନ । କରୁ ସେ ଅଛି ଗୋଦୋହନ ॥
ଏମନ୍ତ ବେଳରେ ଅତିଥ । ଆସି ହୋଇଲେ ଉପଗତ ॥
ତହିଁ ବରଜମାନ ହୋଇ । ଏକାକୀ ସଙ୍ଗେ କେହି ନାହିଁ ॥
ଡୋର କୌପୁନୀ କଟୀମାଝେ । ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗେ ବିଭୂତି ବିରାଜେ ॥
ମସ୍ତକେ ଶୋହେ ଜଟାଭାର । ତୁମ୍ବା ଲଉଁଏ ଅଛି କର ॥
ଶ୍ରୀହରି ମନ୍ଦିର ତିଳକ । ଭାଲ ପଟରେ ଜକ ଜକ ॥
ତହିଁ ବଦନ ଶୋଭାବନ । ତାହାଙ୍କୁ ଦେଖିଣ ନୟନ ॥
ଗୋଧନ ଦୁହାଁ ଦୂର କରି । ଉଠିଲା କ୍ଷୀରଭାଣ୍ଡ ଧରି ॥
ଧାଇଁଲା ବେଗ ବେଗ ହୋଇ । ଡାକିଲା ରହ ହେ ଗୋସାଇଁ ॥
ଶୁଣି ସେ ରହିଲେ ଅତିଥ । ଗଉଡ଼ ହେଲା ଉପଗତ ॥
କ୍ଷୀର କଳସୀ ତଳେ ଥୋଇ । ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗେ ପାଦେ ପଡ଼ିଗୋଇ ॥

ଉଠି ମସ୍ତକେ କର ଦେଲ୍ । ଶୁଣହେ ଗୋସାଇଁ ବୋଇଲ୍ ॥
ଏ କ୍ଷୀର ଭୋଜନ କରିବ । ମୋ କର୍ଣ୍ଣେ ମନ୍ତ୍ର ଦେଇଯିବ ॥
ମୁଁ ଯେ ହୋଇବ ତୁମ୍ଭ ଶିଷ୍ୟ । ଏ କଥା କର ତୁ ଅବଶ୍ୟ ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଲଇ ଅତିଥେ । ଶୁଣ ଗୋପାଳ ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେ ॥
ଚାଲ ତୋ ଭବନକୁ ଯିବା । ଉତ୍ତମ ସ୍ଥାନେକ ଦେଖିବା ॥
ମନ୍ଦର ଲିପା ପୋଛା କରି । ବସିବା ଗୋବିନ୍ଦ ସୁମରି ॥
ବିଷ୍ଣୁଙ୍କୁ ଭଜନ କରିବା । ତେଣୁ ତୋ କର୍ଣ୍ଣେ ମନ୍ତ୍ରଦେବା ॥
ନୋହିଲେ ହୋଇବ କେମନ୍ତେ । ଜଗତେ କି ବୋଲିବେ ମୋତେ ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଲଇ ଗୋପାଳ । ମୁଁ ଯେ ନ ଜାଣେ ଏ ଜଞ୍ଜାଳ ॥
କେବଳ ଏହି ସ୍ଥାନେ ଥିବ । ମନ୍ତ୍ର ଦେଇଣ ମୋତେ ଯିବ ॥
ନୋହିଲେ ଭଲ ନାହିଁ ତୋର । ମୁହିଁ ମରିବି ତୋ ଆଗର ॥
ମାରିବ ମରିବ ଦ୍ୱିକଥା । କେବେହେଁ ନୋହିବ ଅନ୍ୟଥା ॥
ଶୁଣି ଅତିଥି ଭୟ କଲେ । ଆପଣା ମନେ ବିଚାରିଲେ ॥
ବୋଇଲେ ଏ ବଡ଼ ମୂରୁଖ । ନିଶ୍ଚୟ ଦେବ ମୋତେ ଦୁଃଖ ॥
ଏହାକୁ ମନ୍ତ୍ର ମୁଁ ନ ଦେଲେ । ଏତ ନ ଛାଡ଼େ ମୋତେ ଭଲେ ॥
କରେ ଘେନିଣ ଠେଙ୍ଗା ଗୋଟି । ମୋତେ ତ ପକାଇବ ପିଟି ॥
ଏମନ୍ତ ଭାବେ ଅତି ଧୀରେ । କହିଲେ ଗଉଡ଼ ଆଗରେ ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣରେ କୁମର । ଏ ନିର୍ଦ୍ଧାର ବାକ୍ୟ ମୋର ॥
ଆମ୍ଭେ ଯଦ୍ୟପି ଗୁରୁ ହେବୁ । ଆମ୍ଭର ଆଜ୍ଞା ମାନିଥିବୁ ॥
ତୋତେ ଯା ଦେବୁ ଉପଦେଶ । ତୁହି ତା କରିବୁ ଅବଶ୍ୟ ॥
ଏ କଥା କହ ସତ୍ୟ ମୋତେ । ଶୁଣି ଗଉଡ଼ ଶ୍ରଦ୍ଧାଚିତ୍ତେ ॥
ବୋଇଲ୍ ଯେ ଆଜ୍ଞା ତୋହର । ସେହି ସେ ପାଷାଣର ଗାର ॥
ତା ଶୁଣି ବୈଷ୍ଣବ ଆନନ୍ଦ । ଶରିଇ ଗୋବିନ୍ଦ ଗୋବିନ୍ଦ ॥
ଆନନ୍ଦେ ବସିଲେ ସୁମରି । ଯେ ଅଙ୍ଗନ୍ୟାସ ଆଦି କରି ॥
ବୋଇଲେ ବସରେ ଗୋପାଳ । ଶରଣ ପ୍ରଭୁ ଆଦିମୂଳ ॥
ଶୁଣି ଗୋପାଳ ଦଣ୍ଡବତ । କରିଣ ବସିଲ ଅଗ୍ରତ ॥

ଅନ୍ତର୍ଥି ବସ୍ତ୍ର ବସ୍ତ୍ରୁ କର । ତା ଅଙ୍ଗେ ସିଞ୍ଚିଲେକ ବାର ॥
ମସ୍ତକେ ଶ୍ରୀହରି ମନ୍ଦିର । ତିଳକ ଦେଲେ ଶୋଭାକର ॥
ବାହୁଯୁଗଳ ହୃଦଗତେ । ତିଳକ ଦେଲେ ବିଧିମତେ ॥
ମୁଖେ ନିର୍ମାଲ୍ୟ ଦେଲେ ତାର । ବସାଇ ତୃଣର ଉପର ॥
କର୍ଣ୍ଣେ କହିଲେ ମହାମନ୍ତ୍ର । ବୋଇଲେ ହେଲୁ ତୁ ପବିତ୍ର ॥
ଯାହା ଭୁଞ୍ଜିବୁ ଇଚ୍ଛା ତୋର । ଦେବୁ ତୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଆଗୁର ॥
ଆଗ ଗୋବିନ୍ଦେ ଭୋଗ ଦେବୁ । ପଛେ ତୁ ସେହିଁ ଭୁଞ୍ଜିବୁ ॥
ଶୁଣି ଗଜଣ୍ଡ ବୋଲେ ଥାଇ । କହ ସେ କୃଷ୍ଣ ଅଛି କାହିଁ ॥
କେମନ୍ତ ସ୍ୱରୂପ ତାହାର । କହିଣ ଥାଅ ମୋ ଆଗର ॥
ଶୁଣି କହନ୍ତି ଗୁରୁ ତାକୁ । ତୁ ମନ ଦିଅ ଏ କଥାକୁ ॥
ସକଳ ଘଟେ ବାସ ତାର । ପୂରିଛି ସଂସାର ଯାକର ॥
ଯହିଁ ଖୋଜିଲେ ତହିଁ ଅଛି । ଅପୂର୍ବ ରୂପ ସେ ଶ୍ରୀବତ୍ସି ॥
ନୀଳ ଜୀମୂତ କଳେବର । ରାଜୀବଲୋଚନ ସୁନ୍ଦର ॥
ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରମା ପ୍ରାୟେ ମୁଖ । ଦେଖିଲେ ଛାଡ଼ିଯିବ ଦୁଃଖ ॥
ବିମ୍ବ ବନ୍ଧୁଜୀବ ରଙ୍ଗାଧର । ପୀତବସନ ବେଣୁଧର ॥
ହେମ କିଙ୍କିଣୀ କଟୀ ମାଝେ । ଚରଣେ ନୂପୁର ବିରାଜେ ॥
ଏମନ୍ତ ରୂପ କରି ଧ୍ୟାନ । ନିତ୍ୟେ ତୁ ଦେଉଥିବୁ ଅନ୍ନ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲିଣ କହିଲେ । ସେ କ୍ଷୀର ଧେନୁ ଚଳିଗଲେ ॥
ଗଜଣ୍ଡ ଦଣ୍ଡବତ କରି । ରହିଲା ଗୋଧନ ଆବୋରି ॥
ଶୁଣ ହେ ସୁମନ ସୁଚିତ୍ତେ । ଏଥି ଉତ୍ତାରୁ କଥା ଯେତେ ॥
ସେ କଥା କହୁଅଛି ଏବେ । କେବଳ ଶୁଣ ଶ୍ରଦ୍ଧାଭାବେ ॥
ପତ୍ନୀ ତା ସ୍ୱାମୀର ନିମନ୍ତେ । ଅନ୍ନ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଧରି ହସ୍ତେ ॥
ଆଣି ତା ପତି ହସ୍ତେ ଦେଲା । ନିଜପୁରକୁ ଚଳିଗଲା ॥
ଗୋପାଳ ଅନ୍ନ ଧରି କରେ । ପଶିଲା ବନସ୍ତ ଭିତରେ ॥
ଉତ୍ତମ ସ୍ଥାନ ଗୋଟି ଜାଣି । ନିର୍ମଳ କଲା ସିଞ୍ଚି ପାଣି ॥
ଗୋମୟେ ପରିଷ୍କାର କଲା । ସେ ଅନ୍ନ ସେ ସ୍ଥାନେ ରଖିଲା ॥

ତୁଳସୀ ଦଳ ତହିଁ ଭର । ମନରେ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ସୁମର ॥
ବୋଇଲା ଆସ ଗୋପୀନାଥ । ବସି ଭୁଞ୍ଜିବ ପଖ ଭାତ ॥
ଶ୍ରୀଗୁରୁ କହିଗଲେ ମୋତେ । ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଦେବାର ନିମନ୍ତେ ॥
ତୁମ୍ଭର ଯେଉଁ ଭାତ ଶେଷ । ତାହା ମୁଁ ଭୁଞ୍ଜିବି ଅବଶ୍ୟ ॥
ନୋହିଲେ ନ ଭକ୍ଷଇ ଜଳ । ସ୍ୱରୂପ କହିଲି କେବଳ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ନାନାମତେ । ବୁଲି ସେ ଡାକିଲା ବନସ୍ତେ ॥
ଯହୁଁ ସେ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ନ ଦେଖି । ଅନ୍ନ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଦେଲା ରଖି ॥
ଭୁଞ୍ଜିଲା ନାହିଁ କଦାଚିତେ । ସେ କ୍ଷୀର ନୀରହିଁ ସହିତେ ॥
ରହିଲା ଉପବାସୀ ହୋଇ । ଗୋବିନ୍ଦଠାରେ ଭାର ଦେଇ ॥
ପ୍ରତିଦିନହିଁ ଏହିମତେ । ଅନ୍ନବ୍ୟଞ୍ଜନ ଆଣିଦ୍ୟନ୍ତେ ॥
ଥୋଇ ସେ ବନସ୍ତ ଭିତର । ଡାକଇ ଅନେକ ପ୍ରକାର ॥
କାହିଁଅଛ ହେ ପୀତବାସ । ମଣୋହି କରିବାକୁ ଆସ ॥
ଏମନ୍ତେ ଡାକନ୍ତେ କେବଳ । ପ୍ରବେଶ ହେଲା ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳ ॥
ଲେଉଟି ନ ଦେଖି ନିରିଖେ । ଅନ୍ନ ପକାଇ ଦେଲା ରୋଷେ ॥
ଆପଣେ ଉପବାସେ ରହି । ଜଳ ସ୍ପରଶ ନ କରଇ ॥
ଏମନ୍ତେ ଅଷ୍ଟାଦଶ ଦିନ । ଗଲା ସେ ନ କଲା ଭୋଜନ ॥
ପେଟ ଲାଗିଲା ପୃଷ୍ଠଦେଶେ । ରହିଲା ଅସ୍ଥି ଚର୍ମ ଶେଷେ ॥
ଆଉ ଉଠିବା ଶକ୍ତି ନାହିଁ । ବଚନ ନ ପାରଇ କହି ॥
ଚାହିଁଲେ ନିର୍ମଳ ନ ଦିଶି । ଦେହେ ଜନ୍ମିଲା ଭ୍ରମ ଆସି ॥
ଏମନ୍ତ ହେଲା ସେ କେବଳ । କଲା ସେ ଏହି କଥା ମୂଳ ॥,
ବୋଇଲା ପ୍ରାଣ ପଛେ ଯାଉ । ଲଙ୍ଘିବି ଗୁରୁ ଆଜ୍ଞା କାହୁଁ ॥
ଏ ଦେହ ବହିଲେ ନିଫୁଟ । ମରଣ କଥା ସିନା ସତ୍ୟ ॥
ଯଦ୍ୟପି ଗୁରୁ ଆଜ୍ଞା ସତ । ମୋ ପ୍ରାଣ ଯେବେ ହେବ ହତ ॥
ବସିବି ବଇକୁଣ୍ଠେ ଯାଇ । ଏଥେ ମୋ ଶୋଚନା ନ ଥାଇ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ସେ ଗଉଡ଼ । ହୃଦପଦ୍ମରେ କଲା ଦୃଢ଼ ॥
ସପତବଂଶ ଦିନ ହେଲା । ତା ପତ୍ନୀ ଅନ୍ନ ନେଇ ଦେଲା ॥

ତା ଧେନ ଚଳିଲ ଗୋପାଳ | ଚିନ୍ତିଣେ ପ୍ରଭୁ ଆଦ୍ୟମୂଳ ॥
ଥୋଇଣ ବସିଲ ଆସନେ | ଧ୍ୟାନ କରିଣ ତାର ମନେ ॥
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ତାଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା ଦେଇ | ଯେଉଁ ସ୍ୱରୂପେ ଥିଲେ କହି ॥
ସେହି ସ୍ୱରୂପ କରି ଧ୍ୟାନ | ବୁଜିଲ ତା ବେନି ନୟନ ॥
ବୋଇଲ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ବଚନ | ସତ୍ୟ ଯଦ୍ୟପି ଦେବା ଜ୍ଞାନ ॥
ସତ୍ୟ ଯଦ୍ୟପି ଥିବେ ହରି | ସକଳ ଘଟେ ବାସ କରି ॥
ସତ୍ୟ ଯଦ୍ୟପି ଏ ଜଗତେ | ବିଷ୍ଣୁ ବିଜୟି ପଞ୍ଚଭୂତେ ॥
ସେ ଅନ୍ତର୍ଯାମୀ ଯେବେ ସତ୍ୟ | ଯେବେ ସେ ଜଗତର ନାଥ ॥
ଗୁରୁ ମୋ କହିଗଲେ ଯାହା | ସତ୍ୟ ବଚନ ଯେବେ ତାହା ॥
ତେବେ ବହନ ଆସ ହରି | ଏଥି ଭୋଜନ ଯାଅ କରି ॥
ନୋହିଲେ ମରିବି ଅବଶ୍ୟ | ଲାଗୁ ତୋତେ ଏ ହତ୍ୟାଦୋଷ ॥
ଏମନ୍ତ ବିଚାରି ସେ ମନେ | ରହିଲ ଗୃହିଁ ଏକଧ୍ୟାନେ ॥
ବ୍ରହ୍ମାଦି ଦେବଙ୍କୁ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ | ମୁନିମାନଙ୍କ ଯେ ଅଲଭ୍ୟ ॥
ତାହା ପାଇଲ ସେ ଗଉଡ଼ | ଫିଟିଲ ଭବବନ୍ଧ ଗଡ଼ ॥
ଅଙ୍ଗେ ତା ପ୍ରକାଶିଲ ବଳ | ପଡ଼ିଲ ପାଦପଦ୍ମ ତଳ ॥
ଉଠିଲ ଶିରେ କରଦେଇ | ବୋଇଲ ନିସ୍ତରିଲି ମୁହିଁ ॥
ଏମନ୍ତ ପ୍ରଭୁ ସେବା ତେଜି | ଅନ୍ୟ ଦେବଙ୍କୁ ଯେହୁ ଭଜି ॥
ଧିକ ସେ ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ଜୀବନ | ପଶୁ ହସିଲେ ଭାବଗ୍ରାହୀ ॥
ମୁ ଯାହା ଦେଖିଲି ସାକ୍ଷାତେ | ତୋ ପରି ପ୍ରଭୁ ଏ ଜଗତେ ॥
ଲୋଡ଼ଳ ଜଣେ ମାତ୍ର ନାହିଁ | ଶୁଣି ହସିଲେ ଭାବଗ୍ରାହୀ ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣରେ ଗଉଡ଼ | ଏବେ ତୁ ଯାଅ ନିଜପୁର ॥
ଜୀବନ୍ତେ ସୁଖେ ଦିନ ନିଅ | ମଲେ ବୈକୁଣ୍ଠେ ଠାବ ପାଅ ॥
ଏମନ୍ତ କହି ଭଗବାନ | ତତକ୍ଷଣେ ହେଲେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ॥
ଗୋପାଳ ନିଜପୁର ଗଲା | ପ୍ରାଣାନ୍ତେ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କୁ ଲଭିଲା ॥
ଯେ ପ୍ରାଣୀ ପଢ଼ନ୍ତି ଶୁଣନ୍ତି | ଯମ ଦଣ୍ଡକୁ ନାହିଁ ଭ୍ରାନ୍ତି ॥
ଭଣଇ ବିପ୍ର ରାମଦାସ | ମୁକତି ଅଛଇ ବିଶ୍ୱାସ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପାଦପଦ୍ମ ଧୂଳି । ମଣ୍ଡନ ହେଉ ମୋ ମଉଳି ॥
ହେ ପ୍ରଭୁ ଏତେମାତ୍ର କର । ଶରଣ ଜନ୍ମେ ଜନ୍ମେ ତୋର ॥
କର ନ କର ତୁମ୍ଭ ଇଚ୍ଛା । କେବଳ ଏହି ମୋର ବାଞ୍ଛା ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତିରସାମୃତେ ମନଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ
ମଙ୍ଗଳ ଗଉଡ଼ ଦାର୍ଢ୍ୟଭାବ ବର୍ଣ୍ଣନେ
ନାମ ସପ୍ତତ୍ରିଂଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ଅଷ୍ଟତ୍ରିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ
ବାଳକ ରାମଦାସ ସମ୍ବାଦ

ନମୋ କୋଦଣ୍ଡ ମହାବାହୁ । ବାଞ୍ଛା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମୋର ହେଉ ॥
କହେ ଚୈତନ୍ୟ ମହାଜ୍ଞାତା । ଶୁଣ ସୁମନ ଏହୁ କଥା ॥
ବଡ଼ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଏ ଚରିତ । କେବଳ ଶ୍ରବଣେ ଅମୃତ ॥
ଶୁଦ୍ଧ ପଶ୍ଚିମ ଯେ ଲହୋର । ଦେଶରେ ଅଟେ ତାର ଘର ॥
ଜାତିରେ ଅଟେ ଦ୍ୱିଜବର । ନାମ ବାଳକ ଦାସ ତାର ॥
ମାତା ପିଅର ପାଞ୍ଚଭାଇ । ତହିଁର ମଧ୍ୟେ ଗୋଟି ସେହି ॥
ବିଷୟ୍ୟ କର୍ମ ଆଦି ଯେତେ । କରଇ ନାହିଁ କଦାଚିତେ ॥
ନ କରେ ମାତା ପିତା ବୋଲ । ଭ୍ରାତାଙ୍କ କଥା ମଣେ ଶଲ ॥
ଫୁଲ ଚନ୍ଦନ ମାଳ ଯେତେ । ମଣ୍ଡନ ହେଉଥାଇ ନିତ୍ୟେ ॥
ପିନ୍ଧି ଉତ୍ତମ ଝୀନବାସ । ବୁଲୁ ଯେ ଥାଇ ଦେଶ ଦେଶ ॥
ଭୁଞ୍ଜିବା ମୂଳ ଅଟେ ତାର । ଭୋଜନ ବେଳେ ଆଗୁଁ ସାର ॥
ଉଦାସୀ ଜନପ୍ରାୟେ ହୋଇ । କିଛିହିଁ କର୍ମ ନ କରଇ ॥
ଏମନ୍ତେ କେତେଦିନ ଠାରେ । ତା ପିତା ଅତି କ୍ରୋଧଭରେ ॥
ବୋଇଲା ଶୁଣରେ ପାମର । ବୋଲତ ନ କଲୁ କାହାର ॥
ଗୃହ ଜଞ୍ଜାଳ ଯେ ହୋଇଛି । ତୋତେ ତ ନ ଲାଗିଛି କିଛି ॥
କୃଷି ବାଣିଜ୍ୟ ଆଦି ଯେତେ । ନ କଲୁ ତାହା କଦାଚିତେ ॥
କେମନ୍ତେ ସରିବ ତୋ ଦିନ । ଦୁଃଖ ପାଇବୁରେ ଅଜ୍ଞାନ ॥

ମାତା ବୋଇଲା ଏହିମତେ । ଘରୁ ଘଉଡ଼ି ଦେଲେ ଭ୍ରାତେ ॥
ବୋଇଲେ ନ ଥା ଆମ୍ଭ ଘରେ । ଥିଲେ ମାରିବୁ ନିରନ୍ତରେ ॥
ସବୁରି ମୁଖରୁ ନିରାଶ । ଶୁଣି ବାଳକ ରାମ ଦାସ ॥
ମନେ ବିସ୍ତର କଲା ତାର । ଧିକ ଏ ଜୀବନ ମୋହର ॥
ମାତା ପିତାଙ୍କର ନିରାଶ । ଏ ଦେହେଁ ପ୍ରୟୋଜନ କିସ ॥
ଏଥେ ମୁଁ କି କରିବି ଆଉ । ଏ ଜୀବ ଥାଉ ଅବା ଯାଉ ॥
ଅରଣ୍ୟେ ପଶିବି ମୁଁ ଯାଇ । କେବଳ ରାମ ନାମ ଧ୍ୟାୟୀ ॥
ହୋଇବେ ବାଳକ ବୟସ । ଛାଡ଼ି ସଂସାର ମୋହ ଆଶ ॥
ବନେ ଉତ୍ତମ ସ୍ଥାନ ଖୋଜି । ତହିଁ ବସିଲା ଚକ୍ଷୁ ବୁଜି ॥
ଏ ମନ ବୁଦ୍ଧି ଅହଙ୍କାର । ମଦମାତ୍ସର୍ଯ୍ୟ ଯେ ବିକାର ॥
କାମ କଳ୍ପନା ଆଦି ଯେତେ । ତାହାର ସମତା ସହିତେ ॥
ସବୁ ପକାଇ ଦେଲା ଦୂରେ । ଝାଳୁଆ ଧୂଳିଆ ପ୍ରକାରେ ॥
କେବଳ ଦୃଢ଼ମନେ ବସି । ମୁଖେ ଶ୍ରୀହରି ନାମ ଘୋଷି ॥
ବୋଇଲା ଆହେ ନାରାୟଣ । ଜଗତ ତୁମ୍ଭର ଭିଆଣ ॥
ଚର ଅଚର ଆଦି କରି । ସକଳ ଘଟେ ଅଛ ପୂରି ॥
ଶ୍ରୀହସ୍ତେ ଶଙ୍ଖ ଚକ୍ର ଧରି । ଜନନୀ ଜଠରେ ବିହରି ॥
ଅଗାଧଜନ୍ତୁ ମୂର୍ତ୍ତିମନ୍ତ । କରି ଭିଆଇ ଏ ଜଗତ ॥
ପ୍ରାଣୀଙ୍କ କର୍ମରଜ୍ଜୁ ଧରି । ସଂସାର ଆତଜାତ କରି ॥
ପ୍ରାଣୀଙ୍କି ପଡ଼ିଲେ ବିପତ୍ତି । ତୋ ବିନା ନାହିଁ ଅନ୍ୟଗତି ॥
ଏ ଯେବେ ସକଳ ପ୍ରମାଣ । ମୋତେ ଉଦ୍ଧର ନାରାୟଣ ॥
କିଣିଲା ଦାସ ମୁଁ ତୁମ୍ଭର । ତୋ ଇଚ୍ଛା ଯାହା ତାହା କର ॥
ରଖ ନ ରଖ ମହାବାହୁ । ମୋର ଭରସା ନାହିଁ ଆଉ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ମନେ ତାର । ଶ୍ରୀଗୁରୁ ମନ୍ତ୍ର ଦେବା ସାର ॥
ସେ ନାରାୟଣ ନାମ ଗୋଟି । ହୃଦପଦ୍ମରେ କଲା ଗଣ୍ଠି ॥
ଚଞ୍ଚଳ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ନିବାରି । ବସି ଏକାନ୍ତେ ଜପ କରି ॥
ଅନ୍ନ ଭୋଜନ ବୋଲି ଯାହା । ମନରୁ ଦୂର କଲା ତାହା ॥

ସେ ଫଳମୂଳ ପତ୍ରମାନ । ଜଳହିଁ ନ କଲା ସେ ପାନ ॥

କେବଳ ହରି ନାମାମୃତ । ଭୋଜନେ ସ୍ଥିରକଲା ଚିତ୍ତ ॥

କେବଳ ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଦେଖିବ । ନୋହିଲେ ପ୍ରାଣ ଉପେକ୍ଷିବ ॥

ଏମନ୍ତ ଦୃଢ଼ କରି ମନେ । ବସି ଜପିଲା ଘୋରବନେ ॥

ବହିଣ ଗଲା ଦିନ ସାତ । ଶୁଣ ହୋ ମନ ନୃପନାଥ ॥

ଦଇବ ମାୟାରେ କେବଳ । ଆସି ମିଳିଲେ ବ୍ୟାଘ୍ରପଲ ॥

ଘୋର ଗର୍ଜ୍ଜନ ନାଦ କରି । ଭକ୍ଷିବା ପ୍ରାୟେ ତାକୁ ଧରି ॥

ପାଶେ ପ୍ରବେଶ ହେଲେ ଯାଇ । ନୟନେ ତାହାକୁ ଦେଖଇ ॥

ଦେଖି ମନରେ ନାହିଁ ଭ୍ରାନ୍ତି । ବୋଲେ ଯା କରିବେ ଶ୍ରୀପତି ॥

ସେ କଥା ହେବ ତ ଅବଶ୍ୟ । ମୋହର ବଳେ ହେବ କସ ॥

ରଖିଲେ ରଖ ନେଲେ ନେଉ । ଏଥକୁ ଭୟ ନାହିଁ ଆଉ ॥

ଏମନ୍ତ ଭାବ ଚକ୍ଷୁ ବୁଜ । ରହିଲା ହରିଧ୍ୟାନେ ମଜ୍ଜି ॥

ଶୁଣ ହୋ ମନ ନୃପବର୍ଣ । ତାହା ଜାଣିଲେ ନାରାୟଣ ॥

ତକ୍ଷଣେ ଶବର ରୂପରେ । କାଣ୍ଡ କୋଦଣ୍ଡ ଧରି କରେ ॥

ଧାଇଁଲେ ଅତି ବେଗ ହୋଇ । ମିଳିଲା ଭୃତ୍ୟପାଟେ ଯାଇ ॥

ଦେଖିଣ ବ୍ୟାଘ୍ର ପଳାଇଲେ । ଭକତ ଅନାଇଣ ଦେଲେ ॥

ଶବର ବୋଲେ ହେ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ବନେ ବସିଛ କି କାରଣ ॥

କି ତୋର ମନେ ଭୟ ନାହିଁ । ବ୍ୟାଘ୍ର ଭଲ୍ଲୁକ ସ୍ଥାନ ଏହି ॥

ଭକ୍ଷଣ କଲେ ନାଶ ଯିବୁ । ବହନ ଉଠିଯାଅ ବାବୁ ॥

ତା ଶୁଣି ବୋଲଇ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ଶବର ଧର୍ମପିତା ଶୁଣ ॥

ପିତା ଜନନୀ ଭ୍ରାତା ମୋର । ମାରି ନବରୁ କଲେ ଦୂର ॥

ନାହିଁ ମୋହର ଗୃହ ବାସ । ଛାଡ଼ିଲି ସଂସାରର ଆଶ ॥

କେବଳ ପ୍ରଭୁ ନାରାୟଣ । ଅଶେଷ ଜୀବର କାରଣ ॥

ତାଙ୍କ ଦର୍ଶନ ଇଚ୍ଛା ମୋର । ତେଣୁ ପଶିଲି ବନ ଘୋର ॥

ଶୁଣି ଶବର ଅଳ୍ପ ହସି । ବୋଇଲେ ଶୁଣ ବାଳଶିଷି ॥

ତୁ ଯାହା ବୋଇଲୁ ବଚନ । କେମନ୍ତେ ପ୍ରତେ ଯିବ ମନ ॥

ଯାହାଙ୍କୁ ଭାବୁଛନ୍ତି ଭବ । ବ୍ରହ୍ମାଦି ଦେବଙ୍କୁ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ॥
ମୁନିଏ ଯୋଗମାର୍ଗେ ଶାନ୍ତ । ଯା ବର୍ଣ୍ଣି ଚିହ୍ନ ନ ପାରନ୍ତ ॥
ସେ କାହିଁ ଦେଖା ଦେବେ ତୋତେ । ଏହା ବିଶ୍ବରୁ କନା ଚତେ ॥
ଉଚିତ ନୋହେ ଏ ତୋହର । ଯାଅ ତୁ ଆପଣା ମନ୍ଦିର ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଲଇ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ହେ ଧର୍ମପିତା ମୋର ଶୁଣ ॥
ସେ ମହାମୁନିଙ୍କ ବାକ୍ୟରେ । ଲେଖି ଅଛନ୍ତି ପୁରାଣରେ ॥
ସବୁରି ଜୀବର ଜୀବନ । ଅଟନ୍ତି ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ ॥
ସବୁରି ତାତ ମାତ ସେହି । ତା ବିନା ଅନ୍ୟ କେହି ନାହିଁ ॥
ଜଗତଯାକ ଖେଳଘର । ସବୁ ଏ ଆୟତ୍ତ ତାହାର ॥
ଯାହାକୁ ଯେଉଁ ମାର୍ଗେ ପେଶି । ତାହାକୁ ସେହି ପଥ ଦିଶି ॥
ଏ କଥା ଅଟଇ ପ୍ରମାଣ । ବୋଲି କହନ୍ତି ମୁନିଗଣ ॥
ତେଣୁ ଭରସା ମୋର ମନ । ଅବଶ୍ୟ ପାଇବି ଦର୍ଶନ ॥
ଦୁଇରୁ ଏକ ମୁଁ କରିବି । ନୋହିଲେ ଜୀବନ ହାରିବି ॥
ଏ ଦୃଢ଼ ବାଞ୍ଛା ଅଛି ମୋର । ବିଜୟ କର ହୋ ଶବର ॥
ତୁମ୍ଭର ମୁଁ ଧର୍ମ ବାଳକ । ମୋଠାରେ ଦୟାମାତ୍ର ରଖ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ନାରାୟଣ । ନାମ ରଟିଲା ପୁଣ ପୁଣ ॥
ତାହା ଜାଣିଲେ ବାସୁଦେବ । ବୋଇଲେ ଧନ୍ୟ ଏହା ଜୀବ ॥
ମୁଁ ଯେବେ କହିବି ନିରାଶ । ଏ ବିପ୍ର ମରିବ ଅବଶ୍ୟ ॥
ଏମନ୍ତ ଭାବି ଦୟାମଣି । ନିଷ୍କାମ ଭାବ ତାର ଜାଣି ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ରେ କୁମର । ଆମ୍ଭେଟି ଜଗତ ଈଶ୍ବର ॥
ଆସିଣ ଦୟା କଲୁ ତୋତେ । ବର ତୁ ମାଗି ଘେନ ଏତେ ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଲଇ କୁମର । ଦେଖାଅ ନିଜ ରୂପ ତୋର ॥
ଦେଖିଲେ ଚର୍ମନେତ୍ର ପଥେ । ତେବେ ମୁଁ ଯିବଇଁ ପରତେ ॥
ତା ଶୁଣି ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ । ବୋଇଲେ ବୁଜ ତୁ ନୟନ ॥
ତାହାଙ୍କ କଥାରେ ତୁରିତେ । ନୟନ ବୁଜ ଅନ୍ତର୍ଗତେ ॥
ଶ୍ରୀହରି ରୂପ ଧ୍ୟାନ କରି । ତାହା ଜାଣିଲେ ନରହରି ॥

ନିଜ ସ୍ୱରୂପେ ହେଲେ ଉଭା । କୋଟିଏ କନ୍ଦର୍ପ କ ଶୋଭା ॥
ନୀଳ ଜୀମୂତ ଅପଘନ । ଅମଳ କମଳ ନୟନ ॥
କୋଟିଏ ଚନ୍ଦ୍ର ଜିଣି ମୁଖ । ଦର୍ଶନେ ଖଣ୍ଡେ ଭବଦୁଃଖ ॥
ସୁନ୍ଦର ସୁରଙ୍ଗ ଅଧର । କଣ୍ଠେ କୌସ୍ତୁଭ ମଣିହାର ॥
ହୃଦେ ଶ୍ରୀବତ୍ସ ପାଦ ଚହ୍ନ । ଫୁଟି ଦିଶଇ ଶୋଭାବନ ॥
ଶଙ୍ଖ କମଳ ଗଦା ଧାରି । ରଥାଙ୍ଗ ଆଦି ଚାରି କର ॥
ପୀତବସନ କଟୀମାଝେ । ଚରଣେ ନୂପୁର ବାଜେ ॥
ଏମନ୍ତ ରୂପ ଭଗବାନ । ଦେଖି ଆନନ୍ଦ ଭୃତ୍ୟମନ ॥
ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗେ ପାଦପଦ୍ମେ ପଡ଼ି । ଉଠି କହିଲେ କରଯୋଡ଼ି ॥
ବୋଇଲେ ନମୋ ନାରାୟଣ । ଅଶେଷ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ କାରଣ ॥
କାମୀ କାମନା କାମଧେନୁ । ମହା ମହିମା ରତ୍ନଭାନୁ ॥
ସକଳ ଜୀବ ଜ୍ଞାନଗୁରୁ । ଭକତ ବାଞ୍ଛା କଳ୍ପତରୁ ॥
ମୁଁ ଘୋର ପତିତ ଅଜ୍ଞାନ । ପାଇଲି ତୁମ୍ଭ ଦରଶନ ॥
ଅଶେଷ ଜନ୍ମ ପାପ ମୋର । ଗୁଡ଼ି ସକଳ ହେଲା ଦୂର ॥
ଗୁଡ଼ିଲା କାମବନ୍ଧ ଫାଶ । ପୁଣି ବୋଲନ୍ତି ପୀତବାସ ॥
ଭୃତ୍ୟବତ୍ସଳ ଯାର ବାନା । ନ ସହେ ସେବକ ବେଦନା ॥
ତୋ ମନୁ ସଂଶୟ ବନାଶି । ତେଣୁଟି ବେଗେ କଲୁ ଆସି ॥
ଏବେ ତୁ ମାଗି ନେନ ବର । ଯେ ମନୋବାଞ୍ଛା ଅଛି ତୋର ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଲଇ ନନ୍ଦନ । ନମସ୍ତେ ଜଗତ ଜୀବନ ॥
ଯେବେ ତୁ ବର ଦେବୁ ମୋତେ । ଜନ୍ମ ନୋହିବ କଦାଚିତେ ॥
ଛୁଇଁଲେ ପଥର ସୁବର୍ଣ୍ଣ । ହୋଇବ ଦେବ ଭଗବାନ ॥
ଆବର ତୋତେ ଧ୍ୟାନ କର । ଇଚ୍ଛା ମରଣେ ଯିବ ମର ॥
ଯାବନ୍ତେ ସୁଖ ଦିନ ଯିବ । ମଲେ ବୈକୁଣ୍ଠେ ଠାବ ହେବ ॥
ଅସ୍ତୁ ବୋଇଲେ ଭଗବାନ । ତକ୍ଷଣେ ହେଲେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ॥
ଏ ବର ପାଇ ଦ୍ୱିଜବର । ଆନନ୍ଦ କେ କହୁ ତାହାର ॥
ଗୁପତେ ଆଣିଲା ପଥର । ଛୁଇଁଲା ଆପଣା ହସ୍ତର ॥

ତକ୍ଷଣେ ହୋଇଲା ସୁବର୍ଣ୍ଣ । ଦେଖି ହରଷ କଲା ମନ ॥
ଲୋକଙ୍କୁ ବୋଇଲା ହକାରି । ଏ ସୁନା ନିଅ ବେଗ କରି ।
ଯିକ ଯେ ଆଣ ହୋ ତସ୍କର । ମଠ ବାନ୍ଧିବା ଏଥିଠାର ॥
ଥୋକେ ମଣୋହି ସଞ୍ଜା ଘେନ । କରିବା ରନ୍ଧନ ଭୋଜନ ॥
ଆଜ୍ଞା ପ୍ରମାଣେ ତାହା କଲେ । ଭୁଞ୍ଜି ସମସ୍ତେ ସୁସ୍ଥ ହେଲେ ॥
ଏଥି ଉତ୍ତରୁ ଦିବ୍ୟସ୍ଥାନ । ଦେଖି ମନ୍ଦିର ନିର୍ମାଣିଣ ॥
ଶତେକ ବିଘିରି ଚଉଁରି । ତୋଳାଇ ଅତି ଯତ୍ନ କରି ॥
ବୈଷ୍ଣବ ରଖାଇ ବହୁତ । ଆପଣେ ହୋଇଲେ ମହନ୍ତ ॥
ଖଞ୍ଜିଲେ ସଦା ବର୍ତ୍ତମାନ । ଦୁଃଖୀ ଦରିଦ୍ରେ ଦେଲେ ଧନ ॥
ସେ ଦେଶେ ଥିଲା ଯେତେ ମଠ । ସବୁହୁଁ ହେଲା ଅତି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ॥
ଜୟ ପତାକା ଉଡ଼ାଇଲେ । ଜଗତେ ଧନ୍ୟ ବୋଲାଇଲେ ॥
ବଢ଼ିଲା ଧନ ଅପ୍ରମିତ । ଦ୍ବାରି ଦିଗରେ ଯେ ସମସ୍ତ ॥
କି ଅବା କୁବେର ସମ୍ପତ୍ତି । ଅଟଳାଚଳ ତା ବିଭୂତି ॥
ଗଜ ତୁରଙ୍ଗ ଉଷ୍ଟ୍ର ଆଦି । ଅନେକ ରଖିଲେ ସମ୍ପାଦି ॥
ଝମକ ବାଜେ ମଠଦ୍ୱାରେ । ଚମକ ପଡ଼ଇ ନଗରେ ॥
ସମସ୍ତେ ହେଲେ ବଶବର୍ତ୍ତୀ । କହୁ ନ ସରେ ତାଙ୍କ କୀର୍ତ୍ତି ॥
ଅନେକ ବିଧି ଭୋଗ ହେଲା । ଏମନ୍ତେ କେତେଦିନ ଗଲା ॥
ବିଚାରି କଲେ ତାଙ୍କ ମନ । ଏଥିରେ କିସ ପ୍ରୟୋଜନ ॥
ସକଳ ଭୋଗ ହେଲା ଶେଷ । କରିବା କ୍ଷେତ୍ରବରେ ବାସ ॥
ଯେ ପ୍ରଭୁ କମଳା ରମଣ । ସେ ମୋର ଜୀବର କାରଣ ॥
ବିଜୟ ନୀଳ ପରବତେ । ଅଶେଷ ପ୍ରାଣୀଙ୍କର ହିତେ ॥
ତାହାଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରିବି । ମୋର ଏ ଜୀବ ଉଦ୍ଧାରିବି ॥
ଏ କଥା ଅଟେ ମୋର ମୂଳ । ବୋଲି ସେ କଲେ ଅନୁକୂଳ ॥
ଅନେକ ବୈଷ୍ଣବ ସଙ୍ଗତେ । ଘେନିଣ ଚଳିଲେ ତୁରିତେ ॥
ବଜାଇ ମଙ୍ଗଳ ମହୁରି । ଝାଙ୍କଝାହାଳୀ ଶଙ୍ଖ ଭେରି ॥
ଆବରି ଝମକ ନିଶାଣ । ଦମାମା ନାଦ ଘୋର ଝାଣ ॥

ତା ପଛେ ସାଜ ବାଜାବୃନ୍ଦ । ଗମିଲେ ହୋଇଣ ଆନନ୍ଦ ॥
ଯେବଣ ପଥେ ଯାନ୍ତି ଚଳି । ପୃଥିବୀ ପଡ଼ନ୍ତି ଉଛୁଳି ॥
ଏମନ୍ତେ କେତେବାଟ ଗଲେ । ଦିଲ୍ଲୀ ସହର ପାଶେ ହେଲେ ॥
ବାଦ୍ୟ ଶବଦ ଘୋର ତାନେ । କମ୍ପିଲା ଦିଲ୍ଲୀ କୋପମନେ ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ଦିଲ୍ଲୀଶ୍ୱର । ପୁଚ୍ଛିଲେ ଦୂତଙ୍କ ଆଗର ॥
କି ବାଦ୍ୟ ବାଜଇ କାହାର । ଚମକି ପଡ଼ଇ ଶରୀର ॥
ଲୋକେ କହିଲେ ସନମତେ । ସେ ଦିଲ୍ଲୀଶ୍ୱରଙ୍କ ଅଗ୍ରତେ ॥
ଏକ ଫକୀର ଆସିଛନ୍ତି । ବଳ ତା କହି ନୋହେ କିଛି ॥
ତାହାର ବାଦ୍ୟ ଶବଦର । କମ୍ପି ଉଠଇ ଏ ନଗର ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଲେ ଦିଲ୍ଲୀଶ୍ୱର । ବହନ ଯାଇ ମନା କର ॥
ଆଜ୍ଞା ପ୍ରମାଣେ ଦୂତ ଗଲେ । ବୈଷ୍ଣବ ଆଗରେ କହିଲେ ॥
ଏଠାରେ ନ ବଜାଅ ବାଜା । ଦିଲ୍ଲୀ ଈଶ୍ୱର ମହାତେଜା ॥
ଶୁଣି ବାଳକ ରାମଦାସ । ଅଳପ ହେଲେ ହସ ହସ ॥
ବୋଇଲେ ଏ ଦିଲ୍ଲୀ ନୌବତ । ନ ବାଜୁ ଯେବେ ଆଜ୍ଞା ସତ୍ୟ ॥
ଏମନ୍ତ କହନ୍ତେ ବଚନ । ବାଜିଲା ନାହିଁ ବାଦ୍ୟମାନ ॥
ଦେଖ ସେ ଆଜ୍ଞା ମତ ହେଲା । ଦିଲ୍ଲୀ ନୌବତ ନ ବାଜିଲା ॥
ତା ଦେଖି ବାଦ୍ୟକାରମାନେ । ଜଣାଇ ବାଦ୍‌ସା ସନ୍ନିଧାନେ ॥
କମ୍ପା ନୌବତ ନ ବାଜିଲା । ଏ ବଡ଼ ସଂଶୟ ଲାଗିଲା ॥
ଚପଲେ ପିଟିଲେ ବାଦ୍ୟମାନ । କେବେହେଁ ନ ବାଜିଲା ଜାଣ ॥
ଏ କଥା ବୁଝି ଆଜ୍ଞା ହେଉ । ଆମ୍ଭର ଦୋଷ ନାହିଁ ଆଉ ॥
ତା ଶୁଣି ବାଦ୍‌ସା ଅଚମ୍ଭିତ । ବୋଲଇ ଏତ ବିପରୀତ ॥
ଦୂତେ କହିଲେ ବାଦ୍‌ସା ଆଗେ । ଫକୀର ଆଜ୍ଞା ଦେଲା ରାଗେ ॥
ଦିଲ୍ଲୀରେ ନ ବାଜୁ ନୌବତ । ତା କଥା ହେଲା ଏବେ ସତ୍ୟ ॥
ଏମନ୍ତ ଶୁଣି ଦିଲ୍ଲୀଶ୍ୱର । ଆଜ୍ଞା ସେ ଦେଲା କ୍ରୋଧଭର ॥
ବୋଇଲା ଯାଅ ସୈନ୍ୟ ମୋର । ବଇଷ୍ଣବକୁ ବନ୍ଦୀ କର ॥
ଦେଖିବା ତାର କରାମତ । ତା ଶୁଣି ଚଳିଗଲେ ଦୂତ ॥

ଅନେକ ସୈନ୍ୟ ଚଳଚଲେ । ଆସି ବୈଷ୍ଣବେ ବନ୍ଦୀ କଲେ ॥
ଘୋଡ଼ାଙ୍କ ଉପରେ ବସାଇ । ବେଢ଼ିଲେ କଟେପୁର ହୋଇ ॥
କରଣ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆକଟ । ମାଣ୍ଡ ଯିବାକୁ ନାହିଁ ବାଟ ॥
ଏମନ୍ତେ ତିନଦିନ ଗଲା । ଅନ୍ନ ଯେ ଭୋଜନ ନୋହିଲା ॥
ପୁଣି କହନ୍ତି ସେ ଫକୀର । ହେ ଦୂତେ ଆମ୍ଭ ବୋଲ କର ॥
କହରେ ବାଦ୍‌ସା ଆଗେ ଯାଇ । କେବଣ ଦୋଷ କଲି ମୁହିଁ ॥
କମ୍ପା ସେ ମୋତେ ବନ୍ଦୀ କଲା । ତାକୁ କି ଦେଇବ ଗୁଡ଼ଲା ॥
ଏ ଦିଲ୍ଲୀ ସହର ସହିତେ । ଅଛଇ ତାର ଗ୍ରାମ ଯେତେ ॥
ସମସ୍ତ ଜଳରେ ଭସାଇ । ସମୁଦ୍ରେ ପକାଇବ ନେଇ ॥
ନୋହିଲେ ବେଗେ ଛାଡ଼ିଦେଉ । ଅଧିକ କି କହିବ ଆଉ ॥
ତା ଶୁଣି ବେଗେ ଦୂତ ଗଲେ । ସମସ୍ତ ବୁଝାଇ କହିଲେ ॥
ବାଦ୍‌ସା ବୋଇଲା ହେଉ ହେଉ । ଦେଖିବା ସମୁଦ୍ରେ ପକାଉ ॥
ନୋହିଲେ ବନ୍ଦୀ ହୋଇଥିବ । ତାକୁ କେ ଏଥୁ ଉଦ୍ଧାରିବ ॥
ତା ଶୁଣି ଦୂତେ ବେଗେ ଗଲେ । ବୈଷ୍ଣବ ଆଗରେ କହିଲେ ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ଯତିବର । କୋପେ ବୋଇଲେ ଦିଲ୍ଲୀଶ୍ୱର ॥
ଦେଖାଇ ଦେଲେ କର୍ମମତ । ବନ୍ଦୀରୁ ହୋଇବ ମୁକତ ॥
ନୋହିଲେ ଥାଅ ବନ୍ଦୀଘରେ । ଶୁଣି ବୈଷ୍ଣବ କ୍ରୋଧଭରେ ॥
ଲେଙ୍ଗୁଟି ଫିଟାଇଣ ଦେଲେ । ସର୍ବ ସାକ୍ଷାତେ ମୁତ କଲେ ॥
ବୋଇଲେ ବ୍ରହ୍ମ କୃପାରୁ । ଏ ଦିଲ୍ଲୀଶ୍ୱର ସର୍ବ ସରୁ ॥
କେବଳ ଜଳମୟ ହେଉ । ଏ ପୁରଗୋଟି ଭସିଯାଉ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲନ୍ତେ କେବଳ । ପୂରେ ପୂରିଲା ମୂତଜଳ ॥
ବେନି ପ୍ରହର ମଧ୍ୟେ ପାଣି । ଦିଲ୍ଲୀ ହୋଇଲା ଆଣୁଆଣି ॥
ଦେଖି ଆକୁଳ ପୁରଜନ । କହିଲେ ବାଦ୍‌ସା ସନ୍ନିଧାନ ॥
ବୋଇଲେ ଏ କି ଚମତ୍କାର । ଗ୍ରୀଷ୍ମ କାଳେ ଏତେ ନୀର ॥
ଫକୀରେ ଶତ୍ରୁତା ହେଲେତ । ହେଲେ ମରିବା କଥା ସତ୍ୟ ॥
ତା ଶୁଣି ଦିଲ୍ଲୀ ନରପତି । ହୃଦପଦ୍ମରେ କଲା ଖ୍ୟାତି ॥

ବୋଇଲେ ସ୍ଥଳ ସର୍ବେ ଯିବା । ଅତିଥେ ଶରଣ ପଶିବା ॥
ବନ୍ଦନ କରି ତାଙ୍କ ପାଦେ । କ୍ଷମା କରାଇ ଅପରାଧେ ॥
ଅନେକ ଧନ ତାଙ୍କୁ ଦେବା । ପ୍ରବୋଧି ତାହାଙ୍କୁ କହିବା ॥
କରି ଅନେକ ରୂପେ ସେବା । ତେବେ ସେ ସଙ୍କଟୁ ତରିବା ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଦିଲ୍ଲୀଶ୍ୱର । ଅନେକ ପ୍ରଜା ସଙ୍ଗତର ॥
ଧନ ବସନ ଆଦି କରି । ମଣୋହି ସଜ୍ଜାମାନ ଧରି ॥
ବୈଷ୍ଣବ ପାଶେ ଯାଇଁ ମିଳ । ସମସ୍ତ ସୈନ୍ୟ ହୋଇ ମେଳ ॥
ତାହାଙ୍କୁ ଦଣ୍ଡବତ କଲେ । ଉଠ କପାଳେ କର ଦେଲେ ॥
ବୋଇଲେ ଦୋଷ କ୍ଷମାକର । ମହିମା ବୁଝିଲି ତୁମ୍ଭର ॥
ମୋ ଅପରାଧମାନ ଯେତେ । ମନେ ନ ଧରି କଦାଚିତେ ॥
ମୁଁ ତୁମ୍ଭ ଧର୍ମର କୁମର । ଏକଥା ଘେନିମା ମୋହର ॥
ଆଜ ଦିନରୁ ଟି ଅବଶ୍ୟ । ଦିଲ୍ଲୀ ବାଳକ ରାମଦାସ ॥
ନାମ ବହିବ ଏ ଜଗତେ । ମୋହର ମାଗୁଣିଟି ଏତେ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଧନ ଯେତେ । ଥୋଇଲେ ଅତିଥି-ଅଗ୍ରତେ ॥
ଅନେକ ବିନୟୀ କହିଲେ । ଯେ ଯାହା ପୁରେ ଚଳିଗଲେ ॥
ଦେଖିଲେ ଜନ କଛି ନାହିଁ । ଧନ୍ୟ ରାମଦାସ ବୋଲାଇ ॥
ଶୁଣ ହୋ ମନୁ ନୃପନାଥ । ସାଧୁଙ୍କ ମହିମା ଏମନ୍ତ ॥
ଶୁଣ ହୋ ମନ ମହାବଳୀ । ହରି ଭକତ ଏଡ଼େ ଭଳି ॥
ଭକତ ଭଗବାନ ଦୁଇ । ଏକ ଆତ୍ମା ଯେ ଭିନ୍ନ ନୋହି ॥
ଏକଥା ଅଟଇ ପ୍ରମାଣ । ସୁଜନଜନେ ଏହା ଶୁଣ ॥
ଏ ଦାର୍ଢ୍ୟଭକ୍ତି ରସ ବାଣୀ । କେବଳ ଭକ୍ତି ତରଙ୍ଗିଣୀ ॥
ତରିବା ନୌକା ଏ କେବଳ । ପ୍ରାଣୀ ବିଶ୍ୱାସ ଏକା ମୂଳ ॥
ଭଣଇ ବିପ୍ର ରାମଦାସ । ମୋ ପ୍ରଭୁ କମଳା ବିଳାସ ॥
ସାଧୁଜନଙ୍କ ପଦାଗ୍ରତେ । ମନ ମୋ ରହୁ ଅବିରତେ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତେ ମନ ଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ
ବାଳକ ରାମଦାସ ମହିମା ବର୍ଣ୍ଣନେ ନାମ ଅଷ୍ଟବିଂଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ଊନଚତ୍ୱାରିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ
ବାଳକ ରାମଦାସ ସମ୍ବାଦ

ମନ ଉବାଚ

ମନ ବୋଲଇ ଚଇତନ । କହିଲ ଅପୂର୍ବ ବିଧାନ ॥
ସେ ଯେ ବାଳକ ରାମଦାସ । ଦିଲ୍ଲୀରେ କଲା ଏତେ ଯଶ ॥
କହ ସେ ପୁଣ କାହିଁ ଗଲେ । କି ଅବା ଦିଲ୍ଲୀରେ ରହିଲେ ॥
ଏ କଥା ଫେଡ଼ି ମୋତେ କହ । ମନରୁ ଫିଟାଅ ସନ୍ଦେହ ॥
ଶୁଣି ଚୈତନ୍ୟ କହେ ହସି । ଶୁଣ ହେ ମନ ଘଟବାସୀ ॥
ସେ ଯେ ବାଳକ ରାମଦାସ । କଥା କହିଲେ ନୋହେ ଶେଷ ॥
କେବଳ ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ କରି । ଶୁଣ କହିବା କଥା ଗୁରି ॥
ଦିଲ୍ଲୀରେ ପ୍ରତିଜ୍ଞା ଦେଖାଇ । ତହୁଁ ଚଳିଲେ ବେଗ ହୋଇ ॥
ସକଳ ସୈନ୍ୟ ସମସ୍ତୁଲେ । ଅନେକ ତୀର୍ଥ ବୁଲିଗଲେ ॥
ଗୋପ ମଥୁରା ବୃନ୍ଦାବନ । କାଳନ୍ଦୀ ଗିରି ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ॥
ଅଯୋଧ୍ୟା ଚିତ୍ରକୂଟ କାଶୀ । କାଞ୍ଚିକାବେରି ବାରାଣସୀ ॥
ଦ୍ୱାରକା ଧାମ ରଙ୍ଗନାଥ । ଶ୍ରୀରାମେଶ୍ୱର ପୁଣ୍ୟତୀର୍ଥ ॥
ଶ୍ରୀଲକ୍ଷ୍ମଣ କ୍ଷେତ୍ରବର । ଦ୍ୱିତୀ ବୈକୁଣ୍ଠ ପୁଣ୍ୟ ତୀର ॥
ସେ ପଞ୍ଚବଟୀ ଗୋଦାବରୀ । ପ୍ରାଣ ନୃସିଂହ ନରହରି ॥
ବଦ୍ରିନାଥ ସିଂହାଚଳ । ଶ୍ରୀ ଆଦ୍ୟ କର୍ମ ପୁଣ୍ୟ ସ୍ଥଳ ॥
ବୁଲି ଦେଖିଲେ ତୀର୍ଥମାନ । କରିଣ ପୁଣ୍ୟତୀର୍ଥେ ସ୍ନାନ ॥
ଭ୍ରମନ୍ତି ହରିଧ୍ୱନି କରି । ଯିବା ପଥରେ ପଡ଼େ ହୁରି ॥
କେ କହୁ ତାହାଙ୍କ ଆନନ୍ଦ । ସବୁ ମଣ୍ଟୁଠ ବନ୍ଧା ବୃନ୍ଦ ॥
ରବ କରିଣ ସମସ୍ତେ । ଝଲକେ ଶସ୍ତ୍ରମାନ ଧରି ॥
ଗଜ ତୁରଙ୍ଗ ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି । ଗମନ୍ତି ରାଜପଥ ମାଡ଼ି ॥
କେବଳ ଧ୍ୟାନ ହୃଦଗତେ । କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଯିବାର ନିମନ୍ତେ ॥
ଶ୍ରୀନୀଳାଚଳ ଭଗବାନ । କେବଳ କରିବା ଦର୍ଶନ ॥
ଏମନ୍ତ କରିଣ ବିଚାରି । ପ୍ରବେଶ ହେଲେ କ୍ଷେତ୍ରବର ॥

ତହିଁ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ଜଣେ ଥାନ୍ତି । ତା ନାମ ମଦନ ଭାରତୀ ॥
ତା ସଙ୍ଗେ ଅନେକ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ । ସମସ୍ତେ ଶାକ୍ତ ଉପବାସୀ ॥
ମେଷ ମହିଷୀ ଆଦିକରି । ଚଣ୍ଡୀ ପୂଜନ୍ତି ନୈବେଦ୍ୟ ମାରି ॥
କରନ୍ତି ମାଂସ ସୁରାପାନ । ସବୁଙ୍କୁ ଦେଇ ମହାଜ୍ଞାନ ॥
ସେ ଦେଶେ ଯେତେଲୋକ ଛନ୍ତି । ଏହି କର୍ମରେ ମାତିଥାନ୍ତି ॥
ହରିଭକତ ବୋଲି ଯାହା । ସେ ପୁରେ ନ ଜାଣନ୍ତି ତାହା ॥
ଏମନ୍ତେ ସେ ଦେଶେ ପ୍ରବେଶ । ହେଲେ ବାଳକ ରାମଦାସ ॥
ବୁଝିଲେ ସକଳ ଚରିତ । ବୋଇଲେ ଏ କି ବିପରୀତ ॥
ଶ୍ରୀରାମ ଭକ୍ତି ପଥ ଛାଡ଼ି । କିମ୍ପା ଅମାର୍ଗେ ଅଛ ବୁଡ଼ି ॥
ଜୀବ ସାକ୍ଷାତେ ନାରାୟଣ । ଏହା ନ ଜାଣି ମୂଢ଼ମନ ॥
କର ଏ ଜୀବହତ୍ୟାମାନ । ଏ ପାପ ଛାଡ଼ିବ କେସନ ॥
କାହାର ବୋଲେ ଏହା କଲ । ବିଅର୍ଥେ ଗଞ୍ଜି ହୋଇ ମଲ ॥
ଜୀବନ୍ତେ ନାହିଁ ସୁଖ ଲେଶ । ମଲେ ନରକେ ପରବେଶ ॥
ପାରିଲେ ଏବେ ବୁଦ୍ଧି କର । ଯେବେ ହୋଇବ ଭବୁ ପାର ॥
ଶ୍ରୀ ହରି ଭକ୍ତ ଭାବେ ରହ । ସକଳ ଜୀବେ ଦୟା ବହ ॥
ସେବ ଯେ ସାଧଙ୍କ ଚରଣ । ଦରିଦ୍ରଜନେ ଦିଅ ଦାନ ॥
ଲଲାଟେ ଶ୍ରୀଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ପୁଣ୍ଡ୍ରର । କଣ୍ଠେ ତୁଳସୀମାଳ ଭର ॥
ନିତ୍ୟେ ନିର୍ମାଲ୍ୟ ସେବା କର । ମୁଖେ ଶ୍ରୀରାମ ନାମ ଧର ॥
ତେବେ ତରିବ ଭବୁଁ ଜାଣ । ନୋହିଲେ ହେବ ଅକାରଣ ॥
ଏମନ୍ତ ଦୀକ୍ଷା ତାଙ୍କୁ ଦେଲେ । ସଜ୍ଞାନ ପଥ ଦେଖାଇଲେ ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ଲୋକେ ଯାଇଁ । ମଦନ ସନ୍ନ୍ୟାସୀକି କହି ॥
କାହୁଁ ବୈଷ୍ଣବ ଜଣେ ଆସି । ସମସ୍ତ ଲୋକଙ୍କୁ ଝିଙ୍ଗାସି ॥
ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ଦୀକ୍ଷା ଛଡ଼ାଇଲେ । ବୈଷ୍ଣବ ଦୀକ୍ଷାମାନ ଦେଲେ ॥
ତୁମ୍ଭର ମହତ ସରିଲା । ଶୁଣି ସନ୍ନ୍ୟାସୀ କ୍ରୋଧ କଲା ॥
ବୋଇଲେ ବୁଝିବା ତଦନ୍ତ । କେ ଅବା କେତେ ବଳବନ୍ତ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଚଳଗଲେ । ଅନେକ ସନ୍ନ୍ୟାସୀଙ୍କ ତୁଲେ ॥

ଲୁଚାଇ ସିଂଘା ବେଣୁ ଘଣ୍ଟ । ଦୁଇକୁଳର ହେଲ ଭେଟ ॥
ବୈଷ୍ଣବ ବଳେ ବଳୀୟାର । ଶସ୍ତ୍ର ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଯେ ଚତୁର ॥
ସଂଗ୍ରାମେ ଜିଣି ନ ପାରିବା । ସମସ୍ତେ ଜୀବନ ହାରିବା ॥
ବୋଲି ମନରେ କଲେ ଭୟ । ଏଥକୁ କରିବା ଉପାୟ ॥
ବରଗି ଦେବା ଦୂତ ଯାଇ । ବୈଷ୍ଣବ ଆଗେ ଯାଇଁ କହୁ ॥
ମନୁଷ୍ୟେ ଜଣେ ନେବା ଧରି । ହାଣିବା ବେନି ଖଣ୍ଡ କରି ॥
ତାକୁ ଯେ ଜୀବଦାନ ଦେବ । ତାହାର କଥା ମୂଳ ହେବ ॥
ଏହି ବିଚାର ସର୍ବେ କଲେ । ବୈଷ୍ଣବ ସମ୍ମୁଖରେ ମିଳିଲେ ॥
ତୁମ୍ଭେ ପ୍ରଦେଶୀମାନେ ଆସି । ଆମ୍ଭର ରାଜ୍ୟେ କମ୍ପା ପଶି ॥
ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ଧର୍ମ କର ନାଶ । ଦିଅ କେବଣ ଉପଦେଶ ॥
ଏ ତୁମ୍ଭ କେଉଁ ବଡ଼ପଣ । କହ କି ବିଦ୍ୟା ତୁମ୍ଭେ ଜାଣ ॥
ପରୀକ୍ଷା କରିବା ଏଠାରେ । ସମସ୍ତେ ଦେଖନ୍ତୁ ନୟନରେ ॥
ମୃତ ମଣିଷକୁ ଆଣିବ । ତାହାକୁ ଯେବେ ବଞ୍ଚାଇବ ॥
ତେବେ ତୋ ଆଜ୍ଞାକୁ ଜାଣିବା । ତୋତେ କରିବୁ ସର୍ବେ ସେବା ॥
ଏମନ୍ତ ଶୁଣି ଦାସେ ହସି । ବୋଇଲେ ଶୁଣରେ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ॥
କହିବା ଶୁଣରେ ଦୁର୍ମତି । ଏ କୁମ୍ଭକାର କାଠ ଖଣ୍ଡି ॥
ଝିଣ୍ଟିକା ଆଦି କାଠ ମାରି । ଆଣି ତା ମନ୍ଦିରରେ ଭରି ॥
ଅନାଦି ମନ୍ତ୍ରେ ଜୀବ ଦେଇ । ଆପଣା ସ୍ୱରୂପ କରଇ ॥
ସେ କାହିଁ ହେଲ ବଡ଼ଜଣ । କେହୁ ସେବିଲ ତା ଚରଣ ॥
ଏହୁ କପଟ ବିଦ୍ୟା କରି । ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କ ଚିତ୍ତ ହରି ॥
ଦିଅ ଅଜ୍ଞାନ ଦୀକ୍ଷାମାନ । ଯିବ ଅବଶ୍ୟ ନର୍କ ସ୍ଥାନ ॥
ଏ କଥାମାନ ଦୂର କର । ଭଜ କେବଳ ରଘୁବର ॥
ନୋହିଲେ ସର୍ବେ ଯିବେ ନାଶ । ମହାନର୍କେ ହେବ ବାସ ॥
ଯେବେ ଆମ୍ଭର କରାମତ । ଦେଖିବା ପାଇଁ ଅଛି ଚିତ୍ତ ॥
ଖୋଜଣ ମୃତ ଶବ ଆଣ । ତାକୁ ଜୀଆଇ ଦେବା ପୁଣ ॥
ତେବେ ଜାଣିବ କରାମତ । ସଂଶୟ ହେବ ଦୂରଗତ ॥

ତା ଶୁଣି ବୋଇଲେ ସନ୍ନ୍ୟାସ । ବୁଲଣ ଗଲେ ଦେଶ ଦେଶ ॥
ଦେଖିଲେ ମୃତ ଶବ ଗୋଟି । ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ପଡ଼ୁଛି ଚହଟି ॥
କାଠହିଁ ହୋଇଛି ଅପାର । ପାଶେ ପଶିବା ଶକ୍ତି କା'ର ॥
ଏମନ୍ତ ଶବ ଘେନ ଆସି । ପକାଇ ବୋଇଲେ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ॥
ଏହାକୁ ଯେବେ ଦେବ ପ୍ରାଣ । ଜାଣିବା ତୁମ୍ଭ ସାଧୁପଣ ॥
ନୋହିଲେ ଛାଡ଼ଯାଅ ଦେଶ । ଥିଲେ ଯେ ମାନବୁ ଅବଶ୍ୟ ॥
ତା ଶୁଣି ଶ୍ରୀରାମର ଦାସ । ବୋଇଲେ ଶୁଣ ହେ ସନ୍ନ୍ୟାସ ॥
ଧର୍ମ କହିଲେ ଛଳକରି । ବସିଛ ବିବାଦ ଆବୋରି ॥
ତୁମ୍ଭର ନ ଜାଣିବା ପଣ । ସବୁରି ପ୍ରଭୁ ନାରାୟଣ ॥
ସର୍ବ ଜୀବନ ଅଧିକାରୀ । ସକଳ ଘଟେ ଛନ୍ତି ପୂରି ॥
ଜଗତ ହାନି ଲାଭ ଯେତେ । ସେ ସିନା ବୁଝୁଥାନ୍ତି ନିତ୍ୟେ ॥
ମୋହର ବୋଲେ କିସ ହେବ । ସେ ସିନା ଦେଲେ ଏ ଜୀଇଁବ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଶବ ଧରି । ବସିଲେ ପ୍ରଭୁ ଧ୍ୟାନ କରି ॥
ବୋଇଲେ ନମୋ ଭଗବାନ । ତୁମ୍ଭେ ଯେ ଆଦି ଅବସାନ ॥
ଅଶେଷ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଠାକୁର । ସଂସାର ତୋ'ର ଖେଳଘର ॥
ତେଣୁ ଶରଣ ରାମଦାସ । ତୋପଦେ ମୋହର ବିଶ୍ୱାସ ॥
ଏ ମୃତ ଶବର ଜୀବନ । ଦେଇଣ ରଖ ଭଗବାନ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଶବ ଘେନି । ଝରିଣ ତାର କର୍ଣ୍ଣେ ବେନି ॥
ଶ୍ରୀରାମ ତାରକ କହିଲେ । ଉଠ ହୋ ମୃତ ଜୀବ ଭଲେ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲନ୍ତେ ତକ୍ଷଣ । ପାଇଲା ଶବ ନିଜ ପ୍ରାଣ ॥
ସମସ୍ତେ ଦେଖୁଁ ଦେଖୁଁ ତହିଁ । ଉଠିଲା ସେ ଶବ ବୋବାଇ ॥
ତା ଦେଖି ଲୋକେ ଆଚମ୍ବିତ । ରହିଲେ ହୋଇ ସ୍ତମ୍ଭୀଭୂତ ॥
ବୋଇଲେ ଏକି ଚମତ୍କାର । ଧନ୍ୟ ମହିମା ଏହାଙ୍କର ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ପାଦେ ପଡ଼ି । ସର୍ବେ ରହିଲେ କରଯୋଡ଼ି ॥
ସେ ରାଜା ପ୍ରଜା ଆଦି ଯେତେ । ଚରଣେ ସେବିଲେ ସମସ୍ତେ ॥
ବୋଇଲେ ପଶିଲୁ ଶରଣ । ଆଜୁଁ ଏ ଆଜ୍ଞା ପରମାଣ ॥

ତୋ ଇଚ୍ଛା ଯାହା ତାହା କର । ସମସ୍ତେ ଶିଷ୍ୟ ହେଲୁ ତୋର ॥
ତା ଶୁଣି ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ଦାସ । ମନରେ ହେଲେ ହସ ହସ ॥
ନୃପତି ଆଦି ଯେତେ ଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଶ୍ରବଣେ ମନ୍ତ୍ର ଦେଲେ ॥
ତାହାଙ୍କୁ ଜ୍ଞାନବାଟ କହି । ବୈଷ୍ଣବ ଧର୍ମକୁ ଦେଖାଇ ॥
ଜଗତେ ହୋଇଲେ ପ୍ରକାଶ । ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ଛାଡିଗଲେ ଦେଶ ॥
ଶୁଣ ହେ ମନ ନୃପବର । ବାଳକ ରାମଦାସଙ୍କର ॥
ମହିମା ଅଟଇ ଏମନ୍ତ । କେ କରୁ ତାହାଙ୍କର ଅନ୍ତ ॥
ତହିଁ ମଠେକ ତୋଳାଇଲେ । ଥୋକେ ବୈଷ୍ଣବ ରଖାଇଲେ ॥
ଧର୍ମଶାଳାହିଁ ତହିଁ କରି । ସେ ଦେଶ ରାଜାକୁ ହକାରି ॥
ବୋଇଲେ ଏହି ଧର୍ମେ ଥିବୁ । ସାଧୁଙ୍କ ଚରଣ ସେବିବୁ ॥
ଦୁଃଖୀ ଦରିଦ୍ରେ ଦେବୁ ଦାନ । ରାମ ଭଜନେ ନେବୁ ଦିନ ॥
ଶ୍ରୀରାମାନନ୍ଦ ସମ୍ପ୍ରଦାରେ । ମନ୍ତ୍ର ଦେନବୁ କର୍ଣ୍ଣଦ୍ୱାରେ ॥
ରଖିବୁ ତୋର ବଂଶାବଳି । ଏ ଆମ୍ଭ ଆଜ୍ଞା ପ୍ରତିପାଳି ॥
ଏମନ୍ତ କହି ତାଙ୍କୁ ଭଲେ । ଆନନ୍ଦେ ତହୁଁ ଚଳିଗଲେ ॥
ଅନେକ ଉତ୍ସବ ଆନନ୍ଦ । ବିଜୟ କଲେ ସାଧୁବୃନ୍ଦେ ॥
ଠମକ ଆନନ୍ଦ କାହାଳି । ଶବଦେ କମ୍ପେ ମହୀଆଳି ॥
ଗଜ ତୁରଙ୍ଗ ବଳ ସଙ୍ଗେ । ଯେନି ଚଳିଲେ ନାନାରଙ୍ଗେ ॥
ସର୍ବେ ଅଟନ୍ତି ବୀରମୟୂ । ମନେ ତାହାଙ୍କ ନାହିଁ ଭୟୂ ॥
କେବଳ ନାମ ଧ୍ୱନି କରି । ପଥେ ଗମନ୍ତେ ପଢ଼େ ହୁରି ॥
ଏମନ୍ତ କେତେ ଦିନଠାରେ । ଯାଇଁ ମିଳିଲେ ଷେହବରେ ॥
ତାହାଙ୍କ ପ୍ରତାପ ଶ୍ରବଣେ । ପାଲଟି ଧାଇଁଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣେ ॥
ଅନେକ ଧନ ବସ୍ତ୍ର ପାଇ । ଆନନ୍ଦେ ସଙ୍ଗେ ଯେନିଯାଇ ॥
ପ୍ରବେଶ ହେଲେ ସିଂହଦ୍ୱାରେ । ପତିତ ପାବନ ଛାମୁରେ ॥
ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗେ ପାଦେ ପଡ଼ି ଶୋଇ । ଉଠି କପାଳେ କର ଦେଇ ॥
ବୋଇଲେ ନେତ୍ରଫଳ ଆଜ । ଦେଖିଲି ଶଙ୍ଖ ଚକ୍ର ଭୁଜ ॥
ଏମନ୍ତ କହି ତହୁଁ ଗଲେ । ସମସ୍ତ ବୈଷ୍ଣବଙ୍କ ତୁଲେ ॥

ଦେଖିଲେ କାଶୀବିଶ୍ୱନାଥ । ବାଟେ ମଙ୍ଗଳା ଗୋପୀନାଥ ॥
ଗଣେଶ ଅନନ୍ତ ଶୟନ । ମୁକ୍ତି ମଣ୍ଡପେ ମୁକ୍ତିସ୍ଥାନ ॥
ରୋହିଣୀ କୁଣ୍ଡ କ୍ଷେତ୍ରପାଳ । ବିମଳା ଦେବୀଙ୍କର ଆଳ ॥
ଭଣ୍ଡ ଗଣେଶ ସରସ୍ୱତି । ଶ୍ରୀ ମହାଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର ସ୍ଥିତି ॥
ବିରଞ୍ଚିଦେବ ରାମ ହରି । ନ ବାର ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ କରି ॥
ଦର୍ଶନ ବିଧିମତେ କଲେ । ଗରୁଡ଼ ପଛେ ଯାଇଁ ହେଲେ ॥
ଯହିଁ ପ୍ରବେଶ ହେଲେ ଜୀବ । ଆଉ ନ ଦେଖେ ପୁଣ ଭବ ॥
ଶ୍ରୀ ଜଗମୋହନକୁ ଦେଖି । ସଫଳ କଲେ ଚର୍ମ ଆଖି ॥
ଚହୁଁ ଚଳଲେ ଧୀରେ ଧୀରେ । ଚନ୍ଦନ ଅର୍ଗଳର ଠାରେ ॥
ଦେଖିଲେ ରତ୍ନ ସିଂହାସନ । ଯହିଁ ବିଜୟେ ଭଗବାନ ॥
ଶ୍ରୀବଳଦେବ ଦେବୀ ଭୁଲେ । ଦର୍ଶନେ ପବିତ୍ର ହୋଇଲେ ॥
ସେ ଯେ ବାଳକ ରାମଦାସ । ଧ୍ୟାନେ ଚିନ୍ତିଲେ ପୀତବାସ ॥
ବୋଇଲେ ଆହେ ମହାବାହୁ । ଶରଣ ପଞ୍ଜର ବୋଲଉ ॥
ମହାଁ ମହିମା ମହାମେରୁ । ଅଶେଷ ଜୀବନଙ୍କ ଗୁରୁ ॥
ନମସ୍ତେ ଶଙ୍ଖଚକ୍ର ଭୁଜ । ନମୋ ଦେବାଧି ଦେବରାଜ ॥
ନମୋକମଳା ଦେବୀ ବର । ଶରଣ ପଦ୍ମପାଦେ ତୋର ॥
ଦେଖି ତୋହର ପଦ୍ମମୁଖ । ଗୁଚିଲା କୋଟି ଜନ୍ମ ଦୁଃଖ ॥
ଏ ଜୀବ ଅଭିମାନ ଯେତେ । ସବୁ ଲଗିଲା ପ୍ରଭୁ ତୋତେ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଭାବ ଭୋଳେ । ପ୍ରଣାମ କରି ପାଦତଳେ ॥
ସହସ୍ରବାର ଦଣ୍ଡବତ । କରିଣ ଉଠିଲେ ତୁରିତ ॥
ଗୁମୁରୁ ମେଲଣି ହୋଇଲେ । ବହୁ ଆନନ୍ଦେ ଚଳିଗଲେ ॥
ଗୁଣ୍ଡିଚା ନଅର ନିକଟେ । ସେ ଇନ୍ଦ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନର ତଟେ ॥
ଅନେକ ଧନ ଲଗାଇଲେ । ବିଚିତ୍ର ମଠ ତୋଳାଇଲେ ॥
ବତିଶ ବଖରା ଚଉଁଟି । ବେଢ଼ା ମଣ୍ଡପ ଆଦି କରି ॥
ଅମୂଲ୍ୟ ପୁର ନିର୍ମାଣିଲେ । ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇଣ ରହିଲେ ॥
ଶ୍ରୀ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଉତ୍ତମ । ଧନରେ ଧନପତି ସମ ॥

ସେ ଯାହା ପ୍ରକାଶନ୍ତି ଆସି । ଦେଇ ତାହାଙ୍କ ମନ ତୋଷି ॥
ଦୁଃଖୀ ଦରିଦ୍ର ଯେ ଭିକାରି । ଯୋଗୀ ଜଙ୍ଗମ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ॥
ଯେବା ଅତିଥି ଉପଗତ । ସବୁଙ୍କୁ ଦିଅନ୍ତି ସଦାବର୍ତ୍ତ ॥
ପ୍ରଭୁ ମହୋତ୍ସବ ନିତି କରି । ମହାପ୍ରସାଦ ସେବାକରି ॥
ନିତ୍ୟେ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଦରଶନ । କରି ବଞ୍ଚନ୍ତି ରାତ୍ରି ଦିନ ॥
ନ କରି କିଛିହେଁ ଜଞ୍ଜାଳ । ଏମନ୍ତେ ଗଲା କେତେକାଳ ॥
ଲୋକେ ବୋଇଲେ ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ । ବୈଷ୍ଣବ ପଣେ ମୋକ୍ଷପାନ ॥
ଜୀବରେ ଏଡ଼େ ଦୟା ହୋଇ । କେହି ତ ଦେଖିବାରେ ନାହିଁ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲିଣ ସମସ୍ତେ । ପ୍ରଶଂସା କରନ୍ତି ଜଗତେ ॥
କେତେହେଁ କାଳ ବହିଗଲା । ଆସିଣ ମୃତ୍ୟୁକାଳ ହେଲା ॥
ବିଚାର କଲେ ମନେ ମନ । ଆଉ ତ ନାହିଁ ପ୍ରୟୋଜନ ॥
ଦେହ ବହିବା କର୍ମ ଯେତେ । ଆସିଣ ମିଳିଲେ ସମସ୍ତେ ॥
ଏମନ୍ତ ପ୍ରଭୁ ବିଚାରିଣ । ଚିନ୍ତିଲେ ପ୍ରଭୁ ନାରାୟଣ ॥
ଶ୍ରୀରାମ ରୂପ ଧାନକରି । ଶ୍ରୀରାମ ତାରକ ସୁମରି ॥
ଆତ୍ମାରାମଙ୍କୁ ଆଗେ ଥୋଇ । ଆତ୍ମାରେ ଆତ୍ମାକୁ ମିଶାଇ ॥
ଭଜି ଶ୍ରୀରାମ ନାମ ବାଣୀ । ପ୍ରାଣ ଛାଡ଼ିଲେ ତତକ୍ଷଣି ॥
ଜ୍ୟୋତିରେ ଜ୍ୟୋତି ମିଶିଗଲା । ସେ ପିଣ୍ଡ ଅଲଗେ ରହିଲା ॥
ତା ଦେଖି ଭୃତ୍ୟଜନେ ମିଳି । ଅନେକ ଛାଡ଼ିଲେ ବୋବାଳି ॥
ଗୁଣ ବାହ୍ମନ ଯେଝାମତେ । ସନ୍ତାପ କଲେ ସେ ସମସ୍ତେ ॥
ଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ଘେନି ଗଲେ । ସୁଗନ୍ଧ ଜଳେ ସ୍ନାନ କଲେ ॥
ଦିବ୍ୟ ସମାଧି ସ୍ଥାନ କରି । ତଥି ସୁବାସ ଦ୍ରବ୍ୟ ଭରି ॥
କର୍ପୂର ଶେଯ ଶୋଯାଇଲେ । ତହିଁ ନେଇଣ ଶୁଆଇଲେ ॥
ମୁଦ ପକାଇ ଘୋଡ଼ାଇଲେ । ସମାଧିକର୍ମ ବଢ଼ାଇଲେ ॥
ତହୁଁ ଚଳିଲେ ତତକ୍ଷଣ । ଏଥି ଉତ୍ତାରେ ମନ ଶୁଣ ॥
ସେ ରାଜ୍ୟ ନୃପତିର ଆଗେ । ଖଟୁଆମାନେ ଯାଇ ବେଗେ ॥
କହିଲେ ଶୁଣ ମହାରାୟେ । ଅପୂର୍ବ ବୈଷ୍ଣବ ଗୋଟିଏ ॥

ନାମ ବାଳକ ରାମଦାସ । କ୍ଷେତ୍ରରେ କରିଥିଲା ବାସ ॥
ଅନେକ କାଳ ସେ ବଞ୍ଚିଲା । ଏବେ ସେ ନିଜ ଧାମ ଚଳିଲା ॥
ଅନେକ ଧନ ଅଛି ତାର । ଯେମନ୍ତେ କୁବେର ଭଣ୍ଡାର ॥
ଶୁଣିମା ହେଉ ମହାରାଣ । ନିଜ ଭଣ୍ଡାରେ ତାହା ଆଣ ॥
ତା ଶୁଣି ନୃପ ଶିରୋମଣି । ପେଶିଲେ ଦୂତ ସେହିକ୍ଷଣି ॥
ଅନେକ ଛଡ଼ିଦାର ଗଲେ । ମଠ ବାସନ୍ଦ କରାଇଲେ ॥
ଅନେକ ତର୍ଜନ ଗର୍ଜନ । କରଣେ ଲେଖା କଲେ ଧନ ॥
ମଣୋହି କରାଇ ନ ଦେଲେ । ଅନ୍ନହିଁ ସବୁ ବାସନ୍ଧଲେ ॥
ତା ଦେଖି ଚେଲାମାନେ ଯେତେ । ରୋଦନ କରଣ ସମସ୍ତେ ॥
ସମାଧି ପାଶେ ଚଳିଗଲେ । ବେଢ଼ି ଅନେକ ଡକାଇଲେ ॥
ବୋଇଲେ ସ୍ୱାମୀ ଗଲେ କାହିଁ । ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ପଥରେ ବସାଇ ॥
ଏ ରାଜ୍ୟ ରାଜା ଦୂତ ପେଶି । ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ଅନେକ ଝିଙ୍ଗାସି ॥
ତୁମ୍ଭର ଧନ ଥିଲା ଯେତେ । ନେଉଛି କଯୋଗ ନିମନ୍ତେ ॥
ପ୍ରଭୁ ମଣୋହି କସ ହେବ । ଏ ମଠ କେମନ୍ତେ ଚଳିବ ॥
କି ହେବ ସଦାବର୍ତ୍ତିମାନଃ । ପଡ଼ିଲା ଏମନ୍ତ କଷଣ ॥
କେମନ୍ତେ ଯିବ ଆମ୍ଭ ଦିନ । ସମସ୍ତେ ହାରିବୁ ଜୀବନ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ସେ ରୋଦନ୍ତେ । ଥାଇଁ ସମାଧି ମଧ ଗତେ ॥
ବୋଇଲେ ଫିଟାଅରେ ମୋତେ । ବୁଝିବା କଥାମାନ କେତେ ॥
ଆଜ୍ଞା ପ୍ରମାଣେ ଲୋକ ଗଲେ । ସମାଧି ମୁଦ ଫିଟାଇଲେ ॥
ଉଠି ବାଳକ ରାମଦାସ । ଲେଉଟି ମଠରେ ପ୍ରବେଶ ॥
ଚିନ୍ତିଣ ପ୍ରଭୁ ଚକ୍ରପାଣି । ବସିଲେ ମଉସିଂହ ଜଣି ॥
ସେବକମାନଙ୍କୁ ପୁଚ୍ଛିଲେ । ସମସ୍ତ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ବୁଝିଲେ ॥
ଅଲପ ହୋଇ ହସ ହସ । ବୋଲେ ବାଳକ ରାମଦାସ ॥
ଶୁଣ ହେ ରାଜ ଦୂତମାନେ । କହ ନୃପତି ସନ୍ନିଧାନେ ॥
ଏତେକ ରାଜ୍ୟ ନ ଅଣିଲା । ବୈଷ୍ଣବ ଧନ ଆଶ୍ରେକଲା ॥
ଆମ୍ଭର ମଲେ ସିନା ନେବ । ନୋହିଲେ କି କରି ପାରିବ ॥

ଆମ୍ଭେ ରହିବୁ କିଛୁଦିନ । ଆଗହୁଁ ମରୁ ସେ ରାଜନ ॥
ତହିଁ ଉତ୍ତାରେ ଆମ୍ଭେ ଯିବା । ଏ କୀର୍ତ୍ତି ଜଗତେ ରଖିବା ।
ତା ଶୁଣି ରାଜ ଦୂତମାନେ । ପଳାଇଗଲେ ଭୟ ମନେ ॥
ରାଜାଙ୍କୁ କହିଲେ ସମସ୍ତ । ଶୁଣି ନୃପତି ଆଚମ୍ବିତ ॥
ବୋଇଲେ କି କରିବା କହ । ଶୁଣି କମ୍ପଇ ଆସ୍ତ ଦେହ ॥
ବେଗେଣ ଯାଅ ଜଣ ଦଶ । ତାହାକୁ ଧରି ଘେନିଆସ ॥
ଶିର ତା ଛେଦନ କରିବା । ଅଗ୍ନି ଲଗାଇ ପୋଡ଼ିଦେବା ॥
ତା ଶୁଣି ପାତ୍ର ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ । କହିଲେ ରାଜା ସନ୍ନିଧାନେ ॥
ଏ କଥା ନୁହଇ ଉଚିତ । ସେ ବଇଷ୍ଣବ ପ୍ରଜ୍ଞାବନ୍ତ ॥
କର୍ଣ୍ଣେ ଶୁଣିଲୁ ନାହିଁ ଯାହା । ସାକ୍ଷାତେ ଦେଖିଲୁଁଟି ତାହା ॥
ତନନ୍ଦନର ମୃତ ଶବ । ପୁଣି ଆସିଲା ପାଇ ଜୀବ ॥
ଖାଇ ମରିବା ଇଚ୍ଛା ତାର । ସେ ନୋହେ ମନୁଷ୍ୟ ଶରୀର ॥
ସେ ଯେବେ ହେବେ ଅସନ୍ତୋଷ । ତୋ ରାଜବଂଶ ଯିବ ନାଶ ॥
ଗୋଟିଏ ନ ରହିବେ ଆଉ । ଏହା ବିଚାରି ଆଜ୍ଞା ଦେଉ ॥
ଶୁଣି ନୃପତି ତୋଷ ହେଲା । ଆସିଣ କର୍ମ ଆକର୍ଷିଲା ॥
ଏମନ୍ତେ ଗଲା ଦଶଦିନ । ପ୍ରାଣ ହାରିଲା ସେ ରାଜନ ॥
ଶୁଣି ବାଳକ ରାମଦାସ । ଚିନ୍ତିଲେ କମଳା ବିଳାସ ॥
ଭଜିଲେ ଶ୍ରୀରାମ ଶ୍ରୀରାମ । ପୁଣି ଗମିଲେ ନିଜଧାମ ॥
ଶୁଣ ହେ ମନ ଜ୍ଞାନମୟେ ॥ ସାଧୁଙ୍କ ବଳେ ଏହା ହୁଏ ॥
ଏ କଳିଯୁଗେ ଏ ଚରିତ । କହି ଶୁଣିବା ଆଚମ୍ବିତ ॥
ଏ ଦାର୍ଢ୍ୟଭକ୍ତି ରସବାଣୀ । ବିଶ୍ୱାସ କରି ଯେବେ ଶୁଣି ॥
କିବା ନିର୍ମଳ କରି ମନ । ବଦନେ ଯେ କରଇ ପାନ ॥
ତାର ବିପଦ ଥିବ ଯେତେ । ରହିବ ନାହିଁ କଦାଚିତେ ॥
ବିଶ୍ୱାସ ବିନା କର୍ମ ଯେତେ । ଫଳ ନ ଫଳେ କଦାଚିତେ ॥
ଚାଲୁଣି ମଧ୍ୟେ ଯେସନ୍ତେ ପାଣି । ଯେତେହେଁ ଭରୁଥିଲେ ଆଣି ॥
କେବେହେଁ ନରହେଟି ଶେଷ । ଏମନ୍ତେ ସେ ହୋଏ ନିରାଶ ॥

କହଇ ରାମଦାସ ଦ୍ୱିଜ । ମୋ ପ୍ରଭୁ ଶଙ୍ଖ ଚକ୍ର ଭୁଜ ॥
ସାଧୁମାନଙ୍କ ଦୋଷ୍ରତେ । ମୋ ଚିତ୍ତ ରହୁ ଅନୁବ୍ରତେ ॥
କର ନ କର ଇଚ୍ଛା ତୋର । ଅନ୍ୟ ଶରଣ ନାହିଁ ମୋର ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତିରସାମୃତେ ଦଳୀବାଳକ ରାମ ଦାସ
ଦାର୍ଢ୍ୟତାର୍ଣ୍ଣବ ବର୍ଣ୍ଣନେ ନାମ ଊନଚତ୍ୱାରିଂଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ଚତ୍ୱାରିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ

କୃପାସିନ୍ଧୁ ଦାସ ସମ୍ବାଦ

ମନ ଉବାଚ

ନମସ୍ତେ ପ୍ରଭୁ ବ୍ରଜରାଜ । ସୁଫଳ କର ମୋର କାର୍ଯ୍ୟ ॥
କହେ ଚୈତନ୍ୟ ମୁନିବର । ସୁମନ ନୃପତି ଆଗର ॥
ଶୁଣିବା ହେଉ ଶୁଦ୍ଧଭାବେ । ମୁଁ ଯାହା କହୁଅଛି ଏବେ ॥
ଏ ବଡ଼ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଚରିତ । କେବଳ ଶ୍ରବଣେ ଅମୃତ ॥
ଶୁଦ୍ଧ ପଶ୍ଚିମ ଦେହ ଯେହ୍ନ । ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଯିବା ମାର୍ଗ୍ଗ ସେହ୍ନ ॥
ସେ ଦେଶ ଏକଇ ସହର । ନାମ ତା ଜଳାବର୍ଣ୍ଣ ପୁର ॥
ସେହ୍ନ ଗ୍ରାମରେ ତାର ବାସ । ନାମ ତା କୃପାସିନ୍ଧୁ ଦାସ ॥
ଜାତିରେ ଅଟଇ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ନରତେ ବିଷ୍ଣୁ ପରାୟଣ ॥
ଧନ ସମ୍ପଦ ଅପ୍ରମିତ । ବେନି ଦୁହିତା ତିନି ସୁତ ॥
ତାର ଭାର୍ଯ୍ୟା ରୂପବନ୍ତି । ନାମ ତାହାର ଶ୍ରଦ୍ଧାବନ୍ତି ॥
ସ୍ୱାମୀ ସେବାରେ ଦୃଢ଼ମତି । କେବଳ ଜାଣେ ବିଷ୍ଣୁ ଭକ୍ତି ॥
ନ ଜାଣେ ଅନ୍ୟ ଦେବମାନ । ଜାଣଇ ସ୍ୱାମୀ ଭଗବାନ୍ ॥
ସ୍ୱାମୀ ଆଜ୍ଞାରେ ଥାଇ ନିତି । ଶ୍ରଦ୍ଧା ନ ଭାଙ୍ଗେ ଶ୍ରଦ୍ଧାବନ୍ତି ॥
ଏମନ୍ତେ ପତ୍ନୀ ସଙ୍ଗେ ଘେନି । ବଞ୍ଚଇ ଦିବସ ରଜନୀ ॥
ପୁରାଣ ଶୁଣୁଥାଇ ନିତି । ସାଧୁଙ୍କ ଚରଣେ ଭକତି ॥

ସକଳ ଜୀବେ ଦୟାବାନ । କହେ ସେ ମଧୁର ବଚନ ॥
ପାଷାଣ୍ଡ ଜନଙ୍କ ସଙ୍ଗତେ । ବସଇ ନାହିଁ କଦାଚିତେ ॥
ମିଥ୍ୟା ବୋଇଲେ ମୃତ୍ୟୁ ତାର । ଜାଣଇ ସତ୍ୟ ଏକ ସାର ॥
ଦେବ ବ୍ରାହ୍ମଣେ ମହାଭୟ । ନିରତେ ସଦାନନ୍ଦ ମୟ ॥
ବୈଷ୍ଣବ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଭିକାରି । ଯୋଗୀ ଜଙ୍ଗମ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ॥
ଦୁଃଖୀ ଦରିଦ୍ର ଯେଉଁ ନରେ । ସେ ଆସି ପ୍ରବେଶିଲେ ଦ୍ୱାରେ ॥
ଯାଅ ବୋଲିବା ପଦ ନାହିଁ । ଯେ ଯାହା ମାଗିଲେ ଦିଅଇ ॥
ବସ୍ତ୍ର ଭୋଜନ ଆଦି ଯେତେ । ରଜତ କାଞ୍ଚନ ସହିତେ ॥
ଦେଇ ତୋଷଇ ତାର ମନ । ଲୋକେ ବୋଲନ୍ତି ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ ॥
ଏମନ୍ତେ କେତେଦିନ ଗଲା । ତା ଯଶ ଜଗତେ ପୂରିଲା ॥
ଶୁଣ ହୋ ମନ ଶୁଦ୍ଧ ଚିତ୍ତେ । ଏଥି ଉତ୍ତରେ କଥା ଯେତେ ॥
ଦଇବ ଘଟସୃଜ ମାନ । କେ ତାହା କରିପାରେ ଆନ ॥
ପୁତ୍ର ଦୁହିତା ତାର ମଲେ । ଗୋଟିଏ କେହି ନ ରହିଲେ ॥
ଏକା ରହିଲେ ତାତ ମାତ । ତାର ସମ୍ପଦ ହେଲା ଚ୍ୟୁତ ॥
ଖାତକେ ନେଲେ ଧନ ବାଡ଼ି । ଅନଳେ ଗଲା କଛୁ ପୋଡ଼ି ॥
ଖଣ୍ଡ ଚଉର୍ଯ୍ୟ ଆଦି ଯେତେ । ଏମାନେ ନେଲେ ଧନ କେତେ ॥
ଏମନ୍ତେ ସର୍ବସ୍ୱ ଗଲା । ମହା ଦରିଦ୍ର ଦୁଃଖୀ ହେଲା ॥
ଏଥକୁ ଶୋଚନା ନକରି । ବୋଲେ ଯା କରିବେ ଶ୍ରୀହରି ॥
ସଂସାର ଯାର ଖେଳଘର । ଏ ସର୍ବ ଆୟୁତ୍ତ ଯାହାର ॥
କୀଟରୁ ବ୍ରହ୍ମଆଦି କରି । ଯେତେ ଅଛନ୍ତି ଦେହଧରି ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲିଣ ସୁଚିତ୍ତେ । ହରି ଭଜନ କରି ନିତ୍ୟେ ॥
ବଞ୍ଚଇ ରଜନୀ ଦିବସ । ମନେ ତା କ୍ଷୋଭ ନାହିଁ ଲେଶ ॥
କେବଳ ଚିନ୍ତା ତାର ଏତେ । ଦ୍ୱାରକୁ ଆସିବେ ଅତିଥେ ॥
ଆସିଲେ ଲେଉଟି ସେ ଯିବେ । ଏଥକୁ କି କରିବା ଏବେ ॥
ଏହି ଚିନ୍ତାହିଁ ମନେ ତାର । କେ କହେ କାହାରି ଆଗର ॥
ଏମନ୍ତେ କେତେ ଦିନଠାରେ । ତା ପତ୍ନୀ ସ୍ୱାମୀର ଆଗରେ ॥

ଅତି ମଧୁର ଧୀରବାଣୀ । ବିନୟେ କହିଲେ ସେ ପୁଣି ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ମୋ ବଚନ । ଆଉ ତ ନାହିଁ କିଛି ଧନ ॥
ଘରେ ପିତ୍ତଳ ସଜ ଯେତେ । ଯେ ତମ୍ବା କଂସାହିଁ ସହିତେ ॥
ବଡ଼ ସାନହିଁ ଯେତେ ଥିଲା । ସମସ୍ତ ବିକାରେ ସେ ଗଲା ॥
ତୋର୍ଣି ପିଇବା କାହିଁରେ । ଖଣ୍ଡିଏ ପାତ୍ରନାହିଁ ଘରେ ॥
ଯେ ପୁରାତନ ବସ୍ତ୍ର ଥିଲା । ତାହାତ ସବୁ ବିକାଗଲା ॥
ସବୁ ହୋଇଗଲା ଆସି ଶେଷ । ଏବେ ରହିଲୁ ଉପବାସ ॥
କଷ୍ଟ ପଡ଼ିବା କର୍ମ ଯେତେ । ତାହାତ ନୋହେ ତୁମ୍ଭ ଠାରେ ॥
ମୂଲ ତ ଲାଗି ନ ପାରିବ । ଭିକ୍ଷା ତ ମାଗି ନ ଜାଣିବ ॥
ଏଥିକୁ କି ବୁଦ୍ଧି କରିବା । ନିଶ୍ଚୟ ଜୀବନ ହାରିବା ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଇଲେ ନିଜ ପତି । ମୋ ବାଣୀ ଶୁଣରେ ଯୁବତୀ ॥
ଆମ୍ଭ ଅଦୃଷ୍ଟେ ଅଛି ଯାହା । ଅବଶ୍ୟ ଭୁଞ୍ଜିବାକୁ ତାହା ॥
ଏଥିକୁ କିଛିହିଁ ନ ଭଳ । ଯାହା କରିବେ ଆଦିମୂଳ ॥
ତା ଶୁଣି ପତ୍ନୀ ବୋଲେ ଶୁଣ । ତୁମ୍ଭେ ଯା କହିଲ ପ୍ରମାଣ ॥
ସଂସାରେ ଦେହଧାରୀ ଯେତେ । ଅନ୍ନରେ ବଞ୍ଚନ୍ତି ସମସ୍ତେ ॥
ଅନ୍ନ ନ ପାଇ କେତେଦିନ । ରହିବ ଏ ପାପ ଜୀବନ ॥
ଆଜ କି କରିବା ବିଚାର । ଏ କଥା ଗୋଟି ମୂଳକର ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଲେ ସ୍ୱାମୀ ଥାଇ । ଶୁଣ ମୋହର ପ୍ରାଣସହି ॥
ଏ କଥା ମାନିକ ତୁ କର । ଯାଅ ତୁ ମିତ୍ରଙ୍କର ଘର ॥
ମାଣ୍ଡିଆ ଚୂନା ଦଶମାଣ । ଉଧାର କରି ମାଗିଆଣ ॥
କରିବା ଦଶଗୋଟି ରୁଟି । ତହୁଁ ମୁଁ ଧରି ପାଞ୍ଚଗୋଟି ॥
ସିଦ୍ଧ ମଲ୍ଲାଦ୍ରି ପୁରଯାଏ । ସେ ଗ୍ରାମେ ଖାତକ ଗୋଟିଏ ॥
ହୋଇ ଅଛଇ ଭାଗ୍ୟବନ୍ତ । ତା ଠାରେ ଅଛି ଆମ୍ଭ ବିତ୍ତ ॥
ସେ କିଛି ଦେଲେ ତାହା ଆଣି । ଖାଇ ବଞ୍ଚିବା ବେନି ପ୍ରାଣୀ ॥
ଯାଇ ଆସିବା ପାଞ୍ଚଦିନ । ଲାଗିବ ଯୁବତୀ ରତନ ॥
ଏଥିକୁ ଚିନ୍ତା ନ କରିବୁ । ଆନନ୍ଦ ହୋଇ ଘରେ ଥିବୁ ॥

ଶୁଣି ସୁବସ୍ତ ଶିରୋମଣି । ମନେ ଚିନ୍ତଇ ଚକ୍ରପାଣି ॥
ସ୍ୱାମୀର ଆଜ୍ଞା ଘେନ ଶିରେ । ଚଳିଲ ମଇତ୍ରଙ୍କ ଘରେ ॥
ସେ ମିତ୍ର ପତ୍ନୀର ଅଗ୍ରତେ । କହିଲ ଦୁଃଖ ସୁଖ ଯେତେ ॥
ବୋଇଲ ସଙ୍ଗାତ ଗୋ ଶୁଣ । ମାଣ୍ଡିଆ ଚୂନା ଦଶମାଣ ॥
ଦେଇଥାଅ ଗୋ ତୁ ଉଧାର । ଅନେକ ହେବ ଉପକାର ॥
ମିତ୍ର ତୁମ୍ଭର ତାହାଧର । ଯିବାକୁ ଛନ୍ତି ମନେକରି ॥
ମାଳାଦ୍ରି ପୁର ପରିଯନ୍ତ । ତହିଁ ଖାଉକ ଜଣ କେତେ ॥
ଅଛନ୍ତି କୁଶଳ ହୋଇଣ । ସାଧୁ ଆଣିବେ କରୁ ଋଣ ॥
ଯାହା ସେ ଦେବେ ଭଗବାନ । ଖାଇ ବଞ୍ଚିବୁ କେତୁଦିନ ॥
ତା ଶୁଣି ମିତ୍ରପତ୍ନୀ ଯାଇ । ସ୍ୱାମୀ ଆଗରେ ତାହା କହି ॥
ମାଣ୍ଡିଆ ଚୂନା ମାଣ ଦଶ । ଆଣି ସେ ଦେଲା ତାର ପାଶ ॥
ତାହା ଧରିଣ ବେଗେ ଚଳି । ନିଜ ମନ୍ଦିରେ ଯାଇ ମିଳି ॥
ସ୍ୱାମୀର ଆଗେ ନେଇ ଦେଲା । ଏହା କି କରିବ ବୋଇଲା ॥
ସ୍ୱାମୀ ବୋଲଇ କର ରୋଟି । ଗଣନ୍ତେ ହେବ ଦଶଗୋଟି ॥
ତହୁଁ ମୁଁ ପାଞ୍ଚଗୋଟି ଘେନି । ପ୍ରଭାତୁ ଯିବିରେ କାମିନୀ ॥
ତୁମ୍ଭର ପାଞ୍ଚଗୋଟି ଥିବ । ମୋହର ଆସିବା ଯାଏ ହେବ ॥
ଦୁହେଁ ଜୀବନ ରକ୍ଷା କରି । ପଛେ ଯା କରିବେ ଶ୍ରୀହରି ॥
ସେ କଥା ହେବ ତ ଅବଶ୍ୟ । ଏବେ ତୁ ରୋଟି କର ଦଶ, ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଲେ ପ୍ରିୟବସ୍ତ । ତୁମ୍ଭେ ମୋହର ପ୍ରାଣପତି ॥
ତୁଷ ଖୁଇର ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ । କେବେ ଅନ୍ତର ହୁଅ ନାହିଁ ॥
ଏବେ ଛାଡ଼ିଣ ମୋତେ ଯିବ । ଏହା ସେ ଲେଖିଲା ଦଇବ ॥
ତୁମ୍ଭ ଅଇଲା ପରିଯନ୍ତେ ! । ମୋ ଦିନ ସରିବ କେମନ୍ତେ ॥
ଏମନ୍ତ କହି ଥନ ଥନ । କରୁଣ ତା ବେନି ନୟନ ॥
ଉଠିଲା କରୁଣ କାରୁଣ୍ୟ । ସ୍ୱାମୀ ବୋଲଇ ସଖୀ ଶୁଣ ॥
କମ୍ପା ତୁ ହେଉଛୁ ବିକଳ । ସବୁର ପ୍ରଭୁ ଆଦିମୂଳ ।
ସମସ୍ତ ଜୀବର କାରଣି । ଅଶେଷ ଜନ ଚିନ୍ତାମଣି, ॥

ସେ ଜଳ ଭକ୍ତଭାବେ କରି । ଦେଖି ପିଇଲେ ନରହରି ॥
ଅତି ଆନନ୍ଦମନ ହୋଇ । ବୃଦ୍ଧଙ୍କୁ ଆସନେ ବସାଇ ॥
ଆଣି ସେ ଦେଲେ ବେନି ରୋଟି । ଭୁଞ୍ଜିଣ ଗୋବିନ୍ଦ ନ ଉଠି ॥
ତାହା ଦେଖିଣ ନରହରି । ଦୁହେଁ ହୋଇଲେ ଠବଠର ॥
ଭିତରେ ଗଲା ଧର୍ମ୍ମସ୍ତ୍ରୀ । ପୁଣି ଆଣିଲା ବେନି ରୋଟି ॥
ଶ୍ରୀହରି ପତ୍ରେ ନେଇ ଦେଲେ । ତାହା ସେ ଗୋବିନ୍ଦ ଭୁଞ୍ଜିଲେ ॥
ତା ଦେଖି ପତି ପତ୍ନୀ ହୃଷ୍ଟ । ଜାଣିଲେ ପୂରିନାହିଁ ପେଟ ॥
ପୁଣି ଦେଲେକ ବେନି ରୋଟି । ପ୍ରଭୁ ତା ଭୁଞ୍ଜିସାରି ଉଠି ॥
ରହିଲା ଚାରିଗୋଟି ଶେଷ । ତାହା ଜାଣନ୍ତି ପୀତବାସ ॥
ବିଚାର କଲେ ପ୍ରଭୁ ମନେ । ଆଜ ରହିବା ଏହି ସ୍ଥାନେ ॥
ବାକି ଯେତେକ ରୋଟି ଅଛି । ତାହା ମୁଁ ଯିବ ବାସେ ଭକ୍ଷି ॥
ସବୁ ଭୁଞ୍ଜିଲେ ବର୍ତ୍ତମାନେ । କି ଘେନି ଯିବଇଁ ପ୍ରସ୍ଥାନେ ॥
ଏଣୁ ଏତିକ ଏବେ ହେଉ । ଏହା ବିଚାରି ମହାବାହୁ ॥
ଶ୍ରୀହସ୍ତେ ମୁଖ ପଖାଳିଣ । ହସି ବୋଇଲେ ନାରାୟଣ ॥
ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଭୋଜନ ପାଇଲୁ । ଭୁଞ୍ଜି ଉଦର ସୁସ୍ଥ କଲୁ ॥
ଆଜକ ତୋ ପୁରେ ରହିବୁ । ପ୍ରଭାତୁ ଉଠି ଆମ୍ଭେ ଯିବୁଁ ॥
ତା ଦେଖି ପତି ପତ୍ନୀ ଦୁଇ । ଆନନ୍ଦ କେ ପାରିବ କହି ॥
ସମ୍ମତ କରିଣ ରଖିଲେ । ଏକାନ୍ତେ ବସି ବିଚାରିଲେ ॥
ଅତିଥି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁର୍ବଳ । ଚାଲି ଯିବାକୁ ନାହିଁ ବଳ ॥
ଦୁଇ ଚାରିଦିନ ରହନ୍ତେ । ଈଶ୍ୱର କରି ନାହିଁ ମୋତେ ॥
ଏବେ ତୁ ଶୁଣ ଗୋ ଧର୍ମ୍ମୋସ୍ତ୍ରୀ । ବାକି ଯେ ଅଛି ଚାରିଗୋଟି ॥
ଏ ଓଳ ଅତିଥିଙ୍କି ଦେବା । ଆମ୍ଭେ ପଚ୍ଛକେ ଭୋକେ ଥିବା ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ଶ୍ରଦ୍ଧାବନ୍ତି । ବୋଇଲେ ଶୁଣ ପ୍ରାଣପତି ॥
ଏ ବଡ଼ ଭାଗ୍ୟ କଥା ହେଉ । ଅତିଥି ଅସନ୍ତୋଷ ନୋହୁ ॥
ମାଂସକ ପାହିଲେ ରଜନୀ । ଅତିଥି ଯିବେ ହୋଇ ତୁନି ॥
ଏମନ୍ତ କହୁଁ ଦିନ ଶେଷ । ରଜନୀ ହୋଇଲା ପ୍ରବେଶ ॥

ଅତିଥି ବିଜେ କରାଇଲେ । ସେ ଗୃରଗୋଟି ରେଟି ଦେଲେ ॥
ସବୁ ଭୁଞ୍ଜିଲେ ନାରାୟଣ । ବଢ଼ିବା ପାଇଁ ଏ କଷଣ ॥
ଦିଅନ୍ତି ଅବଶ୍ୟ ଶ୍ରୀହରି । ସୁଜନେ ଥାଅ ହେତୁ କରି ॥
ଭୁଞ୍ଜି ଉଠିଲେ ଭାବଗ୍ରାହୀ । ଶ୍ରୀମୁଖପଦ୍ମ ହସ୍ତେ ଧୋଇ ॥
ଶୟନ କଲେ ତୃଣାସନେ । ଭାବ ଭକତସ୍ତବ ମନେ ॥
ଧନ୍ୟ ସେ ଦୁହିଁଙ୍କ ଜୀବନ । ଭକତ ମଧ୍ୟେ ମୋକ୍ଷପାନ ॥
ଆପଣେ ରହି ଉପବାସେ । କେ ଦେବ ଅତିଥିଙ୍କ ପାଶେ ॥
ଏମନ୍ତ ଭାବ ଭଗବାନ । ଭାବ ସମୁଦ୍ରେ ହେଲେ ମଗ୍ନ ॥
ତେଣେ ସେ ଦମ୍ପତ୍ନୀ ଦୁଇ । ଶୟନ କଲେ ଗୃହେ ଯାଇ ॥
ପ୍ରଭୁ ମହିମା ମନେ ଗୁଣି । ନମୋ ନମସ୍ତେ ଚକ୍ରପାଣି ॥
ତୁ ଦୀନବାନ୍ଧବ ବୋଲାଉ । ଆତଙ୍କି ଆତଙ୍କ ନ ସହୁ ॥
ମୋ ଅର୍ଥେ ଖଣ୍ଡ ଦେବରାଜ । ମହିମା ଦେଖାଅ ତୋ ଆଜ ॥
ଅତିଥି ନିମନ୍ତେ ଭୋଜନ । କାହୁଁ ଖଞ୍ଜିବ ଭଗବାନ ॥
ଆମ୍ଭେ ପକ୍ଷକେ ଉପବାସେ । ରହିବୁଁ ରଜନୀ ଦିବସେ ॥
ଏମନ୍ତ ଭାବୁ ବେନ ପ୍ରାଣୀ । ତାହା ଜାଣିଲେ ଚକ୍ରପାଣି ॥
ତା ଦୁଃଖ ନ ପାରିଲେ ସହି । ବେଗେ ଉଠିଲେ ଭାବଗ୍ରାହୀ ॥
ଆଜ୍ଞା ଯେ ଦେଲେ ଭଗବାନ । ତୋ ଘରେ ପୂରିଥାଉ ଧନ ॥
ବସ୍ତ୍ରାଦି ଅଳଙ୍କାର ଯେତେ । ଭୋଜନ ଦ୍ରବ୍ୟାଦି ସହିତେ ॥
ଜୀବନ୍ତେ ପୂରିଥାଉ ତୋର । ବଞ୍ଚିଣ ସୁଖ ଭୋଗକର ॥
ମଲେ ବୈକୁଣ୍ଠେ ଠାବ ପାଅ । ଭକତ ମଧ୍ୟେ ଗଣ୍ୟ ହୁଅ ॥
ଏମନ୍ତ ଆଜ୍ଞା ତାକୁ ଦେଲେ । ତକ୍ଷଣେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହେଲେ ॥
ଏମନ୍ତେ ପାହିଲା ରଜନୀ । ଉଦୟ ହେଲେ ଦିନମଣି ॥
ପତ୍ନୀ ତା ବେଗ ହୋଇ ଉଠି । ନିଜ ଘରକୁ ଦେଲା ଦୃଷ୍ଟି ॥
ଦେଖିଲା ଧନ ରତ୍ନମାନ । ପୂରି ଯେ ଅଛଇ ଭବନ ॥
ବସ୍ତ୍ର ଭୂଷଣ ଅଳଙ୍କାର । ଅଛଇ ଅନେକ ପ୍ରକାର ॥
ଭୋଜନ ଦ୍ରବ୍ୟଆଦି ଯେତେ । ମାଣ୍ଡିଆ ମସୁର ସହିତେ ॥

ସବୁର ଦୁଃଖ ସୁଖ ଯେତେ । ସେ ସିନା ବୁଝିଥାନ୍ତ ନଚେତ୍ ॥
ସକଳେ ଘଟେ ଛନ୍ତ ହରି । ସବୁର କର୍ମରଜ୍ଜୁ ଧରି ॥
ସଂସାର କରେ ଆତଜାତ । ସବୁ ଏ ତାହାଙ୍କ ଆୟତ୍ତ ॥
ସେ ପ୍ରଭୁ ଅଛନ୍ତ ଆମ୍ଭର । ମନରେ ସଂଶୟ ନକର ॥
ବେଗେ କର ତୁ ଯାଇ ବେଗି । ଶୁଣି ସୁନ୍ଦରୀ ଗଲା ଉଠି ॥
ତକ୍ଷଣେ ଶୁଚିମନ୍ତ ହୋଇ । ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଦେବାଙ୍କି ମନେ ଧ୍ୟାୟୀ ॥
ଚୂଲରେ ଅଗ୍ନି ଯୋଗକରି । ମାଣ୍ଡିଆ ଚୂନା ଗୋଳକରି ॥
ତହିଁ ଲବଣ କଟୁ ଭରି । ଗେଟି ସେ ଦଶଗୋଟି କରି ॥
ଅନଳ ତପ୍ତେ ସିଝାଇଲା । ଯତନ କରଣ ଥୋଇଲା ॥
ଏମନ୍ତ ବେଳେ ଦେବହରି । ଧରେ ବୈଷ୍ଣବ ରୂପ ଧରି ॥
ମସ୍ତକେ ଶୋଭେ ଜଟାଭର । ବିଭୂତି ଭୂଷଣ ଶରୀର ॥
ଭାଲେ ତିଳକ ଶୋଭାକର । କଣ୍ଠେ ତୁଳସୀମାଳ ହାର ॥
ଶ୍ରବଣେ କୁଣ୍ଡଳ ବଲ୍ଲଜେ । ଡୋର କୌପୀନ କଟୀମାଝେ ॥
ଯେସନ ଶ୍ରୀକରେ ତମ୍ବା ଯଷ୍ଟି । କି ଅବା ବ୍ରଜପୁ ଧୂର୍ଜ୍ଜଟୀ ॥
ଅତି ଦୁର୍ବଳ ବୃଦ୍ଧ ତନୁ । କ୍ଷୀଣ ଦିଶୁଛି ବପୁ ବନୁ ॥
ପେଟ ଲାଗୁଛି ପୃଷ୍ଠ ଦେଶେ । ପଞ୍ଜରା ଗୋଟି ଗୋଟି ଦିଶେ ॥
ବସିଲେ ନ ପାରନ୍ତି ଉଠ । ଗ୍ଳଲନ୍ତେ ପଡୁଛନ୍ତି ଝୁଣ୍ଟି ॥
କହିବା ହୋଇଲେ ବଚନ । ଲୁଡପାଏ କି ଦେହୁ ଜ୍ଞାନ ॥
ଅତି ଦୁର୍ବଳ ତାଙ୍କ କାୟେ । କେବଳ ଦିଶେ କ୍ୟୋତିର୍ମୟେ ॥
ଏମନ୍ତ ରୂପେ ବ୍ରହ୍ମବଶି । ବିଜୟ କଲେ ଦ୍ୱାରେ ଆସି ॥
ଡାକିଲେ ଦାସଙ୍କର ଘରେ । କେ ଅଛ ଆସ କନା ଥରେ ॥
ଦ୍ୱାରେ ଅତିଥି ଉପଗତ । ଏ କଥା ବୁଝ ହେ ଭୁରିତ ॥
ତା ଶୁଣି କୃପାସିନ୍ଧୁ ଦାସ । ମନରେ ହୋଇଣ ହରଷ ॥
ବେଗେ ମିଳିଲେ ଦ୍ୱାରେ ଆସି । ଦର୍ଶନ କଲେ ବ୍ରହ୍ମବଶି ॥
ମସ୍ତକେ ବେନକର ଦେଇ । ବୋଲେ ବିଜୟ କାହିଁ ହୋଇ ॥
କି ଆଜ୍ଞା ହେଉଅଛି ମୋତେ । କହିବା ହେଉ ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେ ॥

ତା ଶୁଣି ପ୍ରଭୁ ଚକ୍ରପାଣି । ବୋଇଲେ ଶୁଣ ମୋର ବାଣୀ ॥
ଏ ତୋର ଯଶ କୀର୍ତ୍ତି ଯେତେ । ଆମ୍ଭେ ଶୁଣିଲୁ ନାନାମତେ ॥
ତେଣୁ ଅଇଲୁ ତୋର ପାଶେ । ତିନଦିନର ଉପବାସେ ॥
କହିବା ଶକ୍ତି ମୋର ନାହିଁ । ଭୋଜନ ପାରିବୁ କି ଦେଇ ॥
ବିଳମ୍ବେ କାର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ ଆଉ । ନାହିଁ ବୋଇଲେ ଚଳିଯାଉ ॥
ତା ଶୁଣି କୃପାସିନ୍ଧୁ ଦାସ । କହିଲେ ଅତିଥିଙ୍କ ପାଶ ॥
ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଦେବାକୁ ଭୋଜନ । ମୁଁ ଘର ନୁହଇ ଭାଜନ ॥
ଯାହା ସେ ଦେଇଥିବେ ହରି । ତାହା ଭୋଜନ ସିଦ୍ଧକରି ॥
ଦଣ୍ଡେକ ମାତ୍ର ଏଥି ବସ । ବୋଲି ସେ ମନ୍ଦିରେ ପ୍ରବେଶ ॥
କହିଲା ପତ୍ନୀ ସନ୍ନିଧାନ । ଅତିଥି ମାଗନ୍ତି ଭୋଜନ ॥
ଅତି ଦୁର୍ବଳ ବୃଦ୍ଧଦେହୀ । ଚାଲିବା ଶକ୍ତି ତାଙ୍କ ନାହିଁ ॥
ଏଥକୁ କହ କି ବିଗ୍ଭର । କି ବୁଦ୍ଧି କରିବା ଏଥର ॥
ପତ୍ନୀ ବୋଇଲା ଏ କି କଥା । ମନେ ନ କର କିଛି ଚିନ୍ତା ॥
ତୁମ୍ଭ ଭାଗକୁ ତୁମ୍ଭେ ନିଅ । ମୋ ଭାଗ ଅତିଥିଙ୍କି ଦିଅ ॥
ବଞ୍ଚିଲେ କରିବ ଭୋଜନ । ନୋହିଲେ ହେବ ଜଳପାନ ॥
ତୁମ୍ଭ ଅଇଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତେ । ପ୍ରାଣଟି ଥିବ ପିଣ୍ଡଗତେ ॥
ଏଥକୁ ଅଛି କି ବିଗ୍ଭର । ଆଗେ ଅତିଥି ସେବା କର ॥
ତା ଶୁଣି ସ୍ୱାମୀ ବୋଲେ ସ୍ତ୍ରୀହିଁ । ଧନ୍ୟ ତୋ ଜୀବନ ଅଟଇ ॥
ମୋ ଜୀବ ଉଦ୍ଧାର ନିମନ୍ତେ । ବିଧି ଖଞ୍ଜିଛି ତୋତେ ମୋତେ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲିଣ ହରଷେ । ମିଳିଲା ଅତିଥିଙ୍କ ପାଶେ ॥
ବୋଲଇ ସ୍ୱାମୀ ବିଜେକର । ଶୁଣି ଉଠିଲେ ଚକ୍ରଧର ॥
ସଙ୍ଗତେ ଘେନି ଚଳିଗଲେ । ମନ୍ଦିରେ ବିଜେ କରାଇଲେ ॥
ଆନନ୍ଦେ ପାଦପଦ୍ମ ଧୋଇ । ପିଇଲେ ପତି ପତ୍ନୀ ଦୁଇ ॥
ଆପଣା ମସ୍ତକେ ସିଞ୍ଚିଲେ । ଗୃହରେ ପଣନ୍ତେ ବିଞ୍ଚିଲେ ॥
ଦେଖ ହୋ ଭାଗ୍ୟ ତାହାଙ୍କର । ଯାହା ନ ପାନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମା ହର ॥
ସୁର ମୁନିଙ୍କୁ ଯେ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ । ଯାହା ବହନ୍ତି ସଦାଶିବ ॥

ନନ୍ଦ ମହାନ୍ତ ତାହା ଦେଖି । ବକଳେ ଥନ ଥନ ଆଖି ॥
କରି କହଇ କ୍ରୋଧଭରେ । ପ୍ରତାପରୁଦ୍ରଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ନୃପବ୍ରଣ । ଜୀବ ଅଟଇ ନାରାୟଣ ॥
ତାହାଙ୍କୁ ଦଣ୍ଡମାନ ଦେଲେ । ଲାଗଇ ନିଜ ଅଙ୍ଗେ ଭଲେ ॥
ତୁମ୍ଭେ ସୁବୁଦ୍ଧି ନରବର । ଏ କଥା କିମ୍ପା ନ ବିଚାର ॥
ଏଠାରେ ସିନା ବଡ଼ ସାନ । ସେଠାରେ ସମସ୍ତେ ସମାନ ॥
ଏଠାରେ ସାମନ୍ତ ସେବକ । ସେଠାରେ ଜାଣ ସର୍ବ ଏକ ॥
ଏଠାରେ ଉଚ୍ଚ ନୀଚ ଅଛୁ । ସେଠାରେ ଏହା ନାହିଁ କିଛୁ ॥
ପ୍ରବେଶ ହେଲେ ସେହି ସ୍ଥାନ । ଏ କଥା ସତ୍ୟ କରି ଘେନ ॥
ସମସ୍ତ ସମାନ ଅଟଇ । ଏଠାରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ହୋଇ ॥
ଜୀବ ଏ ଆତ୍ମା ଆଦିକର୍ତ୍ତା । ହେ ରାଜା ନ କରୁଛ ଆସ୍ଥା ॥
ଯେ ପ୍ରାଣୀ ଜୀବଦ୍ରୋହ କରି । ସେ ନଷ୍ଟେ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ବଇରି ॥
ହେ ରାଜା ତୁମ୍ଭେ କି ନ ଜାଣ । ମୋର କହିବା ଅକାରଣ ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ନୃପବର । ବୋଇଲେ ଶୁଣରେ ପାମର ॥
ତୁ ଯେଉଁ କଥାମାନ କହୁ । ନୃପତି ହୋଇ କେବା ସହୁ ॥
ଆଜ ଜାଣିବା ତୋର ମନ । ତୁ ଅବା ଜାଣୁ କେତେ ଜ୍ଞାନ ॥
ଦେଖାଇ ଦେବୁ ଆଜ ତୁହି । ସେ ଆତ୍ମାରାମ ଥନ୍ତି କାହିଁ ॥
ନୋହିଲେ ମରିବୁ ଅବଶ୍ୟ । ଛାଡ଼ ତୋ ଜୀବନର ଆଶ ॥
ଏମନ୍ତ କହି କ୍ରୋଧଭରେ । ରଖାଇ ଦେଲେ ବନ୍ଦୀଘରେ ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ଆରେ ଦୂତେ । ଏହାକୁ ରଖରେ ଜାଗ୍ରତେ ॥
ଅନ୍ନ ଭୋଜନହିଁ ନ ଦେବ । ଯେମନ୍ତେ ଶୁଖି ଏ ମରିବ ॥
ନୋହିଲେ ଆତ୍ମାରାମ ମୋତେ । ଦେଖାଇ ଦେଉ ସେ ସାକ୍ଷାତେ ॥
ତେବେ ଜୀବନ ଥିବ ଭଲେ । ବୋଲି ନୃପତି ଚଳିଗଲେ ॥
ଏଣେ ଯେ ଦୂତ ବେଗକରି । ସେ ନନ୍ଦ ମହାନ୍ତଙ୍କୁ ଧରି ॥
ବନ୍ଦୀ ମନ୍ଦିରେ ବନ୍ଦୀ କଲେ । ନିଗଡ଼େ ବାନ୍ଧି ସେ ରଖିଲେ ॥
ବନ୍ଦୀରେ ଥାଇ ହରିଭକ୍ତ । ଭୟ କମ୍ପିତେ ନାହିଁ ଚିତ୍ତ ॥

ଶନ୍ତୁଣ ପ୍ରଭୁ ବ୍ରହ୍ମଋଷି | ଯୋଗ ଆସନ କରି ବସି ॥
ସକଳ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ନିବାରି | ରହିଲେ ସ୍ତମ୍ଭୀଭୂତ କରି ॥
ନାଭିକମଳୁ ବାୟୁ ତୋଳି | ମୃଣାଳ ସୂତ୍ର ମଧ୍ୟେ ଗଳି ॥
ମନକୁ ଜ୍ଞାନମାର୍ଗେ ଥୋଇ | ସୁବୁଦ୍ଧି ସଙ୍ଗତେ ରୁହାଇ ॥
ସମସ୍ତ ଟେକିଲେ ଉଜାଣି | ତ୍ରିକୂଟ ଠଣା ଗଲେ ଜିଣି ॥
ଅଗମ୍ୟମାର୍ଗେ ପଶିଗଲେ | ଅମନ ମନ୍ଦିରେ ମିଳିଲେ ॥
ଦେଖିଲେ ଅମଳ କମଳ | ଫୁଟି ରହିଛି ବେନି ଦଳ ॥
ତହିଁ ବିଜୟ ଆତ୍ମାରାମ | ଯୋଗମାୟା ସଙ୍ଗରେ ପ୍ରେମ ॥
ତାଙ୍କ ଛାମୁରେ ଯାଇ ଭେଟି | ସଂସାର ବନ୍ଧ ଗଲା ଫିଟି ॥
ଦେଖିଲା ବାହାର ଭିତରେ | ଅଶେଷ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଯାକରେ ॥
ଏକରୁ ଦୁଇ ନାହିଁ ଆନ | ସର୍ବନ ଜୀବେ ଭଗବାନ ॥
ଯାହାଙ୍କ ଦର୍ଶନେ ସେକ୍ଷଣି | ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ତୁଚ୍ଛପ୍ରାୟ ମଣି ॥
ସକଳ ଭୟ କଲା ଦୂର | କେ କହୁ ଆନନ୍ଦ ତାହାର ॥
ବୋଇଲା ତୋତେ ଦେଖି ମୁହିଁ | ଭୟ ପଳାଇଗଲା କାହିଁ ॥
ସମସ୍ତେ ଏକଇ ଜୀବନ | ପିଣ୍ଡମାନଙ୍କେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ॥
ମୋର ଅଜ୍ଞାନ ସିନା ମୋତେ | ଭୟ ଦେଖାଉଥିଲା ଶତେ ॥
ଏବେ ଫିଟିଲା କର୍ମଫାଶ | କିସ କରିବ ସେ ନରେଶ ॥
ଏମନ୍ତ କହି ବେଗେ ଉଠି | ଭଜିଣ ରାମନାମ ଘୋଟି ॥
ଶ୍ରୀନନ୍ଦକନ୍ଦର ସୁନ୍ଦର | ନିନ୍ଦିତ ତନୁ ଜଳଧର ॥
କିରୀଟ କୁଣ୍ଡଳ ପ୍ରକାଶ | ତଥି ଶୋଭିତ ପୀତବାସ ॥
ଶଙ୍ଖ କମଳ ଗଦା ଚକ୍ର | ସର୍ବଦା ଚତୁର୍ଭୁଜେ ଧରି ॥
ମଞ୍ଜୁଳ ଅଷ୍ଟାଦଶ ଚିହ୍ନ | ସୁନ୍ଦର ଯୁଗଳ ଚରଣ ॥
ଭକତଜନ ବନ୍ଧୁ ସେନା | ଭାବରେ ବଶ ନନ୍ଦକହ୍ନା ॥
ନନ୍ଦ ମହାନ୍ତ ତାଙ୍କୁ ଚିନ୍ତି | ହୃଦରେ ଜାତ ହେଲା ଭକ୍ତି ॥
ବନ୍ଦୀରୁ ବାହାର ହୋଇଲା | ଦାଣ୍ଡକୁ ଅନାଇଣି ଦେଲା ॥
ଦେଖିଣ ଚଣ୍ଡାଳର ନାରୀ | ଅନ୍ନ ମାଗିଣ କରେ ଧରି ॥

ଯେ ଦ୍ରବ୍ୟ ମୃଗାଦ୍ୟ ହରଡ଼ । ଧାନ ଗୃହଳ କୁଡ଼ କୁଡ଼ ॥
ଇତ୍ୟାଦି ଦ୍ରବ୍ୟ ଅଛି ଯେତେ । କହି ନୁହଇ ଏତେ ତେତେ ॥
ଦେଖିତା ହେଲେ ଆଚମ୍ବିତ । ସ୍ୱାମୀଙ୍କି ଉଠାଇ ଭୁଞ୍ଚିତ ॥
ବୋଇଲେ ଆସ ବେଗ ହୋଇ । ସେ ମହାଯୋଗୀ ଗଲେ କାହିଁ ॥
ସମ୍ପଦେ ପୂରିଅଛି ଘର । ଏତେ ବଡ଼ଇ ଚମତ୍କାର ॥
ତା ଦେଖି ଦୁହେଁ ବେଗେ ଆସି । ଦେଖିଲେ ନାହାନ୍ତି ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ॥
ମନ୍ଦିରେ ଦେଖିଣ ସମ୍ପଦ । ବିସ୍ମୟ କଲେ ମନମଧ୍ୟ ॥
ନିଶ୍ଚେ ସେ ପ୍ରଭୁ ଚକ୍ରବାହା । ଆନର ବଳେ ନୁହେ ଏହା ॥
ପତ୍ନୀକି ପତି ବୋଲେ ଶୁଣ । ସେ ମାୟାଧର ନାରାୟଣ ॥
ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ମାୟାରେ ପକାଇ । ଅନ୍ତର ହେଲେ ଭାବଗ୍ରାହୀ ॥
ମନୁଷ୍ୟ ପ୍ରାୟ ତାଙ୍କୁ ମଣି । ସେବା ଯେ କଲୁ ବେନି ପ୍ରାଣୀ ॥
ଯା ମାୟା ଦେବେ ଅଗୋଚର । ଆମ୍ଭେ ବା କେତେକ ମାତର ॥
କାହୁଁ ଜାଣିବା ତାଙ୍କ ଭାବ । ବ୍ରହ୍ମାଦି ଦେବଙ୍କୁ ଦୁର୍ଲଭ ।
ମହା ମହିମା ମହାମେରୁ । ତାହାର ଇଚ୍ଛା ଯାହା କରୁ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ବେନିପ୍ରାଣୀ । ସେ ଧନେ ହେଲେ ସେ କାରେଣୀ
ଅନେକ କାଳ ପୁଣ୍ୟ କଲେ । କୀର୍ତ୍ତି ଉତ୍ସବ କରାଇଲେ ॥
ଲୋକେ ବୋଇଲେ ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ । ଜୀବନ୍ତେ ସୁଖେ ନେଲେ ଦିନ ॥
ସୁହ ଦୁହିତା ଜାତ କର । ତା ଭାଗ୍ୟ କହିଲେ ନ ସର ॥
ଏମନ୍ତ କେତେକାଳ ଯାନ୍ତେ । ବିଷ୍ଣୁଙ୍କୁ ପାଇଲେ ଦେହାନ୍ତେ ॥
ଶୁଣ ହୋ ମନ ନୃପରାଣ । ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତିର ଲକ୍ଷଣ ॥
କହଇ ବିପ୍ର ରାମ ଗୀତେ । ଅଶେଷ ପ୍ରାଣୀଙ୍କର ହିତେ ॥
ସୁଜନେ କର ଏଣେ ଲୟ । ଆଉ ନ ଥାଉ ଯମ ଭୟ ॥
ମୁଁ ସ୍ତୁତି କରିବଇଁ କିସ । ତୁମ୍ଭେ ତ ଶ୍ରୀହରିର ଦାସ ॥
ସେ ହରି ପାଦପଦ୍ମ ତଳେ । ମୋତେ ଭେଟାଇ ଦିଅ ବେଳେ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତ ମନଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ କୃପାସିନ୍ଧୁ ଦାସ ପତିପତ୍ନୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତା ଭାବବର୍ଣ୍ଣନେ ନାମ ଚତ୍ୱାରିଂଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ଏକଚତ୍ୱାରିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ
ନନ୍ଦ ମହାନ୍ତି ସମ୍ବାଦ

ନମସ୍ତେ ନୀଳାଦ୍ରି କେଶରୀ । ତବ ମହିମାକୁ କେ ସରି ॥
ତୁମ୍ଭ ମହିମା ଅକୂପାର । କର ଏ ଭବକୂପୁ ପାର ॥
ହେ ନୀଳଘନ ଅପଘନ । ଏହି ବିନତି ପ୍ରଭୁ ଘେନ ॥
ହସି ଚୈତନ୍ୟ ଦେବ କହେ । ଶୁଣ ହେ ମନ ନୃପ ରାୟେ ॥
ମୁଁ ଯାହା କହୁଅଛି ଏବେ । କେବଳ ଶୁଣ ଶ୍ରଦ୍ଧାଭାବେ ॥
ଅଶେଷ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ଏ ମଞ୍ଚ ଭୁବନ ବୈକୁଣ୍ଠ ॥
ନାମ ଯା ଶ୍ରୀପୁରୁଷୋତ୍ତମ । ଯେ ପୁରେ ନ ପଶଇ ଯମ ॥
ପତିତ ଚଣ୍ଡାଳହିଁ ଥିଲେ । ଦଣ୍ଡି ସେ ନ ପାରଇ ଭଲେ ॥
ଏମନ୍ତ କ୍ଷେତ୍ରେ ବାସ ଜାଣ । ଜାତିରେ ଅଟଇ କରଣ ॥
ଷୋଳ ପଞ୍ଜିଆରେ ଉତ୍ତମ । ନନ୍ଦ ପଟ୍ଟନାୟକ ନାମ ॥
ପ୍ରତାପରୁଦ୍ର ସମୟରେ । ପାଞ୍ଜିଆ ବୃତ୍ତି ସେହୁ କରେ ॥
ଜାଣଇ ଜୀବ ନାରାୟଣ । ସଂସାର ଯାହାର ଉଆଣ ॥
କୀଟରୁ ବ୍ରହ୍ମାଏ ଯେତେ । ହରି ସବୁର ହୃଦଗତେ ॥
ପିଣ୍ଡ ମାନଙ୍କ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ । ସବଂଏ ଏକଇ ସମାନ ॥
ଯେ ପ୍ରାଣୀ ଜୀବେ ଦ୍ରୋହକରି । ସେ ନଷ୍ଟେ ଶ୍ରୀହରି ବଇରୀ ॥
ଏମନ୍ତ ଜାଣି ତା ମନରେ । ସକଳ ଜୀବେ ଦୟା କରେ ॥
ଦଇବ ଯୋଗେ ରାଜ ପଥ । ଲୌକିକେ କରୁଥାଇ ମାତ୍ର ॥
ପୁତ୍ର ଦୁହିତା ବନ୍ଧୁ ଭାଇ । ଅନେକ ପୂରଣ ଅଛଇ ॥
ପତ୍ନୀ ତାହାର ଗୁଣବନ୍ତୀ । ମିଳଇ ଅନେକ ସମ୍ପତ୍ତି ॥
କାହିଁ ତା ନ ପଶଇ ମନ । ଏକା ତା ଗୋବିନ୍ଦ ଭଜନ ॥
ହୃଦେ ବିରକ୍ତ ଥାଇ ତାର । କେମନ୍ତେ ହେବ ଭବୁଁ ପାର ॥
ଏମନ୍ତେ କେତେ ଦିନ ଅନ୍ତେ । ଶୁଣ ସୁମନ ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେ ॥
ଦିନେ ପ୍ରତାପୀ ଦଣ୍ଡଧାରୀ । ପରଜାମାନଙ୍କୁ ହକାରି ॥
ଦୋଷ ନ ପାଇ ଦଣ୍ଡ ଦେଲେ । ପ୍ରଜାଏ ଡକା ପକାଇଲେ ॥

ଶୁଣି ସନ୍ତୋଷ ନନ୍ଦ ଦାସ । ମନରେ ହୋଇଣ ହରଷ ॥
ଦୂତଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଚଳିଗଲେ । ନୃପତି ଗୁମୁରେ ମିଳିଲେ ॥
ଦେଖି ନୃପତି ଦୁଃଖ ତାର । ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇଲେ ଅପାର ॥
ବୋଇଲେ ଆରେ ଆରେ ନନ୍ଦ । ତୋତେ ମାଇଲା କେଉଁ ମନ୍ଦ ॥
ବହନ ଫେଡ଼ି ମୋତେ କହ । ଦେଖି ମୋ ସତ୍ତ୍ୱ ନାହିଁ ଦେହ ॥
ଶୁଣି ସେ ନନ୍ଦ ବ୍ରହ୍ମ ଏତେ । ବୋଇଲା କି ପଚ୍ଚର ମୋତେ ॥
ମୋତେ ଯେ ଭୁଷ୍ଟି ତ ମାଇଲୁ । ଏବେ ଏମନ୍ତ କଥା ବୋଲୁ ॥
ଶୁଣି ହସିଲେ ନରସାଇଁ । ବୋଇଲେ ଗୁଣ୍ଡ ନାହିଁ ବାଇ ॥
ତା ଶୁଣି ଶ୍ରୀହରି ଭକତ । ବୋଇଲେ ଶୁଣ ନରନାଥ ॥
ମୋତେ ଲଗିଛି ଯେଉଁ ବାଇ । ତହିଁକି ଅଉଷଧି ନାହିଁ ॥
କେମନ୍ତେ ହେବ ସେହୁ ଭଲ । ଏହା ତ ବସ୍ତୁର ନ କଲ ॥
ଶୁଣି ବୋଲନ୍ତି ନୃପସହ୍ନୁ । କରେ ନନ୍ଦଆ କସ କହୁ ॥
ଦଇବ ଗୁଣ୍ଡିଲା କି ତୋତେ । ପୁଣି ତ ଚଳାଉଛୁ ମୋତେ ॥
କି ଜ୍ଞାନ ଥିଲା ତୋର ଚିତ୍ତେ । ଏବେ ତା କହୁକନା ମୋତେ ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଲେ ନନ୍ଦବାଇ । ଦେଖିବା ହେଉ ନରସାଇଁ ॥
ଯାଚଲା କଦଳୀ ପଣସ । ଛେନା ନଡ଼ିଆ ଘେନ ଆସ ॥
ଏଠା ଲୋକଙ୍କୁ ଝୁଆଇବା । ପ୍ରଭୁ ମହିମା ଦେଖାଇବା ॥
ତା ଶୁଣି ନୃପ ଆଜ୍ଞା ଦେଲେ । ଆଣରେ ଦେଖିବା ବୋଇଲେ ॥
ଆଜ୍ଞା ପ୍ରମାଣେ ଲୋକ ଗଲେ । ସେହି ପ୍ରକାରେ ଆଣିଦେଲେ ॥
ଗୁମୁରେ କଲେ ସବୁ ନେଇ । ଦେଖି ବୋଇଲା ନନ୍ଦ ବାଇ ॥
ମହିମା ଏବେ ଆଜ୍ଞା ହେଉ । କେ ଛେନା କେ କଦଳୀ ଖାଉ ॥
ତାର ଉଦରେ ଦ୍ରବ୍ୟ ଯେତେ । ଆସି ହେବ ମୋ ଗର୍ଭଗତେ ॥
ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷେ ଅଭିନ୍ନ ଆତ୍ମାର । ଦେଖିବା ହେଉ ନୃପେଶ୍ୱର ॥
ସେ ଅଙ୍ଗେ ଦୁଃଖ ସୁଖ ଯେହି । ଏ ଅଙ୍ଗେ ଲାଗିଣ ଅଛଇ ॥
ଯାହାକୁ ତୋର ଦୂତ ନେଲେ । ସଂହାର ଓସ୍ତମୂଳେ କଲେ ॥
ତାକୁ ପିଟିଲେ ଯେତେ ବାଡ଼ି । ଏ ଦେହୁଁ ତେତେ ଗୁଲ ଗୁଡ଼ି ॥

ଏ କଥା ଅଟଇ ପ୍ରମାଣ । ସକଳ ଦେହେଁ ନାରାୟଣ ॥
ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଘଟେ ଘଟେ ପୂରି । ଅଛନ୍ତି ଶଙ୍ଖ ଚକ୍ରଧାରୀ ॥
ହେ ରାଜା ସ୍ୱରୂପ କହୁଛି । ଏଥେ ସଂଶୟ ନାହିଁ କିଛି ॥
ଏମନ୍ତ ଶୁଣି ମହାରଥୀ । ବୋଇଲେ ବୁଝିବା ଏ କଥା ॥
ଏ ଗୁରୁ ଦ୍ରବ୍ୟ ଗୁରୁଜଣ । ଭୁଞ୍ଜିଲେ ବୁଝିବା ପ୍ରମାଣ ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ଲୋକେ ଧରି । ଭୁଞ୍ଜିଲେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ କରି ॥
ତା ଦେଖି ସେ ନନ୍ଦ ମହାନ୍ତ । ସମସ୍ତ କରିଦେଲା ବାନ୍ତ ॥
ସେ କ୍ଷଣେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ କରି । ବୋଲେ ଦେଖ ହୋ ଦଣ୍ଡଧାରୀ ॥
ତାହା ଦେଖିଣ ନୃପବର । ବୋଲନ୍ତି ଏ କି ଚମତ୍କାର ॥
ଆହୁରି ବୁଝିବା କଥାଏ । ଫିଟିବ ମନର ସଂଶୟେ ॥
ବୋଲି ଶ୍ରୀହସ୍ତେ ବେତଗୋଟି । ଧରି ଜଣକୁ ଦେଲେ ପିଟି ॥
ତାହାର କିଛିହିଁ ନୋହିଲା । ସେ ନନ୍ଦ ଚମକ ପଡ଼ିଲା ॥
ଅଙ୍ଗରୁ ଚର୍ମ ଛୁଡ଼ିଗଲା । ଫାଟିଣ ରୁଧିର ବହିଲା ॥
ତାହା ଦେଖିଣ ନରପତି । ମନରେ ଜାଣିଲେ ଅତି ଖ୍ୟାତି ॥
ମନରେ କରି ଦଣ୍ଡବତ । ବିନୟେ କହିଲେ ବହୁତ ॥
ଅନେକ ଅଳଙ୍କାର ଧରି । ବସ୍ତ୍ର ସହିତେ ପୂଜା କରି ॥
ବୋଲେ ମୋ ଅପରାଧ ଯେତେ । ଚିତ୍ତେ ନ ଧର କଦାଚିତ୍ତେ ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ନନ୍ଦବାଇ । ଅଳପ ହସିଣ କହଇ ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ନୃପମଣି । କି ହେବ ଏ ବସ୍ତ୍ର ଭୂଷଣ ॥
ଏଥି ମୋ କିସ ପ୍ରୟୋଜନ । ତୋ କୃପା ଥାଉ ହେ ରାଜନ ॥
ତୁମ୍ଭେ ଏଣିକି ଚେତା ହୁଅ । ଚିର ନୁହେଟି ନର ଦେହ ॥
ଚାଲୁଣି ମଧ୍ୟେ ଯେହ୍ନେ ପାଣି । ରଖିଲେ ନ ରହେ ତା ଜାଣି ॥
ସେହି ପ୍ରକାରେ ଏହି ଜୀବ । କେବଳ ଗୃହୁଁ ଗୃହୁଁ ଯିବ ॥
ଏଥିକି ଯିବେ ଦୟା କରି । ଜାଗ୍ରତ ହୁଅ ଦଣ୍ଡଧାରୀ ॥
ଏମନ୍ତ ଜ୍ଞାନ ତାକୁ ଦେଇ । ସେ ବସ୍ତ୍ର ଭୂଷଣ ନ ନେଇ ॥
ହେ ରାଜା ଗଲିଟି ବୋଇଲେ । ତହୁଁ ତତ୍କ୍ଷଣେ ଚଳିଗଲେ ॥

ତ୍ୱରିତ ହୋଇ ଚଳିଗଲା । ତା ଅନ୍ନ ଛଡ଼ାଇ ଘେନିଲା ॥
ଦେଖୁ ଅଛନ୍ତି ଲୋକବୃନ୍ଦେ । ସେ ଅନ୍ନ ଭୁଞ୍ଜିଲା ଆନନ୍ଦେ ॥
ଲୋକେ ବୋଇଲେ ତହିଁ ଥାଇ । ନନ୍ଦ ମହାନ୍ତ ହେଲା ବାଇ ॥
ଦେଖାଇ ଥିଲା ବଡ଼ପଣ । ଦଇବ ଦେଲା ଏ ଲକ୍ଷଣ ॥
ନୃପତି ଦଣ୍ଡକୁ ଡରିଲା । କୁଟୁମ୍ବ ଏତେଦୂର କଲା ॥
ଛାଡ଼ିଲା କିସ୍ୱା କର୍ମ ଦୁଇ । ନଷ୍ଟେ ହୋଇଲା ଏହୁ ବାଇ ॥
ତା ଦେଖି ଦୂତମାନେ ଗଲେ । ନୃପତି ଛାମୁରେ କହିଲେ ॥
ସେ ନନ୍ଦ ମହାନ୍ତର କଥା । ଶୁଣିମା ହେଉ ମହାରଥା ॥
ତୁମ୍ଭ ଦଣ୍ଡକୁ ଭୟ କରି । ବାତୁଳ ହେଲା ଜ୍ଞାନହାରି ॥
ଛାଡ଼ିଲା ଜାତି କୁଳମାନ । ଚଣ୍ଡାଳ ହସ୍ତୁଁ ନେଲା ଅନ୍ନ ॥
ଛାମୁରେ ଜଣାଇଲୁ ସତ୍ୟ । ଶୁଣି ନୃପତି ଆଚମ୍ବିତ ॥
ବୋଇଲେ କେଡ଼େ କର୍ମ କଲା । ତା ପରି ଲୋକ ନାଶକଲା ॥
ଏ କଥା ଦଇବ ଲେଖନ । କାହାର ବଳେ କରେ ଆନ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ତୁନି ହେଲେ । ସମସ୍ତେ ହାହାକାର କଲେ ॥
ଶୁଣ ହେ ମନ ନୃପ ନାହା । ଏଥି ଉତ୍ତରେ କଥା ଯାହା ॥
ସେ ନନ୍ଦ ମହାନ୍ତ ଚରିତ । ଚଣ୍ଡାଳ ହସ୍ତୁ ଖାଇ ଭାତ ॥
ତହୁଁ ଚଳିଲା ବେଗ ହୋଇ । ଆନନ୍ଦେ ପ୍ରଭୁ ଗୁଣ ଗାଇ ॥
ବନସ୍ତେ ଯାଇଁ କଲା ବାସ । ଜଳ ପବନ କରି ଗ୍ରାସ ॥
କାହିଁ ବା ଫଳ ମୂଳ ଖାଇ । ପଶୁଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗ ହୋଇ ॥
ସମସ୍ତ ଦେଖିଲା ସମାନ । ନାହିଁ ତାଙ୍କର ବଡ଼ ସାନ ॥
ଯେଣେ ଚାହିଁଲେ ତେଣେ ହରି । ଦିଶନ୍ତି ଶଙ୍ଖ ଚକ୍ରଧାରୀ ॥
ଏମନ୍ତ ଜାଣି ତାର ଚିତ୍ତେ । ଭ୍ରମଣ କରଇ ଜଗତେ ॥
କେତେହେଁ ଦିନର ଉତ୍ତାରେ । ପ୍ରବେଶ ହେଲା ରଥି ପୁରେ ॥
ସେ ଗ୍ରାମ ବାହାରେ ସ୍ଥାବର । ମହାଶୌଣ୍ଡ ନାମ ତାର ॥
ସେ ରାଜ୍ୟ ଯେତେକ ଦଣ୍ଡମାନ । ଯାହାକୁ ଦିଅନ୍ତି ରାଜନ ॥
କେବଳ ସେହି ବୃକ୍ଷ ମୂଳେ । ରଖନ୍ତି ନେଇ ରଖୁଆଳେ ॥

ଟେଙ୍ଗ ଗୁରୁକ ଗୁଣ୍ଠ ପିଟି । ବାନ୍ଧଣ ନାକ କାନ କାଟି ॥
ରଖନ୍ତି ସେହି ବୃକ୍ଷଠାରେ । ପ୍ରମାଣ ଅଛଇ ତହିଁରେ ॥
ସେ ବୃକ୍ଷ ମୂଳେ କଲା ବାସ । ଶୋଯାଇ ଗୋମୟ ପାଉଁଶ ॥
କେବଳ ନାମ ଭଜନରେ । ଶୟନ କଲା ସେହିଠାରେ ॥
ଏମନ୍ତ ଗଲା କେତେଦିନ । ଦିନେକ ସେ ରାଜ୍ୟ ରାଜନ ॥
ଏକ ପରଜା ଦୋଷ ଜାଣି । ଦୂତ ପେଷିଣ ତାକୁ ଆଣି ॥
ବୋଲଇ ଏହାକୁରେ ନେବ । ପଚଶ କୋରଡ଼ା ପିଟିବ ॥
ଆଜ୍ଞା ପ୍ରମାଣେ ଦୂତେ ନେଲେ । ସଂହାର ଓସ୍ତମୂଳେ କଲେ ॥
ଆଣେ ଧରିଣ ତାକୁ ଲୋକ । ଦଣ୍ଡିହିଁ ଦେଲେ ସେ ଅନେକ ॥
ଖଣ୍ଡି ସେ ଦେଲେକ ଭୁରିତେ । ଚଳଣ ଚଳେ ଯେଝାମତେ ॥
ନନ୍ଦ ମହାନ୍ତ ପାଶେ ଥାଇ । ଦେଖୁ ଯେ ଥିଲା ସବୁ ରହି ॥
ଯେତେକ ବାଡ଼ି ତାକୁ ପିଟି । ନନ୍ଦମହାନ୍ତ ଦେହ ଫାଟି ॥
ରୁଧିରମାନ ବୋହିଗଲା । ତା ଅଙ୍ଗ ରଙ୍ଗୁଆ ଦିଶିଲା ॥
ତାହା ଦେଖିଣ ଲୋକମାନେ । ବିଚାର କଲେ ମନେ ମନେ ॥
ଏକ ବଚସ କଥା ଗୋଟି । ଏହାକୁ କେବା ଗଲା ପିଟି ॥
ସର୍ବାଙ୍ଗ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହୋଇ । ରୁଧିର ଯାଉଅଛି ବହି ॥
ଏମନ୍ତ ଦେଖି ଧାଇଁଗଲେ । ସେ ଦେଶ ରାଜାଙ୍କୁ କହିଲେ ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ନୃପବର । ଗ୍ରାମୁରେ କରୁଛୁଁ ଜଣାଣ ॥
ସେ ନନ୍ଦ ମହାନ୍ତଙ୍କ ଧର । ମାଇଲେ ଓପ୍ରୋଧ ନ କର ॥
ଚର୍ମ ତା ଯାଇଛି ନକଳ । ରୁଧିର ଯାଉଅଛି ଗଳ ॥
ଦେଖି ଅଇଲୁ ଆମ୍ଭେ ତହୁଁ । ଏହା ବୁଝିଣ ଆଜ୍ଞା ହେଉ ॥
ଶୁଣି ନୃପତି କ୍ରୋଧଭରେ । ବୋଲନ୍ତି ଯାଅ ହୁଡ଼ି ଦ୍ୱାରେ ॥
ନନ୍ଦକୁ ଡାକ ଘେନ ଆସ । ବୁଝିବା ଏଥିର ସନ୍ଦେଶ ॥
ଯେ ତାକୁ ମାରିଥିବ ଅବା । ରାଜ୍ୟୁ ବାହାର କରିଦେବା ॥
ଶୁଣି ଚଳିଲେ ଦୂତମାନେ । ନନ୍ଦ ମହାନ୍ତ ସନ୍ନିଧାନେ ॥
ପାଶରେ ହୋଇଲେ ପ୍ରବେଶ । ବୋଇଲେ ରାଜା ଆଜ୍ଞା ଆସ ॥

ଏମନ୍ତ ଶୁଣି ସେ ଚଣ୍ଡାଳ । ଦେଲା ସେ ଶାଳଗ୍ରାମ ଶିଳ ॥
ମର୍କତ ମଣିର ସଦୃଶ । ତା ଦେଖି ମୋଚ ମନ ତୋଷ ॥
ହୋଇଛି ଅତ୍ୟନ୍ତ ବର୍ତ୍ତୁଳ । ଲାବଣ୍ୟ ମନୋହର ଶିଳ ॥
ଦେଖି ମୁଁ ରଖିବ ବୋଇଲା । ତାକୁ ଚମୂଲଯୋଡ଼େ ଦେଲା ॥
ସେହି ଦିନରୁ ନିତ ନିତ । ପାଦେ ମାଡ଼ଣ ଘଷେ କାନ୍ତ ॥
ତେତେଣେ କଣ୍ଠାଇ ଚର୍ମ ଖଣ୍ଡେ । ଘଷଇ ଶାଳଗ୍ରାମ ମୁଣ୍ଡେ ॥
ମନରେ ହୋଇଣ ସାନନ୍ଦ । ପଢ଼ଇ ଶ୍ରୀଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ॥
ପଦକ ଗାଉଥାଇ ନିତ । କରି ତାହାର ନିଜବୃତ୍ତି ॥
ନ ଜାଣେ ଅନ୍ୟ କଥାମାନ । ସେହି ପଦକ ଚଣ୍ଡିଧନ ॥
କରି ଗାୟନ କରୁଥାଇ । ମନେ କଳ୍ପନା ତାର ନାହିଁ ॥
ଏମନ୍ତେ ଗଲା କେତେ ଦିନ । ଏଥି ଉତ୍ତରେ ଶୁଣ ମନ ॥
ଦିନକ ଏକଇ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ସକଳ ଗୁଣେ ବିଚକ୍ଷଣ ॥
ସକଳ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ପଣ୍ଡିତ । ଶୁଚି ପବିନ ଦୃଢ଼ବ୍ରତ ॥
ଜାଣଇ ପାପପୁଣ୍ୟ ସେବା । ନିରତେ କରେ ବିଷ୍ଣୁ ସେବା ॥
ଏମନ୍ତ ବିପ୍ର ସେହି ପଥେ । ଗମଇ ସ୍ନାନର ନିମନ୍ତେ ॥
ଦେଖିଲା ଶାଳଗ୍ରାମ ଶିଳା । କାଳନ୍ଦୀ ଜଳ ପରି କଳା ॥
ସକଳ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ପଣ୍ଡିତ । ସେ ଦେଖି ହେଲା ଆଚମ୍ବିତ ॥
ସେ ଶାଳଗ୍ରାମ ଶିଳା ଦେଖି । ପିଛୁଡ଼ା ନ ପଡ଼ଇ ଆଖି ॥
ଚରଣେ ମୋଚ ଧାଡ଼ି ଧରି । କାନ୍ତି ଘଷଇ ଜଳ ଭରି ॥
ଦେଖି ହୃଦୟ ଗଲା ଫାଟି । ନେତ୍ରୁ ଲୋତକ ହେଲା ବୃଷ୍ଟି ॥
ବୋଲଇ ଶୁଣ ହେ ବେହେରା । କଥାଏ କହିବ ମୁଁ ପରା ॥
ଘେନ ତୁ ମୋହର ବଚନ । ଅନେକ ହେବ ତୋର ପୁଣ୍ୟ ॥
ଏ ଶିଳା ଗୋଟି ଦେବୁ ମୋତେ । ତୋ ଯଶ ରହିବ ଜଗତେ ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଇଲା ସେ ମୋଚ । ଧନ ଦେଇଣ ମୁ କିଣିଛି ॥
ଦେଖ ମୋ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଆସଇ । ନିତ ମୁଁ ଶସ୍ତ୍ର ଯେ ଘଷଇ ॥
ତୋତେ ଯଦ୍ୟପି ଏହା ଦେବ । ମୁଁ ପୁଣ କେମନ୍ତେ କରିବ ॥

ତା ଶୁଣି ବିପ୍ର ବୋଲେ ହସି । ନିଅ ତୁ ଠଙ୍କା ପାଞ୍ଚଗୋଟି ॥
ଏ ଶିଳା ଗୋଟି ମୋତେ ଦେଇ । ଆନ ପଥରେ ଘଷ ତୁହି ॥
ତା ଶୁଣି ମୋର ତୋଷ ହେଲା । ଧନ ନେଇଣ ଶିଳା ଦେଲା ॥
ବ୍ରାହ୍ମଣ ପାଇଣ ଉଚିତ । ସେ ଶିଳା କରି ଶିର ସ୍ଥିତ ॥
ଆନନ୍ଦେ ଘେନି ଚଳିଗଲା । ଆପଣା ମନ୍ଦିରେ ମିଳିଲା ॥
ସ୍ନାନ ଶଉଚକର୍ମ ହୋଇ । ପ୍ରମୋଦ କେ ଧାରିବ କହି ॥
କରାଇ ପଞ୍ଚାମୃତେ ସ୍ନାନ । ବିଜେ କରାଇ ସିଂହାସନ ॥
ଗନ୍ଧ ଚନ୍ଦନ ମାଲ୍ୟ ଯେତେ । ତୁଳସୀ ଜଳହିଁ ସହିତେ ॥
ପୂଜି ଷୋଡ଼ଶ ଉପଚାରେ । ପ୍ରଣାମ କଲେକ ଶ୍ରୀମୁଖରେ ॥
ଅନେକ ପୂଜା ଦ୍ରବ୍ୟମାନ । ଘେନିଣ କରି ନିବେଦନ ॥
ଧୂପ ଦୀପାଦି ଦ୍ରବ୍ୟ ଯେତେ । ଦେଇ ପୂଜିଲା ଶ୍ରଦ୍ଧାଚିତ୍ତେ ॥
ଏହି ପ୍ରକାରେ ପ୍ରତିଦିନ । କରି ସନ୍ତୋଷ ତାଙ୍କ ମନ ॥
ବିପ୍ରର କଲା ତା ହୃଦର । ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଗୁଡ଼ିଲା ମୋହର ॥
ଏ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କ ପ୍ରସାଦେ । ଧନ ଭୁଞ୍ଜିବ ଅପ୍ରମାଦେ ॥
ଏମନ୍ତେ ବିପ୍ରରନ୍ତେ ମନ । ତାହା ଜାଣିଲେ ଶାଳଗ୍ରାମ ॥
ଶୁଣ ସୁମନ ଦେଇ ଚିତ୍ତ । ସେ ହରି ମହିମା ଏମନ୍ତ ॥
ଭକତ ବନ୍ଧୁ ସେ ଗୋସାଇଁ । ଅଭାବ ଜନେ ଭେଟ ନାହିଁ ॥
କାମ କଳ୍ପନା ଯେତେ ଥିବ । ସେ କାହିଁ ତାହାଙ୍କୁ ପାଇବ ॥
ସେହି ଦିନରେ ରାତ୍ରକାଳେ । ସେ ବିପ୍ର ଶୟନର ବେଳେ ॥
ସ୍ୱପନେ ଆଜ୍ଞା ତାଙ୍କୁ ଦେଲେ । ଶୁଣ ହେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ତୁ ଭଲେ ॥
ପ୍ରଭାତୁ ଉଠି ମୋତେ ନେବୁ । ମୋତେକ ଲେଉଟାଇ ଦେବୁ ॥
ସେ ମୋର ରାମଦାସ ଭାବ । ମୋତେ ସେ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ॥
ଗୀତ ଗୋବିନ୍ଦ ରସ ଯେତେ । ଶୁଣାଉଥିଲା ନିତ ମୋତେ ॥
ତହିଁ ମୋ ଯେତେ ସୁଖଭାର । ତାହା ଜାଣଇ ମନ ମୋର ॥
ଏ ପୂଜା ମୋର କିସ ହେବ । ମୂଳ ମୋ ଭକତର ଭାବ ॥
ଏବେ ବହନ ନେଇ ଦେବୁ । ନ ଦେଲେ ନଷ୍ଟେ ନାଶ ଯିବୁ ॥

ଯାଉ ପ୍ରବେଶ ଖଣ୍ଡଗିରି । ଉଦ୍ଭବଲେ ସିଦ୍ଧ ତନୁ ଧରି ॥
ତା ଭକ୍ତ ମୁକ୍ତ କଥାମାନ । ଜାଣନ୍ତି ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ ॥
ଶୁଣ ହେ ମନ ମହାରଥୀ । ଏ ଦାର୍ଢ୍ୟଭକ୍ତି ରସ କଥା ॥
କହଇ ବସ୍ତ ରାମ ଗୀତ । ଅଶେଷ ପ୍ରାଣୀଙ୍କର ହିତେ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତେ ମନଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ
ନନ୍ଦ ମହାନ୍ତ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭାବ ବର୍ଣ୍ଣନେ ନାମ
ଏକ ଚତ୍ୱାରିଂଶୋଽଧ୍ୟାୟ ।

ଦ୍ୱିଚତ୍ୱାରିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ
ମୋଚରାମ ସମ୍ବାଦ

ଶ୍ରୀରାମ ପଦ୍ମପାଦ ଚିନ୍ତି । କହେ ଚୈତନ୍ୟ ମହାମତି ॥
ଶୁଣ ସୁମନ ଶ୍ରଦ୍ଧାଭାବେ । ମୁଁ ଯାହା କହୁଅଛି ଏବେ ॥
ହରି ଭକତି କଥା ରସ । କେବଳ କର୍ଣ୍ଣକୁ ପୀୟୂଷ ॥
ଯେ ପୁଣ୍ୟ ଗୋଦାବରୀ ପାଶେ । ଅଳକା ପଲ୍ଲୀ ନାମ ଦେଶେ ॥
ସେ ଦେଶେ ଏକଇ ନଗର । ନାମ କନକାବତୀ ପୁର ॥
ସେହୁ ନଗରେ ତାର ସ୍ଥିତି । ଜାତିରେ ଅଟେ ମୋଚି ଜାତି ॥
ରାମ ବେହେରା ନାମ ତାର । ଚର୍ମ ପାଦୁକା ଯା ବେପାର ॥
ଭାରିଯା ନାମ ତାର ମୂଳୀ । ପତିର ଆଜ୍ଞା ଥାଇ ପାଳି ॥
ତାହାର ଏକଇ କୁମର । ପିତା ବଚନ ମୂଳ ତାର ॥
ଏମନ୍ତେ ତିନ ପ୍ରାଣୀ ଥାନ୍ତି । ଚର୍ମ ଚପ୍ପଲ ସିଇଁ ନିତି ॥
ତିନହେଁ ତାହା ବିକଆଣି । ସୁଖେ ବଞ୍ଚନ୍ତି ତିନ ପ୍ରାଣୀ ॥
ନୀଚ ହୋଇଲେ କସ ହେବ । କେବଳ ଥାଏ ହରିଭାବ ॥
ଜୀବନେ ତାର ଦୟାମନ । ଶକ୍ତ୍ୟାନୁରୂପେ ଦିଏ ଦାନ ॥
ଶ୍ରୀ ଗୀତ ଗୋବିନ୍ଦରୁ ପଦେ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନୋହେ ତହୁଁ ଅଧେ ॥
ଶିଖିଣ ଘୋଷୁଥାଇ ନିତି । କରୁଣ ଥାଇ ନିଜ ବୃତ୍ତି ॥
ସଧୀରେ ସଧୀରେ ସମୀର । ବହଇ ଯମୁନାର ତୀର ॥

ଶ୍ରୀ ବୃନ୍ଦାବନ ବାଳକୁନ୍ଦ । ଯହିଁ ଜନ୍ମିତ ପ୍ରେମାନନ୍ଦ ॥
ବସନ୍ତ ବନେ ବନମାଳୀ । ଚନ୍ଦ୍ର ଶ୍ରୀ ରାଧାକୃଷ୍ଣ କେଳି ॥
ଏତେକ ଘୋଷୁଥାଇ ମାତ୍ର । ପ୍ରମାଣ କରି ଅହୋରାତ୍ର ॥
ଭୋଜନ ଶୟନର ବେଳେ । ତା ନିଜ ବିଷୟର କାଳେ ॥
ଆଣ୍ଠେ ତା ଗଣ୍ଠି କରି ହୃଦ । ଘୋଷୁଣ ଥାଇ ଏହୁ ପଦ ॥
ଏମନ୍ତେ କେତେଦିନ ଠାରେ । ସେ ରାଜ୍ୟେ ଭାଗବତ ଘରେ ॥
ଚୋରେ ଯେ ପଶି ଚୋରି କରି । ଅନେକ ଧନରତ୍ନ ହରି ॥
ଦେଖିଲେ ଦେବତା ଖଟୁଲି । ବୋହି ଆଣିଲେ କସ ବୋଲି ॥
ସବୁହିଁ ଶାଳଗ୍ରାମ ଶିଳା । ନବୀନ ଘନ ଜିଣି କଳା ॥
ବ୍ରହ୍ମ ମୁନିଙ୍କି ଯେ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ । ଦର୍ଶନେ ଭକ୍ତ ମୁକ୍ତ ହେବ ॥
ତାହାଙ୍କୁ ବୋଲେ ସେ ପଥର । ତେଣୁ ସେ ନ କରି ଆଦର ॥
କସ ଏ କରିବା ବୋଇଲେ । ବାହାରେ ପକାଇଣ ଦେଲେ ॥
ତହିଁରେ ଏକ ଜଣ ଥିଲା । ମୂର୍ତ୍ତି ଏ ବାଛିଣ ଘେନିଲା ॥
ଅତି ପୃଥକ ମନୋହର । ଲବଣ୍ୟ ଶିଳା ଦାମୋଦର ॥
ଅଞ୍ଜନ କଳାରୁ ଚିକ୍କଣ । ଝଳିଲେ ଅମୂଲ୍ୟ ଦର୍ପଣ ॥
ତମାଳ ଦଳ ନବଘନ । କାଳିନ୍ଦୀ ଜଳର ସମାନ ॥
ଧିକ କରଇ ଭୃଙ୍ଗ ଶ୍ରେଣୀ । ଜ୍ୟୋତି ନିନ୍ଦଇ ନୀଳମଣି ॥
କସ୍ତୁରୀ କଳା ଧିକ୍କାରଇ । ସମାନ ଏ ସଂସାରେ ନାହିଁ ॥
ଶରଧା କରି ତାହା ଧରି । ବୋଲେ କରିବା ଘୋରଘୋରି ॥
ନୋହିଲେ କ ମାଗିଲେ ଦେବ । ଭଲ ମୁଁ ଏହା ଧରିଥିବ ॥
ଏମନ୍ତେ ବୋଲି ଘେନିଗଲା । ତା ନିଜ ମନ୍ଦିରେ ରଖିଲା ॥
କେତେହେଁ ଦିନ ଘରେ ଥୋଇ । ମୋଚିର ଘରେ ଦେଲା ନେଇ ॥
ବୋଇଲା ଏ ପଥର ରଖି । ତୋର ସଜକୁ ଘଷି ଦେଖି ॥
କେମନ୍ତେ ଦାଢ଼ ଏଥି ହେବ । ବୁଝି ଚପୁଲି ଯୋଡ଼େ ଦେବ ॥
ତା ଶୁଣି ସେ ରାମ ବେହେରା । ଆନନ୍ଦମନେ ହୋଇ ତୋରା ॥
ବୋଇଲେ ଦେଖି ସେ ପଥର । ଘଷି ଜାଣିବି କାନ୍ତି ମୋର ॥

ସ୍ୱପ୍ନେ ଏମନ୍ତ ଆଜ୍ଞା ଦେଇ । ଅନ୍ତର ହେଲେ ସର୍ବଗ୍ରାହୀ ॥
ତାହା ଜାଣି ସେ ଦ୍ୱିଜବର । କମ୍ପ ଉଠିଲା କଳେବର ॥
ପ୍ରହରୁଁ ଉଠି ବେଗେ ଗଲା । ସ୍ନାନ ଶଉଚ ଆଦି କଲା ॥
ଉତ୍ତମ ପାଟବସ୍ତ୍ର ଧରି । ଚଳି ସେ ଗଲା ବେଗ କରି ॥
ମୋଚି ପାରୁଶେ ହେଲା ଯାଇଁ । ଶ୍ରୀ ଶାଳଗ୍ରାମ ଆଗେ ଥୋଇ ॥
ବୋଇଲା ନଅ ତୋର ଧନ । ଜାଣିଲି ଧନ୍ୟ ତୋ ଜୀବନ ॥
ଏ ସେ ଅନାଦି ନରହରି । ସକଳ ଘଟେ ଛନ୍ତି ପୂରି ॥
ଏହି ସେ ଜୀବନ କରତା । ଏହି ସେ ଗତି ମୁକ୍ତିଦାତା ॥
ଏହାଙ୍କ ପାଦ ଆଶ୍ରା କଲେ । ଜୀବ ନିସ୍ତାର ହେବ ଭଲେ ॥
ଏହାଙ୍କୁ ନ ମଣ ପଥର । କେବଳ ବିଷ୍ଣୁ ଭକ୍ତି କର ॥
ତୋ ଜୀବ ହୋଇଲା ପବିତ୍ର । ସ୍ୱପନ ହେଲା ମୋତେ ସତ୍ୟ ॥
ବଚନ ମୋତେ ଘେନଯିବୁ । ମୋ ଭକ୍ତ ପାଶେ ନେଇ ଦେବୁ ॥
ଯେ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦରୁ ପାଦେ । ଶୁଣାଉଥିଲା ମହାନନ୍ଦେ ॥
ଏମନ୍ତ ଆଜ୍ଞା ଦେଲା ଯେଣୁ । ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଆଣିଦେଲି ତେଣୁ ॥
ଛାଡ଼ ପଥର ବୁଦ୍ଧି ତୋର । ଏବେ ତୁ ସୁଖେ ପୂଜାକର ॥
ଏ ଭବ ସାଗରୁ ତରିଲୁ । ଭକତ ସଙ୍ଗେ ଗଣା ହେଲୁ ॥
ଏହା ଶୁଣିଲା ସହୁଁ କର୍ଣ୍ଣ । ତତକ୍ଷଣେ ହେଲା ଦିବ୍ୟଜ୍ଞାନ ॥
ଉଠି କପାଳେ କର ଦେଲା । ବ୍ରାହ୍ମଣ ଚରଣେ ନମିଲା ॥
ସେ ଶାଳଗ୍ରାମ ପୂଜି କରି । ତତକ୍ଷଣେ ଗଲା ନିଜ ପୁରୀ ॥
ଦିବ୍ୟ ଆସନେ ବସାଇଲା । ଅନେକ ଦଣ୍ଡବତ କଲା ॥
ତୁଳସୀ ଦଳ ଚନ୍ଦନରେ । ପୂଜିଲା ଅତି ଆନନ୍ଦରେ ॥
ଶ୍ରୀ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ସେ ଗାନ । କଲା ପ୍ରଭୁଙ୍କ ସନ୍ନିଧାନ ॥
ବୋଇଲା ଆହେ ଭଗବାନ । ମୁଁ ଅତି ପତିତ ଦୁର୍ଜ୍ଜନ ॥
ଅଜ୍ଞାନ ହୀନ ଜାତି ଅଟେ । ନିଶି ଦିବସ ଚର୍ମ କାଟେ ॥
ଅନେକ ହୀନ କର୍ମ କରି । ଅଛିବ ଜାତି ସମ ସରି ॥
ଧିକ ହେଉ ଏ ମୋ ଜୀବନ । ନାହିଁ ମୋହର ବୁଦ୍ଧିଜ୍ଞାନ ॥

ନରକେ ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ଆବୋର । ବଞ୍ଚଇ ସୁରାପାନ କରି ॥
ନୋହେ ମୁଁ କେବେ ଶୁଚିବନ୍ତ । ନ ଜାଣେ ଆଚାର କେମନ୍ତ ॥
ଏମନ୍ତ ପ୍ରାଣୀକି କେମନ୍ତେ । କୃପା ଯେ କଲ କହ ମୋତେ ॥
ଏଣୁ ଜାଣିଲି ନିଷ୍ଠା କରି । ପରମ ଦୟାଳୁ ଶ୍ରୀହରି ॥
ଅଧମ ଉଦ୍ଧାରଣ ବାନା । ଅରକ୍ଷଜନ ବଜ୍ରସେନା ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲିଣ ତୁରିତେ । ଛାଡ଼ିଲା ନିଜକର୍ମ ଯେତେ ॥
ଡୋର କୌପୀନ ଆଶ୍ରେ କଲା । ବୈଷ୍ଣବ ବେଶ ଆବୋରିଲା ॥
କରେ କଙ୍କଣ ଭୁଜମୂଳେ । ତୁଳସୀ କାଣ୍ଠି ମାଳ ଗଳେ ॥
ଆନନ୍ଦ ହୋଇ ଗଳେ ଭରି । ହରିଙ୍କ ସ୍ଥଳଯାକ ପୂରି ॥
ଚରଣେ ବାନ୍ଧିଲା ଘାଗୁଡ଼ି । ଝୁଲନ୍ତେ କରେ ଘୋର ରଡ଼ି ॥
କରେ ଧରିଣ କରତାଳ । ବଜାଏ ନୃତ୍ୟେ ହୋଇ ଭୋଳ ॥
ଶ୍ରୀ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦରୁ ପଦେ । ଗାନ କରଇ ଘୋର ନାଦେ ॥
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ମନେ ମନେ ଧାୟୀ । ଭାବରେ ଗଦ ଗଦ ହୋଇ ॥
ଅଙ୍ଗ ପୁଲକ ରୋମାବଳୀ । ନେତ୍ରୁ ଲୋତକ ଧାର ଗଳି ॥
ଛାଡ଼ିଣ ଦେହ ବୁଦ୍ଧି ତାର । ବୋଇଲେ ନମୋ ବେଣୁଧର ॥
ଯା ମାୟା ଦେବଙ୍କୁ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ । ଯହିଁ ମୋହିତ ସଦାଶିବ ॥
ମୁନିମାନଙ୍କୁ ଅଗୋଚର । କାହୁଁ ଜାଣିବ ମୂଢ଼ ନର ॥
ଯେବେ ତୁ ଦେବ ଚିନ୍ତାମଣି । ସକଳ ଭାବର ଜାଣେଣୀ ॥
ଦେଖିବି ନିଜ ରୂପ ତୋର । ତେବେ ମୋ ମନ ହେବ ସ୍ଥିର ॥
ନୋହିଲେ ମରିବି ଅବଶ୍ୟ । ସତ୍ୟ କହିଲି ପୀତବାସ ॥
ରଖ ନ ରଖ ତୁମ୍ଭ ଇଚ୍ଛା । ମୁଁ ଏବେ ଘେନିଲି ଏ ଦୀକ୍ଷା ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି କାଷ୍ଠା କରି । କେବଳ ଭଜୁଥାଇ ହରି ॥
ଅନ୍ନଭୋଜନେ ନାହିଁ ଆଶ । କେବେ ଦେଖିବି ପୀତବାସ ॥
ଏମନ୍ତେ ଦିବସ ଶତଦଶ । ପ୍ରଭୁ ସମ୍ମୁଖରେ ନୃତ୍ୟ କରି ॥
ବଞ୍ଚିଲା କରି ହରି ଧ୍ୟାନ । ତାହା ଜାଣିଲେ ଭଗବାନ ॥
ଯେ ପ୍ରଭୁ ଭକତ ବତ୍ସଳ । ଭକତ ଭାବ ତାର ମୂଳ ॥

ନ ଘେନେ କିମ୍ବା ଅଭିମାନ | ନ କରେ ଯଜ୍ଞ ତପ ଦାନ ||
ତୀର୍ଥ ବ୍ରତରେ ନୋହେ ବଶ | କେବଳ ମୂଳଟି ବିଶ୍ୱାସ ||
ନିଷ୍କାମ ଶୁଦ୍ଧ ବୁଦ୍ଧି ଯାର | ସେ ଅଟେ ବାନ୍ଧବ ତାହାର ||
ନିଷ୍ଠା ଅନିଷ୍ଠା ତାର ନାହିଁ | ଜାତି ଅଜାତି ଭିନ୍ନ କାହିଁ ||
କେବଳ ଶୁଦ୍ଧ ପ୍ରେମଭାବ | ଜାଣି ତାହାର ପଦ୍ମନାଭ ||
ଭାବେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ରୂପ ହୋଇ | ବିଜୟ କଲେ ଭାବଗ୍ରାହୀ ||
ସେ ମୋଚ ରାମ ଦାସ ପାଶ | ଯାଇଣ ହୋଇଲେ ପ୍ରବେଶ ||
ଦେଖିଲେ କରୁଅଛି ନୃତ୍ୟ | ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ ଯୋଡ଼ି ହସ୍ତ ||
ତ୍ରିଭଙ୍ଗୀ କରି ଦେଇ ପାଦ | ଶ୍ରୀ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦର ପଦ ||
ଭାବରେ ଗାନ କରୁଛଇ | ନାଚଇ ଟେଙ୍କାଇ ଟେଙ୍କାଇ ||
ଦଣ୍ଡ ଦଣ୍ଡକେ ଭାବଭୋଳେ | ଶ୍ରୀ ଶାଳଗ୍ରାମ ପାଶେ ମିଳେ ||
ଯେସନେ ମହାମତ୍ତ ବାଇ | ଜୟ ବୋଇଲେ ଜୟ ହୋଇ ||
ତାହା ଦେଖିଣ ବ୍ରହ୍ମଋଷି | ଅଳପ ମନ୍ଦ ମନ୍ଦ ହସି ||
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ଆରେ ଦାସ | ସ୍ୱରୂପ କହ ଆମ୍ଭ ପାଶ ||
କିମ୍ପାଇଁ ଏତେ ନୃତ୍ୟ କରୁ | ରାତ୍ର ଦିବସ ଗାଇ ମରୁ ||
ଜୟ ହୋଇବ ଏହା କଲେ | ତା ମୋତେ କହ କିମ୍ପା ଭଲେ ||
ତା ଶୁଣି ମୋଚ ରାମ ଦାସ | ପ୍ରଣାମ କରି ବିପ୍ର ପାଶ ||
ବୋଇଲା ଶୁଣ ହେ ଗୋସାଇଁ | ସ୍ୱରୂପ କହୁଅଛି ମୁହିଁ ||
ଦିନେକ ଏକଇ ବ୍ରାହ୍ମଣ | ଏ ଶାଳମଣିକି ଦେଖିଣ ||
ମୋ ତହୁଁ ମାଗି ଘେନିଗଲା | କେ ଜାଣେ କିସ ସେବା କଲା ||
ସେ ପୁଣି ବୃନ୍ଦାବନ ଅନ୍ତେ | ଫେରାଇ ଆଣିଦେଲା ମୋତେ ||
ବୋଇଲା ଏଠି ନାରାୟଣ | ସେବ ତୁ ଏହାଙ୍କ ଚରଣ ||
ସାକ୍ଷାତେ ନୟନେ ଦେଖିବୁ | ସୁଖେ ମୁକତ ଗତି ହେବୁ ||
ତେଣୁ ଭାବୁଛି ମୁହିଁ ନିତ୍ୟେ | ସ୍ୱରୂପ ଦେଖିବି କେମନ୍ତେ ||
ତୁମ୍ଭେ କି ଆଜ୍ଞା ଦେଉଅଛ | ତା ଶୁଣି ବୋଲନ୍ତି ଶ୍ରୀବତ୍ସ ||
ଶୁଣରେ ମୋଚ ରାମ ଦାସ | ସେ ହରି ମହିମା ଅଶେଷ ||

ଯୋଗୀନ୍ଦ୍ର ଯୋଗମାର୍ଗେ ଧାନେ । ସେ ଦେଖି ନ ପାରନ୍ତି ଦିନେ ॥
ତୁ ପୁଣି ଦେଖିବୁ କେମନ୍ତେ । ଏହା ବିଚାରୁ ଅଛୁ ଚିତ୍ତେ ॥
ଏ କଥା ନୁହଇ ଉଚିତ । ତା ଶୁଣି ବୋଲେ ହରି ଭକ୍ତ ॥
ଶୁଣ ହେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଗୋସାଇଁ । କଥାଏ କହିବଇଁ ମୁହିଁ ॥
ସ୍ୱାମୀର ସ୍ନେହ ଯେବେ ହେବ" । ତା ପତ୍ନୀ ଅସୁନ୍ଦରୀ ଥିବ ॥
କାଣୀ କୁବୁଜା ଗ୍ରେଷ୍ଠୀ କେଶୀ । ହୋଇଣ ଥିବ ସେ ଯଦ୍ୟପି ॥
କିଛିହିଁ ଗୁଣ ତା ନ ଥିବ । ସ୍ୱାମୀର ଦୟା ଏକା ହେବ ॥
ବେଳେ ସେ କାଳେ ନେଇଧରି' । ସୌଭାଗୀ ବୋଲାଏ ସେ ନାରୀ ॥
ଯେତେଡ଼େ ସେ ହେଉ ରୂପବନ୍ତୀ । ଶ୍ରଦ୍ଧା ନ କରେ ଯେବେ ପତି ॥
କି ହେବ ଯେତେ ଗୁଣ ଥିଲେ । ଏହା ବିଚାରି କର ଭଲେ ॥
ସେ ଗୁଣଗ୍ରାହୀ ଭଗବାନ । ଅବଶ୍ୟ ଦେବେ ଦରଶନ ॥
ନୋହିଲେ ମୋର ପ୍ରାଣ ଯିବ । ହତ୍ୟା ତାହାର ପରେ ହେବ ॥
ଏମନ୍ତ ଶୁଣି ଚକ୍ରପାଣି । ଭକତ ପ୍ରେମ ମନେ ଗୁଣି ॥
ବୋଇଲେ ଧନ୍ୟ ତୋ ଜୀବନ । ବେଗେ ତୁ ବୁଜରେ ନୟନ ॥
ଆମ୍ଭେଟି ବରଦାତା ତୋର । ଦେଖିବୁ ସ୍ୱରୂପ ଆମ୍ଭର ॥
ତା ଶୁଣି ମୋଚି ରାମ ଦାସ । ଆନନ୍ଦେ ସାଗରେ ପ୍ରବେଶ ॥
ସେକ୍ଷଣି ବୁଜିଲା ନୟନ । ଦେଖିଲା ମଦନ ମୋହନ ॥
ଅନ୍ତରେ ଦରଶନ କଲା । ନୟନ ଫେଡ଼ି ଚାହିଁଦେଲା ॥
ସାକ୍ଷାତେ କଲା ଦରଶନ । ପ୍ରଭୁ ହୋଇଲେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ॥
କହୁ କେ ତାହାର ଆନନ୍ଦ । ଭଜଇ ଗୋପାଳ ଗୋବିନ୍ଦ ॥
ଜୀବନ୍ତେ ସୁଖେ ଦିନ ନେଲା । ଅନ୍ତେ ସେ ବିଷ୍ଣୁଲୋକେ ଗଲା ॥
ଶୁଣ ହେ ମନ ନୃପନାଥ । ଏ ଦାର୍ଢ୍ୟଭକ୍ତି ରସାମୃତ ॥
ଏଥେଁ ନିର୍ମଳ ଚିତ୍ତ ଯାର । ସେ ନିଷ୍ଟେ ହେବ ଭବୁଁ ପାର ॥
କହଇ ବିପ୍ର ରାମ ଦାସ । ସେ ହରି ମହିମା ଅଶେଷ ॥
ସକଳ ଜୀବର ଠାକୁର । ଭକତ ଭାବ ମୂଳ ତାର ॥
ଏଣୁ ଭକତ ରାମ ଦାସ । କଲା ସାଧୁଙ୍କ ପାଶେ ଆଶ ॥

କୃପା କରିବେ ସେହୁ ମୋରେ । ଭେଟାଇ ଦେବେ ଶ୍ରୀ ପଯୁରେ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତେ ମନ ଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ,
ମୋଠ ରାମ ଦାସ ଦାର୍ଢ୍ୟଭାବ ବର୍ଣ୍ଣନେ ନାମ
ଦ୍ୱିଚତ୍ୱାରିଂଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ତ୍ରିଚତ୍ୱାରିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ
ବଲ୍ଲାନନ୍ଦ ଦାସ ସମ୍ବାଦ

ନମସ୍ତେ ଚଉଦ ଭୁବନ । ନମସ୍ତେ ଶ୍ରୀପଦ୍ମଲୋଚନ ॥
ବୌଦ୍ଧ କଳଙ୍କୀ ଦଶବଧ । ବାଞ୍ଛା କରିବେ ମୋର ସିଦ୍ଧ ॥
ଏ ଯେ ପ୍ରବନ୍ଧ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରେ । କଥାଏ ଆଜ୍ଞା ହେଉ ମୋରେ ॥
ତୋ ବିନା ଆଜ୍ଞାରେ କେ ନର । କହିବା ଶକ୍ତି ହେବ କାର ॥
ଏଣୁ ଶରଣ ରାମ ଦାସ । ପୂରଅ ମୋର ମନ ଆଶ ॥
ମନ ବୋଲଇ ଚଇତନ୍ୟ । ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଏ ତୋର ବଚନ ॥
ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ସାଧୁଙ୍କ ଚରିତ । ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ହରି କଥାମୃତ ॥
ଶୁଣି ଶରଧା ହେବ ଯାର । ଯମ କି କରିବ ତାହାର ॥
ଏଣୁ ସାଧୁଙ୍କ କଥା ଯେତେ । କେବଳ କହୁଥାଅ ମୋତେ ॥
ପୁଣି କହଇ ଚଇତନ୍ୟ । ଶୁଣ ଅରୂପାନନ୍ଦ ମନ ॥
ସାଧୁଙ୍କ ମହିମା ଅଶେଷ । ତାହା ମୁଁ କହିବଇଁ କିସ ॥
କେବଳ ତୁମ୍ଭ ଶ୍ରଦ୍ଧାଭାବେ । ଯାହା କହୁଛି ଶୁଣ ଏବେ ॥
ଯେ ଗୋପପୁର ବୃନ୍ଦାବନ । ଜଗତ ମଧ୍ୟେ ମୋକ୍ଷସ୍ଥାନ ॥
ସକଳ ଦେବଙ୍କର ସାର । କେବଳ ଗତି ମୁକ୍ତି ଦ୍ୱାର ॥
ତହିଁ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ଜୀବ । ଆଉ ନ ଦେଖେ ପୁଣି ଭବ ॥
ସେ ଗ୍ରାମେ ଏକଇ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ । ବିଧବା ଅଟେ ସେ ତରୁଣୀ ॥
କେତୁକା ନାମ ଅଟେ ତାର । ନାହିଁ ତା ଦୁହିତା କୁମର ॥
କେବଳ ଏକାକିଣୀ ଥାଇ । କଷ୍ଟ ପାଇଣ ସେ ଜୀଅଇଁ ॥
ବୈଷ୍ଣବ ମଠମାନଙ୍କରେ । କୁଟେ ତଣ୍ଡୁଳ ବରନ୍ତରେ ॥

ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଆହ୍ଲାଦ ପାଇ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ତେଜୋବନ୍ତ ହୋଇ ॥
ଆଣ୍ଠେ ସେ କଳକ ବେଦନ । ତା କଣ୍ଠ କୋକିଳ ସମାନ ॥
ତହିଁ ମିଶିଛୁ ନାମାବଳି । ରାମ ଗୋବିନ୍ଦ ବନମାଳୀ ॥
ସେ ଧ୍ୱନି ଶୁଣି ମଠଜନେ । ସର୍ବେ ବିସ୍ମୟ କଲେ ମନେ ॥
ଏତ ବଡ଼ଇ ଆଶ୍ଚମ୍ବିତ । ଯଡ଼ କାନ୍ଦଇ କା ବାଳୁତ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଧାଇଁଗଲେ । ମହନ୍ତ ପ୍ରେମାନନ୍ଦ ଭୁଲେ ॥
ବାଳତନୟ ପାଶେ ମିଳି । ଦେଖିଲେ ଗୁଡ଼ୁଚ୍ଛି ବୋବାଳି ॥
ଏକେ ସୁନ୍ଦର ବାଳଶିଶି । ଝଟକ ବଦ୍ୟୁ ପ୍ରାୟ ଦିଶି ॥
ଚନ୍ଦ୍ରମା ପରାୟେ ବଦନ । ରୂପ କି ମଦନମୋହନ ॥
ନାସା ଶ୍ରବଣ ନେତ୍ରଧାର । କହି ନୁହଇ ତା ସୁନ୍ଦର ॥
କଣ୍ଠ କପୋଳ କର ପାଦ । ଦେଖି କେ ନୋହିବ ପ୍ରମୋଦ ॥
କର ଚରଣକୁ ହଲାଇ । କାନ୍ଦୁଛି ଚେହ୍ଲାଇ ଚେହ୍ଲାଇ ॥
ବେଦନ ସଙ୍ଗେ ନାମ ତାର । ଶୁଣି ହୋଇଲେ ଚମତ୍କାର ॥
ବୋଇଲେ ଧନ୍ୟ ଯା ଜୀବନ । ଜନ୍ମରୁ ଭଜେ ଭଗବାନ ॥
ଅନ୍ୟାୟ ସୁତ ପଛେ ହେଉ । କିବା ଅଜାତ ହୋଇଥାଉ ॥
ଏଥେଁ ବିସ୍ମୟ ନାହିଁ ବାବା । ଧର ମଠକୁ ଘେନିଯିବା ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ସେ ନନ୍ଦନ । ଘୋଡ଼ାଇ ଚଳିଲେ ବହନ ॥
ମଠରେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ । ଏକ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କି ଡକାଇଲେ ॥
ଖଞ୍ଜିଲେ ଖଞ୍ଜା ବରତନ । ବୋଇଲେ ପାଳ ଏ ନନ୍ଦନ ॥
ପୁଣି ଯେ ନାରୀ ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେ । ପୁତ୍ର ପାଳିଲା ବିଧିମତେ ॥
ତଇଳ କୁଙ୍କୁମ ଲଗାଇ । ଅନଳ ତପତ ଦେଖାଇ ॥
ଅନେକ ଗାବ କ୍ଷୀରପାନେ । ପୁତ୍ର ବଢ଼ଇ ଦିନେ ଦିନେ ॥
ଚନ୍ଦ୍ରର କଳା ବୃଦ୍ଧି ପ୍ରାଏ । ବଢ଼ିଲା ସେ ବାଳ ତନୟେ ॥
ଦେଖିଣ ସୁନ୍ଦର ଆନନ୍ଦ । ନାମ ତା ଦେଲେ ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ ॥
ଏମନ୍ତେ କେତେଦିନ ଗଲା । ଯହୁଁ ବରଷ ପାଞ୍ଚ ହେଲା ॥
କହିଲା ଅମୂଲ୍ୟ ବଚନ । କେବଳ ଭକ୍ତି ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞାନ ॥

ଦଶ ବରଷେ ବଦ୍ୟା ଯେତେ । ସବୁ ରଖିଲା କଣ୍ଠାଗ୍ରତେ ॥
କେବଳ ହରିକଥା ବନେ । ଅନ୍ୟ ନ ପଶେ ତାର ମନେ ॥
ଜଗତ ଦେଖେ ବଷ୍ଣୁମୟ । ତେଣୁ ନଥାଇ କଷ୍ଟ ଭୟ ॥
ଏମନ୍ତ ଗଲା କେତେଦନ । ଶୁଣ ହେ ସୁମନ ସଜନ ॥
ଅନେକ ସେ ମଠ ମହନ୍ତ । ପ୍ରେମୀମାନଙ୍କ ତପୋବନ୍ତ ॥
ଅଭୂତେ ଶୂଳରୋଗ ମାର । ପଡ଼ିଲେ ନଜ ପ୍ରାଣ ହାର ॥
ତାହା ଦେଖି ସେ ମଠ ଲୋକେ । ଧାଇଁପଡ଼ିଲେ ସେ ଉତ୍ସୁକେ ॥
ସମସ୍ତେ ବୋବାଳ ଛାଡ଼ିଲେ । ଶୁଣି ସକଳେ ତୁଣ୍ଡ ହେଲେ ॥
ମହନ୍ତ ପଡ଼ିବା ଦେଖିଲେ । ହା ହା ଶବଦେ ଡକାଦେଲେ ॥
ବେଢ଼ିଲେ ଶତେପୁର କର । ଜାଣିଲେ ନଶ୍ଚେ ଗଲା ମର ॥
ଏମନ୍ତବେଳେ ବଙ୍କାନନ୍ଦ । ବୋଇଲେ ସର୍ବେ କମ୍ପା କାନ୍ଦ ॥
ଅଭଥ୍ ବୋଇଲେ ରେ ଶୁଣ । ମହନ୍ତ ହାରିଲେ ପରାଣ ॥
ନଜ ଧାମକୁ ଗଲେ ସେହ୍ବ । ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ପଥରେ ବସାଇ ॥
ତା ଶୁଣି ବଙ୍କାନନ୍ଦ ଗଲେ । ମୃତ ଶବର ପାଶେ ହେଲେ ॥
ଶତ୍ତେ ଶନ୍ତିଲେ ଆଦକନ୍ଦ । ଗୋପାଳ ଗୋବନ୍ଦ ମୁକୁନ୍ଦ ॥
ବୋଇଲେ ସମସ୍ତେ ଅଜ୍ଞାନ । ଏ କମ୍ପା ହାଟବେ ଜୀବନ ॥
ନଦ୍ରାରେ ଅଚେତନ ହୋଇ । ସ୍ୱାମୀ ଆମ୍ଭର ଛନ୍ତ ଶୋଇ ॥
ଏମନ୍ତ କହ ଭୁଜ ଧର । ଟୋଳଲେ ଗୋବନ୍ଦ ସୁମର ॥
ବୋଇଲ ସ୍ୱାମୀ ଉଠ ଏବେ । କେତେ ଶୋଇଛ ନଦ୍ରାଭାବେ ॥
ବଳମ୍ବ ହେଲା ଆଜ ବେଳ । ମଶୋହ୍ୱ ହେବ କେତେବେଳ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲନ୍ତେ ନନ୍ଦନ । ତକ୍ଷଣେ ପାଇଲେ ଜୀବନ ॥
ନଦୁ ଉଠିଲା ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ । ଚକ୍ଷୁ ମଳଣ ଦେଲେ ଗୁହିଁ ॥
ଉଠିଣ ବସିଲେ ତ୍ୱରତେ । ତା ଦେଖିଥିଲେ ଯେ ସମସ୍ତେ ॥
ବୋଇଲେ ଏ କ ଆଚମ୍ବିତ । ଶୁଣିଲୁ ନାହିଁ କର୍ଣ୍ଣପଥ ॥
ମରିବା ପ୍ରାଣୀ ପ୍ରାଣ ପାଇ । ଚକ୍ଷୁ ମଳଣ ଦେଲେ ଗୁହିଁ ॥
ଏବେ ତ ଦେଖିଲୁ ସାକ୍ଷାତ । ଧନ୍ୟ ଏ କାହାର ବାକ୍ୟତ ॥

ଏହା ବଚନେ ଏହା ହେଲା । ମଲରୁ ଲେଉଟି ଅଇଲା ॥
ଏମନ୍ତ କହି ଯେଝାମତେ । ଲେଉଟି ଗଲେ ଯେ ସମସ୍ତେ ॥
ଶୁଣ ହେ ମନ ନୃପଗଣ । ମହନ୍ତ ପାଇ ନିଜ ପ୍ରାଣ ॥
ଉଠି ବସିଲେ ଯେତେବେଳେ । ଜନ ସମୂହ ଦେଖି ତୋଳେ ॥
ବୋଇଲେ ଏ କି କପଟତ । ତା ଜାଣି ବୋଇଲେ ସମସ୍ତ ॥
ଏ ଅଲୌକିକ ନୋହେ କହି । ବୋଇଲେ ଶୁଣିମା ଗୋସାଇଁ ॥
ତୁମ୍ଭେ ଯେ ନିଜ ପ୍ରାଣ ହାରି । ବିଜୟ କଲ ନିଜପୁରୀ ॥
ପିଣ୍ଡ ଯେ ପଡ଼ିଥିଲା ତଳେ । ତା ଦେଖି ଗୁରୁଙ୍କୁ ବୋବାଳ ॥
ଆମ୍ଭର ଦେଖିଣ ବେଦନ । ଧାଇଁ ଅଇଲେ ଏ ନନ୍ଦନ ॥
ବୋଇଲେ କାନ୍ଦ କାହିଁପାଇଁ । ଶୋଇ ଅଛନ୍ତି ସେ ଗୋସାଇଁ ॥
ଏମନ୍ତ କହି ଭୁଜ ଧରି । ଉଠାଇ ଦେଲେ ବେଗ କରି ॥
ତକ୍ଷଣେ ପାଇ ନିଜ ପ୍ରାଣ । ଉଠି ବସିଲେ ଯେ ଆପଣ ॥
ଏମନ୍ତ ଶୁଣି ପ୍ରେମାନନ୍ଦ । କେ କହେ ମନର ଆନନ୍ଦ ॥
ବୋଇଲେ ଧନ୍ୟରେ ନନ୍ଦନ । ତୁ ମୋତେ ଦେଲୁ ଜୀବଦାନ ॥
ତୋ ଋଣ ସୁଝି ମୁଁ ନ ପାରି । ଆଜୁଁ ତୁ ମଠେ ଅଧିକାରୀ ॥
ମୁହିଁ ହୋଇଲି ତୋ ଅଧୀନ । ଏ କଥା ସତ୍ୟ କରି ଘେନ ॥
ତୋ ଇଚ୍ଛା ଏବେ ଯାହା କର । ଏ ସର୍ବେ ତୋର ଯଶସ୍କର ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି କୋଳେ ଧରି । ହୃଦେ ଲଗାଇ ମୋଦଭରି ॥
ପାଶେ ବସାଇ ଶୁଚିମନ୍ତେ । ତିଳକ ଦେଲେ ବିଧିମତେ ॥
ପିଣ୍ଡ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ବିଧି କଲେ । ଶ୍ରବଣେ ମହାମନ୍ତ୍ର ଦେଲେ ॥
ସେବକ ହୋଇ ବଙ୍କାନନ୍ଦ । ମନରେ ହୋଇଲେ ଆନନ୍ଦ ॥
ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗେ କରି ଦଣ୍ଡବତ । ଉଠି ଯୋଡ଼ିଣ ବେନିହସ୍ତ ॥
ବୋଇଲେ ପ୍ରଭୁ ନମୋନମଃ । ନମସ୍ତେ ଗୁରୁ ପରଂବ୍ରହ୍ମ ॥
ପବିତ୍ର କରି ମୋ ଶରୀର । ତୁମ୍ଭେ ମୋ ଜୀବନ ଠାକୁର ॥
ଦଇବେ ଅଟେ ମୁଁ ଅନାଥ । ନ ଜାଣେ କେବା ତାତ ମାତ ॥
ଅନାଥ ବାଳକକୁ ଆଣି । ପୋଷିଲ ଦେଇ ଅନ୍ନ ପାଣି ॥

ଏଣୁ ମୋ ଧର୍ମର ପିଅର । ସାକ୍ଷାତେ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଈଶ୍ୱର ॥
ଏଣୁ ମାଗୁଣି ଏତେ ମୋର । ଏ ମାୟା ଜଞ୍ଜାଳେ ନ ଭର ॥
ଧନ ରତନ ଆଦି ଯେତେ । ମୃତ୍ତିକା ପ୍ରାୟେ ଦିଶେ ମୋତ ॥
ମୋ ମୁଣ୍ଡେ ନ ଲଦ ପର୍ବତ । ସମ୍ପଦେ ନ ରସେ ମୋ ଚିତ୍ତ ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ଗୁରୁଦେବ । ବୋଇଲେ ଧନ୍ୟ ତୋର ଭାବ ॥
ତୁ ଯେ ଏ ମଠରେ କାରେଣୀ । ପ୍ରଭୁ ଭେଟାଇଛନ୍ତି ପୁଣି ॥
ତୋ ଇଚ୍ଛା ଯାହା ତାହା କର । ଏ ସର୍ବ ସମ୍ପଦ ତୋହର ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଶ୍ରଦ୍ଧାଚିତ୍ତେ । ପାଟ ବାନ୍ଧିଲେ ତାର ମାଥେ ॥
ମଠେ ମହନ୍ତ ତାକୁ କଲେ । ସମସ୍ତେ ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହେଲେ ॥
ଏଥି ଉତ୍ତରେ ଯେତେ କଥା । ଶୁଣ ହେ ମନ ମହାରଥୀ ॥
ସେ ମଠେ ପାଇ ଅଧିକାର । ଚିତ୍ତ ସନ୍ତୋଷ ନୋହେ ତାର ॥
କେବଳ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଆଜ୍ଞାରେ । ମହନ୍ତ ହେଲେ ସେ ମଠରେ ॥
କାହିଁ ନ ମିଶେ ତାର କାୟେ । କାଷ୍ଠେ ଅନଳ ଥିଲା ପ୍ରାୟେ ॥
ବୃଥା ମଣଇ ସର୍ବକଥା । କେବଳ ସତ୍ୟ ହରିକଥା ॥
ଜପଇ ହରି ରୂପ ଧ୍ୟାନ । ହରି ଭଜନେ ଦେଇ ମନ ॥
ହରି ପ୍ରସଙ୍ଗେ କର୍ଣ୍ଣ ଡେରି । ନିରତେ ଚିନ୍ତି ଥାଇ ହରି ॥
ହରି ସେ ସବୁରି କରତା । ଏଣୁ ନ ଜାଣେ ଅନ୍ୟ କଥା ॥
କରନ୍ତି ଯାକୁ ହରି ଦୟା । ତାକୁ ଲାଗଇ କମ୍ପା ମାୟା ॥
ବଚନ ବୋଲଇ ସେ ଯାହା । କେବେ ଅନ୍ୟଥା ନୋହେ ତାହା
ଏମନ୍ତ ଯେତେ ଦିନ ଗଲା । ଶୁଣ ସୁମନ ଯାହା ହେଲା ॥
ମଠରେ ଥିଲା ଯେତେ ଧନ । ହୀରା ମାଳାଦି ମୋତିମାନ ॥
ସୁବର୍ଣ୍ଣ ରଜତ ସହିତେ । ସମସ୍ତ ଠୁଳକଲା ଯେତେ ॥
ସିନ୍ଦୁକ ଗୋଟିକରେ ଭରି । ମୁଦ ପକାଇ ଯତ୍ନ କରି ॥
ବହନ କରି ନେଇଗଲା । ଯମୁନା ଜଳେ ଫିଙ୍ଗିଦେଲା ॥
ବୋଇଲା ଏହି ସିନା ମାୟା । ମଠେ କମ୍ପାଇ ଥିବ ଏହା ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଫେରି ଆସି । ମଠେ ଆନନ୍ଦ ହୋଇ ବସି ॥

ତାହା ଦେଖିଣ ସର୍ବେ ରୋଷେ । କହିଲେ ପ୍ରେମାନନ୍ଦ ପାଶେ ॥
ବୋଇଲେ ଏ କି ବିପରୀତ । ମଠରେ ଥିଲା ଯେତେ ବିତ୍ତ ॥
ଏ ନୂଆ ମହନ୍ତ ଭ୍ରମରେ । ସମସ୍ତ କଲା ନାରଖାର ॥
ସିନ୍ଦୁକେ ଭରି ଘେନିଗଲା । ଯମୁନା ଜଳେ ପକାଇଲା ॥
ଆଜୁ ସରିଲା ଧନ ଯେତେ । ଏ ମଠ ଚଳିବ କେମନ୍ତେ ॥
ତା ଶୁଣି ପ୍ରେମାନନ୍ଦ ଦାସ । ମନରେ ହୋଇଣ ବିରସ ॥
ବିଜ୍ଞାନନ୍ଦକୁ ଡକାଇଲେ । କି କର୍ମ କଲୁରେ ବୋଇଲେ ॥
ସଂସାରେ ଧନୀ ଯେଉଁ ପ୍ରାଣୀ । ସେ ଯେ ସବୁରି ଶିରୋମଣି ॥
ମର୍ତ୍ତ ଲୋକରେ ଥିଲେ ଧନ । ଉଛେ ହୁଅନ୍ତି ତା ଅଧୀନ ॥
ଏଣୁ ସଂସାରେ ଧନ ସାର । ତାହାକୁ କରି ନାରଖାର ॥
ଏହା ତୁ କଲୁ ଆରେ ମନ୍ଦ । ତା ଶୁଣି ବୋଲେ ବିଜ୍ଞାନନ୍ଦ ॥
ଶୁଣିବା ହେଉ ଗୁରୁଦେବ । ମୁଁ ଯାହା କହୁଛି ପ୍ରସ୍ତାବ ॥
ଧନଟି ସବୁରି ବଇରୀ । ପ୍ରାଣୀ ଆୟୁଷ ନିତ୍ୟ ହରି ॥
ଯେ ଲୋଭ ମୋହ କାମ କ୍ରୋଧ । ବିରୋଧ କନ୍ଦଳ ବିଷାଦ ॥
ସବୁ କରିବା କର୍ତ୍ତା! ସେହି । ଭକତି ପଥକୁ ଛଡ଼ାଇ ॥
ଧନ ଏ ନର୍କ ଯିବା ବାଟ । ଏଣୁ ଏ ଧନ ବଡ଼ କଷ୍ଟ ॥
ତାକୁ ନ କର ସ୍ୱାମୀ ଚିନ୍ତା । କେବଳ ଚିନ୍ତ ହରିକଥା ॥
ତା ଶୁଣି ଗୁରୁ କୋପଭର । ବୋଇଲେ ଶୁଣରେ ପାମର ॥
ତୁହି ସେ ଜାଣୁ ସର୍ବଜ୍ଞାନ । ଆମ୍ଭେ ତ ସମସ୍ତେ ଅଜ୍ଞାନ ॥
ଏବେ ମୋ ଧନ ଆଣିଦେବୁ । ନୋହିଲେ ଏ ମଠେ ନ ଥିବୁ ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ବିଜ୍ଞାନନ୍ଦ । କେ କହୁ ମନରେ ଆନନ୍ଦ ॥
ଧନରେ ହୋଇଅଛ ମୋହି । ନ ଜାଣ ଭକ୍ତିକଥା କେହି ॥
ମଠୁଁ ବାହାର ହୋଇଗଲେ । ବୋଇଲେ ଆସ ମୋହତୁଲେ ॥
ଧନ ମୁଁ ନାଶ କଲି ଯାହା । ନିଶ୍ଚେ ଗୋବିନ୍ଦ ଦେବ ତାହା ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଗଲେ ଚଳି । ଯମୁନା କୂଳେ ଯାଇମିଳି ॥
ସଙ୍ଗେ ବୈଷ୍ଣବ ଛନ୍ତି ଲାଗି । ବୋଲନ୍ତି ଧନ ଦିଅ ବେଗି ॥

ଦେଖଣାହାରୀ ଲୋକ ଯେତେ । ଗୋଡ଼ାଇଛନ୍ତି ଅପ୍ରମିତେ ॥
ଏମନ୍ତ ବେଳେ ବଞ୍ଚାନନ୍ଦ । ବୋଇଲେ ନମୋ ଆନନ୍ଦକନ୍ଦ ॥
ନମସ୍ତେ ପ୍ରଭୁ ଚକ୍ରପାଣି । ଶରଣାର୍ଥୀଜନ ଚିନ୍ତାମଣି ॥
ନମୋ ମୁରଲୀ ଧାରୀ ଗୁରୁ । ଭକତ ବାଞ୍ଛା କଳ୍ପତରୁ ॥
ରାଧା ନାଗରୀ ପ୍ରାଣେଶ୍ୱର । ଦେଖାଅ ମହିମା ତୁମ୍ଭର ॥
ମୁଁ ବଡ଼ ପତିତ ନରେଖ । ତୁମ୍ଭ ମହିମା ତୁମ୍ଭେ ରଖ ॥
ତାହାଙ୍କ ଧନ ଆଜ୍ଞା ହେଉ । ମହିମା ଜଗତରେ ଥାଉ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ପ୍ରଣମିତ । ତାହା ଜାଣିଲେ ପଦ୍ମନେତ୍ର ॥
ଯା ମାୟା ଦେବଙ୍କୁ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ । ସୁକୃତଜନଙ୍କୁ ସୁଲଭ ॥
କି ମାୟା କଲେ ବ୍ରହ୍ମରାଶି । ରତ୍ନ ସିନ୍ଦୁକମାନ ଆସି ॥
ସହସ୍ର ସସ୍ର ସଂଖ୍ୟା ହୋଇ । ଲଗିଲା ନଦୀକୂଳେ ଯାଇଁ ॥
ବୋଇଲେ ବଞ୍ଚାନନ୍ଦ ସ୍ୱାମୀ । ନିଅ ତୁମ୍ଭର ଧନ ଚିହ୍ନି ॥
ତା ଦେଖି ବୈଷ୍ଣବ ଯେ ଗଲେ । ସେ ନିଜ ସିନ୍ଦୁକ ଧରିଲେ ॥
ଆଉ ଅଧିକ ଲୋଭ କରି । ସିନ୍ଦୁକମାନ ଯାନ୍ତେ ଧରି ॥
ସମସ୍ତ ହୋଇଲା ଅଦୃଶ୍ୟ । ଶୁଣ ହୋ ମନ ବିଶ୍ୱବାସ ॥
ବୈଷ୍ଣବ ନେଲେ ନିଜ ବିତ୍ତ । ତା ଦେଖି ଲୋକେ ଆଚମ୍ୱିତ ॥
ବୋଇଲେ ଧନ୍ୟ ବଞ୍ଚାନନ୍ଦ । ଏହାଙ୍କ ଆପ୍ତ ଗୋବିନ୍ଦ ॥
ତୁମ୍ଭେ ଯେ ଭକତ ଶେଖର । ବୋଲି ନମିଲେ ତା ପୟର ॥
ଅନେକ ପ୍ରଣମିତ କରି । ଚଳିଣ ଗଲେ ଯେଝା ପୁରୀ ॥
ସେ ବଞ୍ଚାନନ୍ଦ ତହୁଁ ଗଲେ । ଅଗମ୍ୟ ବନସ୍ତେ ପଶିଲେ ॥
ଶ୍ରୀ ବୃନ୍ଦାବନ ଚନ୍ଦ୍ର ଧ୍ୟାୟୀ । ରହିଲେ ଅଜ୍ଞାମରି ହୋଇ ॥
ଯାହାରୁ ବ୍ରହ୍ମଲୋକ ଯାଏ । ସବୁ ଦେଖିଲେ ହରିମୟେ ॥
କରଣ ଶ୍ରୀହରି ଭଜନ । ସେହି ଧ୍ୟାନରେ ସାରି ଦିନ ॥
କେତେ ଦିନରେ ସେ ଦେହାନ୍ତେ । ପଶିଲେ ହରି ପାଦଗତେ ॥
ଶୁଣ ଅଜସ୍ର ମନଦାଣ । ସେ ହରିଭକତ ଲକ୍ଷଣ ॥
ଏଥେ ନିର୍ମଳ ଚିତ୍ତ ଯାର । ସେ ନିଶ୍ଚେ ଭବୁ ହେବ ପାର ॥

କହଇ ବିପ୍ର ରାମ ଦାସ । ମୋ ପ୍ରଭୁ କମଳାବିଳାସ ॥
ସାଧୁଜନଙ୍କ ଶ୍ରୀଚରଣେ । ମୋ ଚିତ୍ତ ରହୁ ଅନୁକ୍ଷଣେ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ଼୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତରେ ମନ ଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ
ବଳ୍ଲାନନ୍ଦ ଦାସ ଦାର୍ଢ୍ୟଭାବ ବର୍ଣ୍ଣନେ
ନାମ ତ୍ରୟସ୍ତ୍ରିଂଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ଚତୁସ୍ତ୍ରିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ
ରଘୁଦାସ ସମ୍ବାଦ

ନମୋ ଗୋବିନ୍ଦ କୃଷ୍ଣ ହରି । ନମୋ ଗୋବିନ୍ଦ ଦଇତାରି ॥
ନମୋ କୋଦଣ୍ଡ କାଣ୍ଡପାଣି । ଅଶେଷ ଜନ ଚିନ୍ତାମଣି ॥
ଯେ ତୁମ୍ଭ ଭକତଙ୍କ ଯଶ । ତୁମ୍ଭେ ତା କରିବ ପ୍ରକାଶ ॥
ଶୁଣି ଚୈତନ୍ୟ ଅନୁରାଗେ । କହଇ ମନ ରାଜା ଆଗେ ॥
ଶ୍ରବଣ କର ଶ୍ରଦ୍ଧାଭାବେ । ମୁଁ ଯାହା କହୁଅଛି ଏବେ ॥
ଏ ବଡ଼ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଚରିତ । ଭକତ ମଧ୍ୟେ ସାରସ୍ୱତ ॥
ପଶ୍ଚିମ ଦେଶେ ତାର ଘର । ଜାତିରେ ଅଟେ ଦ୍ୱିଜବର ॥
ନାମ ତାହାର ରଘୁଦାସ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବୟସ ପଞ୍ଚାଶ ॥
ପ୍ରଭୁ କୃପାରୁ ଦିବ୍ୟଜ୍ଞାନ । ଉଦୟ ହେଲା ତାର ମନ ॥
ବିଚାରି କଲା ତାର ଚିତ୍ତେ । ବନ୍ଧୁ କୁଟୁମ୍ବ ଆଦି ଯେତେ ॥
କେହି ତ ନୁହଇଁ କାହାର । ଏ ସବୁ ମାୟାର ସଂସାର ॥
ଧନ ସମ୍ପଦ ଆଦି ଯେତେ । ମିଥ୍ୟା କେବଳ ଏ ସମସ୍ତେ ॥
ନ ଜାଣି ପ୍ରାଣୀ ଏଥେ ପଡ଼ି । ନିଜ ନିସ୍ତାର ପଥ ଛାଡ଼ି ॥
ନ ଭଜି ପ୍ରଭୁ ଜଗନ୍ନାଥ । କେବଳ ହୋଇଣ ମୋହେ ରତ ॥
ଏବେ ମୁଁ ଏମନ୍ତ କରିବି । ଅବଶ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରବରେ ଯିବି ॥
ଭଜଣ ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ । ସେ କ୍ଷେତ୍ରେ ହାରିବି ଜୀବନ ॥
ସେ ପ୍ରଭୁ ପଚ୍ଛେ ଯାହା କରୁ । ସେ ମୋର ବାଞ୍ଛା କଳ୍ପତରୁ ॥
ଏମନ୍ତ ଭାବି ସର୍ବ କର୍ମ । ଛାଡ଼ିଲା ତାର ମନ ଭ୍ରମ ॥

ଯେ ତାର ଜନନୀ ପିଅର । ଭାଇବାନ୍ଧବ ସହୋଦର ॥
ଏ ସବୁ ଦେଲା ତ୍ୟାଗକରି । ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ ପାତ୍ରପ୍ରାୟେ କରି ॥
ଚନ୍ଦ୍ର ଦେବାଧି ଦେବରାଜ । ବେଗେ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ହେଲା ସଜ ॥
ଶ୍ରୀରାମାନନ୍ଦ ସମ୍ପ୍ରଦାରେ । ମନ୍ତ୍ର ମୁଣ୍ଡାଇଲା ସତ୍ବରେ ॥
ହୋଇ କୌପୁନୀ ଆଶ୍ରେକରି । ବୈଷ୍ଣବ ଧର୍ମକୁ ଆଚରି ॥
ସମସ୍ତ କର୍ମ କରି ଦୂର । ତତ୍କ୍ଷଣେ ହୋଇଲା ବାହାର ॥
କେବଳ କଣ୍ଠାମିକା ହୋଇ । ଶରୀର ମାତ୍ରକେ ଅଛଇ ॥
ଚଳିଲା ଅତି ଶୁଦ୍ଧହୃଦେ । ଶିର ନଦେଖି ପଦ୍ମପାଦେ ॥
ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ଧ୍ୟାନ ବଦନେ । ଅନ୍ୟ ନ ପଶେ ତାର ମନେ ॥
ଏମନ୍ତେ ଗଲା ପଥ ବାହି । ଯହିଁ ବା ଯେମନ୍ତ ମିଳଇ ॥
କାହିଁ ଉତ୍ତମ ଦ୍ରବ୍ୟ ଖାଇ । କାହିଁ ଫଳମୂଳ ଭକ୍ଷଇ ॥
କାହିଁ ବଞ୍ଚଇ ଜଳଗ୍ରାସେ । କାହିଁ ବା ରହେ ଉପବାସେ ॥
ତହିଁକି ଶୋଚନା ନ କରି । କେବେ ଦେଖିବ ଚାରୁହରି ॥
କରିବ ତାହାଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ । ଏମନ୍ତ ବିଚାରି ତା ମନ ॥
ଚଳଇ ଅତି ସ୍ନେହଭରେ । ଯାଇ ମିଳିଲା କ୍ଷେତ୍ରବରେ ॥
ଧାଇଁଆ ପହଞ୍ଚେ ଦର୍ଶନ । କଲା ସେ ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ ॥
ଦେଖିଣ ସେ କଳା ଶ୍ରୀମୁଖ । ଛୁଟିଲା ମନୁ ସବୁ ଦୁଃଖ ॥
ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗେ କରି ଦଣ୍ଡବତ । ଉଠି କପାଳେ ଦେଇ ହାତ ॥
ବୋଇଲା ନମୋ ନାରାୟଣ । ଅଶେଷ ଜୀବର କାରଣ ॥
ଅଶେଷ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ନାଥ । ନମୋ କମଳ ଶଙ୍ଖହସ୍ତ ॥
ନମସ୍ତେ କମଳାରମଣ । ଆଜ ମୁଁ ପଶିଲି ଶରଣ ॥
ତୁ ନାଥ ଯାହା ତାହା କର । ଅନ୍ୟ ଚରଣ ନାହିଁ ମୋର ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ସ୍ତୁତି କଲା । ତହୁଁ ମେଲାଣି ହୋଇ ଗଲା ॥
ସେ କ୍ଷେତ୍ର ମଧ୍ୟେ ଅତି ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ସେ ବଡ଼ ସନ୍ଥଙ୍କର ମଠ ॥
ତହିଁ ପ୍ରବେଶ ଯାଇଁ ହେଲା । ମହନ୍ତ ସମ୍ମୁଖରେ ଭେଟିଲା ॥
ତାହାଙ୍କୁ ଦୁଃଖ ସୁଖ କହି । ତହିଁ ରହିଲା ମାସ ଦୁଇ ।

ପ୍ରଭାତୁ ଉଠି ସ୍ନାନ ସାରି । ତିଳକ ନାମକୁ ସୁମରି ॥
ନିତ୍ୟେ ଚଳଇ ଦରଶନେ । ପଶଇ ଶ୍ରୀ ଜଗମୋହନେ ॥
ଅନେକ ଦଣ୍ଡବତ କରି । ସ୍ତମ୍ଭୁରେ ରହଇ ଉଭାରି ॥
ବୋଇଲେ ଆହେ ମହାବାହୁ । ଶରଣପଞ୍ଜର ବୋଲାଉ ॥
ଏ ଜୀବ ହାନିଲାଭ ଯେତେ । ସବୁ ଲାଗଇ ପ୍ରଭୁ ତୋତେ ॥
ତୋ ଅବଶେଷେ କବଳରେ । କାଳ ବଞ୍ଚିବ ଷେଷବରେ ॥
ତୋ ରୂପ କରିବ ଦର୍ଶନ । ତୋ ନାମ କରିବ ଗାୟନ ॥
ତୋ ଭକ୍ତ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗ ହୋଇ । ସଦା ତୋହର ରୂପଧ୍ୟାୟୀ ॥
ତୋ ନାମ ଭଜ ଦିନ ଯିବ । ଶ୍ରୀନାଥ ଏହା ଆଜ୍ଞା ହେବ ॥
ଆନେ ମୋ ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ । ତୁ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ଭାବଗ୍ରାହୀ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ନତି ନତି । ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ କରୁଥାଇ ସ୍ତୁତି ॥
ତହୁଁ ଚଳଇ ସେତେବେଳେ । ଦିନ ବଞ୍ଚଇ ସାଧୁ ମେଳେ ॥
କେବଳ ହରିକଥା ରସେ । ଭୁଞ୍ଜିବାବେଳେ ମଠେ ଆସେ ॥
ତାଙ୍କୁ ଦେଖିଣ ମଠଜନେ । ବୋଲନ୍ତି ଇଙ୍ଗିତ ବଚନେ ॥
ଏ ତୁମ୍ଭ କେମନ୍ତ ବଗୁର । ପଙ୍ଗତ ବେଳେ ଆଗୁଁ ସାରି ॥
ବିଷୟୀବେଳକୁ ନ ଥିବ । ଏହାଟି ପାଠୁଆଙ୍କ ଭାବ ॥
ସମସ୍ତେ ଜାଣିଲୁ ତୁମ୍ଭର । ବେଗେ ମଠରୁ ବିଜେକର ॥
ଏମନ୍ତ ଶୁଣି ରଘୁଦାସ । ମନେ ଶଙ୍କଇ ପୀତବାସ ॥
ତୁରିତେ ତହୁଁ ଗଲା ଚଳି । ସେ ଶ୍ୱେତଗଙ୍ଗା ପାଶେ ମିଳି ॥
ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ସୁମରି । ବସିଲା ଦୃଢ଼ାସନ କରି ॥
ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗଣ ହୃଦେ ଧରି । ମନ ଚୈତନ୍ୟ ସ୍ଥିରକରି ॥
ଏକାଙ୍ଗ କରିଣ ସୁମନ । ଗମିଲା ବିକୁଣ୍ଠ ଭୁବନ ॥
ଏମନ୍ତ କାମନା ପକାଇ । ରହିଲା ନିଷ୍କାମନା ହୋଇ ॥
କେବଳ ପ୍ରଭୁ ଦୀନବନ୍ଧୁ । ମହା ମହିମା କୃପାସିନ୍ଧୁ ॥
ଗୋବିନ୍ଦ ରୂପ ହୃଦଗତେ । ବିଜେ କରାଇ ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେ ॥
ଖଣ୍ଡିଣ ଦେହ ବୁଦ୍ଧି ଜ୍ଞାନ । ନୟନ ବୁଜି କରେ ଧ୍ୟାନ ॥

କେବଳ ରାମ ନାମ ଗୋଟି । ଭଜନ କରେ ନିଜ ଗଣ୍ଠି ॥
ଛାଡ଼ିଲେ କ୍ଷୁଧା ତୃଷା ଆଶ । ପିଇଣ ନାମାମୃତ ରସ ॥
ଯାଉ ବା ଥାଉ ଏ ଶରୀର । ପ୍ରାଣ ଯିବାକୁ ନାହିଁ ଡର ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଦୃଢ଼ କରି । ବସିଲେ ଗୋବିନ୍ଦ ସୁମରି ॥
ଏକେତ ନିଦାଘର କାଳ । ରବି କିରଣେ ବହେ ଝାଳ ॥
ଅନଳ ପ୍ରାୟେ ରେଣୁରାଜି । ତପତେ ହେଉଥାଏ ଭଜି ॥
ତହିଁ ବସିଣ ଦୃଢ଼ାସନେ । କରୁଛନ୍ତି ଭୟ ନାହିଁ ମନେ ॥
ଏମନ୍ତେ ଗଲା କେତେଦିନ । ପଥେ ଯେ ଆତଯାତ ଜନ ॥
ଦେଖି ସେ ପାଇଲେ ବିକଳ । ବୋଲନ୍ତି ଧନ୍ୟ ତପଶୀଳ ॥
ଏମନ୍ତ କହି ତାଙ୍କ ପାଶେ । ଛଣ ପୋତିଲେ ଛାଇ ଆଶେ ॥
ତାହା ଜାଣିଲେ ସନ୍ତଦାସ । ବିଜୟ କଲେ ତାଙ୍କ ପାଶ ॥
ଦେଖିଲେ ଦେହେ ନାହିଁ ଜ୍ଞାନ । ଲଗିଛି ହରିଧାନେ ମନ ॥
କେତେହେଁ ରୂପେ ଡାକଦେଲେ । ସେ ରଘୁ ଦାସ ନ ଶୁଣିଲେ ॥
ଜାଣିଲେ ନିଷ୍ଟେ ଏ ଅତିଥ । ତପେ ହରିବ ହରିଚିତ୍ତ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଚଳିଗଲେ । ନିଜ ମନ୍ଦିରେ ଯାଇ ହେଲେ ॥
ମହାପ୍ରସାଦ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅନ୍ନ । ନାନାଦି ପ୍ରକାରେ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ॥
ପେଶିବେ ସୁଆରଙ୍କ ହସ୍ତେ । ସେ ଘେନି ଚଳିଲେ ତ୍ୱରିତେ ॥
ରଘୁ ଦାସଙ୍କ ପାଶେ ଦେଲେ । ଯେ ଯାହା ମଠେ ଚଳିଗଲେ ॥
କେତେହେଁ ବେଳ ଗଲା ତହିଁ । ଚେତନା ପାଇ ଦେଲେ ରହିଁ ॥
ଦେଖିଲେ ଶ୍ରୀ ମହାପ୍ରସାଦ । ଅନେକ ହୋଇଲେ ପ୍ରମୋଦ ॥
କେବଳ ମାନସ ସେବା କଲେ । ପୁଣି ସେ ଧାନରେ ଲଗିଲେ ॥
ମାନସିକ ପ୍ରଭୁ ଜଗନ୍ନାଥ । ସ୍ୱରୂପେ ରଖି ଦୃଷ୍ଟିପଥ ॥
ସେହି ରୂପରେ କରି ଧାନ । ନ ଜାଣେ ଅନ୍ୟ କଥାମାନ ॥
ନିଦ୍ରା ଅଳସ କ୍ଷୁଧା ତୃଷା । ଛାଡ଼ିଲେ ସର୍ବକର୍ମ ଆଶା ॥
ଏମନ୍ତେ ଚଉର୍ଦ୍ଦ ଦିବସ । ତପେ ସିଝିଲା ଦେହ ମାଂସ ॥
କେବଳ ଭକ୍ତି ଆଶ୍ରେ କରି । ରହିଲେ ରାମ ନାମ ଧରି ॥

ତାହା ଜାଣିଲେ ଆଦ୍ୟମୂଳ । ଯେ ପ୍ରଭୁ ପରମ ମଙ୍ଗଳ ॥
ନ ସହେ ସେବକ ବେଦନା । ଏହି ନିମନ୍ତେ ତନ୍ଦେ ବାନା ॥
ଜଡ଼ୁ ଅଛଇ ଫରହର । ନାହିଁ ଯେ ଭକତଙ୍କୁ ଡର ॥
ଏମନ୍ତ ପ୍ରଭୁ ଦେବରାଜ । ତୋଳଣ ଶଙ୍ଖ ଚକ୍ର ଭୁଜ ॥
ଶରଣ ଯାଚୁଛନ୍ତି ବଳେ । ଯେବା ପଶିବ ଏତେବେଳେ ॥
ମହା ପତିତ ପଛେ ହେଉ । ତାହାର ଭୟ ନାହିଁ ଆଉ ॥
ଏ କଥା ଅଟଇ ପ୍ରମାଣ । ଶୁଣ ହେ ମନ ନୃପରାଣ ॥
ରଘୁ ଦାସଙ୍କ ଭାବ ଜାଣି । ସହି ନ ପାରି ଚକ୍ରପାଣି ॥
ବିଜୟ କଲେ ଭଗବାନ । ସେ ରାଜ୍ୟ ରାଜା ସନ୍ନିଧାନ ॥
ଘୋର ନିଦ୍ରାରେ ଅଛି ଶୋଇ । ସ୍ୱପନ ମାର୍ଗେ ଆଜ୍ଞା ଦେଇ ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣରେ ରାଉତ । ପଶ୍ଚିମ ଦେଶ ମୋ ଭକତ ॥
ଆସିଣ ଶ୍ୱେତ ଗଙ୍ଗାଠାରେ । ମୋର ଦକ୍ଷିଣ ପାରୁଶରେ ॥
ଘୋର ତପସ୍ୟା କରେ ବସି । ମୋ ନାମ ଜପି ଅହର୍ନିଶି ॥
ଅନ୍ନ ଭୋଜନ ନାହିଁ ତାର । ମୋ ପାଦେ ଦେଇ ଭାରବର ॥
ହେଲାଣି ଚଉଦ ଦିବସ । ତେଣୁ ଅଇଲି ତୋର ପାଶ ॥
ସେ ମୋର କୁଟୁମ୍ବରୁ ଜଣେ । ଏହା ନ ବୁଝ ହେ ଆପଣେ ॥
ଦେଖି ତା ତପସ୍ୟା କଠୋର । ଅନ୍ନ ଭୋଜନ ନାହିଁ ମୋର ॥
ସେ ମୋ ବାଳୁତ ଦୁଃଖ ପ୍ରାୟେ । ତାର ବ୍ୟାକୁଳ ସହି ନୋହେ ॥
ଏଣୁ ମୁଁ କହିଗଲି ତୋତେ । ହେ ରାଜା ଭଲେ ରଖ ଚିତ୍ତେ ॥
ରଜନୀ ପ୍ରଭାତରୁ ଯିବୁ । ମୋ ଭକ୍ତ ପାଶରେ ମିଳିବୁ ॥
ଅନେକ ଗଉରବ କରି । ଘେନାଇ ଯିବୁ ଦଣ୍ଡଧାରି ॥
ଏ ମୋର ଦକ୍ଷିଣ ପାରୁଶ । ବସ୍ତ୍ରାର କରଣ ନିବାସ ॥
ତୋଳାଇ ଦେବୁ ହେ ରାଜନ । ଖଞ୍ଜିବୁ ଖଞ୍ଜା ବରତନ ॥
ଯାବତ ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟ ଥିବ । ସେ ମୋର କୋଠାରେ ରହିବ ॥
ଅନେକ ବୈଷ୍ଣବ ରହିବେ । ମୋ ଭକ୍ତ ସେବା କରୁଥିବେ ॥
ନିଶ୍ଚିନ୍ତେ ଅନ୍ନ ବସ୍ତ୍ର ପାଇ । ମୋର ସେବାରେ ଥିବେ ରହି ॥

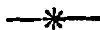
ଏ କଥା ନ କଲେ ଅବଶ୍ୟ । ଛାଡ଼ି ତୋ ଜୀବନର ଆଶ ॥
ଏମନ୍ତ ଆଜ୍ଞା ତାକୁ ଦେଇ । ଅନ୍ତର ହୋଇଲେ ଗୋସାଇଁ ॥
ରାଜା ଚେତନା ପାଇ ଉଠି । ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗକୁ ଦେଲେ ଦୃଷ୍ଟି ॥
ଦେଖିଲେ ପାଶେ କେହି ନାହିଁ । ଜାଣିଲେ ନଷ୍ଟେ ଭବଗ୍ରାହୀ ॥
ଆଜ୍ଞା ଯେ ଦେଇଗଲେ ମୋତେ । ଯେ ମୋର ଭକତଙ୍କ ହିତେ ॥
ଏ କଥା ନ କଲେ ଅବଶ୍ୟ । ମୋ ରାଜପଦେ ନାହିଁ ଆଶ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ନରରାୟେ । ତତ୍କ୍ଷଣେ କଲେକ ବିଜୟେ ॥
କ୍ଷେତ୍ରରେ ହୋଇଲେ ପ୍ରବେଶ । ମିଳିଲେ ରଘୁ ଦାସ ପାଶ ॥
କୋମଳବାକ୍ୟ ରାଜା କହି । ବୋଇଲେ ଉଠ ହେ ଗୋସାଇଁ ॥
ତୁମ୍ଭ ତପସ୍ୟା ହେଲା ସିଦ୍ଧ । କରୁଣା କଲେ ଚକାୟୁଧ ॥
ଧନ୍ୟ ଅଟଇ ତୋ ଜୀବନ । ବଶ ତୁ କଲୁ ଭଗବାନ ॥
ଆମ୍ଭର ଭାଗ୍ୟ ଥିଲା କେତେ । ନୟନେ ଦେଖିଲୁ ଯା ତୋତେ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଭୁଜ ଧରି । ଉଠାଇ ଦେଲେ ଦଣ୍ଡଧାରୀ ॥
ପ୍ରଭୁ ଛାମୁକୁ ଘେନିଗଲେ । ମସ୍ତକେ ପଟମା ବାନ୍ଧିଲେ ॥
ସହସ୍ରେ ବୈଷ୍ଣବଙ୍କୁ ନିତ୍ୟେ । ଲାଗିବ ଅନ୍ନ ବସ୍ତ୍ର ଯେତେ ॥
ଆପଣେ ଶ୍ରୀହସ୍ତେ ରାଜନ । ଲେଖିଣ ଦେଲେ ଗ୍ରାମଦାନ ॥
ଯାବତ ଉଦେ ରବି ଶଶୀ । ତାବତ କର ଭୋଗ ବସି ॥
ଏମନ୍ତ ଆଜ୍ଞା ତାଙ୍କୁ ଦେଲେ । ଦକ୍ଷିଣ ପାରୁଶକୁ ଗଲେ ॥
ବଣ୍ଡଶ ବଖର ଚଉଁହଶ । ମଠ ତୋଳାଇ ଯତ୍ନକରି ॥
କସ ଉପମା ତାକୁ ଦେବା । ଦିଶଇ ସ୍ୱର୍ଗ ପ୍ରାୟେ ଶୋଭା ॥
ତହିଁ ରଖାଇ ରଘୁଦାସ । ବୋଇଲେ ଭଜ ପୀତବାସ ॥
ଅର୍ଦ୍ଧ କୋଶକ ଆୟତନ । ଅଛି ସେ ତୁମ୍ଭ ଭୂମିଦାନ ॥
ତୋ ମନ ଯାହା ତାହା କର । ଏଥେ ମୋ ନାହିଁ ଅଧିକାର ॥
ଏମନ୍ତ ଆଜ୍ଞା ତାକୁ ଦେଲେ । ରାଜା ବିଜୟ କରି ଗଲେ ॥
ଶୁଣ ସୁମନ ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେ । ଏଥି ଉତ୍ତରେ କଥା ଯେତେ ॥
ସେ ଦାରୁବ୍ରହ୍ମ ଅଙ୍ଗୀକାରେ । ଯଶ ତା ପୂରିଲା ସଂସାରେ ॥

କାହୁଁ ଅଇଲା କେତେ ଧନ । କେ ତାହା କରିବ ଲେଖନ ॥
ଅନେକ ବୈଷ୍ଣବ ପ୍ରବେଶି । କାହୁଁ ମିଳିଲେ ମଠେ ଆସି ॥
ସେ ରଘୁଦାସଙ୍କ ସଙ୍ଗତି । ହୋଇ ରହିଲେ ଆଜ୍ଞାବର୍ତ୍ତୀ ॥
ରଘୁଦାସଙ୍କୁ କାଷ୍ଟାବ୍ରତ । କରିଅଛନ୍ତି ଦୃଢ଼ଚିତ୍ତ ॥
ଶ୍ରୀ ମହାପ୍ରସାଦ କେବଳ । ଖାଇ ବଞ୍ଚିବା ଆମ୍ଭେ କାଳ ॥
ପ୍ରଭୁ ମଣୋହି ବିନା ଯେତେ । ଛୁଇଁବା ନାହିଁ କଦାଚିତେ ॥
ଏ କଥା ଯେହୁ ସେ ପାଳିବ । ସେହି ଏ ମଠରେ ରହିବ ॥
ଶୁଣି ସମସ୍ତେ ସତ୍ୟ କଲେ । ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇଣ ରହିଲେ ॥
ସେହି ଦିନରୁ ମଠେ ଶେଷ । କେବେହେଁ ନୋହିଲା ଅବଶ୍ୟ ॥
ଚନ୍ଦନ ଫୁଲମାଳ ଯେତେ । ବସ୍ତ୍ର ଭୂଷଣାଦି ସହିତେ ॥
ମୁଖ ପ୍ରକ୍ଷାଳେ ଜଳ ଘଟି । ଦନ୍ତଧାବନେ କାନ୍ତକାଠି ॥
ମଣୋହି ନ କଲେ କେବଳ । ଛୁଇଁବା ନାହିଁ କେହି ଜଳ ॥
ଆମ୍ବ ପଣସ ନାରିକେଳ । ଠଭ୍ର କମଳା କନ୍ଦମୂଳ ॥
ଦଧି ଘୃତାଦି କ୍ଷୀର ଯେତେ । ଖଣ୍ଡ ଶାକରାଦି ସହିତେ ॥
ମଣୋହି ବିନା କିଛି ଦ୍ରବ୍ୟ । ଛୁଇଲେ ନାହିଁ ସାଧୁ ସର୍ବ ॥
ପ୍ରଭୁଙ୍କ ମଣୋହି ନିମନ୍ତେ । ଯେ ପାରୁ ଭୋଗ କରୁ ଯେତେ ॥
ତେତେ ଦେବାର ପରମାଣ । ଏ କଥା ସତ୍ୟ ବୋଲି ଜାଣ ॥
ଯେବେ ଅତିଥି ଅଭ୍ୟାଗତ । ଆସିଣ ହୋନ୍ତି ଉପଗତ ॥
ଦିଅନ୍ତି ସଦାବର୍ତ୍ତ ମାନ । ଶ୍ରୀମହାପ୍ରସାଦ ଭୋଜନ ॥
ମଣୋହି ନୋହିଥିବ ଦ୍ରବ୍ୟ । ମୁଠିଏ ତଣ୍ଡୁଳ କେ ଦେବ ॥
ଦୁଃଖୀ ଦରିଦ୍ର ଯେ ଭିକାରି । ନ ପାଇ ପଛେ ଯାନ୍ତୁ ଫେରି ॥
ମଣୋହି ବିନା ଦ୍ରବ୍ୟ ଯେତେ । ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ କଦାଚିତେ ॥
ଆଦର କଲେ ଏ ବିଧାନ । ମଠେ ଅସୁସ୍ଥ ଯେଉଁ ଜନ ॥
ସେ କାଳେ ତାଙ୍କୁ ବୈଦ୍ୟଗଣ । କହନ୍ତି ଯେଉଁ ଦ୍ରବ୍ୟମାନ ॥
ସେସଂ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅଣାଇ ତୁରିତେ । ଦିଅନ୍ତି ସୁଆରଙ୍କ ହସ୍ତେ ॥
ସେ ରୋଷଶାଳାରେ ସିଝାଇ । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଭୋଗାଇ ॥

ତାହା ଯେନାଇ ଅଛି ଗୁଣ୍ଡେ | ତେବେ ଦିଅନ୍ତ ମନ୍ତ୍ର ତୁଣ୍ଡେ ||
ନୋହିଲେ ଯିବ ପଛେ ଧରି | କେ ଦେବ ଲାଗି ଦିନା ବାରି ||
ଏମନ୍ତ କାଷ୍ଠାରେ ଅବଶ୍ୟ | ମଠ ଚଳାନ୍ତି ରଘୁଦାସ ||
ଏହି ବିଗ୍ରହ ତାଙ୍କ ଗଣ୍ଡେ | ମଠରେ ଅଛି ଧନ ଯେତେ ||
ଏ ଧନ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର | ମୁହିଁ ଜଗୁଆଳ ମାତର ||
ଏଥେ ମୋ ନାହିଁ ଅଧିକାର | ସବୁ ଆୟୁତ୍ତ ଗୋବିନ୍ଦର ||
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ନିତି ନିତି | ପ୍ରଭୁ ଚରଣେ ଦେଇ ମତି ||
କେବଳ କରିଥାନ୍ତି ଧ୍ୟାନ | ନ ଜାଣି ଅନ୍ୟ କଥାମାନ ||
ଶୁଣ ହୋ ମନ ମହାରଥୀ | ସେ ରଘୁ-ଦାସଙ୍କର କଥା ||
ନିଷ୍କାମ ଭକ୍ତି ତାହାଙ୍କର | ଦିନକୁ ଦିନ ବଳୀୟାର ||
ବଢ଼ିଲା ଚନ୍ଦ୍ରକଳା ପ୍ରାୟେ | ତାହା ଜାଣିଲେ ଦେବରାୟେ ||
ଏମନ୍ତ ଜାଣି ଦେବ ସ୍ୱାମୀ | ଯେ ପ୍ରଭୁ ସର୍ବ ଅନ୍ତର୍ଯାମୀ ||
ଭକତଭାବେ ଭୋଳ ହୋଇ | ସ୍ୱପନ ମାର୍ଗେ ଆଜ୍ଞା ଦେଇ ||
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ରଘୁଦାସ | ତୋ ଦେବା ଅନ୍ନେ ମୋର ଆଶ ||
ମୋର ଯଶୋଦା ମାତା ମୋତେ | ଯେସନେ ଭୁଞ୍ଜାଉଥାଇ ନିତ୍ୟେ ||
ସେ ଅନ୍ନେ ଯେତେ ସୁଖ ମୋର | ତାହା ଜାଣଇ ମନ ମୋର ||
ତହୁଁ ଅଧିକ ତୋର ଅନ୍ନ | ଆନନ୍ଦେ କରେ ମୁଁ ଭୋଜନ ||
ଏଣୁଟି କହିଗଲି ତୋତେ | ଛାଡ଼ି ତୁ ନ ଭୁଞ୍ଜିବୁ ମୋତେ ||
ଏ ଆଜ୍ଞା ନେଇ ଯିବାବେଳେ | ସେ ରଘୁଦାସ ଗୁହାରିଦେଲେ ||
ଦେଖିଲେ ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ | ତକ୍ଷଣେ ହେଲେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ||
ହେ ମନ ହେତୁମନ୍ତ କର | କି ଆଉଁ ବୋଲିବା ତାହାର ||
ଯାହାକୁ ଭାବୁଛନ୍ତି ଶିବ | ବ୍ରହ୍ମାଦି ଦେବଙ୍କୁ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ||
ଚର୍ମ ନୟନେ ତାଙ୍କୁ ଦେଖି | ଏ ଭାଗ୍ୟ କେ ପାରିବ ଲେଖି ||
ଦିନକୁ ଦିନ କୀର୍ତ୍ତି ତାର | ବଢ଼ିଲା ଅପାରୁଁ ଅପାର ||
ଗୁରିମହଲ ତୋଳାଇଲେ | ଗୁରି ଭାଇଙ୍କ ନାମ ଦେଲେ ||
ରାମ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଯେ ଶତ୍ରୁଘ୍ନ | ଭରତ ମହଲ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ||

ସହସ୍ରେ ବୈଷ୍ଣବ ରଖିଲେ । ଦ୍ୱିଜ ନୃପତି ସେବା କଲେ ॥
କେବଳ ପ୍ରଭୁ ନିଷ୍ଠା ଚିତ୍ତେ । ଦତ୍ତ ଭଗତେ ଅପ୍ରମିତେ ॥
କରଣ ବଞ୍ଚାଇଲେ ଦିନ । ଭଜଣ ଶ୍ରୀରଘୁନନ୍ଦନ ॥
ଦେହାନ୍ତେ ଶ୍ରୀହରି ନିବାସେ । ବସିଲେ ଯାଇ ରଘୁଦାସେ ॥
ଶୁଣ ହେ ମନ ମହାରଥୀ । ଏ ଦାର୍ଢ୍ୟଭକ୍ତି ରସକଥା ॥
ସେ ହରି ଭକତେ ଦୟାଳ । ଭକତ ଭାବ ତାଙ୍କ ମୂଳ ॥
ଯେ ଭଜେ ଦୃଢ଼କରି ମନ । ସେ ନର ଲଭେ ଭଗବାନ ॥
କହଇ ବିପ୍ର ରାମଦାସ । ହେ ପ୍ରଭୁ କମଳା ବିଳାସ ॥
ସେ ଭକ୍ତ ଭଗବାନ ପାଦେ । ମନ ମୋ ରହୁ ଅପ୍ରମାଦେ ॥
ସାଧୁଙ୍କ ଚରଣକୁ ମୋର । କୋଟିଏ ବାର ନମସ୍କାର ॥
ସଂସାର ମଧ୍ୟରେ ଲବଣୀ । ଅତି କୋମଳ ବୋଲି ଜାଣି ॥
ହେଲେ ଅନଳ ତାପ ପାଇ । ତେବେ ସେ ସିନା ତରଳଇ ॥
ସାଧୁଙ୍କ ପରତାପ ଦେଖି । ଧଇର୍ଯ୍ୟ ନ ପାରଲେ ରଖି ॥
ତକ୍ଷଣେ ହୋଇ ଦ୍ରବୀଭୂତ । ଏଣୁଟି ଧନ୍ୟ ତାଙ୍କ ଚିତ୍ତ ॥
ଏ ଯେଣୁ ତାଙ୍କ ପାଦେ ଆଶ । କଲା ଏ ବିପ୍ର ରାମଦାସ ॥
ଏ ଘୋର ଦୁର୍ଗତିରୁ ମୋତେ । ଉଦ୍ଧାରି ନେବେ ସେ ସାକ୍ଷାତେ ॥
ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ପାଦତଳେ । ଭେଟାଇ ଦେବେ ଏକାବେଳେ ॥
ଏମନ୍ତେ ବୋଲୁଅଛୁ ମତି । ତାହା ଜାଣନ୍ତୁ ଜଣ ଜ୍ୟୋତି ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତେ ମନ ଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ
ରଘୁଦାସ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ବର୍ଣ୍ଣନେ ନାମ
ଚତୁସ୍ତ୍ରିଂଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ପଞ୍ଚଚତ୍ୱାରିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ
ପିପା ଦାସ ସମ୍ବାଦ

ନମସ୍ତେ ପ୍ରଭୁ ନାରାୟଣ । ଅଶେଷ ଜୀବର କାରଣ ॥
ସକଳ ଜୀବଗଣ ଗୁରୁ । ଭକତ ବାଞ୍ଛା କଳ୍ପତରୁ ॥
ତେଣୁ ଶରଣ ରାମଦାସ । ପୂରଅ ମୋର ମନ ଆଶ ॥
କହେ ଚୈତନ୍ୟ ଧୀରବାଣୀ । ଶୁଣ ଇନ୍ଦ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ଚୂଡ଼ାମଣି ॥
ଏ ବଡ଼ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଚରିତ । ଭକତ ମଧ୍ୟେ ସାରସ୍ୱତ ॥
ଦ୍ରାବିଡ଼ ଦେଶେ ତାର ଘର । ଜାତିରେ ଅଟେ ଦ୍ୱିଜବର ॥
ଶ୍ରୀ ରଙ୍ଗପୁରେ ତାର ବାସ । ନାମ ତାହାର ପିପା ଦାସ ॥
ପତ୍ନୀର ନାମ ତାର ସୀତା । ଅତି ସୁନ୍ଦରୀ ପତିବ୍ରତା ॥
ଜାଣଇ ପାପପୁଣ୍ୟ ଯେତେ । ଜୀବର ଦୟା ହୃଦଗତେ ॥
ସ୍ୱାମୀ ସେବାରେ ଥାଇ ନିତି । ସଦା ଆନନ୍ଦ ତାର ମତି ॥
ପୁତ୍ର ଦୁହିତା ତାର ନାହିଁ । କେବଳ ପତି ପତ୍ନୀ ଦୁଇ ॥
ଏକଇ ପ୍ରାଣ ବେନି ଜନ । ପିଣ୍ଡ ମାତ୍ରକ ଭିନ୍ନାଭିନ୍ନ ॥
ଏମନ୍ତେ ବେନି ପ୍ରାଣୀ ଥାନ୍ତି । ହରି ଭଜନ କରି ନିତି ॥
ସାଧୁଙ୍କ ସେବା ତାଙ୍କ ମୂଳ । ଦେବା ଦୟାରେ ସେ କୁଶଳ ॥
ବିପ୍ର ବୈଷ୍ଣବ ସାଧୁଜନ । ସେବାରେ ଥାନ୍ତି ପ୍ରତିଦିନ ॥
ଅନ୍ନ ଭୋଜନ ତାଙ୍କୁ ଦେଇ । ବଚନ କହନ୍ତି ବିନୟୀ ॥
ଯେବେ ଦେଖନ୍ତି ଦୁଃଖୀଜନ । ଅତି ବ୍ୟାକୁଳ ତାଙ୍କ ମନ ॥
ବାନ୍ଧବ ପ୍ରାୟେ ତାଙ୍କୁ ଆଣି । ତୋଷନ୍ତି ଦେଇ ଅନ୍ନ ପାଣି ॥
ସକଳ ଜୀବେ ଦୟା କରି । ନ ହରେ ପର ଦ୍ରବ୍ୟ ନାରୀ ॥
ସାଧୁ ନିନ୍ଦନେ ଅତି ଭୟ । ଯେଣୁ ସେ ସୁଜ୍ଞାନ ଉଦୟ ॥
ନ ଜାଣେ ଅନ୍ୟ କଥାମାନ । ମଣଇ ନାମ ଗଣ୍ଡିଧନ ॥
ଏମନ୍ତେ ବଞ୍ଚଇ ଆନନ୍ଦେ । ଭଜି ଗୋବିନ୍ଦ ପଦ୍ମପାଦେ ॥
ଭବରେ ଫୁଲୁଥାଇ ଦେହ । ଧରଣୀ ପ୍ରାୟେ ସର୍ବସହ ॥
କୁସଙ୍ଗ ନ କରେ ସର୍ବଥା । ନ ଶୁଣେ ପର ନାରୀ କଥା ॥

କେବଳ ଦେବା କଥା ମୂଳ । ଏମନ୍ତେ ଗଲା କେତେକାଳ ॥
ଘରେ ତା ଯେତେ ଧନ ଥିଲା । ଦାନେ ସକଳ ନଷ୍ଟଗଲା ॥
ତେଲେ ଶୋଚନା ନାହିଁ ମନ । ସଦା ଆନନ୍ଦେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ॥
ସଦା ସାଧୁଙ୍କ ସଙ୍ଗମରେ । ନାମ ଗାୟନମାନ କରେ ॥
ବଞ୍ଚଇ ଦିବସ ଶର୍ବରୀ । ଦଣ୍ଡେ ନିମିଷ ପ୍ରାୟ କରି ॥
ଏମନ୍ତେ ଚଳି କେତେଦିନ । ଚିନ୍ତେ ବିଷ୍ଣୁର ଜନ ମନ ॥
ଧନ ତ ହେଲା ସର୍ବ ଶେଷ । ଛାଡ଼ିଣ ଗୃହ ବାସ ଆଶ ॥
ଆଜ କମାଇଁ ଏଥେ ଥିବା । ନୋହିବ ସାଧୁଙ୍କର ସେବା ॥
କେମନ୍ତେ ପୋଷିବା ଜୀବନ । ହୋଇଲି ସିନା ହୀନମାନ ॥
ଭିକ୍ଷା ମାଗିଲେ ସ୍ୱଦେଶରେ । ଲଜ୍ଜା ଉପୁଜିବ ମନରେ ॥
ଏଣୁ ବିଦେଶ କରିବାର । ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଅଟଇ ଆମ୍ଭର ॥
ବୁଲି ଅନେକ ତୀର୍ଥମାନ । କରିବା ପୁଣ୍ୟଜଳେ ସ୍ନାନ ॥
ଅନେକ ତୀର୍ଥମାନ ଦେଖି । ସୁଫଳ ହେବ ଚର୍ମ ଆଖି ॥
ଦର୍ଶନେ କୃଷ୍ଣ ରୂପମାନ । ପବିତ୍ର କରିବା ଲୋଚନ ॥
କରିଣ ସାଧୁଙ୍କର ସେବା । କାହିଁ ବା କରୁଣେ ବଞ୍ଚିବା ॥
ଏ କଥା ଉଚିତ ଆମ୍ଭର । ଶୁଣି ହସିଲେ ନାରୀବର ॥
ବିହିଉ ବୋଲିଣ ଶୁଦ୍ଧ ମନେ । ସମ୍ମତ କଲେ ବେନି ଜନେ ॥
କରିତ୍ର ବିସ୍ତ୍ରକୁ ଘଇଲେ । ନିଜ ମନ୍ଦିରେ ଦାନ କଲେ ॥
ମନ୍ଦିରୁ ହୋଇଲେ ବାହାର । ଚଳିଣ ଗଲେ ଦେଶାନ୍ତର ॥
ଲଜ୍ଜା ତ୍ୟଜିଣ ଦୁଇ ଛୁଡ଼ି । ଭିକ୍ଷୁକ ପଥେ ଗଲେ ମାଡ଼ି ॥
କାହିଁବା ସୁପକ୍ୱ ଆହାର । କାହିଁବା କଲେ ନରାକାର ॥
କାହିଁବା ଫଳ ମୂଳ ଖାଇ । କାହିଁ ବା ଉପବାସେ ରହି ॥
ଏଥକୁ ଶୋଚନା ନ କରି । ଚଳିଣ ଗଲେ ତୀର୍ଥ ଫେରି ॥
ଅନେକ ସାଧୁବୃନ୍ଦ ଭେଟିଲେ । ଅନେକ ତୀର୍ଥ ବ୍ରତ କଲେ ॥
ଏଥି ଉତ୍ତରେ କଥା ଯେତେ । ଶୁଣ ସୁଜନ ଶ୍ରଦ୍ଧାଚିତ୍ତେ ॥
ଦିଇବେ ଏକ ଗ୍ରାମଗତେ । ବୁଲିଣ ଗଲେ ଭିକ୍ଷାଅର୍ଥେ ॥

ସେ ଗ୍ରାମେ ଏକଇ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦରିଦ୍ର ହୋଇଣ ॥
ଅଛନ୍ତି ପତି ପତ୍ନୀ ଦୁଇ । ପୁତ୍ର ଦୁହିତା ତାଙ୍କ ନାହିଁ ॥
ସେ ଭିକ୍ଷା ମାଗିଣ ଖାଅନ୍ତି । ଅତିଥି ଦେଖିଲେ ପୂଜନ୍ତି ॥
ଦୁଃଖୀ ଦରିଦ୍ର ଯେତେ ଦେଖି । ଭୋଜନେ ତାଙ୍କୁ କରି ସୁଖୀ ॥
ଥାଏ ଯା ଦେଇ ତାଙ୍କ ପାଶେ । ଆପେ ରହନ୍ତି ଉପବାସେ ॥
ଏମନ୍ତ ତାଙ୍କ କଥା ଶୁଣି । ତହିଁ ମିଳିଲେ ବେନି ପ୍ରାଣୀ ॥
ଦଇବ ଯୋଗେ ସେହିଦିନ । ଘର ହୋଇଛି ତାଙ୍କ ଶୂନ୍ୟ ॥
ଆପେ ଅଛନ୍ତି ଉପବାସେ । ଏମନ୍ତ ବେଳେ ପିପା ଦାସେ ॥
ପତ୍ନୀକି ସଙ୍ଗତେ ଚଳାଇ । ଭୋଜନ ପ୍ରକାଶିଲେ ଯାଇ ॥
ତା ଶୁଣି ବ୍ରାହ୍ମଣ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ । ବୋଇଲେ ବସ ବେନି ପ୍ରାଣୀ ॥
କି ଭାଗ୍ୟ ଥିଲା ଆଜ ଦିନ । ପାଇଲୁଁ ତୁମ୍ଭ ଦରଶନ ॥
ଯାହା ଗୋବିନ୍ଦ ଦେବେ ଅବା । ଭେଳ କରିବୁ ତୁମ୍ଭ ସେବା ॥
ଏମନ୍ତ କହି ଗଲେ ଚଳି । ପତ୍ନୀକି ବସାଇଣ ଭଲି ॥
ବୋଇଲେ କି ବୁଦ୍ଧି କରିବା । କି ରୂପେ ଅତିଥିଙ୍କ ସେବା ॥
ଘରେ ତ ନାହିଁ କିଛି ଅନ୍ନ । ଶୁଣ ଗୋ ସୁବଶି ରତନ ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ନାରୀବର । ବୋଇଲା ଚିନ୍ତା କିମ୍ପା କର ॥
ଏ ମୋ ପିନ୍ଧିବା ବସ୍ତ୍ର ଧରି । ଚିର ହୋ ବେନିଖଣ୍ଡ କରି ॥
ବନ୍ଧନ କରି ବିକଆଣ । ଯାହା ସେ ଦେବେ ନାରାୟଣ ॥
ତହିଁ କରିବା ସାଧୁ ସେବା । ଆମ୍ଭେ ପଛକେ ଭୋକେ ଥିବା ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ନିଜ ପତି । ବୋଲଇ ଶୁଣ ଗୋ ସୁବଶି ॥
ମଳିନ ବସ୍ତ୍ର ଦେଖି ଚିରି । କେହି କିଣିବେ ନାହିଁ ପରି ॥
ଏମନ୍ତ କହି ସେ ତରୁଣୀ । ଲେଙ୍କଡ଼ା କନା ଖଣ୍ଡେ ଆଣି ॥
ପାଲଟି ବସ୍ତ୍ର ଖଣ୍ଡେ ଦେଲା । ଡୋର କୌପୀନ ଆଶ୍ରେ କଲା ॥
ବୋଇଲା ନିଅ ପ୍ରାଣନାଥ । ଯାହା ସେ ଦେବେ ଜଗନ୍ନାଥ ॥
ଅଳପ ବହୁତ ହୋଇଲେ । ବିଚାର ନ କରିବ ତଳେ ॥
ବନ୍ଧନ ବିକ କରି ଆଣ । ସେବିବା ଅତିଥି ଚରଣ ॥

ଏଣୁ ମନେ କାର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ ଆଉ । ବିଦାୟ ହୋଇ ଆଜ୍ଞା ହେଉ ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ନନ୍ଦ ପତି । ବୋଇଲେ ଧନ୍ୟରେ ଯୁବତୀ ॥
ତୋ ଗୁଣ ସୁଝିବ କେମନ୍ତେ । ଜୀବନ ଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତେ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ବସ୍ତ୍ର ଧରି । ଚଳି ସେ ଗଲେ ବେଗକରି ॥
ସେ ଗ୍ରାମଯାକ ବୁଲିଗଲା । କେହି ତା ମୂଲ୍ୟ ନ ନେଲା ॥
ଦେଖିଣ ପୁରାତନ ବାସ । ସମସ୍ତ ଜନ କଲେ ହାସ୍ୟ ॥
କରୁଣ ହୋଇ ତହୁଁ ଫେରି । ଆସନ୍ତେ ବସ୍ତ୍ର ଗୋଟି ଧରି ॥
ଏମନ୍ତ ବେଳେ ଏକଜଣ । ମୂଲ୍ୟ ସେ କଲା ଆଠପଣ ॥
ସମ୍ମତ କରି ତାକୁ ଦେଲେ । କଉଡ଼ି ଘେନି ଚଳିଗଲେ ॥
ସରୁ ତଣ୍ଡୁଳ ମୁଗଡାଲି । ଘୃତ ନବାତ ଦୁଧ ଦହି ॥
ଘେନିଣ ନିଜପୁରେ ଗଲେ । ନିଜ ପତ୍ନୀର ହସ୍ତେ ଦେଲେ ॥
ଦେଖି ଆନନ୍ଦ ନିଜ ନାରୀ । ରନ୍ଧନ କଲେ ବେଗ କରି ॥
ଅତିଥି ଶୁଭମନ୍ତେ ଆସି । ବିପ୍ର ମନ୍ଦିରେ ଛନ୍ତି ବସି ॥
ତାହାଙ୍କୁ ସମାଦର କଲେ । ନେଇ ଆସନେ ବସାଇଲେ ॥
ରମ୍ଭା ପତ୍ରରେ ଦିବ୍ୟ ଅନ୍ନ । ଦଧି ଘୃତାଦି ଯେ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ॥
ବିପ୍ର ଆନନ୍ଦ ମନ ହୋଇ । ଦୁହିଙ୍କୁ ପତ୍ରେ ଦେଲେ ନେଇ ॥
ବୋଇଲେ ଭୁଞ୍ଜ ବେଗକରି । ଯାହା ସେ ଦେଇଛନ୍ତି ହରି ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଇଲେ ଅତିଥ । ଏକଥା ନୁହଇ ଉଚିତ ॥
ଗୃହରେ ଅଛୁଁ ଯେତେ ଜନ । ସମସ୍ତେ କରିବା ଭୋଜନ ॥
ଏ ସିନା ଧର୍ମର ବିଧାନ । ନୋହିଲେ ରଖ ତୁମ୍ଭ ଅନ୍ନ ॥
ତା ଶୁଣି ବିପ୍ର ଗଲେ ବେଗେ । କହିଲେ ନିଜ ପତ୍ନୀ ଆଗେ ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣରେ ସଙ୍ଗାତ । ଯେ ଆଜ୍ଞା ଦେଲେ ସେ ଅତିଥ ॥
ଗୃହରେ ଅଛୁ ଯେତେ ଜନ । ସମସ୍ତେ କରିବା ଭୋଜନ ॥
ନୋହିଲେ ତୁମ୍ଭ ଅନ୍ନ ରହୁ । ମେଲାଣି ଦିଅ ଆମ୍ଭେ ଯାଉ ॥
ଏଥକୁ କରି ତୁ ବିଚାର । ତା ଶୁଣି ବୋଲେ ନାରୀବର ।
ସେ ଯାହା ଆଜ୍ଞା ଦେଲେ ସତ୍ୟ । ମୋର ଅବସ୍ଥା ଦେଖୁଛତ ।

ଆନନ୍ଦ ହୋଇ ତୁମ୍ଭେ ବସ । କର ଅତିଥି ସଙ୍ଗେ ଗ୍ରାସ ॥
ମୁଁ ପାପୀ ଏକାକିନୀ ଥିବ । ସଙ୍ଗ ନୋହିଲେ ନ ଭୁଞ୍ଜିବ ॥
ଏ ନୁହେଁ ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର ମତ । ପୁରୁଷ ସଙ୍ଗେ ଭୁଞ୍ଜିବାତ ॥
ତୁମ୍ଭେ ଯାଇଣ ଭୁଞ୍ଜି ବସ । ଅତିଥି ନୁହଇ ନିରାଶ ॥
ତା ଶୁଣି ନିଜପତି ଗଲେ । ଆଜ୍ଞା ପଦେକ ପକାଇଲେ ॥
ଅନ୍ନ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ତହିଁ ବାଢ଼ି । ବିପ୍ର କହଇ କରଯୋଡ଼ି ॥
ଏବେ ହୋ କରିବା ଭୋଜନ । ଏ ମୋର ଅପ୍ରାଧ ନ ଘେନ ॥
ତା ଶୁଣି କହନ୍ତି ଅତିଥ । ଏ ନୁହେଁ ବିଧାନ ଉଚିତ ॥
ଡାକ ତୋ ପତ୍ନୀ ଅଛି କାହିଁ । ଭୋଜନ କରୁ ସଙ୍ଗ ହୋଇ ॥
ନୋହିଲେ ଉଠିଗଲୁ ଆମ୍ଭେ । ଅନ୍ନ ଭୋଜନ କର ତୁମ୍ଭେ ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଲନ୍ତି ବ୍ରାହ୍ମଣ । ହେ ପ୍ରଭୁ ମୋ କହିବା ଶୁଣ ॥
ବେଷ ସେ ନର୍ଭ କରିଦେଲେ । କି ଅବା ବିଦସ୍ତାରେ ଗଲେ ॥
ଅଇଲେ କରିବେ ଭୋଜନ । ଏଥକୁ କର କ୍ଷମା ମାନ ॥
ବିପ୍ର ବଚନେ ଏହା ଶୁଣି । ବୋଲେ ସେ ଥିଲେ ଏହିକ୍ଷଣି ॥
କେଣେ ନ ଯାଇଛନ୍ତି ଘର । କ୍ଷମା କପଟ ଏତେ କର ॥
ବିପ୍ର କହିଲେ ଯେତେ ମତେ । କେବେହେଁ ନ ଗଲେ ପରତେ ॥
ବେଗେ ଆପଣେ ଉଠିଗଲେ । ଭୋଷଶାଳକୁ ଗୃହିଁ ଦେଲେ ॥
ତା ଦେଖି ବ୍ରାହ୍ମଣର ନାରୀ । ଲଜ୍ଜାରେ ମୃତ ଶବ ପରି ॥
ରହିଲି କୁକ୍‌କୁଟ କୁଣ୍ଡଳୀ । ମସ୍ତକେ ଦେଇ କରାଞ୍ଜଳି ॥
ଅଳପ ମନ୍ଦ ମନ୍ଦ ହସି । ତଳକୁ କରି ମୁଖ ଶଶୀ ॥
ତା ଦେଖି ପିପା ଦାସ ପ୍ରିୟା । ସତୀ ସାଧବୀ ଦ୍ୱିଜ ଜାୟା ॥
ଧାଇଁ ଧଇଲେ ଭୁଜ ଦୁଇ । କୋଳେ ବସାଇ ଚୁମ୍ବ ଦେଇ ॥
ବୋଇଲେ କହ ମୋତେ ସତ୍ୟ । କପଟ ନ ରଖି ମୋ ଚିତ୍ତ ॥
ଆମ୍ଭ ଅଇଲ ବେଳେ ଥିଲ । କହ ତୋ ବସ୍ତ୍ର କେଣେ ଗଲ ॥
ଏମନ୍ତ ଶୁଣି ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ । କହେ ମଧୁର ଧୀର ବାଣୀ ॥
ଶ୍ରୀହରି କୃପାରୁ ଗୋ ମାତ । ଗୃହେ ମୋ ଅତିଥି ଆଗତ ॥

ଘରେ ନଥିଲା କିଛି ଧନ । ସ୍ୱାମୀ ମୋ ହୋଇଲେ ଅଜ୍ଞାନ ॥
ତେଣୁ ମୋ ବସ୍ତ୍ର ତେଣେ ଗଲା । ଅଶେଷ ଭାଗ୍ୟରେ ଲଗିଲା ॥
ଏମନ୍ତ ଶୁଣି ପିପା ନାଥ । ବେନି ନୟନୁ ବହେ ବାରି ॥
କଣ୍ଠୁଁ ଗଦଗଦ ହୋଇ । ବଦନୁ ବାକ୍ୟ ନ ସ୍ଫୁରଇ ॥
ବୋଇଲେ ଧନ୍ୟ ତୋ ଜୀବନ । ତୋତେ ଦେଖିଲି ମୁହିଁ ଧନ୍ୟ ॥
ଧନ୍ୟ ତୁ ପତି ଅଛୁ ପାଇ । ତୋ ଭାଗ୍ୟ କହି ନ ସରଇ ॥
ଏମନ୍ତ କହି ବେଗକରି । ପିନ୍ଧିବା ବସ୍ତ୍ର ଖଣ୍ଡେ ଚିରି ॥
ବିପ୍ର ନାରୀକି ପିନ୍ଧାଇଲେ । ହସ୍ତ ଧରିଣ ଘେନିଗଲେ ॥
ଆଦର ପଦେକ ପକାଇ । ଅନ୍ନ ବାଢ଼ିଲେ ବେଗେ ନେଇ ॥
ବେଢ଼ି ବସିଲେ ଗୁରୁଜଣ । ଚିନ୍ତିଲେ ହୃଦେ ନାରାୟଣ ॥
ଆନନ୍ଦେ କରିଲେ ଭୋଜନ । ସ୍ୱର୍ଗେ ଯେସନେ ସୁଧାପାନ ॥
କରନ୍ତି ଦେବ ଅପସରି । ଏଥିକୁ ସେ ନୁହନ୍ତି ସରି ॥
ଭୋଜନ ସାରି ମୁଖ ଧୋଇ । ବସିଲେ କଦଳୀଫଳ ଖାଇ ॥
ଏଥିଉତ୍ତାରୁ ବିପ୍ରବାଳୀ । ଗୃହ କର୍ମକୁ ଗଲେ ଚଳି ॥
ବିପ୍ରହିଁ ଅତିଥି ରଖାଇ । କହିଲେ ପତ୍ନୀ ଆଗେ ଯାଇ ॥
ମୁଁ ଯାଉଅଛି ଭିକ୍ଷାଅର୍ଥେ । ଯାହା ସେ ଦେବେ ଜଗନ୍ନାଥେ ॥
ଆଣିଲେ ଅତିଥି ସେବିବା । ଆମ୍ଭେ ଉଛିକେ ଭୋକେ ଥିବା ॥
ଶୁଣି ଆନନ୍ଦ ହେଲା ବାଳୀ । ସେକ୍ଷଣି ବିପ୍ର ଗଲା ଚଳି ॥
ଏଣେ ସେ ପିପା ଦାସ ନାରୀ । ନିଜ ପତିଙ୍କ ପାଦଧରି ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣିମା ଗୋସାଇଁ । ଏହାଙ୍କ ଭାବ ନୋହେ କହି ॥
ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ଦେଖିବାରୁ ତୋଳେ । ବୁଡ଼ିଲେ ଘୋର ଚିନ୍ତାଜଳେ ॥
ଘରେ ନ ଥିଲା କିଛି ଧନ । ବିକଲେ ପିନ୍ଧିବା ବସନ ॥
ତହୁଁ ଯା ମିଳିଲା ଅବଶ୍ୟ । ଆଣି ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ଦେଲେ ଗ୍ରାସ ॥
ପତ୍ନୀ ରନ୍ଧନଶାଳେ ଥିଲେ । ଉଲଗ୍ନ ହୋଇ ବସିଥିଲେ ॥
ମୁଁ ତାହା ଦେଖିଲି ନୟନେ । ଧୈର୍ଯ୍ୟ ନ ରହିଲା ମନେ ॥
ମୋ ପିନ୍ଧା ବାସୁଁ ଅର୍ଦ୍ଧେ ଚିରି । ପିନ୍ଧାଇ ଦେଲି ବଳେ ଧରି ॥

ଆସିଣ କଲେକ ଭୋଜନ । କେ ହେବ ଏହାଙ୍କ ସମାନ ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ପିପା ଦାସ । ହୃଦରୁ ଉଡ଼ିଲା ସାହସ ॥
ବୋଇଲେ ଧନ୍ୟ ଏହୁ ବେନ । ଧନ୍ୟ ସ୍ତ୍ରୀ ଜନକ ଜନନୀ ॥
ଏଥକୁ ଯେବେ ଜଗନ୍ନାଥେ । କୃପା କରନ୍ତେ କିଛି ମୋତେ ॥
କିଛି ମିଳନ୍ତା ଯେବେ ଧନ । ଦେଇ ତୋଷନ୍ତି ତାଙ୍କ ମନ ॥
ଏମନ୍ତ କହି ଭାବ ଛେଳେ । ନେନ୍ଦୁ ଲୋଚନ ଧାର ଗଲେ ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣସି ଗୋ ନାରୀ । କଥାଏ ପାରିବୁ କି କରି ॥
ଗଣିକା ସ୍ୱରୂପ ତୁ ଧର । ମୁଁ ଖୋଜି ଆଣିବି ନାଗର ॥
ତା ସଙ୍ଗେ କର କ୍ରୀଡ଼ାରସ । ସେ ଅବା ମିଳିବ ଅବଶ୍ୟ ॥
ସେ ଧନ କରିବା ପ୍ରଦାନ । ତା ଶୁଣି ଯୁବତୀ ରତନ ॥
ବୋଇଲେ ମୋତେ କିସ କହ । ତୁମ୍ଭର ସିନା ଏହୁ ଦେହ ॥
ପତ୍ନୀର ହାନ ଲଭ ଯାହା । ସ୍ୱାମୀର ସିନା ସବୁ ତାହା ॥
ଯହିଁ ବିକଲେ ତହିଁ ଅଛି । ମୋର ଆପୁତ୍ତି ନୋହେ କିଛି ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ପିପା ଦାସ । ମନେ ଚିନ୍ତିଲେ ପୀତବାସ ॥
ବୋଇଲେ ନମୋ ଚକ୍ରପାଣି । କମଳା ଯାର ପାଟରାଣୀ ॥
ଯାହାର ପାଦପଦ୍ମ ବାରି । ଶିବ ମସ୍ତକେ ଛନ୍ତି ଧରି ॥
ବ୍ରହ୍ମା ଯାହାର ଆଜ୍ଞା ଶିରେ । ଧରି ଜଗତ ଜାତକରେ ॥
ଇନ୍ଦ୍ର ଗୋବିନ୍ଦ ମୁନିଗଣ । ନିତ୍ୟେ ଚିନ୍ତନ୍ତି ଯା ଚରଣ ॥
ଶାରଦା ଯାର ଆଜ୍ଞାକାରୀ । ଧ୍ୟାନ କରନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ॥
ଅଶେଷ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଠାକୁର । ସମସ୍ତ ଯାର ଖେଳଘର ॥
ପ୍ରାଣୀ ସାରିଣୀ ସୂତା ପରି । ଖେଳାଇ କର୍ମରଜ୍ଜୁ ଧରି ॥
ତେଣୁ ତୋହର ପଦ୍ମପାଦେ । ଶରଣ ଗଲି ଅପ୍ରମାଦେ ॥
ଏ ମୋର ବାଞ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣକର । ଭେଟାଅ ଉତ୍ତମ ନାଗର ॥
ସୁନ୍ଦର ରୂପ ଯେ ହୋଇବ । ବାଞ୍ଛା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଧନ ଦେବ ॥
କାମିନୀ ବର ହେବ ରୁଚି । ହେ ପ୍ରଭୁ ଏ ବର ମାଗୁଛି ॥
ଏ ଲଜ୍ଜା ମହତ ତୋହର । ହେ ପ୍ରଭୁ ଯାହା ତାହା କର ॥

ଆପୃତ୍ତ ନାହିଁ ଆଉ କଷ୍ଟ । ପତ୍ନୀ ବନ୍ଧପୁ ମନେ ଅଷ୍ଟ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଚଳିଯାଇ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ମହନ୍ତ ଦୂରେ ଥୋଇ ॥
ବୈଷ୍ଣବ ରୂପ ଦୂର କରି । ନୋହେ ନପୁଂସ ନୋହେ ସ୍ତିରୀ ॥
ଏମନ୍ତ ରୂପେ ଗ୍ରାମ ଫେରି । କନ୍ଧ ବକନ୍ଧ ଆଦି କରି ॥
ଏତେକ ହୋଇଛି ଗ୍ରହକାଳ । ମନରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଚଞ୍ଚଳ ॥
ଯୁବା ପୁରୁଷ ଦେଖେ ଯହିଁ । ତହିଁ ପ୍ରବେଶ ହୋଏ ଯାଇଁ ॥
ଦେଖି ତା ନ ରସଇ ମନ । ତହୁଁ ଚଳଇ ଅନ୍ୟସ୍ଥାନ ॥
ଅତି ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇ ମତି । ମନେ ଚିନ୍ତଇ ଜଗଜ୍ୟୋତି ॥
ନ ଦେଖି ଉତ୍ତମ ପୁରୁଷ । ବୋଲଇ ମରିବି ଅବଶ୍ୟ ॥
ତାହା ଜାଣିଲେ ଅଦିମୂଳ । ଯେ ପ୍ରଭୁ ଭକତ ବତ୍ସଳ ॥
ତକ୍ଷଣେ ଦିବ୍ୟରୂପ ହୋଇ । ବିଜୟ କଲେ ଭାବଗ୍ରାହୀ ॥
ମନ ମୋହନ ଯୁବା ବେଶ । କୋଟିଏ କନ୍ଦର୍ପ ସଦୃଶ ॥
ସୁକ୍ଷ୍ମୀନ ପାଗ ଶୋହେ ଶିରେ । ସୁନ୍ଦର ଫେର ତଥିପରେ ॥
ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଦୁବ ତହିଁ ଖୋସି । ଗୁଞ୍ଜିଲେ ଝଲମଲ ଦିଶି ॥
ସୁରତ୍ନ ମଣି କର୍ଣ୍ଣାଞ୍ଚଳ । ଜ୍ୟୋତି ବିସ୍ତରେ ଗଣ୍ଡସ୍ଥଳ ॥
କଣ୍ଠେ ଶୋଭିତ ରତ୍ନମାଳ । ରତ୍ନ ପଦକ ହୃଦସ୍ଥଳ ॥
ମଣି କଙ୍କଣ ବେନଭୁଜେ । ହେମ ମେଖଳା କଟୀ ମାଝେ ॥
ସ୍ୱରୁ ଚରଣ ଦ୍ୱେ ନୂପୁର । କଣ୍ଠେ ଶୋଭିତ ରତ୍ନହାର ॥
ସେ ପାଦ ମହିମା ଅପାର । ଦରିଦ୍ର ଜନ ଦୁଃଖ ହର ॥
ତହିଁ ବିଶ୍ୱାସ ଥିବ ଯାର । ସଂସାରେ ଭୟ ନାହିଁ ତାର ॥
ଜଗମୋହନ ରୂପ ହୋଇ । ବିଜୟ କଲେ ଭାବଗ୍ରାହୀ ॥
ଭେଟ ପଡ଼ିଲେ ପିପା ଦାସ । ଛିଡ଼ିଲେ, ଜନ୍ମ ବନ୍ଧ ପାଶ ॥
ଦାସେ ପୁଚ୍ଛିଲେ ଧୀରବାଣୀ । କାହୁଁ ଅଇଲେ ବୀରମଣି ॥
ଏକାକୀ ସଙ୍ଗେ କେହି ନାହିଁ । ନିଶାରେ ବୁଲୁଛ କମ୍ପାଇ ॥
ଦିଶୁଛ ରାଜପୁତ୍ର ପ୍ରାୟେ । ବିଜେ କରିବ କେଉଁଠାଏ ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଇଲେ ଅଚ୍ୟୁତ । ଭଲ ଚିହ୍ନିଲୁ ମୋତେ ତୁ ତ ॥

ମୁଁ ବ୍ରଜ ରାଜାଙ୍କ କୁମର । ଅନେକ ସଙ୍ଗ ଅଛି ମୋର ॥
ନିରନ୍ତେ ବନ ମଧ୍ୟେ ଥାଇ । ଗୋପରେ ଗୋପାଳ ବୋଲାଇ ॥
ଚଞ୍ଚଳ ହୃଦ ଦେଖେ ଯାର । ମୋ ମନ ନ ରୁଚେ ସେଠାର ॥
ଯେ ପ୍ରାଣୀ ପର ଉପକାରେ । ଅବିଦ୍ୟା ସୁବିଦ୍ୟା ବା କରେ ॥
ନିରନ୍ତେ ହରି ନାମ ଘୋଷେ । ମୋ ମନ ତାହାଠାରେ ରସେ ॥
ନିଷ୍କାମୀ ମୋହଠାରୁ ସାର । ମୁଁ ବଡ଼ କାମୀ ଏ ସଂସାର ॥
ଏଣୁ କନ୍ଦର୍ପ ପୀଡ଼ା ମୋତେ । ରକ୍ଷି ନ ଦେଲି ବନଗତେ ॥
ତେଣୁ ସମସ୍ତ କାମ ଲେଖି । କାମିନୀ ଅଙ୍ଗ ସଙ୍ଗ ଇଛି ॥
ଅଇଲି ଅତି ତୋରି ହୋଇ । ସତ୍ୟ କହିଲି ତୋତେ ମୁହିଁ ॥
ଯେବେ ମିଳିବ ଏକ ନାରୀ । କେବଳ ପର ଉପକାରୀ ॥
ସ୍ୱାମୀର ଭକ୍ତା ହୋଇଥିବ । ତାହାର ସଙ୍ଗ ସେ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ॥
ଯାହା ମାଗିବ ତାହା ଦେବ । ରସିକ ରହି ଚଳିଯିବ ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ପିପା ଦାସ । କେବଳ ମନରେ ହରଷ ॥
ବୋଇଲେ ଆସ ମୋର ସଙ୍ଗ । ତା ସଙ୍ଗେ ବଜାୟୁ ଶ୍ରୀରଙ୍ଗ ॥
ହରିଙ୍କି ଘେନି ସଙ୍ଗେ ଚଳି । ପତ୍ନୀ ପାରୁଶେ ଯାଇ ମିଳି ॥
ବୋଇଲେ ଆଣିଲି ନାଗର । ମନ ସନ୍ତୋଷେ ଭୋଗକର ॥
ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ଧନ ରଖ । ଯେମନ୍ତେ ଛୁଟେ ଭବ ଦୁଃଖ ॥
ଏହା ଶୁଣିଣ ନାରୀବର । ମନୁଷ୍ୟ ପ୍ରାୟେ ପ୍ରତେ ତାର ॥
ଅତି ଆଦର କରି ନେଲା । ମନ୍ଦିରେ ବିପ୍ର ବସାଇଲା ॥
ଅନ୍ତର ହେଲେ ପିପା ଦାସ । ଶୁଣ ସୁମନ ଏବେ ରସ ॥
ବିପ୍ର ଯେ ଭିକ୍ଷା ମାଗିଗଲା । କେତେ ବା ଗ୍ରାମ ସେ ବୁଲିଲା ॥
କିଛି ନ ପାଇ ଫେରି ଆସି । ପତ୍ନୀ ସଙ୍ଗତେ ଅଛି ବସି ॥
ଦୁହେଁ ଏମନ୍ତ ଚିନ୍ତାଭରେ । ଶୁଣ ସୁଜନ ଏ ଉତ୍ତରେ ॥
ସେ ପିପା ଦାସ ପ୍ରିୟା ଶତେ । ଆନନ୍ଦ କେ କହୁ ତା ଯେତେ ॥
କନା କନ୍ଥଡ଼ା ଯେତେ ଥିଲା । ଯତନେ ଶେଯ ଶୋଯାଇଲା ॥
ଶୀତଳ ଜଳେ ପାଦଧୋଇ । ମସ୍ତକେ ସିଞ୍ଚି ମୁଖେ ପିଇ ॥

ବୋଇଲା ଏଥେଁ ବିଜେ କର । ମୁଁ ହୀନ ଯୁବତୀ ସୁନ୍ଦର ॥
ମୁଁ ଘର ତୁମ୍ଭ ସେବା ଭଳି । ନୁହଇ ହୀନ ଦୁଃଖୀ ବାଳୀ ॥
ମାନକ ଭୋଗ କର ବେଳେ । ଗୋବିନ୍ଦ ମୋତେ ଭେଟାଇଲେ ॥
ମନ ସନ୍ତୋଷେ ଧନ ଦେବ । ଏ ବିପ୍ର ଦୁଃଖ ଛଡ଼ାଇବ ॥
ଅଧିକ ଲୋଡ଼ା ନାହିଁ ମୋର । ମୋ ସେବା ତୁମ୍ଭ ଶ୍ରୀପୟର ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ପିପା ନାରୀ । ହରିଙ୍କି ନେଲା କୋଳକରି ॥
ଲେଙ୍କଡ଼ା ଶେଯେ ପହୁଡ଼ାଇ । ଲଜ୍ଜାକୁ ଦେଲା ଘଉଡ଼ାଇ ॥
ଚରଣ ଚାପୁଅଛି ବସି । ମନେ ବିଚାରେ ଶୁଭ୍ରକେଶୀ ॥
ଏ ଯେଉଁ ପୁରୁଷ ରତନ । ମୁଁ ନୁହେ ଏହାଙ୍କ ଭାଜନ ॥
ଗୁଞ୍ଜ ମାଣିକ୍ୟ ଏକ କଲେ । ଯେସନେ ଶୋଭା ନୋହେ ଭଲେ ॥
ଏମନ୍ତ ବିଚାରନ୍ତେ ମନ । ତାହା ଜାଣିଲେ ଭଗବାନ ॥
ସେ ଅନ୍ତର୍ଯାମୀ ଆଦିମୂଳ । ଭକତ ଭାବେ ହେଲେ ଭୋଳ ॥
ଅଳପ ମନ୍ଦ ମନ୍ଦ ହସି । ନାରୀଙ୍କ କୋଳେ ଧେନ ବସି ॥
ଚିବୁକ ଧଇଲେ ଶ୍ରୀହରି । ତା ଭାଗ୍ୟ କହିଲେ ନ ସରି ॥
ପିପା ଦାସ ଏ ସମୟରେ । ଲୁଚି ଅନାଇ ଦେଲା ଥରେ ॥
ଦେଖିଲା ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ୍ । ବିରାଜେ ଶଙ୍ଖ ଚକ୍ର ଚିହ୍ନ ॥
କୋଟି କନ୍ଦର୍ପ ମୁଖକାନ୍ତି । ପରମ ଶୁଚି ଦିବ୍ୟ ଜ୍ୟୋତି ॥
ପତ୍ନୀକି ବୋଇଲା ଲୋ ଉଠ । ଶ୍ରୀପଦ୍ମ ପାଦ ତଳେ ଲୋଟ ॥
ସେ ଯେ ଅନାଦି ନାରାୟଣ । ମନୁଷ୍ୟ ପ୍ରାୟେ ତୁ ନ ମଣ ॥
ଏମନ୍ତ ଶୁଣି ସତୀ ଧୀରେ । ଚାହିଁଲା ପଦ୍ମ ନୟନରେ ॥
ଦେଖିଲା ପ୍ରଭୁ ଜଗଜ୍ୟୋତି । ଚରଣେ ପଡ଼ିଲା ଯୁବତୀ ॥
ପିପାଙ୍କି ହା ହା କୃଷ୍ଣ ବୋଲି । ପାଦେ ପଡ଼ିଲା ଗଡ଼ିଢାଳି ॥
ଦୁହେଁ ଉଠିଣ ଚାହିଁ ଦେଲେ । ସେ ହରି ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହେଲେ ॥
ପୁରେ ପୂରିଛି ନାନା ଧନ । ଶୁଣ ହେ ସୁମନ ସଜ୍ଜନ ॥
ଏମନ୍ତ ପାହିଲା ରଜନୀ । ଡାକଇ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ॥
ବୋଇଲେ ରଖ ଧନ ତୋର । ନିଶ୍ଚିନ୍ତେ ବସି ଭୋଗକର ॥

ତା ଦେଖି ବିପ୍ର ନାଗରବର । ବୋଇଲେ ଏ କି ଚମତ୍କାର ॥
କାହୁଁ ଆଣିଲ ଏତେ ଧନ । ତୁମ୍ଭେ କି ଦ୍ୱିଜ ଭଗବାନ ॥
ଏମନ୍ତ କହି ପାଦତଳେ । ଦୁହେଁ ଶୋଇଲେ ଭାବଭୋଳେ ॥
ଦାସେ ଉଠାଇ କୋଳକଲେ । ସମସ୍ତ ଫିଟାଇ କହିଲେ ॥
ତହୁଁ ଚଳିଲେ ବେନି ପ୍ରାଣୀ । ଶ୍ରୀହରି ଭାବ ମନେ ଗୁଣି ॥
କାହିଁ ବା କେତେ କର୍ମ କଲେ । ଅନ୍ତେ ସେ ବସ୍ତୁ ଲୋକେ ଗଲେ ॥
ସେ ଦ୍ୱିଜ ପତି ପତ୍ନୀ ଦୁଇ । ଭାଗ୍ୟ କହିଲେ ନ ସରଇ ॥
ଜୀବନ୍ତେ ସୁଖେ ଦିନ ନେଲେ । ଅନ୍ତେ ବୈକୁଣ୍ଠପୁରେ ଗଲେ ॥
ଶୁଣ ସୁଜନ ଏକ ଚିତ୍ତେ । ଏ ଦୃଢ଼ ଭକତି କେମନ୍ତେ ॥
ଯେ ହରି ହରିଭକ୍ତ ଦୁଇ । ଏକଇ ପ୍ରାଣ ପିଣ୍ଡ ଦୁଇ ॥
କେବେହେ ନୋହେ ଭିନ୍ନାଭିନ୍ନ । ଏ କଥା ସତ୍ୟ କରି ଘେନ ॥
କହଇ ବିପ୍ର ରାମଦାସ । ମୂଳଟି ଅଟଇ ବିଶ୍ୱାସ ॥
ସେ ହରିଭକ୍ତଙ୍କର ପାଦେ । ମୋ ଚିତ୍ତ ରହୁ ଅପ୍ରମାଦେ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତେ ମନଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ
ପିପା ଦାସ ଦାର୍ଢ୍ୟଭାବ ବର୍ଣ୍ଣନେ ନାମ
ପଞ୍ଚ ଚତ୍ୱାରିଂଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ଷଟ୍‌ଚତ୍ୱାରିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ
ବସ୍ତୁ ପ୍ରିୟା ସମ୍ବାଦଃ

ନମସ୍ତେ ପ୍ରଭୁ ହଳହସ୍ତ । ନମସ୍ତେ ପ୍ରଭୁ ଜଗନ୍ନାଥ ॥
ସୁଦରଶନ ଆଦିକରି । ଚତୁର୍ଦ୍ଧାରୂପ ଅଛ ଧରି ॥
ବିଜୟ ଶ୍ରୀନୀଳକନ୍ଦରେ । ବିରାଜ ବଜେ ଶ୍ରୀପୁରରେ ॥
ଜଗତ ପାଳିବାର ଅର୍ଥେ । କମ୍ବୁ ରଥାଙ୍ଗ ଶୋହେ ହସ୍ତେ ॥
ପତିତ ଉଦ୍ଧାର ନିମିତ୍ତ । ଶ୍ରୀନୀଳଚନ୍ଦ୍ରେ ଉଭେ ନିତ ॥
ତେଣୁ ଶରଣ ରାମ ଦାସ । ନ ନାଶ ମୋର ପ୍ରତିଆଶ ॥
ପୁଣି ଚୈତନ୍ୟ କହେ ଧୀରେ । ସୁମନ ନୃପତି ଆଗରେ ॥

ଏ ବଡ଼ ଅପୂର୍ବ ଚରିତ । ଶୁଣ ନିର୍ମଳ କରି ଚିତ୍ତ ॥
ଶ୍ରୀବୃନ୍ଦାବନ ପଶ୍ଚିମରେ । ଦିଲ୍ଲୀ ସହର ପାରୁଶରେ ॥
ଜୟନଗର ତାଙ୍କ ଘର । ସେ ରାଜବଂଶେ ଅବତାର ॥
ଶୁଭଇ ଜୟସିଂହ ନାମ । କେ କହୁ ତାଙ୍କ ଗୁଣ ଗ୍ରାମ ॥
ଧନେ ସେ କୁବେର ସମାନ । ଦାନ ପଣରେ ଦ୍ୱିତୀକର୍ଣ୍ଣ ॥
ବୀରଙ୍କ ମଧ୍ୟେ ସେ ଅଗ୍ରଣୀ । ଧୀରପଣରେ ସେ ଧରଣୀ ॥
ଅଶେଷ ବିଦ୍ୟାରେ ସେ ରଥୀ । ପଣ୍ଡିତପଣେ ବୃହସ୍ପତି ॥
ଲକ୍ଷେକ ଅଶ୍ୱ ନିରନ୍ତରେ । ବନ୍ଧା ଅଛଇ ତାର ଦ୍ୱାରେ ॥
ପଦାତିବଳ ଅପ୍ରମିତେ । କହି ନୁହଇ ଏତେ ତେତେ ॥
ଦୁଃଖୀ ଦରିଦ୍ର ଜନଙ୍କର । କେବଳ ଅଟଇ ପିଅର ॥
ତୋଷଇ ଅନ୍ନ ବସ୍ତ୍ର ଦାନେ । କୋମଳ ମଧୁର ବଚନେ ॥
ହରି ଭଜନେ ଅତି ତୋଷ । ହରଇ ରଜନୀ ଦିବସ ॥
ସତ୍ୟ ବଚନେ ଦୃଢ଼ ଅତି । ପତ୍ନୀର ନାମ ଚନ୍ଦ୍ରାବତୀ ॥
ଚତୁରୀ ବିବେକୀ ସୁନ୍ଦରୀ । ଯେସନେ ସ୍ୱର୍ଗ ଅପସରୀ ॥
ସ୍ୱାମୀ ସେବାରେ ଅତି ଦକ୍ଷ । ଅନ୍ୟ ନୋହିବେ କେହି ଲକ୍ଷ୍ୟ ॥
ତାହାର ଏକଇ ତନୟେ । ରୂପେ କନ୍ଦର୍ପ ଶୋଭା ପ୍ରାୟେ ॥
ଏକ ଦୁହିତା ଶୋଭାବନୀ । ହେମାଙ୍ଗୀ ଚନ୍ଦ୍ରମାବଦନୀ ॥
ମାତା ପିତାର ଅତି ସ୍ନେହା । ନାମ ତାହାର ବିଷ୍ଣୁପ୍ରିୟା ॥
କୋମଳଅଙ୍ଗୀ ସୁକୁମାରୀ । କହିଲେ ଶୋଭା ତା ନ ସରି ॥
କଳା କୁଞ୍ଚିତ ଘନକେଶୀ । ଖଞ୍ଜନା ଗଞ୍ଜ ମୃଗଦୃଶୀ ॥
ଶ୍ରବଣ ଯୁଗ ସ୍ମରପାଶ । ନାସା ତା ତିଳ ସୁମନସ ॥
ଅଧର ସୁରଙ୍ଗ ସୁଷମ । ନବ ପଲ୍ଲବ ନୋହେ ସମ ॥
ମୁକୁତା ଦାନ୍ତ ହୀରପନ୍ତି । ଡାଳିମ୍ବ ବୀଜ ପ୍ରାୟ ଜ୍ୟୋତି ॥
ଭ୍ରୂଲତା କନ୍ଦର୍ପ କୋଦଣ୍ଡ । ଖଣ୍ଡ ଚନ୍ଦ୍ରମା ବେନି ଗଣ୍ଡ ॥
ମୁଖ ସୁନ୍ଦର ନୋହେ କହି । ମୁନି ଦେଖିଲେ ହେବେ ମୋହି ॥
ସୁକଣ୍ଠ ସୁବାହୁ ଯୁଗଳ । ଅତି ବିସ୍ତାର ବକ୍ଷସ୍ଥଳ ॥

ସୁନ୍ଦର ଯଣେ ଜଗଜ୍ଜିତା । ଶ୍ରବଣେ ଶୁଣେ ହରିକଥା ॥
ଶ୍ରୀହରି ଜନ୍ମ ରସଗୁଣ । ନିରତେ ପଠନ ଶ୍ରବଣ ॥
ସାଧୁ ବୈଷ୍ଣବ ସେବା ଅର୍ଥେ । ଧନ ସେ ପେଶଇ ଗୁପତେ ॥
ନିରତେ ସଦାବର୍ତ୍ତମାନ । ଦିଆଇ ଥାଏ ସ୍ଥାନ ସ୍ଥାନ ॥
ନିରତେ ହୋଇ ଶୁଚିମନ୍ତ । ବ୍ରତ କରଣେ ଦୃଢ଼ ଚିତ୍ତ ॥
ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଚରିତ । ବାର ମାସରେ ତେରଯାତ ॥
ଯେତେବେଳରେ ଯେଉଁ ଶୋଭା । ବେଶ ବସନ ଆଦି ସେବା ॥
ଶ୍ରୀ ମହାପ୍ରସାଦ ମହିମା । ଯେ ପାଞ୍ଚକୋଶ ପରିକ୍ରମା ॥
ଶ୍ରୀ ଜଗମୋହନ ଚରିତ । ଯେବେ ଶୁଣଇ ଶ୍ରୁତିପଥ ॥
ମନେ ଆନନ୍ଦ ହୁଏ ଯେତେ । ତାହା କେ କହିବ ଯୁକତେ ॥
ହୃଦୟ ହୁଏ ଦ୍ରବୀଭୂତ । ଧ୍ୟାନେ ଚିନ୍ତଇ ଜଗନ୍ନାଥ ॥
ବହୁର କରୁଥାଏ ମନ । କେବେ ଦେଖିବ ଭଗବାନ ॥
ଦର୍ଶନେ ପୂର୍ବ ପାପ ତୁଟି । ଜୀବ ବନ୍ଧନ ଯିବ ଫିଟି ॥
ପୁଣି ବୋଲଇ ସ୍ତିରୀ ଗୁର । ସୁଭାଗ୍ୟ ହେବନାହିଁ ମୋର ॥
ସ୍ୱପନେ ହେଲେ ଏକଦିନେ । ଦେଖିବି ମୋ ଚର୍ମ ନୟନେ ॥
ଏ କୃପା କରିବେକ ହରି । ବୋଲି ନୟନୁ ବହେ ବାରି ॥
ଏମନ୍ତ ବେଳେ ଶୁଣ ମନ । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଘଟସୂତ୍ର ମାନ ॥
ସେବକମାନେ ଛନ୍ତି ଯେତେ । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ପାରିଷଦ ମତେ ॥
ସବୁ ସେବକ ମଧ୍ୟେ ସାର । ଭିଳଛ ମହାପାତ୍ର ଘର ॥
ତାଙ୍କ ଉପରୁ ବଂଶେ ଜାତ । ତା ନାମ ବନ୍ଧୁ ମହାପାତ୍ର ॥
ମନରେ ଧନ ଇଚ୍ଛା କଲା । ପ୍ରଭୁ ସମ୍ମୁଖରେ ଜଣାଇଲା ॥
ମେଲାଣି ମାଗି ତହୁଁ ଚଳି । ଧନଟି ଅଟେ ଏତେ ଭଳି ॥
ଶ୍ରୀହରି ସେବାରୁ ଅନ୍ତର । ହୋଇ ଚଳିଲେ ଦେଶାନ୍ତର ॥
ପଥରେ ରହି କେତେମାସ । ଜୟ ନଗରେ ପରବେଶ ॥
ତହିଁ ରହିଲେ ବାସକରି । ଉତ୍ତମ ଲୋକେ ଅନୁସରି ॥
ମହାପ୍ରସାଦ ମାନ ଦେଲେ । ଅନେକ ଧନ ସମ୍ପାଦିଲେ ॥

ତହିଁ ଶୁଣିଲେ ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ । ହୋଇଲେ ସର୍ବଲୋକେ ମାନ୍ୟ ॥
ଜମ୍ବୁ ସିଂହର ଯେ ଦୁହିତା । ପୂର୍ବେ କହିଛୁଁ ତାର କଥା ॥
ସେ ବିଷ୍ଣୁପ୍ରିୟାର ଚରିତ । ସଂସାରେ ଅତି ଆଲୋକିତ ॥
ନିରତେ କୃଷ୍ଣକଥା ମାନ । କରଇ ଶ୍ରବଣ ପଠନ ॥
ଦୁଃଖୀ ଦରିଦ୍ର ଜନଠାରେ । ଦୟା ତାହାଙ୍କଠାରୁ ସରେ ॥
ଯେ ଯାହା ମାଗେ ତାହା ଦେଇ । କହଇ ବଚନ ବିନୟୀ ॥
ଅତି ବିଶ୍ୱାସ କରି ବୁଦ୍ଧି । ସାଧୁଙ୍କ ସେବା ନିରବଧି ॥
କରଣ ବଞ୍ଚୁଥାଇ ଦିନ । ଧନ୍ୟ ସେ ଯୁବତୀ ରତନ ॥
ଏମନ୍ତ ପ୍ରଶଂସା ବହୁତ । ଶୁଣି ସେ ମହାପାତ୍ର ଚିତ୍ତ ॥
ବିସ୍ମୟ କଲେ ଅତି ତୋଷେ । କହିଁହିଁ ପ୍ରକାଶିବା ଆଶେ ॥
ପତ୍ର ଖଣ୍ଡିଏ ଯତ୍ନକରି । ଲେଖିଲେ ପ୍ରଭୁ ନାମ ଧରି ॥
ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ନିମନ୍ତେ । ଯେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ହେଉ ତୁମ୍ଭ ଚିତ୍ତେ ॥
ଦେଲେ ତା ଆମ୍ଭେ ଘେନିଯିବୁ । ପ୍ରଭୁ ସମ୍ମୁଖରେ ନେଇ ଦେବୁ ॥
ଆମ୍ଭେ ଯେ ପାରିଷଦ ଲୋକ । ଏମନ୍ତ ଲେଖିଦେଲେ ଲେଖ ॥
ସେ ଲେଖା ପାଇ ସେ ସୁନ୍ଦରୀ । ହୃଦେ ଲଗାଇ ହାତେ ଧରି ॥
ଶିରେ ଥୋଇ ମୁଖେ ଚୁମ୍ବି ଦେଲା । ମୁଦ ଫିଟାଇ ପାଠକଲା ॥
ଆପଣେ ପଢ଼ ପଢ଼ୁ ବାଳୀ । ନେତ୍ରୁ ଲୋତକ ଧାର ଗଳି ॥
ଶ୍ରୀହସ୍ତ ହେଲା ଥର ଥର । କମ୍ପିଲା ସୁରଙ୍ଗ ଅଧର ॥
କଣ୍ଠ ହୋଇଲା ଗଦ ଗଦ । ଅଙ୍ଗେ ଜନମ ହେଲା ସ୍ୱେଦ ॥
ପୁଲକ ହେଲା ରୋମାବଳୀ । ବଚନ କହଇ ସେ ବାଳୀ ॥
ଦେହରୁ ବୁଦ୍ଧିଙ୍କ ଛାଡ଼ି । ଭବ ସମୁଦ୍ରେ ଗଲା ବୁଡ଼ି ॥
ନୟନ ବୁଜି କଲା ଧ୍ୟାନ । ଦେଖିଲା ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ ॥
ଯେଣେ ଚାହିଁଲେ ତେଣେ ହରି । ଦିଶିଲେ ଶଙ୍ଖ ଚକ୍ରଧାରୀ ॥
ଫିଟିଲା ଜନ୍ମ ବନ୍ଧ ତାର । ମନରେ କଲା ବିଚାର ॥
କି ବୁଦ୍ଧି ଏବେ କରିବଇଁ । ବିଷମ ଦୁଃଖେ ପଡ଼ିଲଇଁ ॥
କି ଦ୍ରବ୍ୟ ଦେବି ତାଙ୍କ ପାଶ । ତାଙ୍କୁ ଅପର୍ବ ଅବା କିସ ॥

ପରମ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଯା ଘରଣୀ । ପାଶେ ବସନ୍ତି ଅନୁକ୍ଷଣୀ ॥
ଯା ପଉଁବାଘ ଅଷ୍ଟନିଧି । ଯାହାର ଆଜ୍ଞାକାରୀ ବିଧି ॥
ସମସ୍ତ ରତ୍ନର ଆକାର । ଯାହାର ନାମ ରତ୍ନାକର ॥
ତାଙ୍କୁ କି ରତ୍ନ ଦେବ ଅବା । ଏ କଥା ନ ଦିଶିବ ଶୋଭା ॥
ଯା ତନ୍ତୁଁ ସଂସାରେ ସଞ୍ଚାର । ହେଉଛୁ ବୋଲାଏ ବିଶ୍ୱମ୍ଭର ॥
ତାହାଙ୍କୁ ଦେବ ଅବା କସ । ଏଣୁ ହୋଇବ ବଡ଼ ହାସ୍ୟ ॥
କୌସ୍ତୁଭମଣି ଯାର ହାର । ଇତର ମଣି କେଉଁ ଛାର ॥
ଅମୂଲ୍ୟ ଅଗୁରୁ ଚନ୍ଦନ । ଯାହାର ପୂଜାକୁ ଇନ୍ଧନ ॥
ଯାର ବାହନ ଖଗରାଜ । ଆନ ଯାନରେ କିସ କାର୍ଯ୍ୟ ॥
ଯାର ଶୟନ ନାଗରାଜ୍ୟେ । ସହସ୍ର ଫଣା ମଣି ଶୋଭେ ॥
ଫଣାକେ ଜ୍ୟୋତି ଯେ ବିରାଜେ । କି କାର୍ଯ୍ୟ ତାର ଆନ ଶେଯେ ॥
ପାରିଜାତକ ଫୁଲମାଳା । ନିରତେ ଶୋହେ ଯାର ଗଳା ॥
ଗଣା ହୋଇଲେ ଯୁଗ ଶତ । ମଳିନ ନୋହେ କଦାଚିତ ॥
ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ମୋହେ ଯାର ବାସ । ଅନ୍ୟ ଫୁଲେ ତା କାର୍ଯ୍ୟ କିସ ॥
ଯାର ନିବାସ ନୀଳାଚଳ । ଅମୂଲ୍ୟ ପରମ ମଙ୍ଗଳ ॥
ଜଗତ ଚିତବାର ନଷ୍ଟ । ହେଲେ ନ ଚଳେ ଯାର ପୀଠ ॥
ଦର୍ଶନେ ପ୍ରାଣୀ ପାପ ହରେ । ଅନ୍ୟ କି ପୀଠ ଦେବ ତାରେ ॥
ଯାହାର ଶସ୍ତ୍ର ସୁଦର୍ଶନ । କୋଟି ସୂର୍ଯ୍ୟର ତେଜ ସମ ॥
ଅଶେଷ ଯୁଗ ଗଲେ ବହି । ଅଭୟ ପୁରାତନ ନୋହି ॥
ଆର୍ତ୍ତିର ଆର୍ତ୍ତି ଖଣ୍ଡିବାରେ । ସଂସାରେ ତାହାଠାରୁ ସରେ ॥
ଦର୍ଶନ ମାତ୍ରେ କୋଟି ସୁଖ । ଅନ୍ୟ ଶସ୍ତ୍ର କି ତାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ॥
ଗଙ୍ଗା ଯା ଚରଣ ଉଦକ । ସର୍ବେ ଶରଣ ତିନଲୋକ ॥
ତାକୁ ଅପୂର୍ବ ଅବା କିସ । ନାହିଁ ନୋହିବେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ॥
ହେ ପ୍ରଭୁ ଶଙ୍ଖଚକ୍ର ବାହୁ । ହୃଦେ ବିଶ୍ୱର ଆଜ୍ଞା ହେଉ ॥
ଆଉ କି ଦ୍ରବ୍ୟ ଦେବ ତୋତେ । କହୁଛି ଦିଶୁନାହିଁ ମୋତେ ॥
କେବଳ କଥାଏ ତୁମ୍ଭର । ହେଜ ପାଇଛୁ ଦାମୋଦର ॥

ଆବର କୁଳ କନ୍ୟାଗଣ । ନାଗରୀ ଚତୁରୀ ସିହାଣ ॥
ତୁମ୍ଭର ମନ ନେଲେ ହରି । ରଖିଲେ ଅତି ଗୋପ୍ୟକରି ॥
ଯେତେ ମାଗିଲେ ମହାବାହୁ । ନେଉଛି ନ ନେଲେ ସେ ଆଉ ॥
କ୍ଷୀର ନୀରର ପ୍ରାପ୍ତେ ହେଲା । ମନରେ ମତ ମିଶିଗଲା ॥
ଖୋଜ ନ ପାଇ ବହୁ ଚିହ୍ନ । କେବଳ ହେଲା ମହାଶୂନ୍ୟ ॥
ଆଉ ସକଳ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅଛି । ତୋତେ ଅପୂର୍ବ ନାହିଁ କିଛି ॥
ମନ ମାତ୍ରକ ଲବ ଲେଶେ । ନାହିଁ ତୁମ୍ଭର ହୃଦଦେଶେ ॥
ଏହା ମୁଁ ଭଲେ ଅଛି ଜାଣି । ସକଳ ଶାସ୍ତ୍ରମାନ ଶୁଣି ॥
ଏଣୁ ମୁଁ କଲି ମନ ଦତ୍ତ । ଆଜୁଁ ମୁଁ ହେଲି ତୁମ୍ଭ ଭୃତ୍ୟ ॥
ପିଣ୍ଡ ମାତ୍ରକ ଏଥି ଥାଉ । ମନ ମୋ ରଖି ଆଜ୍ଞା ହେଉ ॥
କିସ କହିବ ଏ ଉତ୍ତରୁ । ତୁମ୍ଭେ ମୋ ବାଞ୍ଛା କଳ୍ପତରୁ ॥
ସକଳ ଜାଣ ଦେବସ୍ୱାମୀ । ଏଣୁ ବୋଲାଅ ଅନ୍ତର୍ଯାମୀ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ସେ ଉଚିତ । ପତ୍ରେ ପେଷିଲେ ମନମତ୍ତ ॥
ଶୋକେଣ ପତ୍ର ଲେଖି ବାଳୀ । ମନେ ଚିନ୍ତିଲେ ବନମାଳୀ ॥
ଏତେକ ମୃଗମଦ କାଳି । ଝଲକୁ ଅଛି ବର୍ଣ୍ଣାବଳୀ ॥
ପ୍ରେମ ଆନନ୍ଦ ତହିଁ ଭରି । ମୁଦ ମୁଦିଲେ ଛନ୍ନକରି ॥
ବୋଇଲା ଶୁଣ ଅରେ ମନ, । ତୁ ତ ଦୁର୍ଜ୍ଜୟ ମହାଶୂନ୍ୟ ॥
ନିଶ୍ଚଳ ନୋହୁ କଦାଚତେ । ତେଣୁ ମାଗୁଛି ମୁହିଁ ଏତେ ॥
ଗୋବିନ୍ଦ ଚରଣେ ରହିବୁ । ନିଶ୍ଚଳ ହୋଇ ଏକା ଥିବୁ ॥
ତୋତେ ଗୋଟିଏ ନମସ୍କାର । ପୁଣି ମୋ ମହତ୍ତ ନ ସାର ॥
ଏହି ସୁହୃଦ୍ୟା ମୋରେ ହେଉ । ନେଉଛି ନ ଆସିବୁ ଆଉ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ପତ୍ର ଧରି । ଆନନ୍ଦେ ସଖୀଙ୍କି ହକାରି ॥
ପତ୍ର ତାହାର ହସ୍ତେ ଦେଲେ । ତୁରିତେ ଯାଅ ତୁ ବୋଇଲେ ॥
ଶ୍ରୀହରି ସେବକର ହସ୍ତେ । ଏ ମୁଦ ଦେବୁ ତୁ ତୁରିତେ ॥
ବୋଲିବୁ ଏ ମୁଦ ନେଇଣ । ଯେ ପ୍ରଭୁ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ କାରଣ ॥
ମାଳାଦ୍ରି ନାଥ ପୀତବାସ । ଛାମୁରେ ଦେବେଟି ଅବଶ୍ୟ ॥

ଏମନ୍ତ କହି ତାଙ୍କ ପାଶ । ସୁନଆ ଦେଲା ଗୋଟି ଦଶ ॥
ଲେଉଟି ଆସିଲା ତୁରିତେ । ସେ ବସ୍ତ୍ର ପ୍ରିୟାର ଅଗ୍ରତେ ॥
କହିଲା ସକଳ ଚରିତ । ଶୁଣ ହେ ମନ ନୃପନାଥ ॥
ଏଥି ଉତ୍ତରେ କଥା ଯେତେ । ଶୁଣ କହିବ ବୁଧମତେ ॥
ଅଳପ ଦେଖିବାରୁ ଧନ । ସେ ମହାପାତ୍ରଙ୍କର ମନ ॥
ସନ୍ତୋଷ ନ ପାଇଲା ଚିତ୍ତେ । ଆଉ ସମ୍ବାଦ ଥିଲେ ଯେତେ ॥
ସକଳ ଧନ ଠୁଳ କରି । ସେ ପଞ୍ଚ ମୁଦ ହସ୍ତେ ଧରି ॥
ଚଳି ସେ ଗଲେକ ତୁରିତେ । ବିଚାର କରୁଥାନ୍ତି ଚିତ୍ତେ ॥
ସେ ଜମ୍ବୁ ସିଂହର ନନ୍ଦନୀ । ସର୍ବେ କହନ୍ତି ବଡ଼ ଦାନୀ ॥
ମୋତେ ସେ ନ କଲା ସନ୍ତୋଷ । ସୁନଆଁ ଦେଲା ଗୋଟି ଦଶ ॥
କାମନା ପଞ୍ଚ ମୁଦ ଫେଇ । ଭାବଲେ କି ଦେଇଛି ସେହି ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ମୁଦ ଫେଇ । ଦେଖିଲେ କିଛି ଧନ ନାହିଁ ॥
ଶ୍ଲୋକ ଗୋଟିକ ପାଠ କଲେ । ଧରି ଦୂରକୁ ଫିଙ୍ଗିଦେଲେ ॥
ତା ଭାବ ନ ଚେହ୍ନଲେ ମନେ । କେବଳ ଲୋଭ କରି ମନେ ॥
ତହୁଁ ଚଳିଲେ ନିଜଦେଶେ । କେତେକ ଦିନ କେତେମାସେ ॥
କ୍ଷେତ୍ରରେ ହୋଇଲେ ପ୍ରବେଶ । ଦର୍ଶନ କଲେ ଜଗଦୀଶ ॥
ଛାମୁରେ ଦୁଃଖ ସୁଖ ଭାଳି । ନିଜ ଭବନେ ଗଲେ ଚଳି ॥
ଶୁଣ ସୁମନ ସେହି ଭାବ । ସେ ଅନ୍ତର୍ଯାମୀ ପଦ୍ମନାଭ ॥
ବସ୍ତ୍ର ପ୍ରିୟାର ମନଦଣ୍ଡ । ଭାବେ ବୁଡ଼ାଉ ଥିଲେ ଚିତ୍ତ ॥
ଯେତେବେଳେ ସେ ପଞ୍ଚ ଦୂରେ । ଫିଙ୍ଗିଣ ଦେଲା ବିପ୍ରବରେ ॥
ତାହା ଜାଣିଲେ ଜଗନ୍ନାଥେ । ଶ୍ରୀହସ୍ତ ବଢ଼ାଇ ତୁରିତେ ॥
ଭକତ ବନ୍ଧୁ ଭାବଗ୍ରାହୀ । ମହିମା କେ ପାରିବ କହି ॥
ଅଶେଷ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଯାହାର । ଆନନ୍ଦ ଲୀଳା ଖେଳଘର ॥
ଏ ସର୍ବ ତୁଚ୍ଛ ପ୍ରାୟ ମଣି । ତା ଭାବ ଭାବ ଚକ୍ରପାଣି ॥
ଯେସନେ ଅତି ହୀନଜନ । ପାଇଲେ ଅମୂଲ୍ୟ ରତନ ॥
ଯେତେ ଆନନ୍ଦ ମନ ତାର । ତହୁଁ ଅଧିକ ଦାମୋଦର ॥

ଜନ୍ମରୁଁ ଅନ୍ଧ ହୋଇଥାଇ । ସେ ଯେସନ୍ତେ ଦିବ୍ୟଚକ୍ଷୁ ପାଇ ॥
କି ଅବା ଶତଜନ୍ମ ଯାଏ । ଯେବା ଅପୁତ୍ର ହୋଇଥାଏ ॥
ପାଇଲେ ଉତ୍ତମ ନନ୍ଦନ । ଯେମନ୍ତେ ହୋଏ ତାର ମନ ॥
ତହୁଁ ଆନନ୍ଦ ଗଲା ବଳି । ତେସନେ ହେଲେ ବନମାଳୀ ॥
ଭକତଜନେ ଏଡ଼େ ଦୟା । ଏକଇ ଆତ୍ମା ଭିନ୍ନ କାୟା ॥
ସେ ବିପ୍ର ପ୍ରିୟା ମନମତ । ପତ୍ର ଘେନିଣ ଜଗନ୍ନାଥ ॥
ଶ୍ରୀହସ୍ତେ ପାଟସୂତ୍ର ଧରି । ପୁଞ୍ଛିଲେ ଅତି ଯତ୍ନ କରି ॥
ପ୍ରେମରେ ଗଦ ଗଦ ହୋଇ । କଣ୍ଠେ ଭିଡ଼ିଲେ ଶ୍ରୀବତ୍ସଗ୍ରାହୀ ॥
କୌସ୍ତୁଭମଣିର ସଙ୍ଗରେ । ରଖିଲେ ହୃଦୟ ମଧ୍ୟରେ ॥
ଦେଖି ସୌଭାଗୀ ସେ ଯୁବତୀ । ହରିଲ ଗୋବିନ୍ଦର ମତି ॥
ଭୃତ୍ୟ ସାମନ୍ତ ଏହାପରି । ନାହିଁ ନା ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ପୁରୀ ॥
ସେହି ରାତ୍ରରେ ବିଶ୍ୱମ୍ଭର । ବିଜୟ ମହାପାତ୍ର ଘର ॥
ସ୍ୱପନ ମାର୍ଗେ ଆଜ୍ଞାଦେଲେ । ରେ ବିପ୍ର ଶୁଣ ତୁ ବୋଇଲେ ॥
ତୁ ଗଲୁ ସେ ଜୟ ନଗର । ଧନ ଅର୍ଜନେ ଆଶା ତୋର ॥
ତୋତେ ଯା ମିଳିଲା ତୁ ନେଲୁ । ମୋ ଧନ ମୋତେ ତ ନ ଦେଲୁ ॥
ସେ ବିପ୍ର ପ୍ରିୟା ଦେବା ଧନ । ସେ ମୋର ଅମୂଲ୍ୟ ରତନ ॥
ଇତର ପ୍ରାୟେ ତାହା ଧରି । ଫିଙ୍ଗି ସେ ଦେଲୁ ଦୂର କରି ॥
ସେ ନୋହେ କାଗଜ ପତର । କେବଳ ଗଣ୍ଠିଧନ ତାର ॥
ତୁ ସିନା ଦେଲୁଟି ପକାଇ । ମୁଁ ତାହା ଗୁଡ଼ିବ କମାଇ ॥
ଘେନାଇଁ ଅଇଲୁଁ ସେ ଲେଖି । ଗଳାରେ ବାନ୍ଧଅଛୁ ଦେଖି ॥
ଏବେ ତୁଁ ଏମନ୍ତ କରିବୁ । ସୁନାପଦକ ଭିଆଇବୁ ॥
ସେ ଲେଖା ତଥି ମଧ୍ୟେ ଦେଇ । ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଶିକୁଳି ଲଗାଇ ॥
ମୋ କଣ୍ଠେ ଲମ୍ବାଇବୁ ଯେବେ । ତେବେ ତୁ ଥିବୁ ସର୍ବଶୁଭେ ॥
ନୋହିଲେ ଭଲ ନାହିଁ ତୋର । କହି ଚଳିଲେ ଦାମୋଦର ॥
ବିପ୍ର ଏମନ୍ତ ସ୍ୱପ୍ନ ପାଇ । ଉଠି ପ୍ରଭାତୁଁ ବେଗ ହୋଇ ॥
ସ୍ନାନ ଶଉଚ ଆଦି ହେଲେ । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଦର୍ଶନକୁ ଗଲେ ॥

ଗୃହିଁଲେ ଧୀରକର ଦୃଷ୍ଟି । ହୃଦେ ପଡ଼ିଛୁ ଲେଖା ଗୋଟି ॥
ଦେଖି ହୋଇଲେ ଚମତ୍କାର । ବୋଇଲେ ନମୋ ଚକ୍ରଧର ॥
ଭୃତ୍ୟଙ୍କୁ ଏଡ଼େ ସାହା ବୋଲି । ମୁଁ ମୂଢ଼ ଜାଣି ତ ନ ଥିଲି ॥
ଏ ଅପରାଧ କ୍ଷମାକର । ତୁମ୍ଭେ ଯେ କରୁଣା ସାଗର ॥
ସ୍ୱପ୍ନରେ ଆଜ୍ଞା ଦେଲେ ଯାହା । ଅବଶ୍ୟ କରିବି ମୁଁ ତାହା ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଲେଖା ନେଲେ । ସୁନା ପଦକ ଗଢ଼ାଇଲେ ॥
ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଶିକୁଳି ଲଗାଇ । ଶ୍ରୀକଣ୍ଠେ ଲଗାଇଲେ ନେଇ ॥
ହୃଦପଦ୍ମରେ ପ୍ରଭୁ ରଖି । ଭକତଭାବେ ହେଲେ ସୁଖୀ ॥
ଶୁଣ ସୁମନ ହେତୁକରି । ପ୍ରଭୁ ମହିମା ଏତେ ସରି ॥
ଭକତ ମହିମା ଏମନ୍ତ । କେ କହି ପାରିବ ତା ଅନ୍ତ ॥
ଏଣୁ ଭକତ ଭଗବତ । ଅଭିନ୍ନ ଏକ ଆତ୍ମାସତ ॥
ଯେ ତାଙ୍କୁ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ କରେ । ସେ ବଡ଼ ପାପୀ ଏ ସଂସାରେ ॥
କହିଲେ ଭଲେ ଥାଅ ଜାଣି । ହେ ମନ ସତ୍ୟ ଏହୁ ବାଣୀ ॥
ଏମନ୍ତ ପ୍ରଭୁ ସେବା ତେଜି । ଲୋଭେ ଯେ ଆନ ଦେବ ଭଜି ॥
ସ୍ୱକାମେ ନାନା ଇଚ୍ଛା କରେ । ସେ କାହିଁ ତରିବ ସଂସାରେ ॥
ଭଣଇ ବିପ୍ର ରାମଦାସ । ମୋ ପ୍ରଭୁ କମଳା ବିଳାସ ॥
ସାଧୁଜନଙ୍କ ଶ୍ରୀପଦ୍ମରେ । ମୋ ମନ ରହୁ ନିରନ୍ତରେ ॥
ଦେଖନ୍ତି ବୋଲନ୍ତି ଜଗତ । ବଡ଼ କୋମଳ ନବନୀତ ॥
ତା ଅଙ୍ଗେ ଅଗ୍ନି ତାପ ପାଇ । ତେବେ ସେ ତରଳି ବହଇ ॥
ସାଧୁ ଯେ ପରଦୁଃଖେ ଦୁଃଖୀ । ହୃଦୟ ନ ପାରନ୍ତି ରଖି ॥
ଆପଣେ ହୁଅନ୍ତି ଅନ୍ତର । ହୃଦକୁ ଏମନ୍ତ କୋମଳ ॥
ଏଣୁ ସେ ସାଧୁଜନଙ୍କର । ହୃଦୟକୁ ମୋ ନମସ୍କାର ॥
ସୁଜନେ ଏହି ରସେ ରସ । ଏ ଭବ ସମୁଦ୍ରେ ନ ଭାସ ॥
ଏ ଦାର୍ଢ଼୍ୟଭକ୍ତି ରସାମୃତ । ଭକତ ଜନଙ୍କୁ ଏ ହିତ ॥
ଶୁଣନ୍ତେ ସର୍ବ ପାପ ହରେ । କୀର୍ତ୍ତନ କରିଲେ ନ ସରେ ॥
କହଇ ରାମ ଦାସ ଦ୍ୱିଜ । ଶ୍ରୀ ସୀତାରାମ ପଦାମ୍ବୁଜ ॥

ବିଶ୍ୱାସ ଅଟେ ମୂଳ ବୀଜ । ଧାନ ରାମକୁ ଧେନ ଭଜ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତେ ମନଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ ବିଷ୍ଣୁପ୍ରିୟା ଭକ୍ତଭବମନନ୍ଦରେ ନାମ ଷଟଚତ୍ୱାରିଂଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

—*—

ସପ୍ତ ଚତ୍ୱାରିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ
ମିରାବାଈ ସମ୍ବାଦ

ନମସ୍ତେ ଶ୍ରୀ ନନ୍ଦନନ୍ଦନ । ରାଧା ବଲ୍ଲଭ ପ୍ରାଣଧନ ॥
ପୁଣି ଚୈତନ୍ୟ ବୀରମଣି । କହଇ ସୁଧାସମ ବାଣୀ ॥
ଶୁଣ ହୋ ମନ ମହାରଥୀ । ଏ ବଡ଼ ଅଲୌକିକ କଥା ॥
ଏ କଳିଯୁଗର ଚରିତ । କହିବା ଶୁଣ ଆଚମ୍ବିତ ॥
ସେ ଜୟ ନଗର ନୃପତି । କହି ନୁହଇ ତାର କୀର୍ତ୍ତି ॥
ସୁବାହୁ ଜୟସିଂହ ତହିଁ । ମଞ୍ଚରେ ଦିଶଇନ୍ଦ୍ର ସେହି ॥
ତାର ଭଗିନୀ ପୁଣ୍ୟକଥା । କହି ବସିଲେ ହେବ ପୋଥି ॥
ହେ ମନ ହୋଇ ଶୁଦ୍ଧମନା । ତା ଭଗ୍ନୀକଥା ଶୁଣ କନା ॥
ତାହାର ନାମ ମିରାବାଈ । ତା କଥା କଥନୀୟ ନୋହି ॥
ଅବଳାକୁଳ ଶିରୋମଣି । ସୁନ୍ଦରୀପଣେ ତାକୁ ଗଣି ॥
ଧନ୍ୟ ସେ ଯୁବତୀ ରତନ । କାମିନୀକୁଳ ମୋକ୍ଷବାନ ॥
ସାହିତ୍ୟ ସଙ୍ଗୀତ ସଙ୍ଗିନୀ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣରସେ ରସକନୀ ॥
ସକଳ ଶାସ୍ତ୍ରେ ସେ ପଣ୍ଡିତା । ଜାଣଇ ପାପ ପୁଣ୍ୟ କଥା ॥
ଦାନୀ ପଣରେ ସେହୁ ଜଣେ । ସେବଇ ସାଧୁଙ୍କ ଚରଣେ ॥
ବୟସ ଦ୍ୱାଦଶ କଶୋରୀ । ସକଳ ଜନ ମନୋହାରୀ ॥
ଏମନ୍ତେ ସେ ବାଳିକା କଥା । ଶୁଣ ହେ ମନ ମହାରଥୀ ॥
ଦିନେକ ଏକ ଚିତ୍ରକାର । ଚିତ୍ରପଟେକ ଧରି କର ॥
ଗୋବିନ୍ଦ ରୂପ ବର୍ଣ୍ଣି ଚିତ୍ର । କରିଣ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଲାବଣ୍ୟ ॥
ସେ'ଚିତ୍ର ନ ଥିବ ସଂସାରେ । ଦେଖିଲେ ମନ ନେତ୍ର ହରେ ॥

କୋଟି କନ୍ଦର୍ପ ଶୋଭା ତାକେ । ଲକ୍ଷ୍ୟ ନୋହିବ ପାଦତଳେ ॥
ନୀଳଜୀମୂତ କଳେବର । ରାଜୀବ ଲୋଚନ ସୁନ୍ଦର ॥
ବଙ୍କିମା ଚାହାଁଣି ସୁନ୍ଦର । ଭଙ୍ଗିମା ରଙ୍ଗିମା ଅଧର ॥
ତ୍ରିଭଙ୍ଗ ଛନ୍ଦେ ଉଭା ହୋଇ । ବ୍ରାହ୍ମଣ ଶୋଭାରେ ଲୁଚଇ ॥
ମୁରଲୀ ଧରିବା ଚାତୁରୀ । ଯୁବା ପୁରୁଷ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ହରି ॥
କିସ ଉପମା ଦେବା ତହିଁ । ଦର୍ଶନେ ଶିବ ହେବେ ମୋହି ॥
ଏମନ୍ତ ଚିତ୍ରପଟ ଗୋଟି । ମିତ୍ରବାଣ୍ଡକ କରି ଭେଟି ॥
ଦେଖି ଯୁବତୀ ହେଲା ମୋହି । ରହିଲା ଉନ୍ମତ୍ତ ହୋଇ ॥
ମନ ନୟନ ହେଲା ବନ୍ଧ । ହୃଦୟେ ପଞ୍ଚଶର ବିନ୍ଧ ॥
ବଦନୁ ନଇଲା ଉତ୍ତର । କମ୍ପିଲା ସୁରଙ୍ଗ ଅଧର ॥
କାମ ନବମ ଦଶା ଆସି । କାମିନୀ ହୃଦରେ ପ୍ରକାଶି ॥
ଶ୍ରୀକରେ ଚିତ୍ରପଟ ଧରି । ଦାସୀକୁ ପାଶକୁ ହକାରି ॥
ଦକ୍ଷିଣା ଦିଅ ବୋଲି ତାରେ । କନ୍ୟା ଚଳିଲା ଅନ୍ତଃପୁର ॥
ଏକାନ୍ତ ସ୍ଥାନେ ଯାଇଁ ବସି । ଆଗେ ରଖିଣ ରୂପରାଶି ॥
ମନରେ କଲାକ ବିଚାର । ଏ ଯେ ସ୍ୱରୂପ ମନୋହର ॥
ମୋତେ ମିଳିବ ଏହିପରି । ଏହାକି କରିବେ ଶ୍ରୀହରି ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଚିତ୍ରମୁଖେ । ଚୁମ୍ବନ ଦେଲା ଲକ୍ଷେ ଲକ୍ଷେ ॥
ହୃଦେ ଲଗାଇ ପ୍ରେମଭରେ । ବୁଡ଼ିଲା ଆନନ୍ଦ ସାଗରେ ॥
ଅନ୍ନ ଭୋଜନ ହେଲା ବିଷ । ଶୂନ୍ୟ ହୋଇଲା ଦଶଦିଶ ॥
ଯେଣେ ଚାହିଁଲେ ତେଣେ ହରି । ଦିଶନ୍ତି ଚଉଦିଗେ ପୂରି ॥
କାମିନୀ ସେହି ଭାବ ଚିନ୍ତି । ନ ଜାଣେ ପ୍ରେମେ ଦିବାରାତ୍ର ॥
ତାହା ଜାଣିଲେ ଦେବ ସ୍ୱାମୀ । ଯେ ପ୍ରଭୁ ସର୍ବ ଅନ୍ତର୍ଯାମୀ ॥
ମନମୋହନ ବେଣୁଧର । ଯେ ପ୍ରଭୁ ହଟିଆ ନାଗର ॥
ମାୟା ଗୋପାଳ ରୂପ ହୋଇ । ଭକତ ହବେ ଭାବଗ୍ରାହୀ ॥
ବିଜୟ କଲେ ତା ଭୁବନ । ସେ ନାରୀ ଦେଖିଲା ନୟନ ॥
ଅତି ବାଳକ ରୂପ ଗୋଟି । ଶୋଭାରେ ମୋହେ ନବସୃଷ୍ଟି ॥

ନବୀନ ନୀଳଘନ କାନ୍ତି । କୋଟିଏ ଚନ୍ଦ୍ର ଜିଣି ଜ୍ୟୋତି ॥
ରଙ୍ଗ ଅଧରେ ମନ୍ଦେ ହସି । ଅଶେଷ ପୀୟୂଷ ପ୍ରକାଶି ॥
ଚରଣେ ବାଜେଣୀ ନୂପୁର । କଟି ମେଖଳା ମନୋହର ॥
କରେ ମୁରଲୀଗୋଟି ଶୋଭା । ତ୍ରିଭଙ୍ଗୀ ଛନ୍ଦେ ହେଲେ ଉଭା ॥
ତାହା ଦେଖିଣ ସେ ସୁନ୍ଦରୀ । ହସ୍ତ ବଢ଼ାଇ ଗଲା ଧରି ॥
ଯେ ହରି ସର୍ବ ଶୂନ୍ୟମୟେ । ତାଙ୍କୁ କେ ଧରିବ ଉପାୟେ ॥
ନିଷ୍କାମ ପ୍ରେମ ଯାର ଥିବ । ସେ ସିନା ତାହାଙ୍କୁ ପାଇବ ॥
ଧାଇଁ ଧରନ୍ତେ ଶୁଭ୍ରକେଶୀ । ଶୂନ୍ୟରେ ଶୂନ୍ୟ ପ୍ରାୟେ ମିଶି ॥
ତାହା, ଦେଖିଣ ସେ ତରୁଣୀ । ନିଜ ସ୍ୱାମୀର ପ୍ରାୟେ ମଣି ॥
ନିଷ୍କାମ ଧର୍ମେ ମନ ପଶି । ଆପଣ ବସିଲାକ ରୁଷି ॥
ଦେହ ସଂସାର ପାଶୋରିଲା । ମରଣ ପଥ ଆବୋରିଲା ॥
ଏ ଦେହ ଥାଉ ଅବା ଯାଉ । କି ପ୍ରୟୋଜନ ଅଛି ଆଉ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ସେ ତରୁଣୀ । କରରେ ଚିରଇ ଧରଣୀ ॥
ନୟନ ଜଳେ କଲା ସ୍ନାନ । ବୋଇଲା ଯାଉ ତା ଜୀବନ ॥
ଏ ଦେହ ସର୍ବସ୍ୱ ତାହାର । ମୋର ତ ନାହିଁ ଅଧିକାର ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଦେହ ଗୋଟି । କମ୍ପି ଉଠିଲା ଦନ୍ତପାଟି ॥
ତା ହୃଦ ଜାଣିଲେ ଗୋବିନ୍ଦ । କାମିନୀ ଭାବେ ହେଲେ ଅନ୍ଧ ॥
ତକ୍ଷଣେ କୋଳେ ଧରି ବସି । ତା ଅଙ୍ଗେ ଦେଲେକ ଆଉଁସି ॥
ବୋଇଲେ ତୁ ମୋର ଜୀବନ । କାହାଇଁ କରୁଅଛୁ ମାନ ॥
ଏବେ ମୁଁ ଆୟତ୍ତ ତୋହର । ତୋ ମନ ଯାହା ତାହା କର ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଭଗବାନ । ତା ଗଣ୍ଡେ ଦେଲେ ଚୁମ୍ବଦାନ ॥
ଚିବୁକ ଧରିଣ ଶ୍ରୀକର । ବୋଇଲେ ମାଗି ଯେନବର ॥
ଆମ୍ଭେତ ବୃନ୍ଦାବନେଶ୍ୱର । ଭକତ ଜନଙ୍କ ସୋଦର ॥
ତୋ ପ୍ରେମଭାବେ ହେଲୁ ବଶ । ଯେ ଇଚ୍ଛା ମାଗ ତୁ ଅବଶ୍ୟ ॥
ତା ଶୁଣି ଯୁବତୀ ରତନ । ତକ୍ଷଣେ ଛାଡ଼ି ମନୁ ମାନ ॥
ମସ୍ତକେ କରାଞ୍ଜଳି ଦେଇ । ଅନେକ ହୋଇଲା ବିନୟୀ ॥

ତୁ ଯେବେ ବରଦାତା ଅଟୁ । ଭକତ ଭାବେ ଯେବେ ଖଟୁ ॥
ଏ ବାକ୍ୟ ଯେବେ ସତ୍ୟ ତୋର । ତୁହି ହୋଇବୁ ମୋର ବର ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଇଲେ ଗୋବିନ୍ଦ । ମୁଁ ଯେ ଅନାଦି ଆଦିକନ୍ଦ ॥
ସଂସାର ମୋର ଖେଳଘର । ମୁଁ ନୋହେ କେଉଁଠାରେ ସ୍ଥିର ॥
ମୋତେ ତୁ ପତି କରି ପାଇ । କି ସୁଖ ପାଇବୁରେ ସଖି ॥
ଏମନ୍ତ କହି ମନେ ହସି । ତାହା ଜାଣିଲ ଶୁଭ୍ରକେଶୀ ॥
ଶ୍ରୀ ପାଦପଦ୍ମେ ଦେଇ ହସ୍ତ । ବୋଇଲା ଶୁଣ ପ୍ରାଣନାଥ ॥
ଆଜୁଁ ମୁଁ କଣାଦାସୀ ତୋର । ତୋ ଇଚ୍ଛା ଯାହା ତାହା କର ॥
ନଷ୍ଟେ ନର୍ଦ୍ଦ୍ୟ ହେଲେ ମୋତେ । ଜୀବନ ହାରିବି ସାକ୍ଷାତେ ॥
ଦୟା ତୋହର ହେଲେ ହେଉ । ଏଥେ ସଂଶୟ ନାହିଁ ଆଉ ॥
ସିଂହ ଘରଣୀ ଆନ ସ୍ଥିର । ଭୋଗ କରିବ ଏ ବସ୍ତୁର ॥
ଏମନ୍ତେ କରି ଆଲିଙ୍ଗନ । ମୁଖରେ ଦେଲାକ ଚୁମ୍ବନ ॥
ଦେଖି କାମିନୀ ଭାଗ୍ୟବଳ । ହରି ତା ଭାବେ ହେଲେ ଭୋଳା ॥
ଅନେକ କରି କ୍ରୀଡ଼ାରସ । ଅନ୍ତର ହେଲେ ପୀତବାସ ॥
ମନ ତାହାର ପାଶେ ଥୋଇ । ମିଳିଲେ ବୃନ୍ଦାବନେ ଯାଇ ॥
ଦେଖ ସୁମନ ଭାଗ୍ୟ ତାର । ନାହିଁ ନ ଥିବ ଏ ସଂସାର ॥
ଗୋବିନ୍ଦ ଅଙ୍ଗ ସଙ୍ଗ ଭାବ । କୋଟିଏ ଜନ୍ମେ କେ ପାଇବ ॥
ସେ ସଙ୍ଗ ପାଇ ମିଶ୍ରବାଣୀ । ଆନନ୍ଦ କେ ପାରିବ କହି ॥
ଶୁଣ ସୁମନ ଏବେ ରସ । ଏମନ୍ତେ ନିଶି ହେଲା ଶେଷ ॥
ଗୋବିନ୍ଦ ଭାବ ମନେ ଗୁଣି । ଧ୍ରୁବତୁଁ ଉଠିଲ ତରୁଣୀ ॥
ନମ୍ର ସୁରତ ଶ୍ରମଭରେ । ବିଜୟ କଲା ପ୍ରାଙ୍ଗଣରେ ॥
ଏମନ୍ତ ବେଳେ ମହାଦେଈ । ଆସି ପ୍ରବେଶ ହେଲା ତହିଁ ॥
ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗୁ କଲା ଅନୁମାନ । ଦେଖିଲା ରତି ଚିହ୍ନମାନ ॥
ମନରେ କଲାକ ବିଗ୍ଭର । ମହତ ସତୀଲ ଆମ୍ଭର ॥
କେଉଁ ପୁରୁଷ ସଙ୍ଗ ପାଇ । ବସିଛି ଅସକତ ହୋଇ ॥
କେଶ ବସନ ଅସମ୍ଭାଳ । ପାଟଳ ଦିଶେ ଗଣ୍ଡସ୍ଥଳ ॥

ସିନ୍ଦୂର ଟଟା କପାଳର । ଏ ତ ଦିଶୁଛି ନାରଖାର ॥
ଅଞ୍ଜନ ରେଖା ନୟନର । କମ୍ପାଇଁ ଲଗିଛି ଅଧର ॥
ଶରୀରେ ପୁଣି ଦନ୍ତଘାତ । ସର୍ବାଙ୍ଗେ ଜର ଜର କ୍ଷତ ॥
ସ୍ତନଯୁଗଳେ ପତ୍ରାବଳୀ । ନାହିଁ ଯେ ମୃଗମଦ କାଳି ॥
କେଉଁ ପୁରୁଷ ଏହା କଲା । ଜଳନ୍ତା ଅନଳେ ଝାସିଲା ॥
କି କର୍ମ କଲୁ ଏହୁ ବାଳୀ । ବଂଶରେ ଲଗାଇଲୁ କାଳି ॥
ଏମନ୍ତ କହି ଚଳିଗଲା । ସ୍ୱାମୀ ସମ୍ମୁଖରେ ଜଣାଇଲା ॥
ଭଗ୍ନୀ ତୋ ହୋଇଲା ଦୂଷିତ । ଏ କଥା ବୁଝ ନରନାଥ ॥
ଦେଖି ଅଇଲୁ କର୍ମ ଯେତେ । ଭଲ ତ ଦିଶୁନାହିଁ ମୋତେ ॥
ଏହା ଶୁଣି ସେ ନରନାଥ । ଶିରେ କି ପଡ଼ିଲା ପର୍ବତ ॥
ତନୁ କମ୍ପିଲା ଥରହର । କମ୍ପିଲା ସୁରଙ୍ଗ ଅଧର ॥
ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ନିଶ୍ୱାସ କରି ଜାତ । ପତ୍ନୀକି ବୋଲେ ନୁହେଁ ସତ୍ୟ ॥
ତା ଶୁଣି କହଇ ସୁନ୍ଦରୀ । ମୁଁ ତ ନୁହଇ ଅନ୍ୟାଚାରୀ ॥
କହିବି ମିଛ ସତ କରି । ଏହା ନ ବୁଝ ଦଣ୍ଡଧାରୀ ॥
ସାକ୍ଷାତେ ରତିରସ ଚିହ୍ନ । ଦେଖି ମୁଁ ଅଇଲି ନୟନ ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଲେ ନୃପବର । ଗରଳ ଦେଇ ତାକୁ ମାର ॥
ନ ହେଉ କୁଳକୁ କଳଙ୍କ । ଲଜ୍ଜା ସମୁଦ୍ର ମୋତେ ରଖ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ବେଗକରି । ବିଶ୍ୱାସୀ ଦାସୀଙ୍କୁ ହକାରି ॥
କାଳ ଗରଳ ଅଣାଇଲେ । ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ହସ୍ତେ ନେଇ ଦେଲେ ॥
ବୋଇଲେ ନୃପତି ଆଦେଶ । ମିଶ୍ରବାଳିକି ଏହି ବିଷ ॥
ଭୋଜନ ସଙ୍ଗତରେ ଦେବ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁପତ ରଖିବ ॥
ଏକଥା ହୋଇଲେ ପ୍ରକାଶ । ସମସ୍ତେ ପ୍ରାଣେ ହେବେ ନାଶ ॥
ଏମନ୍ତ କହି ଗଲେ ଚଳି । ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ମନେ ମନେ ଭାଳି ॥
ସ୍ତ୍ରୀ ହତ୍ୟା ଯେ ବଡ଼ ଦୋଷ । କେମନ୍ତେ ଦେବି ତାକୁ ବିଷ ॥
ନ ଦେଲେ ନୃପତି ମାରିବ । ଏହା ସେ ବହିଲେ ଦଇବ ॥
ଏଣୁ ନ ଦେଲେ ତାକୁ ବିଷ । ତତଣେ ହୋଇବ ପ୍ରାଣେ ନାଶ ॥

ଏମନ୍ତ ପାଞ୍ଚ ବିଷ ଚୂର୍ଣ୍ଣ । ରାଜା ରାଣୀଙ୍କ ଭଞ୍ଜା କରି ॥
ଭୋଜନ ଦ୍ରବ୍ୟ ମାନଙ୍କରେ । ଭରିଲା ନାନାବିଧ ପ୍ରକାରେ ॥
ଗୋଦନ୍ତା ଦାରୁମକ୍ଷି ଚୂର୍ଣ୍ଣ । ମହୁରା ବତ୍ସନାଭ ଭରି ॥
କଞ୍ଚା ହେଙ୍ଗୁଳ ହରିତାଳ । ସେ ବିଷ ଦ୍ରବ୍ୟରେ ପ୍ରବଳ ॥
ସମସ୍ତ ବାଣ୍ଟି ଏକକରି । ଗୋଟି ମିଠାଇ ସଙ୍ଗେ ଭରି ॥
ଯତନ କରି ତା ଥୋଇଲେ । ମିଗ୍ରବାଣ୍ଟିକ ଡକାଇଲେ ॥
ବେଗେ ମଣୋହି ବସି କର । ବେଳ ଯେ ହେଉଛି ଉଚ୍ଛୁର ॥
ଶୁଣି ଆନନ୍ଦ ମିଗ୍ରବାଣ୍ଟ । ସ୍ନାହାନ ଶୁଚିମନ୍ତ ହୋଇ ॥
ଭୋଜନ ମନ୍ଦିରକୁ ଗଲା । ଏକାନ୍ତ ସ୍ଥାନରେ ବସିଲା ॥
ଭୋଜନ ପରଷନ୍ତେ ଆଣି । ଦେଖି ଚଳିଲେ ରାଜାରାଣୀ ॥
ସୁନ୍ଦରୀ ବସି ଦୁଢ଼ାସନେ । ସ୍ୱାମୀ ସ୍ୱରୂପ ଚିନ୍ତି ମନେ ॥
ସେ ଦ୍ରବ୍ୟ କଲା ନିବେଦନ । ଆନନ୍ଦେ କଲାକ ଭୋଜନ ॥
ଗୋବିନ୍ଦ କୃପାରୁ ସମସ୍ତ । ଦ୍ରବ୍ୟ ଯେ ହୋଇଲା ଅମୃତ ॥
କିଛିହିଁ ନୋହିଲା ତାହାର । ଶୁଣ ହେ ମନ ନୃପବର ॥
ଏଥିଉତ୍ତାରୁ ଦିନ ଶେଷ । ରଜନୀ ହୋଇଲା ପ୍ରବେଶ ॥
ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ଚଳିଗଲା ଘରେ । କହିଲା ନୃପତି ଛାମୁରେ ॥
କେତେକ ବିଷ ଦେଇ ଖାଇ । କିଛି ନୋହିଲା ମିଗ୍ରବାଣ୍ଟ ॥
ତା ଶୁଣି ରାଜା ଆଚମ୍ବିତ । କ୍ରୋଧହିଁ ବଢ଼ିଲା ବହୁତ ॥
ଦାସୀଙ୍କ ହକାରିଲେ ପାଶ । କହିଲେ ଗୁପତ ବିଶ୍ୱାସ ॥
ତୁଣ୍ଡି ହୋଇଣ ଦଶଜଣ । ସନ୍ଧିରେ ପଥର ଘେନିଣ ॥
ଗୁପତ ହୋଇ ରାତ୍ରେ ଯିବ । ସେ ମିଗ୍ରବାଣ୍ଟ ଶୋଇଥିବ ॥
ତା ପରେ ଛେଚିବ ପଥର । ଯେମନ୍ତେ ଯିବ ପ୍ରାଣ ତାର ॥
ଏମନ୍ତ ନ କଲେ ଅବଶ୍ୟ । ପ୍ରାଣେ ସକଳେ ଯିବ ନାଶ ॥
ରାଜା ଏମନ୍ତ ଆଜ୍ଞା ଦେଇ । ବୋଇଲେ ଯାଅ ବେଗହୋଇ ॥
ତା ଶୁଣି ଦାସୀଗଣ ଗଲେ । ଅଚଳ ଶିଳା ବହିନେଲେ ॥
ଯହିଁ ନିଦ୍ରିତା ମିଗ୍ରବାଣ୍ଟ । ତହିଁ ପ୍ରବେଶ ହେଲେ ଯାଇଁ ॥

ଗୋବିନ୍ଦ ପଦ୍ମପାଦେ ଚିତ୍ତ । ଦେଇ ସେ ନିଦ୍ରାରେ ମୋହିତ ॥
ଏମନ୍ତ ବେଳେ ସେ ପଥରେ । ନିର୍ଘାତ ଛେଚିଲେ ପଥରେ ॥
ସେ ନାରୀଅଙ୍ଗେ ତେଡ଼େ ଶିଳ । ପଡ଼ିଲା ପରି ଫୁଲମାଳ ॥
ଭୁଜାରୁ ଉଶ୍ୱାସ ହୋଇଲା । ଉପରେ ପାଷାଣ ପଡ଼ିଲା ॥
ପଳାଇଗଲେ ଦାସୀମାନେ । କହିଲେ ରାଜା ସନ୍ନିଧାନେ ॥
ଅଚଳ ଶିଳା ଘେନିଲୁଁ । ମସ୍ତକ ଉପରେ ଛେଚିଲୁ ॥
ପ୍ରାଣ ହାରିଲା ସେ ସୁନ୍ଦରୀ । ଅଇଲୁଁ ସ୍ତ୍ରୀହତ୍ୟା କରି ॥
ତା ଶୁଣି ନୃପଙ୍କ ଆନନ୍ଦ । ଏମନ୍ତ ବେଳେ ସେ ଗୋବିନ୍ଦ ॥
ହୃଦୟୁ ମିରିବାଈ ପାଶ । ସେ ଅନ୍ତର୍ଯାମୀ ପୀତବାସ ॥
ଶ୍ରୀହସ୍ତ ବଢ଼ାଇଣ ଦେଲେ । ପଥର କାଢ଼ି ପକାଇଲେ ॥
ଶ୍ରୀଭୁଜ ଆହାଲଦ ପାଇ । ଉଠି ବସିଲା ମିରିବାଈ ॥
ପାଶେ ଦେଖିଲା ପ୍ରାଣନାଥ । ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗେ କଲା ଦଣ୍ଡବତ ॥
ଉଠି ଯୋଡ଼ହସ୍ତେ ବେନକର । ପାଶରେ ଦେଖିଲା ପଥର ॥
ବୋଇଲା ଏ କା ଚମତ୍କାର । ସ୍ୱରୂପ କହ ପ୍ରାଣେଶ୍ୱର ॥
ମୁଁ ଯେବେ ଅପରାଧୀ ତୋର । ମୋ ମୁଣ୍ଡେ ଛେଚ ଏ ପଥର ॥
ଶୁଣି ଗୋବିନ୍ଦ ମନେ ହସି । ପ୍ରିୟାଙ୍କୁ କୋଳେ ଧରି ବସି ॥
ସକଳ ବୁଝାଇ କହିଲେ । ସେଠାରେ ନିଶି ଶେଷକଲେ ॥
ଉଠିଣ ଯିବାବେଳେ ହରି । ସେ ନାରୀ ପଦ୍ମପାଦ ଧରି ॥
କହିଲା ବିନୟ କରିଣ । ବୋଇଲା ପ୍ରାଣଧନ ଶୁଣ ॥
ମୋ ସଙ୍ଗେ କଲ ସ୍ନେହ ରତି । ଲୋକେ ହୋଇଲା ଅପକୀର୍ତ୍ତି ॥
ତୁମ୍ଭେ ଯେ କଲ ଏତେ ସରି । କେମନ୍ତେ ଥିବ ଦେହ ଧରି ॥
ତୋ ପରି ପ୍ରଭୁ ପତି ପାଇ । କାହିଁ ରେ ନୋହିଲଟି ମୁହିଁ ॥
ଅବଶ୍ୟ ହାରିବ ଜୀବନ । ମୋତେ ପାଶୋର ଜନାର୍ଦ୍ଦନ ॥
ଏମନ୍ତ ଶୁଣି ଦେବହରି । ପ୍ରିୟାଙ୍କୁ କୋଳାଗ୍ରତ କରି ॥
ଶ୍ରୀମୁଖେ ଦେଲେକ ଚୁମ୍ବନ । ବୋଇଲେ ଶୁଣ ପ୍ରାଣଧନ ॥
ମୋ ପରି ସାହା ଥାଉଁ ଥାଉଁ । ତୋର କାହାକୁ ଭୟୁ ଆଉ ॥

କହୁ ତୁ ନ ବସୁର ଚତ୍ରେ । କାହିଁ ତୁ ବୁଝିବୁ ସାକ୍ଷାତେ ॥
ଏମନ୍ତ କହି ଭଗବାନ । ତତ୍‌କ୍ଷଣେ ହେଲେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ॥
ସୁବାହିଁ ଜୟସିଂହ ପାଶେ । ସ୍ୱପ୍ନେ ମିଳିଲେ ନିଦ୍ରାବଶେ ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣରେ ନରେନ୍ଦ୍ର । ଆମ୍ଭେଟି ବୃନ୍ଦାବନ ଚନ୍ଦ୍ର ॥
ସେ ମୋର ମିତ୍ରବାଈ ପ୍ରିୟା । ତାର ମୋହର ଏକକାୟା ॥
ତୁ ପୁଣି ଗର୍ବ କର ମନେ । ତାହାକୁ ଦଣ୍ଡିବୁ ସ୍ୱଦନେଁ ॥
ଆମ୍ଭେ ଯାହାକୁ ସାହା ଥିବୁ । ତୁ ତାକୁ କି କରି ପାରିବୁ ॥
ଆପଣେ ସିନା ଯିବୁ ନାଶ । ସ୍ୱରୂପ କହିଲୁ ତୋ ପାଶ ॥
ଯେବେ ଜୀବନେ ଆଶା ତୋର । ତା ପାଦପଦ୍ମେ ସେବାକର ॥
ତାକୁ ଖଟାଅ ଆମ୍ଭ ପାଶ । କହି ଚଳିଲେ ପୀତବାସ ॥
ରାଜା ଏମନ୍ତ ଆଜ୍ଞା ପାଇ । ଚମକି ଚକିତେ ଧାଇଲଇ ॥
ପ୍ରଭାତେ ଉଠିଣ ତ୍ୱରିତେ । ପତ୍ନୀକି ଘେନିଣ ସଙ୍ଗତେ ॥
ସେ ମିତ୍ରବାଈ ପାଶେ ଗଲେ । ଭଗ୍ନୀକି ଅନାଇଣ ଦେଲେ ॥
ଦେଖିଲେ ନବଘନ ମୂର୍ତ୍ତି । ପୁର ତା ମଣ୍ଡୁଅଛି ଜ୍ୟୋତି ॥
ମନମୋହନ ବେଣୁଧର । କୋଟି କନ୍ଦର୍ପ ଗୁଣ ସାର ॥
ବିଜୟ ପ୍ରଭୁ ଭାବଗ୍ରାହୀ । କୋଳେ ବସିଛନ୍ତି ମିତ୍ରବାଈ ॥
ନୃପତି ଦେଖିଲେ ନୟନ । ହରି ହୋଇଲେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ॥
ତା ଦେଖି ରାଜରାଣୀ ଭୋଳେ । ପଡ଼ିଲେ ଭଗ୍ନୀ ପାଦତଳେ ॥
ଉଠି କାକୁସ୍ତୁତର ହୋଇ । ଅନେକ ହୋଇଲେ ବିନୟୀ ॥
ବୋଇଲେ ଦୋଷ କ୍ଷମାକର । ଆମ୍ଭେ ତୋ ଚରଣେ କିଙ୍କର ॥
ତୁ ଏଡ଼େ ପୁଣ୍ୟସ୍ତ୍ରିରୀ ବୋଲି । ମୁ ମୂଢ଼ ଜାଣିଛ ନ ଥିଲି ॥
ଯେ ଅପରାଧ କଲି ତୋତେ । ସେ ସବୁ କ୍ଷମାକର ମୋତେ ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଲେ ମିତ୍ରବାଈ । ସ୍ୱାମୀକି ଆଣ ମୋର ଯାଇ ॥
ତା ପାଦପଦ୍ମେ ସେବାକର । ଯଶ ଲଭିବ ଏ ସଂସାର ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ନୃପରାଣ । ବିଜୟ କଲେ ତତକ୍ଷଣ ॥
ଅନେକ ସଜକରି ସୈନ୍ୟ । ଯହିଁ ବିଜୟ ଭଗବାନ ॥

ଦନ୍ତେ ତୃଣମାନ ଧରି । ଗଳେ ପଟକା ଆଦି ଭରି ॥
ମସ୍ତକେ କର ଅଛି ଯୋଡ଼ି । ଗୋବିନ୍ଦ ପାଦପଦ୍ମେ ପଡ଼ି ॥
ଅନେକ ସ୍ତୁତି ବାକ୍ୟ କହି । ଉଠି ଶ୍ରୀମୁଖରେ ଲଗ୍ନ ହୋଇ ॥
ମଣ୍ଡିଣ ଦିବ୍ୟ ସୁଖାସନ । ବିଜେ କରାଇ ଭଗବାନ ॥
ଅନେକ ଉତ୍ସବାଦି କରି । ଚଳଣି ଗଲେ ଦଣ୍ଡଧାରୀ ॥
ଆପଣା ଅନ୍ତଃପୁର ଠାରି । ତୋଳାଇ ଉତ୍ତମ ମନ୍ଦିର ॥
ଅମୂଲ୍ୟ ଦେଉଳ ଶୋଭନ । ଅଷ୍ଟ ରତନେ ସିଂହାସନ ॥
କେ କହୁ ସେ ପୁର ଶୃଭୂଷି । ଦିଶି ସ୍ୱର୍ଗର ପ୍ରାୟ କରି ॥
ଅନେକ ସାଧୁବୃନ୍ଦ ରାଇ । ପ୍ରତିଷ୍ଠା ବିଧାନ କରାଇ ॥
ହୋଇଲେ ପରମ ଆନନ୍ଦ । ବିଜେ କରାଇଲେ ଗୋବିନ୍ଦ ॥
ଅନେକ ଆକଟ କରାଇ । ତହିଁ ଖଟାଇ ମିରାବାଈ ॥
ଦେହ ଅନ୍ତରେ ସେହି ବାମା । ଏବେ ସେ ହୋଇଛି ପ୍ରତିମା ॥
ପ୍ରଭୁ ସଙ୍ଗତେ ପୂଜା ପାଇ । ତା ଭାଗ୍ୟ କେ ପାରିବ କହି ॥
ଧନ୍ୟ ତା ବଂଶଲୋକ ଯେତେ । ହେବ କା ଭାଗ୍ୟ ଏ ଜଗତେ ॥
ଶୁଣ ହେ ମନ ନୃପନାଥ । ଏ କଳି ଯୁଗର ଚରିତ ॥
ଦେଖ ସେ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ମହିମା । ଦେଖ ସେ ଭକତ ଗାରିମା ॥
ଏଣୁ ଭକତ ଭଗବାନ । କେବେ ନୁହନ୍ତି ଭିନ୍ନାଭିନ୍ନ ॥
ଭଣଇ ବିପ୍ର ରାମଦାସ । ମୋ ପ୍ରଭୁ କମଳା ବିଳାସ ॥
ସାଧୁଜନଙ୍କ ଶ୍ରୀଚରଣେ । ମୋ ଚିତ୍ତ ରହୁ ଅନୁକ୍ଷଣେ ॥
ଏତେକ ଆଜ୍ଞା ହେଉ ମୋରେ । ମୁଁ ମହାପାପୀ ଏ ସଂସାରେ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତେ ମନଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ
ମିରାବାଈ ଦାର୍ଢ୍ୟଭାବ ବର୍ଣ୍ଣନେ ନାମ
ସପ୍ତଚତ୍ୱାରିଂଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ଅଷ୍ଟଚତ୍ୱାରିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ
ଜ୍ଞାନାନନ୍ଦ ଦାସ ସମ୍ବାଦ

ନମଇଁ ପ୍ରଭୁ ଆନନ୍ଦକନ୍ଦ । ନମୋ ନମସ୍ତେ ସାଧୁବୃନ୍ଦ ॥
ଏ ତୁମ୍ଭ ମହିମା ଅଶେଷ । ଏଣୁ ଶରଣ ରାମଦାସ ॥
ଏ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକତି ଯେହୁ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କର ଆଜ୍ଞା ଦେଉ ॥
କୋଟିଏ ଶାଠରୁ ଅନ୍ତର । ମୋ ସ୍ଥର କେତେକ ମାତର ॥
ଯା ତୁମ୍ଭେ କହିବ ପ୍ରମାଣେ । ଲେଖିବା କଥା ମୁହିଁ ଜାଣେ ॥
ଶୁଣି ଚୈତନ୍ୟ ମହାବୀର । କହଇ ବଚନ ଗମ୍ଭୀର ॥
ଶୁଣ ସୁମନ ମହାଜ୍ଞାତା । ଏ ଦାର୍ଢ୍ୟଭକ୍ତ ରସକଥା ॥
ଦକ୍ଷିଣ ଦେଶ ମଧ୍ୟେ ସାର । ଯେ ଗୋଦାବରୀ ନଦୀତୀର ॥
ଗ୍ରାମମାନଙ୍କ ମୋକ୍ଷସ୍ଥାନ । ନାମ ଯେ ସୁବାହୁ ଶାସନ ॥
ଘର ତାହାର ସେ ଗ୍ରାମରେ । ସାର ଶ୍ରୀ ବୈଷ୍ଣବ ଜାତିରେ ॥
ନାମ ତା ସୁଜ୍ଞାମୀ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ । ଅତି ସୁନ୍ଦର ମହାତେଜ ॥
ଜାଣଇ ସର୍ବ ଶାସ୍ତ୍ରମାନ । କହଇ ମଧୁର ବଚନ ॥
ସକଳ ଜୀବେ ଦୟା ତାର । ଜାଣଇ ଅନିତ୍ୟ ସଂସାର ॥
ଯେତେକ ପୁତ୍ର ଦାରା ଧନ । ଏ ସର୍ବ ମାୟାର ବନ୍ଧନ ॥
କେହି କାହାର ନୋହେ ସଙ୍ଗ । ଯେସନ ଜଳଧି ତରଙ୍ଗ ॥
କେବଳ ଯେତେଦିନ ଯାଏ । ଦେହେ ସମର୍ଥପଣ ଥାଏ ॥
ଅରଜ ପାରୁଥାଏ ବିତ୍ତ । ସବୁରି ଉପରେ ସାମନ୍ତ ॥
ଯେବେ ହୁଅଇ ବଳ ହାନି । ତେବେ ସେ ନ ପାରଇ ଚହ୍ନି ॥
ଧନହିଁ ଅରଜ ନ ପାରି । ସମସ୍ତେ ହୁଅନ୍ତି ବଇରୀ ॥
କେବଳ ମିଥ୍ୟା ଲୀଳସାରେ । ଜୀବନ ବନ୍ଦୀ ଏ ସଂସାରେ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ତାର ଚିତ୍ତେ । ଶ୍ରୀରାମ ଭଜୁଥାଇ ନିତ୍ୟେ ॥
ଜୀବଆତ୍ମାର ମୋକ୍ଷଦ୍ୱାର । ଜାଣଇ ନାମ ଏକାକ୍ଷର ॥
ଆଉ ଯେତେକ ଧର୍ମ କର୍ମ । ଜୀବ ଆତ୍ମାର ସିନା ବ୍ରହ୍ମ ॥
ଯନ୍ତ୍ରଣା ପଥ ନୋହେ ଦୂର । କର୍ମ ଭୁଞ୍ଜିବା ମୂଳ ତାର ॥

କେବଳ ରାମନାମ ଗୋଟି । କର୍ମ ବନ୍ଧନ ପାରେ କାଟି ॥
ସାଧୁ ସଙ୍ଗେ ଯେ କରେ ଭାବ । ସେ ଯେ ନ ଦେଖେ ପୁଣ ଭବ ॥
ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଯେତେ କର୍ମମାନ । କେବଳ କର୍ମର ବନ୍ଧନ ॥
ଏମନ୍ତ ଜାଣି ତାର ମନେ । ନାମ ଭଜଇ ପ୍ରତିଦିନେ ॥
ଗୃହେ ଗୃହସ୍ଥ ହୋଇଥାଇ । ଗୃହେ ତା ମନ ନ ପଶଇ ॥
ପତ୍ନୀ ତା ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁନ୍ଦରୀ । ରମ୍ଭା ମେନକା ନୋହେ ସରି ॥
ନାମ ତାହାର ଚମ୍ପାବତୀ । ସ୍ୱାମୀ ସେବାରେ ଥାଇ ମତି ॥
ବେନ୍ନ କୁମର ଏକ ସୁତା । ଆବର ଛନ୍ତି ପିତାମାତା ॥
ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବ ସହୋଦର । ଧନହିଁ ଅଛଇ ଅପାର ॥
ଏଥିକୁ ନ କରିଣ ଆଶ । ଗୁଡ଼ିଲ୍ ଯେହ୍ନେ ଛଡ଼ା ପୁଷ୍ପ ॥
ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ ପତ୍ର ପ୍ରାପ୍ତ କରି । ସର୍ବ ବିଷୟୁ ପରିହରି ॥
ନିର୍ମୋହ ନିଷ୍କାମ ଯେ ଧର୍ମ । ବାଞ୍ଛିତ କଲା ଯଥା କର୍ମ ॥
ଗୋଧଡ଼ି ଧର୍ମ ଆଶ୍ରେ କରି । ଜ୍ଞାନ ଗୋଧଡି ଝୁଲି ଧରି ॥
ଅଶେଷ ତୀର୍ଥମାନ ଫେରି । ଅନେକ ସାଧୁ ସଙ୍ଗ କରି ॥
ଅନେକ ପ୍ରଭୁ ରୂପମାନ । ବୁଲି ସେ କଲା ଦରଶନ ॥
କେବଳ ଆତୁରରେ ଥାଇ । ଯହିଁ ଯା ମିଳେ ତାହା ଖାଇ ॥
କାହିଁ କରଇ ଉପବାସ । କାହିଁ ବା ଫଳ ମୂଳ ଗ୍ରାସ ॥
ଏଥକୁ ଶୋଚନା ନ କରି । କେବଳ ଭଜୁଥାଇ ହରି ॥
ଏମନ୍ତ ଗଲା କେତେଦିନ । ବୁଲି ସକଳ ତୀର୍ଥମାନ ॥
ଅତି ଆନନ୍ଦ ହୋଇ ମନେ । ପ୍ରବେଶ ହେଲା ବୃନ୍ଦାବନେ ॥
ଯହିଁ ବା ପୁଣ୍ୟ ସ୍ଥାନ ଯେତେ । ବୁଲି ଦେଖିଲା ବିଧିମତେ ॥
ଯମୁନା ନଦୀ ବଂଶୀବଟ । କଦମ୍ବ କାଳନ୍ଦୀର ତଟ ॥
ଶ୍ରୀ ରାଧାକୁଣ୍ଡ ଶ୍ୟାମକୁଣ୍ଡ । ବୁଡ଼ାଇ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ମୁଣ୍ଡ ॥
କେଳି କଦମ୍ବ କୁଞ୍ଜଲତା । ଯହିଁ ସେବନ୍ତି ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେତା ॥
ରାସସ୍ଥଳୀ ଯେ ଆଦି କରି । ଲୋକେ ଯାଚନ୍ତି ମଧୁକେଶୀ ॥
ଦ୍ୱାଦଶ ବୃନ୍ଦାବନ ସୀମା । ସମସ୍ତ କରି ପରିକ୍ରମା ॥

ବୈଷ୍ଣବ ମଠ ଆଦ୍ୟ ଯେତେ । ବୁଲି ଦେଖିଲ ସ୍ୱଧର୍ମତେ ॥
ଲେଉଟି ଯାଇ ବଂଶୀଧର । ଯେ ପ୍ରଭୁ ତ୍ରୈଲୋକ୍ୟ ଈଶ୍ୱର ॥
ମଦନ ମୋହନ ମୁରାରି । ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ଦଇତ୍ୟାରି ॥
ଜଗଜ୍ଜୀବନ ଦାଶରଥି । ରାଧା ନାଗରୀ ପ୍ରାଣପତି ॥
ମହାମହିମା ମହାମେରୁ । ଭକତ ବାଞ୍ଛା କଳ୍ପତରୁ ॥
ତାହାଙ୍କୁ ଦରଶନ କଲେ । ଭିକ୍ଷାର ଅର୍ଥେ ଚଳିଗଲେ ॥
ମାଗିଲେ ଭିକ୍ଷାପାତ୍ର ଧରି । ଲୋକେ ଯାଚନ୍ତି ମଧୁକେଶୀ ॥
ଭକ୍ଷଣ କରୁ କରୁ ତୁଣ୍ଡେ । ତୁଣ୍ଡୁ କାଢ଼ିଣ ଦ୍ୟନ୍ତି ଖଣ୍ଡେ ॥
ତା ଦେଖି ସେ ଜ୍ଞାନଗୋଧଡ଼ । ମନେ ପାଇଲେ ଲଜ୍ଜା ବଡ଼ ॥
ବୋଇଲେ ଆରେ ନଷ୍ଟମାନେ । ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ ଯାଚୁଛ କେସନେ ॥
ଆମ୍ଭେ ଆଚାର ଶୁଦ୍ଧଜନ । ନ ଛୁଉଁ ପରହସ୍ତୁଁ ଅନ୍ନ ॥
ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ ଭକ୍ଷିବୁଁ କେମନ୍ତେ । ଏହା ତ ଯାଚୁ ଅଛ ମୋତେ ॥
କଷ୍ଟେ ଜାଣିଲି ଏ ଭୁବନ । ମଧ୍ୟରେ ଅଛ ଯେତେ ଜନ ॥
ସର୍ବେ ଅଜ୍ଞାନ ଦୁରାଚାର । ସୁଦୟା ନାହିଁ ନା ତୁମ୍ଭର ॥
ତା ଶୁଣି ବ୍ରଜବାସୀମାନେ । ଚାହିଁଲେ କର୍କଶ ନୟନେ ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ହେ ଗୋଧଡ଼ । ଆମ୍ଭହୁଁ ଆଚାର ତୁ ବଡ଼ ॥
ଏ ବ୍ରଜ ଭୂମିର ମାହାତ୍ମ୍ୟ । ତୁ କି ଜାଣିମା ହେବୁ କ୍ଷମ ॥
ଯେ ତୋର ଜନ୍ମଦାତା ଗୁରୁ । ଆମ୍ଭର ଜନ୍ମ ଯାହାଠାରୁ ॥
ସେ ପୁଣି ଦେହଧାରୀ ହେବ । ଏ ବ୍ରଜ ଭୂମିକୁ ଆସିବ ॥
କପାଳେ କରପଦ୍ମ ଯୋଡ଼ି । କଷ୍ଟେ ଚରଣ ତଳେ ପଡ଼ି ॥
ମାଗିଲେ ଭିକ୍ଷାପାତ୍ର ଧରି । କାହୁଁ ପାଇଲେ ମଧୁକେଶୀ ॥
ତୁ ପୁଣ ଆସି ଏ ଭୁବନ । କହନ୍ତୁ ଆଚାର ବିଧାନ ॥
ଜାଣିଲୁ ତୁ ଆଚାର ପୁଅ । ଏ ବ୍ରଜ ଭୂମି ଛାଡ଼ିଯାଅ ॥
ଏଥି ତୁ ଥିଲେ ହେବୁ ନାଶ । କ୍ଷୁଧାରେ ମରିବୁ ଅବଶ୍ୟ ॥
ତା ଶୁଣି ସେ ଜ୍ଞାନଗୋଧଡ଼ । ଶିରେ କି ଆସି ବଜ୍ରପଡ଼ ॥
ମନେ ପାଇଲା ବଡ଼ ତାପ । ହୃଦରେ ଉଠଇ ସନ୍ତାପ ॥

ବୋଇଲେ ମରିବ ଅବଶ୍ୟ । ଏ ଭିକ୍ଷାପାନେ କାର୍ଯ୍ୟ କସ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଗଲେ ଉଠି । ପ୍ରଭୁ ଛାମୁରେ ଯାଇ ଭେଟି ॥
ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗେ ଦଣ୍ଡବତ ହୋଇ । ଉଠି କପାଳେ କର ଦେଇ ॥
ବୋଇଲେ ନମୋ ବଂଶୀପାଣି । ଅଶେଷ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ କାରେଣୀ ॥
ଅଶେଷ ଜୀବନ କରତା । ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ଗତି ମୁକ୍ତି ଦାତା ॥
ସକଳ ଭୂତେ ବାସ ତୋର । ଜଗତ ତୋହର ଉଦର ॥
ସର୍ବ ବ୍ୟାପକ ଭଗବାନ । କେ ଜାଣେ ତୋର ବର୍ଣ୍ଣଚିହ୍ନ ॥
କେବଳ ଏ ତୋର ସଂସାର । ପାଳିବା ଅର୍ଥେ ବିଶ୍ୱମ୍ଭର ॥
ଅନେକ ଅବତାର ହୋଇ । ଜଗତ ରଖୁ ଭାବଗ୍ରାହୀ ॥
ମତ୍ସ୍ୟ କଚ୍ଛପ ଆଦି କରି । ବରାହ ଯେ ନରକେଶରୀ ॥
ବାମନ ପର୍ଶୁରାମ ରୂପ । ଶ୍ରୀହରି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସ୍ୱରୂପ ॥
ବୌଦ୍ଧ କଳକି ରୂପ ଧରି । ଜଗତେ ନାନା କ୍ରୀଡ଼ା କରି ॥
ଦୁଷ୍ଟ ନିବାରି ଶିଷ୍ଟପାଳୁ । ତୁ ନାଥ ପରମ ଦୟାଳୁ ॥
ତୋର ମହିମା ଗୁଣ ଯେତେ । କେ ଜାଣି ପାରିବ ଜଗତେ ॥
ବ୍ରହ୍ମା ଶଙ୍କର ପୁରନ୍ଦର । ନାଗେନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ର ଦିବାକର ॥
ଶେଷ ସାରଦା ଆଦିକରି । ଅନେକ ଯୁଗ ପଥ ହେରି ॥
ତୋ ମାୟା ନ ଜାଣି କଷ୍ଟୁତେ । ଭ୍ରମୁ ଅଛନ୍ତି ଏ ଜଗତେ ॥
ମୁଁ ପୁଣି କେତେହେଁ ମାତର । ଜାଣିବି ମହିମା ତୁମ୍ଭର ॥
ନ ଜାଣି ଜଗତେ ଭ୍ରମୁଛି । ଏଣୁ ଅଜ୍ଞାନ ମୁହିଁ ପୁଚ୍ଛି ॥
ତୁମ୍ଭେ ସଂସାର ଅଛକରି । ବ୍ରହ୍ମ କ୍ଷତ୍ରିୟ ଆଦି ଚାରି ॥
ଅପରେ ଯେତେ ଜାତି ଛନ୍ତି । ଯେ ଯାହା କୁଳାଚାରେ ଥାନ୍ତି ॥
ମୁହିଁ କି ଏଥିରୁ ବାହାର । ଏକଥା ବୁଝି ବେଣୁଧର ॥
ଆଚାର କୁଳେ ଜନ୍ମ ଦେଲୁ । ଏବେ ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ ଭକ୍ଷ ବୋଲୁ ॥
ଏ କଥା ଅଟଇ କେମନ୍ତ । ସଂଶୟ ଛେଦ ଗୋପୀନାଥ ॥
ନୋହିଲେ ମରିବ ଅବଶ୍ୟ । ଲାଗୁ ଏ ଜୀବହତ୍ୟା ଦୋଷ ॥
ଏମନ୍ତ କାଷ୍ଟା କରି ମନେ । ଶୋଇଲା ବିଭୂତି ଆସନେ ॥

ଚନ୍ଦ୍ରଣ ଗୋବନ୍ଧ ପୟୂର । ଅନ୍ନ ଭୋଜନ କଲ ଦୂର ॥
କେଣିକ ପାଦ ନ ଚଳଲ । ମରଣ ପଥ ଆବୋରିଲ ॥
ତାହା ଜାଣିଲେ ଦେବ ସ୍ୱାମୀ । ଯେ ପ୍ରଭୁ ସର୍ବ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ॥
ଭକତ ଆତଙ୍କ କାଞ୍ଛିତେ । ସହ୍ନି ନ ପାରି କଦାଚିତେ ॥
ରଜନୀ ଅଛି ଅର୍ଦ୍ଧ ହୋଇ । ସେହ୍ନି ସମୟେ ହବଗ୍ରାହୀ ॥
ଶ୍ରୀ ବଇଷ୍ଣବ ରୂପ ଧରି । କେ କନ୍ତୁ ଶୋଭଇ ମାଧୁରୀ ॥
ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ପୁଣ୍ଡ୍ରକ ଭାଲପଟେ । ଶୁଭ୍ର ଦିଶଇ ଝଟ ଝଟ ॥
ମଧ୍ୟେ ହରଦ୍ରା ଶିଖା ଶୋଭା । ଦିଶଇ ଯେହ୍ନେ ସୋମପ୍ରଭା ॥
ଶ୍ରୀଭୁଜେ ଶଙ୍ଖ ଚକ୍ର ଚିହ୍ନ । ଫୁଟି ଦିଶଇ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ॥
ଗଳେ ପୁଷ୍ପର ଜ୍ୟୋତି ମାଳ । ହୃଦପଦ୍ମର ମଧ୍ୟେ ଲୁଳ ॥
କଟୀରେ ଶୋହେ ପୀତାମ୍ବର । ବେଢ଼ାଇ ଦେଇ ଦାମୋଦର ॥
ପାଦରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣ କଠାଉ । ଗୁଲଫେ ଦିଶେ ଦାଉ ଦାଉ ॥
ମଉଳ ପଛେ ଚଟି କେଶ । ପବନେ ଉଡ଼େ କେଶ କେଶ ॥
ମହା ତପସ୍ୱୀ ଜନ ପ୍ରାୟେ । ଅଙ୍ଗ ଦିଶଇ ଜ୍ୟୋତିର୍ମୟେ ॥
ଏମନ୍ତ ବେଶେ ବନମାଳୀ । ଶ୍ରୀହସ୍ତେ ସୁବର୍ଣ୍ଣର ଥାଳ ॥
ତହିଁ ଗରମ ରୋଟି ଭରି । ଘୃତ ନବାତ ଅଛି ପୂରି ॥
ମୁଗ ତିଅଣ ସଙ୍ଗେ ଦଧି । ଧରି ପ୍ରବେଶ ଦୟାନିଧି ॥
ସେ ଜ୍ଞାନାନନ୍ଦ ଦାସେ ଶୋଇ । ଅଛନ୍ତି କଛି ଚିନ୍ତା ନାହିଁ ॥
ଏମନ୍ତ ବେଳେ ଦେବ ହରି । ଡାକିଲେ ଡାକ ଗୋଠଚାରି ॥
ଉଠ ଯେ ଜ୍ଞାନାନନ୍ଦ ଦାସେ । କମ୍ପା ଶୋଇଛ ଉପବାସେ ॥
ଆମ୍ଭେ ତୋହର କୁଳ ଇଷ୍ଟ । ଡାକୁଛୁ ବେଗ ହୋଇ ଉଠ ॥
ତା ଶୁଣି ଜ୍ଞାନାନନ୍ଦ ଦାସେ । ଉଠି ଚାହିଁଲେ ଚଉପାଶେ ॥
ଦେଖିଲେ ବଇଷ୍ଣବ ମୂର୍ତ୍ତି । ଉଠି ପ୍ରଣାମ କଲ ଧାତି ॥
କାକୁସ୍ଥ ହୋଇ ପଚାରନ୍ତି । କମ୍ପା ବିଜୟେ ଅର୍ଦ୍ଧରାତି ॥
ଶୁଣି ବୋଇଲେ ପୀତବାସ । ଏ ବୃନ୍ଦାବନେ ଆମ୍ଭ ବାସ ॥
ଶୁଣିଲୁ ଜ୍ଞାନାନନ୍ଦ ଦାସେ । ଚାରି ଦିନର ଉପବାସେ ॥

ଶୟନ କରଣ ଅଛନ୍ତି । ଏଣୁ ବ୍ୟାକୁଳ ଆମ୍ଭ ମତି ॥
ଅଇଲୁଁ ଭକ୍ଷ ଜଳ ଧରି । ବସିଣ ଭୁଞ୍ଜ ବେଗ କରି ॥
ତୋ ମନେ ସଂଶୟ ନ କରି । ଆମ୍ଭେ ଯେ କୁଳଗୁରୁ ତୋର ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ବେଢିଥାଳୀ । ଥୋଇ ଜାଳିଲେ ଦୀପାବଳି ॥
ତା ଦେଖି ଜ୍ଞାନାନନ୍ଦ ଦାସ । ମନରେ ହୋଇଣ ହରଷ ॥
ଚିନ୍ତିଲେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଚିହ୍ନ । ଆନନ୍ଦେ କଲେକ ଭୋଜନ ॥
ଉଠିଣ ମୁଖ ହସ୍ତ ଧୋଇ । ବୋଇଲେ ଶୁଣିମା ଗୋସାଇଁ ॥
ଏ ପୁରେ ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ ଭୋଜନ । କରନ୍ତି ହବ ଲୋକମାନ ॥
ଏ କଥା ଅଟଇ କେମନ୍ତ । ଏଣେ ସନ୍ଦେହ ମୋର ଚିତ୍ତ ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ଆଦିକନ୍ଦ । ବୋଇଲେ ଶୁଣ ଜ୍ଞାନାନନ୍ଦ ॥
ଏ କ୍ଷେତ୍ର ମହାତମ ଯାହା । ଜାଣନ୍ତି ପାର୍ଷଦଙ୍କ ନାହା ॥
ଯାହାକୁ ନୁହଇ ଗୋଚର । ଅନ୍ୟ କହିବା ଶକ୍ତି କାର ॥
କାଲି ମୈଛବ ବେଳେ ଆସ । ଫିଟିବ ଏଥିର ସନ୍ଦେଶ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ବନମାଳୀ । ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଥାଳୀ ଧରି ଚଳି ॥
ତହୁଁ ହୋଇଲେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ । ଶୁଣ ହେ ସୁମନ ରାଜନ ॥
ସେ ଯେ ଗୋଧଡ଼ି ମହାଜ୍ଞାନୀ । ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ନ ପାରିଲେ ଚିହ୍ନି ॥
ଯା ମାୟା ଦେବେ ଅଗୋଚର । କାହୁଁ ଜାଣିବ ନର ଛାର ॥
ମନୁଷ୍ୟ ପ୍ରାୟ ତାଙ୍କୁ ମଣି । ଶୟନ କଲେକ ରଜନୀ ॥
ଭଜଣ ରାମ କୃଷ୍ଣ ହରି । ପ୍ରଭାତୁଁ ସ୍ନାନ ବେଗେ ସାରି ॥
ମାଳା ତିଳକ ଆଦି ଯେତେ । ମଣ୍ଡି ହେଲେ ସେ ବିଧିମତେ ॥
ଶିରେ ଡୋରିଆ ଶୋଭା କାଣ । ଅଙ୍ଗେ ଗୋଧଡ଼ି ଆଭରଣ ॥
ହସ୍ତରେ ଦଣ୍ଡ କମଣ୍ଡଳ । ପ୍ରବେଶ ଗୋବିନ୍ଦଙ୍କ ଆଳ ॥
ତହିଁ ହେଉଛି ମହୋଛବ । କେ ତାହା ବଚନେ କହିବ ॥
ଅନେକ ସାଧୁ ବୃନ୍ଦ ଦାସ । ବିପ୍ର ବୈଷ୍ଣବ ଯେ ସନ୍ନ୍ୟାସ ॥
ଯୋଗୀ ଜଙ୍ଗମ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ । ଯେ ଦୁଃଖୀ ଦରିଦ୍ର ଭିକାରୀ ॥
ଅପରେ ଯେତେ ଜାତିମାନ । ସମସ୍ତେ କରନ୍ତି ଭୋଜନ ॥

ପ୍ରସାଦ ପରଶନ୍ତି ଆଣି । ଭୁଞ୍ଜନ୍ତି ପୁରୁଷ ତରୁଣୀ ॥
ଶ୍ରୀହସ୍ତେ ବେଣୁ ଗୋଟି ଧରି । ମଧ୍ୟେ ବିଜୟ ନରହରି ॥
ହୋଇ ଗୋପାଳ ବାଳମୂର୍ତ୍ତି । ସବୁ ଚରିତ୍ର କରୁଛନ୍ତି ॥
କେ କହୁ ସେଠାର ଆନନ୍ଦ । ତହିଁ ପ୍ରବେଶି ଜ୍ଞାନାନନ୍ଦ ॥
ସଭାକୁ ଅନାଇଣ ଦେଲେ । ଗୋବିନ୍ଦ ମାୟା ଭୁଆଇଲେ ॥
ସର୍ବେ ଦିଶନ୍ତି ଚତୁର୍ଭୁଜ । ଶ୍ରୀକରେ ଶଙ୍ଖଚକ୍ର ତେଜ ॥
ନର ସ୍ୱରୂପ କେହୁ ନୋହେ । ସର୍ବେ ଦିଶନ୍ତି ବିଷ୍ଣୁ ପ୍ରାୟେ ॥
ଭୋଜନ କରୁଛନ୍ତି ବସି । ଏକୁ ଆରେକ ମିଶାମିଶି ॥
କେ କାହା କରୁ ବେଟି ଧରି । ଦେଉ ଅଛଇ ମୁଖେ ଭରି ॥
କାହାକୁ କେହୁ ହସ୍ତ ପାତି । କେ କାହା ମୁଖରୁ ଛଡ଼ାନ୍ତି ॥
କେ କାହା ମୁଖେ ହସ୍ତ ଧରି । କହନ୍ତି ଦିଅ ମଧୁକରୀ ॥
କେ ବୋଲେ ମୋରେ ଦୟାବହି । ଅଧରାମୃତ କିଛି ଦିଅ ॥
କେ ବୋଲେ ନୁହସି ଦାରୁଣ । ମୋହର ଭାଗ୍ୟ କାହିଁ ଗୁଣ ॥
ଏମନ୍ତ ଭାବ ଲାଗିଅଛି । ତାହା ଦେଖନ୍ତି ଶିଶ୍ୱବର୍ଷି ॥
ଶ୍ରୀହସ୍ତ ପ୍ରସାଦ ବହନ । ବୁଲି ମାଗନ୍ତି ସ୍ଥାନ ସ୍ଥାନ ॥
ତାହା ଦେଖିଣ ସଭାଜନ । କହନ୍ତି ନବଧା ବଚନ ॥
ଭୁଣ୍ଡରୁ କାଢ଼ିଣ କଅଁଳେ । ଦିଅନ୍ତି ଗୋବିନ୍ଦଙ୍କ ହସ୍ତେ ॥
ତାହା ପାଇଣ ଭାବଗ୍ରାହୀ । ଆନନ୍ଦ କେ ପାରିବ କହି ॥
ଦେଖିଣ ସେ ଜ୍ଞାନ ଗୋଧଡ଼ି । କର ଯୁଗଳ ଶିରେ ଯୋଡ଼ି ॥
ବିସ୍ମୟ କଲା ମନେ ତାର । ବୋଇଲା ଏକି ଚମତ୍କାର ॥
ସର୍ବେ ଦିଶନ୍ତି ଚତୁର୍ଭୁଜ । କେବଳ ବିଷ୍ଣୁମୟ ତେଜ ॥
ମଧ୍ୟେ ବିଜୟ ବେଣୁଧର । ଦିଶନ୍ତି ମନୁଷ୍ୟ ଆକାର ॥
ଏ ନର୍ତ୍ତେ ପ୍ରଭୁ ଗୋପୀନାଥ । ଆମର ନୋହେ ଏ ଚରିତ ॥
ମୋ ଗର୍ବ ଭଞ୍ଜନ ନିମନ୍ତେ । ଏ ଲୀଳା ଦେଖାଇଲେ ମୋତେ ॥
ମୁଁ ମୂଢ଼ ମନ୍ଦକୃତ୍ୟ କଲି । ପ୍ରଭୁ ମହିମା ନ ଜାଣିଲି ॥
ଗର୍ବ ଯେ କଲି ମୋର ମନେ । କେ ମୋତେ ରଖୁ ତ୍ରିଭୁବନେ ॥

ଏମନ୍ତ କହି ସ୍ତୁତି ଭଣି । ବୋଇଲେ ନମୋ ଚକ୍ରପାଣି ॥
ସକଳ ଜୀବ ପଡ଼ିଦାତା । ଏଣୁ ତୁ ସର୍ବଜନ ପିତା ॥
ଏଥୁ ମୁଁ ନୁହଇ ଅନ୍ତର । ମୋ ଅପରାଧ କ୍ଷମାକର ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ପାଦେ ପଡ଼ି । ଉଠି କପାଳେ କରଯୋଡ଼ି ॥
ବୋଇଲେ ଦଇଅ ମଧୁକେଶରୀ । ସବୁ ଜାଣିଲେ ଦେବ ହରି ॥
ଏ ବୃନ୍ଦାବନ ମଧ୍ୟଗତେ । ଅଛନ୍ତି ଦେହଧାରୀ ଯେତେ ॥
ମନୁଷ୍ୟ ଆଦି ପଶୁଗଣେ । କୀଟ ପତଙ୍ଗ ତରୁଗଣେ ॥
ଏ ସର୍ବ ତୋହର ଶରୀର । ତୁ ଅଛୁ ଅନ୍ତର ବାହାର ॥
ଏଥେ ସନ୍ଦେହ କିଛି ନାହିଁ । ଏବେ ଜାଣିଲି ଭାବଗ୍ରାହୀ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଭାବଭରେ । ବେନି ନୟନୁ ନୀର ଝରେ ॥
ପ୍ରେମ ପୁଲକ ହେଲା କାୟେ । କଦମ୍ବ କୋରକ ପରାୟେ ॥
କଣ୍ଠ ହୋଇଲା ଗଦ ଗଦ । କାହୁଁ ସ୍ଫୁରିଲା କେତେ ପଦ ॥
ଆନନ୍ଦେ କୃତ କୃତ୍ୟ କରି । ମାଗିଲେ ଦଇଅ ମଧୁକେଶରୀ ॥
ଅନାଇ ଦେଲେ ଆନନ୍ଦକନ୍ଦ । ଭାବେ ବୁଡ଼ିଲେ ଜ୍ଞାନାନନ୍ଦ ॥
ବୋଇଲେ ନିସ୍ତରିଲି ମୁହିଁ । ଶୁଣ ହେ ମନ ନୃପସାଇଁ ॥
ସେ ଦିନୁ ସେ ଜ୍ଞାନ ଗୋଧଡ଼ି । ନ ଗଲେ ବୃନ୍ଦାବନ ଛାଡ଼ି ॥
ମନ ବଚନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ । ପୂଜଣ ଗୋବିନ୍ଦ ପଦ୍ମରେ ॥
ତହିଁ ରହିଲେ କୁଟୀ କରି । ଭଜନ ଗୋଟି ମୂଳ କରି ॥
ଦେହାନ୍ତେ ପାଇଲେକ ଗତି । ତାହା ଜାଣିଲେ ରାଧାପତି ॥
ମୁଁ ତାହା ନ ପାରଇ ଜାଣି । ଶୁଣ ଇନ୍ଦ୍ରଦ୍ୟୁ ଚୂଡ଼ାମଣି ॥
ଏ ଦାର୍ଢ୍ୟଭକ୍ତି ରସାମୃତ । କେବଳ ଶ୍ରବଣେ ଅମୃତ ॥
ଶରଣ ବିପ୍ର ରାମଦାସ । ହେ ପ୍ରଭୁ କମଳା ବିଳାସ ॥
ଯେ ବୃନ୍ଦାବନ ଭକ୍ତବୃନ୍ଦ । ତାଙ୍କ ଚରଣ ଅରବିନ୍ଦ ॥
ମଧୁ ରସକୁ କରି ଆଶ । ମୋ ମନଭୃଙ୍ଗ କରୁ ଗ୍ରାସ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତେ ମନଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ ଜ୍ଞାନାନନ୍ଦ ଦାସ ଦାର୍ଢ୍ୟଭାବ ବର୍ଣ୍ଣନେ ନାମ ଅଷ୍ଟଚତ୍ୱାରିଂଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ଊନପଞ୍ଚାଶତ ଅଧ୍ୟାୟ
ଆନନ୍ଦା-ଶବର ସମ୍ବାଦ

ନମସ୍ତେ ପ୍ରଭୁ ରଘୁନାଥ । କାଣ୍ଡ କୋଦଣ୍ଡ ବେନହସ୍ତ ॥
କୌଶଲ୍ୟା ଦେବୀଙ୍କ ନନ୍ଦନ । ଅଶେଷ ମୁନିଙ୍କ ବନ୍ଦନ ॥
ତେଣୁ ଶରଣ ବିପ୍ର ରାମ । ପୂରଅ ମୋର ମନସ୍କାମ ॥
ପୁଣି ଚୈତନ୍ୟ ମହାଜ୍ଞାତା । କହଇ ବିଷ୍ଣୁ ଭକ୍ତ କଥା ॥
ଶୁଣ ସୁମନ ଶୁଦ୍ଧଭାବେ । ମୁଁ ଯାହା କହୁଅଛୁ ଏବେ ॥
ଶ୍ରୀହରି ଭକ୍ତମାନଙ୍କର । ମହିମା ଅପାରୁ ଅପାର ॥
ଯେ ନର ଶ୍ରଦ୍ଧାଭାବେ ଶୁଣି । ସେ ତରେ ଭବ ତରଙ୍ଗିଣୀ ॥
ଦେଖ ସେ ଜାତିରେ ଶବର । ଜଳ ମାଳରେ ତାର ଘର ॥
ନାମ ଆନନ୍ଦେ କଉତୁକୀ । ନରତେ ପତଙ୍ଗ ପାତକୀ ॥
ପୁତ୍ର ଦୁହିତା ତାର ନାହିଁ । ଏକା ସେ ପତି ପତ୍ନୀ ଦୁଇ ॥
କେବଳ ପକ୍ଷୀ ବେଣ୍ଟ କରେ । ସେ ଅଠାକାଣ୍ଡିଆ ଜଳରେ ॥
ଜାଲ ପକାଇ ଫାଶ ପାତି । ପକ୍ଷୀଙ୍କି ମାରୁଥାଇ ନିତି ॥
ସେ ପକ୍ଷୀ ମାଂସ ବିକ ଆଣି । ପ୍ରାଣ ପୋଷନ୍ତି ବେନପ୍ରାଣୀ ॥
ଏମନ୍ତେ ବେନଜଣ ଥାନ୍ତି । ପାତକ ବୋଲି ନାହିଁ ଖ୍ୟାତି ॥
ଯେ ନିତ୍ୟେ ଜୀବହତ୍ୟା କରେ । ଅନ୍ୟ ପାପକୁ ସେ କି ଡରେ ॥
ନ ଜାଣେ ଅନ୍ୟ କଥାମାନ । ଯେ ତୀର୍ଥବ୍ରତ ଦାନ ପୁଣ୍ୟ ॥
ଶ୍ରୀରାମ କୃଷ୍ଣ କଥାମାନ । ସ୍ୱପନେ ଶୁଣିଲ ନାହିଁ କର୍ଣ୍ଣ ॥
ସାଧୁଙ୍କ ସଙ୍ଗ କରିବାର । ତିଳେହେଁ ମନ ନାହିଁ ତାର ॥
କେବଳ ଜୀବହତ୍ୟା କରେ । ବଞ୍ଚଇ କାଳ କ୍ଷେପଣରେ ॥
ଉତ୍ତର ଦେଶରେ ଭକତ । ବିଚାର କଲେ ତାଙ୍କ ଚିତ୍ତ ॥
ବାରେ ମୁଁ କ୍ଷେତ୍ରବରେ ଯିବି । ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରିବି ॥
ଏମନ୍ତ ବିଚାରିଣ ଚିତ୍ତେ । ଗମିଲେ କ୍ଷେତ୍ରବର ନିମନ୍ତେ ॥
ଗ୍ରାମ ଗ୍ରାମକେ ରହି ରହି । ମିଳିଲେ ସେ ଗ୍ରାମରେ ଯାଇ ॥
ଆସି ପ୍ରବେଶ ହେଲେ ତହିଁ । ଶବର ଦ୍ୱାରେ ଉଭା ହୋଇ ॥

ବସ୍ତ୍ର କଲେ ହୃଦପୁରେ । ସ୍ୱକ କଣ୍ଠିବା ଏଠାରେ ॥
ଏମନ୍ତ ଭାବ ତହିଁ ବସି । ଆନନ୍ଦେ ରାମନାମ ଘୋଷି ॥
ତାହା ଶୁଣିଣ ସେ ଶବର । ମନ୍ଦରୁ ହୋଇଲା ବାହାର ॥
ପାଶେ ପ୍ରବେଶ ହେଲା ଆସି । ପୁଚ୍ଛଇ ମନ୍ଦ ମନ୍ଦ ହସି ॥
କହେ ବୈଷ୍ଣବ କେଉଁଠାରେ । କମ୍ପା ଅଇଲ ଏହୁ ପୁରେ ॥
କାହୁଁ ଅଇଲେ ଯିବ କାହିଁ । ସ୍ୱରୂପ କହ ହେ ଗୋସାଇଁ ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଇଲେ ଅତଥ । ଶୁଣ ଶବର କହୁଁ ସତ ॥
ଆମ୍ଭେ ଯେ ସଦା ତୀର୍ଥବାସୀ । ଯୋଗେ ମିଳିଲୁ ଏଥେଁ ଆସି ॥
ଦକ୍ଷିଣ ଦେଶକୁ ଗମନ । କରିବୁ ବସ୍ତୁରୁଛୁ ମନ ॥
ଶ୍ରୀରାମ ଧାମ ଯାଏ ଯିବୁ । ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରିବୁ ॥
ତହିଁ ଉତ୍ତରେ ରଘୁବର । ଯେଣେ ନେବେ ଇଚ୍ଛା ତାଙ୍କର ॥
ମୋହର ନୁହଇ ଆୟୁତ୍ତ । ଶବର କହିଲୁ ଟି ସତ୍ୟ ॥
ତୋହର ନାମ ଗୋଟି କସ । କେବଣ ଗୁରୁର ତୁ ଶିଷ୍ୟ ॥
ଜାତକା ଅଟେ କସ ତୋର । କହ ତୋ ସ୍ୱରୂପ ଆଗ୍ରର ॥
ତା ଶୁଣି ଶବର କହଇ । ଶୁଣ ହେ ବୈଷ୍ଣବ ଗୋସାଇଁ ॥
ନାମ ମୋ ପଡ଼ିଛି ଯାହା । କହୁଅଛି ମୁଁ ଶୁଣ ତାହା ॥
ଆନନ୍ଦ ନାମ ଗୋଟି ମୋର । ଦେଇ ଯେ ଅଛନ୍ତି ପିଅର ॥
ଜାତି ମୋ ଅଟଇ ଶବର । କେଜାଣେ ଗୁରୁ ବୋଲି ମୋର ॥
କସ ହୁଅଇ ଗୁରୁ କଲେ । ଏହା ମୁଁ ନ ଜାଣଇ ଭଲେ ॥
ଏବେ ଗୋସାଇଁ ତା କହିବ । ଶୁଣିବ ଗୁରୁ ଶିଷ୍ୟ ଭାବ ॥
ଶୁଣି ଅତଥ କହେ ଧୀର । ଶୁଣରେ ଆନନ୍ଦା ଶବର ॥
ଯେବେ ତୁ କରନାହୁଁ ଗୁରୁ । କରୂପେ ତରିବୁ ସଂସାରୁ ॥
ଶ୍ରୀରାମ କୃଷ୍ଣ ମନ୍ତ୍ର ବାଣୀ । ଯେବେ ଶ୍ରବଣେ ନାହୁଁ ଶୁଣି ॥
ନଷ୍ଟେ ନରକେ ଗତି ତୋର । ମୂକ ହୋଇଲା ମନେକର ॥
ତୋ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରସଙ୍ଗ ହେବାର । ଉଚିତ ନୁହଇ ଆମ୍ଭର ॥
ଏମନ୍ତ କହି ପୋତି ମଥା । ରହିଲେ ନ କହିଣ କଥା ॥

ତା ଶୁଣି ବୋଲଇ ଶବର । ଶୁଣ ଗୋସାଇଁ ମୋ ଉତ୍ତର ॥
ମୁଁ ଯେବେ ଏଡ଼େ ପାପୀଜନ । ପବିତ୍ର କର ମୋ ଜୀବନ ॥
ଶ୍ରୀରାମ ନାମ ମନ୍ତ୍ର ସାର । ଶ୍ରବଣେ ଦିଅ କୃପା ମୋର ॥
ପାଇ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଉପଦେଶ । ପାତକ ମୋର ହେଉ ନାଶ ॥
ତୁମ୍ଭେ ପର ଉପକାରେ । ବିଚରନ୍ତେ ଭ୍ରମି ଏ ସଂସାରେ ॥
ମୁଁ ତୁମ୍ଭ ଚରଣେ ଶରଣ । କର ମୋ ଜୀବ ପରିତ୍ରାଣ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ପାଦେ ପଡ଼ି । ଉଠି ମସ୍ତକେ କର ଯୋଡ଼ି ॥
ବଚନଟି କହିଲା ବହୁତ । ଶୁଣି ସନ୍ତୋଷ ସେ ଅତିଥ ॥
ଶୁଣ ହେ ମନ ମହୀପାଳ । ସାଧୁଙ୍କ ସେବା ଏତେ ଫଳ ॥
ଉଦେ ହୋଇଲେ ଦିନକର । ଯେସନେ ନାଶେ ତମଘୋର ॥
ଶରଦ ହୋଇଲେ ପ୍ରବେଶ । ଜଳୁଁ କଳୁଷ ଯେସନେ ନାଶ ॥
ଲାଗିଲେ ପରଶ ପଥର । ସୁବର୍ଣ୍ଣ ହୁଏ ଲୁହା ଗୁର ॥
ବସନ୍ତ କାଳ ଆଗମନେ । କାଷ୍ଠ ଚନ୍ଦନ ହୁଏ ଯେସନେ ॥
ଯେସନେ ଦେଖ ନଦୀଜଳ । ଗଙ୍ଗା ସଙ୍ଗତେ ହେଲେ ମେଳ ॥
ତେସନେ ଗଙ୍ଗା ହୁଏ ସେହି । ଭେଦ କରନ୍ତା କେହି ନାହିଁ ॥
ଏଣୁ ସୁସଙ୍ଗ ଫଳ ଯେତେ । କେ କହି ପାରିବ ସାକ୍ଷାତେ ॥
ତହୁଁ ଶବର ଗଲା ଚଳି । ନିଜ ମନ୍ଦିରେ ଯାଇ ମିଳି ॥
କହିଲା ନିଜ ପତ୍ନୀ ପାଶ । ଘେନବି ମନ୍ତ୍ର ଉପଦେଶ ॥
ବୈଷ୍ଣବ ଜଣେ ଛନ୍ତି ବସି । ଉତ୍ତମ ସାଧୁ ତୀର୍ଥବାସୀ ॥
ତାହାଙ୍କଠାରୁ ମନ୍ତ୍ର ସାର । ଘେନିବି ମନ ହେଲା ମୋର ॥
ଏମନ୍ତ କହି ନିଜପୁର । ଗୋମୟେ କରଣ ସଂସ୍କାର ॥
ନାନା ବର୍ଣ୍ଣରେ ଦେଇ ଝୋଟି । ପକାଇ ମୃଗଛାଲ ଗୋଟି ॥
ସୁସ୍ୱାଦୁ ଫଳମୂଳ ମାନ । ଯତନେ ଥୋଇଲା ସେ ସ୍ଥାନ ॥
ଅତିଥି ବିଜେ କରାଇଲା । ନେଇ ଆସନେ ବସାଇଲା ॥
କହିଲା ବିନୟ ବଚନ । ପବିତ୍ର କର ମୋ ଜୀବନ ॥
ତା ଶୁଣି କହନ୍ତି ଅତିଥ । ଶୁଣ ଶବର କହୁଁ ସତ୍ୟ ॥

ଆମ୍ଭେ ଯଦ୍ୟପି ନାମ ତୋତେ । ଦେବୁଁ ସ୍ୱରୂପ କହ ମୋତେ ॥
ଆମ୍ଭର ଆଜ୍ଞା ପାଳୁଥିବୁ । କେବେ ଅନ୍ୟଥା ନ କରିବୁ ॥
ଏକଥା ସତ୍ୟ କରୁ ଯେବେ । ତୋ କର୍ଣ୍ଣେ ମନ୍ତ୍ର ଦେବୁ ତେବେ ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଲଇ ଶବର । ଶୁଣ ଗୋସାଇଁ ସତ୍ୟ ମୋର ॥
ଯେ ଆମ୍ଭ କୁଳାଗ୍ରର କଥା । ଆମ୍ଭେ ତା ନ ଛାଡ଼ୁ ସର୍ବଥା ॥
ଏଥି ଉତ୍ତରେ କଥା ଯେହୁ । ବନ୍ଦନ କରି ଆଜ୍ଞା ହେଉ ॥
ପାଳିବି ସତ୍ୟ ସତ୍ୟ ମୋର । କହୁଛି ତୁମ୍ଭର ଛାମୁର ॥
ତା ଶୁଣି ଅତିଥି ବୋଇଲେ । ମୁଁ ଯାହା କହୁଅଛି ଭଲେ ॥
ଯେବେ ତୁ ଦେଖିବୁ ଅତିଥ । ଆଗେ କରିବୁ ଦଣ୍ଡବତ ॥
କ୍ଷମତା ଥିଲେ କିଛି ଦେବୁ । ନ ଦେଲେ ବିନୟେ କହିବୁ ॥
ଯେ ନାମ କରିବ ଗାୟନ । ଶୁଣିବୁ ଶ୍ରଦ୍ଧା କରି ମନ ॥
ଯେବା ଭୋଜନ ତହିଁ କରି । ଭୁଞ୍ଜିବୁ କୃଷ୍ଣ ନାମ ଧରି ॥
ଏ କଥାଟିକ ସତ୍ୟକର । ସତ୍ୟ ବୋଇଲା ସେ ଶବର ॥
ତା ଶୁଣି ସେ ଶବର ଆଣି । ସିଞ୍ଚିଲେ ମୁଣ୍ଡେ କୁଶପାଣି ॥
ବସାଇ ଆପଣା ନିକଟେ । ତିଳକ ଦେଲେ ଭାଲପଟେ ॥
ରାମ ତାରକ ମନ୍ତ୍ର ସାର । କହିଲେ କର୍ଣ୍ଣରେ ତାହାର ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣରେ ଶବର । ଯାହା କହିଲୁ କର୍ଣ୍ଣେ ତୋର ॥
କେବଳ ଇଷ୍ଟ କରି ତୋର । କେବେହେଁ ମନୁ ନ ପାସୋର ॥
ଏ ଯେଉଁ ମହାମନ୍ତ୍ର ଗୋଟି । ଭବବନ୍ଧନ ପାରେ କାଟି ॥
ଏଥିରେ ହେବ ଯା ବିଶ୍ୱାସ । ତାକୁ ପାତକ ଛାଡ଼ି ନାଶ ॥
ଏ ଯେଉଁ ଭବସିନ୍ଧୁ ବାରି । ନାମ ନାବରେ ହେବ ପାରି ॥
ନାମ ଅନଳ କଣିକରେ । ପାତକ ତୁଳା ପର୍ବତରେ ॥
ଛୁଇଁବା ମାତ୍ରେ ଭସ୍ମ ହେବ । କେବଳ ବିଶ୍ୱାସ ଯା ଥିବ ॥
ଏମନ୍ତ ଗୁରୁଆଜ୍ଞା କହି । ଉଠିଲେ ବୈଷ୍ଣବ ଗୋସାଇଁ ॥
ସେ ଫଳମୂଳ ସେବାକଲେ । ଉଠି ପ୍ରଭାତୁଁ ଚାଲିଗଲେ ॥
ଶବର ଖଣ୍ଡେ ଦୂର ଗଲା । ପ୍ରଣାମ କରିଣ କହିଲା ॥

କଥାଏ ମାତ୍ର ପୁଚ୍ଛିବଇଁ । କହ ମୋ ସନ୍ଦେହ ଫିଟାଇ ॥
ଏ ରାମ ନାମଗୋଟି ସାର । କେମନ୍ତ ସ୍ୱରୂପ ତାଙ୍କର ॥
ଏତେକ ମାତ୍ର କହିଯିବ । ଶୁଣି କହନ୍ତି ଗୁରୁଦେବ ॥
ଯାହା ତୁ ପଚାରିଲୁ ମୋତେ । କହିବା ଶୁଣ ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେ ॥
ନବୀନ ଜଳଘନ କାନ୍ତି । ପ୍ରାୟେସେ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ଜ୍ୟୋତି ॥
ଜେ କହୁ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ଶୋଭା । କୋଟିଏ ଚନ୍ଦ୍ରଜିଣି ପ୍ରଭା ॥
ରତ୍ନ କିରୀଟି ଶିରେ ଶୋହେ । ଯୋଗୀନ୍ଦ୍ର ଜନ ମନ ମୋହେ ॥
ରୁଚିର ଶ୍ରବଣେ ଯୁଗଳେ । ରତ୍ନ କୁଣ୍ଡଳ ବେନି ଲୁଳେ ॥
ଅମଳ କମଳ ନୟନ । ଚାହିଁଲେ ହରେ ପ୍ରାଣୀ ମନ ॥
ନାସିକା ଅତିହିଁ ରୁଚିର । ଧନ୍ୟ ସେ ସୁରଙ୍ଗ ଅଧର ॥
କଣ୍ଠେ କୌସ୍ତୁଭମଣି ସାଜେ । କାଣ୍ଡ କୋଦଣ୍ଡ ବେନିଭୁଜେ ॥
ହେମ କିଙ୍କିଣୀ କଟୀମାଝେ । ଚରଣେ ନୂପୁର ବିରାଜେ ॥
ରତ୍ନ କଠାଉ ଶ୍ରୀପୟରେ । ଯହିଁ ଶରଣ ସୁର ନରେ ॥
ଏମନ୍ତ ସ୍ୱରୂପ ସେ ରାମ । ଲକ୍ଷ୍ୟ ନୁହଇ କୋଟି କାମ ॥
ତୁ ଏହି ରୂପ ଧ୍ୟାନ କରି । ଭଜବୁ ରାମନାମ ଧରି ॥
ଏମନ୍ତ କହି ଗୁରୁ ଗଲେ । ଶବର ଲେଉଟି ଅଇଲେ ॥
ଏ କଥା କରି ଗଣ୍ଠିଧନ । ପ୍ରବେଶ ତା ନିଜ ଭବନ ॥
ସ୍ନାନ ଶଉଚ ଆଦି ହୋଇ । ଭୋଜନ କରିବାକୁ ଯାଇ ॥
ବସି ସେ ରୂପ ଧ୍ୟାନ କରି । ଭୁଞ୍ଜିଲା ରାମନାମ ଧରି ॥
ଏହି ପ୍ରକାରେ ପ୍ରତିଦିନ । କରି ସେ ବଞ୍ଚୁଥାଇ ଦିନ ॥
ନ କରି ରାମରୂପ ଧ୍ୟାନ । ରାମ ନ ବୋଲି ଏକଦିନ ॥
ଭୁଞ୍ଜେ ତା ନ ଦିଅଇ ବାରି । ଏହା ସେ ଅଛି ମୂଳକରି ॥
ଆମିଷ ଆଦି ଦ୍ରବ୍ୟମାନ । ଯାହା ସେ କରଇ ଭୋଜନ ॥
ଶ୍ରୀରାମ ନ ବୋଲି କେବଳ । ନ ଭୁଞ୍ଜେ କେଭେଁ ସେ ଶବର ॥
ଏମନ୍ତ ଗଲା କେତେଦିନ । ଶୁଣ ହୋ ସୁମନ ରାଜନ ॥
ଅନେକ ମୃଗଗୋଟି ମାରି । ତାହାର ମାଂସ ଆଣିକରି ॥

ଯତନେ କଲେକ ରନ୍ଧନ । ନାନାଦି ପ୍ରକାର ବ୍ୟଞ୍ଜନ ॥
ଭଜା ଶାକରନ୍ଧ ମହୁର । ଆମ୍ବିଳ ପାଚୁଡ଼ି ବେଶ୍ୱର ॥
ଏମନ୍ତ ନାନାବିଧ କରି । ସ୍ନାନାଦି କର୍ମମାନ ସାରି ॥
ଭୁଞ୍ଜିବା ନିମନ୍ତେ ଶବର । ବସିଲେ ଆସନେ ତାହାର ॥
ପତ୍ନୀ ତା ପରଶିଲା ଆଣି । ବୋଇଲା ଶୁଣ ପ୍ରାଣମଣି ॥
ଯେବେ ଏତେକ ଖାଇଦେବ । ବଳିଷ୍ଠ ବୋଲି ଜଣାଯିବ ॥
ଶୁଣି ଶବର ତୋଷ ହୋଇ । ପ୍ରିୟାକୁ ଆଗରେ ବସାଇ ॥
ଅନେକ ପରିହାସ କଲା । ଗୁରୁଙ୍କ ଆଜ୍ଞା ପାସୋରିଲା ॥
ମାଂସ ଖଣ୍ଡିକ ହସ୍ତେ ଧରି । ନାମ ନ ବୋଲି ତୁଣ୍ଡେ ଭରି ॥
ଗିଳିଲାବେଳେ ମନେ ଡାରି । ପଡ଼ିଲା ଗୁରୁ କହିବାରି ॥
ବୋଇଲା ଧିକ ମୋ ଜୀବନ । ଛାଡ଼ିଲି ଗୁରୁଦେବା ଜ୍ଞାନ ॥
ଏ ଦେହେଁ ପ୍ରୟୋଜନ କିସ । ଛାଡ଼ିଲି ଜୀବନର ଆଶ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଦୁଃଖାନ୍ତରେ । ଚଣ୍ଟି ଧଇଲା ବାମକରେ ॥
ଟର୍ଭିକୁ ଯିବ ବୋଲି କରି । ଭିଡ଼ି ଧଇଲା ଆଣ୍ଠ କରି ॥
ଭାର୍ଯ୍ୟାକୁ ବୋଇଲା ଲୋ ଶୁଣ । ଦାଢୁଆ କାଣ୍ଡ ପଟେ ଆଣ ॥
ଖଣ୍ଡା ବା କଟୁରି କୁରାଢ଼ୀ । ଯେ ତୋର ହସ୍ତେ ଯିବ ପଡ଼ି ॥
ବହନ ଘେନିକରି ଆସ । ବିଳମ୍ବେ ନାହିଁ ଆଉ ଯଶ ॥
ମୁଁ ମୂଢ଼ ମନ୍ଦବୁଦ୍ଧି କଲି । ଶ୍ରୀରାମ ନ ବୋଲି ଭୁଞ୍ଜିଲି ॥
ଆଣ୍ଠେ ମୁଁ ଧରିଅଛି ଚଣ୍ଟି । କଣ୍ଠ ତଳରୁ ଦେବ କାଟି ॥
ସେ ମାଂସ କାଢ଼ି ପକାଇବ । ମୁଖ ଧୋଇଣ ଶୁଚି ହେବ ॥
ଶାନ୍ତ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଦେବା ଜ୍ଞାନ । ପୁଣି ମୁଁ କରିବ ଭୋଜନ ॥
ଶୁଣି ଯୁବତୀ ବୋଲେ ଥାଇ । ତୋତେ କିଏ ସେ କଲା ବାଇ ॥
ଚଣ୍ଟି କାଟିଲେ ତୁ ମରିବୁ । ଏଖଣି ଜୀବନ ହାରିବୁ ॥
ଏ ବୁଦ୍ଧି କେହୁ ଦେଲା ତୋତେ । ଅନାଥ କରିବୁ କି ମୋତେ ॥
ଛାଡ଼ ତୁ ଏମନ୍ତ ସାହସ । ତୁଣ୍ଡୁ ପକାଇ ଦିଅ ମାଂସ ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଲଇ ଶବର । ସେ ପୁଣି ନୁହଇ ବାହାର ॥

ମୀନର କଣ୍ଠା ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ । ସେ ଗଳେ ଲଗିଣ ଅଛଇ ॥
ତଣ୍ଟିରୁ କାଟିଦେଲେ ହସ୍ତ । ଗର୍ଭକୁ ଯିବଟି ଉଚିତ ॥
ଶୁଣି ଯୁବତୀ ଡକା ପାଡ଼ି । ବୋଲଇ ହସ୍ତେ ଦିଅ କାଢ଼ି ॥
ଗର୍ଭକୁ ପଛେ ଯାଉ ମାଂସ । ନୋହିଲେ ମରିବୁ ଅବଶ୍ୟ ॥
ତୋ ପିଣ୍ଡ ଛାଡ଼ିଗଲେ ପ୍ରାଣ । ମୁଁ ବିଷ ଖାଇବି ପ୍ରମାଣ ॥
ଲଗିବ ସ୍ତ୍ରୀହତ୍ୟା ତୋତେ । ବୋଲି ଧଇଲା ବିଷ ହସ୍ତେ ॥
ତା ଦେଖି ବୋଲଇ ଶବର । ତୁ ପଛେ ନଷ୍ଟେ ମଲେ ମର ॥
ଯାବତ ସୃଷ୍ଟି ପ୍ରଳେ ହେଲେ । ସତ୍ୟ ମୁ ନ ଲଙ୍ଘିବ ଛଳେ ॥
ନିଶାରେ ଉଦେ ଦିନକର । ଶୀତଳ ହେବ ବୈଶ୍ୱାନର ॥
ବୃକ୍ଷ ପର୍ବତ ଗତାଗତ । ସାଗର ଲଙ୍ଘିବ ଜଗତ ॥
କଳଙ୍କ ତେଜି ନିଶାକର । ମୁନିଏ ହେବେ ଅନ୍ୟାଗ୍ରର ॥
ସତୀଏ ନିଜ ପତି ଛାଡ଼ି । ଅନ୍ୟ ପୁରୁଷ ସଙ୍ଗେ ଭିଡ଼ି ॥
ଏ ଉତପାତମାନ ହେଲେ । ସତ୍ୟ ମୁଁ ନ ଲଙ୍ଘିବ ଭଲେ ॥
କରିବ ଗୁରୁଙ୍କ ବଚନ । ଯାଉ ବା ଥାଉ ଏ ଜୀବନ ॥
ଏଥେ ବିଚାର ନାହିଁ ମୋର । ତାହା ଜାଣନ୍ତି ରଘୁବୀର ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ଉଠଗଲା । ପ୍ରଚଣ୍ଡ କାଣ୍ଡେକ ଆଣିଲା ॥
କ୍ଷୁରଧାରହୁଁ ଅତି ଗାଢ଼ । କାଟନ୍ତେ ଛାଡ଼ିଯିବ ହାଡ଼ ॥
କଣ୍ଠରେ ବସାଇଲା ନେଇ । ତାହା ଜାଣିଲେ ଭବଗ୍ରାହୀ ॥
ଯେ ପ୍ରଭୁ ଭକତ ବତ୍ସଳ । ଭକତଭବ ଯାର ମୂଳ ॥
ନାହିଁ ତା ଉଚ୍ଚ ନୀଚ ଜାତି । ନ ଥାଇ ଧର୍ମାଧର୍ମ କାନ୍ତି ॥
ନିଷ୍କାମଶକ୍ତ ଏକା ଥିବ । ହୃଦ୍ୟରେ ଯାର ଦୃଢ଼ ହେବ ॥
ସେ ତାର ମିତ୍ର ସମ ପର । ତାହାକୁ ଜଗିଥାନ୍ତି ହରି ॥
ଏ କଥା ଅଟଇ ପ୍ରମାଣ । ସକଳ ଶାସ୍ତ୍ରେ ଏ ବଖାଣ ॥
ମାୟାରେ ବିପ୍ରରୂପ ହୋଇ । ବିଜୟ କଲେ ଭବଗ୍ରାହୀ ॥
ଯେତେକ ବନ୍ଧୁପ୍ରାପ୍ତ ଦଶି । ଆକାଶୁ ପଡ଼ିଲେ କି ଖସି ॥
ଶବର ଆଗେ ହେଲେ ଉଭା । କେ କହୁ ତାହାଙ୍କର ଶୋଭା ।

ଅଳପ ମୃଦୁ ମୃଦୁ ହସି । କହନ୍ତି ପ୍ରଭୁ ବ୍ରହ୍ମବାଣୀ ॥
ଶୁଣରେ ଆନନ୍ଦା ଶବର । କମ୍ପା କାନ୍ଦୁଛି ପତ୍ନୀ ତୋର ॥
ତୁ ହସ୍ତେ କାଣ୍ଡପଟେ ଧର । କମ୍ପା ତଣ୍ଟିରେ ଅଛୁ ଭର ॥
ରୁଧିର ଗଳେ କି ନିମନ୍ତେ । ଫେଡ଼ିଣ କହ ତୁମ୍ଭ ମୋତେ ॥
ତା ଶୁଣି ଶବରର ନାରୀ । କାନ୍ଦଇ ବିପ୍ର ପାଦ ଧରି ॥
କାହୁଁ ବିଜୟ କଲ କନା । ଜୀବନ ରଖ ବାରେ ସିନା ॥
ପତି ମୋ କାଟୁଅଛି ତଣ୍ଟି । ଛଡ଼ାଇ ନିଅ କାଣ୍ଡଗୋଟି ॥
ତା ଶୁଣି କହଇ ଶବର । କାଣ୍ଡ କେ ଛଡ଼ାଇବ ମୋର ॥
ମୋ ସତ୍ୟବ୍ରତ କଲେ ନାଶ । ଅଧର୍ମ ପାଇବ ଅବଶ୍ୟ ॥
ଗୁରୁ ମୋ ଦେବା ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞାନ । ଶ୍ରୀରାମ ସୁମର ଭୋଜନ ॥
କରିବୁ ବୋଲି ଆଜ୍ଞା ଦେଲେ । ତାହା ମୁଁ ପାଶୋରିଲି ଭୋଳେ ॥
ଦେଖ ମୋହର ମନ୍ଦକର୍ମ । ବିଧାତା ମୋତେ କଲା ଭ୍ରମ ॥
ଏଣୁ ମୁଁ ମରିବି ଅବଶ୍ୟ । ଏ ଦେହେ ପ୍ରୟୋଜନ କିସ ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଲନ୍ତି ଶ୍ରୀହରି । ମଲେ ଅଜବୁ କେଉଁ ଶିରୀ ॥
ଛାଡ଼ ଆଜିକ ଯାଉ କନା । କାଲି ଭଜନ କରୁ ସିନା ॥
ତା ଶୁଣି ବୋଲଇ ଶବର । ଭଲ କହିଲୁ ବିପ୍ରବର ॥
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଆଜ୍ଞା ଲଙ୍ଘି ମୁହିଁ । କେତେ କାଳହିଁ ବଞ୍ଚିବଇଁ ॥
ଅବଶ୍ୟ ଥରେ ତ ମରିବି । କମ୍ପା ନରକେ ସଞ୍ଚରିବ ॥
ଏଣୁ ନ ବୋଲ ମୋତେ କିଛି । ନିଶ୍ଚୟ ପ୍ରାଣ ଦେଉଅଛି ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି କାଣ୍ଡ ଧରି । ତଣ୍ଟି କାଟନ୍ତେ ଆଣ୍ଠ କରି ॥
ତା ଦେଖି ପ୍ରଭୁ ରଘୁନାଥ । ବେଗେ ଧଇଲେ ତାର ହସ୍ତ ॥
ବୋଇଲେ ତୁ ରେ ଭକ୍ତମଣି । ଆମ୍ଭେ କୋଦଣ୍ଡ ଚକ୍ରପାଣି ॥
ଆମ୍ଭେଟି ଜଗତ ଈଶ୍ୱର । ତୁ ମନେ ସନ୍ଦେହ ନ କର ॥
ତା ଦେଖି ବୋଲଇ ଶବର । ଦେଖାଅ ନିଜ ରୂପ ତୋର ॥
ଗୁରୁ କହିଲେ ଯେଉଁ ରୂପ । ଦେଖିଲେ ସେ ରାମ ସ୍ୱରୂପ ॥
ତେବେ ମୁଁ ପରତେ କରିବ । ନୋହିଲେ ଜୀବନ ହାରିବ ॥

ଶୁଣି ବୋଲନ୍ତି ଦେବରାଜ । ତୋହର ବେନି ଚକ୍ଷୁ ଭୁଜ ॥
ଶୁଣି ଶବର ତୋଷମନ । ତକ୍ଷଣେ ବୁଜିଲା ନୟନ ॥
ଭକତଭାବେ ଦେବ ହରି । ତକ୍ଷଣେ ନିଜରୂପ ଧରି ॥
ଭକତ ଆଗେ ହେଲେ ଉଭା । କୋଟି କନ୍ଦର୍ପ ରୂପ ଶୋଭା ॥
କୋଟିଏ ଇନ୍ଦ୍ର ନୀଳମଣି । କାନ୍ତିକି ଯିବେ ନିଉଛୁଣି ॥
ସେ ଦୁର୍ବାଦଳ ନବଘନ । ଜିଣି ସୁନ୍ଦର ସୁବଦନ ॥
ଚନ୍ଦ୍ର ବଦନ ବିମ୍ବାଧର । ରାଜୀବ ଲୋଚନ ସୁନ୍ଦର ॥
ଅତି ବିସ୍ତାର ବକ୍ଷସ୍ଥଳ । ବଳଣି ସୁବାହୁ ଯୁଗଳ ॥
କାଣ୍ଡ କୋଦଣ୍ଡ ବେନି ଭୁଜେ । ଅଶେଷ ଦୁଷ୍ଟ ଦର୍ପ ଗଞ୍ଜେ ॥
କଣ୍ଠେ କୌସ୍ତୁଭମଣି ଲୁଳେ । ଶ୍ରୀବତ୍ସ ଚିହ୍ନ ହୃଦସ୍ଥଳେ ॥
ହେମକଙ୍କଣ ବେନିକର । କଟୀରେ ଶୋଭେ ପୀତାମ୍ବର ॥
ହେମ ମେଖଳା ତଥି ସାଜେ । କୋଟିଏ ରବିତେଜ ଗଞ୍ଜେ ॥
ଚରଣେ ସୁରନ୍ଦୂ କଟାଉ । ତେଜେ ବିରାଜେ ଦାଉ ଦାଉ ॥
ସେ ପାଦପଦ୍ମେ ଶୋଭାବନ । ଝଳଇ ଅଷ୍ଟାଦଶ ଚିହ୍ନ ॥
ଅରୁଣ କୋକନଦ ଛବି । ଭକତ ସୁଖ ଯାହା ଭାବି ॥
ଏମନ୍ତ ସ୍ୱରୂପ ଦର୍ଶନ । କରି ଶବର ତୋଷମନ ॥
ସର୍ବ ସଂଶୟ ଗଲା ଫିଟି । ଶବର ତାଙ୍କ ପାଦେ ଲୋଟି ॥
ଶ୍ରୀରାମ ବୋଲନ୍ତି ଶବର । ଉଠି ତୁ ମାଗି ଘେନ ବର ॥
ତା ଶୁଣି ଶବର ଆନନ୍ଦ- । ବୋଲଇ ନମୋ ଆଦିକନ୍ଦ ॥
କି ବର ମାଗିବି ଗୋସାଇଁ । ପ୍ରଭୁ ପଣକୁ ଲୁଚିଯାଇ ॥
ସବୁ ମିଳିଲା ପ୍ରଭୁ ମୋତେ । କେବଳ କୃପା ରଖ ଚିତ୍ତେ ॥
ତା ଶୁଣି ପ୍ରଭୁ ରଘୁନାଥ । ବୋଇଲେ ଶୁଣସିରେ ଭକ୍ତ ॥
ଜୀବନେ ସର୍ବ ସୁଖେ ଥାଅ । ମଲେ ବୈକୁଣ୍ଠେ ଠାବ ପାଅ ॥
ଏମନ୍ତ ଆଜ୍ଞା ତାକୁ ଦେଇ । ଅନ୍ତରେ ହେଲେ ଭାବଗ୍ରାହୀ ॥
ଶୁଣ ସୁମନ ଏ ଚରିତ । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ମହିମା ଏମନ୍ତ ॥
ନିଷ୍କାମ ଭକ୍ତ ହୁଡ଼େ ଯାର । ତା ଭାବେ ବଶ ଦାମୋଦର ॥

କହଇ ବିପ୍ର ରାମ ଦାସ । ମୋ ପ୍ରଭୁ କମଳା ବିଳାସ ॥
ସେ ପାଦପଦ୍ମ ହୃଦେ ଭାବି । କୋଟିଏ ବାର ଲୁଚିଯିବ ॥
ସୁଜନେ ଏହି ରସେ ରସ । ଏ ଭବ ସମୁଦ୍ରେ ନ ଭାସ ॥
କସ କହିବ ମୁହିଁ ଛାର । ସେ ସାଧୁଜନଙ୍କୁ ଗୋଚର ॥
ହରି ଭକତଜନ କଥା । ତାହାକୁ ସତ୍ୟ ଏହୁ କଥା ॥
ଏଣୁ ଅଧମ ରାମ ଦାସ । ସାଧୁ ଚରଣେ କଲା ଆଶ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତିରସାମୃତେ ମନଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ
ଆନନ୍ଦା ବେର ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭାବ ବର୍ଣ୍ଣନେ ନାମ
ଊନପଞ୍ଚାଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ପଞ୍ଚାଶ ଅଧ୍ୟାୟ
ଅଜାମିଳ ପଣ୍ଡା ସମ୍ବାଦ

ନମସ୍ତେ ପ୍ରଭୁ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର । ଶ୍ରୀ ସୂର୍ଯ୍ୟ ବଂଶର ନରେନ୍ଦ୍ର
ରଘୁବଂଶର ଚୂଡ଼ାମଣି । ଧରଣୀସୁତା ପ୍ରାଣମଣି ॥
କୌଶଲ୍ୟା ଗର୍ଭୁ ଅବତାର । ମହିମା ଦେବେ ଅଗୋଚର ॥
ଏଣୁ ଶରଣ ରାମ ଦାସ । ତୋର ମହିମା କୁ ପ୍ରକାଶ ।
ଏଥି ଉତ୍ତରେ ମନରାଜା । ଚୈତନ୍ୟଙ୍କ ପାଦେ କରି ପୂଜା ॥
ବୋଇଲା ଶୁଣ ଶୁଦ୍ଧଚେତା । କହିଲ ଭକ୍ତବୃନ୍ଦ କଥା ॥
କୋଟିଏ ଜନ୍ମର କଳୁଷ । ଶ୍ରବଣମାତ୍ରେ ଗଲା ନାଶ ॥
ଭକତଠାରେ ସେ ଶ୍ରୀବତ୍ସ । ହୁଅନ୍ତି ଏତେ ସାନ୍ଧ-ପ୍ରଷ ॥
ତା ଶୁଣି ମୋ ମନ ଆନନ୍ଦ । ହୋଇ ଛିଣ୍ଡିଲେ ଭବବନ୍ଧ ॥
ଏମନ୍ତ ଦୃଢ଼ଭକ୍ତି କରି । ଭକତ ବୃନ୍ଦ ଗଲେ ତରି ॥
ଯେ ଦୃଢ଼ ନ କରିପାରିବ । କହ ସେ କରୂପେ ତରିବ ॥
କେମନ୍ତେ ଭବୁଁ ହେବ ପାର । ନ ଯିବ ଜନମ ଜଠର ॥
ତାହା ଜାଣିଣ ଥିଲେ କହ । ଫିଟୁ ମୋ ମନର ସନ୍ଦେହ ॥
ଏମନ୍ତ ଶୁଣି ଚଇତନ । କହଇ ମଧୁର ବଚନ ॥

ଶୁଣ ସୁମନେ ଚିତ୍ରଗାଥା । ତୁ ଯେ ପୁଚ୍ଛିଲୁ ଯେଉଁ କଥା ॥
ଏ ବିଷ୍ଣୁ ମାୟାରେ ଜଗତେ । ପ୍ରାଣୀ ଅଛନ୍ତି ସର୍ବେ ଯେତେ ॥
ବିଷୟ ଅର୍ଥେ ଚିତ୍ତ ଜଡ଼ । ଲଗାଇ କଳ୍ପନା ଦଉଡ଼ି ॥
କରନ୍ତି ଯେତେ ଯେତେ କର୍ମ । ଏ ସବୁ ମନର ଭରମ ॥
ଧନ କାମିନୀ ପୁର୍ବ ଆଶେ । ବଞ୍ଚନ୍ତି ରଜନୀ ଦିବସେ ॥
ଅତି ଆନନ୍ଦ ମନେ ଭଳି । ଏହିଟି ଜୀବର ଶାଙ୍କୋଳି ॥
ଆପଣା ସୁଖେ ଯତ୍ନକରି । କଣ୍ଠ ଚରଣ ବାନ୍ଧଧରି ॥
ନିଜ ନିସ୍ତାର ପଥ ଛାଡ଼ି । ମରନ୍ତି ଭବଜଳେ ବୁଡ଼ି ॥
ପ୍ରପଞ୍ଚପାକ ଏହିମତେ । ଭ୍ରମୁଅଛନ୍ତି ଏ ଜଗତେ ॥
କେମନ୍ତେ ହେବ ପରିତ୍ରାଣ । ନାହିଁ ଏ ଜୀବନ କାରଣ ॥
କେବଳ କଥା ଏକ ଅଛି । ଯେ ସାଧୁ ସଙ୍ଗେ ଦିନ ବଞ୍ଚି ॥
ତାହାଙ୍କ ମୁଖୁଁ ଶୁଣି ଜ୍ଞାନ । ଯେ ନାମ କରିବ ଭଜନ ॥
ଛାଡ଼ିବ ଭବବନ୍ଧ ତାର । ନ ଦେଖେ ଜନନୀ ଜଠର ॥
ଆଉ ନ ପିଏ ମାତୃ ସ୍ତନ । ହେ ମନ ହେତୁକରି ଘେନ ॥
ଏ ଜୀବ ହେବାକୁ ଉଦ୍ଧାର । କେବଳ ନାମମାତ୍ର ସାର ॥
ତା ଶୁଣି ମନ ନୃପବର । ବୋଇଲେ କହିଲ ଚମତ୍କାର ॥
ନରତେ ହୋଇଣ ଅଜ୍ଞାନ । ବିଷୟ ଜଡ଼େ ହୋଇ ଛନ୍ନ ॥
ନିଶି ଦିବସେ ଧନ ବାଞ୍ଛି । ନ କରି ପୁଣ୍ୟକର୍ମ କିଛି ॥
କାମିନୀ ସଙ୍ଗେ ହୋଇ ରତ । ନ ଥିବ ଦୟା ଧର୍ମ ଚିତ୍ତ ॥
କେବଳ ନାମମାତ୍ର ଧରି । ସଂସାରୁ ଯିବୁଟିକି ତରି ॥
ତା ଶୁଣି କହେ ଚଇତନ । ହେ ମିତ୍ର ଶୁଣ ମୋ ବଚନ ॥
ନାମର ମହିମା ଅପାର । ନାମଟି ସଂସାରରେ ସାର ॥
ନାମ ମହିମା ଏତେ ତେତେ । ବୋଲି କେ କହିବ ଜଗତେ ॥
ମୋ ଶକ୍ତି କେତେକ ଗାରିମା । କହିବ ନାମର ମହିମା ॥
ଅସ୍କନ୍ଦ ପୁରାଣ ମଧ୍ୟରେ । ଯାହା ଶୁଣିଣ ଶ୍ରବଣରେ ॥
ତାହା କହୁଛି ଏବେ ଶୁଣ । ଥିଲ ଯେ ଏକଇ ବ୍ରାହ୍ମଣ ॥

ହେ ମନ ହେତୁକର ବୁଝ । ନାମ ତା ଅଜାମିଳ ଦ୍ୱିଜ ॥
ଯହୁଁ ହୋଇଲା ଯୁବାକାଳ । ଛାଡ଼ିଲା ବୃଦ୍ଧ ସଙ୍ଗ ମେଳ ॥
ବ୍ରାହ୍ମଣ କର୍ମ ଧର୍ମ ଛାଡ଼ି । ଅଧର୍ମମାର୍ଗେ ଯାଇ ପଡ଼ି ॥
ଶବରୀ ନାରୀ ଗୋଟି ଧରି । ବନେ ରହିଲା ଗୃହ କରି ॥
ଅତି ଆନନ୍ଦ ହୋଇ ଚିତ୍ତେ । ରହିଲା ସେ ନାରୀ ସଙ୍ଗତେ ॥
ଯାହା ବୋଲଇ ସେହି ନାରୀ । ସେ ଆଜ୍ଞା ଶିରୋଗତ କରି ॥
ତୃସ ଯାହା ମାଗେ ଯେତେବେଳେ । ଆଣି ଖଟାଏ ପାଦତଳେ ॥
ଗୋମାଂସ କୁକ୍କୁଟ ଘୁଷୁରି । ଭକ୍ଷଇ ସୁରା ସଙ୍ଗେ ଭରି ॥
କାଠ ଜଗିଣ ଖଣ୍ଡ ପିଟି । ଆଣଇ ପରଧନ ଲୁଟି ॥
ଯୋଗୀ ଜଙ୍ଗମ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ । ଏହାଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ସଂହାରି ॥
ରାତ୍ରେ ପଶଇ ପରଘରେ । ଚୋରି କରଇ ନିରନ୍ତରେ ॥
ପଥେ ପକାଏ ବୃକ୍ଷକାଟି । କୂପ ଦେଖିଲେ ଭରେ ମାଟି ॥
ଦେଖିଲେ ଧର୍ମଶାଳାମାନ । ଅନେକ କରଇ ଦହନ ॥
ଶିବ ଲିଙ୍ଗକୁ ଦିଏ ଭାଙ୍ଗି । ବିଷ୍ଣୁ ପ୍ରତିମା ଦେଖି ଗଞ୍ଜି ॥
ଏକାନ୍ତେ ଦେଖି ପରନାରୀ । ବଳେ ରମଇ ତାକୁ ଧରି ।
ନା ଜାଣେ ଏ ଜାତି ସେ ଜାତି । ପାତକ ବୋଲି ନାହିଁ ଖ୍ୟାତି ।
ଇତ୍ୟାଦି ଆଉ ପାପ ଯେତେ । କର୍ମା ଉଚିବ ତାକୁ ଚିତ୍ତେ ।
ଏମନ୍ତେ ସେ ବ୍ରହ୍ମଚଣ୍ଡାଳ । ପାପ ଆଚାରେ ଗଲା କାଳ ।
ଜାଣଇ ଏକା ପରନାଶ । ସାଧୁଙ୍କ ଗୋଷ୍ଠୀ ତାକୁ ବିଷ ॥
ଦିନେ ସେ ରାମକୃଷ୍ଣ ହରି । ବୋଲି ବଦନେ ତା ନ ଧରି ॥
ଏମନ୍ତେ ଗଲା କେତେ କାଳ । ଶୁଣ ହେ ମନ ମହୀପାଳ ॥
ଚଣ୍ଡାଳୀ ସଙ୍ଗେ ହୋଇ ରତ । ତା ଗର୍ଭୁ ପାଞ୍ଚ ପୁତ୍ର ଜାତ ॥
ତାହାଙ୍କ ନାମ ଦେଲା ଶୁଣ । ରାମ ଗୋବିନ୍ଦ ନାରାୟଣ ॥
କୃଷ୍ଣ କେଶବ ପାଞ୍ଚ ଭାଇ । ବୋଲି ସେ ନାମମାନ ଦେଇ ॥
ତାହାଙ୍କୁ ଦେଖି ଆନନ୍ଦରେ । ବଞ୍ଚଇ ରଜନୀ ବାସରେ ॥
ଏମନ୍ତେ କେତେ ଦିନ ଗଲା । ଆସିଣ ମୃତ୍ୟୁକାଳ ହେଲା ॥

ତା ମୃତ୍ୟୁ ଦେଖିଣ ସାକ୍ଷାତେ । ଆସି ଭେଟିଲେ ଯମଦୂତେ ॥
ସମସ୍ତେ ଶସ୍ତ୍ର ଛନ୍ତି ଧରି । ଯେ କାଳଫାଶ ଆଦ୍ୟକରି ॥
ବେଢ଼ିଣ କରନ୍ତି ଗର୍ଜ୍ଜନ । ଦେଖାଇ ମହାଭୟ ମାନ ॥
ଫାଶ ଲଗାନ୍ତେ ତାର ଗଳେ । ଡାକଇ ପ୍ରାଣର ବିକଳେ ॥
ହେ ଜ୍ୟେଷ୍ଠପୁତ୍ର ନାରାୟଣ । ବେଗେ ତୁ ଆସରେ ଧାଇଁଣ ॥
ଏ ଦୁଷ୍ଟମାନେ କାହୁଁ ଆସି । ମୋ ଗଳେ ଲଗାଇଣ ଫାଶି ॥
ବାନ୍ଧିଣ ନେଉଛନ୍ତି ଧରି । ବେଗେ ଆସରେ ରାମ ହରି ॥
ତା ଶୁଣି ଯମଦୂତ ହାସି । ମିଳିଲେ ବିଷ୍ଣୁ ଦୂତେ ଆସି ॥
ସଙ୍ଗତେ ଦେବରଥ ଘେନି । ବଜାଇ ଜୟ ଶଙ୍ଖ ଧ୍ୱନି ॥
ଜୟ ଶବଦ ତୁଣ୍ଡେ କରି । ସେ ଅଜାମିଳ ଭୁଜ ଧରି ॥
ଆନନ୍ଦେ ହରିବୋଲ ଦେଇ । ରଥରେ ବସାଇଲେ ନେଇ ॥
ଯମଦୂତଙ୍କୁ ବିଷ୍ଣୁ ଦୂତେ । ଭର୍ତ୍ସନା କଲେ ନାନାମତେ ॥
ବୋଇଲେ ଶୁଣ ଆରେ ଦୂତେ । ସମୂଳେ ମରିବ ସମସ୍ତେ ॥
ବିଷ୍ଣୁ ଭକତ ଗଳେ ଫାଶ । ଲଗାଅ ଏଡ଼େକ ସାହସ ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଲି ତାଙ୍କୁ ଧରି । ବହବଧ ମତେ ମାଡ଼ ମାରି ॥
ବୋଇଲେ ପଳାଅରେ ବେଗେ । କହ ତୁମ୍ଭର ରଜା ଆଗେ ॥
ସେଠାରୁ ଯମଦୂତେ ଡରି । ପଳାଇ ଗଲେ ବେଗ କରି ॥
ଏଣେ ଯେ ବିଷ୍ଣୁ ଦୂତମାନେ । ବସାଇ ତାହାଙ୍କୁ ବିମାନେ ॥
ମୁଖରେ ଜୟ ଜୟ କରି । ଘେନିଣ ଚଲେ ବିଷ୍ଣୁ ପୁରୀ ॥
ବିଷ୍ଣୁ ଲୋକରେ ଗଣାହୋଇ । ବସିଲା ବିଷ୍ଣୁ ପୁରେ ଯାଇ ॥
ଏମନ୍ତ ପାପୀକି ଏ ଗତି । ଦେଲେ ସେ ପ୍ରଭୁ ଦାଶରଥି ॥
ଶୁଣ ସୁମନ ଏକଚିତ୍ତେ । ନାମର ମହିମା ଏମନ୍ତେ ॥
ନାମଟି ସର୍ବ ସୁଖମୟ । ନାମରୁ ଜଗତ ଉଦୟ ॥
ନାମ ସକଳ ଘଟେ ବସେ । ଥାଇ ସେ କାହିଁରେ ନ ମିଶେ ॥
ନାମର ରୂପରେଖ ମାନ । ବେଦ ନ କରେ ଅନୁମାନ ॥
ସିଦ୍ଧ ଯୋଗୀନ୍ଦ୍ର ମୁନି ଯେତେ । ନାମକୁ ଭଜନ୍ତି ଜଗତେ ॥

ନାମର ମହିମା ଅଶେଷ । ଶେଷ ନ ଜାଣନ୍ତି ତା କ୍ଲେଶ ॥
ବହୁଧଆଦି ଆଖଣ୍ଡଳେ । ଆବର ଦଶ ଦିଗପାଳେ ॥
ରବି ଶଶାଙ୍କ ଆଦି ଯେତେ । ନାମର ମହିମା କହିତେ ॥
କାହୁଁ ଜାଣିବେ ସେହିମାନେ । ଅଦ୍ୟାପି ଭ୍ରମୁଛନ୍ତି ମନେ ॥
ଦେଖ ଏ ଜଗତର ପିତା । ପୁଣି ସେ ସୃଷ୍ଟିର କରତା ॥
ନାମ ତାଙ୍କର ଅଟେ ବ୍ରହ୍ମା । ନ ଜାଣେ ସେ ନାମ ମହିମା ॥
ଅଦ୍ୟାପି ଭ୍ରମନ୍ତି ସଂସାରେ । ଜନ୍ମ ମରଣ ଲଭିବାରେ ॥
ନାମରୁ ଅର୍ଦ୍ଧେକ ଭୁଷଣ୍ତି । ଭଜି ଅମର କଲା ପିଣ୍ଡି ॥
କେବଳ ନାମରେ ବିଶ୍ୱାସ । କରନ୍ତି ଏକା ଦିଗବାସ ॥
ସେ ନାମାମୃତ ରସ ପିଇ । ରହିଲେ ମୃତ୍ୟୁଞ୍ଜୟ ହୋଇ ॥
ଜଗତେ ବୋଲନ୍ତି ଈଶ୍ୱର । ଏଣୁ ଜାଣନ୍ତି କହୁଁ ହର ॥
ଆଉ ଇତର ଜନ ଯେତେ । ସେ କାହୁଁ ଜାଣିବେ କହିତେ ॥
ସେ ରାମ ନାମାକ୍ଷର ଦୁଇ । ମହିମା ଅନ୍ତ ପାର ନାହିଁ ॥
ଆକାଶେ ବୋଲଏ ଅନନ୍ତ । ତାକୁ ବା କେ କରିଛି ଅନ୍ତ ॥
ଗଣା ହୋଇବ ସ୍ୱର୍ଗତାରା । ଆବର ବରଷାର ଧାରା ॥
ପୃଥ୍ୱୀରେ ରେଣୁ ଅଛି ଯେତେ । ସମୁଦ୍ର ଲହରୀ ସହିତେ ॥
ଏ ସବୁ ଅବା ଗଣା ହେବ । ନାମ ମହିମା କେ କହିବ ॥
ଏଣୁ ଏ ନାମ ଭଜନରେ । ଯେ ଜନ ଥିବ ଏ ସଂସାରେ ॥
ସେ ପ୍ରାଣୀ ତରିବେ ଅବଶ୍ୟ । ତାଙ୍କୁ ପାତକ ଛୁଇଁ କସ ॥
ନ ଯାଉ ତାର ଦାନ ପୁଣ୍ୟ । ନ କରୁ ତୀର୍ଥଜଳେ ସ୍ନାନ ॥
କରୁ ନ ଯାଉ ଯଜ୍ଞକୀର୍ତ୍ତି । ବିଷୟୀ ରସେ ଥାଉ ମତି ॥
ନ କରୁ ହୋମ ଯଜ୍ଞମାନ । କରତେ ହେବ ନିର୍ବାହନ ॥
ଯହିଁ ବୋଲଇ ତହିଁ ଥାଉ । ଯେଣିକି ଇଚ୍ଛା ତେଣେ ଯାଉ ॥
କେବଳ ନାମରେ ବିଶ୍ୱାସ । ଥିଲେ ସେ ତରିବ ଅବଶ୍ୟ ॥
ଏଥି ସଂଶୟ ନାହିଁ ଜାଣ । ସକଳ ଶାସ୍ତ୍ର ମୁଖେ ଶୁଣ ॥
ଜାମଟି ଏଡ଼େ ତେଜୋମୟ । ତୁଳା ପର୍ବତେ ଅଗ୍ନି ଯେସ୍ମୁ ॥

କ୍ଷଣକେ କରେ ଭସ୍ମରାଶି । ଯେସନେ ପାପକୁଳ ଧ୍ୱଂସି ॥
ଉଦୟ ହେଲେ ଦିବାକର । ଯେହ୍ନେ ନାଶଇ ତମ ଘୋର ॥
ଯେସନେ ଶରଦର କାଳ । ଜଳୁ ବିନାଶେ ସର୍ବ ମଳ ॥
ତେସନେ ନାମ ଉଚ୍ଚାରଣେ । ପାପ ପଳାନ୍ତି ଏଣେ ତେଣେ ॥
ନିର୍ମଳ ହୁଏ ତାର ଅଙ୍ଗ । ସେହୁ ଏ ବିଷ୍ଣୁ ଲୋକ ସଙ୍ଗ ॥
ଏଣୁ ଏ ରାମନାମ ବାଣୀ । ସେ ସର୍ବ ପରେ ଶିଖାମଣି ॥
କୋଟିଏ ଯଜ୍ଞ ଯେବେ କରି । ନାମ ଗୋଟିକୁ ନୁହେଁ ସରି ॥
ମେରୁ ପ୍ରମାଣ ରତ୍ନମାନ । ବ୍ରାହ୍ମଣ ହସ୍ତେ ଦେବ ଦାନ ॥
ବସାଇ ଅନେକ ଶାସନ । ଭୂମି ମଣ୍ଡଳ ଦେବ ଦାନ ॥
ଗୋଗୋଷ୍ଠ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ କରି । ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଅଳଙ୍କାର ଭରି ॥
ଆବର ସବସ୍ତ୍ରା ସର୍ବତେ । ଦାନହିଁ ଦେବ ଅପ୍ରମିତେ ॥
ଗଜ ତୁରଙ୍ଗ ଆଦି ଯେତେ । ବିପ୍ରଙ୍କ ମନ୍ଦିର ସର୍ବତେ ॥
ଦରିଦ୍ରେ ଦେବ ମିଷ୍ଟ ଅନ୍ନ । କୋଟି ସଂଖ୍ୟାରେ ଦେବ ଦାନ ॥
ଗ୍ରୀଷ୍ମ କାଳେ ଜଳଛତ୍ର । ଚର୍ମ ପାଦୁକା ଅପ୍ରମିତ ॥
ଅନେକ ବ୍ୟାଧିବନ୍ତ ନରେ । ତାହାଙ୍କ କରି ଉପକାର ॥
ଅଣାଇ ବୈଦ୍ୟ ମହୌଷଧି । ଭଲ କରାଉଥିବ ବ୍ୟାଧି ॥
ଏ ସର୍ବ ପୁଣ୍ୟ ତୁଳ କରି । ନାମ ଭଜନେ ନୋହେ ସରି ॥
ତରାଜୁ ଧରି ତୁଳ କରି । ପଡ଼ିବ ରାମ ନାମାବଳୀ ॥
ଏମନ୍ତ ଶ୍ରୀରାମ ମହିମା । କେ ମୁଖେ କହିବ ଗାରିମା ॥
ଧନ୍ୟ ସେ ରାମନାମ ଗୋଟି । ଭବ ବନ୍ଧନ ପାଶେ କାଟି ॥
ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ଲଲାଟ ଲିଖନ । ଦଣ୍ଡକେ କରିପାରେ ଆନ ॥
ଯାହା ନୋହିବ ଏ ଜଗତେ । ସେ କରି ପାରିବ ସାକ୍ଷାତେ ॥
ଦେଖ ଏ ନିବଡ଼ ପାଷାଣ । ଲାଗିବା ମାତ୍ରେ ଶ୍ରୀଚରଣ ॥
ତକ୍ଷଣେ ହୋଇଲା ସୁନ୍ଦରୀ । ଆନେ କେ ପାରେ ଏହା କରି ॥
ଦେଖ ସେ ଆଜ୍ଞା ଅଲୌକିକ । ନାହିଁ ନୋହିବ ଏ ଜଗତ ॥
ପର୍ବତ କୋଟିଏ ସଂଖ୍ୟାରେ । ନେଇ ପକାନ୍ତେ ରତ୍ନାକରେ ॥

ଭସଲ୍ ସୋଲଭେଲା ଯଥା । ଆଜକୁ ରହିଛି ସେ କଥା ॥
ଦେଖ ବିଧାତାଠାରୁ ବର । ପାଇ ଅମର ଦଶଶିର ॥
ବଧିଲେ ତାହାର ଜୀବନ । ଧାତା ଲେଖନ କରି ଆନ ॥
କାଳେ ସେ ଲଭିଲ ମରଣ । ଅମର କଲେ ବିଭୀଷଣ ॥
ମାର୍କଣ୍ଡେ ବ୍ରହ୍ମ ପଦ ଦେଲେ । ବେଶ୍ୟା ନାୟିକ ସ୍ୱର୍ଗେ ନେଲେ ॥
ମନୁଷ୍ୟେ ଦେଲେ ଧାତା ପଦ । ସ୍ୱର୍ଗରେ ଇନ୍ଦ୍ର ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ ॥
ସାଧ୍ୱୀ ନାୟିକ ଦୋଗ୍ଧ୍ୟ । କଲେ ସେ ଜଳନ୍ଧର ନାଶ ॥
ସପତ ସମୁଦ୍ରର ଜଳ । ନାରଦ ଅଗ୍ରେ କଲେ ଠୂଳ ॥
ଏମନ୍ତ ଯେହୁ କରିପାରେ । କିସ ଉପମା ଦେବ ତାରେ ॥
ସବୁରି ଆତ୍ମା ଆତ୍ମାରାମ । ଆଉ କେ ଅଛି ତାକୁ ସମ ॥
ଏଣୁ ସେ ନାମେ ଆଶ୍ରା ଯାର । ସଂସାରେ ଭୟ ନାହିଁ ତାର ।
ନିଶ୍ଚେ ସେ ହେଲ ପରିତ୍ରାଣ । ହେ ମନ ସତ୍ୟ ବୋଲି ଜାଣ ॥
ଏଣୁ ସେ ନାମ ରତ୍ନ ଗୋଟି । ମନ ବସନେ ବାନ୍ଧ ଗଣ୍ଠି ॥
ହୃଦସମ୍ପଦ ମଧ୍ୟେ ଭରି । ଦୃଢ଼ ତାଳୁଣୀ ଦିଅଁ କରି ॥
ଜାଗ୍ରତେ ଜାଗ ସର୍ବକାଳେ । ପାସୋରି ନ ଯାଅ ଭୁ ତାଳେ ॥
ହେଜ ଜୀବକୁ କରି ଦକା । ନିତ୍ୟହିଁ ଦେଖୁଥିବ ଏକା ॥
ସୁଚେତା ରଖ ଜଗୁଆଳ । କିସ କରିବ ମୃତ୍ୟୁକାଳ ॥
ଏହି ସେ ସର୍ବ ଧର୍ମସାର । ହେ ମନ ସନ୍ଦେହ ନ କର ॥
ସକଳ ବେଦଶାସ୍ତ୍ରେ ଶୁଣ । ଈଶ୍ୱର ବାକ୍ୟ ଏ ପ୍ରମାଣ ॥
ନାରଦ ଆଦି ମୁନି ଯେତେ । ଯେ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନୀଙ୍କ ସହିତେ ॥
ତାଙ୍କ ବଚନ ଏହୁ ସତ୍ୟ । ଶୁଣ ହେ ମନ ମହାତତ୍ତ୍ୱ ॥
କେବଳ ତୋର କୃପା ଥାଉ । କରୁହିଁ ଭୟ ନାହିଁ ଆଉ ॥
ହେ ମନ ଶୁଣ ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେ । ନାମର ମହିମା ଏମନ୍ତେ ॥
ସେ ରାମ ନାମଗୋଟି ମୋର । ନିରତେ ରହୁ କଣ୍ଠ ହାର ॥
ସୁଜନେ ଏହି ରସେ ରସ । ନିରତେ ରାମ ନାମ ଘୋଷ ॥
ଏ ଭବ ବ୍ୟାଧିକି ଔଷଧି । ଜାଣ କେବଳ ଦୟାନିଧି ॥

ମୁକୁନ୍ଦ ମାଧବ ମୁରାରି । କୃଷ୍ଣ କେଶବ ଦଇତ୍ୟାରି ॥
ପରମାନନ୍ଦ ବସୁଦେବ । ହରି ଗୋବିନ୍ଦ ପଦ୍ମନାଭ ॥
ଶ୍ରୀ ନାରାୟଣ ଚକ୍ରପାଣି । ଦାସବତ୍ସଳ ଦୀନମଣି ॥
ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ କୃପାସିନ୍ଧୁ । ଦାସବତ୍ସଳ ଦୀନବନ୍ଧୁ ॥
ବ୍ରଜମୋହନ ହୃଷୀକେଶ । ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ପୀତବାସ ॥
ଅନନ୍ତ ଅଚ୍ୟୁତ ଶ୍ରୀଧର । ପଦ୍ମ ନୟନ ଗଦାଧର ॥
ନବୀନ ଦୁର୍ବାଦଳ ମୂର୍ତ୍ତି । ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ଦାଶରଥି ॥
ନନ୍ଦ ନନ୍ଦନ ବଂଶୀଧର । ରାଧା ବଲ୍ଲଭ ପ୍ରାଣେଶ୍ୱର ॥
ଏ ଆଦି ନାମାବଳୀ ଯେତେ । ସୁଜନେ ଚିନ୍ତ ହୃଦଗତେ ॥
ସବୁରି ପ୍ରଭୁ ସେ ଶ୍ରୀହରି । ସକଳ ଘଟେ ଛନ୍ତି ପୂରି ॥
ସକଳ ଜୀବର କରତା । ସବୁରି ଗତି ମୁକ୍ତିଦାତା ॥
ସେ ଶୁଭାଶୁଭ କର୍ମମାନ । କରତା ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ ॥
ତା ବିନୁ ଆନ ନାହିଁ ଜଣେ । ଶରଣ ପଶ ସେ ଚରଣେ ॥
ଜୀବର ବନ୍ଧୁ ସେ ଗୋସାଇଁ । ଅଜୀବ ଜନେ ଭେଟି କାହିଁ ॥
କହଇ ବିପ୍ର ରାମ ଦାସ । କେବଳ ମୂଳଟି ବିଶ୍ୱାସ ॥
ବିଶ୍ୱାସ ବିନା ଯେତେ କର୍ମ । ଜାଣ କେବଳ ବୃଥା ଶ୍ରମ ॥
କିସ କହିବି ମୂର୍ଖ ଛାର । ସାଧୁଙ୍କୁ ସମସ୍ତ ଗୋଚର ॥
ମୂର୍ଖ ଜନଙ୍କୁ ଏକା ରୀତି । ନ ଛାଡ଼େ ଜନ୍ତୁଙ୍କ ପ୍ରକୃତି ॥
ଛାଡ଼ି ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ସ୍ଥାନମାନ । ଯହିଁ ଦେଖନ୍ତି ବିଷ୍ଠା ଚିହ୍ନ ॥
ତହିଁ ଜପନ୍ତି ମୁନିବର । ଯେଣୁ ମୂର୍ଖଙ୍କୁ ଏକା ଡର ॥
ଦେଖ ମକ୍ଷିକା ମନ୍ଦହୀନ । ତେଜିଲା କର୍ପୂର ଚନ୍ଦନ ॥
ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ଦେଖିଲେ ତା ପାଶେ । ଅତି ଆନନ୍ଦେ ତହିଁ ବସେ ॥
ଏମନ୍ତ ମୂର୍ଖଙ୍କର ଭାବ । କେ ତାହା ଅନ୍ୟଥା କରିବ ॥
ସାଧୁଙ୍କ ହୃଦକୁ ମୋହର । କୋଟିଏ ବାର ନମସ୍କାର ॥
କରନ୍ତି ପର ଉପକାର । ଏଣୁ ମୋ ଦୋଷ କ୍ଷମାକର ॥
କହଇ ବିପ୍ର ରାମ ଦାସ । ଏ ଦାର୍ଢ୍ୟଭକ୍ତି କଥା ରସ ॥

ଭବାବ୍ଧି ତରିବାର କାଳେ । ମୋତେ ଉଦ୍ଧର ନାଥ କୂଳେ ॥
ମୁଁ ମୂଢ଼ ପତିତ ପାମର । ଦୁଷ୍ଟ ଦୁର୍ମତି ଦୁରାଚାର ॥
ଦାମ୍ଭିକ ନାସ୍ତିକ କପଟୀ । ନିରତେ ବଞ୍ଚୟା ଲମ୍ପଟୀ ॥
ନ ଜାଣେ ପାଠ ଶାସ୍ତ୍ର ସ୍ତୁତି । ହରି ଭଜନେ ନାହିଁ ମତି ॥
ନିଶି ଦିବସ ଶୟନରେ । ନିରତେ ଧନ ଇଚ୍ଛା କରେ ॥
କାମିନୀ ସଙ୍ଗେ ଚିତ୍ତ ଜଡ଼ । ତିଳେହେଁ ନ ପାରଇ ଛାଡ଼ ॥
ସାଧୁଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ନାହିଁ ମେଳ । ଏମନ୍ତେ ବଞ୍ଚାଇବା କାଳ ॥
ଆସି ଘୋଟିଲା ଏବେ କାଳ । ଏଥୁ ଉଦ୍ଧର ରଘୁବାଳ ॥
ତୁମ୍ଭେ ଯେ ପତିତପାବନ । ମୁଁ ଯେ ଅଟଇ ପାପୀଜନ ॥
ଏଣୁ ଭରସା ମୋର ଅଛି । ସଂସାରେ ଭୟ ନାହିଁ କିଛି ॥
ଶ୍ରୀଧର ମୃଦୁ ପଦ୍ମପାଦ । ତହୁଁ ମୋ ମନ ଷଟପଦ ॥
ନିରତେ କରୁ ମଧୁପାନ । ଏ ଆଜ୍ଞା କର ଜନାର୍ଦ୍ଦନ ॥
ମୋ ଅପରାଧ କ୍ଷମାକର । ଚରଣେ ଶରଣ ତୁମ୍ଭର ॥
ଭଣଇ ବିପ୍ର ରାମ ଦାସ । ମୋହର ପ୍ରଭୁ ପୀତବାସ ॥
ସେ ପୀତବାସଙ୍କର ଗୁଣ । ଜାଣନ୍ତି ଏକା ସାଧୁଗଣ ॥
ସେ ସାଧୁଗଣ ପାଦଧୂଳି । ମସ୍ତକେ ହେଉ ମୋ ମଣ୍ଡଳି ॥
ଏ ଦାର୍ଢ୍ୟଭକ୍ତି ରସାମୃତ । କେବଳ ଶ୍ରବଣେ ଅମୃତ ॥
ଶ୍ରୀଦିବ୍ୟସିଂହ ଦେବଙ୍କର । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ତେଇଶି ଅଙ୍କର ॥
ଆଷାଢ଼ଶୁକ୍ଳ ହରିବାସେ । ଶ୍ରୀ ମୁକ୍ତେଶ୍ୱରଙ୍କର ପାଶେ ॥
ସଦା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୟ କର । ରାମ ଚନ୍ଦ୍ରଇ ରାମହର ॥
ମହୁର ରାଜ୍ୟ ମୋର ଗ୍ରାମ । ସେ ଗ୍ରାମେ ମୋହର ଆଶ୍ରମ ॥
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଗଦାଧର ଦାସ । ସେ ପାଦପଦ୍ମେ ମୋର ଆଶ ॥
ପିତା ମୋ ଲଛମନ ଦାସ । ମୁହିଁ ଅଟଇ ତାଙ୍କ ଶିଷ୍ୟ ॥
ନାହିଁ ମୋହର ବାଡ଼ବୃତ୍ତି । ଭରସା ଲକ୍ଷ୍ମୀଦେବୀ ପତି ॥
ଆବର ସାଧୁଙ୍କ ଚରଣ । ସେ ମୋର ପରମ କାରଣ ॥
ଏ ଦୁଇ କୃପାରୁଟି ସନ୍ତ । ହେଲା ଏ ଦାର୍ଢ୍ୟ ରସାମୃତ ॥

ପ୍ରଥମ ପ୍ରବନ୍ଧ ପଚିଶ । ଅଧାରେ ହୋଇଥିଲା ଶେଷ ॥
ତହୁଁ ବତିଶ ସମସ୍ତର । ଉତ୍ତରୁ ସାଧୁମାନଙ୍କର ॥
କୃପାରୁ ପୁଣି ପଞ୍ଚବଂଶ । ଅଧ୍ୟାୟ ଦାର୍ଢ୍ୟଭକ୍ତି ରସ ॥
ଦୁଇ ପ୍ରବନ୍ଧ ମିଶିଣାରେ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପଞ୍ଚାଶ ଅଧାରେ ॥
ପଦ ପଦକେ ସୁଧାରସ । ସୁଜନେ ନିରନ୍ତର ଘୋଷ ॥
ଏଥିଁ ନିର୍ମଳ ଚିତ୍ତ ଯାର । ନିଶ୍ଚେ ସେ ଭବୁ ହେବ ପାର ॥
କହଇ ବିପ୍ର ରାମ ଦାସ । ମୋତେ ଈଶ୍ୱର ପୀତବାସ ॥
ଈଶ୍ୱର କିବା ନ ଈଶ୍ୱର । ଭରସା ଅଛଇ ମୋହର ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତେ ମନଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ
ଅଜାମିଳ ପଣ୍ଡା ସ୍ୱର୍ଗଗମନେ ନାମ ପଞ୍ଚାଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ଏକପଞ୍ଚାଶତ ଅଧ୍ୟାୟ

ଗରିବ ଦାସ ସମ୍ବାଦ

ନମଇ ପ୍ରଭୁ ଗଣପତି । ଫେଡ଼ ହେ ମୋହର ଦୁର୍ଗତି ॥
ମୁଁ ତୁମ୍ଭ ଚରଣେ ଶରଣ । ମୋ ବିଘ୍ନ କର ବିମୋଚନ ॥
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ପାଦେ ନମସ୍କାର । ଦୟା କରିବ ଚକ୍ରଧର ॥
ଶ୍ରୀନୀଳଗିରି ଜଗନ୍ନାଥ । ତୋ ପାଦେ ଲାଗୁ ମୋର ମାଥ ॥
ହେ ସାଧୁଜନେ କୃପାକର । ତୁମ ଦୟାରୁ ହେବି ପାର ॥
କୃପାକର ହେ ନରହରି । ଘଟେ ଘଟେକେ ଅଛ ପୂରି ॥
କହ ହେ ମନ ଚଇତନ୍ୟ । କହ ହେ ଭକ୍ତ କଥାମାନ ॥
ଭକ୍ତମାନଙ୍କ କଥା ସାର । କହି ପବିତ୍ର ମୋତେ କର ॥
କର୍ଣ୍ଣେ ମୋ ନୁହଇ ତୃପତ । କହିବ ଭକ୍ତଙ୍କ ଚରିତ ॥
ଚୈତନ କହନ୍ତି ଶୁଣ ମନ । ଉତ୍ତରଖଣ୍ଡେ ପୁଣ୍ୟସ୍ଥାନ ॥
ଜମ୍ବୁ ନଗର ବୋଲି ନାମ । ସେ ଦେଶେ ଅଟେ ତାର ଧାମ ॥
ଦୁନ୍ଦୁବର ପାଣ୍ଡେ ତା ନାମ । ପଣ୍ଡିତପଣରେ ଉତ୍ତମ ॥

ସେ ବଡ଼ ଧନାଢ୍ୟ ଅଟଇ । ବନ୍ଧୁ କୁଟୁମ୍ବ ତାର ଥାଇ ॥
ପୁତ୍ରେକ ନାମ ତା ଗରିବ । ଶାନ୍ତ ସୁଶୀଳ ତାର ଭାବ ॥
ଦୟା ତା ଥାଇ ଜୀବଠାର । କ୍ରୋଧହିଁ ନ ଥାଇ ହୃଦର ॥
ହରି ବସଇ ସର୍ବ ଦେହେ । ସଦା ସେ ଦିନ କାଟି ନଏ ॥
ନାମରେ ଅନୁକ୍ଷଣେ ରତ । ମନେ ଚିନ୍ତଇ ରଘୁନାଥ ॥
ଭକ୍ତିପୂରସେ ରତ ଥାଇ । ହୃଦରେ ନାମକୁ ଚିନ୍ତଇ ॥
ଦିନେ ବୈରାଗ୍ୟ ହେଲା ଜାତ । ଘରୁ ବାହାର ସେ ତୁରିତ ॥
ବୈଷ୍ଣବ ଭେକ ଆଚରିଲେ । କଣ୍ଠିକଣ୍ଠେ ମାଳା ଭରିଲେ ॥
ତିଳକ କରି ଲଲାଟରେ । ଶଙ୍ଖ ଚକ୍ରାଦି ହୃଦୟରେ ॥
ରାମ ଭଜନ ଅନୁକ୍ଷଣେ । ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ କାନନେ ॥
ଏକ ବୃକ୍ଷର ତଳେ ରହି । ଶ୍ରୀରାମ ଭଜଣ ନାଚଇ ॥
ବୋଲନ୍ତି ନମୋ ରଘୁବୀର । ମହିମା ଅପାରୁ ଅପାର ॥
ମୁଁ ତ ଅଟଇ କର୍ମହୀନ । କି ରୂପେ କରିବ ପୂଜନ ॥
ମାନସ ପୂଜାର ବିଧାନେ । ବେଶ କରଇ ମନେ ମନେ ॥
ନୀଳଜୀମୂତ ରୂପ ସାର । କନ୍ଦର୍ପ ଜିଣି ସେ ସୁନ୍ଦର ॥
କରେ କୋଦଣ୍ଡକାଣ୍ଡ ଶୋହେ । ଶିରେ ମୁକୁଟ ଶୋଭାପାଏ ॥
ପୟରେ ରତନ କଟାଉ । ହୀରା ପଦକ ଦାଉ ଦାଉ ॥
ବସାଇ ତାଙ୍କୁ ବୀରବେଶେ । ଜାନକୀ ରଖାଇ ପାର୍ଶ୍ୱେ ॥
ଲକ୍ଷ୍ମଣ ବୀର ଛତ୍ର ଧରି । ବାଙ୍କରେ ଟେକଣ ଉହାରି ॥
ଚାମର ଢାଳନ୍ତି ଭରତ । ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ଆଲଟରେ ରତ ॥
ପାଦେ ସେବଇ ହନୁମନ୍ତ । ଚତୁର୍ଦ୍ଧା ମୂର୍ତ୍ତି ସୀତାକାନ୍ତ ॥
ପୀତବସନ ଆଭରଣ । ଶ୍ରୀକରେ ରତନ କଙ୍କଣ ॥
ଅଙ୍ଗୁଳିମାନଙ୍କେ ମୁଦ୍ରିକା । ନବରତ୍ନରେ ସେ ଝଳକା ॥
ହୃଦରେ ରତନ ଭୂଷଣ । ଏମନ୍ତ ରୂପ କରି ଧ୍ୟାନ ॥
ନୃତ୍ୟ କରନ୍ତି ସମ୍ମୁଖରେ । ଆନନ୍ଦ ହୋଇଣ ମନରେ ॥
ହେ ପ୍ରଭୁ ମୋତେ କୃପାକର । ଏ ଭବସାଗରୁ ଉଦ୍ଧର ॥

ଦୟାସାଗର ରଘୁବୀର । ହୃଦେ ଦର୍ଶନ ହେଲେ ତାରି ॥
କୋଟି କନ୍ଦର୍ପରୂପ ଦେଖି । ପିଛୁଡ଼ି ନ ପାରଇ ଆଖି ॥
କୋଟିଏ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଙ୍କ ଉଦୟେ । ଦେଖି ନୟନୁ ଲୁହ ବହେ ॥
ନୟନ ଲୁହ ହୃଦୟ କ । ଭୂମିରେ ପଡ଼ଇ ଅନେକ ॥
ଆନନ୍ଦ ସାଗରେ ବୁଡ଼ିଲା । ଦେହରୁ ପ୍ରାଣ କି ଛାଡ଼ିଲା ॥
ଥୟ ନୁହଁଇ ତାର ଚିତ୍ତ । ପିଣ୍ଡ ହୋଇଲା ମୃତବତ୍ ॥
ଏମନ୍ତ ଦେଖି ରଘୁନାଥ । କୋଳରେ ଧଇଲେ ତୁରିତ ॥
ପଦ୍ମକରରେ ଝାଡ଼ିଦେଲେ । ହେ ଭକ୍ତ ବର ମାଗ ବୋଲେ ॥
ତୁ ଅଟୁ ଭକତଶେଖର । ମନ ଇଚ୍ଛାରେ ମାଗ ବର ॥
ଗରିବ କହେ କାରୁଣ୍ୟରେ । ହେ ପ୍ରଭୁ କୃପାକର ମୋରେ ॥
ଚିନ୍ତା ମୁଁ କଲେ ମୋ ହୃଦରେ । ଦର୍ଶନ ଦେଉଥିବ ବାରେ ॥
ଭୂତ ଭବିଷ୍ୟ ବର୍ତ୍ତମାନ । ଚିନ୍ତିଲେ ଜାଣିବ ମୁଁ ଶୁଣ ॥
ଇଚ୍ଛାରେ ମୃତ୍ୟୁ ହେବ ମୋର । ନାମ ଖ୍ୟାତ ହେବ ଅପାର ॥
ଯହିଁକି ମୁଁ ମନ କରିବ । ତକ୍ଷଣେ ସେଠାରେ ମିଳିବ ॥
ଏ ବର ଦିଅ ରଘୁବୀର । ତୋ ପାଦପଦ୍ମେ ଚିତ୍ତ ସ୍ଥିର ॥
ଶ୍ରୀମୁଖେ ଅସ୍ତୁ ଅସ୍ତୁ ବାଣୀ । ଆନନ୍ଦ ହୋଇ ପ୍ରଭୁ ଭଣି ॥
ଏମନ୍ତ ଶୁଣି ସେ ଭକତ । ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗେ କଲା ଦଣ୍ଡବତ ॥
ପ୍ରଣାମ କଲା ବାରମ୍ବାର । ଅଦୃଶ୍ୟ ହେଲେ ରଘୁବୀର ॥
ତହୁଁ ଭକତ ତତକାଳେ । ଶ୍ରୀ ବୃନ୍ଦାବନ ଚଳିଗଲେ ॥
କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଦେଖି ରଙ୍ଗେ । ଦ୍ୱାରକା ଗଲେ ସାଧୁ ସଙ୍ଗେ ॥
ଛାପାଧାରୀ ହୋଇ ଆବର । ମହିମା ଦେଖାଇ ସେଠାର ॥
ଅନେକ ସାଧୁବୃନ୍ଦ ସଙ୍ଗେ । ପ୍ରୟାଗ କାଶୀ ଗଲେ ରଙ୍ଗେ ॥
ସାଗର ସଙ୍ଗମରେ ହୋଇ । କୀର୍ତ୍ତି ରଖାଇ ତହୁଁ ଯାଇ ॥
ରାମନାଥ ଦର୍ଶନ କଲେ । ନୀଳାଦ୍ରି ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ॥
କ୍ଷେତ୍ରରେ ପରିକ୍ରମା କଲେ । ନୀଳାଦ୍ରି ନାଥଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ॥
ନୀତ ଦେଖିଣ ଜଗଦୀଶ । ବେଶ ଦେଖିଣ ହେଲେ ତୋଷ ॥

ଆନନ୍ଦେ ବିଦା ହୋଇଗଲେ । କାଠଯୋଡ଼ି କୂଳେ ମିଳିଲେ ॥
ସ୍ୱଭାବେ ଶ୍ରାବଣର ମାସ । ନଦୀ ପୂରିଛି ବେନି ପାଶ ॥
ପକାଇ ମୃଗଛାଲ ଜଳେ । ବସିଣ ନଦୀ ପାର ହେଲେ ॥
କଟକେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ । ସାଧୁ ବୃନ୍ଦଙ୍କୁ ସଙ୍ଗ କଲେ ॥
ମହାନଦୀର କୂଳେ ରହି । ବାରବାଟୀ ନିକଟ ସହି ॥
ସେ ବାରବାଟୀ ପଶ୍ଚିମରେ । ଦେଉଳ ତିଆରି ସେ କଲେ ॥
ଚତୁର୍ଦ୍ଧା ମୂର୍ତ୍ତି ସ୍ଥାପି ତହିଁ । ଦେଉଳ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଇ ॥
ଶ୍ରୀ ମନ୍ଦିରର କାର୍ତ୍ତି ମାନ । ତହିଁ ଖଞ୍ଜିଲେ ପ୍ରତିଦିନ ॥
ଅବକାଶ ଯେ ଧୂପ ଆଦି । ଛପନ ଭୋଗ ଯେ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ॥
କ୍ଷଣ କ୍ଷଣକେ ବେଶ କଲେ । ପ୍ରସାଦେ ସଦାବର୍ତ୍ତ ଦେଲେ ॥
ଛତିଶ ନିଯୋଗ ମାନଙ୍କୁ । ଆଜ୍ଞା କରିଦେଲେ ତାଙ୍କୁ ॥
ବାର ମାସରେ ତେରଯାତ । ନିତ୍ୟେ କରନ୍ତି ସମସ୍ତ ॥
ନୌବତ ବଜାଇ ଗହଳେ । ବାଦ୍ୟ ବଜାଇ କୁରୁହଳେ ॥
ଦେଉଳ ଶିଖେ ଉଡ଼େ ନେତ । ଭକ୍ତଙ୍କୁ ଦେଖିବା ନିମିତ୍ତ ॥
କଂସାର କବାଟ ବନାଇ । ଖଞ୍ଜିଲେ ଗୃହଦ୍ୱାରେ ନେଇ ॥
ଘଣ୍ଟି ଯେ କରତାଳମାନ । ଶିଙ୍ଗା ବଜାଇ ଘନ ଘନ ॥
ସାୟଂ କାଳରେ ଶଙ୍ଖବାଦ୍ୟ । କେ କହୁ ସାଧୁଙ୍କ ଆନନ୍ଦ ॥
ଧର୍ମଶାଳାରେ ରହିଥାନ୍ତି । ହରି ଶବ୍ଦରେ ଧ୍ୱନି ଦ୍ୟନ୍ତି ॥
ଅନେକ ସାଧୁ ବୃନ୍ଦ ମିଳି । ଗହଳେ ହୁଅନ୍ତି ଦଳାଦଳି ॥
ଗରିବ ଦାସ ନିତ ନିତ । ସାଧୁଙ୍କ ଚରଣ୍ଠ କରନ୍ତି ॥
ପ୍ରେମ ଆନନ୍ଦେ ହୋଇ ଭୋଳା । ଏମନ୍ତେ କେତେଦିନ ଗଲା ॥
ଶୁଣ ହେ ସୁମନ ରାଜନ । ଅପୂର୍ବ ଅଟେ ଏ ଆଖ୍ୟାନ ॥
ବାରବାଟୀ ବୋଲିଟି ଯେହୁ । ବସ୍ତି କଟକ ଅଟେ ସେହୁ ॥
ତହିଁରେ ଅଧିକ ଯବନ । ବଡ଼ ପ୍ରତାପୀ ଦୁଷ୍ଟଜନ ॥
ତାହାର ସୈନ୍ୟର ପ୍ରତାପେ । ଡରେ ଖଟନ୍ତି ପ୍ରଜାଲୋକେ ॥
ଭୟେ ଅନେକ ଲୋକ ଆସି । ଖଟିଣ ଥାନ୍ତି ଦିବାନିଶି ॥

ବଡ଼ ପ୍ରତାପୀ ସେ ଯବନ । ପ୍ରଜାଙ୍କୁ ଯେସନ୍ତେ ଚିନ୍ତାଯମ ॥
ଅନ୍ୟାୟ ଦେଖିଲେ ଦଣ୍ଡଇ । ପୁଣ ନ୍ୟାୟ ଜନ ପାଳଇ ॥
ଏକ ନଗର ତହିଁ ପୁଣ । ନବାବେ ଦେଲ୍କ ସନ୍ଧାନ ॥
ଏଠାରେ ବଇଷ୍ଣବ ଜଣେ । ନାଗରି ଦଏ ଉଚସ୍ଥାନେ ॥
ବହୁତ ନାଗାଙ୍କୁ ରଖିଣ । ଯୁଝିବ ତୁମ୍ଭର ସଙ୍ଗେଣ ॥
ବଡ ଦେଉଳ କରି ଆର । ପାଚେଶି କରି ଉଚ ସାର ॥
କଂସା କବାଟ ଦ୍ୱାରେ କରି । ଧ୍ୱଜା ଉଡ଼ାଏ ସେ ନ ଡରି ॥
ନଗର ବଚନ ଶୁଣିଣ । ଯବନ କ୍ରୋଧ କଲା ମନ ॥
ଆପଣା ଭକ୍ଷଦ୍ରବ୍ୟ ଆଣି । ପେଟରି ମଧ୍ୟେ ଭରି ପୁଣି ॥
ଯତନ କରି ସ୍ଥାନମାନ । ତହିଁରେ ମୁଦ ଦେଇ ପୁଣ ॥
ନଗରକରେ ଦେଶି ଦେଲା । ବୈଷ୍ଣବ ଭୁଞ୍ଜିବ ବୋଇଲା ॥
ଆମ୍ଭର ସମାନ ସେ ଯେବେ । ଖାଉ ଆମ୍ଭର ଦ୍ରବ୍ୟ ତେବେ ॥
ନଗର ଶୁଣି ନେଇ ଗଲା । ମହନ୍ତ ଦ୍ୱାରେ ଥାଇ ଦେଲା ॥
ଆଗମ ଜାଣି ସେ ମହନ୍ତ । ଦ୍ୱାରେ ହୋଇଲା ଉପଗତ ॥
ଯାଦେ କଠାଉ ବେତଧରି । ସେ ଦ୍ରବ୍ୟ ପରିକ୍ରମା କରି ॥
ବେତ ଲଗାଇ ଚନ୍ଦ୍ରବାର । ବୋଇଲେ ଶୁଣରେ ନଗର ॥
ନବାବ ଯାହା ସେ ଦେଇଛି । ଭକ୍ଷଣ କରିବା କରୁଛି ॥
ଏବେ ତୁ ବାହୁଡ଼ାଇ ନିଅ । ଆମ୍ଭେ ଭକ୍ଷିଲୁ ବୋଲି କହ ॥
ଆମ୍ଭର ଅବଶେଷ ପାଉ । ଆମ୍ଭଠାରେ ଅପ୍ରାଧୀ ନୋହୁ ॥
ନଗର ତହୁଁ ବେଗେ ଗଲା । ନବାବେ ସମସ୍ତ କହିଲା ॥
ପୁଣି ଯବନ କ୍ରୋଧଭରେ । ଫିଟାଇ ଦେଖିଲା ତହିଁରେ ॥
ସେ ଦ୍ରବ୍ୟମାନ ନାହିଁ କିଛି । ମିଷ୍ଟାନ୍ନ ପୁରି ଗଜା ଅଛି ॥
ମନ ମଧ୍ୟରେ ଭୟ କଲା । ଆମ୍ଭେ ଦେଖିଯିବୁଁ ବୋଇଲା ॥
ସେ ଯେ ଗରିବ ଦାସେ ତହିଁ । ମନେ ଚିନ୍ତଇ ଭାବଗ୍ରାହୀ ॥
ବୋଇଲେ ଏ ଦେହ ନ ରଖିବା । ସତ୍ତ୍ୱରେ ସମାଧି ହୋଇବା ॥
ଦ୍ୱାର ସମ୍ମୁଖେ ଗାତ ଖୋଳେ । ସମାଧି ହୋଇବା ନଗ୍ରେଲ ॥

ବହୁତ ସାଧୁଜନ ମିଳି । ହରି ଶବଦେ କରତାଳି ॥
ଦେଇଣ ବନ୍ଦା ହୋଇଗଲେ । ସମସ୍ତେ ହାହାକାର କଲେ ॥
ନବାବ ମନେ ମନେ ଡରି । ଦେଖିବା ଅର୍ଥେ ବିଜେ କରି ॥
ଦେଖିଲା ସମାଧି ନୟନେ । କ୍ରୋଧେ ସେ କମ୍ପଇ ସଘନେ ॥
ବୋଇଲେ କମ୍ପା ଏହା କଲା । ତା ଦ୍ରବ୍ୟ ଲୁଟି କରଇଲା ॥
ଦେଉଳ ମଧ୍ୟେ କାଷ୍ଠ ଭରି । ପୋଡ଼ାଇ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ କରି ॥
ମନ୍ଦିର ତହୁଁ ଭାଙ୍ଗି ଦେଲା । ମସଜିଦ ସେ ସ୍ଥାନେ କଲା ॥
ପୁଣି ଦୂତକୁ ଆଜ୍ଞାଦେଲା । ଗରିବ ଗଡ଼ ଲୁଟି କଲା ॥
ଆଉ ଅସାଧ ନାହିଁ ଗଡ଼ । ସାଧ ହୋଇଲେ ସାନ ବଡ଼ ॥
ଦେଖି ଗରିବ ଦାସ ରୋଷେ । ସମାଧି ତେଜି ଅବଶେଷେ ॥
ନିଶାରେ ବାଦସା ମନ୍ଦିରେ । ପ୍ରବେଶ ହେଲେ ଧୀରେ ଧୀରେ ॥
ବାଦସା ନିଦେ ଥିଲା ଶୋଇ । ବସିଲେ ଛାତିପରେ ଯାଇଁ ॥
ବୋଇଲେ ଆରେ ଦୁରାଚାର । ଜୀବନ ଘେନିବ ତୋହର ॥
ମୋର ସୁଯଶ କଲୁ ନାଶ । ଦେଉଳ କରାଇଲୁ ଧ୍ୱଂସ ॥
ଏବେ ତହିଁର ପ୍ରତିଫଳ । ସମ୍ଭାଳ ପାଷାଣ୍ଡ ସମ୍ଭାଳ ॥
କ୍ଷଣକେ ବିନାଶନ୍ତି ତୋତେ । ଦୟା ଉପୁଜେ ମୋର ଚିତ୍ତେ ॥
ଯେବେ ଜୀବନ ଅଛି ଆଶା । ଘେନ ତୁ ମୋର ଏହି ଭାଷା ॥
ଏଠାରେ ଦେଉଳ ମୋହର । କରିବ ଏ ନିଶ୍ଚୟ ଥିର ॥
ଦିଅ ତୁ ମୋତେ କିଛି ସ୍ଥାନ । ବୋଲି ହୋଇଲେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ॥
ବାଦସା ହୋଇ ଅତି ତ୍ରସ୍ତ । ଶେଯରୁ ଉଠିଲା ତ୍ୱରିତ ॥
ତମ୍ବାରେ ସନନ୍ଦ ଲେଖାଇ । ସାଧୁ ଶିଷ୍ୟଙ୍କୁ ଦେଲା ନେଇ ॥
ସେ ଲେଖା ପାଇ ଶିଷ୍ୟଗଣ । ମଠ ନିର୍ମାଣିଲେ ଆପଣ ॥
ଧ୍ୱଜା ବାନ୍ଧିଲେ ଉଚସାର । ସଦାବର୍ତ୍ତ ଖଞ୍ଜି ଆବର ॥
ରଘୁନାଥଙ୍କ ସେବା ପୁଷ୍ଟ । ସ୍ୱାମୀରେ ଖଞ୍ଜିଲେ ବିଶେଷ ॥
କିଛି ଦିନରେ ତହିଁ ପୁଣ । ଏକ ସ୍ତ୍ରୀଏ ଚକ୍ଷୁ ହୀନ ॥
ବିଶ୍ୱାସେ ଅଧିଆ ପଡ଼ିଲା । ସେଠାରେ ଚକ୍ଷୁ ସେ ପାଇଲା ॥

ତହୁଁ ସେ ହୋଇଲା ବିଖ୍ୟାତ । ତୀର୍ଥ ନଗରଲୋକେ ଦେଖି ତତ୍ତ୍ୱ ॥
ଅପୂର୍ବୀ ଭୁଷ୍ଟି ଲୋକମାନେ । ସେବା କରନ୍ତି ପ୍ରତିଦିନେ ॥
ତାଙ୍କର ଗତି ମୁକ୍ତି ଆଉ । ଦେହଧାରୀ ଜାଣିବ କାହୁଁ ॥
ବ୍ରାହ୍ମଣ ଶୂଦ୍ରଜନ ଆର । ବିଶ୍ୱାସ ମୂଳ ସ୍ୱାମୀପର ॥
ଶୁଣିମା ହେଉ ସାଧୁଜନ । ତତ୍ତ୍ୱରେ କର ହେ ଭଜନ ॥
ଗଜ ଯେ ତତ୍ତ୍ୱରେ ଭଜିଲା । ଗ୍ରାହ ମୁଖରୁ ଉଦ୍ଧରିଲା ॥
ହରିଙ୍କି ଦେଖିଲା ନୟନ । ଖଣ୍ଡିଲା ପୂର୍ବ ପାପମାନ ॥
ଭଣଇ ବିପ୍ର ରାମ ଦାସ । ମୋ ପ୍ରଭୁ କମଳାବିଳାସ ॥
ସାଧୁଜନଙ୍କ ପାଦଧୂଳି । ମଣ୍ଡନ ହେଉ ମୋ ମଉଳି ॥
ଭଗମାର୍ଗେ ମୋ ଜନ୍ମ ନୋହୁ । ଏ କୃପା କର ମହାବାହୁ ॥
ଏ ଦାର୍ଢ୍ୟଗୀତା ଭକ୍ତିରସ । ପଦ ପଦକେ ସୁଧାରସ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତେ ମନଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ
ଗରିବ ଦାସ ସ୍ୱାମୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ଚରିତ ବର୍ଣ୍ଣନେ
ନାମ ଏକପଞ୍ଚାଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ଦ୍ୱିପଞ୍ଚାଶ ଅଧ୍ୟାୟ
ଚନ୍ଦ୍ରଧ୍ୱଜ ସମ୍ବାଦ

ମନ ଉବାଚ

କହଇ ସେ ମନ ରାଜନ । ଚୈତନ୍ୟ କହ ଭକ୍ତ ଗୁଣ ॥
ମୋ କର୍ଣ୍ଣ ହୋଇବ ପବିତ୍ର । ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧି ଛାଡ଼ିବ ତୁରିତ ॥
ଭକତ କଥାମୃତ ପାନ । କରି ପବିତ୍ର ହେଉ କର୍ଣ୍ଣ ॥
ଚୈତନ୍ୟ କହେ ମନ ଶୁଣ । ଚନ୍ଦ୍ରଧ୍ୱଜ ନାମେ ରାଜନ ॥
ଓଡ଼ିଶା ଶାରଙ୍ଗଗଡ଼ର । ତୋଷାଳ ଯୋଜନ ରାଜ୍ୟ ତାର ॥
ବଂଶୀ ନାମ କୁନ୍ଦନ ଦେଶ । ବିଦ୍ୟାଧର ପୁତ୍ର ଅଟଇ ॥
ରାଜା ଯେ ବିବେକ ସୁଶୀଳ । ଦଦ୍ଧାଭାବରେ ଅତି ହେଳ ॥
ଦେବା ପଦରେ ହେତୁ ଜଣେ । ହରି ଭଜଇ ଅନୁକ୍ଷଣେ ॥

ହରି ଯେ ପିଣ୍ଡର କରତା । ହରି ଅଟନ୍ତି ମୋକ୍ଷଦାତା ॥
ଏହା ନ ଜାଣି ଦୁଷ୍ଟ ଜନ । ମନ୍ଦ ଭାବରେ ହୋନ୍ତି ଲୀନ ॥
ରାଜା ଯେ ପରଜାଙ୍କ ଶତ୍ରୁ । ଭକ୍ତ ଭାବରେ ଅଛି ପୁତ୍ର ॥
ଜାଣିଲେ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଗୋସାଇଁ । କରୁଣା କଲେ ତାଙ୍କଠାଇଁ ॥
ସେ ରାଜପୁତ୍ର ବଦ୍ୟାଧର । ପାରିଧି କରେ ବନସ୍ତର ॥
ଦିନେ ଅନେକ ମୃଗ ମାରି । ଗୃହକୁ ଆଇଲା ସେ ଫେରି ॥
ତା ପିତା ଚନ୍ଦ୍ରଧ୍ୱଜ ଦେଖି । ପୁତ୍ରକୁ କହେ ହୋଇ ଦୁଃଖୀ ॥
ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧି କଲୁରେ କୁମର । ଦ୍ରୋହୀ ହୋଇଲୁ ହରିଠାର ॥
ଜୀବରେ ତୋର ଦୟା । ବୃଥା ହେଉଛୁ ପାପେ ଗ୍ରାହି ॥
ଶୁଣ ନନ୍ଦନ ମୋ ବଚନ । ନ ଚିହ୍ନୁ ନର ନାରାୟଣ ॥
ମୁକ୍ତାକୁ ଛାଡ଼ିଲୁରେ ପୁଣ । ଗରଗଡ଼ କଲୁ ଭୂଷଣ ॥
ତୁଳସୀଗଛ ତୁ ଛାଡ଼ିଲୁ । ଗଞ୍ଜାଇ ଗଛକୁ ପାଳିଲୁ ॥
ଚମ୍ପା ଫୁଲମାଳ ଛାଡ଼ିଲୁ । ଶିମୁଳି ଫୁଲ ମଣ୍ଡିହେଲୁ ॥
ଗଙ୍ଗାଜଳକୁ ତୁହି ଛାଡ଼ି । କୂପଜଳରେ କମ୍ପା ବୁଡ଼ି ॥
ହରିଠାରେ ଦ୍ରୋହ କରିଣ । ତା ପାଦେ ନ ପଶୁ ଶରଣ ॥
ଗ୍ରାମ ଦେବତା ପୂଜା କରି । ବ୍ୟର୍ଥରେ ଦିନମାନ ହାରି ॥
ମୋ କୁଳେ କଳଙ୍କ ଯେ ଦେଉ । ଏହା ତୁ ନ କରିବୁ ଆଉ ॥
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଠାରେ ଭକ୍ତି କଲେ । ଯଶ ରହିବ ମହୀତଳେ ॥
ତୋ ଜନ୍ମ ହୋଇବ ସଫଳ । ବଞ୍ଚିବୁ ତୁ ଯେ ଚିରକାଳ ॥
ଜୀବଠାରେ ତୁ ଦୟା କର । କୃପା କରିବେ ଚକ୍ରଧର ॥
ହରି ଭକତି କରି ତୁହି । ସୁଭଗା ନାରୀ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ॥
କାନ୍ତ ଚରଣେ ମନ ଥୋଇ । ଦିବସ ରଜନୀ ବଞ୍ଚଇ ॥
ହରି ଭଜନ କରି ବା । ସଂସାର ଚେଷ୍ଟା ଛାଡ଼ି ସବୁ ॥
ମିଥ୍ୟା ଅଟଇ ଏ ଶରୀର । ହରି ନାମଟି ଏକା ସାର ॥
ଏମନ୍ତ ବୋଧନ୍ତି ରାଜନ । ଗଲେ ରାଣୀ ସଙ୍ଗେ ଘେନିଣ ॥
ଯାଇଣ ପ୍ରବେଶ ନବର । ହରି ଜାଣିଲେ ମନ ତାର ॥

ମାୟାରେ ବିଶ୍ୱରୂପ ଧରି । ଏକଇ ଶିଷ୍ୟ ସଙ୍ଗେ ଧରି ॥
ରଥେ ଭ୍ରମନ୍ତି ନରହରି । ଶୁଣିଲେ ଏକ ଗୃହକାରୀ ॥
ସମ୍ଭୋଗକାଳେ ନାରୀପ୍ରତି । କୌତୁକେ କହଇ ଘରଣି ॥
ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ତୋ ମୁଖ ଦେଖିଲି । କୃଷ୍ଣ ଦର୍ଶନ କବା କଲି ॥
ରମଣେ ସନ୍ତୋଷ ମୋ ମନ । ଦେଖିଲେ ଚକ୍ଷୁ କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ ॥
ଯାରେ ସୁମରି ଯୋଗୀଗଣ । ମୁକତି ହେଲେ ଦେହାନ୍ତେଣ ॥
ତୁମ୍ଭର ଗତି ସେହିରୂପେ । ସ୍ୱାମୀ କହେ ନାରୀ ସମୀପେ ॥
ରଥେ ବୁଲଣ ମହାବାହୁ । ଏ ହବଂ କଥା ଶୁଣି ତହୁଁ ॥
ବୋଇଲେ ନଗ୍ର ଲୋକେ ଧନ୍ୟ । ଜାଣିବ ରାଜାର କି ପୁଣ୍ୟ ॥
ବୃଦ୍ଧ ବ୍ରାହ୍ମଣ ରୂପ ହୋଇ । ଗମନ କଲେ ଭବଗ୍ରାହୀ ॥
ସଭାରେ ଅଛୁ ରାଜା ବସି । ପ୍ରବେଶ ହେଲେ ବ୍ରହ୍ମବଶି ॥
ରାଜାଙ୍କୁ କଲେ ସେ କଲ୍ୟାଣ । କୃଷ୍ଣ ଭକ୍ତିରେ ଯାଉ ଦିନ ॥
ଚମକି ରାଜନ ଉଠିଲା । ବିନୟେ ଦଣ୍ଡବତ କଲା ॥
ସଧୀରେ ବୋଇଲା ବଚନ । ନମସ୍କାର ନୋହୁ କଲ୍ୟାଣ ॥
ଆଜ ସୁଭାଗ୍ୟ ବଡ଼ ମୋର । ପଯୁରେ ପଡ଼ିଲା ମୋ ପୁର ॥
ଏତେକ କହି ଶୁଦ୍ଧମାରେ । ପାଦ ଧୋଇଲା ଭକ୍ତି ଭରେ ॥
ସେ ପାଦ ଉଦକକୁ ନେଇ । ଅଙ୍ଗେ ବୋଳିଲା ତୋଷହୋଇ ॥
ପୁଣି କେତେକ ପାନ କଲା । ଦିବ୍ୟ ଆସନେ ବସାଇଲା ॥
ବହୁତ କଲା ପୂଜାମାନ୍ୟ । ସନ୍ତୋଷ ହେଲେ ନାରାୟଣ ॥
କ୍ଷଣେ ବିଶ୍ରାମ କଲେ ତହିଁ । ବିଦାୟ ହୋଇଲା ଗୋସାଇଁ ॥
ସେ ରାଜା ରାଜ୍ୟରେ ମିଳିଲେ । ବେଦ ଗାହ୍ନିନ ଆରମ୍ଭିଲେ ॥
ରାଜା ତା ଶ୍ରବଣେ ଶୁଣିଣ । ବୋଇଲେ ଶୁଣ ହେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ॥
କାହୁଁ ଅଇଲ ଶିଷ୍ୟ ସଙ୍ଗେ । ମୋ ଯଜ୍ଞ ଫଳ ହେଲା ଏବେ ॥
ତୁମ୍ଭର ଶୁଣିଲି ମୁଁ ବେଦ । ମୋ ମନ ହୋଇଲା ପ୍ରମୋଦ ॥
ମାୟା ନ କରି କହ ସତ୍ୟ । କେବଣ କାରଣେ ଆଗତ ॥
ଯାହା ମାଗିବ ତା ଦେବଇଁ । ବେଗେଣ କହିବା ଗୋସାଇଁ ॥

ସତ୍ୟ ସତ୍ୟ ମୋର ବଚନ । ଏହୁ ସମ୍ପଦେ କ କାରଣ ॥
ରାଜ୍ୟଭଣ୍ଡାର ପୁର ନାଶ । ଶିର କମଳ ଆଦିକରି ॥
ତା ଶୁଣି କହିଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ଶୁଣ ହେ! ନୃପତି ତୁ ପୁଣ ॥
ଧର୍ମ ନଗରେ ମୋର ଘର । ଏକଇ ପୁତ୍ର ଥିଲା ମୋର ॥
ତୋ ରାଜ୍ୟେ ଅଛି ବସ୍ତି କରି । ଏକ ଦୁହିତା ଅଛି ତାର ॥
ତାହାର ବିଭା ଅର୍ଥେ ଜାଣ । ମୋର ପୁତ୍ରକୁ ଆଣନ୍ତେଣ ॥
ଆସନ୍ତେ ଅଗମ୍ୟ ବନସ୍ତେ । ବ୍ୟାଘ୍ରେକ ମିଳିଲା ତୁରିତେ ॥
ସେ ଦୁଷ୍ଟ ବଳେ ଝାମ୍ପିଆସି । ମୋ ପୁତ୍ରେ ନେଲା ସେ ଆକର୍ଷି ॥
ତହୁଁ ମୋ ପୁତ୍ର କଲା ରଡ଼ି । ବୋଇଲା ମୋତେ ନେଲା ଘୁଡ଼ି ॥
ଏହୁ କଷ୍ଟରୁ ରକ୍ଷା କର । ଦେଖି ରହିଲି ମୁଁ ଏଠାର ॥
ତା ଦେଖି ବୁଡ଼ିଲା ମୋ ଜ୍ଞାନ । କ୍ଷଣେ ମୁଁ ହୋଇଲି ମଉନ ॥
ଡାକ ବୋବାଳି ପୁଣି କଲି । ନୃସିଂହ ରକ୍ଷା କର ବୋଲି ॥
ବ୍ୟାଘ୍ରର ମୂର୍ତ୍ତି ଭୟଙ୍କର । ଦେଖି ନୋହିଲା ଭୟ ମୋର ॥
ତୁଣ୍ଡେ ମୁଁ ନାରାୟଣ ବୋଲି । ଜୀବନ ଆଶାକୁ ଛାଡ଼ିଲି ॥
ମିଳିଲି ସେ ବ୍ୟାଘ୍ର ପାଖରେ । ମୁଣ୍ଡ କଚାଡ଼ିଲି ଭୂମିରେ ॥
ତା ପାଦତଳେ ମୁଁ ପଡ଼ିଲି । ମୋତେ ପୁତ୍ର ଦିଅ ତୁ ବୋଲି ॥
ମନୁଷ୍ୟ ବଚନ ପ୍ରକାର । ମୋତେ ସେ କହିଲା ଉତ୍ତର ॥
ଶୁଣ ବ୍ରାହ୍ମଣ ମୋ ବଚନ । ତୋ ପୁତ୍ର ଅଟେ ମୋ ଭୋଜନ ॥
ରୋଗ ଯେ ବ୍ୟାଘ୍ର ସର୍ପାଘାତ । ଯମର ଅଟନ୍ତି ଏ ଦୂତ ॥
ଯାହାର ମୃତ୍ୟୁ ଯେଉଁଠାରେ । ବିଧାତା ଘଟାଏ ସଂସାରେ ॥
ଘୋଟଇ ଯେତେବେଳେ କାଳ । ଦାନ ପୁଣ୍ୟ କଲେ ନିଷ୍ଫଳ ॥
ଅବଶ୍ୟ ସେ ପ୍ରାଣୀ ମରଇ । ଧର୍ମ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଅଛି କହି ॥
ଶୁଣି ମୁଁ ଅନେକ କାନ୍ଦିଲି । ବହୁତ ବିନୟେ କହିଲି ॥
ଶୁଣ ତୁ ବ୍ୟାଘ୍ର ମୋ ଉତ୍ତର । କପଟ ନ ରଖି ମୋହର ॥
କେମନ୍ତେ ପୁତ୍ର ମୋ ବଞ୍ଚଇ । ତାହା ତୁ କହ ହେ ବୁଝାଇ ॥
ଯାହା ମୋତେ ସେହି ବୋଇ । କହିବା ନୁହଇ ସେ ଭଲ

ଅତି କଠିନ କଥା ସେହି । ରାଜନ କେମନ୍ତେ କହିବଇଁ ॥
ବୋଲେ ନୃପତି ତତପର । ହେ ବିପ୍ର ବିଳମ୍ବ ନ କର ॥
ଅବଶ୍ୟ ସେ କଥା କରିବି । ତୋ ଲାଗି ଅଗ୍ନିରେ ଝାସିବି ॥
ବ୍ରାହ୍ମଣ ବୋଲଇ ରାଜନ । ସେ ଦୁଷ୍ଟ ଯା ବୋଇଲା ଶୁଣ ॥
ପୁତ୍ର ପାଇଲେ ସେହୁ ପୁଣ । ଦକ୍ଷିଣା ମାଗୁଅଛି ଜାଣ ॥
ପୁତ୍ର ନାଶ କରତେ ଚିରି । ସର୍ବାଙ୍ଗ ବେନି ଫାଳ କରି ॥
ମନରେ ବିକଳ ନ ଥିବ । ଏମନ୍ତେ ଦକ୍ଷିଣାଙ୍ଗ ଦେବ ॥
ଏମନ୍ତ ମାଂସ ଆଣିଦେବୁ । ତେବେ ତୋ ପୁତ୍ରକୁ ତୁ ନେବୁ ॥
ବ୍ରାହ୍ମଣ ବୋଇଲେ ବଚନ । ପୂର୍ବର କଥା ଶୁଣ ପୁଣ ॥
କର୍ଣ୍ଣ ବୋଲଣ ଦାତା ଥିଲା । ପୁତ୍ରମାରି ଭୋଜନ ଦେଲା ॥
ବଳି ରାଜାର ଦାତାପଣ । ତିପାଦ ଭୂମି ଦେଲା ଦାନ ॥
ଶିବି ବୋଲଣ ମହାରାଜେ । ମାଏଁସ କାଟି ଦାନ ଦିଏ ॥
କପୋତ ପକ୍ଷୀକି ରଖିଲା । ପୁରାଣେ ତା କଥା ରହିଲା ॥
ଦାତା ମାନଙ୍କର ପ୍ରସ୍ତାବ । ନିଜ ଶରୀରେ ନାହିଁ ଭାବ ॥
ପର ପାଇଁ ସେ ଦ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରାଣ । ଶୁଣିମା ହେଉ ହେ ରାଜନ ॥
ପୂର୍ବରେ ଥିଲେ ରାମଚନ୍ଦ୍ର । ଅଯୋଧ୍ୟା ଦେଶର ନରେନ୍ଦ୍ର ।
ବିପ୍ର ମଲାପୁତ୍ର ଆଣିଲେ । ସତ୍ୟବନ୍ତ ଧର୍ମ ରଖିଲେ ॥
ଶ୍ରୀରାମ ପ୍ରାୟେ ତୋତେ ଜାଣି । ତୁ ମୋ ପୁତ୍ରକୁ ଦିଅ ଆଣି ॥
ରାଜନ ଶୁଣି ଏ ବଚନ । ବୋଇଲେ ଶୁଣ ହେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ॥
ଚିନ୍ତା ତୋ ମନରୁ ଉପେକ୍ଷ । ତୋ ପୁତ୍ର ଆଣିଦେବି ଦେଖ ॥
ମୋହର ଅର୍ଦ୍ଧଅଙ୍ଗ ଦେଲେ । ତୋ ପୁତ୍ର ବ୍ୟାଘ୍ର ଦେବ ଭଲେ ॥
ଏହା କହିଣ ସେ ରାଜନ । ପୁତ୍ର ପ୍ରଜାଙ୍କୁ ଡକାଇଣ ॥
ପୁତ୍ରକୁ ଅଭିଷେକ କଲେ । ଛତ୍ର ଧରାଇ ଖଣ୍ଡା ଦେଲେ ॥
ସୁଖରେ ବସିଲେ ରାଜନ । ମାଳାତିଳକ ଆଭରଣ ॥
ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କୁ ଡାକିଲେ । ମୋ ସତ୍ୟ ରକ୍ଷହେ ବୋଇଲେ ॥
ବନ୍ଧୁ ଡାକିଲେ ବହୁତ । କହିଲେ ଯାବତ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ॥

ବଢ଼ାଇ କରତ ଘେନଣ । ଉଭା ହୋଇଲେ ପାଶେ ପୁଣ ॥
ନାରୀ ପୁତ୍ରଙ୍କୁ ଡକାଇଲେ । କଲ୍ୟାଣ କରିବ ବୋଇଲେ ॥
ମୋହର ଅଙ୍ଗ କରତିବ । ଦକ୍ଷିଣଅଙ୍ଗ ବିପ୍ରେ ଦେବ ॥
ମୋ ମନମଧ୍ୟେ ଦୁଃଖ ନାହିଁ । ଯେମନ୍ତ ବିପ୍ର ସୁତ ପାଇ ॥
ମୋ ସତ୍ୟ ଯେମନ୍ତେ ରହିବ । ତେମନ୍ତ ତୁମ୍ଭେ ବିଚାରିବ ॥
ସେହୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପାଦଧୋଇ । ଆସନେ ବସାଇଲେ ନେଇ ॥
ଦୁଇ ଖମ୍ବ ଆଣ୍ଟେ ବନ୍ଧାଇ । ମାଳଙ୍କୁ ଡାକ ସବୁ କହି ॥
ବୋଇଲେ ତୁମ୍ଭେ ବଳବନ୍ତ । ଆଣ୍ଟେ ଧରିବ ମୋର ଗାତ୍ର ॥
ପୁତ୍ର ନାରୀ ଯେ ମୋତେ ଚିରେ । ଦକ୍ଷିଣ ଅଙ୍ଗ ତୋଳି ଧରି ॥
ସେହୁ ବ୍ରାହ୍ମଣେ ଦେବେ ଦାନ । ତେବେ ମୋ ସୁଫଳ ଜୀବନ ॥
ରାଣୀ ବୋଇଲେ ହେ ରାଜନ । ତୁମ୍ଭର ଦେହ ମୋହୁ ଭିନ୍ନ ॥
ମୋତେ ସେ ଦିଅ ତୁମ୍ଭ ଦାନ । ତୁମ୍ଭର ଥାଉ ଏ ଜୀବନ ॥
ବ୍ରାହ୍ମଣ ମୋ ଶରୀର ନେଉ । ବ୍ୟାଘ୍ରଙ୍କୁ ଶୀଘ୍ର ଯାଇଁ ଦେଉ ॥
ଯେ ନାରୀ ମରେ ସ୍ୱାମୀ ଆଗେ । ପାପ ବିନାଶି ବସେ ସ୍ୱର୍ଗେ ॥
ଏହା ଶୁଣିଣ ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ବୋଲଇ ଆଗୋ ତୁମ୍ଭେ ଶୁଣ ॥
ଏ ମାଂସ ବ୍ୟାଘ୍ର ନ ଭକ୍ଷିବ । ମୋ ପୁତ୍ର କେବେହେଁ ନଦେବ ॥
ଏ ରାଜା ସତ୍ୟଭଙ୍ଗ ହେବ । ହସିବେ ପ୍ରଜାଲୋକ ସବୁ ॥
ତା ଶୁଣି ପୁତ୍ର କହେ ତହୁଁ । ଦିଅହେ ମୋତେ ବ୍ୟାଘ୍ର ଖାଉ ॥
ପିତା ପୁତ୍ରରେ ନାହିଁ ଭେଦ । ଜାତ ହୋଇଛୁ ତାଙ୍କ ସ୍ୱେଦ ॥
ଶ୍ରୀରାମ ଥିଲେ ଯେ ପୂର୍ବେଣ । ପିତା ସତ୍ୟରେ ଗଲେ ବନ ॥
ପର୍ଶୁ କହିଲେ ଭୃଗୁଙ୍କର । ପିତାର ସତ୍ୟ କଲେ ସାର ॥
ଶୁଣିମା ହେଉ ହେ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ପିତା ନିମନ୍ତେ ଯାଉ ପ୍ରାଣ ॥
ସଂସାରେ ରହୁ କୀର୍ତ୍ତି ମୋର । ପାଦେ ପଡ଼ୁଛି ମୁଁ ତୁମ୍ଭର ॥
ଏହା ଶୁଣିଣ ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ବୋଲଇ ରାଜପୁତ୍ର ଶୁଣ ॥
ମାତା ସୁତ ଯେ କରତେଣ । କରତ ରାଜା ଅଙ୍ଗ ପୁଣ ॥
ଦକ୍ଷିଣ ଅଙ୍ଗ ଯେବେ ଦେବ । ତେବେ ସେ ବ୍ୟାଘ୍ର ତା ଭକ୍ଷିବ ॥

ତେବେ ପୁତ୍ରକୁ ଦେବ ସେହି । ତୋ ହସ୍ତେ କରତକୁ ଦେହି ॥
ଏମନ୍ତ ରାଜପୁତ୍ର ଶୁଣି । ଆପଣା ମନ ମଧ୍ୟେ ଗୁଣି ॥
ବୋଲେ ଏ ନଷ୍ଟେ ନାରାୟଣ । ନୋହିଲେ ଦ୍ୟନ୍ତେ କ କଷଣ ॥
ଚନ୍ଦଧ୍ୱଜ ଆନନ୍ଦ ହୋଇ । କରତ ପୁତ୍ର ହସ୍ତେ ଦେଇ ॥
ପରମ ଆନନ୍ଦରେ ବୁଡ଼ି । ନାରୀଙ୍କ ବୋଲେ ତଡ଼ବଡ଼ି ॥
ବିଳମ୍ବ ନକର ଗୋ ପୁଣ । ହୋଇବ ସତ୍ୟଭଗ୍ନ ଜାଣ ॥
ଏତେକ ସେ ରାଜା କହିଲା । ଗୁରୁ ନାମ ଉଚ୍ଚେ ରଟିଲା ॥
ରାମ ଗୋବିନ୍ଦ କୃଷ୍ଣ ହରି । ଅଚ୍ୟୁତ ଅନନ୍ତ ମୁରାରି ॥
ଶ୍ରୀମଧୁସୂଦନ ମୁକୁନ୍ଦ । ଆରତ ଖଣ୍ଡ ହେ ଗୋବିନ୍ଦ ॥
ଏହା ଶୁଣିଣ ଦେବଲୋକେ । ଆକାଶେ ଦେଖନ୍ତି ଉତ୍ସୁକେ ॥
ପ୍ରଜାଲୋକେ ଯେ ଯାହା କଲେ । ବ୍ରାହ୍ମଣେ ହରି ଉଚ୍ଚାରିଲେ ॥
ମାତା ପୁତ୍ରଙ୍କର ଆନନ୍ଦ । ଭଜନ୍ତି ଶ୍ରୀରାମ ଗୋବିନ୍ଦ ॥
ରାଣୀ ବୋଇଲେ ବିନୟରେ । ଶୁଣ ମୋ ବାଣୀ ନୃପବରେ ॥
ଭେଦ କରିଅଛ କାନ୍ତେଣି । ନୃସିଂହ ପରି ବିଦାରଣି ॥
ନୃସିଂହ ପରି ମୁଁ ଦାରୁଣ । ମୁଁ ଜାଣେ ତୁମ୍ଭେ ନାରାୟଣ ॥
ତା ଶୁଣି ନୃପତି ବୋଲଇ । ରାଣୀ ତୋ ଗୁଣ ଶୁଝି ନୋହି ॥
ଯେସନେ ରମଣର କାଳେ । ନଖ ଦନ୍ତଘାତେ ବିହିଲେ ॥
ସେ କାଳେ ଦୁଃଖ ନ ଲାଗଇ । ତେହ୍ନେ ନିର୍ଭୟ ହେଲେ ତହିଁ ॥
ଶୁଣିମା ହେଉ ମହାଦେଈ । ବେଗେ କରତ ମୋର ଦେହି ॥
ଚନ୍ଦଧର କରିବେ ପାର । ହରିଣୀ ବିପତ୍ତି ଉଦ୍ଧାର ॥
ଦ୍ରୌପଦୀ ଲଜ୍ଜା ନିବାରିଲେ । ଗଜକୁ ଆତଙ୍କୁ ରଖିଲେ ॥
କୁମ୍ଭୀର ନାଶନ ଯେ ହରି । ସେ ହରି ମୋତେ ଯେ ଉଦ୍ଧାରି ॥
ଏହା କହନ୍ତେ ସେ ମନର । ତାହା ଜାଣିଲେ ଚନ୍ଦଧର ॥
ଏସନ ସମୟରେ ତହିଁ । ବେଗେ କରତ ଦେଲା ଦେହି ॥
ବାମ ଚକ୍ଷୁରୁ ଲୁହ ଝରି । ତା ଦେଖି ସମ୍ଭୀଭୂତ ହରି ॥
ରାଜା ଯେ ସତ୍ୟ ନ ରଖିଲା । ଶରୀର ଯାର ଭ୍ରମ ହେଲା ॥

ନସତ ହୋଇଲ ରାଜନ । ଦାନକୁ ଯୋଗ୍ୟ ନୋହେ ପୁଣ ॥
ଆଗମ ନିଗମ ଅଛଇ । କଳ୍ପନା ଦାନଯୋଗ୍ୟ ନୋହି ॥
ଏ ଦାନ ମୁହିଁ ନ ଘେନିବି । ଅପୁତ୍ରୀ ଦୋଷକୁ ଲଭିବି ॥
ଏତେ କହିଣ ଉଭା ହେଲେ । ମନ୍ଦେ ମନ୍ଦେ ଗମନ କଲେ ॥
ତହୁଁ ସେ ରାଣୀର ଉଦ୍‌ବେଗ । କହେ ଘେନିଣ ଦକ୍ଷ ଅଙ୍ଗ ॥
ଆଗରେ ଓଗାଳିଲେ ଯାଇ । ଋଷି ତୁ ନ ଯାଅ ଗୋସାଇଁ ॥
ରାଜା ସତ୍ୟ କୀର୍ତ୍ତି ନାଶିଣ । କ୍ଷମା କରୁଛ ବଡ଼ମ୍ଭଣ ॥
ବ୍ରାହ୍ମଣ ବୋଲଇ ସେ ଭାବ । କଳ୍ପନା ଦାନ ନ ଘେନିବ ॥
ଆଗୋ ରାଣୀ ଶୁଣ ବଚନ । ରାଜା ଯେ କଲେକ ବେଦନ ॥
ରାଣୀ ବୋଲେ ଶୁଣିମା ହେଉ । ତାହା ଚରିତ୍ର ଏବେ ଏହୁ ॥
ବାମ ଅଙ୍ଗ ମନେ ଭାବିଲି । ଦକ୍ଷିଣ ଅଙ୍ଗ ପୁଣ୍ୟ କଲି ॥
ବପ୍ରର ଉପକାରୀ ଯେଣୁ । ପୁତ୍ର ପାଇବ ସେହୁ ତେଣୁ ॥
ବାମ ଅଙ୍ଗ ସ୍ତ୍ରୀର ମୁଁ ହେଲି । କାହିଁରେ ଯୋଗ୍ୟ ତ ନୋହିଲି ॥
ଏମନ୍ତ ପ୍ରକାରେ ବାମଅଙ୍ଗ । କାନ୍ଦିଲି ତା ଦେଖି ବଡ଼ଙ୍ଗ ॥
ଏହା ଶୁଣି ହୃଷ୍ଟ ଶ୍ରୀହରି । ଧନ୍ୟ ଗୋ ରାଣୀ ତୁ ଚତୁରୀ ॥
ଏକଦେ ବେନଅଙ୍ଗ କରି । ଫୁଙ୍କିଲେ ସୁମନ୍ତ୍ର ଉଚ୍ଚାରି ॥
ଜୀବ ପାଇଣ ସେ ରାଜନ । ପ୍ରମାଣ କରେ ପୁଣ ପୁଣ ॥
ନିଜରୂପ ଧରି ଶ୍ରୀହରି । ଗ୍ରହି ଭୁଜରେ କୋଳକରି ॥
ପୁତ୍ରକୁ ଯେହ୍ନେ ପିତା କୋଳ । ଆନନ୍ଦେ ହୋଇଲେ ବିହ୍ୱଳ ॥
ରାଜନ ଲୋଟଇ ଚରଣ । ବୋଲେ ମୋତେ କର କାରଣ ॥
ମୁହିଁ ଯେ ସଂସାରେ ପତିତ । ମୋତେ ଉଦ୍ଧର ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ ॥
ତୁମ୍ଭେ ନିର୍ଦ୍ଧନଙ୍କର ଧନ । ପତିତ ଜନ ଉଦ୍ଧାରଣ ॥
କୋଟି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡକୁ ଉଦ୍ଧରି । ଘଟେ ଘଟେ କର ବିହାରି ॥
ସଂସାର ଖେଳଘର ପରି । ଏ ଘୋର ସଂସାରୁ ଉଦ୍ଧରି ॥
ତୁମ୍ଭେ ଯେ ଅଟ ଜ୍ଞାନଦାତା । ତୁମ୍ଭେ ଯେ ଦୁଃଖ ସୁଖଦାତା ॥
ମାତା ପିତା ଯେ ତୁମ୍ଭେ ଅଟ । ତେଣୁ ମୋ ମନମଧ୍ୟେ ଥାଟ ॥

ଆଦ୍ୟ ଯେ ଅନ୍ତ ତୁମ୍ଭେ ଜାଣ । ତେଣୁ ସେ ଗରୁଡ଼ ବାହନ ॥
ଯେଣୁ ସେ ଅନନ୍ତ ମୂରତି । ନରକନାଶନ ଶ୍ରୀପତି ॥
ମୋର କୋଟିଏ ନମସ୍କାର । ଏ ଘୋର ସଂସାରୁ ଉଦ୍ଧର ॥
ଏଣୁ ଶରଣ ଶ୍ରୀପଦ୍ମରେ । ଜନମ ନୋହିବ ସଂସାରେ ॥
ହସି ନାରାୟଣ ପ୍ରସନ୍ନ । ସଧୀରେ କହନ୍ତି ବଚନ ॥
ଧନ୍ୟ ରାଜନ ସତ୍ୟବାଦୀ । ମୁକତି ତୋହର ପ୍ରସିଦ୍ଧି ॥
ପରୀକ୍ଷା କଲି ବହୁତରେ । ସତ୍ୟଭଗ୍ନ ନୋହିଲା ତୋରେ ॥
ସ୍ୱଦେହେ ଦୁଃଖ ତୋର ନୋହୁ । ଅନ୍ତେ ବୈକୁଣ୍ଠ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଉ ॥
ଏତେ କହିଣ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ । ହେଲେ ସେ ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ ॥
ଅନ୍ତେଣ ବୈକୁଣ୍ଠ ପ୍ରାପତି । ଶୁଣ ସୁଜନେ ହୃଷ୍ଟମତି ॥
ଏ ଦାର୍ଢ୍ୟ ଗୀତ ଯେ ଶୁଣନ୍ତି । ଅନ୍ତେ ଲଭନ୍ତି ମୋକ୍ଷଗତି ॥
ଗ୍ରହ ପୀଡ଼ାନ୍ତି ନ ବାଧଇ । ନିର୍ଦ୍ଧନ ଲୋକ ଧନ ପାଇ ॥
ଅପୁତ୍ରି ଜନ ପାଏ ପୁତ୍ର । କାନ୍ତେ କାମଦେବ ପ୍ରାପତ ॥
ଚିତ୍ତରେ ଯେ ଜନ ଶ୍ରବଣ । ଯେ ଅବା କରନ୍ତି ଗାୟନ ॥
ବିଶ୍ୱାସ ମୂଳ ସାଧୁସେବା । ଧର୍ମର ମୂଳ ଦୟାଥିବା ॥
ସେ ପ୍ରଭୁ କଦମ୍ବ ମୂଳିଆ । ସେ ପ୍ରଭୁ ମୟୂର ଚୂଳିଆ ॥
ଗୁଞ୍ଜାମାଳରେ ଯେ ମଣ୍ଡିତ । ଅଧରେ ମୁରଲୀ ଶୋଭିତ ॥
ଭଣେ ବିପ୍ର ସେ ରାମ ପାଦେ । ମନ ମୋ ରହୁ ଅପ୍ରମାଦେ ॥
କୃପା କର ହେ ସାଧୁ ସନ୍ଥ । ଅନୁବ୍ରତେ ରହୁ ମୋ ଚିତ୍ତ ॥
ଅସାର ଅଟେ ଏ ସଂସାର । ଏଥେ ହରି ଭଜନ ସାର ॥
ନୀଳଚଳରେ ଯେହୁ ସ୍ଥିତ । ତାପାରେ ମୋ ମନ ଅର୍ପିତ ॥
ପଦ ପଦକେ ସୁଧାରସ । ସୁଜନେ ନିରନ୍ତର ଘୋଷ ॥
ଏଥେ ନିର୍ମଳ ଚିତ୍ତ ଯାର । ନଷ୍ଟେ ସେ ଭବୁଁ ହୁଏ ପାର ॥

ଇତିଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତେ ମନ ଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ
ଚନ୍ଦ୍ରଧ୍ୱଜ ଦାର୍ଢ୍ୟଭାବ ବର୍ଣ୍ଣନେ ନାମ
ଦ୍ୱିପଞ୍ଚାଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ଦ୍ୱିପଞ୍ଚାଶତ୍ ଅଧ୍ୟାୟ

ବଡ଼ବିପ୍ର ଓ ଛୋଟବିପ୍ର ସମ୍ବାଦ

ଚୈତନ୍ୟ ଉବାଚ

ପୁଣି କହଇ ଚଇତନ । ଶୁଣ ହୋ ସୁମନ ରାଜନ ॥
ମିଥ୍ୟା ଅଟଇ ଧନ ଜନ । ସତ୍ୟ କେବଳ ଅଟେ ନାମ ॥
ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଅଟେ ନରଦେହ । ଭକ୍ତିରେ ତୁଟେ ମାୟା ମୋହ ॥
ସଂସାରେ ହରିନାମ ସାର । ଭଜିଲେ ଦୁସ୍ତରୁ ନିସ୍ତାର ॥
ତେଣୁ ବିଶ୍ୱାସ ଅଟେ ମୂଳ । ଯହିଁ ପ୍ରାପତ ଆଦିମୂଳ ॥
ପରମାନନ୍ଦ ପୀତବାସ । ଭକ୍ତ ହୃଦୟେ କରେ ବାସ ॥
ସେ ପ୍ରଭୁ ସୁରଙ୍ଗ ପୟରେ । ଭକତ ବାନ୍ଧେ ଭକ୍ତିଡୋରେ ॥
ଭକ୍ତବତ୍ସଳ ନରହରି । ଭକତହିତେ ଦେହ ଧରି ॥
ଅଶେଷ ତୁମ୍ଭର ମହିମା । କେ କହିପାରେ ଗୁଣସୀମା ॥
ବିଦ୍ୟାନଗର ନାମ ଗ୍ରାମେ । ଥିଲେ ଯେ ଦୁଇ ଦ୍ୱିଜୋତ୍ତମେ ॥
ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ଯେ ବଡ଼ ବିପ୍ର ବୋଲି । କହନ୍ତି ଜନେ ସର୍ବେ ଭୁଲି ॥
ବେନିଏ ଅତି ଶାନ୍ତ ଧୀର । କୃଷ୍ଣଭକତ ସଦାତୁର ॥
ଏକଇ ଆତ୍ମା ବେନିଜନ । କ୍ଷଣେ ନୁହନ୍ତି ଭିନ୍ନା ଭିନ୍ନ ॥
ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ବିପ୍ରର ନାହିଁ କେହି । ଆବର ଦରିଦ୍ର ଅଟଇ ॥
ଲଗାଇ ଶରୀର ଜୀବିତ । ସାଧଇ ପରସେବା ବ୍ରତ ॥
ବଡ଼ ବିପ୍ର ଯେ ସୁକୁଳୀନ । ବହୁ କୁଟୁମ୍ବ ଧନବାନ ॥
ଅନେକ ଦାନ ପୁଣ୍ୟ କରେ । ଦୁଃଖୀର ଦୁଃଖ ସଦା ହରେ ॥
ଦୁହେଁ ବିଚାର ଦିନେ କଲେ । ତୀର୍ଥ ଭ୍ରମଣେ ବାହାରିଲେ ॥
ହୋଇଣ ଆନନ୍ଦିତ ମନ । ଭ୍ରମିଲେ ନାନା ତୀର୍ଥମାନ ॥
ସ୍ଥଇରଂ ପ୍ରାୟ ଅନୁସରି । ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ବିପ୍ର ଯେ ସେବା କରି ॥
ତାହାର ଭକ୍ତି ସେବା ପାଇ । ବଡ଼ ବିପ୍ର ଯେ ହେଲା ମୋହି ॥
ଏମନ୍ତେ ଭ୍ରମି ବେନି ଜନେ । ପ୍ରବେଶ ହେଲେ ବୃନ୍ଦାବନେ ॥

ଯହିଁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବନମାଳୀ । କରିଣ ଥିଲେ ନାନା କେଳି ॥
ସେ କ୍ଷେତ୍ରେ ରଜ ଦେହେବୋଳି । ଆନନ୍ଦେ ହେଲେ କୋଳାକୋଳି ॥
କରି ଶ୍ରୀ ଗୋପାଳ ଦର୍ଶନ । ପବିତ୍ର କଲେ ନେତ୍ର ମନ ॥
ଭକ୍ତିରେ ହୋଇ ଗଦ ଗଦ । ସେବିଲେ ପ୍ରଭୁ ପଦ୍ମପାଦ ॥
ଭକ୍ଷିଣ ପ୍ରସାଦ ଆବର । ପବିତ୍ର କଲେ କଳେବର ॥
ଏମନ୍ତେ ତହିଁ କତୁଦିନ । ରହିଲେ ବିପ୍ର ବେନି ଜନ ॥
ବଡ଼ବିପ୍ର ସେ ତୋଷମନେ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବିପ୍ରକୁ ଏକଦିନେ ॥
କହଇ ଆହେ ବିପ୍ରବର । ତୁମ୍ଭେ ଅଶେଷ ଗୁଣାଧାର ॥
ଜାଗ୍ରତ ରହି ରାତିଦିନ । ସେବୁଛ ଦେଇ ପ୍ରାଣମନ ॥
ରଖିଛ ଋଣୀ କରି ମୋତେ । ଏ ଋଣୁ ତରିବି କେମନ୍ତେ ॥
ଏ ଋଣ ଯେବେ ନ ଶୁଝିବ । କୃତଘ୍ନ ସିନା ହୋଇଯିବ ॥
ଏଥିକି ମୋର ଏହି ମନ । କରିବି କନ୍ୟାରତ୍ନ ଦାନ ॥
ରୂପବନ୍ତୀ ସେ ଗୁଣବନ୍ତୀ । ସାକ୍ଷାତେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସରସ୍ୱତୀ ॥
ସେ ସେବୁ ତୁମ୍ଭର ଚରଣ । ତେବେ ଶୁଝିବ ମୋର ଋଣ ॥
ଏ କଥା ଶ୍ରେଷ୍ଠବିପ୍ର ଶୁଣି । ରହିଲା ହୋଇ ଦଣ୍ଡେ ତୁନି ॥
ଧୀରେ କହିଲା ଏ ବଚନ । ତୁମ୍ଭେ କୁଳୀନ ଧନବାନ ॥
ଦରିଦ୍ର ବିପ୍ର ମୁଁ ଅଟଇ । ମୋର ତ ପୁଣି କେହି ନାହିଁ ॥
ମୋତେ କି କନ୍ୟା ବିଭା ଦେବ । କାହିଁକି କହ ଅସମ୍ଭବ ॥
କହଇ ବଡ଼ବିପ୍ର ପୁଣି । କୁଳେ ମୋ ନାହିଁ ପ୍ରୟୋଜନ ॥
ଧନ ସହିତେ କନ୍ୟା ଦେବି । ଧର୍ମହିଁ ରକ୍ଷା ମୁଁ କରିବି ॥
ତହୁଁ ସେ ଶ୍ରେଷ୍ଠବିପ୍ର ବୋଲେ । ପରତେ ଯିବି ସତ୍ୟକଲେ ॥
ଏହି ଗୋପାଳ ସାକ୍ଷାତରେ । ଶୁଣିଣ ବଡ଼ବିପ୍ର ଧୀରେ ॥
ବୋଲେ ମୋ ସତ୍ୟ ତିନିବାର । ସାକ୍ଷୀ ଏ ଗୋପାଳ ଠାକୁର ॥
ଏମନ୍ତେ ସତ୍ୟ ଦୁହେଁ କଲେ । ଶୁଭେ ଘରକୁ ଫେରିଲେ ॥
ଗତ ହୋଇଲା ଦିନନ୍ତର । କନିଷ୍ଠ ବିପ୍ର ଯେ ପଶ୍ଚର ॥
କନ୍ୟା ଦେବାକୁ କଲ ପଣ । କଥା ତା ମନକୁ ନ ଆଣ ॥

ବଡ଼ବିପ୍ର ଯେ ହସି ମନ୍ଦ । ବୋଲଇ ନାହିଁ ମୋର ଛନ୍ଦ ॥
ପୁତ୍ର ଭାରିଯା ବନ୍ଧୁଜନ । ତାଙ୍କ କହିବ ମୋର ପଣ ॥
ବାଦ କରିବେ ସେ ଜାଣଇ । ତହିଁକି ଡର ମୋର ନାହିଁ ॥
ଯାଅ ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ଘରେ ଥାଅ । ବିବାହ ଦେବ ନିଶ୍ଚେ ଝିଅ ॥
ଦିବସ ଶେଷେ ରବି ଅସ୍ତ । ସନ୍ଧ୍ୟା ହୋଇଲା ଉପଗତ ॥
ଶୁଭିଲା ଦେଉଳେ କାହାଳୀ । ଶଙ୍ଖ ମର୍ଦ୍ଦଳ କରତାଳି ॥
ଘଣ୍ଟ ଭକତ ଗୀତନାଦ । ପବନ ହେଲା କର୍ଣ୍ଣ ହୃଦ ॥
ଏ ଅନ୍ତେ ଏକେ ଏକେ ଆସି । ବଡ଼ବିପ୍ରର ପାଶେ ବସି ॥
ପୁତ୍ର ଭାରିଯା ସକୁଟୁମ୍ବ । ଶୁଣନ୍ତି ଭ୍ରମଣ ପ୍ରସ୍ତାବ ॥
କହଇ ବିପ୍ର ମନ ତୋଷେ । ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗ ଅବଶେଷେ ॥
ସ୍ତୁତି ବିପ୍ରର ସାଧୁପଣ । ସେବା ତୋଷିବା ଆଦିଗୁଣ ॥
କହିଲା ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ ବାଣୀ । ସକଳେ ଶୁଣି ମୁଖେ ଭଣି ॥
ଏକାଳେ ବିପ୍ର ଭଲ ବୁଝି । କହିଲା ଜଣାଇ ମରଜି ॥
ସତ୍ୟେ ମୁଁ ହୋଇଛି ବଚନ । କରିବ ତାଙ୍କୁ କନ୍ୟାଦାନ ॥
ଶୁଣିବାମାତ୍ରେ ଏହିକଥା । ସତେ କି କାଳସର୍ପ ମଥା ॥
ପାଦେ କେ ଅବା ଦେଲେ ଦଳି । ତେମନ୍ତ ଆରମ୍ଭିଲେ କଳି ॥
ସେଇଟା କୁଳଗୋତ୍ର ହୀନ । ଆବର ଅତି ଅକିଞ୍ଚନ ॥
ଆମ୍ଭେ କୁଳୀନ ବଂଶଧର । ଅପାତ୍ରେ ବନ୍ଧୁତ୍ୱ ବେଭାର ॥
କେ ବୋଲେ ମାତଜାତି ଅଂଶେ । କେହି ନାହାନ୍ତି ତାର ବଂଶେ ॥
ଲୋକରେ ନିନ୍ଦା ପ୍ରକାଶିବ । ଆପଣା କୁଳ ଧ୍ୱଂସ ଯିବ ॥
ବିପ୍ର ବୋଇଲେ ତେବେ ମୁହିଁ । ସତ୍ୟ କେମନ୍ତେ ଲଙ୍ଘିବଇଁ ॥
ନରକେ ହେବ ମୋର ବାସ । ନିସ୍ତାର ପଥ ଆଉ କସ ॥
ଭାରିଯା କହେ କାଢ଼ ତାକୁ । ଭସାଇ ଦେବ ମୋ ଝିଅକୁ ॥
ପୁତ୍ର ପ୍ରକାଶି ଗୁରୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠେ ବୋଲଇ ଖାଇବି ମୁଁ ବିଷ ॥
ମରିବ ଗଳେ ଛୁରୀମାରି । ତାହାକୁ ଝିଅ ନାହିଁ ବରି ॥
ବିପ୍ର ଦେଖି ଏ ଉତପାତ । ହୋଇଲା ତାର ବୁଦ୍ଧିହତ ॥

ଏକାଳେ ଜ୍ୟେଷ୍ଠବିପ୍ର ଆସି । ଘର ମଧ୍ୟକୁ ଗଲା ପଶି ।
ବଡ଼ବିପ୍ରକୁ ପଚାରିଲା । ବିବାହ ଦିନ କେବେ ହେଲା ।
ତାହାକୁ ଦେଖି ବିପ୍ରସୁତ । ହିଂସାସି କହିଲା ବହୁତ ।।
ବୋଇଲା ଦେଖ ଦୁଷ୍ଟପଣ । ପିତାଙ୍କୁ ଭାଙ୍ଗ ଖୁଆଇଣ ।।
ଧନ ବସନ ହରିନେଲା । ପରଣେ ମାରି ବସିଥିଲା ।
ଉପରେ ସତ୍ୟକଲେ ପିତା । ଦେବାକୁ ଆପଣା ଦୁହିତା ।
ଏ ସତ୍ୟ ନକର ପରମାଣ । ଆତଙ୍କ କାଳ ବାକ୍ୟ ଜାଣ ।।
ସାହସ ବଡ଼ ଏଇଠାର । ହେବ ଏ ମୋର ଭଗ୍ନୀବର ।।
ଧାଇଁ ଆସିଛୁ କଥା ଶୁଣି । ଏହାର ମୁଣ୍ଡ ଦେବ ହାଣି ।।
ଏ ବୋଲ ଶୁଣି ପାଞ୍ଚ ସାତ । ହୋଇଲେ ଆସି ଉପଗତ ।।
ସର୍ବେ ବୋଇଲେ ରହ ରହ । ବୁଝିବା ଫେଡ଼ଣ ସନ୍ଦେହ ।।
ପୁଚ୍ଛିଲେ ଜ୍ୟେଷ୍ଠବିପ୍ର ସତ୍ୟ । କହ ଗୋ ସାକ୍ଷୀ ଏଥିକତ ।।
କହଇ ଜ୍ୟେଷ୍ଠବିପ୍ର ଧୀରେ । ସାକ୍ଷୀ ମୋ ଅଛି ବ୍ରଜପୁରେ ।।
ଶ୍ରୀବୃନ୍ଦାବନ ପୀଠନାଥ । ଗୋପାଳ ଜାଣଇ ସମସ୍ତ ।।
ନିଦ୍ଧମ କରି କହ ସର୍ବେ । ଅନ୍ୟାୟ ନ କରିବି ଯେବେ ।।
ତେବେ ପଞ୍ଚର ମତ ଘେନ । ଯିବ ସେ ଦେବତାଙ୍କୁ ଆଣ ।।
ସକଳେ ଶୁଣି ପାଞ୍ଚ ମନେ । ପ୍ରତିମା ଆସିବ କେସନେ ।।
ଯେବେ ତା କନ୍ଧେ ମୁଣ୍ଡେ ବହି । ଆଣିବ ଗୋପାଳକୁ ଏହି ।।
ସେ କ ମନୁଷ୍ୟ ପରି ଭାବ । କଥା କହିବ ଅସମ୍ଭବ ।।
ଏମନ୍ତେ ମନେ ବିଚାରିଲେ । ଆଣ ବୋଲିଣ ଆଜ୍ଞା ଦେଲେ ।।
ଭଲଲୋକଙ୍କ ଆଜ୍ଞା ପାଇ । ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ବିପ୍ର ସେ ଗଲା ଚଳି ।।
ପ୍ରବେଶ ହେଲା ବୃନ୍ଦାବନେ । ଗୋପାଳ ଦେବ ସନ୍ନିଧାନେ ।।
ପ୍ରତିମା ଜ୍ଞାନ ତାର ନାହିଁ । ଜାଣେ ସାକ୍ଷାତେ ଭବଗ୍ରାହୀ ।।
ସାକ୍ଷୀ ହୋଇଛୁ ବେଳକର । ଅବଶ୍ୟ ଯିବ ଆମ୍ଭ ଘର ।।
ଏତେ ଆଗ୍ରହ ବିଭା ଲାଗି । ନୁହଇ ଅଧରମ ଭାଗୀ ।
ହୋଇବ ବଡ଼ବିପ୍ର ମୋର । ଏଥିକ ବାଡ଼ ଉପୁ ଛାର ।

ସାଧୁର ହୃଦୟୁ ଏ ଭଳି । ଅନ୍ୟ ଦୁଃଖେ ସେ ଯାଏ ଗଳି ॥
ଏତେ ଉତ୍କଣ୍ଠା ସେ କାରଣେ । ସାଧୁର ମନ ସାଧୁ ଜାଣେ ॥
ବଡ଼ ବିପ୍ର ଯେ ଘରେ ଥିଲ୍ । ଗୋପାଳେ ସ୍ତୁତି ଆରମ୍ଭିଲ୍ ॥
ହେ ପ୍ରଭୁ ମୁଁ ତୁମ୍ଭ କିଙ୍କର । ସଙ୍କଟୁ ମୋତେ ରଷାକର ॥
ବଞ୍ଚନ୍ତୁ ମୋର ପରିବାର । ସଙ୍ଖୁ ଲଭଇ ମୁଁ ଉଦ୍ଧାର ॥
ଦୟା ସାଗର ନରହରି । ସକଳ ତୁମ୍ଭେ ପାପ ହରି ॥
ତେଣେ ଗୋପାଳ ପାଦେ ପଡ଼ି । ଶ୍ରେଷ୍ଠବିପ୍ର ଯେ କରଯୋଡ଼ି ॥
ବୋଇଲ୍ ବିନୟ ବଚନ । ହେ ପ୍ରଭୁ ବିପଦ ଭଞ୍ଜନ ॥
ସର୍ବସ୍ୱ ଅନ୍ତର୍ଯାମୀ ତୁହି । କିସ କହିବ ଅବା ମୁହିଁ ॥
ତୁ ସାକ୍ଷୀ ଥାଇ ଦେବଦେବ । ବ୍ରାହ୍ମଣ ସତ୍ୟ ଭ୍ରଷ୍ଟ ହେବ ॥
କାହାକୁ ହେବ ଅପଯଶ । ଝଟତି ଯିବା ପ୍ରଭୁ ଆସ ॥
ଶୁଣିଣ ବ୍ରାହ୍ମଣ କଠାଳ । ପ୍ରସନ୍ନେ ମଦନ ଗୋପାଳ ॥
ସୁରଙ୍ଗ ଅଧରେ ପ୍ରକାଶ । କରିଣ ମନ୍ଦ ମନ୍ଦ ହାସ ॥
ବୋଇଲେ ବଚନ ଗଭିରେ । କି କଥା କହ ବିପ୍ର ମୋରେ ॥
ଶିଳା ପ୍ରତିମା ହୋଇ ମୁହିଁ । କେମନ୍ତେ ପଥ ଚାଲିବଇଁ ॥
ବିପ୍ର ବୋଇଲ୍ ମାୟାଧର । ମୋଠାରେ କପଟ ନ କର ॥
ପ୍ରତିମା ହୋଇ କି ପ୍ରକାରେ । ବଚନ ଭାଷେ ସୁଗଭିରେ ॥
ହସି ଭାଷିଲେ ଶ୍ରୀଗୋପାଳ । ସାକ୍ଷୀ ଦେବାକୁ ଯିବା ଚାଲ ॥
ଅହ୍ନାରେ ହାଣ୍ଡିଏକ ଅନ୍ନ । ଭୋଗ କରିବୁ ପ୍ରତିଦିନ ॥
ଆମ୍ଭେ ତୋ ପଛେ ପଛେ ଯିବୁ । ତୁ ଫେରି ପଛେ ନ ଚାହିଁବୁ ॥
ପଛେ ଚାହିଁବୁ ଯଦି ତୁହି । ଆମ୍ଭେ ରହିବୁ ନିଶ୍ଚେ ତହିଁ ।
ନୂପୁର ଶବଦ ଆମ୍ଭର । ଶ୍ରବଣେ ଜାଣିବୁ ଯିବାର ॥
ବିପ୍ର ଏମନ୍ତ ବାଣୀ ଶୁଣି । ଉଠିଲ୍ ହେଉ ପ୍ରଭୁ ଭଣି ॥
ଚାଲିଲ୍ ବେଗ ବେଗ ଆଗେ । ଗୋପାଳ ଚଳେ ପଛଭାଗେ ॥
ଏମନ୍ତେ ପଥ ଗଲେ ବାହି । ଗ୍ରାମ ନିକଟେ ହେଲେ ଯାଇ ॥
ନୂପୁର ରହ୍ନେ ଗଳି ଗଳି । ଭରତି ହୋଇ ପଥ ଧୂଳି ॥

ଶବଦ ନ କଲା ନୂପୁର । ବିପ୍ର ସନ୍ଦେହ ଗୁରୁତର ॥
ପ୍ରଭୁ କ ଠକ ଗଲେ ମୋତେ । ଲେଉଟି ଚାହିଁଲା ପଶ୍ଚାତେ ॥
ହସିଣ ଗୋପାଳ ଯେ ତହିଁ । ନିଶ୍ଚଳ ହୋଇଗଲେ ରହି ॥
ଗ୍ରାମକୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବିପ୍ର ଗଲା । ସକଳ ସନ୍ଦେହ କହିଲା ॥
ହୋଇଲେ ଲୋକ ଆଚମ୍ବିତ । ଧାଇଁଲେ ଦର୍ଶନେ ତୁରିତ ॥
ତାହାଙ୍କ ଭିତରେ ମହନ୍ତ । ଯେ ଯେତେ ଥିଲେ ଉପସ୍ଥିତ ॥
ତାଙ୍କ ଆଗରେ ସାକ୍ଷୀ ମତେ । କହିଲେ ଗୋପାଳ ସାକ୍ଷାତେ ॥
ଶୁଣ ସକଳ ସାଧୁ ନର । ସତ୍ୟ କରୁଛି ପ୍ରକୃତରେ ॥
ବଡ଼ବିପ୍ର ଯେ ଶୁଦ୍ଧମନେ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବିପ୍ରକୁ କନ୍ୟାଦାନେ ॥
ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନ କର । ବିପ୍ର ବହିତେ କନ୍ୟାବର ॥
ଯେମନ୍ତେ ଅନ୍ତରୀକ୍ଷ ବାଣୀ । ତେମନ୍ତେ ଶୁଭିଲା କାହାଣୀ ॥
ସକଳେ ଶୁଣିଲେ ଚକିତେ । ବୋଇଲେ ଧନ୍ୟ ଏ ଭକତେ ॥
ବଡ଼ବିପ୍ରର କି ଆନନ୍ଦ । ମୁଖ କି ପୂର୍ଣ୍ଣିମାର ଚନ୍ଦ ॥
ବିବାହ ସମ୍ଭାର କରାଇ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବିପ୍ରକୁ କନ୍ୟା ଦେଇ ॥
ମହାଉତ୍ସବେ ହେଲା ମେଳ । ପୂଜିଲା ଠାକୁର ଗୋପାଳ ॥
ବିଦ୍ୟାନଗର କାଞ୍ଚିପୁର । ରାଜା ପାଇ ଏ ସମାଚାର ॥
ତୋଳାଇ ଦେଲା ଯେ ଦେଉଳ । ତହିଁରେ ରହିଲେ ଗୋପାଳ ॥
ସାକ୍ଷୀଗୋପାଳ ନାମ ବହି । ପବନ ଜଳେ କାଞ୍ଚି ଭୂଇଁ ॥
ଏମନ୍ତେ ଉତ୍କଳ ରାଜନ । ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦେବ ଜାଣ ॥
ତା ସଙ୍ଗେ କାଞ୍ଚି ରାଜାଙ୍କର । ବିବାଦ ହେଲା ଘୋରତର ॥
ଅତି ସୁନ୍ଦର ଗୁଣବନ୍ତି । ରାଜାର କନ୍ୟା ପଦ୍ମାବତି ॥
ପୁରୀ ରାଜାଙ୍କୁ ବଚ୍ଚ ଦେଇ । ପୂର୍ବୁ ଯେ କଥା ଥିଲା ହୋଇ ॥
ରଥ ସମୟେ କାଞ୍ଚିରାୟେ । ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ରେ କଲେକ ବିଜୟେ ॥
ଦେଖିଲେ ପୁରୀ ନରବର । କରେ ଚଣ୍ଡାଳ ଆଚରଣ ॥
ସୁନା ସମ୍ମାର୍ଜନୀ ଧରି କରେ । ଝାଡ଼ଇ ରଥ ଭକ୍ତିଭରେ ॥
ଏମନ୍ତ ଦେଖି କାଞ୍ଚିରାଜା । ତାହାଙ୍କ ଆପଣା ତନୁଜା ॥

ବିଭା ଦେବାକୁ ନାହିଁ କଲା । ଚଣ୍ଡାଳ ବୋଲି ଗାଳିଦେଲା ॥
ଏଥିରେ ଓଡ଼ିଶା ରାଜନ । କୋପରେ ଅନଳ ସମାନ ॥
ପ୍ରତିଜ୍ଞା କଲେ ଗୁରୁତର । ବଳେ ଆଣିବେ କନ୍ୟା ତାର ॥
ଚଣ୍ଡାଳେ କରିବେ ପ୍ରଦାନ । ତେବେ ଯିବ ଏ ଅପମାନ ॥
ରାଜାର ଆଜ୍ଞା ଶିରେ ଘେନି । ଧାଇଁଲେ ଓଡ଼ିଶା ସଇନି ॥
ଲାଗିଲା ମହାରଣ ଘୋର । କାଞ୍ଚି ହୋଇଲା ଟଳମଳ ॥
ଜିଣିଲେ ଓଡ଼ିଶାର ପତି । ବଳେ ଘେନିଲେ ପଦ୍ମାବତୀ ॥
ଆଉରି ଇଷ୍ଟ ଗଣନାଥେ । ଗୋପାଳେ ଆଣିଲେକ ସାଥେ ॥
ଭଣ୍ଡି ଗଣେଶ ନାମ ଦେଇ । ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତି ପଛେ ତାକୁ ଥୋଇ ॥
ଗୋପାଳ ପାଇଁ ଏକ ଘର । ନିର୍ମାଣ କଲେ ଚମତ୍କାର ॥
ଯେ ସତ୍ୟବାଦୀ ନାମ ଗ୍ରାମେ । ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର ମନ୍ଦିର ସୁଢମେ ॥
ହେଲା ସେ ମଦନ ଗୋପାଳ । ଦେବଙ୍କ ଅଧିଷ୍ଠାନ ସ୍ଥଳ ॥
ସାକ୍ଷୀଗୋପାଳ ଗୋପୀନାଥ । ନାମଟି ଜଗତେ ବିଖ୍ୟାତ ॥
ପରମ ସୁନ୍ଦର ସ୍ୱରୂପ । ତ୍ରୈଲୋକ୍ୟନାଥ ହରେ ରୂପ ॥
ଭକତ ନୟନ ଚକୋର । ନିର୍ମଳ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସୁଧାକର ॥
ଆଶ୍ରିତ ଜନକ ମାରନ୍ଦ । ଆରତ ଭଞ୍ଜନ ଗୋବିନ୍ଦ ॥
ସ୍ୱୟଂ ମହିମା ମହାମେରୁ । ଭକତ ବାଞ୍ଛା କଳ୍ପତରୁ ॥
ଦର୍ଶନମାନକେ ମୁକତି । ଯାଚ ଦିଅନ୍ତି ବିଶ୍ୱପତି ॥
ଧନ୍ୟ ହେ ବେନି ବିପ୍ରବର । ତାରିଲ ତାରିଲ ସଂସାର ॥
ବାନ୍ଧିଣ ଦୃଢ଼ଭକ୍ତି ଡୋରେ । ଟାଣି ଆଣିଲ ବିଶ୍ୱମ୍ଭରେ ॥
ଭକ୍ତ ବତ୍ସଳ ପ୍ରଭୁବାନା । ଉଡ଼ାଇ ଦେଲେ ଭବେ ସିନା ॥
କହଇ ରାମଦାସ ସ୍ଥିର । ତୁମ୍ଭ ପାଦେ ମୋ ନମସ୍କାର ॥
ତୁମ୍ଭେ ହୋଇ ମୋ ଶିକ୍ଷାଗୁରୁ । ତାର ଏ ଭବ ଜଳଧିରୁ ॥

ଶ୍ରୀ କ୍ଷେତ୍ରବାସୀ ରାଣୀ

ଆଉରି ଚଇତନ କହେ । ଶୁଣିମା ହୋଉ ମୁନିରାୟେ ।
ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ରେ ରାଜା ରାଣୀ ହିନେ । ଗଲେ ଗୋପାଳ ଦରଶନେ ।

ଦେଖି ଶ୍ରୀଗୋପାଳ ମୂରତି । ଲାବଣ୍ୟସିନ୍ଧୁ ତନୁ ଜ୍ୟୋତି ॥
ହୃଦରେ ଆନନ୍ଦ ତରଙ୍ଗ । ପୁଲକେ ପୂରିଲା ସର୍ବାଙ୍ଗ ॥
ସର୍ବାଙ୍ଗେ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କର । ଅଛଇ ନାନା ଅଳଙ୍କାର ॥
ନାସାରେ ନାହିଁ ଏକ ମୋତି । ଥିଲେ ସେ ଚୁମ୍ବି ଓଷ୍ଠ ଜ୍ୟୋତି ॥
ଦିଶନ୍ତେ ପାବନ ସୁନ୍ଦର । ପଦ୍ମପ୍ରେ ବଇଲେ ସୁନ୍ଦର ॥
ଥିଲା ଯେ ନାକେ ଆପଣାର । ବୃହତ ଜଙ୍ଗ ମୋତିବର ॥
ତାକୁ ଦେବାକୁ କଲା ଚିନ୍ତା । ନାସାରେ ଛିଦ୍ର ଯେତେ ଥାନ୍ତା ॥
ପିନ୍ଧାଇ ଦିଅନ୍ତି ଏକ୍ଷଣି । ଏମନ୍ତ ଭାଳିଲେ ରାଣୀ ॥
ରାତିରେ ଦେଖିଲା ସ୍ୱପନ । ସାକ୍ଷାତ ପଦ୍ମପ୍ରେ ବଧାନ ॥
କହିଲେ ପ୍ରଭୁ ରଙ୍ଗାଧର । ଶିଶୁକାଳରେ ମାତା ମୋର ॥
ମୁଁ ଅପତ୍ୟାଣି ବୋଲି ଜାଣି । ବିନ୍ଧାଇ ମୋର ନାକ କାନ ॥
ପିନ୍ଧାଇଥିଲେ ମୋତି ନାକେ । ହଜିଲା ଯମୁନାର ପଙ୍କେ ॥
ଏବେତ ବଡ଼ ବାଞ୍ଛା ମୋର । ପିନ୍ଧିବି ତୁମ୍ଭ ମୋତି ବର ॥
ଦେବାକୁ ଏମନ୍ତ ମୁକୁତା । ମନେ ନ ପାଅ ଯେବେ ବ୍ୟଥା ॥
ସକାଳୁ ଉଠି କ ସ୍ୱପନେ । ଦେଖିଲା ରାଣୀ ଭାବ ମନେ ॥
କେମନ୍ତେ ମନ କଥା ମୋର । ଜାଣିଲେ ଗୋପାଳ ଠାକୁର ॥
ମୁକ୍ତା ପିନ୍ଧାଇବାକୁ ଅଳ । କରି ମନରେ ଗଲା ଚଳ ॥
ପ୍ରବେଶ ଗୋପାଳ ସମ୍ମୁଖରେ । କହିଲା କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ସ୍ୱରେ ॥
ବିନ୍ଧାଇତାର ନାକ ମାତା । ପିନ୍ଧାଇଥିଲେ ସେ ମୁକୁତା ॥
ସେ ବିନ୍ଧ ଆଜଯାଏ ଅଛି । ମୋତିତ ହଜିଣ ଯାଇଛି ॥
ଏତେ ରୁକ୍ମିଣୀ ତୋର ମାଏ । ନ ଦେଲେ ଆଉ ମୋତିଟିଏ ॥
ଆହା ମୋହର ଦୁଃଖୀଧନ । ମୋ ମୋତି ପିନ୍ଧିବାକୁ ମନ ॥
ଭକ୍ତକ ଅମୂଲ୍ୟ ମୁକୁତା । ଦେଲେ ହେବ ମୋ ମନବ୍ୟଥା ॥
ମୁକୁତା ଅବା କିବା ଧନ । ଦେଇ ପାରଇ ମୋ ଜୀବନ ॥
ସର୍ବ ସମ୍ପଦ କରି ଠୁଳ । ସମର୍ପି ଦେବିରେ ଗୋପାଳ ॥
ପତିତ ପାବନ ତୋ ବାନା । ମୋଠାରେ ଦୟାକଲୁ ସିନା ॥

ପିନ୍ଧାଇ ଦେବ ଟେକ ମୁଖ । ଯାଉ ମୋ ନାଶ ଜନ୍ମ ଦୁଃଖ ॥
ବୋଲଣ ଧଇଲା ମସ୍ତକ । ବଙ୍କାଇ ଦେଇ ପ୍ରଭୁ ବେକ ॥
ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ରହୁ ମୁଖ ଗୋଟି । ଲୁଚାଇ ଦେଲେ ଶୋଭସୃଷ୍ଟି ॥
ଗୃହ୍ନି ସେ ବଦନର ଗନ୍ତ । ପିନ୍ଧାଇ ଦେଲେ ବ୍ରଣୀ ମୋତି ॥
ଦେଖି ପ୍ରଭୁର ପଦ୍ମମୁଖ । ହରିଲା ସର୍ବପାପ ଦୁଃଖ ॥
ମା ପାଶେ ଯେସନେ ବାଳକ । ତଥା ସନ୍ମୁଖ ପ୍ରଭୁ ବେକ ॥
ହସି ଆନନ୍ଦେ ହେଲେ ଉଭା । ଆହା ଦିଶିଲା କେଡ଼େ ଶୋଭା ॥
କୃତାର୍ଥ ହୋଇଗଲେ ବ୍ରଣୀ । ଚକ୍ଷୁରୁ ବହିଗଲା ପାଣି ॥
ଉତ୍ସବ କଲା ସେ ଭୁବନେ । ପ୍ରସାଦେ ତୋଷି ସର୍ବଜନେ ॥
ଅଦ୍ୟାପି ରହିଛି ସେ ମୋତି । ଠାକୁରେ ଉତ୍ସବେ ପିନ୍ଧନ୍ତି ॥
ଲୀଳାମୟ ସେ ଗୋପୀନାଥ । କରନ୍ତି ଲୀଳା ଅପ୍ରମିତ ॥
ଜାଣି ବ୍ରଣୀର ଶୁଦ୍ଧମନ । କଲେ ତା ବାଞ୍ଛା ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ॥
ବାତ୍ସଲ୍ୟ ପ୍ରେମେ ହୋଇ ଭୋଳ । ମାଗି ପିନ୍ଧିଲେ ମୁକ୍ତାଫଳ ॥
ଯା ପାଦେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଠାକୁରାଣୀ । ସେବେ ତାଙ୍କୁ କି ଊଣା ପୁଣି ॥
ପ୍ରେମ ଅଧୀନ ଦଇତାରି । ପ୍ରେମରୁ ନପାରେ ଉଦ୍ଧୁରି ॥
ଧନ୍ୟ ତୁ ବ୍ରଣୀ ଜଗନ୍ନାତି । ତୋ ପାଦ ଧୂଳି ମୋର ମାଥ ॥
ପ୍ରବଣ ହେଉ ରାମଦାସ । କରୁଣା କର ପୀତବାସ ॥
ସଂସାର ମାୟାରେ ମୁଁ ଜଡ଼ି । ପଡ଼ିବ ମୁକ୍ତିପଥ ଛାଡ଼ି ॥
ଅନ୍ଧାରେ ହେଉଛି ଅଣ୍ଡାଳ । ପଥ ଦେଖାଅ ବନମାଳୀ ॥
ରଖାଅ ତୁମ୍ଭ ପାଦେ ମନ । ନିସ୍ତାର ଅକିଞ୍ଚନ ଜନ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତେ ମନଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ
ଜ୍ୟେଷ୍ଠବିପ୍ର ବଡ଼ବିପ୍ର କ୍ଷେତ୍ରବାସୀବ୍ରଣୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି
ବର୍ଣ୍ଣନେ ନାମ ଷଟ୍‌ପଞ୍ଚାଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

—*—

ଚତୁଃପଞ୍ଚାଶତ୍ ଅଧ୍ୟାୟ
ବିଲ୍ୱମଙ୍ଗଳ ସମ୍ବାଦ
ଚୈତନ୍ୟ ଉବାଚ

କହଇ ଚଇତନ ବାଣୀ । ଶୁଣ ସୁମନ ଦଣ୍ଡପାଣି ॥
ହରିର ଅନୁଗ୍ରହ ହେଲେ । ନିସ୍ତରେ ମହାପାପୀ ଭଲେ ॥
ଯେ ଯେତେ ପାପୀ ଥାଏ ଜାଣ । ସେ ହୁଏ ତେତେ ପୁଣ୍ୟବାନ ॥
ରୋଗୀର ବ୍ୟାଧି ହେଲେ ହତ । ଯେମନ୍ତ ହୁଏ ବଳବନ୍ତ ॥
ଅପଥ ପାଶକୁ ନ ଯାଏ । ଚିର ଜୀବନ ସୁଖେ ରହେ ॥
କହିବା ଏକ ସାଧୁକଥା । ଅତି ପବିତ୍ର ଗୁଣ ଗାଥା ॥
ଦକ୍ଷିଣେ ଏକ ବିପ୍ର ରହେ । ବିଲ୍ୱମଙ୍ଗଳ ନାମ ବହେ ॥
ଅଟଇ ଧର୍ମ ବିବର୍ଜିତ । ଅତି ଲମ୍ପଟ ବେଶ୍ୟା ରତ ॥
ନଦୀ ଏ ଘର ପାଶେ ତାର । ତା ଆରପାରେ ବେଶ୍ୟାଘର ॥
ନାମ ତାହାର ଚିନ୍ତାମଣି । ସୁନ୍ଦରୀ ସୃଷ୍ଟି ମଧ୍ୟମଣି ॥
ଲମ୍ପଟ ମନ ବନ୍ଦୀବାସ । ଷୋଳ କି ସତର ବୟସ ॥
ହେଉଛି ବିଲ୍ୱମଙ୍ଗଳର । ଅମୂଲ୍ୟ କଣ୍ଠ ସୁନାହାର ॥
ତା ଘରେ ରଜନୀ ଦିବସ । ପଡି ଭୋଗଇ ରତିରସ ॥
ଦିନେ ତା ପିତୃଶ୍ରାଦ୍ଧଦିନ । ପଡିଲା ସକାଳୁ ବହନ ॥
ବେଶ୍ୟା ବୋଇଲା ଯାଅ ଘର । ପିତାଙ୍କ ଶ୍ରାଦ୍ଧ କାର୍ଯ୍ୟ କର ॥
ବର୍ଷି ଯେ ବରଷା ପବନ । ଘରେ ରହିବ ଆଜଦିନ ॥
ଏମନ୍ତ କହି ବିଦା କଲା । ବ୍ରାହ୍ମଣ ଘରକୁ ଅଇଲା ॥
ସାରିଲା ଶ୍ରାଦ୍ଧକର୍ମ ବିଧି । ବନ୍ଧୁ କୁଟୁମ୍ବ ଚରଣ୍ଦି ॥
ଆସି ହୋଇଲା ସନ୍ଧ୍ୟାକାଳ । ହେଲା ଅନ୍ଧାର ବେଳୁବେଳ ॥
ଯେମନ୍ତ ବଢିଲା ଅନ୍ଧାର । ତେମନ୍ତ ମଦନ ବିକାର ॥
ବିପ୍ର ହୃଦୟେ ଗଲା ଘୋଟି । କେ କହୁ ତାର ଛଟପଟି ॥
ଘନେ ବିଜୁଳି ଲୀଳାପର । ମନରେ ବେଶ୍ୟା ଖେଳାକର ॥
ଯେମନ୍ତେ ନାଚେ ବାଏ ଗାଏ । ହସି ନୟନ କୋଣେ ଚୁହେଁ ॥

ପିନ୍ଧାଇ ଦେବ ଟେକ ମୁଖ । ଯାଉ ମୋ ନାଶି ଜନ୍ମ ଦୁଃଖ ॥
ବୋଲଣ ଧଇଲା ମସ୍ତକ । ବଙ୍କାଇ ଦେଇ ପ୍ରଭୁ ବେକ ॥
ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ରହୁ ମୁଖ ଗୋଟି । ଲୁଚାଇ ଦେଲେ ଶୋଭସୃଷ୍ଟି ॥
ଗୃହିଁ ସେ ବଦନର ଗଢ । ପିନ୍ଧାଇ ଦେଲେ ରାଣୀ ମୋଢ ॥
ଦେଖି ପ୍ରଭୁର ପଦ୍ମମୁଖ । ହରିଲେ ସର୍ବପାପ ଦୁଃଖ ॥
ମା ପାଶେ ଯେସନେ ବାଳକ । ତଥା ସକଳ ପ୍ରଭୁ ବେକ ॥
ହସି ଆନନ୍ଦେ ହେଲେ ଉଭା । ଆହା ଦିଶିଲା ଏକେତେ ଶୋଭା ॥
କୃତାର୍ଥ ହୋଇଗଲେ ରାଣୀ । ଚକ୍ଷୁରୁ ବହିଗଲା ପାଣି ॥
ଉତ୍ସବ କଲା ସେ ଭୁବନେ । ପ୍ରସାଦେ ତୋଷି ସର୍ବଜନେ ॥
ଅଦ୍ୟାପି ରହିଛି ସେ ମୋଢ । ଠାକୁରେ ଉତ୍ସବେ ପିନ୍ଧନ୍ତି ॥
ଲୀଳାମୟ ସେ ଗୋପୀନାଥ । କରନ୍ତି ଲୀଳା ଅପ୍ରମିତ ॥
ଜାଣି ରାଣୀର ଶୁଦ୍ଧମନ । କଲେ ତା ବାଞ୍ଛା ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ॥
ବାତ୍ସଲ୍ୟ ପ୍ରେମେ ହୋଇ ଭୋଳ । ମାଗି ପିନ୍ଧିଲେ ମୁକ୍ତାଫଳ ॥
ଯା ପାଦେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଠାକୁରାଣୀ । ସେବେ ତାଙ୍କୁ କି ଊଣା ପୁଣି ॥
ପ୍ରେମ ଅଧୀନ ଦଇତାରି । ପ୍ରେମରୁ ନପାରେ ଉବୁରି ॥
ଧନ୍ୟ ତୁ ରାଣୀ ଜଗନ୍ମାତ । ତୋ ପାଦ ଧୂଳି ମୋର ମାଥ ॥
ପତିତ ହେଉ ରାମଦାସ । କରୁଣା କର ପୀତବାସ ॥
ସଂସାର ମାୟାରେ ମୁଁ ଜଡ଼ । ପତିତ ମୁକ୍ତିପଥ ଦୂର ॥
ଅନ୍ଧାରେ ହେଉଛି ଅଣ୍ଡାଳ । ପଥ ଦେଖାଅ ବନମାଳୀ ॥
ରଖାଅ ତୁମ୍ଭ ପାଦେ ମନ । ନିସ୍ତାର ଅକିଞ୍ଚନ ଜନ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତେ ମନଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ
ଗ୍ରେଟବ୍ରିଟେନ ବଡ଼ବାପ୍ତ କ୍ଷେତ୍ରବାସୀରାଣୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି
ବର୍ଣ୍ଣନେ ନାମ ଷିପଞ୍ଚାଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

—*—

ଚତୁଃପଞ୍ଚାଶତ୍ ଅଧ୍ୟାୟ

ବିଲ୍ୱମଙ୍ଗଳ ସମ୍ବାଦ

ଚୈତନ୍ୟ ଉବାଚ

କହଇ ଚଇତନ ବାଣୀ । ଶୁଣ ସୁମନ ଦଣ୍ଡପାଣି ॥
ହରିର ଅନୁଗ୍ରହ ହେଲେ । ନସ୍ତରେ ମହାପାପୀ ଭଲେ ॥
ଯେତେ ଯେତେ ପାପୀ ଥାଏ ଜାଣ । ସେ ହୁଏ ତେତେ ପୁଣ୍ୟବାନ ॥
ରୋଗୀର ବ୍ୟାଧି ହେଲେ ହତ । ଯେମନ୍ତ ହୁଏ ବଳବନ୍ତ ॥
ଅପଥ ପାଶକୁ ନ ଯାଏ । ଚିର ଜୀବନ ସୁଖେ ରହେ ॥
କହିବା ଏକ ସାଧୁକଥା । ଅତି ପବିତ୍ର ଗୁଣ ଗାଥା ॥
ଦକ୍ଷିଣେ ଏକ ବିପ୍ର ରହେ । ବିଲ୍ୱମଙ୍ଗଳ ନାମ ବହେ ॥
ଅଟଇ ଧର୍ମ ବିବର୍ଜିତ । ଅତି ଲମ୍ପଟ ବେଶ୍ୟା ରତ ॥
ନଦୀ ଏ ଘର ପାଶେ ତାର । ତା ଆରପାରେ ବେଶ୍ୟାଘର ॥
ନାମ ତାହାର ଚିନ୍ତାମଣି । ସୁନ୍ଦରୀ ସୃଷ୍ଟି ମଥାମଣି ॥
ଲମ୍ପଟ ମନ ବନ୍ଦୀବାସ । ଷୋଳ କି ସତର ବୟସ ॥
ସେହିଟି ବିଲ୍ୱମଙ୍ଗଳର । ଅମୂଲ୍ୟ କଣ୍ଠ ସୁନାହାର ॥
ତା ଘରେ ରଜନୀ ଦିବସ । ପଡ଼ି ଭୋଗଇ ରତିରସ ॥
ଦିନେ ତା ପିତୃଶ୍ରାଦ୍ଧଦିନ । ପଡ଼ିଲା ସକାଳୁ ବହନ ॥
ବେଶ୍ୟା ବୋଇଲା ଯାଅ ଘର । ପିତାଙ୍କ ଶ୍ରାଦ୍ଧ କାର୍ଯ୍ୟ କର ॥
ବଡ଼ି ଯେ ବରଷା ପବନ । ଘରେ ରହିବ ଆଜଦିନ ॥
ଏମନ୍ତ କହି ବିଦା କଲା । ବ୍ରାହ୍ମଣ ଘରକୁ ଅଇଲା ॥
ସାରିଲା ଶ୍ରାଦ୍ଧକର୍ମ ବିଧି । ବନ୍ଧୁ କୁଟୁମ୍ବ ଚରବନ୍ଧି ॥
ଆସି ହୋଇଲା ସନ୍ଧ୍ୟାକାଳ । ହେଲା ଅନ୍ଧାର ବେଳୁବେଳ ॥
ଯେମନ୍ତ ବଢ଼ିଲା ଅନ୍ଧାର । ତେମନ୍ତ ମଦନ ବିକାର ॥
ବିପ୍ର ହୃଦୟେ ଗଲା ଫୋଟି । କେ କହୁ ତାର ଛଟପଟି ॥
ଦିନେ ବିଜୁଳି ଲୀଳାପରି । ମନରେ ବେଶ୍ୟା ଖେଳାକରି ॥
ଯେମନ୍ତେ ନାଚେ ବାଏ ଗାଏ । ହସି ନୟନ କୋଣେ ଗୁହେଁ ॥

ସେଇ ରସଇ ମିଶଇ । ମନ ପବଣ ସନ୍ତୋଷଇ ॥
ଦିଶିଲା ତାହାଙ୍କୁ କେବଳ । ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖରେ ବସ୍ତ୍ର ଖେଳ ॥
ରଜନୀ ଅର୍ଦ୍ଧଅଛି ହୋଇ । ଅନ୍ଧାରେ ପଥ ନ ଦିଶଇ ॥
ଝଞ୍ଜା ପବନ ପରବଳ । ଝମକ ବରଷଇ ଜଳ ॥
ବାକୁଳ ପ୍ରାୟେ ବସ୍ତ୍ର ହୋଇ । ବାହାର ହେଲା ବେଶ୍ୟା ତହିଁ ॥
ନଦୀର ସ୍ରୋତ ପ୍ରଖରର । ହୋଇଛି ବଡ଼ି ଭୟଙ୍କର ॥
ବସ୍ତ୍ରର ବାହ୍ୟଜ୍ଞାନ ନାହିଁ । ନଈକି ପଡ଼ିଲା ସେ ଡେଇଁ ॥
ବୁଡ଼ଣ ଭାସିବା ବେଳର । ହାତେ ବାଜିଲା ମୂତ୍ରଦାର ॥
ସେ ସଡ଼ି ଫୁଲି ସୋହ୍ଲ ପର । ଭାସି ଯାଉଛି ଗନ୍ଧ ଭର ॥
ଧଇଲା ତାହାକୁ କୁଣ୍ଢାଇ । ନଦୀକି ଗଲା ପାର ହୋଇ ॥
ନଦୀର ଆରପାରେ ଉଠି । ଧାଇଁଲା କାଦୁଅ ଚକଟି ॥
ଖୁଲିଲା ଦୁଆର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟେ । ବେଶ୍ୟାର ଘର ଗୃହପାଶେ ॥
ପାଚେରୀ କାନ୍ଥତାକୁ ଦେଖେ । ମୂଷାର ଗର୍ତ୍ତ ଏକ ରହେ ॥
ତହିଁରେ ମୁଖକୁ ପୂରାଇ । ସର୍ପେ ଓହଳ ଥିଲା ରହି ॥
ତାହାର ପୁଚ୍ଛ ଆଶ୍ରୟରେ । ଉହ୍ଲୁଙ୍କ ପାଚେରୀ ଉପରେ ॥
ଯେମନ୍ତ ବସିଲାକ ଚଢ଼ି । ତେମନ୍ତେ ପଡ଼ିଲା ସେ ଗଡ଼ି ॥
ସ୍ଥୂଳ ବସ୍ତ୍ର କଳେବର । ଶବଦ ହେଲା ଭୟଙ୍କର ॥
ଉଠିଲା ବେଶ୍ୟା ଭୟ ମାଇ । ଦେଖିଆ ଆଲୁଅ ଲଗାଇ ॥
ବସ୍ତ୍ର ପଡ଼ିଛି ଅସ୍ତ୍ର ବ୍ୟସ୍ତେ । ନାହିଁ ତ ଜ୍ଞାନ ଯେ କାଅଁତେ ॥
ତାହାକୁ ଧରାଧରି କରି । ଘରକୁ ନେଲେ ଜଣ ଚାରି ॥
ଦୁର୍ଗନ୍ଧେ ଫାଟିଯାଏ ନାକ । କାଦୁଅ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦେହଯାକ ॥
ଧୋଇ ପୋଛିଲେ ଯତ୍ନ କରି । ଆଉଁସି ଚେତନା ସଞ୍ଚାରି ॥
ଭର୍ତ୍ସନା କରି ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି । କହଇ ମର୍ମଭେଦୀ ବାଣୀ ॥
ଧିକ ତୁମ୍ଭର ବ୍ୟବହାର । ଧିକ ଯେ ବୁଦ୍ଧିହିଁ ବସ୍ତ୍ରର ॥
ଯାହାର କରମ ଯେମନ୍ତ । ସେ ଫଳ ଲଭଇ ତେମନ୍ତ ॥
ଏଡ଼ିକ ମଦନ ବିକାର । ଦୁର୍ଗମେ ନଦୀ ହେଲ ପାର ॥

ମନ କି ମୂଢ଼ ସଙ୍ଗେ ଜଡ଼ । ଧାଇଁ ଆସିଲ ଉଠିପଡ଼ ॥
ଦୁର୍ଗନ୍ଧେ ଭୂତ ହେବ ବଣା । ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ନ ଗଲ ତା ଜଣା ॥
ନ ହେଜ କାଳସର୍ପ ଧରି । ଡେଇଁଲ ଅଲଙ୍ଘ୍ୟ ପାଚେରି ॥
ଗୁନ୍ତୁ ପଡ଼ିଲ ତଳେ ଗଡ଼ି । ଜୀବନ ଯାଇଥାନ୍ତା ଛାଡ଼ି ॥
ମୁଁ ବେଶ୍ୟା ହୀନ ପାପକୀଟ । ମହତ୍ତ୍ୱ ବଳ ଘୋଷେ ପେଟ ॥
ମୋତେ ଛୁଇଁଲେ ପାପ ହୁଏ । ଛୁଇ ନ ମାଡ଼ନ୍ତି ସାଧୁଏ ॥
ମୋଠାରେ ଏଡ଼େ ଅନୁରାଗୀ । ହୋଇ ହେଉଛ ପାପେ ଭାଗୀ ॥
ଏ ସେହ୍ନ ଶତ ଅଂଶୁ ଅଂଶେ । ଯେବେ କରନ୍ତ ପୀତବାସେ ॥
ଚତୁର୍ବର୍ଗ ଯା ଚରଣରେ । ଲୁଟଇ ଧୂଳି ପରକାରେ ॥
ପବିତ୍ର ହୁଅନ୍ତା ଜୀବନ । ଛେଦଣ ସଂସାର ବନ୍ଧନ ॥
ଲଭନ୍ତ ଇହ ପରକାଳେ । ପରମ ଗତିକି ନିଶ୍ଚଳେ ॥
ଚିନ୍ତାମଣିର ଚିନ୍ତାମଣି । ବାକ୍ୟକୁ ବଜ୍ର ଗୁଣି ଗୁଣି ॥
ନିଜ କୁକର୍ମ ଅନୁଶୟୁ । ଘୃଣାର ହୋଇଲ ଉଦୟୁ ॥
ଦଗଧ ହେଲ ଅନୁତାପେ । ମନେ ପକାଇ କୃତ ପାପେ ॥
ନରକଭୋଗୁ ସେ ଯନ୍ତ୍ରଣା । ବଳଇ ନାହିଁ ସେ ତୁଳନା ॥
ଯେମନ୍ତେ ଘୋର ଦାବାନଳେ । କି ଅବା ମହାସିନ୍ଧୁ ଜଳେ ॥
ପୋଡ଼ି କି ବୁଡ଼ି ମଲବେଳେ । ଆଶ୍ରୟ ଲୋଡ଼ନ୍ତି ସକଳେ ॥
ତେମନ୍ତ ହୋଇ ଛଟପଟ । ବୋଇଲା ରଖ ବଇକୁଣ୍ଠ ॥
ପତିତପାବନ ଶ୍ରୀହରି । ପତିତେ ରଖ ଦୟାକରି ॥
ତାରିଛ ଯେବେ ପାପୀଜନେ । ସବୁହିଁ ବଳି ମୁହିଁ ଜଣେ ॥
ଏମନ୍ତ ଶ୍ରୀହରି ଚିନ୍ତନେ । ବୈରାଗ୍ୟ ଉପୁଜିଲା ମନେ ॥
ରଜନୀ ହୋଇଲା ପ୍ରଭାତ । ଛାଡ଼ିଲେ ନବୀନ ଭକତ ॥
ଗୃହ ଭାରିଜା ପୁତ୍ର ମାତା । ପାଶୋରି ସମସ୍ତଙ୍କ କଥା ॥
ଦୃଢ଼ବୈରାଗ୍ୟ ହୃଦେ ଧରି । ଚଳିଲା ଶ୍ରୀହରି ସୁମରି ॥
ଚାଲଇ ଅତି ବେଗେ ବେଗେ । ଦେଖିଲା ସାଧୁ ଏକ ଆଗେ ॥
ଭକ୍ତିରେ ତାକୁ ଗୁରୁ କଲା । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ମନ୍ତ୍ର ଦୀକ୍ଷା ନେଲା ॥

ଲଗାଇ ମନ ଦେହ ପ୍ରାଣ । ସେବିଲା ଗୁରୁଙ୍କ ଚରଣ ॥
ଲଭିଲା ହରି ପ୍ରେମାମୃତ । ପାନେ ହୋଇଲା ଉନ୍ମତ୍ତ ॥
ଯେହ୍ନେ ମଦ୍ୟପି ମଦ୍ୟ ପିଇ । ହସଇ କାନ୍ଦଇ ନାଚଇ ॥
କୃଷ୍ଣ ଦର୍ଶନେ ଉତ୍କଣ୍ଠିତେ । ଚଳିଲା ବୃନ୍ଦାବନ ପଥେ ॥
ଦିଗ ବିଦିଗ ନାହିଁ ଜ୍ଞାନ । କେବଳ କୃଷ୍ଣପାଦେ ଧ୍ୟାନ ॥
ପ୍ରବେଶ ଏକ ଗ୍ରାମାନ୍ତରେ । ବସିଲା ସରୋବର ତୀରେ ॥
ଏମନ୍ତେ ପ୍ରେମେ ମତ୍ତ ହୋଇ । ରହିଲା ଦିନ ଗୃର ତହିଁ ॥
ତାହାଙ୍କୁ ଦେଖି ସାଧୁଭକ୍ତ । ପ୍ରେମରେ ହେଲେ ବିଗଳିତ ॥
ସ୍ନାନ ସେ ସରୋବର ନୀରେ । ଅନେକ ନରନାରୀ କରେ ॥
ଏକ ଯେ ବଣିକର ନାରୀ । ଯୁବତୀ ପରମା ସୁନ୍ଦରୀ ॥
ସ୍ନାନ ସେ ସାରି ଯାଏ ଘରେ । ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିଲା ତା ଉପରେ ॥
ଏକେତ ସୁନ୍ଦରୀ ବିଶେଷ । ଦୁକେ ପିନ୍ଧିଛି ଓଦାବାସ ॥
ଜଡ଼ି ଯାଇଛି ଶାଢ଼ୀ ଗୋଟି । ଦିଶଇ ଦେହ ଶୋଭା ଫୁଟି ॥
ବିଲ୍ୱମଙ୍ଗଳ ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତ । କ୍ଷଣିକେ ହେଲା ବିଚଳିତ ॥
ଜାଣି ମନର ଏ ପ୍ରକାର । ଜନ୍ମିଲା ବୋଲି ଯେ ବିକାର ॥
ବିକାର ପ୍ରତିକାର ପାଇ । ସେ ବଧୂ ପଛେ ପଛେ ଯାଇ ॥
ବଧୂ ପ୍ରବେଶ ଅନ୍ତଃପୁରେ । ସାଧୁ ବସିଲା ଅଗଣାରେ ॥
ଏକାଳେ ସେହି ନାରୀ ପତି । ଶୁଦ୍ଧଚରିତ ଶାନ୍ତମତି ॥
ସାଧୁର ପାଶେ ଉପସ୍ଥିତ । ହୋଇ ହୋଇଲା ଆଚମ୍ବିତ ॥
ବହୁତ ସ୍ତବ ସ୍ତୁତି କଲା । କି ଆଜ୍ଞା ହେଉଛି ବୋଇଲା ॥
ସାଧୁ ବୋଇଲା ମୋର କଥା । ରଖିଲେ କର ଏ ବ୍ୟବସ୍ଥା ।
ତୋର ସୁନ୍ଦରୀ ଯୁବତୀକ । ଝଟତି ଆଣ ମୋ ନିକଟକ ॥
ବଣିକ ଚରିତ୍ର ପବିତ୍ର । ଅତ୍ୟନ୍ତ ବୈଷ୍ଣବ ଭକ୍ତ ॥
ବୈଷ୍ଣବର ପ୍ରୀତି ପାଇଁ । ସକଳ କରି ସେ ପାରଇ ॥
ଅନ୍ତଃପୁରକୁ ଚଳିଗଲା । ସ୍ତ୍ରୀକି ବିଭୂଷଣ କଲା ॥
ନିଜ ନାରୀକି ଆଣି ତୋଷେ । ସମର୍ପି ଦେଲା ସାଧୁ ପାଶେ ॥

ପାଦରୁ ଶିରଯାଏ ତାର । ଦେଖିଲେ ସାଧୁ ବାର ବାର ॥
ଚକ୍ଷୁକୁ ସମ୍ବୋଧଣ କହି । ଆପଣା ମନକୁ ବୁଝାଇ ॥
ରେ ମୂଢ଼ଚକ୍ଷୁ କସ ଗୁହିଁ । ତୁ ପୁଣି ହେଲୁ କାମମୋହି ॥
ରକତ ମାଂସ କ୍ଳେଦ ମଳ । ମୂତ୍ର ଦୁର୍ଗନ୍ଧମୟ ସ୍ଥଳ ॥
ଅଟଇ ସିନା ଦେହ ଗୋଟି । ଢାଙ୍କି ରହିଛି ଚର୍ମପଟି ॥
ଯେମନ୍ତ ଫଳ ମହାକାଳ । ଉପର କେବଳ ସୁଢଳ ॥
ଆରେ ନିର୍ଲଜ ଚୋର ଏଡ଼େ । ଏଥି ପାଇଁକି ଲୋଭ ବଡ଼େ ॥
କରଣେ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ସ୍ପରଶ । କୁତ୍ସିତ ଅଭକ୍ଷ ଗରସ ॥
ଧିକ ଧିକରେ ତୋତେ ଦୁଷ୍ଟ । ଅସତ୍ୟ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ପାପିଷ୍ଟ ॥
ଯା ଫଳ ଦୁଃଖ ପରିଣାମେ । ପକାଇ ଇଚ୍ଛ ସେହି କାମେ ॥
ଏତେ ଚିନ୍ତାସି ଅନ୍ତେ ପୁଣି । ବୋଇଲା ଶୁଣରେ ରମଣୀ ॥
ଦଓଟି ଅତି ତୀକ୍ଷ୍ଣ ମୁନ । କୁଞ୍ଚ ମୋ ନିକଟକୁ ଆଣ ॥
ଆଣିଲେ ବେଗେ ନାରୀଙ୍କଣ । ଦେଖିଣ ସାଧ ହେଲା ତୋଷ ॥
ବୋଇଲା ଏ ପାପ ନୟନେ । ଫୋଡ଼ ଦିଏ ଏ କୁଞ୍ଚମୁନେ ॥
ଶୁଣି ସୁନ୍ଦରୀ ସ୍ତମ୍ଭୀଭୂତ । କଟାଳ ବୋଇଲା ସାଧୁତ ॥
ଆଜ୍ଞା ଲଙ୍ଘନେ ଭୟ କରି । ନୟନେ ଦେଲା କୁଞ୍ଚମାରି ॥
ରକତ ଝରି ଝରି ବହେ । ଆନନ୍ଦେ ସାଧୁ ନାଚି କହେ ॥
ବଧି ବଧାନେ ଏହି ମୂଳ । ମିଳେ କରମ ମୋତେ ଫଳ ॥
ବଣିକ ଆସି ଏହା ଦେଖି । ହୋଇଲା ଅତିଶୟ ଦୁଃଖୀ ॥
ସାଧୁର ଆଜ୍ଞା ଅନୁସାରେ । ନେଲା ସେ ସରୋବର ତୀରେ ॥
ଧୀରେ ଧୀରେ ହେ ହସ୍ତଧରି । ଦେଖିଣ ଜନେ ଖେଦକରି ॥
କୃଷ୍ଣ ଦର୍ଶନ ବାଧା ଏଡ଼ି । ଯେ ଦୃଢ଼ବ୍ରତ ଚକ୍ଷୁ ଫୋଡ଼ି ॥
ସେ ଅନ୍ଧ ସାଧୁ ବୃନ୍ଦାବନେ । ଗମିଲା କୃଷ୍ଣ ଦରଶନେ ॥
ଯାର ପ୍ରବଳ ପ୍ରେମଦୃଷ୍ଟି । ତାର କି ଚର୍ମ ଚକ୍ଷୁ ଫୁଟି ॥
ଶ୍ରୀରାଧା କୃଷ୍ଣ ଲୀଳା ରୂପ । ଚିତ୍ତେ ଚିନ୍ତଣ ସାଧୁ ଭୂପ ॥
କ୍ଷଣେ ହସଇ କ୍ଷଣେ କାନ୍ଦେ । ଗାଇ ନାଚଇ ନାନା ଛନ୍ଦେ ॥

କ୍ଷଣକେ ପୁଣି ତଳେ ପଡ଼େ । ହା ରାଧାକୃଷ୍ଣ ବୋଲି ଗଡ଼େ ॥
ମାଦକୀ ପ୍ରାୟେ ପଥେ ଚଳେ । ମଧୁରେ ଗାଏ ଅଶ୍ରୁଗଳେ ।
ଶୁଣି ସେ ନାମାମୃତ ଗାନ । ଉଲ୍ଲସି ଉଠଇ ଭୁବନ ॥
ଏମନ୍ତେ ଯାଇଁ ବୃନ୍ଦାବନେ । ବ୍ରହ୍ମକୁଣ୍ଡର ସନ୍ନିଧାନେ ॥
ବସି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପ୍ରାପ୍ତି ଆଶେ । ଅଛଇ ଭକତ ବିଶ୍ୱାସେ ॥
କରଇ ଧ୍ୟାନ ସଙ୍କୀର୍ତ୍ତନ । ଆବର ହରନ୍ତେ ବେଦନ ॥
ଭକ୍ତ ବତ୍ସଳ ଭବଗ୍ରାହୀ । ଭକତ ଆକୁଳ ନ ସହି ॥
ସମ୍ମୁଖେ ହୋଇ ଉପସ୍ଥିତ । ବୋଇଲେ ମଧୁରେ ଏମନ୍ତ ॥
ଖରାରେ ବସି କାହିଁପାଇଁ । କ୍ଷୁଧାରେ ବପୁ ହୁଅ ଦହି ॥
ଆସ ଏ ଛାଇତଳେ ବସ । ଅନ୍ନ ବ୍ୟଞ୍ଜନ କର ଗ୍ରାସ ॥
ବିଲ୍ୱମଙ୍ଗଳ କହେ ମୁହିଁ । ଅନ୍ଧ କଛୁହିଁ ନ ଦେଖଇ ॥
କେ ତୁମ୍ଭେ ସତ କର ଭାଷ । ତେବେ ମୁଁ ଯିବି ତୁମ୍ଭ ପାଶ ॥
ଗୋପଶିଶୁ ମୁଁ କୃଷ୍ଣ କହେ । ସେ ବୋଲେ ଅନ୍ନ ଦେଲ୍ କଏ ॥
ପ୍ରତି ଉତ୍ତରେ ଗୋପୀନାଥ । ଦେଇଛି ଅନ୍ନ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ତ ॥
ଅଙ୍ଗ ସୁବାସ ମନୋହର । ବଚନ କୋମଳ ମଧୁର ॥
ସାଧୁ ଜାଣିଲା ଅନୁଭବେ । ନିଶ୍ଚେ ଏ କୃଷ୍ଣ ବାସୁଦେବେ ॥
ଆନନ୍ଦେ ଉତ୍କଣ୍ଠିତ ହୋଇ । ଭାଳଇ ଧରିବି କୁଣ୍ଢାଇ ॥
ବୋଲେ ଖାଇବି ଅନ୍ନଦିଅ । ଛୁଇକ ହାତ ଧରିନିଅ ॥
ଧର ବୋଲଣ ବାମହସ୍ତ । ତର୍ଜନୀ ବଢ଼ାଇ ଅଚ୍ୟୁତ ॥
ହସିବା ଆହା କି ସୁନ୍ଦର । ତୁଳାକୁ ତୁଚ୍ଛ ସୁଧାକର ॥
ପୁଣି ବଢ଼ାଇ କୃଷ୍ଣ ହସ୍ତ । ଜାପଟି ଧଇଲ୍ ସାଧୁତ ॥
ଯେମନ୍ତେ ବୁଡ଼ିମଲା ଲୋକେ । କୁଣ୍ଢାଇ ଧରନ୍ତି ଆରେକ ॥
ମହା କ୍ଷୁଧାର୍ତ୍ତୀ ସୁଧାପନେ । ଲଭି କି ଛାଡ଼େ କଦାଚତେ ॥
କୃଷ୍ଣ ବୋଇଲେ ଏକ ଭାଇ । ଛାଡ଼ ଘରକୁ ଯିବି ମୁହିଁ ॥
ସେ ବୋଲେ କେଭେ ନ ଛାଡ଼ିବି । ହୃଦୟ ମଧ୍ୟରେ ରଖିବି ॥
ବହୁ କଷ୍ଟରେ ଲଭି ଧନ । ଛାଡ଼େ କେ ଦରିଦ୍ର ପ୍ରଧାନ ॥

ପର କ ଦୁଃଖର ଯାତନା । ବୁଝେ ଜେମନ୍ତ ତୁମ୍ଭେ ପିନା ॥
ଯହିଁରେ ପର ଦୁଃଖ ଯିବ । ନିଜର ହାନି ତୋ ନୋହିବ ॥
ଏମନ୍ତ ଦର୍ଶନ ମାତର । ଦେବାକୁ ଏତେ ଛନ୍ଦ ଧର ॥
ନ ଶୁଣ ସାଧୁ ମିଷ୍ଟବାଣୀ । କୃଷ୍ଣ କରନ୍ତ ଟଣାଟଣି ॥
ସ୍ୱେଚ୍ଛାର ଯେମନ୍ତେ ଧର୍ମ ଗୀର । ନ ଶୁଣେ କଞ୍ଚିତ ମାତର ॥
ସାଧୁ ଭକତ କୋପେ ଥର । ଆଣ୍ଟରେ ଧରିଲା ଆତୁର ॥
କୃଷ୍ଣ ବୋଇଲେ ଛାଡ଼ ଛାଡ଼ । ଭାଙ୍ଗିଗଲା ମୋ ହାତ ଗୋଡ଼ ॥
ଶୁଣିଣ ସାଧୁ ଚମକିଲା । ମୁଠା ହୁଗୁଳା କରିଦେଲା ॥
ହାତରୁ ଉଛୁଡ଼ି ପଳାଇ । ହସିଲେ କପଟୀ କହ୍ନାଇ ॥
ଭକୁଆ ହୋଇ ସାଧୁ ଋଷି । ହସ୍ତରୁ ପିନା ଗଲା ଖସି ॥
ସେ ପୁଣି ବୋଲେ ନୁହେଁ ଛଳେ । ପୌରୁଷ ନାହିଁ ଏଥେ ତଳେ ॥
ଦେଖିବା ଦେଖି ହୃଦ ମୋର । ପଳାଅ ଭଲା ମାୟାଧର ॥
ଯା' ଠାରେ ଯେତେ କରେ ଦୟା । ତା ଠାରେ ତେତେ କୃଷ୍ଣମାୟା ॥
ସେ ଯେତେ ଧରିବାକୁ ଯାଏ । ସେ ସେତେ ଦୂରକୁ ପଳାଏ ॥
ଗୃଳ ନ ଜାଣିଲା ପିଲାକୁ । ମାତା ଦେଖାଇ ଅଙ୍ଗୁଳିକୁ ॥
ଘୁଞ୍ଚି ବୋଲଇ ଧର ଧର । ଗୃଲେ ବାଳକ ଥରଥର ॥
ତହିଁରେ ବଢ଼େ ତା ଶକତି । ଏ ମାୟା ଜାଣ ସେହ୍ନମନ୍ତ ॥
କୃଷ୍ଣ ହୋଇଣ ସ୍ନେହବଶ । ବୋଇଲେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆସ ॥
ଗୃଲନ୍ତ କୃଷ୍ଣ ଦୂରେ ଦୂରେ । ଅନ୍ଧ ଧାମଇ ଧରିବାରେ ॥
ଚୁମ୍ବକ ଆକର୍ଷଣ ବଳେ । ଯେମନ୍ତ ଲୌହ ଖଣ୍ଡ ଚଳେ ॥
କରାଇ ତରୁତଳେ ସ୍ଥିତ । ଦେଲେ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଦୁଧ ଭାତ ॥
କୃଷ୍ଣ ବୋଇଲେ ଗୋପସୁତେ । ଦେଖିନାହିଁକ କେବେ କେହେ ॥
ଦେଖି ହୋଇବ କବା ଫଳ । ତହିଁକ କରୁଛ କଟାଳ ॥
ଅନ୍ଧ ବୋଇଲା ଶୁରୁତର । ସମ୍ୱନ୍ଧ ତାଙ୍କ ନାହିଁ ମୋର ॥
ହସି ନିକଟେ ଯାଇଁ ଧାଇଁ । ପଛକୁ କୃଷ୍ଣ ଘୁଞ୍ଚି ଯାଇଁ ॥
ଭକତ ସଙ୍ଗେ କଉତୁକ । କରନ୍ତ ପ୍ରଭୁ ପଦ୍ମମୁଖ ॥

ଅନ୍ଧ ହୃଦୟ ଯାଏ ଫାଟି । ହାତରୁ ନଥି ହରାଇଟି ॥
କହଇ କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ହୋଇ । ଦୁଷ୍ଟ ନଷ୍ଟ ର ଅଟୁ ତୁହି ॥
ଦର୍ଶନ ଦେଲେ ଜବା ସର । ଯିବଟି କ୍ଷତି କ ତୋହର ॥
କାହିଁକି ମୋତେ ଏତେ କଷ୍ଟ । ଦେଇ କରୁଛ ଛଟପଟ ॥
ହେ ମହାବାହୁ କୃଷ୍ଣ ହରି । ତୋ ପାଦପଦ୍ମ ଆଶ୍ରାକରି ॥
ପାଇଲି ଅଶେଷ କଷଣ । ଦୟା ନ କଲୁ ଭଗବାନ ॥
ପତିତପାବନ ତୋ ନାମ । ପତିତ ତାରଣ ତୋ କାମ ॥
ଗଜ ଡାକିଲା ଅତି ଦୂରେ । ତାକୁ ତାରିଲୁ ଧାଇଁକାରେ ॥
ପାଶରେ ଥାଇ ଏତେ ସରି । ହେଉଛୁ ନ ଶୁଣ ଗୁହାରି ॥
ମଧ୍ୟଧଜାଲରେ ଗର୍ଭୀଏଣୀ । ଡାକିଲା ତାରିଲୁ ସେକ୍ଷଣି ॥
ମୁଁ ମାୟା ମୋହ ଜାଲେ ପଡ଼ି । ନ ଶୁଣ ଡାକ ମଲେ ଗଡ଼ି ॥
ଦଉଛ ଅନ୍ଧକୁ ନୟନ । ମୁଁ ଅନ୍ଧ ହେଲି ହୀନମାନ ॥
ପୁଅକୁ ନାରାୟଣ ଡାକୁ । ତାରିଲୁ ଅଜାମିଳଟାକୁ ॥
ମନ ଚଇତନ ଦେଇ । ଡାକ ମରେ ନ ଶୁଣୁ ତୁହି ॥
ପ୍ରହ୍ଲାଦ ଧ୍ରୁବ ଆଦି କରି । ତରିଲେ ତୋର ନାମ ଧରି ॥
ଦେନ କହ ମୋହପ୍ରତି । ଏତେ ତୋ ପକ୍ଷପାତ ରୀତି ॥
ସହିବ ଏ ଅପମାନ । ମରିବି କରି ଅନଶନ ॥
ହେଲେ ଏ ପାପ ଦେହ ନାଶ । ଘୋଷିତ ତୋର ଅପଯଶ ॥
ମନ୍ତ୍ର ଶୁଣି ମୃଦୁହସି । କୃଷ୍ଣ କୌତୁକେ ପୁଣି ଭାଷି ॥
ରେ କଳା ମୋ ଦେହ ମୁଖ । ଦେଖି ତୋ ହେବ କବା ସୁଖ ॥
ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ଆଦି ବର । ଅଥବା ସ୍ୱର୍ଗ ଅଧିକାର ॥
ମଙ୍ଗଳ କହେ ଏତେ । ଭୁଲଇ ଲୋଡ଼ୁ ପ୍ରଭୁ କେତେ ॥
ପାଦ ଧୂଳିଟି ସମ୍ପଦ । କି ଅବା ଇନ୍ଦ୍ର ବ୍ରହ୍ମାପଦ ॥
ମୁକ୍ତି ତୋ ସେବା ଦାସୀ । ତୁ ପ୍ରଭୁ ବଇକୁଣ୍ଠ ବାସୀ ॥
ଛି ଏତେ ମାଗ ବର । ପବନ ଚକ୍ଷୁଦାନ କର ॥
ଆଗେ ବସାଇ ଶ୍ରୀହରି । ଯଉଗି ରୂପେ ବଂଶୀ ଧରି ॥

ଦେଖଇ ପୁରାଇ ନୟନ । ଆବର ହୃଦରେ ତେସନ ॥
ଏମନ୍ତ ଶୁଣି ଭବଗ୍ରାହୀ । ଅମୃତ ପାଦପଦ୍ମ ନେଇ ॥
ଭକ୍ତ ନୟନେ ବୁଲାଇଲେ । ଲଭି ସେ ଦିବ୍ୟ ଚକ୍ଷୁଭଲେ ॥
ଯେମନ୍ତେ ଆଗେ ଦେଲା ଚାହିଁ । ଦେଖିଲା ଗୋପାଳ କହ୍ନାଇ ॥
ଆହା କି ଶୋଭା ରୂପରାଶି । ନନ୍ଦେ ଅସଂଖ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶଶୀ ॥
ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ସାର ମହାମେରୁ । କୃପା ଜଳଧି କଳ୍ପତରୁ ॥
ଜ୍ଞାନ ହାରିଲା ଦେଖି ଡୋଳେ । ଅଷ୍ଟସାତ୍ତ୍ୱିକ ଦେହେ ଖେଳେ ॥
ସ୍ତମ୍ଭ ପରାୟୁ ଉଭା ହେଲା । ଦେହରୁ ଝାଳ ବୋହିଗଲା ॥
ରୋମାଞ୍ଚ ହେଲା ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ । ସର୍ବାଙ୍ଗ ଦିଶିଲା ବିବର୍ଣ୍ଣ ॥
କମ୍ପିଲା ହୋଇ ଥରଥର । ନେତ୍ରୁ ଗଳିଲା ଅଶ୍ରୁଧାର ॥
ସ୍ତୁତି ଆରମ୍ଭି ରୁଦ୍ଧଗଳେ । ମୂର୍ଚ୍ଛିତେ ପଡ଼ିଗଲା ତଳେ ॥
ଦେଖି ଏ ଦଶା ଭକ୍ତର । ସାଉଁଟି ଧଇଲେ ଶ୍ରୀଧର ॥
ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଅଙ୍ଗ ସଙ୍ଗ ପାଇ । ଚେତନା ଲଭି ଦେଲା ଚାହିଁ ॥
କୁଣ୍ଢାଇ ଧରି ଭକ୍ତିଭରେ । ରୋଦନ କଲା ଉଚ୍ଚସ୍ୱରେ ॥
ସାନ୍ତ୍ୱନା କରି ଶିଖିକାନ୍ତ । ଭୁଞ୍ଜାଇ ଦେଲେ ଦୁଧଭାତ ॥
ଭକ୍ତିରେ ବାନ୍ଧଣ ଗୋବିନ୍ଦେ । ଦିନ ବଞ୍ଚିଲା ମହାନନ୍ଦେ ॥
ଲଭି ଶ୍ରୀହରି କୃପା ପୁଣି । ଏକାଳେ ବେଶ୍ୟା ଚିନ୍ତାମଣି ॥
ପରମ ବୈରାଗ୍ୟ ଉଦୟେ । ତେଜିଲା ସକଳ ବିଷୟେ ॥
ସେଠାରେ ହେଲା ଉପସ୍ଥିତ । ବିଲ୍ୱମଙ୍ଗଳ ଆଚମ୍ବିତ ॥
ପଥଦରଶୀ ଗୁରୁମଣି । ପ୍ରଣାମ କଲା ଯୋଡ଼ି ପାଣି ॥
ଶ୍ରୀହରି ଦତ୍ତ ଅନ୍ନଦାନା । ମିଷ୍ଟାନ୍ନ ପକ୍ୱାନ୍ନ ଯେ ନାନା ॥
ବଢ଼ାଇ ଦେଲା ଖାଇବାକୁ । ଚିନ୍ତାମଣି ଯେ କହେ ତାଙ୍କୁ ॥
ଭୋଜନ ଅର୍ଥେ ଆସି ନାହିଁ । କି ଅବା ଅଛି ଧନ ପାଇଁ ॥
ଲଭିଣ କୃପା ଶ୍ରୀହରିର । ଭବ ସାଗରୁ ହେବି ପାର ॥
ଶରଣ ଏଥିକି ତୁମ୍ଭର । ଲଭିଲି ଦେଖାଅ ଶ୍ରୀଧର ॥
ଏତିକି ପ୍ରେମବଚନ ଭଣି । ଢଳି ପଡ଼ିଲା ଚିନ୍ତାମଣି ॥

ବିଲ୍ୱମଙ୍ଗଳ ପ୍ରେମ ତାର । ଦେଖିଣ ଆନନ୍ଦ ଅପାର ॥
ଆଶ୍ୱାସି ତାଙ୍କୁ କହେ ବାଣୀ । ଦୟା କରିବେ ଚକ୍ରପାଣି ॥
ଅବଶ୍ୟ ଦେବେ ଦରଶନ । ଚଞ୍ଚଳ ନ କର ତୁ ମନ ॥
ଏତେକ କହି ହରି ପାଶେ । ତୁରିତେ ଗଲା ପ୍ରେମବଶେ ॥
ଧରିଣ ଶ୍ରୀହରି ଚରଣ । କଠାକ କଲା ନିବେଦନ ॥
ହସିଣ ପୁରୁଷ ଉତ୍ତମ । ପୂର୍ଣ୍ଣ କଲେ ତା ମନସ୍କାମ ॥
ଧନ୍ୟ ତୁମ୍ଭର ଅନୁରାଗ । ଧନ୍ୟ ନିର୍ମଳ ଭକ୍ତି ଯୋଗ ॥
ଧନ୍ୟ ଜଗତେ ଦୁଇ ପ୍ରାଣୀ । ବିଲ୍ୱମଙ୍ଗଳ ଚିନ୍ତାମଣି ॥
ଦୁହେଁତ ମହାପାପୀ ଥିଲେ । ଦୁହେଁହିଁ ମହାସାଧୁ ହେଲେ ॥
ତରି ତରାଇ ପରସ୍ପରେ । ଯଶ ରଖିଲେ ମହୀପରେ ॥
ଯୁଗଳ ପାଦେ ନମସ୍କାର । ରାମଦାସଙ୍କୁ କୃପାକର ॥
ହେ ପ୍ରଭୁ ତୁ ଯାକୁ ସଦୟ । ଜ୍ଞାନ ତା' ହୃଦରୁ ଉଦୟ ॥
ଛିଣ୍ଡାଇ ମୋହମାୟା ଫାଶ । କର ଶ୍ରୀପଦେ ସେବା ଦାସ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତେ ମନଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ
ବିଲ୍ୱମଙ୍ଗଳ ଚିନ୍ତାମଣି ଦାର୍ଢ୍ୟଭାବ ବର୍ଣ୍ଣନେ ନାମ
ଚତୁଃପଞ୍ଚାଶତ୍ତଃଧ୍ୟାୟଃ ।

ପଞ୍ଚପଞ୍ଚାଶତ ଅଧ୍ୟାୟ
ଜୟଦେବ ସମ୍ବାଦ
ଚୈତନ୍ୟ ଉବାଚ

କହଇ ଚେତନ୍ୟ ଆବର । ଶୁଣ ଇନ୍ଦ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ଗଣେଶ୍ୱର ॥
ଅଟଇ ପରମ ପବିତ୍ର । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଭକତ ଚରିତ ॥
ଶ୍ରବଣେ ନାନା ପାପ ଧ୍ୱଂସେ । ବିଷ୍ଣୁ ଭକତ ପରକାଶେ ॥
ଜନମ କେନ୍ଦୁବିଲ୍ୱଗ୍ରାମେ । ବ୍ରାହ୍ମଣ ଜୟଦେବ ନାମେ ॥
ମହା ପଣ୍ଡିତ ବିଷ୍ଣୁଭକ୍ତ । ଜଗତଇନ୍ଦ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ସୁବିଦିତ ॥
ବିରକ୍ତ ନିଃସଙ୍ଗ ଉଦାସୀ । ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ରେ ପରବେଶ ଆସି ॥

ଏକ ବୃକ୍ଷର ତଳେ ଥାଇ । ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ସେବଇ ॥
ପୂର୍ବେ ଯେ ଏକଇ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ଥିଲା ସେ ଅପତ୍ୟ ବିହୀନ ॥
ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ସେବା କଲା । ମନେ ଏମନ୍ତ ମନାସିଲା ॥
ପୁତ୍ର ବା କନ୍ୟା ହେଲେ ମୋର । ଦାସ ବା ଦାସୀର ପ୍ରକାର ॥
ସେବିବ ପ୍ରଭୁର ଚରଣ । ଏମନ୍ତେ ଗଲା କେତୁଦିନ ॥
ଭାଗ୍ୟରେ କନ୍ୟାଏ ଜନ୍ମିଲା । ତା ଯୁବାକାଳ ପହୁଁ ଯେଲା ॥
ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ କଲା ସମର୍ପଣ । ଆଜ୍ଞା ଦେଲେ ସେ ନାରାୟଣ ॥
ଦାସୀ ଏ ମୋର ଅଙ୍ଗୀକାର । ମାତ୍ର ଏମନ୍ତ ବିପ୍ର କର ॥
ମୋ ଦାସ ଏକ ଯେ ଉଦାସୀ । ବୃକ୍ଷର ତଳେ ଅଛି ବସି ॥
ଜୟଦେବଟି ନାମ ତାର । ତାକୁ ଏ କନ୍ୟା ଦାନକର ॥
ଏ ଆଜ୍ଞାମତେ ବିପ୍ର ତୋଷେ । ଗଲା ଯେ ଜୟଦେବ ପାଶେ ॥
ପ୍ରଭୁର ଆଜ୍ଞା ଜଣାଇଲା । ଶୁଣି ସେ ସାଧୁ ଚମକିଲା ॥
ବୋଇଲା ଏମନ୍ତ ଆଜ୍ଞାକୁ । ବଳ ମୋ ନାହିଁ ପାଳିବାକୁ ॥
ବିପ୍ର କହଇ ପ୍ରଭୁ ଆଜ୍ଞା । କାହିଁକି କରୁଛ ଅବଜ୍ଞା ॥
ସାଧୁ ବୋଲଇ ଅକାରଣ । କଠୋର କରୁଛ ବ୍ରାହ୍ମଣ ॥
ତା ଷେଵ ଛାଡ଼ି ପଛେ ଯିବ । ତା ଆଜ୍ଞା ପାଳି ନ ପାରିବ ।
ତହୁଁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଡଉ କରି । କନ୍ୟାକୁ କହଇ ଉଆରି ॥
ଏହି ତୋ ସ୍ୱାମୀଟି ନିଶ୍ଚୟ । ଏହାକୁ ଆଦରିଣ ରହ ॥
ଏମନ୍ତ କହି ବିପ୍ର ଗଲା । କନ୍ୟା ଯେ ବସିଣ ରହିଲା ॥
ସାଧୁ ବୋଇଲା ଯାଅ ତୁହି । ମୋ ତହିଁ କିଛି କାର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ ॥
ସେ କନ୍ୟା ନାମ ପଦ୍ମାବତୀ । ପଦ୍ମିନୀ ଗୁଣବତୀ ସତୀ ॥
କାନ୍ଧ କହିଲା ଜଗନ୍ନାଥ । ଆଜ୍ଞାରେ ସମର୍ପିଲେ ତାତ ॥
ତୁମ୍ଭେତ ବଲ୍ଲଭ ମୋହର । ଏ ଦେହ ପ୍ରାଣ ଅଧିକାରୀ ॥
ପକାଇ ଦେଲେ ପଦେ ଠେଲି । ପଶିବି ଶିର ଦେଇ ପେଲି ॥
ଲଗାଇ ଦେଇ ମନପ୍ରାଣ । ସେବିବି ତୁମ୍ଭର ଚରଣ ॥
ଶୁଣିଣ ସାଧୁ ବିସ୍ମରଇ । ପ୍ରଭୁର ଆଜ୍ଞା ନ ଚଳଇ ॥

ସଙ୍ଗିନୀ ରୂପେ ଏ ରୂପସୀ । ହେଲା ଗଳାକୁ ମୋହଫାଶୀ ॥
ଯେ ଇଚ୍ଛା ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର । ତହିଁକ ଆଜ୍ଞା କି ବିସ୍ତର ॥
ଗୋଟିଏ କୁଟୀର ନିର୍ମାଣି । ତହିଁ ରହିଲା ଭାର୍ଯ୍ୟା ଘେନି ॥
ଶ୍ରୀରାଧା ମାଧବ ଠାକୁରେ । ଆଣି ସ୍ଥାପିଲା ସେହିଠାରେ ॥
ଶ୍ରୀପଦ ସେବିବା କାରଣ । ପଦ୍ମାକୁ କଲା ସମର୍ପଣ ॥
ପଦ୍ମା ଯେ ପତିବ୍ରତା ସାଧ୍ୱୀ । ଯେମନ୍ତ ଦେବ ତେହ୍ନେ ଦେବୀ ॥
ଶ୍ରୀରାଧା ମାଧବ ଦର୍ଶନେ । ଉତ୍କଣ୍ଠା ଜନ୍ମିଲା ରଚନେ ॥
ରଚିଲା ଅପୂର୍ବ ପ୍ରବନ୍ଧ । ନାମ ଯା ଶ୍ରୀଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ॥
ଶୁଣନ୍ତି ଆଜିଯାଏ ନିତ୍ୟ । ସକାଳେ ଯାହା ଜଗନ୍ନାଥ ॥
ଦିନେ ସେ ଗ୍ରନ୍ଥର ରଚନା । ସମୟେ ଏମନ୍ତ ଘଟଣା ॥
ଖଣ୍ଡିତା ରସ ବର୍ଣ୍ଣନରେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ରାଧିକା ପୟରେ ॥
ପଡ଼ିଣ ଥିଲେ କାମଭୋଳେ । ଏ କଥା ଜାଣନ୍ତି ସକଳେ ॥
ମାତ୍ର ଭକତ ଜୟଦେବ । ମନେ ଜନ୍ମିଲା ଶଙ୍କାଭାବ ॥
ହେଲେହେଁ ରାଧା ଜଗନ୍ମାତ । ଜଗତ ପ୍ରଭୁ ଜଗନ୍ନାଥ ॥
ଅଧୀର ଲମ୍ପଟ ପରାୟେ । ପଡ଼ିଲେ ରମଣୀର ପାୟେ ॥
କେମନ୍ତେ ଲେଖିବ ଏ କଥା । ହୃଦକୁ ଲାଗଇ ମୋ ବ୍ୟଥା ॥
ପୋଥି ଲେଖନ ଥୋଇ ଭାଳି । ସ୍ନାନକୁ ଗଲେ କବି ଚଳି ॥
ଏକାଳେ ପ୍ରଭୁ ବିଶ୍ୱରୂପ । ଧରିଣ ଜୟଦେବ ରୂପ ॥
ମନ୍ଦିରେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ । ଦେଖିଣ ତାଙ୍କୁ ପଦ୍ମା ବୋଲେ ॥
ସ୍ନାନକୁ ଯାଇ କିମ୍ପା ପୁଣି । ଫେରିଲେ ପ୍ରଭୁ ହସି ଭଣି ॥
ପଡ଼ିଲା ଗୀତ ପଦେ ମନେ । ଫେରିଲି ଲେଖିବା କାରଣେ ॥
ଧରିଣ ଲେଖନ ସେ ପୋଥି । ଲେଖିଲେ ତରତରେ ଅତି ॥
ଯେ ସ୍ମର ଗରଳ ଖଣ୍ଡନ । ଯେ ମମ ଶିରସି ମଣ୍ଡନ ॥
ସେ ପଦ ପଲ୍ଲବ ଉଦାର । ଦେହି ଏମନ୍ତ ପଦସାର ॥
ଲେଖି ଗମିଲେ ଦେବଦେବ । ପ୍ରବେଶ ଆସି ଜୟଦେବ ॥
ଠକଟ ପଦ୍ମାବତୀ ଭାଷି । ସ୍ନାନକୁ ଯାଇ ଫେରିଆସି ॥
ଲେଖି ଏକ୍ଷଣି ପୁଣି ଗଲ । ଏତେ ଚଞ୍ଚଳ ଲେଉଟିଲ ॥

ଏଥ ସନ୍ଦେହ ଗୁରୁତର । ନ ଜାଣେ ସ୍ୱାମୀ କେବା ମୋର ॥
ସୁବୁଦ୍ଧ ଜୟଦେବ ଶୁଣି । ପ୍ରଭୁର ମାୟା ବୋଲି ଜାଣି ॥
ଫିଟାଇ ଦେଖିଲେ ସେ ପୋଥି । ଝଟକ ନବ ଲେଖା ଜ୍ୟୋତି ॥
ହୃଦୟେ ଥୋଇ ସେହି ଗ୍ରନ୍ଥ । ନାଚିଲେ ହୋଇ ଉନ୍ମତ୍ତ ॥
ବୋଲି ନ ପାରେ ଦେବଦେବେ । ଦେଖି ପଦ ସେ କଣ୍ଠରୋଧେ ॥
ପୁଲକେ କମ୍ପେ ଘନ ଘନ । ଲୋତକେ ପୂରିତ ନୟନ ॥
ତନ୍ମୟଭାବେ ହୋଇ ହେଲ । ପଦ୍ମାର ଚରଣ କମଳ ॥
ଧରି ବୋଇଲେ ତୁହି ଧନ୍ୟ । ସୁଫଳ ତୋହର ଜୀବନ ॥
ଦର୍ଶନ ନ ମିଳିଲା ମୋତେ । ପ୍ରଭୁତ ଦେଖାଦେଲେ ତୋତେ ॥
ଏମନ୍ତ ଗ୍ରନ୍ଥ ସମାପନ । କଲେ ବ୍ୟାପିଲା ସେ ଭୁବନ ॥
ଶ୍ରବଣେ ଷେନରାଜବାସୀ । ହୃଦୟେ ହେଲ ପରକାଶି ॥
ଗୀତ ଗୋବିନ୍ଦ ନାମେ ପୁଣି । ଗ୍ରନ୍ଥକ ରଚି ନୃପମଣି ॥
ସଭା ପଣ୍ଡିତଗଣେ ଦେଲା । ବିଚାର କର ହେ ବୋଇଲା ॥
ପଣ୍ଡିତେ ଦେଖି କହେ ହସି । ରାଜାର ଗ୍ରନ୍ଥକୁ ପ୍ରଶଂସି ॥
ଜୟଦେବର ବଚନେ । ମିଷ୍ଟତା 'ନାହିଁ ବହୁ ସ୍ଥାନେ ॥
ତଥାପି ତାହା ପ୍ରଭୁଙ୍କର । ଅଟଇ ବଡ଼ ପ୍ରିୟତର ॥
ରାଜନ ଶୁଣି ଗ୍ରନ୍ଥ ଦୁଇ । ପ୍ରଭୁ ସମ୍ମୁଖରେ ଦେଲା ନେଇ ॥
ସାଧୁର ଗ୍ରନ୍ଥ ତତକାଳେ । ଧଇଲେ ପ୍ରଭୁ ହୃଦସ୍ଥଳେ ॥
ରାଜାର ଗ୍ରନ୍ଥ ପଦ କ୍ଷେପି । ଦେଖି ନୃପତି ହେଲା ତାପି ॥
ଚଳିଲା ଅଭିମାନ ଭରେ । ଜୀବନ ହାରି ସିନ୍ଧୁଜଳେ ॥
ଜାଣିଲେ ପ୍ରଭୁ ଦୁଃଖ ଘେନା । ଭକତ ହୃଦୟୁ ବେଦନା ॥
ଶୁଭିଲା ଆକାଶ ବଚନ । ତୋ ଗ୍ରନ୍ଥ କଲି ମୁଁ ଗ୍ରହଣ ॥
ଦ୍ୱାଦଶ ସର୍ଗ ପରିମାଣ । ଜୟଦେବର ଗ୍ରନ୍ଥ ଜାଣ ॥
ବାରସର୍ଗର ଆଦ୍ୟେ ତାର । ରହିବ ବାର ଶ୍ଲୋକ ତୋର ॥
ରାଜା ହୋଇଣ ଏଥେ ତୋଷ । ଗମିଲା ଆପଣା ଉଆସ ॥
ଦିନେ କପଟେ ଜୟଦେବ । ରୂପ ଧରିଣ ବାସୁଦେବ ॥
ପଦ୍ମାର ହସ୍ତ ପାକ ଅନ୍ନ । ଖାଇ ସନ୍ତୋଷ କଲେ ମନ ॥

*

ସେ ସାଧୁ ସାଧ୍ୱୀ ସଙ୍ଗତରେ । ନାନା କୌତୁକ ପ୍ରଭୁକରେ ॥

ପ୍ରଭୁର ସେବା ପାଇଁ ଧନ । ସାଧୁର ଏକା ପ୍ରୟୋଜନ ॥

ସାଧୁ ସେ ଧନ ଘେନି ଦିନେ । ବିଦେଶୁଁ ଆସେ ତୋଷମନେ ॥

ପଥରେ ଭେଟି ଦସ୍ୟୁଦଳ । ଛଡ଼ାଇ ଘେନିଲେ ସକଳ ॥

ବସୁଁ ଯବନେ ମାରିବାକୁ । ବିନୟେ ସାଧୁ କହେ ତାଙ୍କୁ ॥

ସବୁତ ଧନ ମୋର ନେଲ । ଯବନେ ମାରି କିବା ଫଳ ॥

ଦସ୍ୟୁ ବୋଲନ୍ତି ଗ୍ରାମେ ଯାଇ । ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ଦେବୁ ତୁ ଧରାଇ ॥

କେ ବୋଲେ ଯବନେ ନ ମାରି । ଯା ହସ୍ତ ପାଦ କାଟିକରି ॥

କୂପରେ ଦେବା ସେ ପକାଇ । ତେକ୍ଷଣେ ଦୁଷ୍ଟେ କଲେ ତାହିଁ ॥

ପକାଇ ଗଲେ ସାଧୁ ବନେ । କ୍ଷୋଭ ନୋହିଲା ଏ କଷଣେ ॥

ପଡ଼ି ସେ ବନମଧ୍ୟ କୂପେ । ମୁଖରେ କୃଷ୍ଣ କୃଷ୍ଣ ଜପେ ॥

ମୃଗୟା ଅର୍ଥେ ଏକ ନୃପ । ଯାଇ ଦେଖିଲା ସେହି କୂପ ॥

କୂପେ ବସିଛେ ସାଧୁବର । ସୂର୍ଯ୍ୟ ସମାନ ତେଜସ୍କର ॥

ମୁଖେ ରଟଇ ଅବିରାମ । କେବଳ କୃଷ୍ଣ କୃଷ୍ଣ ନାମ ॥

ସାଧୁଙ୍କୁ କୂପରୁ ଉଠାଇ । ଦେଖିଲା ହସ୍ତ ପାଦ ନାହିଁ ॥

ପୁଣି ବୋଇଲା ସାଧୁ ଧୀରେ । ଏ ଦଶା କୃଷ୍ଣର ଇଚ୍ଛାରେ ॥

ପ୍ରଣମି ରାଜା ତୋଷମନେ । ବସାଇ ନେଇ ସୁଖାସନେ ॥

ଉତ୍ତମ ସ୍ଥାନେ ନିଜ ପୁରେ । ସାଧୁଙ୍କୁ ରଖିଲା ଆଦରେ ॥

ବୋଇଲା କିବା ବାଞ୍ଛା ତବ । କହ ହେ ପରମ ବୈଷ୍ଣବ ॥

କାହାନ୍ତି ବୈଷ୍ଣବ ପ୍ରଧାନ । ବୈଷ୍ଣବ ସେବାରେ ମୋ ମନ ॥

ଏମନ୍ତ ସାଧୁର ବଚନେ । ରାଜା ଲାଗିଲା ଆୟୋଜନେ ॥

ଚର୍ବ୍ୟଚୋଷ୍ୟ ଯେ ଲେହ୍ୟ ପେୟ । ଭୋଜନ ହେଲା ଅହରହ ॥

ଆସିଲେ ବୈଷ୍ଣବ ଅଶେଷ । ଭୋଜନେ ହେଲେ ଅତିତୋଷ ॥

ବୈଷ୍ଣବ ଦର୍ଶନ ଲାଳସେ । ସେହି ଦସ୍ୟୁଏ ଛଦ୍ମ ବେଶେ ॥

ଆସିଲେ ବଇଷ୍ଣବ ପରି । ରାଜାକୁ ପ୍ରବଞ୍ଚନା କରି ॥

ଚିହ୍ନିଣ ସାଧୁ ତାଙ୍କୁ ଚାହିଁ । ଏମନ୍ତ ରୂପେ ଦେଲା କହି ॥

ଏହି ସେ ବଇଷ୍ଣବ ଦଳେ । ଚଳିବ ଯାଙ୍କୁ ଅନୁଭଲେ ॥

ଏମନ୍ତ ସାଧୁ ପରସ୍ତାବେ | ରାଜା ସେବନ୍ତି ଭକ୍ତଭାବେ ||
ଦେଖି ସାଧୁର ଆଚରଣ | ଭୟେ କମ୍ପିଲେ ଦସ୍ୟୁଗଣ ||
ଯା ହସ୍ତ ପଦ କାଟି ଦେଇ | କୂପରେ ଥିଲେକ ପକାଇ ||
ସେ ରାଜା ଗୃହେ ଅଧିକାରୀ | ଏଡ଼େ ଆଦର କମ୍ପା କରି ||
ରହିଛି କରି କି କପଟ | କରିବେ ଦିନେ ମୁଣ୍ଡକାଟ ||
ଉଦୟ ହେଲି ସ୍ନେହ ସେବା | ଖାଇବା ପିଇବା ଶୋଇବା ||
ଯିବୁ କହିଲେ ରାଜା ବୋଲେ | ଯିବ ବାବାଜୀ ଆଜ୍ଞା ହେଲେ ||
କମ୍ପଇ ଶୁଣି କଳେବର | ବାବାଜୀ ନାମ ଚୋରଙ୍କର ||
ନ ଯାଏ ସାଧୁ ପାଶେ ଡରେ | ପଳାଇ ଯିବା ବାଞ୍ଛା କରେ ||
ରାଜା କହିଲେ ସାଧୁ ପାଶେ | ବୈଷ୍ଣବ ଯିବେ ନିଜବାସେ ||
ବାବାଜୀ ବୋଇଲେ ରାଜାଙ୍କୁ | ବହୁତ ଧନ ଦିଅ ତାଙ୍କୁ ||
ସଙ୍ଗରେ ଦିଅ ଲୋକ ଗାଡ଼ି | ତାଙ୍କୁ ଆସନ୍ତୁ ଗୃହେ ଛାଡ଼ି ||
ବାବାଜୀ ଆଜ୍ଞା ଶିରେ ଧରି | ବିଦାୟ ତାଙ୍କୁ ରାଜା କରି ||
ଏମନ୍ତେ ଗଲେ ଦସ୍ୟୁମାନେ | ପଥେ କହିଲେ ଭୃତ୍ୟଗଣେ ||
ଏଠାରୁ ଫେରି ତୁମ୍ଭେ ଯାଅ | ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ଅଳ୍ପ ଧନ ଦିଅ ||
ରାଜାଜ୍ଞା ଛାଡ଼ି ଯିବୁଁ ଘରେ | ପଥୁଁ ଫେରିବୁଁ କି ପ୍ରକାରେ ||
ଦସ୍ୟୁ ବୋଇଲେ ଏଥୁଁ ଯାଅ | ଘରେ ଛାଡ଼ିଲୁଁ ବୋଲି କହ |
ଭୃତ୍ୟ ବୋଇଲେ ହେଉ ଯିବୁ | କହ କଥାଏ ପଚାରିବୁ ||
ଆସନ୍ତି ବୈଷ୍ଣବ ଅପାର | ନ ପାନ୍ତି ଏତେକ ଆଦର ||
କି ହେତୁ ଏ ମାନ୍ୟ ତୁମ୍ଭର | ଛଳି ବୋଲଇ ଜଣେ ଚୋର ||
ତୁମ୍ଭ ରାଜାର ପାଶେ ଯେହି | ଥିଣ୍ଟା ବାବାଜୀ ଅଛି ରହି ||
ସେ କାଳେ ରାଜାର ଚାକର | ଥିଲା ମୁଁ ଥିଲି ଜମାଦାର ||
ଏକ ଦୋଷରେ ରାଜ ତାଙ୍କୁ | କହିଲେ ପ୍ରାଣେ ମାରିବାକୁ ||
ମୁଁ ଛେଦି ପଦ ହସ୍ତ ତାର | ଦୟାରେ କରିଦେଲି ଦୂର ||
ସେଠାରୁ ଅଇଲା ପଳାଇ | ତୁମ୍ଭ ରାଜାଙ୍କୁ ମିଛ କହି ||
ହୋଇଲା ରାଜାର ମହନ୍ତ | ମତେ ଦେଖି ସେ ହେଲା ଭୀତ
ନ ପକାଇବ ସେ ପ୍ରସ୍ତାବ | ତାହାଙ୍କ ଏତେ ଭକ୍ତଭାବ ||

ଆବର ପ୍ରାଣ ପାଇଥିଲା । ସେ ଉପକାର ଧନ ଦେଲା ॥
ଏମନ୍ତ ବଚନ ଶ୍ରବଣେ । ପ୍ରେମେ ନଟଲେ ଭକ୍ତଗଣେ ॥
ଫାଟିଲା ଧରଣୀ ଏକାଳେ । ଦସ୍ୟୁ ଯେ ପଡ଼ି ତହିଁ ମଲେ ॥
ଚକିତ ହେଲେ ଭକ୍ତଙ୍କହିଁ । କହିଲେ ସାଧୁ ଦ୍ରୋହୀ ଏହି ॥
ଏ ଗୁରୁପାପେ ଥିଲେ ଜଡ଼ି । ଦଇବ ଦଣ୍ଡ ଚଲା ପଡ଼ି ॥
ଯେତେକ ଧନ ଯେ ସମ୍ଭାର । ଚଞ୍ଚଳେ ଚଳେ ପରସ୍ପର ॥
ରାଜାର ସମ୍ମୁରେ ଜଣାଣ । କଲେ ସକଳ ବିବରଣ ॥
ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ରାଜା ଶୁଣି ହୋଇ । ପୁଚ୍ଛିଲା ବାବାଜୀଙ୍କ ପାଇଁ ॥
ଯା କହିଥିଲେ ଦସ୍ୟୁଦଳ । ବାବାଜୀ କହିଲେ ସକଳ ॥
ଆବର ପୁଚ୍ଛିଲେ ରାଜନ । ଶତ୍ରୁଠାରେ ଏ ସଉଜନ୍ୟ ॥
କହ କାହିଁକି ପ୍ରକାଶିଲ । ପୁଣି ବହୁତ ଧନ ଦେଲ ॥
ବାବାଜୀ ବୋଇଲେ ରାଜନ । ନ କର ପରପରେ ଜ୍ଞାନ ॥
ସନ୍ତୋଷ କଲେ ଲୋକ ମନ । ତହିଁ ସନ୍ତୋଷ ଭଗବାନ ॥
ଅଜ୍ଞ ଯେ ଦୁଷ୍ଟ ଅପକାରୀ । ତାଙ୍କୁ ବିନୟ ଭକ୍ତି କରି ॥
ସେବା କଲେ ତା ଉପକାର । ଲଜ୍ଜା ପାଏ ସେ ଗୁରୁତର ॥
ବଦଳି ଯାଏ ତା ସ୍ୱଭାବ । ଛାଡ଼େ ସେ ତାର ହିଂସାଭାବ ॥
ଏଥିଁ ଯା ଚିତ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟ ନୁହେ । ତାକୁ ବିଧାତା ଦଣ୍ଡ ଦିଏ ॥
ଏମନ୍ତେ କହୁ ଗଦଗଦେ । କଅଁଳ ଗଲେ ହସ୍ତ ପାଦେ ॥
ସକଳେ ଆଚମ୍ବିତ ଅତି । ଅସାଧୁ ସାଧୁର ଏ ଗତି ॥
ସାଧୁ ଘରଣୀ ପଦ୍ମାବତୀ । ଶୁଣିଣ ରାଜନ ଝଟତି ॥
ଆଣିଲା ତାଙ୍କୁ ନିଜପୁରେ । ରଖିଲା ରାଣୀ ସଙ୍ଗତରେ ॥
ଏକାଳେ ଆସିଲା ଖବର । ମରିଛି ଭାଇ ସେ ରାଣୀର ॥
ଯାଜକ ଭାଇ ଚିତାନଳେ । ଜୀବନ ହାରିଛି ବିକଳେ ॥
ଶୁଣିଣ ରାଣୀ ମୁଣ୍ଡକୋଡ଼ି । କାନ୍ଦଇ ଧରଣୀରେ ପଡ଼ି ॥
ବୁଝାଇ କହେ ପଦ୍ମାବତୀ । ଏହିତ ଜୀବନର ରୀତି ॥
ଲାଗିଛି ଜନମ ମରଣ । ଲୀଳା କରଇ ଭଗବାନ ॥
କି ହେବ ଯେତେ ଶୋକ କରି । ଶୋକେ କେହି କି ଆସେ ଫେରି ॥

ଉଠିଲ ରାଣୀ ଶୋକ ତେଜ । ଭାଉଜ ଗୁଣ ହେଲା ଭଙ୍ଗ ॥
ପତିଭକତା ସତୀ ବୋଲି । ତୁ ସ୍ୱାମୀ ସଙ୍ଗେ ଗଲୁ ଚାଲି ॥
କହଇ ପଦ୍ମାବତୀ ଶୁଣି । ସ୍ୱାମୀ ଭାର୍ଯ୍ୟା ଏକ ପ୍ରାଣୀ ॥
ଦେହ ଦୁଇଟା ଭିନା ବହେ । ଏକ ପରାଣ ବେନି ଦେହେଁ ॥
ପୁରୁଷ ଶିରି ମୁଣ୍ଡ ସର । ନାରୀ ତା ପାଦ ଆଦ୍ୟ ପର ॥
ନାରୀ ବିୟୋଗେ ଅଧା ପ୍ରାଣେ । ପୁରୁଷ ରହଇ ଜୀବନେ ॥
ପୁରୁଷ ବିୟୋଗରେ ନାରୀ । କ୍ଷଣେ କି ରହେ ପ୍ରାଣ ଧରି ॥
ପତିର ପ୍ରାଣ ଯିବା ସଙ୍ଗେ । ଭାର୍ଯ୍ୟା ପ୍ରାଣ କି ରହେ ଅଙ୍ଗେ ॥
ପତିଅନ୍ତେ ଯେ ଜୀବେ ରହି । ଚିତାନଳରେ ପ୍ରାଣ ଦେଇ ॥
ତହିଁ ନାହିଁ ତା ସତୀପଣ । ସେ ଲୋକ ଦେଖା ଆଚରଣ ॥
ଏକଥା ଶୁଣି ରାଣୀମାନେ । ବଢ଼ିବା ଇଚ୍ଛାକଲେ ଧନେ ॥
ରାଜା ବାବାଜୀ ବେନି ଯାଇ । ଉପବନରେ ଥିଲେ ରହି ॥
ଘରକୁ ଆସନ୍ତେ ରାଜନ । ରାଣୀ କଲେକ ନିବେଦନ ॥
ପଦ୍ମାର ପତିଭକ୍ତି କଥା । ବୁଝିବା ପାଇଁ ଏ ବ୍ୟବସ୍ଥା ॥
ମିଛରେ ଆଜ ଗୋସାଇଁର । ପଠାଇ ମୃତ୍ୟୁ ସମାଚାର ॥
ଦେଖିବା ପଦ୍ମାର କି ହୁଏ । ଅନୁଚିତ ଏ ରାଜା କହେ ॥
ନ ମାନି ରାଣୀ ମରଣର । ପଠାଏ ମିଥ୍ୟା ସମାଚାର ॥
ଶୁଣିବା ମାତ୍ରେ ପଦ୍ମାବତୀ । ନିର୍ଜୀବ ହୋଇ ଭଜେ କ୍ଷିତି ॥
ହୋଇଲେ ରାଜାରାଣୀ ଛନ୍ନ । ହିଙ୍ଗାସେ ବହୁତ ରାଜନ ॥
ଯାଇଁ ଗୋସାଇଁ ପାଦେ ପଡ଼ି । ଉଠି କହିଲେ କରଯୋଡ଼ି ॥
ଜଣାଇ ସର୍ବ ସମାଚାର । ବୋଇଲେ ଏ ପାପୁଁ ଉଦ୍ଧର ॥
ଶୁଣି ଗୋସାଇଁ ହସିକହେ । ଚିନ୍ତା ନକର ନରରାୟେ ॥
ଅଟେ ଯେ ମୃତ୍ୟୁ ସଞ୍ଜୀବନୀ । ସେ କୃଷ୍ଣନାମ ମନ୍ତ୍ର ଶୁଣି ॥
ହୋଇବ ପରାଣ ସଞ୍ଚାର । ଏଥି ସନ୍ଦେହ ତୁ ନକର ॥
ଏମନ୍ତ କହିଣ ଗୋସାଇଁ । ପ୍ରବେଶ ପଦ୍ମାପାଶେ ଯାଇଁ ॥
ଶୁଣାଉଁ ନାମ ମନ୍ତ୍ରଗୋଟି । ପଦ୍ମା ଯେ ଚମକଣ ଉଠି ॥
ପତିକି ଚାହେଁ ବୋଲେ ଦେବ । ପ୍ରାଣ ଥାଉଁ କି ପିଣ୍ଡ ଯିବ ॥

ଯାବତ ରହିଥାଏ ଦେହ । ତାବତ ନ ଛାଡ଼ଇ ଛାର ॥
ଦେଖି ସମସ୍ତ ଚମତ୍କାର । ଭାବେ ଧନ୍ୟ ଏ ନାରୀବର ॥
ସାମାନ୍ୟ ରମଣୀ ଯେମନ୍ତ । ସାମାନ୍ୟ ପୁରୁଷେ ଆସକ୍ତ ॥
ତେମନ୍ତେ ନୁହେ ପଦ୍ମାବତୀ । କୃଷ୍ଣରୂପେ ସେ ଭଜେ ପତି ॥
ଏମନ୍ତ କହୁଦିନଠାରେ । ଜଣାଇ ରଜାର ଗୋଚରେ ॥
ପଦ୍ମାବତୀ ସେ ଜୟଦେବ । ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ରେ ଯାଇଁ କଲେ ଠାବ ॥
ତାହାଙ୍କ ଗୀତ ଗୋବିନ୍ଦର । ମହିମା ଜଗତେ ପ୍ରଚୁର ॥
ଶ୍ରୀଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ଶ୍ରବଣ । କରିଣ ଦେବ ନାରାୟଣ ॥
ହେଲେ ବିଶେଷ ପୁଲକିତ । ଦ୍ରବିଲା ନରନାରୀ ଚିତ୍ତ ॥
ପାଷାଣ୍ଡ ବିଷୟୀ ପାମର । ଶୁଣି ଦ୍ରବିଲେ ଚରାଚର ॥
ଏକ ଯେ ମାଳୀର ଦୁହିତା । ଗାଇ ସେ ହୋଇ ପୁଲକିତା ॥
ତୋଳଇ କ୍ଷେତ୍ରୁଁ ବାଇଗଣ । ସେ ଗୀତ ଶୁଣି ନାରାୟଣ ॥
ସେ କନ୍ୟା ପଛେ ପଛେ ଚଳେ । ଶୀଳା କଣ୍ଟକ ପଦେ ଗଳେ ॥
ଆବର କଣ୍ଟା ଲାଗିକରି । ବସ୍ତ୍ର ଓଢ଼ଣୀ ଯାଏ ଚିରି ॥
କଣ୍ଟା ସହିତ ବାଇଗଣ । ପଟ୍ଟ ବସନେ ପଣ ପଣ ॥
ହୋଇଛି ଛିନ୍ନ ଛିନ୍ନ ବେଶ । ପ୍ରଭୁ ମନ୍ଦିରେ ପରବେଶ ॥
ଦେଖି ଚକିତ ପଣ୍ଡାଗଣ । ରଜାରେ କଲେକ ଜଣାଣ ॥
ଆସିଣ ରଜା ସ୍ତୁତିକରି । ଯାଇଁଣଥିଲେ କାହିଁ ହରି ॥
ତେଜି ଏ ବଇକୁଣ୍ଠ ପୁର । କି ଲାଗି ବନରେ ବିହାର ॥
ଆହା ଲଳିତ କି ବେଦନା । ଦେଲା କେ ଏଡ଼େ କଦର୍ଥନା ॥
ଏ ଭୃତ୍ୟ ଥାଉଁ ଥାଉଁ ରହି । ଅଜ୍ଞାନ ହେଲେ କାହିଁ ପାଇଁ ॥
ଆଜ୍ଞା ପାଇଲେ ଚନ୍ଦ୍ରରବି । ଆଣି ଚରଣତଳେ ଦେବି ॥
ବ୍ରହ୍ମାଦି ଦେବେ ଶେଷଦେବେ । ଧରି ଆଣିବି ଦେବଦେବେ ॥
ଶ୍ରୀପାଦ ପଦ୍ମ ମରସାଦେ । କାହାକୁ ନ ଡରେ ମୁଁ ବାଦେ ॥
ତବ ଆଜ୍ଞାରେ ଧରାସ୍ଥଳୀ । ମେରୁ ସହିତେ କରି ଧଳି ॥
ଉଡ଼ାଇ ଦେବି ଫୁଙ୍କ କରି । ସିନ୍ଧୁକୁ ସୁନା କୁମ୍ଭେ ଭରି ॥
ସୁରଙ୍ଗ କୋମଳ ଚରଣ । ଧୋଇବି ଦେଇ ମନ ପ୍ରାଣ ॥

ଆହା ମରଇ କାହିଁପାଇଁ । ଗୃଲ ପାଦରେ ଥିଲ ଯାଇ ॥
ନୃପତି ଭାସି ଅଶ୍ରୁଜଳେ । କହିଲ ଏମନ୍ତ ବଚନେ ॥
ଆଦେଶ ଦେଲେ ଜଗନ୍ନାଥେ । ମାଳମା ବାଇଗଣ କ୍ଷେତେ ॥
ଶ୍ରୀ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ପଢ଼ଇ । ଗଲି ମୁଁ ଶୁଣିବାକୁ ତହିଁ ॥
ଯାଇଁ ଲଭିଲି ଏ ଦଶାକୁ । ଯାଇଁଣ ଘେନ ଆସ ତାକୁ ॥
ଏମନ୍ତ ଆଜ୍ଞା ରଜା ପାଇ । ଶିବିକା ଦେଲେ ପଠାଇ ॥
ଆଣିଲେ ମାଳମା କନ୍ୟାକୁ । କହିଲେ ତାକୁ ପଢ଼ିବାକୁ ॥
ପଢ଼େ ସେ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ । ଶୁଣିଣ ପ୍ରଭୁ ମହାନନ୍ଦ ॥
ରହିଲ ଖଞ୍ଜା ଭୂମି ଖାଇ । ପଢ଼ିଲ ନିତି ନିତି ଯାଇ ॥
ଅଦ୍ୟାପି ତାର ବଂଶଧରେ । ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ପାଠକରେ ॥
ସେଦିନ ନଗରେ ଘୋଷଣା । ଦେଇ ରାଜନ କଲ ଜଣା ॥
କୁତ୍ସିତ ସ୍ଥାନେ ବା ଗମନ । ପଢ଼ିବେ ନାହିଁ କେହି ଜନ ॥
ଏମନ୍ତେ ଏକ ଯେ ଯବନ । ଏ କଥା କରିଣ ଶ୍ରବଣ ॥
ଗଲ ସେ ଘୋଡ଼ା ପରେ ଚଢ଼ି । ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ପଢ଼େ ରଢ଼ି ॥
ଶୁଣିବା ଆଶେ ପ୍ରଭୁ ରସେ । ତା ଘୋଡ଼ା ପଛେ ପଛେ ଯାଏ ॥
ଯବନ କରେ ଦୃଷ୍ଟିପାତ । କାହିଁ ହିନ୍ଦୁର ଜଗନ୍ନାଥ ॥
ନ ଦେଖି ହୃଦେ ବିଚାରିଲ । ଯବନ ବୋଲି ନ ଆସିଲ ॥
ଏମନ୍ତ କାଳେ ଭାବଗ୍ରାହୀ । ସମ୍ମୁଖେ ଠିଆ ହେଲେ ଯାଇ ॥
ଶ୍ୟାମଳ ସୁନ୍ଦର ମୂରତି । ଆହା କି ଅପରୂପ ଜ୍ୟୋତି ॥
ଚାହିଁବା ମାତ୍ରେ ବେନିଡୋଳେ । ଅଶ୍ରୁ ପଡ଼ିଲା ଗଣ୍ଡ ତଳେ ॥
ହରିର ନାହିଁ ପରାପର । ଯବନ ଚଣ୍ଡାଳ ବିଚାର ॥
ଯେ ତାକୁ ଭଜେ ସେହି ପାଏ । ଭକ୍ତବତ୍ସଳ ଦେବରାୟେ ॥
ଜୟଦେବକୁ ଏକଦିନେ । ଆଦେଶ ଦେଲେ ନାରାୟଣେ ॥
ଘେନିଣ ତୋର ଠାକୁରକୁ । ଯାଅ ତୁ ବୃନ୍ଦାବନଠାକୁ ॥
ଶୁଣି ସେ ମନେ ଚିନ୍ତା କରି । ଠାକୁରେ ଅତି ସ୍ଥୂଳ ଭାରି ॥
କେମନ୍ତେ ଅବା ଦେବି ମୁହିଁ । ରାଧାମାଧବ ଜାଣି କହି ॥
ମୁହିଁ ବହିବି ସୂକ୍ଷ୍ମ ଦେହ । ଝୁଲିରେ ପୂରଇ ତୋ ନିଅ ॥

ଏମନ୍ତ ଶୁଣି କବିବର । ଝଙ୍କାରେ ପୁଚ୍ଛିଲେ ଠାକୁର ॥
ଯାହିଁ ଦେଖିଲୁ ବୃନ୍ଦାବନ । ପୁଲକ ଉଠେ ଘନ ଘନ ॥
କେଶୀଘାଟର ସନ୍ନିଧାନେ । ରହିଲୁ ପ୍ରେମାନନ୍ଦ ମନେ ॥
ରାଧାମାଧବ ରୂପ ଚାହିଁ । ସେ ଧ୍ୟାନ ହୃଦରୁ ନୋହିଲ ॥
ତୋଳାଇ ଦେଲିକ ମନ୍ଦିର । ତହିଁରେ ରହିଲେ ଠାକୁର ॥
ହୁଅନ୍ତେ କବି ଅପ୍ରକଟ । ଠାକୁରେ ଜୟପୁର ବାଟ ॥
ଘେନାଇ ଗଲ ନିଜ ରାଜ୍ୟ । ଅଦ୍ୟାପି ସେଠାରେ ବିଜେ ॥
ରାଧାମାଧବ ମନୋହର । ସ୍ୱରୂପ ତ୍ରୈଲୋକ୍ୟ ଠାକୁର ॥
ଶ୍ରୀମୁଖ ଚନ୍ଦ୍ରରୁ ଅଧିକ । ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗେ ବିଜୁଳି ଝଟକ ॥
ଶ୍ରୀଜୟଦେବ କବିବର । ଭକତ କୀର୍ତ୍ତି ପୁଣ୍ୟଧାର ।
ଯା ଅନୁରୋଧେ ଗଙ୍ଗା ଆସି । ସ୍ୱଗ୍ରାମ ମଧ୍ୟରେ ବିଳସି ॥
କେନ୍ଦୁବିଲ୍ୱର ଯେ ଅଠର । କୋଶ ଦୂରରେ ଥିଲା ଧାର ।
ତହିଁରେ ନିତ ସ୍ନାନ କରି । ଆସନ୍ତି ଜୟଦେବ ଫେରି ॥
ଅନେକ କାର୍ଯ୍ୟାଦି ବଶରେ । ଯାଇ ନ ପାରି ଖେଦ କରେ ॥
ସାଧୁର ମନ ଗଙ୍ଗା ଜାଣି । ଆସିଲେ ତରଙ୍ଗାଇ ପାଣି ॥
ସାଧୁର ପାଶେ ପରବେଶି । ବୋଇଲେ ସ୍ନାନ କର ଆସି ॥
ତୁମ୍ଭ ପରଶ ଲଭିବାକୁ । ଅଇଲି ଧାଇଁ ମୁଁ ଏଠାକୁ ॥
ଯେ ଗଙ୍ଗା ତ୍ରିଲୋକ ପାବନ । ଶିରରେ ବହେ ତ୍ରିଲୋଚନ ॥
ସେହି ଗଙ୍ଗାର ହରି ଦାସ । ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗ ଛୁଇଁବାକୁ ଆଶ ॥
ଧନ୍ୟରେ କବି କୁଳେଶ୍ୱର । ଧନ୍ୟ ହେ ଭକତ ଶେଖର ॥
ତୁମ୍ଭ ଚରଣେ କରେ ଆଶ । ଏ ହୀନ ବିପ୍ର ରାମ ଦାସ ।

ଇତି ଶ୍ରୀ ଦାର୍ଢ୍ୟତାଭକ୍ତି ରସାମୃତେ ମନଚୈତନ୍ୟ ସମ୍ବାଦେ
ଶ୍ରୀ ଜୟଦେବ-ଗୋସ୍ୱାମୀ ଦାର୍ଢ୍ୟଭାବ ବର୍ଣ୍ଣନେ
ନାମ ପଞ୍ଚଶତ୍ ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ମୁଦ୍ରାକର—ଶ୍ରୀ ବିଦ୍ୟାଧର ସାହୁ, ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟା ପ୍ରେସ୍,
ଅଲିଶା ବଜାର, କଟକ-୨